ಚಾರಿತ್ರಿಕ ಹಿನ್ನೆಲೆಯಲ್ಲಿ ಶೃಂಗೇರಿ ಮಹಾಸಂಸ್ಥಾನದ ಆರ್ಥಿಕ ಅಧ್ಯಯನ
(ಕ್ರಿ.ಶ. 1336–1959)

(ಹಂಪಿ ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾಲಯಕ್ಕೆ ಪಿಹೆಚ್.ಡಿ. ಪದವಿಗಾಗಿ ಸಲ್ಲಿಸುತ್ತಿರುವ ಮಹಾ ಪ್ರಬಂಧ)

ಸಂಶೋಧಕರು

ಪ್ರೊ. ಹೆಚ್.ಸಿ. ವೀರಪ್ಪಗೌಡ

ಶ್ರೀ ಜೆ.ಸಿ.ಬಿ.ಎಂ. ಕಾಲೇಜು, ಶೃಂಗೇರಿ

ಮಾರ್ಗದರ್ಶಕರು

ಡಾ. ಕಲವೀರ ಮನ್ವಾಚಾರ್

ಸಹ ಪ್ರಾಧ್ಯಾಪಕರು

ಶಾಸನಶಾಸ್ತ್ರ ವಿಭಾಗ

ಕನ್ನಡ ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾಲಯ, ಹಂಪಿ.

ಸಮಾಜ ವಿಜ್ಞಾನಗಳ ನಿಕಾಯ

ವಿದ್ಯಾರಣ್ಯ

2010

ಚಾರಿತ್ರಿಕ ಹಿನ್ನೆಲೆಯಲ್ಲಿ ಶೃಂಗೇರಿ ಮಹಾಸಂಸ್ಥಾನದ ಆರ್ಥಿಕ ಅಧ್ಯಯನ (ಕ್ರಿ.ಶ. 1336–1959)

(ಹಂಪಿ ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾಲಯಕ್ಕೆ ಪಿಹೆಚ್.ಡಿ. ಪದವಿಗಾಗಿ ಸಲ್ಲಿಸುತ್ತಿರುವ ಮಹಾ ಪ್ರಬಂಧ)

ಸಂಶೋಧಕರು

ಪ್ರೊ. ಹೆಚ್.ಸಿ. ವೀರಪ್ಪಗೌಡ

ಶ್ರೀ ಜೆ.ಸಿ.ಬಿ.ಎಂ. ಕಾಲೇಜು, ಶೃಂಗೇರಿ

ಮಾರ್ಗದರ್ಶಕರು

ಡಾ. ಕಲವೀರ ಮನ್ವಾಚಾರ್

ಸಹ ಪ್ರಾಧ್ಯಾಪಕರು

ಶಾಸನಶಾಸ್ತ್ರ ವಿಭಾಗ

ಕನ್ನಡ ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾಲಯ, ಹಂಪಿ.

ಸಮಾಜ ವಿಜ್ಞಾನಗಳ ನಿಕಾಯ

ವಿದ್ಯಾರಣ್ಯ

2010

ಪ್ರಮಾಣ ಪತ್ರ

ಚಾರಿತ್ರಿಕ ಹಿನ್ನೆಲೆಯಲ್ಲಿ ಶೃಂಗೇರಿ ಮಹಾಸಂಸ್ಥಾನದ ಆರ್ಥಿಕ ಅಧ್ಯಯನ, ಕ್ರಿ.ಶ.1336–1959 ಎಂಬ ಶೀರ್ಷಿಕೆಯ ಈ ಮಹಾಪ್ರಬಂಧವನ್ನು ನಾನು ಪಿಹೆಚ್.ಡಿ. ಪದವಿಗಾಗಿ ಕನ್ನಡ ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾನಿಲಯಕ್ಕೆ ಒಪ್ಪಿಸಲು ಡಾ ಕಲವೀರ ಮನ್ವಾಚಾರ್ ಅವರ ಮಾರ್ಗದರ್ಶನದಲ್ಲಿ ಸಿದ್ಧಪಡಿಸಿದ್ದೇನೆ. ಪ್ರಸ್ತುತ ಮಹಾಪ್ರಬಂಧ ಅಥವಾ ಅದರ ಯಾವುದೇ ಭಾಗವನ್ನು ಹಿಂದೆ ಯಾವುದೇ ಪದವಿಗಾಗಲಿ ಅಥವಾ ಇತರೆ ಉದ್ದೇಶಗಳಿಗಾಗಲಿ ಬಳಸಿಕೊಂಡಿಲ್ಲ ಎಂದು ಈ ಮೂಲಕ ಘೋಷಿಸುತ್ತೇನೆ.

ಸ್ಥಳ : ವಿದ್ಯಾರಣ್ಯ
ದಿನಾಂಕ : 24-05-2010

ಪ್ರೊ ಹೆಚ್.ಸಿ.ವೀರಪ್ಪಗೌಡ
ಪಿಹೆಚ್.ಡಿ.ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿ
ಶ್ರೀ ಜೆ.ಸಿ.ಬಿ.ಎಂ.ಕಾಲೇಜು, ಶೃಂಗೇರಿ.

ದೃಢೀಕರಣ ಪತ್ರ

ಪ್ರೊ ಹೆಚ್.ಸಿ.ವೀರಪ್ಪಗೌಡ, ಇವರು ಚಾರಿತ್ರಿಕ ಹಿನ್ನೆಲೆಯಲ್ಲಿ ಶೃಂಗೇರಿ ಮಹಾಸಂಸ್ಥಾನದ ಆರ್ಥಿಕ ಅಧ್ಯಯನ ಕ್ರಿ.ಶ.1336–1959 ಎಂಬ ಶೀರ್ಷಿಕೆಯ ಮಹಾಪ್ರಬಂಧವನ್ನು ನನ್ನ ಮಾರ್ಗದರ್ಶನದಲ್ಲಿ ಸಿದ್ಧ ಪಡಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಕನ್ನಡ ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾನಿಲಯ ಹಂಪಿ, ಶಾಸನಶಾಸ್ತ್ರ ವಿಭಾಗಕ್ಕೆ ಪಿಹೆಚ್.ಡಿ. ಪದವಿಗಾಗಿ ಸಲ್ಲಿಸುತ್ತಿರುವ ಈ ಮಹಾಪ್ರಬಂಧವನ್ನು ಮೊದಲು ಯಾವುದೇ ಪದವಿಗಾಗಿ ಸಲ್ಲಿಸಿರುವುದಿಲ್ಲವೆಂದು ದೃಢೀಕರಿಸುತ್ತೇನೆ.

ಸ್ಥಳ : ವಿದ್ಯಾರಣ್ಯ
ದಿನಾಂಕ 24.05 2010

24/05/10

ಡಾ ಕಲವೀರ ಮನ್ವಾಚಾರ್
ಮಾರ್ಗದರ್ಶಕರು,
ಸಹ ಪ್ರಾಧ್ಯಾಪಕರು,
ಶಾಸನಶಾಸ್ತ್ರ ವಿಭಾಗ,
ಕನ್ನಡ ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾನಿಲಯ, ಹಂಪಿ,
ವಿದ್ಯಾರಣ್ಯ – 573 276

ಚಾರಿತ್ರಿಕ ಹಿನ್ನೆಲೆಯಲ್ಲಿ ಶೃಂಗೇರಿ ಮಹಾಸಂಸ್ಥಾನದ ಆರ್ಥಿಕ ಅಧ್ಯಯನ
(ಕ್ರಿ.ಶ. 1336–1959)

ಪರಿವಿಡಿ

1 ಪೀಠಿಕೆ

1.1 ಅಧ್ಯಯನದ ಪ್ರಾಮುಖ್ಯತೆ
1.2 ಅಧ್ಯಯನದ ಉದ್ದೇಶ
1.3 ಅಧ್ಯಯನದ ವ್ಯಾಪ್ತಿ
1.4 ಅಧ್ಯಯನಕ್ಕೆ ಬಳಸಿಕೊಂಡಿರುವ ಆಕರಗಳು
1.5 ಅಧ್ಯಯನದ ಸಂಶೋಧನಾ ವಿಧಾನ

2 ಶೃಂಗೇರಿ ಮಠದ ಇತಿಹಾಸ

2.1 ಕ್ರಿ.ಶ. 9ನೇ ಶತಮಾನದಿಂದ ಕ್ರಿ.ಶ.1336ರ ವರೆಗಿನ ಇತಿಹಾಸ
2.2 ಕ್ರಿ.ಶ. 1336–1959ರ ವರೆಗಿನ ಇತಿಹಾಸ

3 ಶೃಂಗೇರಿ ಮಹಾಸಂಸ್ಥಾನ

3.1 ಶೃಂಗೇರಿ ಮಹಾಸಂಸ್ಥಾನ ಆರ್ಥಿಕ ಕೇಂದ್ರವಾಗಿ
3.2 ಶೃಂಗೇರಿ ಮಹಾಸಂಸ್ಥಾನ ಸಾಮಾಜಿಕ ಕೇಂದ್ರವಾಗಿ
3.3 ಶೃಂಗೇರಿ ಮಹಾಸಂಸ್ಥಾನ ಧಾರ್ಮಿಕ ಕೇಂದ್ರವಾಗಿ

4 ಶೃಂಗೇರಿ ಮಹಾಸಂಸ್ಥಾನದ ಆಡಳಿತ ಮತ್ತು ಆರ್ಥಿಕತೆ

4.1 ಸಾಮಾನ್ಯ ಆಡಳಿತ
4.2 ಆರ್ಥಿಕ ಆಡಳಿತ
4.3 ಆರ್ಥಿಕ ಆಡಳಿತದ ವೈಶಿಷ್ಟ್ಯಗಳು
4.4 ನಾಣ್ಯ ಪದ್ಧತಿ

5 ಶೃಂಗೇರಿ ಮಹಾಸಂಸ್ಥಾನ ಮತ್ತು ರಾಜಮನೆತನಗಳ ನಡುವಿನ ಆರ್ಥಿಕ ಸಂಬಂಧಗಳು

5.1 ಶೃಂಗೇರಿ ಮಹಾಸಂಸ್ಥಾನ ಮತ್ತು ವಿಜಯನಗರ (ಕ್ರಿ.ಶ. 1336–1573)
5.2 ಶೃಂಗೇರಿ ಮಹಾಸಂಸ್ಥಾನ ಮತ್ತು ಕೆಳದಿ ಅರಸರು (ಕ್ರಿ.ಶ. 1499–1763)
5.3 ಶೃಂಗೇರಿ ಮಹಾಸಂಸ್ಥಾನ ಮತ್ತು ಮರಾಠರು (ಕ್ರಿ.ಶ. 1705–1857)
5.4 ಶೃಂಗೇರಿ ಮಹಾಸಂಸ್ಥಾನ ಮತ್ತು ಹೈದರಾಲಿ, ಟಿಪ್ಪುಸುಲ್ತಾನ್ (ಕ್ರಿ.ಶ. 1761–1799)
5.5 ಶೃಂಗೇರಿ ಮಹಾಸಂಸ್ಥಾನ ಮತ್ತು ಮೈಸೂರು ಒಡೆಯರು (ಕ್ರಿ.ಶ. 1734–1959)

6 ಉಪಸಂಹಾರ

ಪರಾಮರ್ಶನ ಗ್ರಂಥಗಳು

ಅನುಬಂಧ

1 ಪೀಠಿಕೆ

1.1 ಅಧ್ಯಯನದ ಪ್ರಾಮುಖ್ಯತೆ

1.2 ಅಧ್ಯಯನದ ಉದ್ದೇಶ

1.3 ಅಧ್ಯಯನದ ವ್ಯಾಪ್ತಿ

1.4 ಅಧ್ಯಯನಕ್ಕೆ ಬಳಸಿಕೊಂಡಿರುವ ಆಕರಗಳು

1.5 ಅಧ್ಯಯನದ ಸಂಶೋಧನಾ ವಿಧಾನ

ಪೀಠಿಕೆ

ಸುಮಾರು 1200 ವರ್ಷಗಳ ಭವ್ಯ ಇತಿಹಾಸವನ್ನು ಹೊಂದಿರುವ ಶೃಂಗೇರಿ ಅಥವಾ ಋಷ್ಯಶೃಂಗಗಿರಿಯ ಪಶ್ಚಿಮಘಟ್ಟಗಳಿಂದ ಆವೃತವಾಗಿರುವ ತುಂಗಾನದಿಯ ಫಲವತ್ತಾದ ಎಡದಂಡೆಯ ಮೇಲಿರುವ ಶೃಂಗೇರಿಯ ಮಠವು ಪೌರಾಣಿಕ ಹಿನ್ನೆಲೆಯನ್ನು ಹೊಂದಿರುತ್ತದೆ. ರಾಮಾಯಣದ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ವಿಭಾಂಡಕರು ಮತ್ತು ಅವರ ಮಗ ಋಷ್ಯಶೃಂಗರ ತಪೋಭೂಮಿಯಾಗಿ ನಂತರ ಋಷ್ಯಶೃಂಗರು ಇಲ್ಲಿಯೇ ನೆಲೆಸಿದ್ದರಿಂದ ಋಷ್ಯಶೃಂಗಗಿರಿ, ಶೃಂಗಗಿರಿ, ಶೃಂಗಪುರ ಅಥವಾ ಶೃಂಗೇರಿಯೆಂದು ಪ್ರಸಿದ್ಧಿಗೆ ಬಂದಿತು.

ಸನಾತನ ಅದ್ವೈತ ಸಿದ್ಧಾಂತವನ್ನು ಪ್ರತಿಪಾದಿಸಿದ ಶ್ರೀ ಶಂಕರಾಚಾರ್ಯರು ತಾವು ನೆಲೆಗೊಳಿಸಿದ ಔಪನಿಷದದ್ವೈತತತ್ತ್ವದ ನಿರಂತರ ಪ್ರಚಾರ ಹಾಗೂ ಪ್ರಸಾರಕ್ಕಾಗಿ ದೇಶದ ನಾಲ್ಕು ದಿಕ್ಕುಗಳಲ್ಲಿ ಸ್ಥಾಪಿಸಿದ ಮಠಗಳಲ್ಲಿ ದಕ್ಷಿಣದ ಶೃಂಗೇರಿಯಲ್ಲಿ ಸ್ಥಾಪಿಸಿದ ಶ್ರೀ ಶಾರದಾಪೀಠ ದಕ್ಷಿಣಾಮ್ನಾಯಪೀಠವೆಂದೇ ಪ್ರಸಿದ್ಧಿ ಪಡೆದಿದೆ. ಕ್ರಿ.ಶ. 8ನೇ ಶತಮಾನದಿಂದ ಕ್ರಿ.ಶ. 1336ರ ವರೆಗೆ ಶೃಂಗೇರಿ ಕೇವಲ ಒಂದು ಧಾರ್ಮಿಕ ಕೇಂದ್ರವಾಗಿ ವೇದಶಾಸ್ತ್ರಾಧ್ಯಯನ, ಧಾರ್ಮಿಕ ಚಟುವಟಿಕೆಗಳಿಗೆ ಪ್ರಾಮುಖ್ಯತೆ ನೀಡಿದ್ದು, ಕ್ರಿ.ಶ. 1336ರಲ್ಲಿ ವಿಜಯನಗರ ಸ್ಥಾಪನೆಯಾದ ಮೇಲೆ ಅದು ನೀಡಿದ ದತ್ತಿ ದಾನಗಳಿಂದಾಗಿ ಶೃಂಗೇರಿ ಕೇವಲ ಒಂದು ಧಾರ್ಮಿಕ ಕೇಂದ್ರವಾಗಿರದೆ ಒಂದು ದೊಡ್ಡ ಸಂಸ್ಥಾನವಾಗಿ ರೂಪುಗೊಂಡಿತು. ಮುಂದೆ ಇತರ ರಾಜಮನೆತನಗಳು ಮುಂದುವರೆಸಿಕೊಂಡು ಬಂದ ಈ ಪರಂಪರೆಯಿಂದಾಗಿ ಅದು ಮಹಾಸಂಸ್ಥಾನವಾಗಿ ಬೆಳೆಯಿತು ಮತ್ತು ಒಂದು ಸಣ್ಣ ರಾಜ್ಯವಾಗಿಯೇ ಬಹು ಕಾಲವಿತ್ತು. ಸಂಸ್ಥಾನವಾದ ನಂತರ ಆರ್ಥಿಕ ಆಡಳಿತವು ಶ್ರೀಮಠದ ಪ್ರಮುಖ ಅಂಗವಾಯಿತು. ಪ್ರಾರಂಭದಿಂದಲೂ ಮಠಕ್ಕೆ ಸೇರಿದ ಸಂಪತ್ತನ್ನು ಅಲ್ಲಿನ ಜಗದ್ಗುರುಗಳು ತಮ್ಮ ಸ್ವಂತ ಆಸ್ತಿಯೆಂದು ಪರಿಗಣಿಸದೆ ಪೀಠದ ಉದಾತ್ತ ಧ್ಯೇಯಗಳ ಪ್ರಚಾರ ಹಾಗೂ ಸಂರಕ್ಷಣೆಗಾಗಿ ಬಳಸಲು ಒಂದು ವ್ಯವಸ್ಥಿತವಾದ ಆಡಳಿತವನ್ನು ರೂಪಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಮಠದ ಹಾಗೂ ಜಹಗೀರಿನ ಎಲ್ಲಾ ಜನರೇ ಅಲ್ಲದೆ ಇತರ ಸಾರ್ವಜನಿಕರ ಸರ್ವಾಂಗೀಣ ಬೆಳವಣಿಗೆಗೆ ಕಾರಣವಾಗಿರುವ ಇಂತಹ ಸಂಸ್ಥೆ ಇಡೀ ಭಾರತದಲ್ಲೇ ವಿಶಿಷ್ಟವಾದುದು. ಇದರ ಸ್ವರೂಪ, ಕಾರ್ಯಚಟುವಟಿಕೆಗಳು, ಲಭ್ಯವಿರುವ ಶಾಸನಗಳು ಕಡತಗಳು ಮೊದಲಾದ ಆಧಾರಗಳು, ಅನೇಕ ಸಂಶೋಧನೆಗಳಿಗೆ ಅವಕಾಶ ಮಾಡಿಕೊಟ್ಟಿರುತ್ತವೆ.

ಕ್ರಿ.ಶ. 17ನೇ ಶತಮಾನದಲ್ಲಿ ಸಂಸ್ಥಾನವು ತನಗಿದ್ದ ಆಸ್ತಿಗಳ ಮೇಲಿನ ಹಿಡಿತ ಕಳೆದುಕೊಳ್ಳ ಬೇಕಾಯಿತು. ಇದಕ್ಕೆ ಕಾರಣ ಆಗ ಉಂಟಾಗಿದ್ದ ರಾಜಕೀಯ ಅಭದ್ರತೆ. ಕ್ರಿ.ಶ. 1630ರ ನಂತರ 3ನೇ ಶ್ರೀರಂಗರಾಯನು ಬಿಜಾಪುರ ಹಾಗೂ ಗೋಲ್ಕೊಂಡ ಸುಲ್ತಾನರಿಂದ ದೊಡ್ಡ ಆಪಾಯವನ್ನು

ಎದುರಿಸಬೇಕಾಗಿ ಬಂತು. ಆದುದರಿಂದ ಸಂಸ್ಥಾನವು ಕೆಳದಿ ನಾಯಕರ ರಕ್ಷಣೆ ಪಡೆಯಬೇಕಾಯಿತು. ನಂತರ ಮೈಸೂರಿನ ಒಡೆಯರ್‌ರು ಪೋಷಣೆ ನೀಡಿ ಶೃಂಗೇರಿ ಮಠದ ಬೆಳವಣಿಗೆಗೆ ಸಹಕರಿಸಿದರು.

ಮೈಸೂರು ಸಿಂಹಾಸನಕ್ಕೆ ವಾರಸುದಾರರು ಇಲ್ಲದ ಅವಧಿಯಲ್ಲಿ ಅಧಿಕಾರಾರೂಢರಾಗಿದ್ದ ಹೈದರಾಲಿ ಮತ್ತು ಟಿಪ್ಪುಸುಲ್ತಾನರುಗಳು ಕೂಡ ಈ ಸಂಸ್ಥಾನಕ್ಕೆ ದಾನ ದತ್ತಿಗಳನ್ನು ನೀಡಿದ್ದು ವಿಶೇಷವಾದ ಸಂಗತಿ. ಹಾಗೆಯೇ ಹೈದರಾಬಾದಿನ ನಿಜಾಮ, ಬಿಜಾಪುರದ ಆದಿಲ್ ಶಾಹಿಗಳು ಇತ್ಯಾದಿ ಮುಸ್ಲಿಂ ರಾಜರುಗಳಿಂದಲೂ ಪೋಷಣೆಯನ್ನು ಪಡೆದುಕೊಂಡಿರುವುದು ಶ್ರೀಮಠವು ಜಾತ್ಯತೀತ ನಿಲುವನ್ನು ಹೊಂದಿ, ಸರ್ವಧರ್ಮಸಮನ್ವತೆಯ ಪ್ರತೀಕವಾಗಿ ಬೆಳೆದು ಬಂದಿರುವುದಕ್ಕೆ, ಇಂದಿಗೂ ತನ್ನ ಪ್ರಾಮುಖ್ಯತೆಯನ್ನು ಉಳಿಸಿಕೊಂಡಿರುವುದಕ್ಕೆ ಸಾಕ್ಷಿಯಾಗಿದೆ. ಹಾಗೆಯೇ ಮರಾಠರು, ಪ್ರಾಂತೀಯ ಪಾಳೇಗಾರರು, ಬ್ರಿಟಿಷ್ ಸರಕಾರವೂ (ಕಂಪನಿ ಸರಕಾರ) ಶೃಂಗೇರಿ ಗುರುಗಳಿಗೆ ಸಂಪೂರ್ಣ ರಕ್ಷಣೆ ನೀಡಿ ಮಠಕ್ಕೆ ಸಕಲ ಸೌಕರ್ಯಗಳನ್ನು ಕಲ್ಪಿಸಿರುವುದನ್ನು ದಾಖಲೆಗಳ ಮೂಲಕ ಅಧ್ಯಯನ ಮಾಡಲಾಗಿದೆ.

1.1 ಅಧ್ಯಯನದ ಪ್ರಾಮುಖ್ಯತೆ

ಶೃಂಗೇರಿ ಮಹಾಸಂಸ್ಥಾನದ ಇತಿಹಾಸದಲ್ಲಿ ಮುಖ್ಯವಾಗಿ ಮೂರು ಘಟ್ಟಗಳನ್ನು ಗುರುತಿಸಬಹುದು. ವಿಜಯನಗರ ಅರಸರು ಕೊಡಮಾಡಿದ ದಾನ-ದತ್ತಿಗಳು ಮತ್ತು ಅಧಿಕಾರದ ಕಾರಣದಿಂದಾಗಿ ಕೇವಲ ಮಠವೆಂಬುದರಿಂದ ಮಹಾಸಂಸ್ಥಾನವಾಗಿ ರೂಪುಗೊಂಡ ಸಂದರ್ಭಕ್ಕೆ ಹಿಂದಿನ ಘಟ್ಟ; ಮಹಾ ಸಂಸ್ಥಾನವಾಗಿ ಬೆಳೆದು ಸ್ಥಿರಗೊಂಡ ಘಟ್ಟ; ಮತ್ತು ಜಹಗೀರು ರದ್ದತಿಯ ನಂತರದ ಪ್ರಸ್ತುತ ಕಾಲದವರೆಗಿನ ವರ್ತಮಾನ ಘಟ್ಟ. ಇವುಗಳಲ್ಲಿ ಮಹಾಸಂಸ್ಥಾನದಘಟ್ಟವು ಚಾರಿತ್ರಿಕ ಹಿನ್ನೆಲೆಯಲ್ಲಿ ಆರ್ಥಿಕ ಅಧ್ಯಯನದ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ಪ್ರಮುಖವೆನಿಸುತ್ತದೆ. ಆಡಳಿತಕ್ಕೆ ಸಂಬಂಧಪಟ್ಟ ಬಹಳಷ್ಟು ದಾಖಲೆಗಳು ಲಭ್ಯವಿರುವುದು ಈ ಅವಧಿಯದ್ದು. ಆಧ್ಯಾತ್ಮಿಕ ಕೇಂದ್ರವಾಗಿ, ಗುರುಪೀಠವಾಗಿ ಮುಂದುವರೆದುಕೊಂಡು ಬಂದ ಶೃಂಗೇರಿ ಮಠವು ಲೌಕಿಕ ಚಟುವಟಿಕೆಗಳ ಕೇಂದ್ರವಾಗಿಯೂ ರೂಪುಗೊಂಡ ಈ ಅವಧಿಯಲ್ಲಿ ವಿಶೇಷವಾಗಿ ಆರ್ಥಿಕತೆಯ ನಿರ್ವಹಣೆಯ ಬೆಳವಣಿಗೆಗಳು ಶ್ರೀಮಠದಿಂದಾಗಿದ್ದು ಕಂಡುಬರುತ್ತವೆ. ಈ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ಈ ಅವಧಿಯ ಶೃಂಗೇರಿ ಮಹಾಸಂಸ್ಥಾನದ ಆರ್ಥಿಕ ಚಟುವಟಿಕೆಗಳ ಅಧ್ಯಯನ ಮಾಡುವುದು ಈ ಅಧ್ಯಯನದ ಪ್ರಮುಖ ಉದ್ದೇಶವಾಗಿದೆ. ಇಲ್ಲಿಯವರೆಗೆ ಶೃಂಗೇರಿ ಮಹಾಸಂಸ್ಥಾನದ ಬಗ್ಗೆ ನಡೆದಿರುವ ಅಧ್ಯಯನಗಳೆಲ್ಲವೂ ಇತಿಹಾಸ ಪ್ರಧಾನವಾಗಿಯೇ ಇವೆ. ಆದರೆ ಆರ್ಥಿಕ ಮತ್ತು ಆಡಳಿತಾತ್ಮಕ ಚಟುವಟಿಕೆಗಳ ಮೇಲೆ ಅಧ್ಯಯನಗಳು

[illegible]

[illegible]

[illegible]

ಆಗಿರದ ಕಾರಣ ಈ ಅಂಶಗಳನ್ನು ಪ್ರಧಾನವಾಗಿ ಇಟ್ಟುಗೊಂಡು ಈ ಸಂಶೋಧನೆಯನ್ನು ಕೈಗೊಳ್ಳಲಾಗಿದೆ.

1.2 ಅಧ್ಯಯನದ ಉದ್ದೇಶ

ಸಂಶೋಧನಾ ಪ್ರಬಂಧಕ್ಕಾಗಿ ಈ ವಸ್ತುವನ್ನು ಆಯ್ಕೆ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳಲು ಹಲವಾರು ಕಾರಣಗಳಿವೆ. ಮೊದಲನೆಯದಾಗಿ ಶೃಂಗೇರಿ ಮಹಾಸಂಸ್ಥಾನದ ಆರ್ಥಿಕ, ಆಡಳಿತಾತ್ಮಕ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯ ಬಗ್ಗೆ ಅಧ್ಯಯನ ನಡೆದಿಲ್ಲ. ಶೃಂಗೇರಿ ಒಂದು ಧಾರ್ಮಿಕ ಕೇಂದ್ರವಾಗಿದ್ದು ವಿಜಯನಗರ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಮಹಾ ಸಂಸ್ಥಾನವಾಗಿ ರೂಪುಗೊಂಡ ಮೇಲೆ ತನ್ನದೇ ಆದ ಧಾರ್ಮಿಕ, ಆರ್ಥಿಕ, ಸಾಮಾಜಿಕ, ಆಡಳಿತಾತ್ಮಿಕ ಪ್ರಭಾವವನ್ನು ಪಡೆದುಕೊಂಡಿತು. ಈ ಹಿನ್ನೆಲೆಯಲ್ಲಿ ಮಠದ ಆರ್ಥಿಕ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯ ಬಗ್ಗೆ ಎಲ್ಲಾ ದೃಷ್ಟಿಕೋನಗಳಿಂದ ಅಧ್ಯಯನ ಮಾಡುವುದು ಮುಖ್ಯವಾಗುತ್ತದೆ. ಅದರಲ್ಲಿಯೂ ವಿಜಯನಗರದ ಅರಸರ ಕಾಲ ಶೃಂಗೇರಿ ಮಠದ ಬೆಳವಣಿಗೆಯ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ಅತ್ಯಂತ ವಿಶಿಷ್ಟವಾದುದು. ಆದುದರಿಂದ ಈ ವಿಷಯವನ್ನು ಅಧ್ಯಯನದ ವಸ್ತುವಾಗಿ ಆರಿಸಿಕೊಳ್ಳಲಾಗಿದೆ.

ಎರಡನೆಯದಾಗಿ ರಾಜ್ಯಗಳು ಮತ್ತು ಮಹಾಸಂಸ್ಥಾನದ ನಡುವಿನ ಆರ್ಥಿಕ ಸಂಬಂಧಗಳನ್ನು ವಿವರವಾಗಿ ಯಾರೂ ಇಲ್ಲಿಯವರೆಗೆ ಪರಿಶೀಲಿಸಿಲ್ಲ. ಈ ಸಂಬಂಧಗಳ ಸೂಕ್ಷ್ಮ ವಿವರಗಳ ಮೇಲೆ ಬೆಳಕು ಚೆಲ್ಲುವ ಪ್ರಯತ್ನ ಮಾಡಲಾಗಿದೆ.

ಮೂರನೆಯದಾಗಿ ವಿಜಯನಗರ ಅರಸರ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಒಂದು ಮಹಾಸಂಸ್ಥಾನವಾಗಿ ಬೆಳವಣಿಗೆಯಾದ ಮೇಲೆ ಶೃಂಗೇರಿ ಮಹಾಸಂಸ್ಥಾನ ಕಾಲ-ಕಾಲಕ್ಕೆ ಅನೇಕ ಅರಸುಮನೆತನಗಳ ಮತ್ತು ಪ್ರಜಾಸರ್ಕಾರಗಳ ಪೋಷಣೆಯಿಂದ ಒಂದು ಪ್ರಸಿದ್ಧ ಕೇಂದ್ರವಾಗಿ ಬೆಳೆಯಿತು. ಒಂದು ತಾಲ್ಲೂಕಿನ ಮೇಲೆ ಸಂಪೂರ್ಣ ಅಧಿಕಾರವಿದ್ದ ಜಹಗೀರಾಗಿ ಅದರ ಕಾರ್ಯವ್ಯಾಪ್ತಿ ವಿಶಾಲವಾಗಿದ್ದು ಅಧ್ಯಯನದ ಅವಶ್ಯಕತೆ ಇದೆ.

ಹೀಗೆ ಹಲವಾರು ಕಾರಣಗಳು ಈ ಸಂಶೋಧನಾ ವಿಷಯಕ್ಕೆ ಹೆಚ್ಚು ಜನರನ್ನು ಆಕರ್ಷಿಸುತ್ತದೆ. ಈ ಹಿನ್ನೆಲೆಯಲ್ಲಿ ಕೈಗೊಂಡ ತೀರ್ಮಾನಗಳು ಪ್ರಸ್ತುತವೆಂದು ತೋರುತ್ತದೆ.

1.3 ಅಧ್ಯಯನದ ವ್ಯಾಪ್ತಿ

ವಿಜಯನಗರದ ಸಾಮ್ರಾಜ್ಯದ ಸ್ಥಾಪನೆಗೆ ಕಾರಣವಾದ ಶೃಂಗೇರಿ ಮಠದ ಪರಂಪರೆ ತನ್ನದೇ ಆದ ವಿಶಿಷ್ಟ ಇತಿಹಾಸವನ್ನು ಹೊಂದಿದೆ. ದಕ್ಷಿಣದಲ್ಲಿ ವಿಜಯನಗರ ಸಾಮ್ರಾಜ್ಯ ಸ್ಥಾಪನೆ ಮಾಡುವಲ್ಲಿ ಶ್ರೀ ವಿದ್ಯಾರಣ್ಯರ ಪಾತ್ರವು ಅವಿಸ್ಮರಣೀಯವಾದುದು. ಕ್ರಿ.ಶ. 14ನೇ ಶತಮಾನದ ಪೂರ್ವದಲ್ಲಿ ದಕ್ಷಿಣದ ರಾಜ್ಯಗಳೆಲ್ಲ ಹರಿದು ಹಂಚಿಹೋಗಿದ್ದುವು. ಮುಸಲ್ಮಾನರ ದಾಳಿಯಿಂದಾಗಿ ದಕ್ಷಿಣದ ಹಿಂದೂ ರಾಜ್ಯಗಳು ತತ್ತರಿಸಿ ಹೋಗಿದ್ದುವು. ಇಂತಹ ವಿಷಮ ಸ್ಥಿತಿಯಲ್ಲಿ ಬೃಹತ್ ಸಾಮ್ರಾಜ್ಯವನ್ನು ಕಟ್ಟಿ ಹಿಂದೂ ಧರ್ಮವನ್ನು ರಕ್ಷಿಸಿದ ಶ್ರೇಯಸ್ಸು ಹರಿಹರ ಮತ್ತು ಬುಕ್ಕರಾಯರದು.

ಇವರಿಗೆ ಸಾಮ್ರಾಜ್ಯವನ್ನು ಕಟ್ಟಲು ನೆರವಾಗಿ ನಿಂತು ಅವರನ್ನು ಆಶೀರ್ವದಿಸಿದವರು ಶ್ರೀ ವಿದ್ಯಾರಣ್ಯರು. ಶಕ ವರ್ಷ 1257 ಅಂದರೆ ಕ್ರಿ.ಶ. 1336ರಲ್ಲಿ ವಿಜಯನಗರ ಸಾಮ್ರಾಜ್ಯ ಸ್ಥಾಪನೆಯಲ್ಲಿ, ಹರಿಹರ ಮತ್ತು ಬುಕ್ಕರಾಯರ ಆಡಳಿತದಲ್ಲಿ ಶ್ರೀ ವಿದ್ಯಾರಣ್ಯರು ಸೂಕ್ತ ಮಾರ್ಗದರ್ಶನ ನೀಡಿದರೆಂಬುದು 'ವಿದ್ಯಾರಣ್ಯ ಕಾಲಜ್ಞಾನ'ದಲ್ಲಿ ತಿಳಿದು ಬರುತ್ತದೆ. ವಿದ್ಯಾರಣ್ಯರ ಅನುಗ್ರಹದಿಂದಲೇ ಈ ನಗರ ನಿರ್ಮಾಣವಾದುದರಿಂದ ಹರಿಹರನು ಆ ನಗರಕ್ಕೆ ವಿದ್ಯಾನಗರ ಎಂದು ನಾಮಕರಣ ಮಾಡಿದನು. ಕಾಲಾಂತರದಲ್ಲಿ ವಿದ್ಯಾನಗರವು ವಿಜಯದ ಸಂಕೇತವಾದುದರಿಂದ ವಿಜಯನಗರ ಎಂಬ ಹೆಸರಿನಿಂದ ಶೋಭಿಸಿತು. ವಿದ್ಯಾರಣ್ಯರು ಶೃಂಗೇರಿಯ ಜಗದ್ಗುರು ಪೀಠವನ್ನು ಆರೋಹಣ ಮಾಡಿದಂದಿನಿಂದ ಶೃಂಗೇರಿಯ ಜಗದ್ಗುರುಗಳಿಗೆ 'ವಿದ್ಯಾನಗರ ಮಹಾರಾಜಧಾನೀ ಕರ್ನಾಟಕ ಸಿಂಹಾಸನ ಪ್ರತಿಷ್ಠಾಪನಾಚಾರ್ಯ' ಎಂಬ ಬಿರುದು ಸಹಜವಾಗಿಯೇ ಬಂದಿತು.

ಶೃಂಗೇರಿ ಸಂಸ್ಥಾನ ಮತ್ತು ಸಮಕಾಲೀನ ರಾಜ ಮನೆತನಗಳಾದ ವಿಜಯನಗರದ ಅರಸರು, ಕೆಳದಿ ನಾಯಕರು, ಮರಾಠರು, ಹೈದರಾಲಿ ಮತ್ತು ಟಿಪ್ಪು ಸುಲ್ತಾನ್, ಮೈಸೂರಿನ ಒಡೆಯರು, ದಿವಾನರು ಮತ್ತು ಬ್ರಿಟಿಶ್ ಕಮಿಷನರ್‌ಗಳ ನಡುವೆ ಸಂಬಂಧಗಳನ್ನು ತುಲನಾತ್ಮಕವಾಗಿ ಅಧ್ಯಯನ ಮಾಡಲಾಗಿದೆ. ಮುಖ್ಯವಾಗಿ ಶೃಂಗೇರಿ ಮಹಾಸಂಸ್ಥಾನದ ಧಾರ್ಮಿಕ, ಸಾಮಾಜಿಕ, ಆಡಳಿತಾತ್ಮಿಕ ಸಂಬಂಧಗಳನ್ನು ಗಮನದಲ್ಲಿಟ್ಟುಕೊಡು ಅಧ್ಯಯನ ಮಾಡಲಾಗಿದೆ.

1.4 ಅಧ್ಯಯನಕ್ಕೆ ಬಳಸಿಕೊಂಡ ಆಕರಗಳು

ಶಾಸನಗಳು, ಕಡತಗಳು, ಸನ್ನದುಗಳು, ಕೈಫಿಯತ್ತುಗಳು, ಮರಾಠ – ಪೇಶ್ವೆ ದಪ್ತರುಗಳು, ಶೃಂಗೇರಿಯಲ್ಲಿನ ಹಿರಿಯ ತಲೆಮಾರಿನ ವ್ಯಕ್ತಿಗಳ ಸಂದರ್ಶನಗಳ ಮೂಲಕ ಮಾಹಿತಿಗಳನ್ನು ಸಂಗ್ರಹಿಸಲಾಗಿದೆ.

ಪ್ರಸ್ತುತ ಅಧ್ಯಯನದಲ್ಲಿ ಶಾಸನಗಳು ಪ್ರಮುಖವಾಗಿವೆ. ಶಿಲಾಶಾಸನ ಮತ್ತು ತಾಮ್ರ ಶಾಸನಗಳ ರೂಪದಲ್ಲಿ ದೊರೆಯುವ ಆಧಾರಗಳಿಂದ ಶೃಂಗೇರಿ ಮಹಾಸಂಸ್ಥಾನದ ಆರ್ಥಿಕ, ಸಾಮಾಜಿಕ, ಧಾರ್ಮಿಕ ಸ್ಥಿತಿಗತಿಗಳ ಬಗ್ಗೆ ವಸ್ತುನಿಷ್ಠವಾಗಿ ವಿಮರ್ಶಿಸಿ, ಆ ಕಾಲದ ಮಾಹಿತಿಮೂಲಗಳೊಂದಿಗೆ ಸಮೀಕರಿಸಿ ಬಳಸಿಕೊಳ್ಳಲಾಗಿದೆ. ಶೃಂಗೇರಿ ಮಠಕ್ಕೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದ 205 ಕಡತಗಳು, ನಿರೂಪಗಳು ಮತ್ತು ಬಿನ್ನವತ್ತಳೆಗಳಾಗಿದ್ದು, ಈ ಅಧ್ಯಯನದಲ್ಲಿ ಪ್ರಮುಖ ಆಕರಗಳಾಗಿ ಬಳಸಿಕೊಳ್ಳಲಾಗಿದೆ. ದಾಖಲಾದ ಒಟ್ಟು ಕಡತಗಳು ಹದಿನೈದು ಸಾವಿರ. ಅವುಗಳಲ್ಲಿ 548 ಕಡತಗಳು ಲೆಕ್ಕಪತ್ರಕ್ಕೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದ ವಿಷಯಗಳದ್ದಾಗಿವೆ.

ವಿಜಯನಗರಕ್ಕೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದಂತೆ ಸುಮಾರು 20 ದಾಖಲೆಗಳಿದ್ದು, ಅವುಗಳಲ್ಲಿ 16 ಶಿಲಾಶಾಸನ ಅಥವಾ ತಾಮ್ರ ಶಾಸನಗಳಾಗಿವೆ. ಕೊನೆಯ 4 ದಾಖಲೆಗಳು ಕಾಗದದ ದಾಖಲೆಗಳಾಗಿವೆ. ಕೆಳದಿ ಮತ್ತು ಶೃಂಗೇರಿಗೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದಂತೆ, ಶಾಸನಗಳು ಮತ್ತು ಕಡತಗಳು, ಕಾಶೀ ಲಕ್ಷ್ಮಣ ಶಾಸ್ತ್ರಿಗಳ 'ಗುರುವಂಶ ಕಾವ್ಯ', ಲಿಂಗಣ್ಣ ಕವಿಯ 'ಕೆಳದಿ ನೃಪವಿಜಯ', ಶಿವಪ್ಪನಾಯಕರ 'ಶಿವತತ್ವ ರತ್ನಾಕರ' ಇತ್ಯಾದಿ ಗ್ರಂಥಗಳು, ಹಾಗೂ ಪ್ರಮುಖವಾಗಿ 60 ಕಾಗದಪತ್ರಗಳನ್ನು ಅಧ್ಯಯನದಲ್ಲಿ ಬಳಸಿಕೊಳ್ಳಲಾಗಿದೆ.

ಹೈದರಾಲಿ ಮತ್ತು ಟಿಪ್ಪುವಿಗೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದಂತೆ, ಸುಮಾರು 50 ದಾಖಲೆಗಳನ್ನು ಅಧ್ಯಯನದಲ್ಲಿ ಬಳಸಿಕೊಳ್ಳಲಾಗಿದೆ. ಸುಮಾರು 47 ದಾಖಲೆಗಳು ಟಿಪ್ಪು ಕಾಲಕ್ಕೆ ಸೇರಿದೆ. ಅವುಗಳಲ್ಲಿ ಹೆಚ್ಚಿನ ದಾಖಲೆಗಳು ಆಡಳಿತಕ್ಕೆ ಸಂಬಂಧಪಟ್ಟ ದಾಖಲೆಗಳಾಗಿವೆ.

ಶೃಂಗೇರಿ ಮಠ ಮತ್ತು ಮೈಸೂರಿನ ಒಡೆಯರ ನಡುವಿನ ಸಂಬಂಧಗಳ ಮೇಲೆ ಬೆಳಕು ಚೆಲ್ಲುವ ಸುಮಾರು 88 ದಾಖಲೆಗಳು ಪ್ರಮುಖವಾಗಿದ್ದು ಅವುಗಳಲ್ಲಿ 11 ದಾಖಲೆಗಳು ಎರಡನೇ ಕೃಷ್ಣರಾಜ ಒಡೆಯರಿಗೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದ್ದಾಗಿವೆ. ಮುಮ್ಮಡಿ ಕೃಷ್ಣರಾಜ ಒಡೆಯರ ಕಾಲದ 73 ದಾಖಲೆಗಳು ಈ ಅಧ್ಯಯನಕ್ಕೆ ಪ್ರಮುಖ ಆಕರಗಳಾಗಿವೆ. ದಿವಾನ್ ಪೂರ್ಣಯ್ಯನವರ ಕಾಲಕ್ಕೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದ 37 ದಾಖಲೆಗಳು ಹಾಗೂ ದಿವಾನ್ ಶೇಷಾದ್ರಿ ಐಯ್ಯರ್‌ರವರ ಕಾಲಕ್ಕೆ ಸೇರಿದ 7 ದಾಖಲೆಗಳನ್ನು ಬಳಸಿಕೊಳ್ಳಲಾಗಿದೆ. ಶೃಂಗೇರಿ ಮಠ ಮತ್ತು ಬ್ರಿಟಿಶ್ ಕಮಿಷನರ್‌ರವರ ಆಡಳಿತಕ್ಕೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದಂತೆ ಸುಮಾರು 38 ದಾಖಲೆಗಳು ಪ್ರಮುಖವಾಗಿವೆ. ಶೃಂಗೇರಿ ಮತ್ತು ಮರಾಠರವರ ಸಂಬಂಧಗಳನ್ನು ತಿಳಿಯಲು ಸುಮಾರು 25 ದಾಖಲೆಗಳು ಲಭ್ಯವಿದ್ದು, ಅವುಗಳಲ್ಲಿ 12 ದಾಖಲೆಗಳು ಅಧ್ಯಯನದ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ಪ್ರಮುಖವಾಗಿವೆ.

ಶೃಂಗೇರಿ ಮಹಾ ಸಂಸ್ಥಾನದ ಆರ್ಥಿಕ ನಿರ್ವಹಣೆಗಳಿಗೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದಂತೆ ಹಿಂದೆ ಮಠದಲ್ಲಿ ವಿವಿಧ ಹುದ್ದೆಗಳಲ್ಲಿ ಕಾರ್ಯ ನಿರ್ವಹಿಸಿದ ವೇ.ಬ್ರ.ಶ್ರೀ ಗಣಪತಿ ಅವಧಾನಿಗಳು, ಸಿ.ವಿ. ಗಿರಿಧರ ಶಾಸ್ತ್ರಿಗಳು ಮುಂತಾದವರನ್ನು ಸಂದರ್ಶನ ಮಾಡಿ ಅವರ ಅಭಿಪ್ರಾಯಗಳನ್ನು ಸೂಕ್ತ ಮೌಖಿಕ ಆಕರಗಳಾಗಿ ಬಳಸಿಕೊಳ್ಳಲಾಗಿದೆ.

ಆಕರಗಳಲ್ಲಿ ಮೈಸೂರ್ ಗೆಜೆಟಿಯರ್, ಕರ್ನಾಟಕ ಗೆಜೆಟಿಯರ್, ಎಫಿಗ್ರಾಫಿಯ ಇಂಡಿಕ, ಎಫಿಗ್ರಾಫಿಯ ಕರ್ನಾಟಿಕ, ಮೈಸೂರು ಪುರಾತತ್ತ್ವ ವರದಿಗಳನ್ನು ಆಕರಗಳಾಗಿ ಬಳಸಿಕೊಳ್ಳುವುದರ ಜೊತೆಗೆ ಶ್ರೀ ಎ. ಕೆ. ಶಾಸ್ತ್ರಿಯವರ 'ಶೃಂಗೇರಿಯ ಇತಿಹಾಸ', 'ದ ರೆಕಾರ್ಡ್ಸ್ ಆಫ್ ಶೃಂಗೇರಿ ಧರ್ಮ ಸಂಸ್ಥಾನ', 'ಶೃಮ. ಕ ಆ ಚಾ ದಾ' ಸಂಪುಟ–1 ಮತ್ತು ಸಂಪುಟ–2, 'ಎ ಹಿಸ್ಟರಿ ಆಫ್ ಶೃಂಗೇರಿ', 'ಶೃಂಗೇರಿ ಧರ್ಮ ಸಂಸ್ಥಾನ', 'ದ ರೆಕಾರ್ಡ್ಸ್ ಆಫ್ ಶೃಂಗೇರಿ ಮಠ ರಿಲೇಟಿಂಗ್ ಟು ಕೆಳದಿ', 'ಇತಿಹಾಸ ದರ್ಶನ', 'ಕನ್ನಡದಲ್ಲಿ ಕಡತಗಳು', 'ಶೃಂಗೇರಿ ಮಠದ ಆಯ್ದ ಕಡತಗಳ ವಿಷಯ ಸೂಚಿ', ಇತ್ಯಾದಿ ಗ್ರಂಥಗಳನ್ನೂ, 'ಶೃಂಗೇರಿ ಶ್ರೀ ಮಠೀಯ ಪ್ರಾಕ್ತನಲೇಖಾನುಮಾಲಾ ಸಂಗ್ರಹ', ಶ್ರೀ ಕೆ. ಆರ್. ವೆಂಕಟರಾಮನ್ ರವರ 'ದಿ ಥ್ರೋನ್ ಆಫ್ ಟ್ರಾನ್ಸಿಡೆಂಟಲ್ ವಿಸ್ಡಂ', 'ಗುರು ಅಂಡ್ ಮುಸ್ಲಿಂ ರೂಲರ್ಸ್', 'ಶೃಂಗೇರಿ ಸೊವೆನೀರ್'ಗಳನ್ನೂ, ಎಸ್.ಕೆ. ಐಯಂಗಾರ್‌ರ 'ಅನ್ ಏನ್ಸಿಯೆಂಟ್ ಇಂಡಿಯ', ದೇಸಾಯಿಯವರ 'ಹಿಸ್ಟರಿ ಆಫ್ ಕರ್ನಾಟಕ', ಲ.ನ. ಶಾಸ್ತ್ರಿಯವರ 'ಶೃಂಗೇರಿ ಶಾರದಾ ಪೀಠ', ಸೂರ್ಯನಾಥ ಕಾಮತ್‌ರ 'ಎ ಕನ್ಸೈಸ್ ಹಿಸ್ಟರ್ ಆಫ್ ಕರ್ನಾಟಕ', ಹಸನ್ ಮಹಿಬಲ್‌ರವರ 'ಹಿಸ್ಟರಿ ಆಫ್ ಟಿಪ್ಪು ಸುಲ್ತಾನ್' ಇತ್ಯಾದಿ ಗ್ರಂಥಗಳನ್ನೂ ಬಳಸಿಕೊಳ್ಳಲಾಗಿದೆ.

1.5 ಸಂಶೋಧನಾ ವಿಧಾನ

ಈ ಪ್ರಸ್ತುತ ಸಂಶೋಧನೆಯಲ್ಲಿ ಪ್ರಮುಖವಾಗಿ ಐತಿಹಾಸಿಕ ಸಂಶೋಧನ ಮಾರ್ಗದ ಸೂತ್ರಗಳನ್ನು ಬಳಸಿಕೊಳ್ಳಲಾಗಿದೆ. ಅವುಗಳೆಂದರೆ, 1. ಸಂಗ್ರಹಣೆ, 2. ಬಹಿರಂಗ ವಿಮರ್ಶೆ, 3. ಆಂತರಿಕ ವಿಮರ್ಶೆ, 4. ಸಂಶ್ಲೇಷಣೆ 5. ನಿರೂಪಣಾತಂತ್ರದ ಸೂತ್ರಗಳು ಹಾಗೂ 6. ಅಂತರ್ ಶಿಸ್ತಿನ ತತ್ತ್ವಗಳಾಗಿವೆ.

ಈ ಮಹಾಪ್ರಬಂಧದ ಮೊದಲನೆಯ ಅಧ್ಯಾಯ ಪೀಠಿಕೆಯ ರೂಪದಲ್ಲಿದ್ದು, ಎರಡನೇ ಅಧ್ಯಾಯದಲ್ಲಿ (ಶೃಂಗೇರಿ ಮಹಾಸಂಸ್ಥಾನದ ಇತಿಹಾಸವನ್ನು ಕುರಿತು ಸಂಗ್ರಹವಾಗಿ ಚರ್ಚಿಸಲಾಗಿದೆ. ಶೃಂಗೇರಿಯ ಬಗೆಗೆ ಪೌರಾಣಿಕ ಹಿನ್ನೆಲೆ ಇದ್ದರೂ, ಐತಿಹಾಸಿಕ ಆಧಾರಗಳನ್ನು ಪ್ರಮುಖವಾಗಿ ಸ್ವೀಕರಿಸಲಾಗಿದೆ. ಕ್ರಿ.ಶ. 5 ಮತ್ತು 7ನೇ ಶತಮಾನದ ಶಾಸನಗಳಲ್ಲಿ ಶೃಂಗೇರಿಯ ಬಗ್ಗೆ ಉಲ್ಲೇಖಗಳಿವೆ.

ಹರಿಹರ ದೊರೆ ಅವನೀತನ ಕಾಲದ ತಾಮ್ರಶಾಸನವೇ ಈ ಭಾಗದಲ್ಲಿ ದೊರೆಯುವ ಮೊದಲ ಶಾಸನವಾಗಿದೆ.

ಕ್ರಿ.ಶ. 8ನೇ ಶತಮಾನದಲ್ಲಿ ಶಂಕರರ ಆಗಮನದೊಂದಿಗೆ ಶೃಂಗೇರಿಯು ಆಧ್ಯಾತ್ಮಿಕ ನೆಲೆಗಟ್ಟಿನಲ್ಲಿ ವಿಸ್ತರಣೆ ಹೊಂದಿ ಒಂದು ಆಧ್ಯಾತ್ಮಿಕ ಹಾಗೂ ಧರ್ಮ ಕೇಂದ್ರವಾಗಿ ಬೆಳೆದುಬಂದಿರುವುದನ್ನು ಕಾಣಬಹುದು.

ಕ್ರಿ.ಶ. 1346ರ ಶಾಸನವು ಕ್ರಿ.ಶ. 14ನೇ ಶತಮಾನದಲ್ಲಿ ವಿಜಯನಗರದ ದೊರೆ ಹರಿಹರನ ಕಾಲದಿಂದ ಶೃಂಗೇರಿಯೊಂದಿಗಿನ ವಿಜಯನಗರದ ಸಂಬಂಧಗಳ ಮೇಲೆ ಬೆಳಕು ಚೆಲ್ಲುವ ಶಾಸನವಾಗಿದೆ. ನಂತರದಲ್ಲಿ ಕೆಳದಿ ಅರಸರು, ಮರಾಠರು, ಮೈಸೂರು ಒಡೆಯರುಗಳು ಮುಂತಾದ ಹಿಂದೂ ರಾಜ ಮನೆತನಗಳು ಹಾಗೂ ಮುಸ್ಲಿಂ ದೊರೆಗಳಾದ ಹೈದರಾಲಿ ಮತ್ತು ಟಿಪ್ಪುಸುಲ್ತಾನ್ ಹಾಗೂ ಬ್ರಿಟಿಶ್‌ರ ವರೆಗಿನ ಇತಿಹಾಸವನ್ನು ಸಂಕ್ಷಿಪ್ತವಾಗಿ ಚರ್ಚಿಸಲಾಗಿದೆ. (ಕ್ರಿ.ಶ.1336-1959ರ ವರೆಗಿನ ಇತಿಹಾಸ)

ಮೂರನೆಯ ಅಧ್ಯಾಯದಲ್ಲಿ ಶ್ರೀ ಶೃಂಗೇರಿ ಸಂಸ್ಥಾನಕ್ಕೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದಂತೆ ಆರ್ಥಿಕ, ಸಾಮಾಜಿಕ ಹಾಗೂ ಧಾರ್ಮಿಕ ಅಂಶಗಳ ಮೇಲೆ ಬೆಳಕು ಚೆಲ್ಲುವ ಪ್ರಯತ್ನ ಮಾಡಲಾಗಿದೆ. ಶೃಂಗೇರಿ ಮಠವು ಮಹಾಸಂಸ್ಥಾನವಾಗಿ ರೂಪುಗೊಂಡಮೇಲೆ ಪ್ರಜೆಗಳಲ್ಲಿ ನಡೆಯುವ ಆರ್ಥಿಕ ವ್ಯವಹಾರಗಳಿಗೆ ಅನುಮತಿ ಅವಶ್ಯಕವಾಗಿತ್ತು. ಜನರು ಸಂಸ್ಥಾನಕ್ಕೆ ತೆರಿಗೆ ನೀಡುತ್ತಿದ್ದರು. ಸಂಸ್ಥಾನದ ಅನುಮತಿ ಇಲ್ಲದೆ ಯಾವ ರೀತಿಯ ವ್ಯವಹಾರ ಮಾಡುವಂತಿರಲಿಲ್ಲ. ಮಠವೇ ನೇರವಾಗಿ ಆರ್ಥಿಕ ವ್ಯವಹಾರಗಳಲ್ಲಿ ಭಾಗವಹಿಸುತ್ತಿತ್ತು. ಉದಾ: ಭೂ ವ್ಯವಹಾರ, ಹಣಕಾಸು ಸಂಬಂಧಿ ವ್ಯವಹಾರಗಳು, ಭೂಮಿಯ ಆದಾಯ, ದಾನ, ಭೂ ಸಂಬಂಧಿ ವ್ಯವಹಾರಗಳು, ವಿನಿಮಯ, ನಿರ್ವಹಣೆ, ವೃತ್ತಿ, ಮನೆ ಮೇಲ್ವಿಚಾರಣೆ, ಹಸ್ತಾಂತರ, ವ್ಯಾಜ್ಯಗಳು, ಆದಾಯ - ಖರ್ಚು, ವ್ಯಾಪಾರ ವಹಿವಾಟು, ನಿವೇಶನ, ನಾಣ್ಯಪದ್ಧತಿ, ತೂಕ-ಅಳತೆ ಇತ್ಯಾದಿಗಳು. ಈ ವಿಚಾರಗಳ ಬಗ್ಗೆ ಈ ಅಧ್ಯಾಯದಲ್ಲಿ ಚರ್ಚಿಸಲಾಗಿದೆ.

ಧಾರ್ಮಿಕ ಕೇಂದ್ರವಾಗಿ ಮಹಾ ಸಂಸ್ಥಾನವು ಆದಿಶಂಕರಾಚಾರ್ಯರ ಕಾಲದಿಂದ ಸನಾತನ ಧರ್ಮ ಮತ್ತು ಸಂಸ್ಕೃತಿಗಳ ಪ್ರತೀಕವಾಗಿದ್ದು ಇದೊಂದು ಪವಿತ್ರ ಯಾತ್ರಾಸ್ಥಳವಾಗಿ, ಧಾರ್ಮಿಕ, ಸಾಂಸ್ಕೃತಿಕ ಚಟುವಟಿಕೆಗಳ ಕೇಂದ್ರವಾಗಿ, ನವರಾತ್ರಿ ಉತ್ಸವ, ಶಾರದಾಮ್ಮನವರ ದೇಗುಲದ ಜೀರ್ಣೋದ್ಧಾರ, ರಥೋತ್ಸವ, ವಿದ್ಯಾಶಂಕರ ದೇವರ ದೀಪಾರಾಧನೆ, ಮಲ್ಲಿಕಾರ್ಜುನ ದೇವಾಲಯದ ಪರ್ಜನ್ಯ, ಶತರುದ್ರಾಭಿಷೇಕ, ಗುರುಗಳ ಚಾತುರ್ಮಾಸ್ಯ, ವಿಜಯಯಾತ್ರೆ, ವಿದ್ವತ್‌ಸಭೆಗಳು ಇತ್ಯಾದಿಗಳ

ಮೂಲಕ ಒಂದು ಪ್ರಸಿದ್ಧ ಧಾರ್ಮಿಕ ಕೇಂದ್ರವಾಗಿ ಬೆಳೆದು ಬಂದಿತು. ಈ ವಿಚಾರಗಳ ಬಗೆಗೂ ವಿಚಾರ ಮಾಡಲಾಗಿದೆ.

ಶೃಂಗೇರಿ ಮಹಾಸಂಸ್ಥಾನದ ವ್ಯಾಪ್ತಿಯ ಸಾಮಾಜಿಕ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯು ಸಂಕೀರ್ಣವಾಗಿದ್ದು, ಸಾಮಾಜಿಕ ಕಟ್ಟುಪಾಡುಗಳು ಜನರನ್ನು ನಿಯಂತ್ರಿಸುವಲ್ಲಿ ಪ್ರಮುಖ ಪಾತ್ರ ವಹಿಸುತ್ತಿದ್ದವು. ಸಮಾಜದಲ್ಲಿನ ಜಾತಿವ್ಯವಸ್ಥೆ, ಮಹಿಳೆಯರ ಸ್ಥಾನಮಾನ, ಶಿಷ್ಟಾಚಾರಪಾಲನೆ, ಬಹಿಷ್ಕಾರ, ಪರಧರ್ಮ ಸಹಿಷ್ಣತೆ, ಮುಂತಾದ ಸಾಮಾಜಿಕ ವಿಚಾರಗಳ ಬಗ್ಗೆ ಚರ್ಚಿಸಲಾಗಿದೆ.

ನಾಲ್ಕನೆಯ ಅಧ್ಯಾಯದಲ್ಲಿ ಶೃಂಗೇರಿ ಮಹಾಸಂಸ್ಥಾನದ ಆಡಳಿತ ಮತ್ತು ಆರ್ಥಿಕತೆಯನ್ನು ಕುರಿತು ವಿಚಾರಮಾಡಲಾಗಿದೆ. ಶೃಂಗೇರಿ ಮಹಾಸಂಸ್ಥಾನದ ಆಡಳಿತ ಮತ್ತು ಆರ್ಥಿಕತೆಗಳು ಒಂದಕ್ಕೊಂದು ಪೂರಕವಾಗಿವೆ. ಯಾವುದೇ ಒಂದು ಅರ್ಥವ್ಯವಸ್ಥೆಯನ್ನು ಅಧ್ಯಯನ ಮಾಡಬೇಕಾದರೆ ಆಡಳಿತ ಮತ್ತು ಆರ್ಥಿಕತೆಗಳನ್ನು ಜೊತೆಜೊತೆಯಾಗಿ ಅಧ್ಯಯನ ಮಾಡಬೇಕಾಗಿರುತ್ತದೆ. ಮಹಾಸಂಸ್ಥಾನವು ಆಡಳಿತಾತ್ಮಕವಾದ ಅಧಿಕಾರವನ್ನು ಪಡೆದುಕೊಂಡರೂ ಕೂಡಾ ಗುರುಗಳು ಆಡಳಿತದಲ್ಲಿ ನೇರವಾಗಿ ಭಾಗಿಯಾಗದೇ ತಮ್ಮ ಅಧಿಕಾರಿಗಳ ಮೂಲಕ ಸೂಕ್ತ ಮಾರ್ಗದರ್ಶನ ನೀಡುತ್ತಾ ಆಡಳಿತ ನಡೆಸಿ, ಅಂತಿಮ ತೀರ್ಮಾನವನ್ನು ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳುವ ಪದ್ಧತಿಯಿತ್ತು. ಇಂತಹ ಸಂಪ್ರದಾಯವು ಶತಮಾನಗಳಿಂದ ಬೆಳೆದು ಬಂದಿದ್ದು ಈಗಲೂ ಮುಂದುವರೆಯುತ್ತಿರುವುದು ಗಮನಾರ್ಹ.

ಶೃಂಗೇರಿ ಮಹಾಸಂಸ್ಥಾನವು ವಿಜಯನಗರದ ಪೋಷಣೆಯಿಂದ ಒಂದು ವ್ಯವಸ್ಥಿತ ಆಡಳಿತ ಸಂಸ್ಥೆಯಾಗಿ ಬೆಳೆದು, ತನ್ನದೇ ಆದ ಆಡಳಿತವನ್ನು ರೂಪಿಸಿಕೊಂಡು ಸಮಕಾಲೀನ ರಾಜ ಮನೆತನಗಳ ಸಹಕಾರದಿಂದ ತನ್ನ ಅಧಿಕಾರವನ್ನು ವಿಸ್ತರಿಸಿಕೊಂಡು, ಆರ್ಥಿಕ ಸಂಪನ್ಮೂಲಗಳನ್ನು ಕ್ರೋಢೀಕರಿಸಿ ತನ್ನ ವ್ಯಾಪ್ತಿಗೆ ಒಳಪಡುವ ಪ್ರದೇಶಗಳಲ್ಲಿ ಕಾಯಿದೆ–ಕಾನೂನುಗಳನ್ನು ರಚಿಸಿಕೊಂಡು ಆಡಳಿತ ನಡೆಸಿರುವುದು ತಿಳಿದು ಬಂದಿದೆ. ಜಹಗೀರಾಗಿ ಸಂಸ್ಥಾನವು ಅಯಾಯ ಸಮಕಾಲೀನ ರಾಜರುಗಳ ಆಡಳಿತ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯಲ್ಲಿ ಏರುಪೇರುಗಳಾದರೂ ತಮ್ಮ ಆಡಳಿತವನ್ನು ಪ್ರತ್ಯೇಕವಾಗಿಯೇ ಮುಂದುವರೆಸಿಕೊಂಡು ಬಂದಿರುವುದು ಆಡಳಿತ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯ ವೈಶಿಷ್ಟ್ಯವಾಗಿದೆ. ಸಂಸ್ಥಾನದ ಆಡಳಿತವನ್ನು ಪ್ರಮುಖವಾಗಿ ಸಾಮಾನ್ಯ ಆಡಳಿತ ಮತ್ತು ಆರ್ಥಿಕ ಆಡಳಿತ ಎಂಬ ಎರಡು ಭಾಗಗಳಾಗಿ ವಿಂಗಡಿಸಲಾಗಿದೆ.

ಐದನೆಯ ಅಧ್ಯಾಯದಲ್ಲಿ ಚರ್ಚಿತವಾಗಿರುವ ವಿಷಯ ಶೃಂಗೇರಿ ಮಹಾಸಂಸ್ಥಾನ ಮತ್ತು ರಾಜಮನೆತನಗಳ ನಡುವೆ ಆರ್ಥಿಕ ಸಂಬಂಧಗಳು. ಈ ಅಧ್ಯಾಯದಲ್ಲಿ ಶೃಂಗೇರಿ ಮಹಾಸಂಸ್ಥಾನವು ಒಂದು ಆಡಳಿತ ಕೇಂದ್ರವಾಗಿ, ಸಂಪತ್ತನ್ನು ಹೇಗೆ ವಿವಿಧ ರಾಜಮನೆತನಗಳಿಂದ ದಾನವಾಗಿ ಪಡೆಯಿತು ಹಾಗೂ ಅಂತಹ ಸಂಪತ್ತನ್ನು ವಿವಿಧ ಕಾರ್ಯಗಳಿಗೆ ವಿನಿಯೋಗಿಸುತ್ತಿತ್ತು ಎಂಬುದು ಚರ್ಚಿತವಾಗಿರುವ ಅಂಶ.

ವಿಜಯನಗರದಿಂದ ಪ್ರಾರಂಭವಾಗಿ ಬ್ರಿಟಿಷ್ ಕಮಿಷನರ್‌ಗಳ ಕಾಲದ ವರೆಗಿನ ರಾಜ ಮನೆತನಗಳ ಮತ್ತು ಶೃಂಗೇರಿ ಮಹಾ ಸಂಸ್ಥಾನದ ನಡುವಿನ ಸಂಬಂಧಗಳೆಂದರೆ ಅದು ಕೇವಲ ಧಾರ್ಮಿಕ, ಸಾಮಾಜಿಕವಾಗಿರದೆ, ಆರ್ಥಿಕ, ಆಡಳಿತಾತ್ಮಕ ಸಂಬಂಧಗಳು ಇದ್ದು, ಮಠ ಮತ್ತು ರಾಜಮನೆತನಗಳ ಬೆಳವಣಿಗೆಯ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದಲೂ ಪ್ರಮುಖವಾಗಿದೆ. ಶೃಂಗೇರಿ ಸಮಕಾಲೀನ ರಾಜಕೀಯ ಶಕ್ತಿಗಳಿಂದ ಸಂಪನ್ಮೂಲಗಳನ್ನು ಪಡೆದು ಹೇಗೆ ಒಂದು ಪ್ರಬಲ ಆರ್ಥಿಕ ಕೇಂದ್ರವಾಗಿ ಬೆಳೆದು ಬಂದಿತೆಂಬುದನ್ನು ಇಲ್ಲಿ ಚರ್ಚಿಸಲಾಗಿದೆ. ಒಂದನೇ ಹರಿಹರನಿಂದ ಪ್ರಾರಂಭವಾಗಿ, ವಿಜಯನಗರದ ಅನೇಕ ದೊರೆಗಳು ಸಂಸ್ಥಾನಕ್ಕೆ ನೀಡಿದ ದಾನದ ಒಟ್ಟು ಮೊತ್ತ 3003 ವರಹಗಳಾಗಿದ್ದರಿಂದ ಮುಂದೆ ಶೃಂಗೇರಿಯು **ಮೂರುಸಾವಿರದ ಮೂರು ವರಹದ ಸೀಮೆ** ಎಂದು ಪ್ರಸಿದ್ಧಿಯಾಯಿತು.

ನಂತರದಲ್ಲಿ ಕೆಳದಿಯ ನಾಯಕರು ತಮ್ಮ ಅಧಿರಾಜರಂತೆ ಸಂಸ್ಥಾನಕ್ಕೆ ಆರ್ಥಿಕ ಪೋಷಣೆಯನ್ನು ಮುಂದುವರಿಸಿದರು. ಮರಾಠರು, ಮೈಸೂರು ಒಡೆಯರು, ಹೈದರಾಲಿ, ಟಿಪ್ಪು, ಬ್ರಿಟಿಷ್ ಕಮಿಷನರ್‌ಗಳು ಈ ಸಂಪ್ರದಾಯವನ್ನು ಮುಂದುವರೆಸಿ ಮಠದ ಬೆಳವಣಿಗೆಗೆ ಉದಾರ ದಾನ ದತ್ತಿಗಳನ್ನು ನೀಡಿ ಸಂಸ್ಥಾನದ ಭೂ ಹಿಡುವಳಿ, ಭೂದಾನ, ಉತ್ತಾರ, ಸರ್ವಮಾನ್ಯ, ಅರ್ಧಮಾನ್ಯ, ಉಂಬಳಿ, ವಿನಿಮಯ, ಇತ್ಯಾದಿ ವ್ಯವಹಾರಗಳ ಮೂಲಕ ಸಂಬಂಧಗಳು ಬಲಗೊಳ್ಳುವಂತೆ ಮಾಡಿ ಮಠದ ಆರ್ಥಿಕ ಪರಿಸ್ಥಿತಿಯನ್ನು ಉತ್ತಮ ಪಡಿಸಿ, ಒಂದು ಸ್ವತಂತ್ರ ಸಂಸ್ಥೆಯಾಗಿ ಕಾರ್ಯ ನಿರ್ವಹಿಸಲು ಕಾರಣರಾದರು ಎಂಬ ಅಂಶವನ್ನು ಚರ್ಚಿಸಲಾಗಿದೆ.

ಆರನೆಯ ಅಧ್ಯಾಯ ಉಪಸಂಹಾರ ರೂಪವಾಗಿದೆ. ಶೃಂಗೇರಿ ಮಹಾಸಂಸ್ಥಾನದ ಆಡಳಿತ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯನ್ನು ಇತರೆ ರಾಜಮನೆತನದವರೊಂದಿಗೆ ತುಲನಾತ್ಮಕವಾಗಿ ವಿಶ್ಲೇಷಿಸಿದಾಗ ರಾಜರುಗಳ ಆಡಳಿತದಲ್ಲಿ ರಾಜನೇ ಆಡಳಿತದ ಕೇಂದ್ರಬಿಂದುವಾಗಿ ಕೆಳಹಂತದ ಆಡಳಿತವನ್ನು ಸ್ಥಳೀಯ ಅಧಿಕಾರಿಗಳ ಮೂಲಕ ನಡೆಸುತ್ತಿದ್ದನು. ಕೇಂದ್ರ ಹಾಗೂ ಸ್ಥಳೀಯ ಆಡಳಿತಗಳ ನಡುವೆ ಹೊಂದಾಣಿಕೆ ಹಾಗೂ ಪರಸ್ಪರ ಸಹಾಯ ಇರುತ್ತಿದ್ದರಿಂದ ರಾಜ್ಯದ ಆಡಳಿತ ಸುಗಮವಾಗಿ

ನಡೆಯುತ್ತಿತ್ತು. ಅದೇರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಶೃಂಗೇರಿ ಸಂಸ್ಥಾನದಲ್ಲಿ ಗುರುಗಳೇ ಆಡಳಿತದ ಕೇಂದ್ರವಾಗಿದ್ದು, ಅಧಿಕಾರಿಗಳ ಮತ್ತು ಶಿಷ್ಯರ ಮೂಲಕ ಸ್ಥಳೀಯ ಆಡಳಿತವನ್ನು ಸಮಕಾಲೀನ ರಾಜ್ಯಗಳ ಸಹಾಯದಿಂದ ಸುಗಮವಾಗಿ ನಡೆಸಲು ಸಾಧ್ಯವಾಗಿರುವುದು ಕಂಡು ಬರುತ್ತದೆ.

ವಿಜಯನಗರದವರು ಶೃಂಗೇರಿಯನ್ನು ಒಂದು ಮಹಾಸಂಸ್ಥಾನವನ್ನಾಗಿ ಮಾಡಿದ ಮೇಲೆ ಮಾಂಡಲಿಕರು ಅಥವಾ ಸಾಮಂತ ರಾಜರುಗಳು ಕೂಡಾ ತಮ್ಮ ಅಧಿರಾಜರಾದ ವಿಜಯನಗರದವರಂತೆ ಶೃಂಗೇರಿಗೆ ಆರ್ಥಿಕ ಬೆಂಬಲವನ್ನು ವ್ಯಕ್ತಪಡಿಸಿರುವುದು ರಾಜಕೀಯ ತಂತ್ರಗಾರಿಕೆಯೆಂದು ಕಂಡುಬಂದರೂ ಮಹಾಸಂಸ್ಥಾನಕ್ಕೆ ದಾನ-ದತ್ತಿಗಳನ್ನು ನೀಡುವ ಮೂಲಕ ಪರೋಕ್ಷವಾಗಿ ತಮ್ಮ ನಿಷ್ಠೆಯನ್ನು ಮುಂದುವರೆಸಿದಂತೆ ಕಂಡುಬರುತ್ತದೆ.

ಮಹಾಸಂಸ್ಥಾನವು ರಾಜರುಗಳಿಂದ ಪಡೆದ ಆರ್ಥಿಕ ಸಹಾಯವನ್ನು ತಮ್ಮ ಮಠದ ನಿರ್ವಹಣೆ ಮತ್ತು ಶಿಷ್ಯರ ಒಳಿತಿಗಾಗಿ ವಿನಿಯೋಗಿಸುತ್ತಿದ್ದರು ಎಂಬ ಅಂಶವನ್ನು ಕುರಿತು ಲಭ್ಯವಿರುವ ಮಾಹಿತಿಯನ್ನು ವಿಶ್ಲೇಷಿಸಿ ತಿಳಿಯುವ ಪ್ರಯತ್ನ ಮಾಡಲಾಗಿದೆ.

ಮಹಾಸಂಸ್ಥಾನವು ಒಂದು ಹಿಂದೂ ಸಂಸ್ಥೆಯಾಗಿದ್ದರೂ ಹೈದರಾಲಿ ಟಿಪ್ಪು ಸುಲ್ತಾನರಂತಹ ಮುಸ್ಲಿಂ ದೊರೆಗಳು ಶೃಂಗೇರಿ ಸಂಸ್ಥಾನಕ್ಕೆ ತಮ್ಮ ನಿಷ್ಠೆಯನ್ನು ವ್ಯಕ್ತಪಡಿಸಿರುವುದು ಬಹು ಸಂಖ್ಯಾತರ ಬೆಂಬಲದ ಅಪೇಕ್ಷೆಯ ಕಾರಣವಿರಬಹುದಾದರೂ, ಮುಸ್ಲಿಮೇತರ ಧಾರ್ಮಿಕ ಸಂಸ್ಥಾನವಾದ ಶೃಂಗೇರಿ ಅವರುಗಳ ಗೌರವಾದರಗಳನ್ನು ಸ್ವೀಕರಿಸಿ, ಅವರಿಗೆ ಒಳಿತನ್ನು ಬಯಸಿರುವುದು ತಳ್ಳಿಹಾಕುವಂತಿಲ್ಲ ಇತ್ಯಾದಿ ಅಂಶಗಳ ಕುರಿತು ಚರ್ಚಿಸುವ ಪ್ರಯತ್ನ ಮಾಡಲಾಗಿದೆ.

2 ಶೃಂಗೇರಿ ಮಠದ ಇತಿಹಾಸ

2.1 ಕ್ರಿ.ಶ. 8ನೇ ಶತಮಾನದಿಂದ ಕ್ರಿ.ಶ.1336ರ ವರೆಗಿನ ಇತಿಹಾಸ

2.2 ಕ್ರಿ.ಶ. 1336–1959ರ ವರೆಗಿನ ಇತಿಹಾಸ

[illegible]

[illegible]

[illegible]

ಅಧ್ಯಾಯ–2

ಶೃಂಗೇರಿ ಮಠದ ಇತಿಹಾಸ

ಶೃಂಗೇರಿಯು ಐತಿಹಾಸಿಕವಾಗಿ ಧಾರ್ಮಿಕವಾಗಿ ಪ್ರಸಿದ್ಧಿ ಪಡೆದ ಕೇಂದ್ರವಾಗಿದ್ದರೂ ಶೃಂಗೇರಿ ಪ್ರಾಗೈತಿಹಾಸಿಕ ನೆಲೆಯಾಗಿತ್ತು ಎಂಬುದಕ್ಕೆ ಅನೇಕ ಆಧಾರಗಳು ದೊರೆಯುತ್ತವೆ. ತುಂಗಾ ನದಿಯ ದಂಡೆಯ ಮೇಲೆ ಶಿಲಾಯುಗದ ಕಾಲದಿಂದ ಮಾನವನ ನೆಲೆಯಾಗಿತ್ತು ಎಂಬುದಕ್ಕೆ ಪುರಾತತ್ತ್ವಜ್ಞರು ಉತ್ಖನನದಿಂದ ಖಚಿತ ಪಡಿಸಿರುತ್ತಾರೆ. ಇಲ್ಲಿ ಸಿಕ್ಕಿರುವ ನೂತನ ಶಿಲಾಯುಗದ ಕಲ್ಲಿನ ಆಯುಧಗಳು ಬೂದು ಬಣ್ಣದ ಮಡಿಕೆ ಚೂರುಗಳು ಮುಂತಾದ ಅನೇಕ ಅವಶೇಷಗಳು ಇದಕ್ಕೆ ಪುಷ್ಟಿ ನೀಡುತ್ತವೆ.[1]

ಶೃಂಗೇರಿಯ ಉಲ್ಲೇಖ ನಮಗೆ ಪ್ರಾರಂಭದಲ್ಲಿ ದೊರಕುವುದು ಶ್ರೀ ಮದ್ರಾಮಾಯಣದಲ್ಲಿ ಅದೂ ಶ್ರೀ ಋಷ್ಯಶೃಂಗ ಮಹರ್ಷಿಗಳ ಸಂಬಂಧದಿಂದಾಗಿ. ಅವರ ತಂದೆ ವಿಭಾಂಡಕ ಮಹರ್ಷಿಗಳು ತಪಸ್ಸು ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದ ಪುಣ್ಯಕ್ಷೇತ್ರವಿದು. ಇಲ್ಲಿನ ಮಲಹಾನಿಕರೇಶ್ವರ ಲಿಂಗದಲ್ಲಿ ಅವರು ಐಕ್ಯರಾದರೆಂದು ಐತಿಹ್ಯವಿದೆ. ಸಮೀಪದ ಕಿಗ್ಗವೂ ಋಷ್ಯಶೃಂಗರಲ್ಲಿ ಪರಮೇಶ್ವರನು ಐಕ್ಯವಾದ ಕ್ಷೇತ್ರವೆಂದು ಪ್ರಸಿದ್ಧವಾಗಿರುವುದು. ಶೃಂಗೇರಿಯ ಕೆಲವು ಶಾಸನಗಳಲ್ಲಿ ಸಮೀಪದ ಪಶ್ಚಿಮವಾಹಿನಿಯನ್ನು ವಸಿಷ್ಠಾಶ್ರಮ ಎಂದು ಉಲ್ಲೇಖಿಸಿದೆ. ಈ ಪ್ರದೇಶಕ್ಕೆ ಹೀಗೆ ವಸಿಷ್ಠರ ಸಂಬಂಧವೂ ಕಲ್ಪಿತವಾಗಿದೆ.[2] ಕಿಗ್ಗದ ಸಮೀಪದ ಪ್ರದೇಶವೊಂದನ್ನು ಬಭ್ರುವಾಹನನ ರಾಜಧಾನಿಯಾದ ಮಣಿಪುರದ ಕೋಟೆ ಎಂದು ಕರೆಯುತ್ತಾರೆ. ಪಾಂಡವರ ತುಳಸೀಕಟ್ಟೆ ಎಂದು ಕರೆಯುವ ಪ್ರದೇಶ ನೆಮ್ಮಾರಿನ ಬಳಿ ಇದೆ. ಇವೆಲ್ಲವೂ ಜನರ ನಂಬಿಕೆಗೆ ಸಂಬಂಧಪಟ್ಟಿದ್ದು.

ಶೃಂಗೇರಿಯಲ್ಲಿ ಶ್ರೀ ಜಗದ್ಗುರು ಚಂದ್ರಶೇಖರ ಭಾರತೀ ಸ್ಮಾರಕ ಕಾಲೇಜು ಪ್ರಾರಂಭವಾದ ಹೊಸತಿನಲ್ಲಿ ಇಲ್ಲಿನ ಅಧ್ಯಾಪಕರು ಮತ್ತು ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳೂ ಸಮೀಪದ ಪ್ರದೇಶಗಳಲ್ಲಿ ಉತ್ಖನನಗಳನ್ನು ನಡೆಸಿದ್ದರು. ಆಗ ಶೃಂಗೇರಿಯ ಸಮೀಪದ ಬೆಳವಿನಕೊಡಿಗೆಯಲ್ಲಿ ಬೃಹತ್ ಶಿಲಾಯುಗ ಕಾಲದ ಸಮಾಧಿಗಳು ಕಂಡು ಬಂದಿವೆ. ಚಿದರವಳ್ಳಿ ಎಂಬಲ್ಲಿ ನೂತನ ಶಿಲಾಯುಗದ ಕೊಡಲಿಯೊಂದು ದೊರತಿದೆ. ಅದರ ಸಮೀಪದಲ್ಲಿಯೇ ಕ್ರೈಸ್ತಶಕದ ಆರಂಭ ಕಾಲದವು ಎಂದು ಇತಿಹಾಸಜ್ಞರು ನಿರ್ಣಯಿಸಿರುವ ಕುರುಹುಗಳಿವೆ. ಪ್ರಾಗೈತಿಹಾಸ ಕಾಲಕ್ಕೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದಂತೆ ಇಲ್ಲಿ ಖಚಿತವಾದ ಕುರುಹುಗಳು ದೊರಕಿದ್ದರೂ ಈ ಭಾಗದಲ್ಲಿ ಈ ವಿಚಾರವಾಗಿ ಸಂಶೋಧನೆ, ಉತ್ಖನನ, ಸರ್ವೇಕ್ಷಣಗಳು ನಡೆಯಬೇಕಾಗಿದೆ.

ಕಿಗ್ಗವು ಶೃಂಗೇರಿಗಿಂತಲೂ ಪ್ರಾಚೀನವಾದ ಇತಿಹಾಸ ಹೊಂದಿರುವಂತೆ ಕಾಣುತ್ತದೆ. ಇದು ಕದಂಬ ಮಂಡಲಕ್ಕೆ ಸೇರಿದ ಭೂಭಾಗವಾಗಿತ್ತು ಎನ್ನುವುದಕ್ಕೆ ಕ್ರಿ.ಶ. 675ರ ಕಿಗ್ಗದ ಶಾಸನವೊಂದು ಪ್ರಮಾಣವಾಗುತ್ತದೆ. ಮಯೂರಶರ್ಮ ಪಲ್ಲವರಿಂದ ಅವಮಾನಿತನಾಗಿ ಕಾಂಚಿಯನ್ನು ತ್ಯಜಿಸಿ ಶ್ರೀಪರ್ವತದಲ್ಲಿ ಆಶ್ರಯ ಪಡೆದು ಪಲ್ಲವರೊಡನೆ ಹೋರಾಡಿದನೆಂಬ ಸಂಗತಿ ಸುವಿದಿತ. ಈ ಶ್ರೀ ಪರ್ವತ ದಕ್ಷಿಣ ಕನ್ನಡದ ಶಿಶಿಲ ಅಥವಾ ಶೃಂಗೇರಿ ಇದ್ದಿರಬಹುದೆಂದು ಕೆ.ವಿ ರಮೇಶ್‌ರವರಂತಹ ಇತಿಹಾಸ ತಜ್ಞರು ಅಭಿಪ್ರಾಯಪಟ್ಟಿದ್ದಾರೆ.[3] ಕದಂಬ ಪ್ರದೇಶಕ್ಕೆ ಇದು ದೂರವಲ್ಲ. ಅಲ್ಲದೇ ತನಗೆ ಅಪರಿಚಿತವಲ್ಲದ ಪ್ರದೇಶದಲ್ಲಿ ಆತ ಆಶ್ರಯವನ್ನು ಪಡೆದಿರಬಹುದಾದ ಸಾಧ್ಯತೆ ಇರುವುದರಿಂದ ಆತ ಮಲೆನಾಡನ್ನು ಆರಿಸಿಕೊಂಡಿದ್ದಾನೆ ಎನ್ನುವುದು ಅಸಂಭವವಲ್ಲ. ಆದರೂ ಅಧಿಕ ಆಧಾರಗಳ ಪುಷ್ಟಿಯಿಲ್ಲದ ಈ ಅಭಿಪ್ರಾಯವು ಊಹೆಯ ಮಟ್ಟದಲ್ಲೇ ನಿಲ್ಲುತ್ತದೆ.

ಕ್ರಿ.ಶ. ಆರನೇ ಶತಮಾನದ ಗಂಗರ ದೊರೆ ಅವನೀತನ ಕಾಲದ ತಾಮ್ರ ಶಾಸನವೇ ಈ ಭಾಗದಲ್ಲಿ ದೊರೆಯುವ ಮೊದಲ ಶಾಸನವಾಗಿದೆ. ಕ್ರಿ.ಶ. ಏಳನೆ ಶತಮಾನದ ಉತ್ತರಾರ್ಧದಲ್ಲಿ ಕಿಗ್ಗದ "ಕಿಳ್ಗಾನೇಶ್ವರ" ದೇವರಿಗೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದ ಅಳುಪ ವಂಶದ ಚಿತ್ರವರ್ಧನ (ಕ್ರಿ.ಶ. 663-730) ನ ಶಾಸನಗಳಲ್ಲೂ ಕಿಗ್ಗದ ಉಲ್ಲೇಖಗಳಿವೆ. "ಮರಕಲು" ಎಂಬುದು ಇದರ ಪ್ರಾಚೀನ ಹೆಸರು. ಚಾಲುಕ್ಯ ತ್ರಿಭುವನ ಮಲ್ಲ ಕಲ್ಯಾಣದ ನೆಲೆವೀಡಿನಿಂದ ರಾಜ್ಯವಾಳುವ ಉಲ್ಲೇಖವಿರುವ ತುಂಡು ಶಾಸನವೊಂದು ಲಭಿಸಿದೆ. ಕದಂಬರ ಮಂಡಲಕ್ಕೆ ಸೇರಿದ್ದ ಇಲ್ಲಿ ವಿಜಯನಗರದ ಅರಸರ ಕಾಲದಲ್ಲಿ 'ಕಿಗನ ನಾಡು' ಎಂಬ ಆಡಳಿತ ವಿಭಾಗವಿದ್ದಿತು. "ಋಷ್ಯಶೃಂಗಪುರ" ಎಂಬ ಹೆಸರು ಇತ್ತೀಚೆಗೆ ಬಂದಿರಬೇಕೆಂದು ತೋರುತ್ತದೆ. ಕಿಗ್ಗದ ದೇವಸ್ಥಾನದಲ್ಲಿ ಈಗಿರುವ ಮುಖ ಮಂಟಪ ವಿಜಯನಗರದ ಅರಸರ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ನಿರ್ಮಿತವಾಗಿರಬಹುದೆಂದು ಇತಿಹಾಸಜ್ಞರು ಭಾವಿಸುತ್ತಾರೆ.[4]

ಶೃಂಗೇರಿಯ ಇತಿಹಾಸದಲ್ಲಿ ಪ್ರಮುಖವಾದ ಘಟ್ಟ ಕ್ರಿ.ಶ. 8ನೇ ಶತಮಾನದಲ್ಲಿ ಶಂಕರ ಭಗವತ್ಪಾದಾಚಾರ್ಯರು ಇಲ್ಲಿ ಮಠವನ್ನು ಸ್ಥಾಪಿಸಿದ್ದು. ಆ ಸಮಯದಲ್ಲಿ ಇಲ್ಲಿಯ ವಾತಾವರಣ ಹೇಗಿತ್ತು ಎಂದು ತಿಳಿಯಲು ನಮಗೆ ನೇರವಾದ ದಾಖಲೆಗಳಿಲ್ಲ. ಶಂಕರ ಭಗವತ್ಪಾದಾಚಾರ್ಯರ ಜೀವನ ವೃತ್ತಾಂತವನ್ನು ವರ್ಣಿಸುವ ಮಾಧವೀಯ ಶಂಕರವಿಜಯ ಕಾವ್ಯವು ಹೆಚ್ಚು ಪ್ರಾಮಾಣಿಕ ವೆಂಬುದನ್ನು ಬಹುಜನ ವಿದ್ವಾಂಸರು ಒಪ್ಪುತ್ತಾರೆ. ಇದು ಮೂಲಭೂತವಾಗಿ ಕಾವ್ಯವೇ ಹೊರತು ಇತಿಹಾಸವಲ್ಲ ಆದರೂ ಅಲ್ಲಿನ ಹಲವಾರು ಅಂಶಗಳು ಚರಿತ್ರೆಯನ್ನು ತಿಳಿಯಲು ಸಹಕರಿಸುತ್ತದೆ.

[illegible]

12ನೇ ಸರ್ಗ, ಶ್ಲೋಕ ಸಂಖ್ಯೆ 64, 65

ಯತ್ರಾಧುನಾಪ್ಯುತ್ತಮಮೃಷ್ಯಶೃಂಗಸ್ತಪಶ್ಚರತ್ಯಾತ್ಮಭೃದಂತರಂಗ: ।
ಸಂಸ್ಪರ್ಶಮಾತ್ರೇಣ ವಿತೀರ್ಣಭದ್ರಾ ವಿದ್ಯೋತತೇ ಯತ್ರ ಚ ತುಂಗಭದ್ರಾ ॥
ಅಭ್ಯಾಗತಾರ್ಚಾಲ್ಪಿತಕಲ್ಪಶಾಖಾ: ಕೂಲಂಕಷಾಧೀತಸಮಸ್ತಶಾಖಾ: ।
ಇಜ್ಯಾ ಶತೈರ್ಯತ್ರಸಮುಲ್ಲಸಂತ: ಶಾಂತಾಂತರಾಯಾ ನಿವಸಂತಿ ಸಂತ: ॥

'ಋಷ್ಯಶೃಂಗರ ತಪೋಭೂಮಿಯಾಗಿದ್ದುದು ಈ ಶೃಂಗೇರಿ. ಇಲ್ಲಿ ಮಂಗಳದಾಯಿನಿಯಾದ ತುಂಗಭದ್ರೆ ಪ್ರವಹಿಸುತ್ತಿದ್ದಾಳೆ. ಅತಿಥಿ ಸತ್ಕಾರದಲ್ಲಿ ನಿರತರಾಗಿರುವ ಸತ್ಪುರುಷರು ವೇದಗಳನ್ನು ಸಾಂಗವಾಗಿ ಅಧ್ಯಯನ ಮಾಡಿ, ನೂರಾರು ಯಜ್ಞಗಳನ್ನು ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದರು' ಎಂದು ಶೃಂಗೇರಿ ಕ್ಷೇತ್ರವನ್ನು ವರ್ಣಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಅಂದರೆ, ಇಲ್ಲಿ ವೈದಿಕ ಧರ್ಮದ ಆಚರಣೆ ಪ್ರಬಲವಾಗಿತ್ತೆಂದು ತೋರುತ್ತದೆ. ಇಲ್ಲಿ ಬಿಸಿಲಿನ ಬಾಧೆಯಿಂದ ಬಳಲುತ್ತಿದ್ದ ಗರ್ಭಿಣಿ ಕಪ್ಪೆಗೆ ಹಾವು ಹೆಡೆಯೆತ್ತಿ ನೆರಳನ್ನು ನೀಡುತ್ತಿತ್ತು ಎಂಬ ಐತಿಹ್ಯವು ಮನೋಹರವಾಗಿದ್ದರೂ, ಪ್ರಮಾಣವೆನಿಸಲಾರದು.

ಆದರೆ, ಈ ಭಾಗದಲ್ಲಿ ಜೈನಮತದ ಪ್ರಾಬಲ್ಯ ಇದ್ದಿರಬೇಕು ಎನಿಸುತ್ತದೆ. ಸುತ್ತಲೂ ನರಸಿಂಹರಾಜಪುರ, ಹುಂಚ, ವೇಣೂರು, ಕಾರ್ಕಳ, ಮೂಡಬಿದರೆ, ಕೊಗ್ರೆಯ ಸಮೀಪದ ಕಲ್ಲುಗುಡ್ಡೆ, ಕುಂದಾದ್ರಿ ಇತ್ಯಾದಿ ಜೈನ ಕ್ಷೇತ್ರಗಳೇ ಕಾಣುತ್ತವೆ. ಅಲ್ಲದೇ ಹೊಳೆಕೊಪ್ಪದ ಸಮೀಪದ ಕಾಡಿನಲ್ಲಿ ಜೈನಾವಶೇಷಗಳು ಕಂಡುಬಂದಿವೆ. ಶೃಂಗೇರಿ ಶ್ರೀ ಜೆ.ಸಿ.ಬಿ.ಎಂ.ಕಾಲೇಜಿನಲ್ಲಿ ತಂದಿರಿಸಿರುವ ಜಿನ ಮೂರ್ತಿಗಳು, ಕ್ರಿ.ಶ. 7–8ನೇ ಶತಮಾನದ ಅವಧಿಯವು ಇರಬಹುದೆಂದು, ಅವುಗಳ ಲಕ್ಷಣಗಳಿಂದ ಇತಿಹಾಸಜ್ಞರು ಊಹಿಸುತ್ತಾರೆ. ಇವೆಲ್ಲವನ್ನು ನೋಡಿದರೆ ಜೈನ ಮತದ ಪ್ರಾಬಲ್ಯವನ್ನು ಕಡಿಮೆ ಮಾಡುವುದು ಶ್ರೀ ಶಂಕರ ಭಗವತ್ಪಾದಾಚಾರ್ಯರು ಈ ಸ್ಥಳವನ್ನು ಆರಿಸಿಕೊಂಡಿರುವುದಕ್ಕೆ ಕಾರಣ ಇರಬಹುದೇನೋ!

ಕ್ರಿ.ಶ. 1336 ಕ್ಕೂ ಹಿಂದಿನ ದಾಖಲೆಗಳನ್ನು ಪರಿಶೀಲಿಸಿದಾಗ ಶೃಂಗೇರಿಗೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದ ಶಾಸನಗಳಾಗಲೀ, ಅಥವಾ ಇತರೆ ದಾಖಲೆಗಳಲ್ಲಿ ಅದ್ವೈತ ವಿರೋಧಿ ಮತಧರ್ಮಗಳ ಅಸ್ತಿತ್ವವು ಅಷ್ಟೇನೂ ಪ್ರಭಾವಿಯಾಗಿರಲಿಲ್ಲ ಎಂದು ಹೇಳಬಹುದು. ಆದರೆ ಕಾಳಾಮುಖ ಪರಂಪರೆ ಕರ್ನಾಟಕದಲ್ಲಿ ಕ್ರಿ.ಶ. 12 ಮತ್ತು 13 ನೇ ಶತಮಾನದವರೆಗೆ ಪ್ರಭುತ್ವ ಹಾಗೂ ಪರಂಪರೆಯಲ್ಲಿ ನಿಯಂತ್ರಕವಾಗಿದ್ದಿತು. ಕಲ್ಯಾಣಿ ಚಾಲುಕ್ಯರ ಪತನ ನಂತರ ಕರ್ನಾಟಕದಲ್ಲಿ ಕಾಳಾಮುಖ ಪರಂಪರೆ ಕಣ್ಮರೆಯಾಯಿತು. ಮುಂದೆ ವಿಜಯನಗರ ದೊರೆಗಳು ಪ್ರವರ್ಧಮಾನಕ್ಕೆ ಬಂದ ಮೇಲೆ ಶೃಂಗೇರಿ

ಮಹಾಸಂಸ್ಥಾನವಾಗಿ ರೂಪುಗೊಂಡಿತು. ಶೃಂಗೇರಿಯಲ್ಲಿ ಅದ್ವೈತ ಪರಂಪರೆ ಪ್ರಧಾನವಾಗಿದ್ದರೂ 13ನೇ ಶತಮಾನದವರೆಗೆ ಒಂದು ಆಡಳಿತ ಕೇಂದ್ರವಾಗಿ ಬೆಳವಣಿಗೆ ಹೊಂದಿರಲಿಲ್ಲ.

ಮಠ ಮತ್ತು ಮಠದ ಸ್ವರೂಪ

'ಮಠಶ್ಛಾತ್ರಾದಿವಾಸ:' (ಅಮರಕೋಶ) ಮಠವೆಂದರೆ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳು ಮೊದಲಾದವರು ಅಂದರೆ ಅಧ್ಯಾಪಕರು, ನಿರ್ವಾಹಕರು ವಾಸ ಮಾಡುವ ಮತ್ತು ಅಧ್ಯಯನ ಮಾಡುವ ಸಂಸ್ಥೆ ಎಂಬುದು ಸಾಮಾನ್ಯವಾದ ನಿರ್ವಚನ. ಶಂಕರಾಚಾರ್ಯರು ಸ್ಥಾಪಿಸಿದ ಮಠಗಳು ಈ ನಿರ್ವಚನವನ್ನು ಮೀರಿ ಜನರಲ್ಲಿ ಧರ್ಮ ಪ್ರವೃತ್ತಿಯನ್ನು ಉಳಿಸಿ ಬೆಳೆಸಿಕೊಂಡು ಹೋಗುವ ಮತ್ತು ಉಪನಿಷತ್ತುಗಳಲ್ಲಿ ಪ್ರತಿಪಾದಿತವಾಗಿರುವ ಅದ್ವೈತ ಸಿದ್ಧಾಂತವನ್ನು ಪ್ರಚಾರ ಮಾಡುವ ಕಾರ್ಯಗಳ ಜವಾಬ್ದಾರಿಯನ್ನು ನಿರ್ವಹಿಸುತ್ತವೆ. ಆದಿ ಶಂಕರಾಚಾರ್ಯರು ರಚಿಸಿದ್ದೆಂದು ಹೇಳಲಾಗಿರುವ ಮಠಾಮ್ನಾಯ ಮಹಾನುಶಾಸನಂ ಎಂಬ ಕೃತಿಯಲ್ಲಿ ಮಠಗಳಿಗೆ ಸಂಬಂಧಪಟ್ಟಂತೆ ಆಮ್ನಾಯ, ಸಂಪ್ರದಾಯ, ಕ್ಷೇತ್ರ, ದೇವತೆ, ಪ್ರಥಮಾಚಾರ್ಯ, ತೀರ್ಥ, ಬ್ರಹ್ಮಚಾರಿ, ವೇದ, ಮಹಾವಾಕ್ಯ, ಭೌಗೋಳಿಕ ಸೀಮೆ, ಯೋಗಪಟ್ಟ ಮೊದಲಾದ ಅಂಶಗಳು ಇವೆ. ಇಲ್ಲಿ ಮುಖ್ಯವಾಗಿ ಮಠಾಧಿಪತಿಗಳು ರಾಜರುಗಳಂತೆಯೇ ಪ್ರಜೆಗಳಿಂದ ತೆರಿಗೆಯನ್ನು ಸಂಗ್ರಹಿಸುವ ಮತ್ತು ಧರ್ಮ ಮಾರ್ಗದಲ್ಲಿ ನಡೆಯದವರಿಗೆ ದಂಡವನ್ನು (ಶಿಕ್ಷೆಯನ್ನು) ವಿಧಿಸುವ ಅಧಿಕಾರವನ್ನು ಹೊಂದಿರುತ್ತಾರೆಂದು ಹೇಳಲಾಗಿದೆ.[5] ಶ್ರೀ ಶಂಕರರೇ ಹೀಗೆ ಹೇಳಿದ್ದಾರೆಂದು ಇದ್ದರೂ ಸಹ ಶೃಂಗೇರಿ ಮಠವೂ ತೆರಿಗೆ ಸಂಗ್ರಹ ಮಾಡುವ ಅಥವಾ ಶಿಕ್ಷೆ ನೀಡುವ ಬಗ್ಗೆ ಚಾರಿತ್ರಿಕ ದಾಖಲೆಗಳು ನಮಗೆ 13ನೇ ಶತಮಾನದ ವರೆಗೆ ಲಭ್ಯವಿಲ್ಲ. ಇತರ ಮಠಗಳ ಇತಿಹಾಸವು ಸ್ಪಷ್ಟವಿಲ್ಲದಿರುವುದರಿಂದಲೂ ಶೃಂಗೇರಿ ಮಠದಲ್ಲಿರುವಂತೆ ದಾಖಲೆಗಳು ಇಲ್ಲದಿರುವುದರಿಂದಲೂ ಅವುಗಳ ಬಗ್ಗೆ ಖಚಿತವಾಗಿ ಏನು ಹೇಳಲೂ ಸಾಧ್ಯವಿಲ್ಲ. ಆದರೆ ಶೃಂಗೇರಿಯಲ್ಲಿ ಮಹಾಸಂಸ್ಥಾನವಾಗಿ ಬೆಳೆದಂತೆ ಬೇರಾವ ಮಠಗಳು ಬೆಳೆಯಲಿಲ್ಲವೆಂಬುದು ಚಾರಿತ್ರಿಕ ಸತ್ಯ.

2.1 ಕ್ರಿ.ಶ. 9ನೇ ಶತಮಾನದಿಂದ ಕ್ರಿ.ಶ.1336ರ ವರೆಗಿನ ಇತಿಹಾಸ

ಶಂಕರಾಚಾರ್ಯರ ತರುವಾಯ ಕ್ರಿ.ಶ. 14ನೇ ಶತಮಾನದವರೆಗೆ ನಮಗೆ ಐತಿಹಾಸಿಕ ದಾಖಲೆಗಳು ಅಷ್ಟಾಗಿ ದೊರೆತಿಲ್ಲ. ಕೇವಲ ಶ್ರೀ ಶಾರದ ಪೀಠದ ಜಗದ್ಗುರು ಪರಂಪರೆಯಲ್ಲಿ ಬಂದ ಆಚಾರ್ಯರುಗಳ ಬಗ್ಗೆ **"ಗುರುವಂಶ ಕಾವ್ಯ"** ಮೊದಲಾದ ಕಾವ್ಯಗಳಿಂದ ವಿಷಯಗಳು

ತಿಳಿಯುತ್ತವೆಯಾದರೂ ಐತಿಹಾಸಿಕವಾಗಿ ಸಮರ್ಥನೀಯ ವಿಚಾರಗಳು ಇವುಗಳಲ್ಲಿಲ್ಲ. ಈ ಅವಧಿಯಲ್ಲಿ ಮಠದ ಸ್ವರೂಪವೂ ಕೂಡ ತಪಸ್ಸು, ಅಧ್ಯಯನಗಳೇ ಇದ್ದ ಗುರುಕುಲದಂತೆ ಇದ್ದಿರಬೇಕು. ಈ ಅವಧಿಯ ಸಾಮಾಜಿಕ, ಧಾರ್ಮಿಕ ವಿಚಾರಗಳು ಹೆಚ್ಚು ತಿಳಿದುಬರುವುದಿಲ್ಲ. ಮಠವು ಪ್ರಮುಖವಾದ ಸಂಸ್ಥೆಯಾಗಿ ಇದ್ದುದರಿಂದ ವೈದಿಕ ಧರ್ಮದ ಪ್ರಾಬಲ್ಯವೇ ಇದ್ದಿರಬಹುದೆಂದು ನಾವು ಊಹಿಸಬಹುದು.

ಇಲ್ಲಿಯೇ ಮಹರ್ಷಿಗಳು ಮಂತ್ರದ್ರಷ್ಟಾರರಾದುದು, ಶಾಸ್ತ್ರಗಳನ್ನು ರಚಿಸಿದ್ದು, ಕಾವ್ಯ ನಾಟಕಾದಿ ಸಾಹಿತ್ಯವನ್ನು ಸೃಷ್ಟಿಸಿದುದು, ಲೋಕಹಿತಕ್ಕಾಗಿ ಪುರುಷಾರ್ಥವನ್ನು ಬೋಧಿಸಿದುದು, ತಾವು ಸಾಕ್ಷಾತ್ಕಾರ ಮಾಡಿಕೊಂಡ ಆತ್ಮತತ್ತ್ವವನ್ನು ಉಪದೇಶಿಸಿದುದು. ಈ ಗಿರಿ, ನದಿ, ವನ ಪ್ರದೇಶಗಳೇ ನಮ್ಮ ದೇಶದ ಭಾರತೀಯ ಸಂಸ್ಕೃತಿಯ ಜೀವನಾಡಿಯ ಕೇಂದ್ರಗಳು. ಇಂತಹ ಒಂದು ಪವಿತ್ರ ಕ್ಷೇತ್ರವೇ ಶೃಂಗೇರಿ.

ಶೃಂಗೇರಿ ಕರ್ನಾಟಕ ರಾಜ್ಯದ ಚಿಕ್ಕಮಗಳೂರು ಜಿಲ್ಲೆಯ (ಹಿಂದೆ ಕಡೂರು ಜಿಲ್ಲೆ) ಒಂದು ಸಣ್ಣ ತಾಲ್ಲೂಕು. ತುಂಗಾ ನದಿಯ ದಂಡೆಯ ಮೇಲೆ ಸ್ಥಾಪಿತವಾಗಿರುವ ಈ ಪಟ್ಟಣದ ಒಟ್ಟು ವಿಸ್ತೀರ್ಣವು ರಾಜ್ಯದ ಒಟ್ಟು ವಿಸ್ತೀರ್ಣದ ಶೇ 0.23% ರಷ್ಟಿದೆ ಹಾಗೂ ಉತ್ತರಕ್ಕೆ 13.25 ಅಕ್ಷಾಂಶ ಮತ್ತು ಪೂರ್ವಕ್ಕೆ 75.19 ರೇಖಾಂಶ ಹೊಂದಿದ್ದು ಕೊಪ್ಪದಿಂದ 15 ಮೈಲಿ ದೂರದಲ್ಲಿರುವ ಮಲೆನಾಡು ಪ್ರದೇಶವಾಗಿದ್ದು ಸಮುದ್ರ ಮಟ್ಟದಿಂದ ಸುಮಾರು 2439 ಅಡಿಗಳಷ್ಟು ಎತ್ತರದಲ್ಲಿದೆ. ಉಡುಪಿ, ಶಿವಮೊಗ್ಗ ಜಿಲ್ಲೆಗಳ ತಾಲ್ಲೂಕಿನ ಅಂಚುಗಳನ್ನು ಸುತ್ತುವರಿದಿದ್ದು ಎರಡೂ ಕಡೆ ಚಿಕ್ಕಮಗಳೂರು ಜಿಲ್ಲೆಯ ತಾಲ್ಲೂಕುಗಳಿವೆ.[6]

ಶೃಂಗೇರಿ ತಾಲ್ಲೂಕು ಒಟ್ಟು 442 ಚ.ಕಿ.ಮಿ. ವಿಸ್ತೀರ್ಣ ಹೊಂದಿದ್ದು, 1,09,424.10 ಎಕರೆ ವಿಸ್ತೀರ್ಣವಿದೆ. ಅವುಗಳಲ್ಲಿ 8873.27 ಎಕರೆ ಭತ್ತ 4656.02 ಎಕರೆ ಅಡಿಕೆ, 675.24 ಎಕರೆ ಕಾಫಿ, 398.00 ಎಕರೆ ಏಲಕ್ಕಿ, 170.00 ಎಕರೆಯಲ್ಲಿ ತೆಂಗನ್ನು ಬೆಳೆಯಲಾಗುತ್ತಿದೆ. ವಾರ್ಷಿಕ ಸರಾಸರಿ ಮಳೆಯು 150 ಅಂಗುಲದಿಂದ ಗರಿಷ್ಠ 225.6 ಅಂಗುಲದವರೆಗಿದೆ.

ತಾಲ್ಲೂಕಿನ ಸರಾಸರಿ ಉಷ್ಣಾಂಶ ಕನಿಷ್ಠ 7 ಸೆಂಟಿಗ್ರೇಡ್‌ನಿಂದ ಗರಿಷ್ಠ 39.50 ಸೆಂಟಿಗ್ರೇಡ್‌ವರೆಗೆ ದಾಖಲಾಗಿದೆ. ಈ ತಾಲ್ಲೂಕಿನಲ್ಲಿ ಶೇ 30 ಭಾಗ ಸಾಗುವಳಿ ಭೂಮಿಯಿದ್ದು, 65% ಭಾಗ ಅರಣ್ಯ ಪ್ರದೇಶವಿದೆ. 3% ಭಾಗ ಬಂಜರು ಭೂಮಿಯಿದ್ದು ಶೇ 2 ಭಾಗ ಜನವಸತಿಯಿದೆ. ಶೃಂಗೇರಿ ತಾಲ್ಲೂಕು ಪ್ರಸ್ತುತ 73.04% ಪ್ರಮಾಣದಲ್ಲಿ ಸಾಕ್ಷರತೆಯನ್ನು ಹೊಂದಿದೆ. 2001ರ ಜನಗಣತಿಯ ಪ್ರಕಾರ ಒಟ್ಟು 37,392 ಜನರಿದ್ದು ಇದರಲ್ಲಿ 18,880 ಮಂದಿ ಗಂಡಸರು ಹಾಗೂ 18,512 ಮಂದಿ ಹೆಂಗಸರು ಇದ್ದಾರೆ.

ಅವರಲ್ಲಿ :	ಗ್ರಾಮೀಣ ಪ್ರದೇಶದಲ್ಲಿ ಗಂಡಸರ ಸಂಖ್ಯೆ	: 16,803
	ಗ್ರಾಮೀಣ ಪ್ರದೇಶದಲ್ಲಿ ಹೆಂಗಸರ ಸಂಖ್ಯೆ	: 16,446
	ಪಟ್ಟಣದಲ್ಲಿನ ಗಂಡಸರ ಸಂಖ್ಯೆ	: 2,077
	ಪಟ್ಟಣದಲ್ಲಿನ ಹೆಂಗಸರು	: 2,066
	ಒಟ್ಟು	: 37,392 [7]

ಐತಿಹಾಸಿಕ ಹಿನ್ನೆಲೆ :

ಶೃಂಗೇರಿ ದಕ್ಷಿಣ ಭಾರತದ ಪ್ರಸಿದ್ಧ ಧಾರ್ಮಿಕ ಕ್ಷೇತ್ರವಾಗಿ, ನಿಸರ್ಗ ಸೌಂದರ್ಯದ ನೆಲೆವೀಡಾಗಿದೆ. ಸ್ಮಾರ್ತ ಸಂಪ್ರದಾಯದ ಅದ್ವೈತ ಮತದ ಕೇಂದ್ರವಾಗಿರುವ ಶೃಂಗೇರಿ ತುಂಗೆಯ ಎಡದಂಡೆಯ ಮೇಲಿದ್ದು ನದಿ ಇದರ ಸೌಂದರ್ಯವನ್ನು ಮತ್ತಷ್ಟು ಹೆಚ್ಚಿಸಿದೆ. ಜೀವವಾಹಿನಿಯಾಗಿರುವ ಈ ನದಿ ಸದಾಕಾಲ ಈ ಭಾಗದ ಜನರ ಕೃಷಿ ಚಟುವಟಿಕೆಗಳಿಗೆ ಪ್ರೇರಣೆಯಾಗಿದ್ದಾಳೆ. ಸಹ್ಯಾದ್ರಿ ಪರ್ವತಶ್ರೇಣಿಯ ತಪ್ಪಲಿನಲ್ಲಿ ಇರುವ ಈ ಸ್ಥಳ ಮಹಾತ್ಮರ ತಪೋಧಾಮವಾಗಿದೆ. ಶೃಂಗೇರಿಯ ಪ್ರಾಚೀನತೆ ಹಾಗೂ ಘನತೆಯನ್ನು ತಿಳಿಯಲು ಪೌರಾಣಿಕ ಹಾಗೂ ಐತಿಹಾಸಿಕ ಆಧಾರಗಳು ಹೆಚ್ಚಿನ ಮಾಹಿತಿ ಒದಗಿಸುತ್ತವೆ. ಅದ್ವೈತ ಪೀಠದ ಪ್ರಮುಖ ಕೇಂದ್ರವಾದ ಶೃಂಗೇರಿ ರಾಮಾಯಣ ಕಾಲದಲ್ಲಿಯೇ ಪ್ರಸಿದ್ಧಿ ಪಡೆದಿತ್ತೆಂಬ ವಿಷಯ ಈ ಸ್ಥಳದ ಪ್ರಾಚೀನತೆಯನ್ನು ಎತ್ತಿ ತೋರಿಸುತ್ತದೆ. ಸ್ಥಳದ ಪ್ರಾಚೀನತೆಯನ್ನು ಕುರಿತು ವಿವರವಾಗಿ ನಿರೂಪಿಸುವ ಐತಿಹಾಸಿಕ ಆಧಾರ ಗ್ರಂಥಗಳು ಉಪಲಬ್ಧವಿಲ್ಲ. ಪೌರಾಣಿಕ ಹಿನ್ನೆಲೆಯಲ್ಲಿ ರಾಮಾಯಣ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ವಿಭಾಂಡಕರು ಇಲ್ಲಿ ಬಂದು ನೆಲೆಸಿದ್ದರೆಂದು ಅನಂತರ ಅವರ ಮಗ ಋಷ್ಯಶೃಂಗರು ಶೃಂಗೇರಿ ಸಮೀಪದಲ್ಲಿರುವ ಕಿಗ್ಗದಲ್ಲಿ ಮುಕ್ತರಾದರೆಂದು ಉಲ್ಲೇಖವಿದೆ.[8]

ಸನಾತನ ವೈದಿಕ ಧರ್ಮದ ಮೇಲೆ ತುಂಬಾ ಪ್ರಭಾವವನ್ನು ಬೀರಿದ ಸಹ್ಯಾದ್ರಿ ಪರ್ವತ ಶ್ರೇಣಿಯ ತಪ್ಪಲಲ್ಲಿರುವ ಮಹಾತ್ಮರ ತಪೋಧಾಮ ಶೃಂಗೇರಿಗೆ ಈ ಹೆಸರು ಬಂದುದು ಮಂತ್ರ ದ್ರಷ್ಟಾರವಾದ ಋಷ್ಯಶೃಂಗ ಮಹರ್ಷಿಯ ಜನ್ಮಸ್ಥಳವಾದುದರಿಂದ ಇದು ಶೃಂಗ-ಗಿರಿ ಕ್ರಮೇಣ ಶೃಂಗೇರಿ ಎಂಬುವುದಾಗಿ ಶಾಸನಗಳಲ್ಲಿ ಉಲ್ಲೇಖಿತವಾಗಿದೆ.[9]

ಧರ್ಮಶಾಸ್ತ್ರಕಾರರಾದ ಋಷ್ಯಶೃಂಗರೂ ಒಬ್ಬರಿದ್ದಾರೆ. ಮಿತಾಕ್ಷರಾ ಅಪರಾರ್ಕ ಮತ್ತು ಸ್ಮತಿ ಚಂದ್ರಿಕಾಗಳಲ್ಲಿ ಇವರ ಹೆಸರು ಪದೇ ಪದೇ ಉದ್ಧೃತವಾಗಿದೆ. ಋಷ್ಯಶೃಂಗರಿಗೆ ತಂದೆಯೇ ಕ್ರಮವಾಗಿ ವೇದ ಶಾಸ್ತ್ರಾಭ್ಯಾಸಗಳನ್ನು ಮಾಡಿಸಿದರು. ಜಪಧ್ಯಾನ ತಪಸ್ಸುಗಳನ್ನು ಸ್ವತಃ ತಾವೇ ಹೇಳಿ ಕೊಟ್ಟರು. ಋಷ್ಯಶೃಂಗರು ತಮ್ಮ ತಂದೆಯಂತೆಯೇ ಜಪಸ್ವಾಧ್ಯಾಯ ನಿರತರಾದರು.[10] ಒಮ್ಮೆ ಅಂಗರಾಜ್ಯದಲ್ಲಿ

[illegible]

(ಬಿಹಾರ) ಭೀಕರ ಕ್ಷಾಮ ಬಂದಿತು. ಒಂದೆರಡು ವರ್ಷಗಳ ಕಾಲ ಮಳೆ ಬೆಳೆಗಳಿಲ್ಲದೆ ಜನಗಳು, ಪ್ರಾಣಿಗಳು, ಹಾಹಾಕಾರ ಪಡುವಂತಾಯಿತು. ಮಹಾತಪಸ್ವಿಗಳಾದ ಋಷ್ಯಶೃಂಗರು ಬಂದು ಜಪತಪಗಳನ್ನು ನಡೆಸಿಕೊಟ್ಟರೆ ಮಳೆಯಾಗುವುದೆಂದು ಹಿರಿಯರು ರಾಜನಿಗೆ ಸಲಹೆ ಕೊಟ್ಟರು. ಅಂಗದೇಶದ ದೊರೆ ರೋಮಪಾದನು ಅವರನ್ನು ಕರೆತರಲು ನಿಶ್ಚಯಿಸಿ ಸ್ವತ: ರಾಜಪುತ್ರಿಯೇ ತಮ್ಮ ಸಖಿಯರೊಂದಿಗೆ ಋಷ್ಯಶೃಂಗರನ್ನು ಕರೆತರಲು ಅವರ ಆಶ್ರಮಕ್ಕೆ ಬಂದಳು. ಆಗ ವಿಭಾಂಡಕರು ಆಶ್ರಮದಲ್ಲಿ ಇರಲಿಲ್ಲ. ತರುಣ ಋಷ್ಯಶೃಂಗರೊಬ್ಬರೇ ಇದ್ದರು. ಶಾಂತೆಯೇ ತಾವು ಬಂದ ವಿಷಯವನ್ನು ಅವರಿಗೆ ವಿವರಿಸಲು ಋಷ್ಯಶೃಂಗರು ಒಪ್ಪಿ ಅಂಗದೇಶಕ್ಕೆ ಕಾಲಿಡುತ್ತಿದ್ದಂತೆಯೇ ಸಮೃದ್ಧಿಯಾಗಿ ಮಳೆಗರೆಯಿತು. ಕೆರೆಕುಂಟೆಗಳೆಲ್ಲಾ ತುಂಬಿಕೊಂಡವು. ಮಹಾರಾಜನು ತನ್ನ ಕೃತಜ್ಞತೆಯನ್ನು ಸಲ್ಲಿಸಿ ತನ್ನ ಪುತ್ರಿ ಶಾಂತೆಯನ್ನು ಋಷ್ಯಶೃಂಗರಿಗೆ ವಿವಾಹ ಮಾಡಿಕೊಟ್ಟನು.

ಋಷ್ಯಶೃಂಗರ ಈ ವೃತ್ತಾಂತವು ರಾಮಾಯಣದ ಬಾಲಕಾಂಡದ 9ನೇ ಋಷ್ಯಶೃಂಗೋಪಾಖ್ಯಾನದಿಂದ ಆರಂಭವಾಗಿ 16ನೇ ಸರ್ಗದವರೆಗೂ ಅಲ್ಲಲ್ಲಿ ಪ್ರಸ್ತಾಪಿತವಾಗಿದೆ. ಹಾಗೆಯೇ ಮಹಾಭಾರತದ ವನಪರ್ವ ಅಧ್ಯಾಯ 111 – 114, ಭಾಗವತ ನವಮಸ್ಕಂದ 23ನೇ ಅಧ್ಯಾಯದಲ್ಲಿಯೂ ಋಷ್ಯಶೃಂಗರ ವೃತ್ತಾಂತವಿದೆ.

ಈ ರೀತಿಯ ಋಷ್ಯಶೃಂಗರ ಕಥೆಗಳನ್ನು ಕರ್ನಾಟಕದಲ್ಲಿ ಸ್ಥಳ ನಾಮಗಳಿಗೆ ಅನ್ವಯ ಮಾಡುವುದು ಕಂಡುಬರುತ್ತದೆ. ಅದರಲ್ಲೂ 12ನೆಯ ಶತಮಾನದ ಶಿರಸಂಗಿಯ ಹಚ್ಚೆ ನಾಯಕನ ಶಾಸನ ಮುಖ್ಯವಾದುದು. ಋಷ್ಯಶೃಂಗರ ಕಥೆಯನ್ನು ಸಿರಸಂಗಿಗೆ ಅನ್ವಯಿಸುವಂತೆ ಹೆಣೆಯಲಾಗಿದೆ. ಇದು ಈ ಮುನಿಯು ನೆಲಸಿದ್ದೆಂದು ಆದ ಕಾರಣ ಪವಿತ್ರವೆಂದೂ ಒಂದು ದೇವಾಲಯವನ್ನು ತನ್ನ ಹೆಸರಿನಲ್ಲಿ ಸ್ಥಾಪಿಸುತ್ತಾನೆ. ಆದರೆ ಶೃಂಗೇರಿಯಲ್ಲಿ ದೊರಕುವುದು 14ನೆಯ ಶತಮಾನದ ನಂತರದಲ್ಲಿವೆ ಎಂಬುವುದನ್ನು ಗಮನಿಸಬಹುದು.

2.2 ಕ್ರಿ.ಶ. 1336–1959ರ ವರೆಗಿನ ಇತಿಹಾಸ

ವಿದ್ಯಾರಣ್ಯರು ಕ್ರಿ.ಶ. 1386ರಲ್ಲಿ ಮುಕ್ತಿ ಹೊಂದಿದ್ದರೆಂದು ವಿದ್ಯಾರಣ್ಯಪುರ ಅಗ್ರಹಾರದ ತಾಮ್ರಶಾಸನದಿಂದ ತಿಳಿಯುತ್ತದೆ. ವಿಜಯನಗರ ಅರಸುಗಳು ಶೃಂಗೇರಿ ಜಗದ್ಗುರುಗಳಿಗೆ 'ವಿದ್ಯಾನಗರ ಮಹಾರಾಜಧಾನೀ, ಕರ್ನಾಟಕ ಸಿಂಹಾಸನ ಪ್ರತಿಷ್ಠಾಪನಾಚಾರ್ಯ' ಎಂಬ ಬಿರುದುಗಳನ್ನು ಸಮರ್ಪಿಸಿದ್ದು ಗುರುವಂಶಕಾವ್ಯದಿಂದ ತಿಳಿದುಬರುತ್ತದೆ. ಎರಡನೇ ಹರಿಹರರಾಯನು ಸಮರ್ಪಿಸಿದ ಎಲ್ಲಾ ಬಿರುದಾಂಕಿತಗಳು ಗುರುವಂಶ ಕಾವ್ಯದಲ್ಲಿ ಬರುತ್ತದೆ.[11] ಶೃಂಗೇರಿ ಈಗಾಗಲೇ ತಿಳಿಸಿದಂತೆ

ತಪೋಭೂಮಿಯಾಗಿ, ವನವಾಗಿದ್ದು, ಪಂಡಿತಗ್ರಾಮವಾಗಿ ಅನಂತರ ಪಟ್ಟಣವಾಗಿ ವೃದ್ಧಿಹೊಂದಿತು. ಶೃಂಗೇರಿ ಮಠದ ಪೌಳಿಯಲ್ಲಿ ಹೊರಗಡೆ, ಒಳಗಡೆ ದೇವಾಲಯ, ಕಟ್ಟಡಗಳ ರಚನೆ ಶೀಘ್ರಗತಿಯಿಂದ ನಡೆಯಿತು. ಜನಾರ್ದನ ದೇವಾಲಯ ಮತ್ತು ಶಾರದಾ ದೇವಾಲಯ ಮತ್ತು ಮಠಗಳು ವಿಸ್ತರಣೆಗೊಂಡವು. ಗಂಧದ ಕಟ್ಟಿಗೆಯಿಂದ ರಚಿತವಾಗಿದ್ದ ಶಾರದಾ ವಿಗ್ರಹವು ಶತ್ರು ದಾಳಿಯಿಂದ ಭಗ್ನಗೊಂಡಿತ್ತು. ಅದರ ಸ್ಥಾನದಲ್ಲಿ ವಿದ್ಯಾರಣ್ಯರು ಪಂಚಲೋಹದ ಶಾರದಾ ಮೂರ್ತಿಯನ್ನು ಪುನಃ ಸ್ಥಾಪಿಸಿದರು. ಊರಿನ ಸುತ್ತಮುತ್ತಲ ಹಳ್ಳಿಗಳು ಅಗ್ರಹಾರಗಳಾಗಿ ಪರಿವರ್ತಿತವಾದವು. ಸಂಕ್ಷಿಪ್ತವಾಗಿ ಹೇಳುವುದಾದರೆ ಮಠವು ದೇವಾಲಯಗಳ ಮತ್ತು ದೇವರ ತವರುಮನೆಯಾಗಿರುವಂತೆ ವಿದ್ಯಾರಣ್ಯರು ಶ್ರಮಿಸಿದರು. ಶಾರದಾಂಬೆ ದೇವಸ್ಥಾನದ ಜೊತೆಗೆ ವಿದ್ಯಾಶಂಕರ ದೇವಾಲಯ, ಮಲ್ಲಿಕಾರ್ಜುನ, ಶಂಕರ, ಜನಾರ್ದನ, ದೇವಾಲಯಗಳು ಅಭಿವೃದ್ಧಿ ಹೊಂದಿದ್ದವು. ಅವುಗಳ ಜೊತೆಗೆ ದಕ್ಷಿಣಾಮೂರ್ತಿ, ಶ್ರೀಚಕ್ರ, ಲಕ್ಷ್ಮೀನರಸಿಂಹ, ವಿಷ್ಣುಸಾಲಿಗ್ರಾಮ ಮತ್ತು ಗಣಪತಿ ಇತ್ಯಾದಿ ಮಠದ ಆವರಣದಲ್ಲಿ ನೆಲೆಗೊಂಡವು.

ಶೃಂಗೇರಿ ಮಠಕ್ಕೆ ಹೆಚ್ಚು ಪ್ರಾಧಾನ್ಯವೋ, ದೇವಾಲಯಗಳಿಗೆ ಹೆಚ್ಚು ಪ್ರಾಶಸ್ತ್ಯವೋ ಎಂದು ಕೇಳುವ ಪ್ರಶ್ನೆಗೆ ಮಠ, ದೇವಾಲಯಗಳೆರಡನ್ನೂ ಒಂದೇ ಬೆರಳಿನ ತುದಿಯಿಂದ ತೋರಿಸುವ ಮೂಲಕ ಉತ್ತರ ಹೇಳಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ. ಅಷ್ಟರಮಟ್ಟಿಗೆ ಜಗದ್ಗುರುಗಳು ಮತ್ತು ದೇವರು ಒಂದೆಂಬಂತೆ ಶೃಂಗೇರಿಯಲ್ಲಿ ಕಾಣಿಸಿಕೊಂಡರು. ವಿದ್ಯಾರಣ್ಯರನ್ನೂ ಮತ್ತು ಅವರ ಸನ್ಯಾಸಿ ಬಳಗದವರನ್ನುದ್ದೇಶಿಸಿ ಮ್ಯಾಕ್ಸ್ ವೇಬರ್ ಸನ್ಯಾಸಿ ದೇವರನ್ನು ಹೆದರಿಸಬಲ್ಲ ಮಾಂತ್ರಿಕ ಎಂದು ಹೇಳಿರುವ ಮಾತುಗಳು ಅರ್ಥಪೂರ್ಣವಾಗಿದೆ.[12]

ಮಠ ಮತ್ತು ದೇವಾಲಯಗಳು ಅವಿನಾಭಾವ ಸಂಬಂಧ ಹೊಂದಿವೆ. ಪ್ರಾಚೀನ ಕರ್ನಾಟಕದ ಧಾರ್ಮಿಕ ಪರಂಪರೆಯನ್ನು ಗಮನಿಸಿದರೆ 11 ರಿಂದ 13ನೇ ಶತಮಾನಗಳ ಅವಧಿಯಲ್ಲಿ ಕಂಡುಬರುವ ಕಾಳಾಮುಖದ ದೇವಾಲಯಗಳು ಮಠವಾಗಿಯೂ ಕಂಡುಬರುತ್ತದೆ. ಈ ಶತಮಾನಗಳಲ್ಲಿ ಕಾಳಾಮುಖರು ಪ್ರಭುತ್ವ ಮತ್ತು ಪರಂಪರೆಯ ನಿಯಂತ್ರಕರಾಗಿದ್ದನ್ನು ಗಮನಿಸಬಹುದು. ಈ ಕಾರಣಗಳಿಂದ ಮಠ ಮತ್ತು ದೇವಾಲಯಗಳು ಒಂದೇಯಾಗಿ ಕಂಡುಬರುತ್ತದೆ. ಈ ಹಿನ್ನೆಲೆಯಲ್ಲಿ ಶೃಂಗೇರಿಯನ್ನು ಗಮನಿಸಿದಾಗ ಅದು ಮಠವೂ ಹೌದು. ದೇವಾಲಯವೂ ಹೌದು.

ಕೆಳದಿಯು ಶಿವಮೊಗ್ಗ ಜಿಲ್ಲೆಯ, ಸಾಗರ ತಾಲ್ಲೂಕಿನ ಒಂದು ಸಣ್ಣ ಹಳ್ಳಿ. ಮಲೆನಾಡಿನ ಒಂದು ಸಂಸ್ಥಾನವಾಗಿದ್ದ ಕೆಳದಿ ರಾಜ್ಯವು ಕ್ರಿ.ಶ. 1499ರಲ್ಲಿ ಚೌಡಪ್ಪ ಮತ್ತು ಭದ್ರಪ್ಪ ಎಂಬ

ಸಹೋದರರಿಂದ ಸ್ಥಾಪಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿತು. ಸುಮಾರು ಎರಡೂವರೆ ಶತಮಾನಗಳ ಕಾಲ ಕ್ರಿ.ಶ. 1499 ರಿಂದ 1763 ರವರೆಗೆ ಕರ್ನಾಟಕದ ಮಧ್ಯ ಪಶ್ಚಿಮ ಭಾಗದ ಒಡೆಯರಾಗಿದ್ದ ಇವರು ಮುಸಲ್ಮಾನರ ದಾಳಿಯನ್ನು ಎದುರಿಸಲು ಹಾಗೂ ಕೆಲವೊಮ್ಮೆ ಅವುಗಳಿಂದ ತಪ್ಪಿಸಿಕೊಳ್ಳಲೆಂದು ಕಾಲಕ್ಕನುಸಾರವಾಗಿ ಕೆಳದಿ, ಇಕ್ಕೇರಿ, ಬಿದನೂರು (ವೇಣುಪುರ) ಮತ್ತು ಭುವನಗಿರಿದುರ್ಗಗಳೆಂಬ ರಾಜಧಾನಿಗಳಿಂದ ರಾಜ್ಯವನ್ನಾಳಿದರು. ತಮ್ಮ ಅಧಿರಾಜರಾದ ವಿಜಯನಗರದ ಚಕ್ರವರ್ತಿಗಳಂತೆ ಇವರೂ ಕೂಡ ಶೃಂಗೇರಿ ಮಠಕ್ಕೆ ಭೂಮಿ ಹಾಗೂ ವಸ್ತು ಒಡವೆಗಳನ್ನು ದಾನ ಮಾಡಿ ಜಗದ್ಗುರುಗಳ ಆಶೀರ್ವಾದವನ್ನು ಪಡೆದರು.[13] ಅದರಂತೆ ಹಲವಾರು ಸಂದರ್ಭಗಳಲ್ಲಿ ಶ್ರೀಗಳವರನ್ನು ತಮ್ಮ ಆಸ್ಥಾನಕ್ಕೆ ಬರಮಾಡಿಕೊಂಡು ಸಂಭ್ರಮದಿಂದ ಸ್ವಾಗತ ನೀಡಿದರು. ಮಠವು ಅಂತರಿಕ ಇಲ್ಲವೇ ಬಾಹ್ಯ ತೊಂದರೆಯಲ್ಲಿ ಸಿಲುಕಿದಾಗ ನಾಯಕರು ಮಠಕ್ಕೆ ಸಹಾಯ ನೀಡಿ ಅದನ್ನು ರಕ್ಷಿಸಿದರು. ಜಗದ್ಗುರುಗಳ ವಿಜಯಯಾತ್ರೆ ಇಲ್ಲವೇ, ತೀರ್ಥಯಾತ್ರೆ ಸಮಯದಲ್ಲಿ ಅವರ ಪರಿವಾರಕ್ಕೆ ಬೇಕಾದ ಎಲ್ಲಾ ಅನುಕೂಲತೆಗಳನ್ನು ಒದಗಿಸಿಕೊಟ್ಟರು.

ವಿಜಯನಗರ ಸಾಮ್ರಾಜ್ಯದ ಪತನಾನಂತರ ಶೃಂಗೇರಿ ಸಂಸ್ಥಾನ ತನಗೆ ಸೇರಿದ್ದ ಅನೇಕ ಪ್ರದೇಶಗಳನ್ನು ಕಳೆದುಕೊಳ್ಳಬೇಕಾಯಿತು. ಇಂತಹ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಕೆಳದಿ ನಾಯಕರು, ಸಂಸ್ಥಾನದ ರಕ್ಷಣೆಗಾಗಿ ಟೊಂಕಕಟ್ಟಿ ನಿಂತರು. ಕೆಳದಿ ನಾಯಕರು ವೀರಶೈವ ಮತಕ್ಕೆ ಸೇರಿದವರಾಗಿದ್ದರೂ ಶೃಂಗೇರಿ ಪೀಠಕ್ಕೆ ವಿಧೇಯರಾಗಿ ನಡೆದುಕೊಳ್ಳುತ್ತಿದ್ದರು ಎಂಬುದು ಗೊತ್ತಾಗುತ್ತದೆ.

ಶೃಂಗೇರಿ ಪೀಠದ 19ನೇ ಗುರುಗಳಾಗಿ ಶ್ರೀ ದ್ವಿತೀಯ ಪುರುಷೋತ್ತಮ ಭಾರತೀ ಸ್ವಾಮಿಗಳು ಕ್ರಿ.ಶ. 1479ರಲ್ಲಿ ಪೀಠಾಧಿಪತಿಗಳಾದರು. ಆಗ ಹಂಪೆಯಲ್ಲಿ ಒಂದನೇ ಮಲ್ಲಿಕಾರ್ಜುನನ ಆಳ್ವಿಕೆ ಮುಗಿದು ಕ್ರಿ.ಶ. 1447–1465 ಇಮ್ಮಡಿ ವಿರೂಪಾಕ್ಷನು ಕ್ರಿ.ಶ. 1465–1486 ಪಟ್ಟಕ್ಕೆ ಬಂದನು. ಇವನ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಸಂಗಮ ವಂಶದ ಆಳ್ವಿಕೆ ಕೊನೆಗೊಂಡಿತು. ಮುಂದೆ ವಿಜಯನಗರದಲ್ಲಿ ಸಾಳ್ವ ರಾಜಮನೆತನದ ದೊರೆಗಳು ಆಳ್ವಿಕೆ ನಡೆಸಿದರು. ಆದರೆ ಇವರು ದುರ್ಬಲರಾಗಿದ್ದರಿಂದ, ಅಂತರಿಕ ಕಚ್ಚಾಟ–ಪಿತೂರಿಗಳು ನಡೆದವು. ಈ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ವೈಷ್ಣವ ಧರ್ಮ ಪ್ರಾಬಲ್ಯಕ್ಕೆ ಬಂದಿದ್ದರಿಂದ ಈ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಸಾಮ್ರಾಜ್ಯವನ್ನು ಸ್ಥಾಪಿಸಿದ್ದ ಶೃಂಗೇರಿಯ ಗುರುಪೀಠಕ್ಕೂ ರಾಜ ಮನೆತನಕ್ಕೂ ಇದ್ದ ಗುರುಶಿಷ್ಯ ಬಾಂಧವ್ಯವು ಶಿಥಿಲವಾಗುತ್ತಾ ಬಂದಿತು. ಮುಂದೆ ಕ್ರಿ.ಶ. 1491ರಲ್ಲಿ ನರಸನಾಯಕ ಎಂಬುವವನು ತುಳುವ ರಾಜಮನೆತನವನ್ನು ಸ್ಥಾಪಿಸಿದ. ಇವನ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಶೃಂಗೇರಿ ಮಠ ರಾಜಾಶ್ರಯವನ್ನು ಪಡೆದುಕೊಂಡಿತ್ತೆಂಬ ಸಂಗತಿ ತಿಳಿಯುತ್ತದೆ.

ಕ್ರಿ.ಶ. 14ನೇ ಶತಮಾನದಲ್ಲಿ ವಿಜಯನಗರ ಸಾಮ್ರಾಜ್ಯದ ಸ್ಥಾಪನೆಯೊಂದಿಗೆ ಶೃಂಗೇರಿ ಮಠವು ಸಂಸ್ಥಾನವಾಗಿ ಪರಿವರ್ತನೆ ಹೊಂದಿತಲ್ಲದೇ, ಶೃಂಗೇರಿ ಜಹಗೀರು ಕೂಡ ಕ್ರಮವಾಗಿ ರೂಪುಗೊಂಡಿತು. ಶೃಂಗೇರಿ ಮಠಕ್ಕೆ ಗ್ರಾಮಗಳು, ಭೂಮಾನ್ಯಗಳು ದಾನವಾಗಿ ಬರತೊಡಗಿದ್ದು ವಿಜಯನಗರದ ರಾಜರ ಕಾಲದಿಂದ. ಶ್ರೀ ಜಗದ್ಗುರು ಪರಂಪರೆಯಲ್ಲಿ ಹನ್ನೊಂದನೆಯವರೂ ಶಂಕರ ಭಗವತ್ಪಾದರ ಅವತಾರರೆನಿಸಿದವರೂ ಆದ ವಿದ್ಯಾತೀರ್ಥ ಅಥವಾ ವಿದ್ಯಾಶಂಕರ ಮಹಾಸ್ವಾಮಿಗಳ ಪ್ರೇರಣೆಯಿಂದ ವಿದ್ಯಾರಣ್ಯರು ಹಕ್ಕ ಬುಕ್ಕರನ್ನು ಹುರಿದುಂಬಿಸಿ ವಿಜಯನಗರ ಸಾಮ್ರಾಜ್ಯದ ಪ್ರತಿಷ್ಠಾಪನಾಚಾರ್ಯರೆನಿಸಿದರಷ್ಟೆ. ಈ ಕಾರಣದಿಂದ ಶೃಂಗೇರಿ ಮಠಕ್ಕೂ ವಿಜಯನಗರ ಸಿಂಹಾಸನಕ್ಕೂ ಆ ಮೂಲಕ ಶೃಂಗೇರಿ ಪ್ರದೇಶಕ್ಕೂ ಉತ್ತಮ ಸಂಬಂಧ ಬೆಳೆಯಿತು. ಶಕ 1268 ಪಾರ್ಥಿವ ಸಂವತ್ಸರದ ಫಾಲ್ಗುಣ ಬಹುಳ ಪ್ರತಿಪತ್ ಗುರುವಾರ (ಕ್ರಿ.ಶ. 1346ರ ಮಾರ್ಚ್ 9) ದಂದು "ಶ್ರೀ ಮನ್ಮಹಾಮಂಡಲೇಶ್ವರ, ಅರಿರಾಯವಿಭಾಡ, ಭಾಷೆಗೆ ತಪ್ಪದ ರಾಯರಗಂಡ, ಶ್ರೀ ವೀರಹರಿಯಪ್ಪೊಡೆಯರು, ಕಂಪಂನೊಡೆಯರು, ಬುಕ್ಕಂಣೊಡೆಯರು, ಮಾರಪ್ಪೊಡೆಯರು, ಮುದ್ದಪ್ಪೊಡೆಯರು, ಅಳಿಯ ಬಲ್ಲಪ್ಪದಂಣಾಯ್ಕರು, ಕುಮಾರ ಸೋವಣ್ಣೊಡೆಯರು ಮುಖ್ಯ ಮೀವೊಳಗಾದವರು ಭಾರತೀ ತೀರ್ಥ ಶ್ರೀ ಪಾದಂಗಳು, ಅವರ ಶಿಷ್ಯಾದಿಗಳು ಆ ಸಿಂಗೇರಿಯ ತೀರ್ಥವಾಸದಲು ಅನುಷ್ಠಾನವ ಮಾಡಿಕೊಂಡಿಹದಕ್ಕೆ" ಎಂದು ಹೇಳಿ ಕಿಕ್ಕುಂದನಾಡೊಳಗಣ ಹರವರಿ, ಗಿಳಿಕಲ್ಲು, ಬೋಳೂರು ಗ್ರಾಮಗಳಲ್ಲಿ ಕೆಲವಳ್ಳಿ ಗ್ರಾಮಗಳಲ್ಲಿ ಕೆಲ್ಲನಾಡಲ್ಲಿ ಅನೇಕ ಗ್ರಾಮಗಳನ್ನು ದಾನವಿತ್ತಿದ್ದಾರೆ.[14]

ಶಕವರ್ಷ 1277, ಮನ್ಮಥ ಸಂವತ್ಸರದ ಫಾಲ್ಗುಣ ಶುಕ್ಲ ಪ್ರತಿಪತ್ ಮಂಗಳವಾರ (ಕ್ರಿ.ಶ. 1356ರ ಫೆಬ್ರವರಿ 2) ಶ್ರೀ ವೀರ ಬುಕ್ಕಣೊಡೆಯರು ಶೃಂಗೇರಿಗೆ ದಯಮಾಡಿ ಶ್ರೀ ವಿದ್ಯಾತೀರ್ಥ ಶ್ರೀ ಪಾದಂಗಳ ದರ್ಶನಂಗೈದು ಆ ಮಠದ ಪರಿಚರ್ಯಕ್ಕೂ, ಯತಿಗಳ ಭಿಕ್ಷಕ್ಕೂ ದಾನ ಧಾರಾಪೂರ್ವಕವಾಗಿ ಕೆಲವಾರು ಗ್ರಾಮಗಳನ್ನು ನೀಡಿದ ಶಿಲಾಶಾಸನವಿದೆ. ಕ್ರಿ.ಶ. 1380–81ರ ತಾಮ್ರ ಶಾಸನದಲ್ಲಿ ಶ್ರೀ ವೀರ ಹರಿಹರ ಮಹಾರಾಯರು ಶೃಂಗೇರಿಯಲ್ಲಿ ತಮ್ಮ ಧರ್ಮ ಆಚಂದ್ರಾರ್ಕವಾಗಿ ನಡೆಯುವ ಬಗ್ಗೆ ತಮ್ಮ ಹಿರಿಯರು ನೀಡಿದ್ದ ದಾನಗಳ ಜೊತೆಗೆ ನೀಡಿದ ದಾನದ ವಿಚಾರವೂ, ಈಚೆಗೆ ಬುಕ್ಕರಾಯರು ಕಾಶಿಯಿಂದ ವಿದ್ಯಾರಣ್ಯರನ್ನು ಕರೆಯಿಸಿ, ಅವರ ಸನ್ನಿಧಿ ಯತಿಗಳು ಮುಂತಾದವರ ನಿರ್ವಾಹಾರ್ಥವಿತ್ತ ಭೂ ಸ್ವಾಸ್ಥ್ಯ ಮತ್ತು ತಮ್ಮ ಮಕ್ಕಳು ಚಿಕ್ಕರಾಯರು ಶೃಂಗೇರಿ ಮಠಕ್ಕೆ ದಾನ ಕೊಟ್ಟಿದ್ದನ್ನು ವಿವರಿಸಿದೆ. ಕ್ರಿ.ಶ. 1386ರ ಮೇ 26 ಶನಿವಾರದಂದು "ವಿದ್ಯಾರಣ್ಯ ಶ್ರೀ ಪಾದಂಗಳು ಪರಿಪೂರ್ಣರಾದಲ್ಲಿ" ಅವರ ಹೆಸರಿನಲ್ಲಿ ವಿಜಯನಗರದ ಅರಸ 2ನೇ ಹರಿಹರ

ವಿದ್ಯಾರಣ್ಯಪುರವೆಂಬ ಅಗ್ರಹಾರವನ್ನು ಸ್ಥಾಪನೆ ಮಾಡುತ್ತಾರೆ. ಅನಂತರ ಕಾಲದ ಕ್ರಿ.ಶ. 1652 ಸೆಪ್ಟಂಬರ್ 6ರ ಶಾಸನವೊಂದು ವೇದ ಭಾಷ್ಯ ಪ್ರವರ್ತಕರಾದ ವಿದ್ಯಾರಣ್ಯ ಶ್ರೀ ಪಾದಂಗಳು ಲೋಕಾನುಗ್ರಹಾರ್ಥವಾಗಿ ಪಂಪಾತೀರ ನಿವಾಸ ವಿರೂಪಾಕ್ಷ ಪ್ರಸಾದಾಸಾದಿತತಪೋಬಲದಿಂದ ವಿದ್ಯಾನಗರ ನಿರ್ಮಾಣವ ಮಾಡಿ ಹರಿಹರ ಮಹಾರಾಯರನ್ನು ಸಿಂಹಾಸನದಲ್ಲಿ ಪಟ್ಟಾಭಿಷೇಕ ಮಾಡಿದ ವಿಷಯವನ್ನು ಪ್ರಸ್ತಾಪಿಸುತ್ತಾ "ಶೃಂಗಪುರದಲ್ಲಿ ಶಂಕರಾಚಾರ್ಯರು ನಿರ್ಮಾಣವ ಮಾಡಿದ ಧರ್ಮಪೀಠ"ವನ್ನು ಉಲ್ಲೇಖಿಸಿದೆ. ಶೃಂಗೇರಿ ಮತ್ತು ವಿಜಯನಗರದರಸರ ನಡುವೆ ಇದ್ದ ಸಂಬಂಧ ಕ್ರಮೇಣ ಸಾಂಪ್ರದಾಯಿಕವಾದಂತೆ ಕಂಡು ಬಂದರೂ ಕ್ರಿ.ಶ. 1545ರವರೆಗೂ ದಾನ ಶಾಸನಗಳು ದೊರೆಯುತ್ತವೆ. ಪ್ರಸಿದ್ಧ ಇತಿಹಾಸಜ್ಞರೂ, ಶೃಂಗೇರಿಯವರೂ ಆದ ಹೆಚ್.ಎಂ.ನಾಗರಾಜ ರಾವ್‌ರವರ ಅಭಿಪ್ರಾಯದಲ್ಲಿ ಸಂಗಮ ವಂಶದವರು ಶ್ರೀಮಠಕ್ಕೆ ನೀಡಿದ ಪ್ರೋತ್ಸಾಹವನ್ನು ತುಳುವ, ಅರವೀಡು ಮನೆತನದವರು ನೀಡಲಿಲ್ಲವಾದರೂ ಅವರು ಅನೇಕ ಗ್ರಾಮಗಳನ್ನು ದತ್ತಿ ನೀಡಿರುವುದಕ್ಕೆ ಆಧಾರಗಳಿವೆ. ಇವುಗಳಲ್ಲಿ ವಿದ್ಯಾರಣ್ಯರ ಕಾಲಕ್ಕೆ ಸೇರಿದ ವಿದ್ಯಾರಣ್ಯಪುರ ದಾನಶಾಸನ ಪ್ರಮುಖವಾದದ್ದು.[15]

ವಿಜಯನಗರ ಚಕ್ರವರ್ತಿಗಳಲ್ಲಿ ಪ್ರಖ್ಯಾತನಾದ ಕೃಷ್ಣದೇವರಾಯನು ಶೃಂಗೇರಿ ಜಗದ್ಗುರುಗಳಿಗೆ ಅತ್ಯಂತ ಹೆಚ್ಚಿನ ಗೌರವ ಸಲ್ಲಿಸಿದನು. ಕೃಷ್ಣದೇವರಾಯನು ಕಳಿಂಗದ ವೀರ ಗಜಪತಿಯೊಡನೆ ಕ್ರಿ.ಶ. 1515-16ರಲ್ಲಿ ಯುದ್ಧ ಮಾಡುವ ಪೂರ್ವದಲ್ಲಿ ದ್ವಿತೀಯ ಪುರುಷೋತ್ತಮ ಭಾರತೀ ಸ್ವಾಮಿಗಳವರಿಂದ ಆಶೀರ್ವಾದ ಪಡೆದನೆಂದು ಶಾಸನದಲ್ಲಿ ಉಲ್ಲೇಖವಿದೆ.[16] ಆನಂತರ ಶೃಂಗೇರಿ ಗುರುಗಳ ಶಿಷ್ಯರಾದ ವಿದ್ಯಾರಣ್ಯರನ್ನು ಹಂಪೆಗೆ ಬರಮಾಡಿಕೊಂಡು ಮಠಕ್ಕೆ ಬಾರಕೂರು ರಾಜ್ಯದಲ್ಲಿಯ ಹುಯ್ಯಾರ ಮತ್ತು ಅದಕ್ಕೆ ಹೊಂದಿಕೊಂಡ ಕೊಪ್ಪಲುಗಳನ್ನು ದಾನ ಮಾಡಿದನು. ಗಾವಟೂರು, ಗಾಜನೂರು, ಮಂಡಳಿ, ಶಿವಮೊಗ್ಗ ಮತ್ತು ಸುಳ್ಳಿಬೈಲು ಪ್ರದೇಶಗಳನ್ನು ಶೃಂಗೇರಿ ಮಠಕ್ಕೆ ಪುನಃ ಸ್ವಾಧೀನಪಡಿಸಿಕೊಳ್ಳುವಂತೆ ತ್ರಯಂಬಕನೆಂಬ ಅಧಿಕಾರಿಗೆ ನಿರೂಪ ಹೊರಡಿಸಿದನು. ಮತ್ತು ಗುರುಗಳ ಆಜ್ಞೆಯನ್ನು ಅಂಗೀಕರಿಸಬೇಕೆಂದು ರಾಯನು ಗ್ರಾಮಾಧಿಕಾರಿಗಳಿಗೆ ಆಜ್ಞೆ ಹೊರಡಿಸಿದ ಸಂಗತಿ ಶಾಸನವೊಂದರಿಂದ ತಿಳಿದುಬರುತ್ತದೆ.[17] ಕೃಷ್ಣದೇವರಾಯನ ನಂತರ ರಾಮರಾಯನ ದುರಾಡಳಿತದಿಂದ ಕ್ರಿ.ಶ. 1566ರಲ್ಲಿ ವಿಜಯನಗರ ಸಾಮ್ರಾಜ್ಯ ಪತನಾನಂತರ ದೇಶದಲ್ಲಿ ಅರಾಜಕತೆವುಂಟಾಯಿತು. ಇದರಿಂದಾಗಿ ಶೃಂಗೇರಿ ಸಂಸ್ಥಾನಕ್ಕೆ ಸೇರಿದ ಅನೇಕ ಪ್ರದೇಶಗಳು ಕೈಬಿಟ್ಟು ಹೋದವು.[18]

ಕೆಳದಿ ಅರಸರು ವಿಶೇಷವಾಗಿ ಶೃಂಗೇರಿ ಸಂಸ್ಥಾನದ ರಕ್ಷಣೆಗೆ ಕಂಕಣಬದ್ಧರಾದರು. ಒಂದನೇ ವೆಂಕಟಪ್ಪ ನಾಯಕ (1586–1629) ಕ್ರಿ. ಶ 1600 ರ ಶಾರ್ವರಿ ಸಂವತ್ಸರದಲ್ಲಿ ಶೃಂಗೇರಿ ಪೀಠದ ಒಂದನೆಯ ಅಭಿನವ ನರಸಿಂಹ ಭಾರತೀ ಸ್ವಾಮಿಗಳನ್ನು ಬಿದರೂರಿಗೆ ಆಹ್ವಾನಿಸಿ ಸನ್ಮಾನಿಸಿ ದಾನಶಾಸನವನ್ನಿತ್ತು ಗೌರವಿಸಿದ. ಮಠಕ್ಕೆ ಇವನ ಸೇವೆ ಸಹಾಯವನ್ನು ಮನ್ನಿಸಿ ಶ್ರೀಗಳು "ವೈದಿಕಾದ್ವೈತ ಸಿದ್ಧಾಂತ ಪ್ರತಿಷ್ಠಾಪಕ" ಎಂಬ ಬಿರುದಿತ್ತರೆಂದು ತಿಳಿದುಬರುತ್ತದೆ. ಕ್ರಿ.ಶ. 1653ರ ವಿಜಯ ನಾಮ ಸಂವತ್ಸರದಲ್ಲಿ ಕೆಳದಿ ಶಿವಪ್ಪನಾಯಕ ಆಗ ಜಗದ್ಗುರುಗಳಾಗಿದ್ದ ಸಚ್ಚಿದಾನಂದ ಭಾರತೀ ಸ್ವಾಮಿಗಳವರ ಅಪೇಕ್ಷೆಯಂತೆ ಹಿಂದೆ ಹರಿಹರ ಮಹಾರಾಯರು ದಾನ ಮಾಡಿದ್ದ ಭೂಭಾಗಗಳು ಕೈತಪ್ಪಿ ಹೋಗಿದ್ದವನ್ನು ಮತ್ತೆ ಕೊಡಿಸಿ ತತ್ಕಾಲಾನುಗುಣವಾಗಿ ಅವಶ್ಯಕ ಕಂಡಂತೆ ಶಿಸ್ತು ಏರ್ಪಡಿಸಿದ. ಇದು ಈಗಲೂ **'ಶಿವಪ್ಪನಾಯಕನ ಶಿಸ್ತು'** ಎಂದು ಪ್ರಸಿದ್ಧವಾಗಿದೆ.[19] ಮುಂದೆ ಭದ್ರಪ್ಪನಾಯಕ, ಸೋಮಶೇಖರನಾಯಕ, ರಾಣಿ ಚೆನ್ನಮ್ಮಾಜಿ, ಬಸವಪ್ಪನಾಯಕ, ಇಮ್ಮಡಿ ಸೋಮಶೇಖರ ನಾಯಕ ಮೊದಲಾದವರೆಲ್ಲರೂ ಶೃಂಗೇರಿ ಮಠಕ್ಕೆ ಸೇರಿದ ಗ್ರಾಮಗಳ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯದ ರಕ್ಷಣೆ ಮಾಡಿದ್ದಲ್ಲದೇ ಅನೇಕ ಉಂಬಳಿಗಳನ್ನು ನೀಡಿದರು. ಕಳಸದ ಭೈರವ ನಾಯಕ ಮೂರು ಸಾರಿ ಮಠದ ಮೇಲೆ ಆಕ್ರಮಣ ಮಾಡಿದಾಗಲೂ ಕೆಳದಿ ನಾಯಕರು ರಕ್ಷಣೆ ನೀಡಿ ರಕ್ಷಿಸಿರುವುದು 'ಕೆಳದಿ ನೃಪವಿಜಯ'ದಲ್ಲಿ ತಿಳಿದುಬರುತ್ತದೆ.[20] ಹೀಗೆ ಈ ಅರಸರುಗಳ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ರೂಪುಗೊಂಡ ಶೃಂಗೇರಿ ಜಹಗೀರು ಸ್ವತಂತ್ರವಾಗಿ ಮಠದ ಆಳ್ವಿಕೆಗೆ ಒಳಪಟ್ಟಿತ್ತು.

ಮೈಸೂರು ಒಡೆಯರಿಗೂ ಶೃಂಗೇರಿ ಮಠಕ್ಕೂ ಉತ್ತಮವಾದ ಸಂಬಂಧ ಮೊದಲಿನಿಂದಲೂ ಇದ್ದುದರಿಂದ ಶೃಂಗೇರಿ ಜಹಗೀರಿನ ಸ್ವತಂತ್ರ ಅಸ್ತಿತ್ವ ಉಳಿದುಕೊಂಡು ಬಂದಿತು. ಈ ಮನೆತನದವರು ಶೃಂಗೇರಿ ಮಠಕ್ಕೆ ವಿಶೇಷವಾಗಿ ನಡೆದುಕೊಂಡರಲ್ಲದೇ, ತಮ್ಮ ರಾಜ್ಯದ ಅನೇಕ ಭಾಗಗಳಲ್ಲಿ ಗ್ರಾಮಗಳನ್ನು ದಾನವಾಗಿ ನೀಡಿದರು. ಈ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಆಗ ಇದ್ದ ಸಂದರ್ಭ, ಸಂಬಂಧಗಳ ಬಗ್ಗೆ ಎರಡು ಪ್ರಸಂಗಗಳು ಇಲ್ಲಿ ಉಲ್ಲೇಖಾರ್ಹವಾಗಿವೆ. ಮುಮ್ಮಡಿ ಕೃಷ್ಣರಾಜ ಒಡೆಯರ್‌ರವರು ಪ್ರವಾಸದಲ್ಲಿದ್ದ ಶ್ರೀ ನರಸಿಂಹ ಭಾರತೀ ಸ್ವಾಮಿಗಳವರಿಗೆ ಪತ್ರ ಬರೆದು ತಮ್ಮ ವರ್ಧಂತಿಗೂ, ಚಾತುರ್ಮಾಸ್ಯಕ್ಕೂ ಮೈಸೂರಿಗೆ ಬರಬೇಕೆಂದು ವಿಜ್ಞಾಪಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾರೆ. ಆಗ ಶ್ರೀಗಳವರು ಅಲ್ಲಿಗೆ ದಯ ಮಾಡಿದ್ದರಿಂದ ಶ್ರೀಮಠಕ್ಕೆ ಪೂರ್ವಾಪೇಕ್ಷಯಾ ಖರ್ಚು ಅಧಿಕವಾಗಿ ಸಾಲಸೋಲಗಳು ತೀರಿ ಶ್ರೀ ಮಠಕ್ಕೆ ಆದಾಯವಾಯಿತೆಂಬ ಸಮಾಚಾರವಿಲ್ಲ ಎಂದು ಬರೆದು ತಮ್ಮ ಕಾಳಜಿಯನ್ನು ವ್ಯಕ್ತಪಡಿಸಿದ್ದಾರೆ.[21] ಮತ್ತೊಂದು ಪತ್ರದಲ್ಲಿ ಮಠದಲ್ಲಿ ಹೊಸದಾಗಿ ನಿಯಾಮಕ ಹೊಂದಿದ ಅಧಿಕಾರಿಗೆ ಪತ್ರ ಬರೆದು ಅವರು ವಹಿಸಬೇಕಾದ ಜಾಗ್ರತೆಯ ಬಗ್ಗೆ ತಿಳಿಸುತ್ತಾರೆ. ಮತ್ತೊಂದು ಪತ್ರದಲ್ಲಿ ಮಠದ

ಜಹಗೀರಿನ ಸಾಲದ ಬಡ್ಡಿದರ ಕಡಿಮೆ ಇದ್ದುದರಿಂದ ಆಗುವ ತೊಂದರೆಗಳನ್ನು ತಿಳಿಸಿ ಮೈಸೂರು ಸಂಸ್ಥಾನದಲ್ಲಿರುವಂತೆ ಏರ್ಪಡಿಸಬೇಕಾಗಿ ಕೋರಿದ್ದಾರೆ. ನಾಲ್ವಡಿ ಕೃಷ್ಣರಾಜ ಒಡೆಯರ್, ದಿವಾನ್ ಪೂರ್ಣಯ್ಯನವರು, ಹೈದರಾಲಿ, ಟಿಪ್ಪು ಸುಲ್ತಾನ್ ಇವರುಗಳು ತೋರಿಸಿರುವ ಅಭಿಮಾನ, ಗೌರವಗಳಂತೂ ವಿಶಿಷ್ಟವಾದವು.

ಟಿಪ್ಪುಸುಲ್ತಾನನ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ನಡೆದ ಘಟನೆಯೊಂದು ವಿಶೇಷವಾಗಿ ಉಲ್ಲೇಖಾರ್ಹ. ಕ್ರಿ.ಶ. 1791ರಲ್ಲಿ ಮೂರನೆಯ ಮೈಸೂರು ಯುದ್ಧದ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಪರಶುರಾಮಭಾವೆ ಬಿದನೂರಿನ ಕಡೆಗೆ ಹೊರಟಾಗ ಲಂಬಾಣಿ ಮತ್ತು ಪಿಂಡಾರಿಯವರು ರಘುನಾಥರಾವ್ ಪಟವರ್ಧನ ಎಂಬುವವನ ನೇತೃತ್ವದಲ್ಲಿ ಶೃಂಗೇರಿಯನ್ನು ಲೂಟಿ ಮಾಡಿದರು. ಸುಮಾರು 60 ಲಕ್ಷ ಮೌಲ್ಯದ ಸಂಪತ್ತು ಲೂಟಿಯಾದದ್ದು. ಅನೇಕ ನಿರಪರಾಧಿ ಅರ್ಚಕರು ಹತರಾದರು. ಈ ವಿಷಯ ತಿಳಿದ ಟಿಪ್ಪು ಸಚ್ಚಿದಾನಂದ ಭಾರತೀ ಸ್ವಾಮಿಗಳಿಗೆ ಪತ್ರದಲ್ಲಿ. "ಅಂಥಾ ಸ್ಥಳಕ್ಕೆ ಈಗ್ಗೆ ದ್ರೋಹಿತನಾ ಮಾಡಿದ ಮೇಲೆ 'ಹಸದ್ಭಿ: ಕ್ರಿಯತೇ ಕರ್ಮ ರುದದ್ಭಿರನುಭೂಯತೇ' ಎಂಬ ಶ್ಲೋಕಾರ್ಥಪ್ರಕಾರ ಕಲಿಯುಗದಲ್ಲಿ ಮಾಡಿದ್ದನ್ನು ತ್ವರೆಯಿಂದಲೇ ಅವರು ಅನುಭವಿಸಬೇಕಾದೀತು." ಇತ್ಯಾದಿಯಾಗಿ ಬರೆದು ಶಾರದಮ್ಮನವರ ಪ್ರತಿಷ್ಠೆ, ದೇವರ ಸೇವೆಗಳಿಗೆ ನಗದು, ದವಸಗಳನ್ನು, ಪಾಲಕಿ, ಆನೆ ಇತ್ಯಾದಿಗಳನ್ನು ಕಳುಹಿಸುತ್ತಾನೆ. ಮುಂದೆ ಮಾಧವರಾವ್ ಪೇಶ್ವೆ ಆದ ಕಾರ್ಯಕ್ಕೆ ಪಶ್ಚಾತ್ತಾಪಪಟ್ಟು ಲೂಟಿಯಾದ ವಸ್ತುಗಳನ್ನು ಹಿಂದಿರುಗಿಸಿ ಶ್ರೀಗಳವರಿಗೆ ಕಾಣಿಕೆ ಇತ್ಯಾದಿಗಳನ್ನು ಕಳುಹಿಸಿದ.[22] ಈ ರಾಜಮನೆತನಗಳಲ್ಲದೇ, ನೆರೆಂಕಿಯ ಬಲ್ಲಾಳ ಚವುಟ, ಹೆಬ್ರಿಯ ಬಲ್ಲಾಳ, ತರೀಕೆರೆಯ ನಾಯಕರು, ಬನವಾಸಿಯ ಪ್ರಮುಖರು, ಸಂತೆಬೆನ್ನೂರಿನ ಪಾಳೆಯಗಾರರು ಶ್ರೀಮಠಕ್ಕೆ ನಡೆದುಕೊಂಡಿದ್ದಲ್ಲದೇ ಬೇಕಾದಷ್ಟು ದಾನಾದಿಗಳನ್ನು ಮಾಡಿದರು. ಮಹಾರಾಷ್ಟ್ರದ ಅನೇಕ ರಾಜಮನೆತನಗಳೂ ತಮ್ಮ ಶ್ರದ್ಧಾದರಗಳನ್ನು ತೋರಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಈ ಎಲ್ಲಾ ವಿಚಾರಗಳು ಶೃಂಗೇರಿ ಹೇಗೆ ಚಾರಿತ್ರಿಕವಾಗಿ ಮಹತ್ವವನ್ನು ಹೊಂದಿತ್ತೆಂಬುದನ್ನು ತಿಳಿಸುತ್ತದೆ. ಈ ಅವಧಿಯಲ್ಲೇ ಶೃಂಗೇರಿ ಜಹಗೀರು ಒಂದು ಸಂಸ್ಥಾನವಾಗಿ ಪೋಲೀಸ್, ಅಬ್ಕಾರಿ, ನೀರಾವರಿ ಮೊದಲಾದ ಎಲ್ಲಾ ಅಧಿಕಾರಗಳನ್ನು ಹೊಂದಿ ರೂಪಗೊಂಡಿದ್ದು ಕ್ರಿ.ಶ. 18 ನೇ ಶತಮಾನದ ಉತ್ತರಾರ್ಧದಿಂದ ಆರಂಭವಾದ ಅನೇಕ ಕಾರ್ಯಗಳು ಸಾಧನೆಗಳು ಅಚ್ಚರಿ ಮೂಡಿಸುತ್ತವೆ.

ಶ್ರೀಮಠದಿಂದ ಇಡೀ ತಾಲ್ಲೂಕಿನ ವ್ಯವಸ್ಥಾ ಮೋಜಣಿ (ಸರ್ವೆ ಮತ್ತು ಸೆಟಲ್‌ಮೆಂಟ್) ಮಾಡಿಸಿ ಪ್ರತಿಯೊಬ್ಬರ ಹಕ್ಕುಗಳನ್ನೂ ದಾಖಲಿಸಲಾಯಿತು. ರೆಕಾರ್ಡ್ ಆಫ್ ರೈಟ್ಸ್ ಅನ್ನು ಜಾರಿಗೆ

ತಂದ ಮೊದಮೊದಲ ತಾಲ್ಲೂಕುಗಳಲ್ಲಿ ಶೃಂಗೇರಿ ಒಂದು. ಆಗಿನ ಮೈಸೂರು ಸರ್ಕಾರದ ನಿಯಂತ್ರಣದಲ್ಲಿ ಅಡಮಾನ ಬ್ಯಾಂಕ್ ಕಾರ್ಯ ನಡೆಸುತ್ತಿತ್ತು. ಕ್ರಿ.ಶ. 1884ರಲ್ಲಿ ಶೃಂಗೇರಿಯಲ್ಲಿ ಪುರಸಭೆಯನ್ನು ನಾಮಕರಣಗೊಂಡ ಸದಸ್ಯರ ಮೂಲಕ ಪ್ರಾರಂಭಿಸಲು ಶ್ರೀಮಠವು ಸರ್ಕಾರಕ್ಕೆ ಯೋಜನೆ ಸಲ್ಲಿಸಿತು. ಸರ್ಕಾರವು ಬೇರೆ ತಾಲ್ಲೂಕುಗಳಲ್ಲಿದ್ದಂತೆ ಪುರಸಭೆಯನ್ನು ಮಂಜೂರು ಮಾಡಿತಾದರೂ ಶ್ರೀಮಠದ ಡೆಪ್ಯೂಟಿ ಅಮಲ್ದಾರ್‌ರ ನಿರ್ದೇಶನದಂತೆ ನಡೆಯುವಂತೆ ಏರ್ಪಡಿಸಿತು. 1952ರಲ್ಲಿ ಮೊದಲ ಸಾರ್ವಜನಿಕ ಅಧ್ಯಕ್ಷರು ಚುನಾಯಿತರಾದದ್ದು. ಶ್ರೀಮಠವು ವಸೂಲು ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದ "ಸಾಯರ್" ಸ್ಥಾನದಲ್ಲಿ "ಆಕ್ಟ್ರಾಯ್" ವಸೂಲಿ ಕ್ರಿ.ಶ. 1893ರಿಂದ ಪ್ರಾರಂಭವಾಯಿತು. ಈ ಆದಾಯದಲ್ಲಿ ಶ್ರೀಮಠ ಮತ್ತು ಪುರಸಭೆಗಳಿಗೆ ಅರ್ಧರ್ಧ ಪಾಲು ಇರುತ್ತಿತ್ತು.

ಕ್ರಿ.ಶ. 1903ರ ವರೆಗೆ ಶ್ರೀಮಠವೇ ಬೇರೆ ತಾಲ್ಲೂಕುಗಳಲ್ಲಿದ್ದಂತೆ ಕಂದಾಯ ವಸೂಲು ಮಾಡುತ್ತಿತ್ತು. ಆ ವರ್ಷ ತಾಲ್ಲೂಕು ಬೋರ್ಡ್ ಸ್ಥಾಪನೆಗೊಂಡು 1927ರವರೆಗೆ ಕಾರ್ಯ ಮಾಡಿತು. 1929ರಲ್ಲಿ ಸಂಪರ್ಕ, ಪೋಲೀಸ್, ನ್ಯಾಯಾಲಯ, ವೈದ್ಯಕೀಯ ಕ್ಷೇತ್ರಗಳನ್ನು ಮೈಸೂರು ಸರ್ಕಾರ ವಹಿಸಿಕೊಂಡಿತು. ಜಿಲ್ಲಾ ಬೋರ್ಡ್‌ಗೆ ಈ ಜವಾಬ್ದಾರಿಗಳನ್ನು ವಹಿಸಿಕೊಡಲಾಯಿತು. ಜಹಗೀರು ಇದ್ದಾಗ ಶೃಂಗೇರಿ ತಾಲ್ಲೂಕಿನ ಆಡಳಿತ ವ್ಯವಸ್ಥೆ ಹೇಗಿತ್ತು ಎಂಬುದಕ್ಕೆ 1946ರ ಜನಗಣತಿಯ ಅಂಕಿಅಂಶಗಳು ಅಧ್ಯಯನಾರ್ಹವಾಗಿದೆ.

ಜಹಂಗೀರಿನ ಆಡಳಿತವಿದ್ದಾಗಲೇ ಶೃಂಗೇರಿಯಲ್ಲಿ ಪ್ರೌಢಶಾಲೆ ಆರಂಭವಾಯಿತು. ಶಾಲೆಯನ್ನು ಪುರಸಭೆಯು ನಡೆಸುತ್ತಿದ್ದು ಸ್ಥಳವನ್ನು ಮುಫತ್ತಾಗಿ ನೀಡಿದ್ದಲ್ಲದೇ ಶ್ರೀಮಠದಿಂದ 28,000/- ರೂಗಳ ಅನುದಾನವನ್ನು ಕೊಡಲಾಗಿತ್ತು. ಶ್ರೀಮಠದ ಅಧಿಕಾರಿಗಳು ಅಧ್ಯಕ್ಷರಾಗಿದ್ದು ನಿಯಮಿತ ಪಾಲುಗಾರಿಕೆಯ ಶ್ರೀ ಶಾರದಾ ಬ್ಯಾಂಕ್ ಲಿ. ಪ್ರಾರಂಭವಾಗಿದ್ದೂ ಜಹಗೀರಿನ ಕಾಲದಲ್ಲೇ. ತರೀಕೆರೆ, ಜಯಪುರ, ಕೊಪ್ಪ ಮತ್ತು ಕಳಸಗಳಲ್ಲಿ ಶಾಖೆಗಳನ್ನು ಹೊಂದಿದ್ದ ಈ ಬ್ಯಾಂಕ್ ಕ್ರಿ.ಶ. 1960ರಲ್ಲಿ ಕರ್ನಾಟಕ ಬ್ಯಾಂಕ್‌ನಲ್ಲಿ ವಿಲೀನಗೊಂಡಿತು. ಜಹಗೀರಿನ ಆಡಳಿತದಲ್ಲಿ ಸಹಕಾರಾಂದೋಳನಕ್ಕೂ ಗಮನ ಹರಿಸಿ ಕ್ರಿ.ಶ. 1914ರಲ್ಲಿ ಸಹಕಾರ ಸಂಘವೊಂದು ಆರಂಭವಾಯಿತು. ತಾಲ್ಲೂಕು ಮಟ್ಟದಲ್ಲಿ ಆರಂಭವಾದ ಸಹಕಾರ ಸಂಘ ಇದೇ ಮೊದಲನೆಯದು.

ಕ್ರಿ.ಶ. 1959ರಲ್ಲಿ ಶೃಂಗೇರಿ ಜಹಗೀರಿ ರದ್ದತಿ ಶಾಸನ ಬಂದ ನಂತರ ಶೃಂಗೇರಿ ತಾಲ್ಲೂಕಿನ ಆಡಳಿತ ಸಂಪೂರ್ಣವಾಗಿ ಸರ್ಕಾರದ ನಿಯಂತ್ರಣಕ್ಕೆ ಬಂತು. ಕ್ರಿ.ಶ. 1960-61ರಲ್ಲಿ ಕೊಪ್ಪ ತಾಲ್ಲೂಕಿಗೆ ಸೇರಿದ ಕಿಗ್ಗಾ ಹೋಬಳಿಯನ್ನು ಶೃಂಗೇರಿ ತಾಲ್ಲೂಕಿಗೆ ಸೇರಿಸಲಾಯಿತು. ಹೀಗೆ ಎರಡು ಹೋಬಳಿಗಳಿರುವ ಈ ತಾಲ್ಲೂಕು ರಾಜ್ಯದಲ್ಲೇ ಅತಿ ಚಿಕ್ಕ ತಾಲ್ಲೂಕಾಗಿದೆ. ಸರ್ಕಾರದ ನಿಯಂತ್ರಣಕ್ಕೆ

ಬಂದ ಮೇಲೆ ಈ ತಾಲ್ಲೂಕಿನ ಆಡಳಿತ ಆಯಾಯ ಸಮಯ, ಕಾನೂನು, ವ್ಯವಸ್ಥೆಗಳನ್ನು ಅವಲಂಬಿಸಿ ನಡೆಯುತ್ತಿದೆ.[23]

ಒಟ್ಟಾರೆಯಾಗಿ ಶೃಂಗೇರಿ ಇತಿಹಾಸಕ್ಕೆ ಸಂಬಂಧಪಟ್ಟ ಆಕರಗಳನ್ನು ಪರಿಶೀಲಿಸಿದಾಗ ಶೃಂಗೇರಿಯ ಇತಿಹಾಸ, ಪರಂಪರೆ, ಧಾರ್ಮಿಕ ಹಿನ್ನೆಲೆ ಮತ್ತು ಆಡಳಿತಾತ್ಮಕ ಅಂಶಗಳನ್ನು ಒಳಗೊಂಡಿದೆ. ಮಲೆನಾಡಿನ ನಿಸರ್ಗ ಸೌಂದರ್ಯದ ನಡುವೆ ಸ್ಥಾಪನೆಯಾಗಿರುವ ಶೃಂಗೇರಿ ಮಠ ಅವಿಚ್ಛಿನ್ನ ಪರಂಪರೆಯನ್ನು ಹೊಂದಲು ಮುಖ್ಯ ಕಾರಣ ಅದು ಆಯಾ ಕಾಲಕ್ಕೆ ಆಳುವ ವರ್ಗದೊಡನೆ ಹೊಂದಿದ್ದ ಸೌಹಾರ್ದಯುತ ಸಂಬಂಧಗಳು ಮುಖ್ಯ ಕಾರಣವಾಗಿರಬಹುದು.

ಕೊನೆ ಟಿಪ್ಪಣಿ:

1. ಮೆಗಲಿಥ್ಸ್ ಇನ್ ದಿ ಕೋಸ್ಟಲ್ ಅಂಡ್ ಘಾಟ್ ರೀಜನ್ ಆಫ್ ಕರ್ನಾಟಕ ಎ ಸ್ಟಡಿ. ಅ.ಸುಂದರ ಕರ್ನಾಟಕ ಯುನಿವರ್ಸಿಟಿ ಧಾರವಾಡ, 1974-75, ಪುಟ-2.
2. ಲ.ನಾ. ಶಾಸ್ತ್ರೀ, ಶೃಂಗೇರಿ ಶ್ರೀ ಶಾರದಾ ಪೀಠದ ಇತಿಹಾಸ, ವಿದ್ಯಾಶಂಕರ ಪ್ರಕಾಶನ, ಮೈಸೂರು, 2002, ಪುಟ.1.
3. ಭಾಮತಿ,ವಾರ್ಷಿಕ,ಸಂಚಿಕೆ,ಶ್ರೀಜೆ.ಸಿ.ಬಿ.ಎಂ.ಕಾಲೇಜು,ಶೃಂಗೇರಿ.2006,ಪುಟ-91-96,ಎ.ಕ. ವಾಲ್ಯೂಮ್, 11, (ಪರಿಷ್ಕೃತ), (ಶೃಂ.55,56, ಪುಟ-51,52)
4. ಎ.ಕ.ವಾಲ್ಯೂಮ್,11, (ಪರಿಷ್ಕೃತ) ಶೃಂ.ಶಾ.ಸಂ, 41,ಪುಟ- 49. (ಶೃಂ.56,60,ಪುಟ-51,52,56)
5. ಶ್ಲೋಕ ಸಂಖ್ಯೆ 66 ರಿಂದ 71 ಮಠಾಮ್ನಾಯ ಮಹಾನುಶಾಸನಂ ಪುಟಸಂಖ್ಯೆ 56, 57
6. ಹಯವದನ ರಾವ್. ಮೈಸೂರು ಗೆಜೆಟಿಯಾರ್, ಗೌರ್ನಮೆಂಟ್ ಪ್ರೆಸ್, ಬೆಂಗಳೂರು, ವಾಲ್ಯೂಮ್. 5, 1930, ಪುಟ. 1174.
7. ಉಳುವೆ ರಮೇಶ್, ಶೃಂಗಗಿರಿ ಒಡಲಿನಿಂದ, ನಿಸರ್ಗ ಪ್ರಕಾಶನ. ಶೃಂಗೇರಿ, 2004, ಪುಟ.6.)
8. ಶಾಸ್ತ್ರೀ .ಎ.ಕೆ. ಶಂಗೇರಿ ಇತಿಹಾಸ, ಕ.ವಿ.ವಿ.ಧಾರವಾಡ, 1973,ಪುಟ.2.
9. ನಾಗರಾಜ ರಾವ್. ಹೆಚ್.ಎಂ, ಶೃಂಗೇರಿ ಪ್ರಾಚೀನತೆ, ಮಾನವಿಕ ಕರ್ನಾಟಕ, ಮೈಸೂರು ವಿ.ವಿ, ಮೈಸೂರು, 1971, ಪುಟ.111.
10. ಕಾಣೆ.ಪಿ.ವಿ,ಧರ್ಮಶಾಸ್ತ್ರದ ಇತಿಹಾಸ,ಭಾಗ-01,ಕನ್ನಡ ಅಧ್ಯಯನ ಸಂಸ್ಥೆ,ಮೈ.ವಿ.ವಿ.1980.
11. ಶಾಸ್ತ್ರೀ.ಲ.ನ. ಶೃಂ.ಸಂ.ಇ.ವಿದ್ಯಾಶಂಕರ ಪ್ರಕಾಶನ.ಶ್ರೀ ಶಾ.ಪೀ.ಇ.ಮೈಸೂರು,2002,ಪುಟ.23.
   ಶಾಸ್ತ್ರೀ.ಲ.ನ. ಶೃಂ.ಸಂ.ಇ.ವಿದ್ಯಾಶಂಕರ ಪ್ರಕಾಶನ.ಶ್ರೀ ಶಾ.ಪೀ.ಇ.ಮೈಸೂರು,2002,ಪುಟ.23.
   ವೆಂಕಟರಾಮನ್.ಕೆ.ಆರ್.ದಿಥ್ರೋನ್ ಆಫ್ ದಿ ಟ್ರಾನ್ಸಿಡೆಂಟಲ್ ವಿಸಡಂ ಪರಿಷ್ಕೃತ ಮುದ್ರಣ. ಮದ್ರಾಸ್.1991,ಪು.1.2.)
12. ಶ್ರೀಕಂಠಯ್ಯ.ಎಸ್.ವಿಜಯನಗರ ಸ್ಥಾಪನೆ ಕುರಿತು,ಕರ್ನಾಟಕ ಚರಿತ್ರೆ,1997,ಪುಟ.118.) ಈರೇಮಲ್ಲೂರು ಈಶ್ವರನ್, ಲಿಂ.ಜೈ.ಬ್ರಾ.ಧ.ಮ ಮತ್ತು ಸಂ,ಪ್ರಿಯದರ್ಶಿನಿ ಪ್ರಕಾಶನ, ಬೆಂಗಳೂರು,1997,ಪುಟ.60.61.)
13. ಮೈ.ಪು.ವ.1930,ಸಂ.65. ಗಾಯಿ.ಜಿ.ಎಸ್.ಕೆಳದಿ ನಾಯಕರ ಕುರಿತು ಕೆಲವು ವಿಚಾರಗಳು. ಮಾನವಿಕ ಕರ್ನಾಟಕ,ಪ್ರಸಾರಾಂಗ, ಮೈಸೂರು,1970,ಪುಟ. .
14. ಎ.ಕೆ. ವಾಲ್ಯೂಮ್ -11,(ಪರಿಷ್ಕೃತ)ಶೃಂ.ದಾ.1.ಪುಟ.241-242.
15. ಶಾಸ್ತ್ರೀ.ಲ.ನ.ಶೃಂ.ಶ್ರೀ.ಶಾ.ಪೀಠ.ವಿದ್ಯಾಶಂಕರ ಪ್ರಕಾಶನ,ಮೈಸೂರು,2002,ಪುಟ.52.
16. ಶಾಸ್ತ್ರೀ.ಎ.ಕೆ,ಶೃಂ.ಧ.ಸಂ,ಶ್ರೀ ಮಠ,ಶೃಂಗೇರಿ,1983,ಪುಟ-35.
17. ಎ.ಕ.ವಾ.11.ಶೃಂ.ದಾ.49, ಪುಟ-322-324.
18. ಮೈ.ಪು.ವ,1934,ದಾ.29. ಶಾಸ್ತ್ರೀ.ಎ.ಕೆ,ಶೃಂ.ಧ.ಸಂ,ಶ್ರೀ ಮಠ,ಶೃಂಗೇರಿ,1983,ಪುಟ,34-35.
    ಮೈ.ಪು.ವ,1934,ದಾ.62. ಶಾಮಾಶಾಸ್ತ್ರೀ. ಆರ್, ಲಿಂಗಣ್ಣಕವಿಯ ಕೆಳದಿ ನೃಪವಿಜಯಂ, ಸರ್ಗ. 5, ನಂ.61, ಮೈಸೂರು,1921, ಪುಟ.82, ಎ.ಕೆ.ವಾಲ್ಯೂಮ್-6,ಶೃಂ.ದಾ.5,10, ಎ.ಕೆ.

ವಾಲ್ಯೂಮ್-11,(ಪರಿಷ್ಕೃತ)ಶೃಂ.ದಾ.5,,.ಪುಟ.246-247. ಎ.ಕೆ. ವಾಲ್ಯೂಮ್-11, (ಪರಿಷ್ಕೃತ) ಶೃಂ.ದಾ.43.ಪುಟ.310-311.

19. ಚಿಟ್ನಿಸ್.ಕೆ.ಆರ್,ಕೆಳದಿ ಪಾಲಿಟಿ,ಕ.ವಿ.ವಿ,ಧಾರವಾಡ,1974,ಪುಟ.133.

20. ಶಾಮಾಶಾಸ್ತ್ರೀ.ಆರ್, ಲಿಂಗಣ್ಣಕವಿಯ ಕೆಳದಿ ನೃಪವಿಜಯಂ,ಸರ್ಗ.5,ಶ್ಲೋಕ.74, ಮೈಸೂರು, 1921, ಪುಟ.85, ಶಾಸ್ತ್ರೀ.ಎ.ಕೆ.ದಿ.ರೆ.ಆ.ಶೃಂ.ಮ.ರಿ.ಕೆ.ಕೆ.ಮ್ಯೂ.ಅ.ರಿ,ಬ್ಯೂ.ಕೆ.ಳದಿ,2001,ಪುಟ,1.2. ದೀಕ್ಷಿತ್. ಜಿ.ಎಸ್. ಕೆಳದಿ ಐತಿಹಾಸಿಕ ನಿಬಂಧಗಳು, ಕೆ.ವ.ಮ.ಇ.ಸಂ.ಸಂಸ್ಥೆ,1989, ಪುಟ.124. ವೆಂಕಟರಾಮನ್. ಕೆ.ಆರ್.ದಿ ಥ್ರೋನ್ ಆಫ್ ಟ್ರಾನ್ಸಿಡೆಂಟಲ್ ವಿಸ್ಡಂ, ಪರಿಷ್ಕೃತ., ಮದ್ರಾಸ್, 1991, ಪುಟ-45,79,80.

21. ಎ.ಕೆ.ಶಾಸ್ತ್ರೀ.ದಿ.ರೆ.ಶೃಂ.ಧ.ಸಂ,ಶ್ರೀ.ಮಠ,ಶೃಂಗೇರಿ,2009,ಪುಟ,324.325.

22. ಎ.ಕೆ.ಶಾಸ್ತ್ರೀ.ದಿ.ರೆ.ಶೃಂ.ಧ.ಸಂ,ಶ್ರೀ.ಮಠ,ಶೃಂಗೇರಿ,2009,ಪುಟ.189.190

23. ಲೇಖನ.ಶ್ರೀ.ಸಿ.ವಿ.ಗಿರಿಧರ ಶಾಸ್ತ್ರೀ,ಭಾಮತಿ ವಾರ್ಷಿಕ ಸಂಚಿಕೆ ಶ್ರೀಜೆ.ಸಿ.ಬಿ.ಎಂ.ಕಾಲೇಜು,ಶೃಂಗೇರಿ. 2005-06, ಪುಟ. 94.95. (ಶಾಮ ಶಾಸ್ತ್ರೀ ಆರ್. ಲಿಂಗಣ್ಣಕವಿಯ ಕೆಳದಿ ನೃಪವಿಜಯ, ಸರ್ಗ, 5. ನಂ. 61, ಪುಟ,82, ಮೈಸೂರು.1921.

3 ಶೃಂಗೇರಿ ಮಹಾಸಂಸ್ಥಾನ

3.1 ಶೃಂಗೇರಿ ಮಹಾಸಂಸ್ಥಾನ ಆರ್ಥಿಕ ಕೇಂದ್ರವಾಗಿ

3.2 ಶೃಂಗೇರಿ ಮಹಾಸಂಸ್ಥಾನ ಸಾಮಾಜಿಕ ಕೇಂದ್ರವಾಗಿ

3.3 ಶೃಂಗೇರಿ ಮಹಾಸಂಸ್ಥಾನ ಧಾರ್ಮಿಕ ಕೇಂದ್ರವಾಗಿ

[illegible]

[illegible]
[illegible]
[illegible]

ಅಧ್ಯಾಯ 3

ಶೃಂಗೇರಿ ಮಹಾಸಂಸ್ಥಾನ

3.1 ಶೃಂಗೇರಿ ಮಹಾಸಂಸ್ಥಾನ–ಆರ್ಥಿಕ ಕೇಂದ್ರವಾಗಿ

ಈ ಅಧ್ಯಾಯದಲ್ಲಿ ಶೃಂಗೇರಿ ಧರ್ಮ ಸಂಸ್ಥಾನದಲ್ಲಿ ಆರ್ಥಿಕ, ಸಾಮಾಜಿಕ ಹಾಗೂ ಧಾರ್ಮಿಕ ಅಂಶಗಳನ್ನು ಕುರಿತು ಚರ್ಚಿಸಲಾಗಿದೆ. ವಿಜಯನಗರದ ಕಾಲದಿಂದ ಅದರಲ್ಲಿಯೂ ಪ್ರಮುಖವಾಗಿ ಕ್ರಿ.ಶ. 17 ರಿಂದ ಕ್ರಿ.ಶ. 19 ನೇ ಶತಮಾನದವರೆಗೆ ಸಂಸ್ಥಾನವು ಆರ್ಥಿಕ ಕೇಂದ್ರವಾಗಿ ಬೆಳೆದು ಬಂದಿದೆ.

ಪ್ರಜೆಗಳಲ್ಲಿ ನಡೆಯುವ ಆರ್ಥಿಕ ವ್ಯವಹಾರಗಳಿಗೆ ಮಠದ ಅನುಮತಿ ಅವಶ್ಯವಾಗಿತ್ತು ಜನರು ಸಂಸ್ಥಾನಕ್ಕೆ ತೆರಿಗೆ ನೀಡುತ್ತಿದ್ದರು. ಸಂಸ್ಥಾನದ ಅನುಮತಿಯಿಲ್ಲದೆ ಯಾವ ರೀತಿ ವ್ಯವಹಾರ ಮಾಡುವಂತಿರಲಿಲ್ಲ. ಮಠವೇ ನೇರವಾಗಿ ಆರ್ಥಿಕ ವ್ಯವಹಾರಗಳಲ್ಲಿ ಭಾಗವಹಿಸುತ್ತಿತ್ತು. ಉದಾ: ಭೂ ವ್ಯವಹಾರಗಳು, ಭೂ ಹಿಡುವಳಿ ಸಂಬಂಧಗಳು, ಹಣಕಾಸು ಸಂಬಂಧಿ ವ್ಯವಹಾರಗಳು. ಭೂಮಿಯ ಆದಾಯ, ರಾಜರುಗಳಿಂದ ದಾನ (ಭೂಮಿ), ವ್ಯಕ್ತಿಗಳಿಂದ ಬಂದಂತಹ ದಾನ ಇತ್ಯಾದಿ. ವಾರಸುದಾರರಿಲ್ಲದೆ ನಿರ್ಗತಿಕವಾದಾಗ ಅದು ಮಠಕ್ಕೆ ಸೇರುತ್ತಿತ್ತು. ಭೂ ಸಂಬಂಧಿ ವ್ಯವಹಾರಗಳು ಎಂದರೆ ಭೂಮಿಯ ನಿರ್ವಹಣೆ ವೃತ್ತಿಗಳು, ಮನೆಗಳು, ಮೇಲ್ವಿಚಾರಣೆ, ಹಸ್ತಾಂತರ, ವ್ಯಾಜ್ಯಗಳು ಭೂಮಿ ವಿವಾದ, ಹಣಕಾಸಿನ ವ್ಯವಹಾರಗಳು ಎಂದರೆ ಆದಾಯದ ಮೂಲ – ಪುದುವಟ್ಟು (ವಿಶಿಷ್ಟ ಸೇವೆ), ದೀಪಾರಾಧನೆ ಕಾಣಿಕೆ, ಕೃಷಿ ಆದಾಯ, ತೆರಿಗೆ – ದವಸ ಧಾನ್ಯ ರೂಪದಲ್ಲಿ, ನಗದು ರೂಪದಲ್ಲಿ – ವ್ಯಾಪಾರ ವಹಿವಾಟು, ಹಣಕಾಸು ವ್ಯವಹಾರ – ನಾಣ್ಯಪದ್ಧತಿ, ನಿವೇಶನ, ಮನೆ, ತೂಕ ಮತ್ತು ಅಳತೆ. ಶೃಂಗೇರಿ ಮಹಾ ಸಂಸ್ಥಾನದ ಆರ್ಥಿಕತೆ ಎಂದರೆ ಶೃಂಗೇರಿ ಮಠವು ದೈನಂದಿನ ವ್ಯವಹಾರಗಳ ಮೂಲಕ ತನ್ನ ಅದಾಯವನ್ನು ಹೆಚ್ಚಿಸಿಕೊಂಡು ಕಲ್ಯಾಣ ಹೊಂದುವುದರೊಂದಿಗೆ ಆರ್ಥಿಕ ನಿಯಂತ್ರಣ ಸಾಧಿಸುವುದು ಎಂಬುದಾಗಿದೆ. ಆರ್ಥಿಕ ವ್ಯವಹಾರಗಳೆಂದರೆ ಆದಾಯ, ಖರ್ಚು, ವೆಚ್ಚ , ತೆರಿಗೆ, ಸಾಲ, ಬಡ್ಡಿ, ಗೇಣಿ ಇತ್ಯಾದಿ ಅಂಶಗಳನ್ನೊಳಗೊಳ್ಳುತ್ತವೆ.

ಶೃಂಗೇರಿ ಸಂಸ್ಥಾನದಲ್ಲಿ ಸರ್ವಮಾನ್ಯ ಅರ್ಧ ಮಾನ್ಯ ಸೀಮೆಗಳೆಂದು ತೆರಿಗೆ ಸಂಪೂರ್ಣ ವಿನಾಯಿತಿ, ಅರ್ಧವಿನಾಯಿತಿಯನ್ನು ನೀಡುತ್ತಿದ್ದುದು, ಸಾಲಕ್ಕೆ ಬಡ್ಡಿ ನೀಡುವುದು, ಪಡೆಯುವುದು,

[illegible]

ಗೇಣಿ ವಿಧಿಸುವುದು, ಆದಾಯಖರ್ಚಿನ ವಿವರ ಇಡುವುದು, ಇತ್ಯಾದಿ ಆರ್ಥಿಕ ವ್ಯವಹಾರಗಳನ್ನು ಕಾಣಬಹುದಾಗಿದೆ.

ಗೇಣಿ : ರಿಕಾರ್ಡೋರವರು ಗೇಣಿಯನ್ನು ಈ ರೀತಿ ವ್ಯಾಖ್ಯಾನಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಮಣ್ಣಿನಲ್ಲಿರುವ ನಾಶಗೊಳಿಸಲು ಸಾಧ್ಯವಿಲ್ಲದಂತಹ ಸತ್ವವನ್ನು ಬಳಸಿಕೊಂಡಿದ್ದಕ್ಕೆ ಭೂಮಿಯ ಉತ್ಪನ್ನದ ಒಂದು ಭಾಗವನ್ನು ಪ್ರತಿಫಲರೂಪದಲ್ಲಿ ಕೊಡುವುದೇ ಗೇಣಿ.[1]

ಅತಿ ಹೆಚ್ಚು ಫಲವತ್ತಾದ ಭೂಮಿಯ ಇಳುವರಿ ಮತ್ತು ಕಡಿಮೆ ಫಲವತ್ತಾದ ಭೂಮಿಯ ಇಳುವರಿಯ ವ್ಯತ್ಯಾಸವೇ ವ್ಯತ್ಯಾಸಾತ್ಮಕ ಗೇಣಿ ಎಂದಿದ್ದಾರೆ.

ಮಠದ ಭೂಮಿಯನ್ನು ಉಳುಮೆ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದ ಗೇಣಿದಾರರು ಕಾಲಕಾಲಕ್ಕೆ ಮಠಕ್ಕೆ ಗೇಣಿಯನ್ನು ನೀಡುತ್ತಿದ್ದರು. ಈ ಗೇಣಿಯು ಮಠದ ಆದಾಯವಾಗಿ ಗೇಣಿದಾರರ ಜೀವನ ನಿರ್ವಹಣೆಗೆ ಪೂರಕವಾಗಿರುವಂತೆ ವಿಧಿಸಿರುವುದು ದಾಖಲೆಗಳಿಂದ ತಿಳಿದು ಬರುತ್ತದೆ. ಮಠದ ಮತ್ತು ಗೇಣಿದಾರರ ನಡುವೆ ಸಮನ್ವಯತೆಯಿರುವುದನ್ನು ಕಾಣಬಹುದು.

ಗೇಣಿಯ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯಲ್ಲಿ ಕೆಲವೊಮ್ಮೆ ಪ್ರಕೃತಿ ವಿಕೋಪಗಳುಂಟಾದಾಗ ಗೇಣಿಯಲ್ಲಿ ರಿಯಾಯಿತಿಯನ್ನು ನೀಡಿ ಗೇಣಿದಾರರ ಆರ್ಥಿಕ ಸಂಕಷ್ಟಗಳಿಗೆ ಸಹಾಯವನ್ನು ಮಾಡಿರುವುದು ಮಠದ ಔದಾರ್ಯಕ್ಕೆ ಸಾಕ್ಷಿಯಾಗಿದೆ.

ಬಡ್ಡಿ : ಶೃಂಗೇರಿ ಸಂಸ್ಥಾನವು ಇತರರಿಗೆ ಸಾಲ ನೀಡಿ ಬಡ್ಡಿ ಪಡೆದಿರುವುದಕ್ಕೆ ಹಾಗೂ ಮಠದ ನಿರ್ವಹಣೆಗೆ ಬೇರೆಯವರಿಂದ ಸಾಲವನ್ನು ಪಡೆದು ಬಡ್ಡಿ ಪಾವತಿಸಿದ ಅಂಶಗಳು ದಾಖಲೆಗಳಿಂದ ತಿಳಿದು ಬರುತ್ತದೆ.

ಸಾಲ ತಂದವ ಸಾಲ ನೀಡಿದವನಿಗೆ ಹಣದ ಬಳಕೆಗಾಗಿ ಕೊಡುವ ಪ್ರತಿಫಲವೇ ಬಡ್ಡಿಯೆಂದು ಅರ್ಥಶಾಸ್ತ್ರಜ್ಞರು ಅಭಿಪ್ರಾಯ ಪಡುತ್ತಾರೆ. ಮೀಯರ್ಸ್ ಎಂಬ ಅರ್ಥಶಾಸ್ತ್ರಜ್ಞರು ಸಾಲನಿಧಿಯ ಉಪಯೋಗಕ್ಕಾಗಿ ನೀಡುವ ಬೆಲೆಯೇ ಬಡ್ಡಿ ಎಂದು ವ್ಯಾಖ್ಯಾನಿಸಿದ್ದಾರೆ.

ಅಂತೆಯೇ ನೆಟ್‌ವಿಕ್ಸೆಲ್‌ರವರು "ಬಂಡವಾಳದ ಉತ್ಪಾದಕತೆಗಾಗಿ ಅದರ ಮಾಲಿಕನಿಗೆ ಸಾಲಗಾರನು ಕೊಡುವ ಪ್ರತಿಫಲವೇ ಬಡ್ಡಿ"[2] ಎಂದಿದ್ದಾರೆ.

ಪ್ರಾಚೀನ ಆರ್ಥಿಕ ಸಿದ್ಧಾಂತವನ್ನು ಗಮನಿಸಿದಾಗ ಬಡ್ಡಿಯೆನ್ನುವ ಪ್ರಕ್ರಿಯೆ ಆರ್ಥಿಕವಾಗಿ ದುರ್ಬಲವಾದವರಿಗೆ ಸಾಲ ನೀಡಿ ಸಹಕರಿಸಿರುವುದು ಧರ್ಮವಾದುದರಿಂದ ಬಡ್ಡಿಯನ್ನು ಪಡೆಯುವುದು ಅಥವಾ ವಿಧಿಸುವುದು ಮಹಾಪಾಪವೆಂದು ಪರಿಗಣಿಸಲಾಗಿತ್ತು. ಆದರೆ, ಆಧುನಿಕ ಆರ್ಥಿಕ ಚಟುವಟಿಕೆಗಳಲ್ಲಿ ಬಂಡವಾಳದ ಹೂಡಿಕೆಯಿಂದ ಲಾಭಪಡೆಯುವುದರಿಂದ ಬಡ್ಡಿ

ವಿಧಿಸುವುದು ಅಥವಾ ನೀಡುವುದು ಪರಸ್ಪರ ಆರ್ಥಿಕ ಬೆಳವಣಿಗೆಗೆ ಪೂರಕವಾಗಿದೆ ಎಂದು ಭಾವಿಸಲಾಗುತ್ತದೆ.

ಶೃಂಗೇರಿ ಮಠವು ಸ್ವತಂತ್ರ ಆರ್ಥಿಕ ಸಂಸ್ಥೆಯಾಗಿದ್ದು, ಆರ್ಥಿಕ ನಿರ್ವಹಣೆ ನಡೆಸಬೇಕಾದ್ದರಿಂದ ಇತರೆ ಸರ್ಕಾರ ಅಥವಾ ಆರ್ಥಿಕ ಸಂಸ್ಥೆಯಂತೆಯೇ ಇದು ವ್ಯವಹಾರ ನಡೆಸಬೇಕಾದ ನಿರ್ಬಂಧವಿದ್ದುದರಿಂದ ಬಡ್ಡಿ ವಿಧಿಸಬೇಕಾಗಿರುತ್ತಿತ್ತು. ಮಠವು ಇತರ ರಾಜಮನೆತನದವರಿಂದ ಪಡೆದ ಸಾಲಕ್ಕೆ ಬಡ್ಡಿ ಪಾವತಿಸುತ್ತಿದ್ದರು. ಮತ್ತು ಮಠವು ಇತರರಿಗೆ ಸಾಲ ನೀಡಿದಾಗ ಬಡ್ಡಿಯನ್ನು ಪಡೆಯುತ್ತಿತ್ತು. ಆದರೆ ಮಠ ಧಾರ್ಮಿಕ ಸಂಸ್ಥೆಯಾಗಿ ತಮ್ಮ ಸಿಬ್ಬಂದಿವರ್ಗದವರೊಂದಿಗೆ ವ್ಯವಹಾರ ನಡೆಸುವಾಗ ಅವರು ಪಡೆದ ಸಾಲಕ್ಕೆ ಬಡ್ಡಿಯನ್ನು ಪಡೆಯುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ. ಅದು ಇಂದಿಗೂ ಮುಂದುವರೆದುಕೊಂಡು ಬಂದಿದೆ. ಮಠವು ಧಾರ್ಮಿಕ ಸಂಸ್ಥೆಯಾಗಿದ್ದರೂ ಧರ್ಮ ನಿರಪೇಕ್ಷ ಸಂಸ್ಥಾನವಾಗಿ ಕಾರ್ಯ ನಿರ್ವಹಿಸುತ್ತಾ ಬಂದಿರುವುದು ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗುತ್ತದೆ.

ವಿಧಿಸುವ ಬಡ್ಡಿಯ ದರದಲ್ಲಿ ವ್ಯತ್ಯಾಸಗಳಿದ್ದವು. ದಾಖಲೆಗಳನ್ನು ಪರಿಶೀಲಿಸಿದಾಗ ಮೈಸೂರು ಸೀಮೆಯಲ್ಲಿ ಅಧಿಕ ಬಡ್ಡಿಯಿದ್ದಂತಹ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಶೃಂಗೇರಿ ಮಠವು ಕಡಿಮೆ ಬಡ್ಡಿಯನ್ನು ವಿಧಿಸುತ್ತಿದ್ದುದನ್ನು ಕಾಣಬಹುದು. ಇದರಿಂದ ಮಠವು ಲಾಭಗಳಿಸಲು ಬಡ್ಡಿ ವಿಧಿಸುವುದು ಉದ್ದೇಶವಾಗಿರಲಿಲ್ಲ ಎಂಬುದು ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗುತ್ತದೆ.

ಈ ಎಲ್ಲಾ ಅಂಶಗಳನ್ನು ಗಮನಿಸಿದಾಗ ಮಹಾ ಸಂಸ್ಥಾನವು ಒಂದು ಬ್ಯಾಂಕ್ ಅಥವಾ ಹಣಕಾಸು ಸಂಸ್ಥೆಯ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಕಾರ್ಯ ನಿರ್ವಹಿಸುತ್ತಿತ್ತು ಎಂದು ತಿಳಿಯುತ್ತದೆ.

'ಬ್ಯಾಂಕ್' ಎಂದರೆ ಬೇರೆಯವರಿಂದ ಹಣವನ್ನು ಪಡೆಯುವುದು ಬೇರೆಯವರಿಗೆ ಹಣವನ್ನು ಸಾಲ ನೀಡುವುದು ಆಗಿದೆ. ಶೃಂಗೇರಿ ಮಠವು ಹಣವನ್ನು ಠೇವಣಿ ರೂಪದಲ್ಲಿ ಸಂಗ್ರಹಿಸಿ ಸಾಲ ರೂಪದಲ್ಲಿ ಸಾರ್ವಜನಿಕರಿಗೆ ಹಣ ನೀಡಿ ಬ್ಯಾಂಕ್ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಕಾರ್ಯ ನಿರ್ವಹಿಸುತ್ತಿತ್ತು.

ಕ್ರಿ.ಶ. 1949ರ ಭಾರತೀಯ ಬ್ಯಾಂಕಿಂಗ್ ನಿಯಂತ್ರಣ ಕಾಯಿದೆಯ ಪ್ರಕಾರ ಬ್ಯಾಂಕ್ ಎಂದರೆ "ಹೂಡಿಕೆ ಮಾಡುವ ಅಥವಾ ಸಾಲ ನೀಡುವ ಉದ್ದೇಶದಿಂದ ಸಾರ್ವಜನಿಕರಿಂದ ಹಣವನ್ನು ಪಡೆದು ಕೇಳಿದಕೂಡಲೆ ಮರುಪಾವತಿ ಮಾಡುವ ಸಂಸ್ಥೆಯೇ ಬ್ಯಾಂಕ್ ಆಗಿದೆ.[3] ಶೃಂಗೇರಿ ಮಠವು ಹಣ ಪಡೆಯುವ ಹಾಗೂ ಸಾಲ ನೀಡುವ ಕಾರ್ಯದಲ್ಲಿ ತೊಡಗಿ ಒಂದು ಬ್ಯಾಂಕ್‌ನ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಕಾರ್ಯನಿರ್ವಹಿಸುತ್ತಿತ್ತು.

ಬ್ಯಾಂಕಿಂಗ್ ಕ್ಷೇತ್ರದಲ್ಲಿ ಸಂಸ್ಥಾನವು ಗಣನೀಯವಾದ ಪ್ರಗತಿ ಸಾಧಿಸಿತು. ಮುಂದೆ ಶ್ರೀ ಶಾರದಾ ಬ್ಯಾಂಕ್ ಸ್ಥಾಪಿಸಿ ತನ್ನ ವ್ಯಾಪ್ತಿಯಲ್ಲಿನ ಜನರ ಆರ್ಥಿಕ ಪರಿಸ್ಥಿತಿಯನ್ನು ಸುಧಾರಿಸುವಲ್ಲಿ ಪ್ರಮುಖ ಪಾತ್ರವನ್ನು ವಹಿಸುತ್ತಾ ಬಂದಿತ್ತು.

ಶೃಂಗೇರಿ ಮಹಾಸಂಸ್ಥಾನವು ಒಂದು ಸ್ವತಂತ್ರ ಆರ್ಥಿಕಸಂಸ್ಥೆಯಾಗಿ ಕಾರ್ಯ ನಿರ್ವಹಿಸುತ್ತಿದ್ದು, ಅದಕ್ಕೆ ತನ್ನದೇ ಆದ ಆದಾಯ ಖರ್ಚುಗಳಿದ್ದು ಅವುಗಳನ್ನು ಕ್ರೋಢೀಕರಿಸಿ ಈ ಕೆಳಕಂಡಂತೆ ಚರ್ಚಿಸಲಾಗಿದೆ.[4]

ಆದಾಯ : ಕೃಷಿ ಉತ್ಪನ್ನಗಳಿಂದ ಆದಾಯ

ಮಠ ಕರ್ನಾಟಕದಲ್ಲಿ ಅಷ್ಟೇ ಅಲ್ಲದೆ ಇತರ ರಾಜ್ಯಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಜಮೀನನ್ನು ಹೊಂದಿತ್ತು. ಅನುಕೂಲಕರವಾದ ಸ್ಥಳಗಳಲ್ಲಿ ಮಠದವರೇ ಸಾಗುವಳಿ ಮಾಡಿಸಿ ಉಳಿದ ಭಾಗದಲ್ಲಿ ಗೇಣಿದಾರರಿಂದ ಒಕ್ಕಲು ಮಾಡಿಸುತ್ತಿದ್ದರು. ಇದರಿಂದ ಹೆಚ್ಚು ಆದಾಯ ಕೃಷಿಯಿಂದಲೇ ಮಠಕ್ಕೆ ಬರುತ್ತಿತ್ತು.

ಪ್ರಧಾನ ಕೃಷಿ ಆದಾಯಗಳೆಂದರೆ ಭತ್ತ, ಅಡಿಕೆ, ಏಲಕ್ಕಿ, ಮೆಣಸು, ತೆಂಗು, ಎಲೆ, ಹೊಗೆ ಸೊಪ್ಪು, ಮುಂತಾದವುಗಳಿಂದ ಬರುವ ಆದಾಯ. ಭತ್ತವು ಪ್ರಧಾನ ಬೆಳೆಯಾಗಿದ್ದು ಮಠಕ್ಕೆ ಅದರಿಂದ ಸಾಕಷ್ಟು ಉತ್ಪನ್ನವಿತ್ತೆಂದು ದಾಖಲೆಗಳಿಂದ ತಿಳಿಯಬಹುದು.[4]

ಉದಾಹರಣೆಗೆ: ಕೊಪ್ಪದ ಸುಬೇದಾರರಾದ ವಿಶ್ವೇಶ್ವರಯ್ಯನು ಕ್ರಿ.ಶ. 1820ರ ಕಾಲದಲ್ಲಿ, ಪಾರುಪತ್ಯೆಗಾರ ರಾಮಯ್ಯನಿಗೆ 50 ವರಹಗಳ ಭತ್ತವನ್ನು ಸರಕಾರದಿಂದ ಶೃಂಗೇರಿ ಮಠಕ್ಕೆ ಕೊಡಿಸಬೇಕೆಂದು ತಿಳಿಸಿದನು. ಅದೇ ರೀತಿ ವಿಶ್ವೇಶ್ವರಯ್ಯನು ಹೊಸಪಟ್ಟಣದ ಪಾರುಪತ್ಯೇಗಾರ ನರಸಯ್ಯನಿಗೆ 80 ವರಹಗಳ ಮೊತ್ತದ ಭತ್ತವನ್ನು ಶ್ರೀಮಠಕ್ಕೆ ಅರ್ಪಿಸುವಂತೆ ಆಜ್ಞಾಪಿಸಿದನು.[5] ವರ್ಷಂಪ್ರತಿ ಸರ್ಕಾರದಿಂದ ಆದಾಯದ ಮೂಲವಾಗಿ ನಿಗದಿತ ಪ್ರಮಾಣದ ಭತ್ತವನ್ನು ಶ್ರೀಮಠಕ್ಕೆ ಸಂದಾಯ ಮಾಡಲಾಗುತ್ತಿತ್ತು.

ಅನಾವೃಷ್ಟಿ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಮಠವು ತನ್ನ ಗೇಣಿದಾರರಿಗೆ ರಿಯಾಯ್ತಿ ತೋರಿಸುತ್ತಿತ್ತು ಎಂಬ ವಿಷಯವು ಆರಗದ ಹಿತ್ತಲಾಗದ್ದೆ ಒಕ್ಕಲು ಶ್ರೀಮಠದ ಭಂಡಾರಕ್ಕೆ ಸಲ್ಲಿಸಿದ ಬಿನ್ನವತ್ತಳೆಯಿಂದ ತಿಳಿಯುತ್ತದೆ.

ಈ ಬಿನ್ನವತ್ತಳೆಯಿಂದ ತಿಳಿಯುವುದೇನೆಂದರೆ ರಂಗ ಮತ್ತು ಬಡಯ್ಯನವರು ಸಂಸ್ಥಾನವು ನಿಗದಿಪಡಿಸಿದ ಭತ್ತವನ್ನು ಸಲ್ಲಿಸುವಲ್ಲಿ ತಮಗೆ ರಿಯಾಯ್ತಿ ನೀಡಬೇಕೆಂದು ಕ್ರಿ.ಶ. 1832ರಲ್ಲಿ ಶ್ರೀಮಠದ ಭಂಡಾರಕ್ಕೆ ಮನವಿ ಸಲ್ಲಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಆ ವರ್ಷ ಮಳೆಯಿಲ್ಲದ ಕಾರಣ ಭತ್ತವು ಒಣಗಿ ಹೋಗಿದ್ದಕ್ಕೆ

ಅವರು ರಿಯಾಯಿತಿ ಕೊಡಬೇಕೆಂದು ವಿನಂತಿಸಿಕೊಂಡಿದ್ದಾರೆ. ಈ ವರ್ಷದಲ್ಲಿ 4 ಖಂಡುಗ ಭತ್ತ ಕೊಟ್ಟು ಉಳಿದ 28 ಖಂಡುಗ ಭತ್ತವನ್ನು ಮುಂಬರುವ ವರ್ಷದಲ್ಲಿ ಅದನ್ನು ಸಂದಾಯ ಮಾಡುವುದಾಗಿ ಬಿನ್ನವತ್ತಳೆಯಲ್ಲಿ ತಿಳಿಸಿದ್ದಾರೆ.[6]

ಸಂಸ್ಥಾನದ ಇನ್ನುಳಿದ ಪ್ರಮುಖವಾದ ಬೆಳೆ ಅಡಿಕೆ. ಅಡಿಕೆ ತೋಟಕ್ಕೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದ ದಾಖಲೆಗಳು ಕಡತಗಳಲ್ಲಿ ಸಾಕಷ್ಟಿವೆ. 700 ಮರದ ಸ್ವಾಸ್ಥೆಯನ್ನು ಬೊಮ್ಮನ ಅಳಿಯ ನಾಗನಿಗೆ, ಕಳನಾಡ ಬಾಗಿ ಹಗಡೂರು ನಾಡ ಯಡೇಹಳ್ಳಿ ಗ್ರಾಮದಲ್ಲಿ 700 ಆಡಿಕೆ ಮರವ ವಟ್ಟ ವರಾಡವನ್ನು ತೆತ್ತು ಈ ತೋಟವನ್ನು ಪಡೆದಿದ್ದಕ್ಕೆ 8 ವರಹ ಮತ್ತು 4 ಹಣವನ್ನು ಶ್ರೀಮಠಕ್ಕೆ ಸಮರ್ಪಿಸಿದನು. ಅಡಿಕೆ ಮರ ಪಡೆದಿದ್ದಕ್ಕೆ ಪ್ರತಿವರ್ಷ 4 ವರಹ 2 ಹಣವನ್ನು ಸಲ್ಲಿಸುವುದಾಗಿ ಕರಾರಿಗೆ ಒಪ್ಪಿಕೊಂಡಿದ್ದಾರೆ.[7]

ತೃತೀಯ ಸಚ್ಚಿದಾನಂದ ಭಾರತೀ ಸ್ವಾಮಿಗಳು ಇದೇ ಮಾದರಿಯಲ್ಲಿ ಒಪ್ಪಂದ ಮಾಡಿಕೊಂಡು ವೆಂಕಟಕೃಷ್ಣಯ್ಯ ರಾಮಯ್ಯ ಮುಂತಾದವರಿಗೆ ಅಡಿಕೆ ತೋಟಗಳನ್ನು ದಯಪಾಲಿಸಿದ್ದರು.[8]

ಗಣಿಗಳ ಒಡೆತನ

ನಾಲ್ವಡಿ ಕೃಷ್ಣರಾಜ ಒಡೆಯರ್‌ರವರು ಕ್ರಿ.ಶ. 1908ರಲ್ಲಿ ಸಚ್ಚಿದಾನಂದ ಶಿವಾಭಿನವ ನರಸಿಂಹ ಭಾರತೀ ಮಹಾಸ್ವಾಮಿಗಳಿಗೆ ಶೃಂಗೇರಿ ಜಹಗೀರು, ಜಹಗೀರಿನ ಹೊರಗಡೆಯ ಇನಾಮ್ ಗ್ರಾಮಗಳಲ್ಲಿಯ ಗಣಿಗಳ ಒಡೆತನವನ್ನು ಒಪ್ಪಿಸಿದ್ದರು. ಗುರುಗಳು ಮತ್ತು ಅವರ ಉತ್ತರಾಧಿಕಾರಿಗಳು ಸಹ ಈ ಗಣಿಯಲ್ಲಿಯ ಅಮೂಲ್ಯ ಲೋಹ ಮುಂತಾದವುಗಳ ಒಡೆತನವನ್ನು ನಿರಂತರವಾಗಿ ಪಡೆದಿರುವುದು ದಾಖಲೆಗಳಿಂದ ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗುತ್ತದೆ.[9]

ಇತರೆ ಉತ್ಪನ್ನಗಳು:

ಕೃಷಿ, ಅರಣ್ಯ ಸಂಪತ್ತು ಹೊರತಾಗಿ ಮಠಕ್ಕೆ ಇತರೆ ಮೂಲಗಳಿಂದ ಆದಾಯ ಬರುತ್ತಿತ್ತು. ಅವುಗಳೆಂದರೆ ದಂಡ ಕಾಣಿಕೆ ಉಡುಗೊರೆ, ಸುಂಕ ಗುತ್ತಿಗೆ ಇತ್ಯಾದಿ. ಬೇರೆ ಬೇರೆ ಸ್ಥಳಗಳಲ್ಲಿ ನೇಮಕಗೊಂಡ ಮಠದ ಧರ್ಮಾಧಿಕಾರಿಗಳು, ಶಿಷ್ಯರಿಂದ ಚರಣ ಕಾಣಿಕೆ, ಮೂಲಾ ನಕ್ಷತ್ರ ಕಾಣಿಕೆ, ದೀಪಾರಾಧನೆ ಕಾಣಿಕೆ, ಪ್ರಾಯಶ್ಚಿತ್ತ ಕಾಣಿಕೆಗಳನ್ನು ಒಟ್ಟು ಮಾಡಿ ಮಠಕ್ಕೆ ಸಲ್ಲಿಸುತ್ತಿದ್ದರು.[10]

ವೆಚ್ಚ

ಮಠಕ್ಕೆ ವಿವಿಧ ಮೂಲಗಳಿಂದ ಆದಾಯವಿದ್ದಂತೆ ಖರ್ಚು ಸಾಕಷ್ಟು ಇತ್ತೆಂದು ದಾಖಲೆಗಳಿಂದ ತಿಳಿಯುತ್ತದೆ. ಸಂಸ್ಥಾನದ ಅಧಿಕಾರ ವ್ಯಾಪ್ತಿ ವಿಸ್ತಾರವಾಗಿದ್ದರಿಂದ ಸಾಕಷ್ಟು ಹಣ ವಿವಿಧ ಮೂಲಗಳಿಗೆ ಖರ್ಚಾಗುತ್ತಿತ್ತು. ಎಷ್ಟು ಹಣವನ್ನು ಖರ್ಚು ಮಾಡಲಾಗುತ್ತಿತ್ತು ಎಂದು ನಿರ್ದಿಷ್ಟವಾಗಿ ಹೇಳಲು ಸಾಧ್ಯವಿಲ್ಲವಾದರೂ ಯಾವ ಬಾಬುಗಳಿಗೆ ಖರ್ಚು ಮಾಡಲಾಗುತ್ತಿತ್ತು ಎಂಬುದು ತಿಳಿಯುತ್ತದೆ.

ದೇವಾಲಯಗಳಲ್ಲಿ ದಿನಂಪ್ರತಿ ಪೂಜೆ, ಉತ್ಸವಗಳು, ದಾನಧರ್ಮ, ನೌಕರರ ಸಂಬಳ, ಆತಿಥ್ಯ, ಶಿಕ್ಷಣ, ಸಂತರ್ಪಣೆ, ಕಟ್ಟಡ ಮುಂತಾದ ಬಾಬ್ತುಗಳಿಗೆ ಸಾಕಷ್ಟು ಹಣ ಖರ್ಚಾಗುತ್ತಿತ್ತು ಎಂಬುದು ತಿಳಿದುಬರುತ್ತದೆ.

ಮಠವು ಬಹು ದೊಡ್ಡ ಧಾರ್ಮಿಕ ಕೇಂದ್ರವಾಗಿದ್ದರಿಂದ ಧಾರ್ಮಿಕ ಕಾರ್ಯಗಳಿಗೆ ಹೆಚ್ಚಿನ ಹಣ ವ್ಯಯವಾಗುತ್ತಿತ್ತು. ಬೇರೆ ಬೇರೆ ದೇವಾಲಯಗಳಲ್ಲಿ ಪ್ರತಿದಿನ ಪೂಜೆ ಸಾಗಿಸಲು ವೈದಿಕ ಬ್ರಾಹ್ಮಣರನ್ನು ನೇಮಿಸಲಾಗುತ್ತಿತ್ತು. ಕೆಲವು ಅರ್ಚಕರಿಗೆ ಭೂಮಿಯನ್ನು ಉಂಬಳಿಯಾಗಿ ನೀಡಿದ್ದರೆ, ಕೆಲವರಿಗೆ ಸಂಬಳ ನೀಡಲಾಗುತ್ತಿತ್ತು.

ಕ್ರಿ.ಶ. 1815ರಲ್ಲಿ ವಿದ್ಯಾಶಂಕರ ದೇವಾಲಯದ ಸನ್ನಿಧಿಯಲ್ಲಿ ನಡೆಯುವ ಶತರುದ್ರಾಭಿಷೇಕದ ಉಪಾಧಿಯನ್ನು ನರಸಿಂಹಭಟ್ಟರ ಮಗ, ಶಿವರಾಮ ಭಟ್ಟರಿಗೆ ಪಾಲಿಸಿದ್ದರು. ಈ ಸೇವೆಗಾಗಿ ಭಟ್ಟರಿಗೆ ಒಂದು ಗದ್ಯಾಣ ಬೆಲೆಯುಳ್ಳ 10 ಖಂಡುಗ ಭತ್ತ ಮತ್ತು 3.5 ಗದ್ಯಾಣವುಳ್ಳ ನಗದಾಗಿ ನೀಡಲಾಗುತ್ತಿತ್ತು.

ಈ ಕಡತದಿಂದ ಆಗಿನ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಭತ್ತದ ಬೆಲೆ 1 ಗದ್ಯಾಣಕ್ಕೆ 10 ಖಂಡುಗ ಎಂಬುದು ತಿಳಿದುಬರುತ್ತದೆ.[11] ಲೆಕ್ಕಚಾರಕ್ಕೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದಂತೆ ಕಡಿತಗಳಲ್ಲಿ ವೆಚ್ಚದ ಬಾಬ್ತುಗಳಿಗೆ ಸಂಸ್ಥಾನದ ವಾರ್ಷಿಕ ಆದಾಯ ವೆಚ್ಚವನ್ನು ಬರೆದಿಡುವ ಮತ್ತು ಪಾವತಿಸುವ ಕೆಲಸ ಕರಣಿಕನದಾಗಿತ್ತು. ಉದಾಹರಣೆಗೆ ಕೆಳಕಂಡ ಪಟ್ಟಿ ಇಂತಿದೆ.

ದೇವತಾ ವೆಚ್ಚ : ಗೋಕರ್ಣದ ಮಹಾಬಲೇಶ್ವರ ದೇವರಿಗೆ ಶಿವರಾತ್ರಿ ಪೂಜೆಗೆ, ಕೊಲ್ಲೂರು ಮೂಕಾಂಬಿಕ ಅಮ್ಮನವರಿಗೆ, ವೀರಭದ್ರ ದೇವರಿಗೆ, ಶಂಕರನಾರಾಯಣ ದೇವರಿಗೆ, ಹೊಸಬವಂತಿ ಬಾಗಿ ಬಸವಣ್ಣ ದೇವರಿಗೆ.

ಧರ್ಮವೆಚ್ಚ : ಆವಂಚಿ ಸುಬ್ಬಾಭಟ್ಟನಿಗೆ ಅವನ ಮಗನ ಉಪನಯನದ ಸಲುವಾಗಿ.

ಕಂದಾಚಾರ ವೆಚ್ಚ : ಬ್ರಾಹ್ಮಣರಿಗೆ ಪಾರುಪತ್ಯೇಗಾರ ಸುಬ್ಬಾಶಾಸ್ತ್ರಿಗಳಿಗೆ ಶೂದ್ರ ಕಂದಾಚಾರಕ್ಕೆ ಸೇವೆಗೆ ಪಾವತಿಸಿ.

ತುಂಡು ಸಂಬಳದವರಿಗೆ: ಸುಬ್ಬಾಶಾಸ್ತ್ರಿಗಳಿಗೆ ಮನುಷ್ಯಗೆ ಅಡುಗೆ ಮಾಡಿದವರಿಗೆ

ಕ್ರಯವೆಚ್ಚ: ಜವಳಿ ಕ್ರಯ, ಶಲ್ಯ, ಪಟ್ಟೆ ಶಲ್ಯ, ಬಿಳಿ ಹಚಡ, ಹೂವಿನ ಹಚಡ, ವಸ್ತ್ರ, ಶಾಲು, ಅಕ್ಕಿ, ಉಪ್ಪು, ಹುಳಿ, ಮೆಣಸು, ಹೆಸರು, ಗೋಧಿ, ಕಡಲೆ, ಹುರುಳಿ, ಬೆಲ್ಲ ಇತ್ಯಾದಿ.

ಉಚಿತ ವೆಚ್ಚ : ಅರಮನೆ ಉಡುಗೊರೆ ಬಗ್ಗೆ, ಶಂಕರನಾರಾಯಣ ಶಾಸ್ತ್ರಿಗಳಿಗೆ, ಪುಟ್ಟಯ್ಯ ಶಾಸ್ತ್ರಿಗಳಿಗೆ ಮುಂತಾದವರಿಗೆ.

ವಿನಾಮ ವೆಚ್ಚ : ಅರಮನೆಯಿಂದ ಆರತಿ, ಬಳಗದವರಿಗೆ, ಕೊಲ್ಲೂರು ದೇವಸ್ಥಾನ ಮೇಳಕ್ಕೆ ಇತ್ಯಾದಿ. ಶೃಂಗೇರಿ ಆದಾಯವೆಚ್ಚ : ಭತ್ತದ ಕ್ರಯಕ್ಕೆ ಅಮ್ಮನವರ ರಥೋತ್ಸವದ ಬಗ್ಗೆ.

ಪಡಿ ವೆಚ್ಚ : ವೆಂಕಟೇಶ್ವರ ಶಾಸ್ತ್ರೀ, ಶಿವಶಂಕರ ಶಾಸ್ತ್ರೀ ಮೊದಲಾದವರಿಗೆ.

ಕೂಲಿ ವೆಚ್ಚ : ಬಿದನೂರು ಮಠ ಕಟ್ಟುವ ಬಗ್ಗೆ. ಕಲಾಯ ಮಾಡಿದ ಬಗ್ಗೆ. ಒಡವೆ ಕೆಲಸಕ್ಕೆ ಕೆಲಸದ ಹೆಂಗಸರಿಗೆ

ಕಡವೆಚ್ಚ : ಕಾಶೀವಾಸಿ ರಾಮಭಟ್ಟರಿಗೆ ಮಲ್ಲಿಕಾರ್ಜುನ ದೇವಸ್ಥಾನಕ್ಕೆ.[12]

ಗೃಹನಿವೇಶನ ಇತ್ಯಾದಿ

ಗೃಹ, ನಿವೇಶನ ಇತ್ಯಾದಿ ವಿಚಾರಗಳ ಬಗೆಗೂ ಅನೇಕ ದಾಖಲೆಗಳಿದ್ದು ಅವುಗಳಲ್ಲಿ ಕೆಲವನ್ನು ಪರಿಶೀಲಿಸಬಹುದು.

ಕ್ರಿ.ಶ. 1639ರ ಕಾಲಕ್ಕೆ ಸೇರಿದ ದಾಖಲೆ ಶೃಂಗೇರಿ ಶ್ರೀ ಸಚ್ಚಿದಾನಂದ ಭಾರತೀ ಸ್ವಾಮಿಗಳು ಶ್ರೀ ವಿದ್ಯಾಶಂಕರ ದೇವರ ಪ್ರೀತ್ಯರ್ಥವಾಗಿ ಕೋನ ಸೀಮೆಯ ಕಾಳಹಸ್ತಿ ಭಟ್ಟನ ಮಗ ವೀರಯ್ಯಗೆ ಪಾಲಿಸಿದ ಗೃಹ ನಿವೇಶನ ದಾನ ಪಟ್ಟೆ ಪ್ರತಿ.

ಶೃಂಗೇರಿ ಮೈಲಾರದೇವರ ಕೋರೆಯ ಬಡಗಣ ಸಾಲಿನಲ್ಲಿ ಪಾಂಡ್ಯಕನ ಅಣ್ಣಯ್ಯ ಶೆಟ್ಟಿಯಿಂದ ಶ್ರೀಮಠಕ್ಕೆ ಕಾಣಿಕೆಯಾಗಿ ಬಂದ ಮನೆ ಚೇಟ್ಯ ಸೆಟ್ಟಿ ಮನೆಯಿಂದ ಕೆಳಗಿ ಶಂಕಿನ ಚಂದ್ರಶೇಖರಯ್ಯ ಮಠದ ಮೇಲೆ ಇದ್ದ ಮನೆ, ಕೋಲು 11 1/2 ಕೋಲು ಮನೆಯನ್ನು ವಿದ್ಯಾಶಂಕರ ದೇವರ ಪ್ರೀತ್ಯರ್ಥವಾಗಿ ಕೊಟ್ಟ ಗೃಹನಿವೇಶನ ದಾನ ಪಟ್ಟೆ ಪ್ರತಿ.[13]

ಕ್ರಿ.ಶ. 1675ರ ಕಾಲಕ್ಕೆ ಸೇರಿದ ದಾಖಲೆಯಲ್ಲಿ ನರಸಿಂಹ ಭಾರತೀ ಸ್ವಾಮಿಗಳು ವಿದ್ಯಾರಣ್ಯಪುರದ ಸೂರ್ಯವೀಥಿ ಕೇರಿಯ 17 ಕೋಲು ಮನೆ ನಿವೇಶನವನ್ನು ನರಸಿಂಹಭಟ್ಟರಿಗೆ ಪಾಲಿಸಿದ ಪಟ್ಟೆ ಪ್ರತಿ.

ಪುರುಷೋತ್ತಮ ಭಟ್ಟರ ಪುತ್ರ ನರಸಿಂಹಭಟ್ಟರಿಗೆ ಪಾಲಿಸಿದ ಗೃಹನಿವೇಶನ ಪಟ್ಟಪ್ರತಿ ಕ್ರಮವೆಂತೆಂದರೆ, ವಿದ್ಯಾರಣ್ಯಪುರ ಅಗ್ರಹಾರದ ಕುಂಬೇಶ್ವರ ಭಟ್ಟರಿಗೆ ಕೋಟಾ ವೃತ್ತಿ ಮನೆ ಸಹಾ ನಿಮಗೆ ಪಾಲಿಸಿದ್ದರೆ ಆ ನಿವೇಶನವು ಭೌತಿಕವಾಗಿದ್ದು ಬದಲು ಮಾಡಿಕೊಂಡ ಸಂಬಂಧ ವಿದ್ಯಾರಣ್ಯಪುರದ ಸೂರ್ಯವೀಥಿ ಕೇರಿಯಲ್ಲಿ ಕೃಷ್ಣಭಟ್ಟರ ಅಪ್ಪಾಜಿಭಟ್ಟರ ಮನೆಯ ಪೂರ್ವದಲ್ಲಿ ಬಸರೂರು ತಿರುಮಲಭಟ್ಟರ ಪಶ್ಚಿಮಕ್ಕೆ ಇರುವ ನಿವೇಶನದ 24 ಕೋಲು ನಿವೇಶನವನ್ನು ಹಿಂದೆ ಲಿಂಗಭಟ್ಟರ ಲಕ್ಷ್ಮೀಭಟ್ಟರಿಗೆ ನೀಡಿದ್ದು, ಆ ಮನೆ ಕಟ್ಟದೆ ಪೂರ್ವದಲ್ಲಿ ಕಬ್ಬನ ಸಾಲೆ ಸುಬ್ರಹ್ಮಣ್ಯ ಭಟ್ಟರ ಮನೆಯ ಪಕ್ಕದಲ್ಲಿ ನಿವೇಶನ ಕಟ್ಟಿಕೊಂಡು ಅನುಭವಿಸಿಕೊಂಡು ಬರುತ್ತಿರುವ ಬಗ್ಗೆ ತಿಳಿಸಿರುವ ಗೃಹ ನಿವೇಶನ ಪಟ್ಟೆ ಪ್ರತಿ. ಈ ದಾಖಲೆಯ ಪ್ರಕಾರ ಗೃಹ ನಿವೇಶನವನ್ನು ಅದಲು ಬದಲು ಮಾಡಿಕೊಂಡಿರುವುದನ್ನು ಕಾಣಬಹುದು.[14]

ಕ್ರಿ.ಶ. 1705ರ ಕಾಲಕ್ಕೆ ಸೇರಿದ ದಾಖಲೆಯಲ್ಲಿ ನರಸಿಂಹಭಾರತೀಗಳ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಮೂಡಬಿದ್ರೆಯ ಸುಬ್ರಹ್ಮಣ್ಯ ಅಯ್ಯನ ಸಿಂಗಪ್ಪಯ್ಯನ ಪುತ್ರರಾದ ಸುಬ್ಬಯ್ಯನವರಿಗೆ ಭಾರದ್ವಾಜ ಗೋತ್ರದ ವೆಂಕಟಾದ್ರಿ ಪುರಾಣಿಕ ಪುತ್ರರಾದ ತಿಮ್ಮಪ್ಪಯ್ಯ ಪುರಾಣಿಕರು ಕೊಟ್ಟ ಗೃಹ ನಿವೇಶನದ ಕ್ರಯದಾನ ಪಟ್ಟೆಯ ಸಾರಾಂಶವೇನೆಂದರೆ,

ಶೃಂಗಪುರದ ಅಗ್ರಹಾರ ಹರಿಹರ ದೇವರ ಕೇರಿಯ ದಕ್ಷಿಣದ ಸಾಲಿನಲ್ಲಿ ನಮಗೆ ರಾಯಸ್ತ ಗೋಪಾಲಯ್ಯನಿಂದ ಕ್ರಯದಾನವಾಗಿ ಬಂದ ಗೃಹ ನಿವೇಶನದ ಒಳಗೆ ನನ್ನ ಅನಿವಾರ್ಯ ಕಾರಣಗಳಿಂದ ನಿಮ್ಮ ಮನೆಯ ಪಕ್ಕದ 15 ಕೋಲು ಭೂಮಿಯನ್ನು ಮೂಡಬಿದ್ರೆಯ ಸಿಂಗಪ್ಪಯ್ಯನವರ ಪುತ್ರರಾದ ಸುಬ್ಬಯ್ಯನಿಗೆ 12 ವರಹ ತೆಗೆದುಕೊಂಡು ಪೂರ್ವದಲ್ಲಿ ನಿಮ್ಮ ಮನೆಯ ಗಡಿ ಉತ್ತರದಿಂದ ದಕ್ಷಿಣಕ್ಕೆ ಭೂಷಣ ಸೋಮಯಾಜಿ ಹಿತ್ತಲ ಮನೆಯಿಂದ ಇರುವ ಭೂಮಿಯನ್ನು ಕ್ರಯದಾನ ಮಾಡಿರುವುದು.[15]

ಕ್ರಿ.ಶ. 1747ರ ಕಾಲಕ್ಕೆ ಸೇರಿದ ದಾಖಲೆಯಲ್ಲಿ ಅಭಿನವ ಸಚ್ಚಿದಾನಂದ ಭಾರತೀಗಳು ಹಿಂಬೀದಿ ಪಡುವಣ ಸಾಲಿನ ಭೂಮಿಯನ್ನು ವಿದ್ಯಾಶಂಕರ ದೇವರ ಪ್ರೀತ್ಯರ್ಥವಾಗಿ ಜಗನ್ನಾಥ ಶಾಸ್ತ್ರಿಗಳಿಗೆ ಪಾಲಿಸಿದ ದಾನ ಪಟ್ಟಿ ಸಾರಾಂಶವೆಂದರೆ,

ಹಿಂಬೀದಿ ಪಡುವಣ (ಪಶ್ಚಿಮದ) ಸಾಲಿನಲ್ಲಿ ಬೊಮ್ಮಗಂಟೆ ಗೋಪಾಲ ಭಟ್ಟನ ಮನೆಯಿಂದ ದಕ್ಷಿಣಕ್ಕೆ ಪುಟ್ಟತಮ್ಮನ ನಂಜುಂಡಭಟ್ಟನ ಮನೆಯಿಂದ ಉತ್ತರಕ್ಕೆ ಇರುವ ನಿವೇಶನ ದೇವರಸನ ಮಲ್ಲಪ್ಪಯ್ಯಗಳಿಗೆ ಪಾಲಿಸಿದಲ್ಲಿ ಈ ಮನೆಯು ಶ್ರೀಮಠಕ್ಕೆ ನೀಡಿ ನಿರ್ದೇಶನವನ್ನು ಶ್ರೀ ವಿದ್ಯಾಶಂಕರ ದೇವರ ಪ್ರೀತ್ಯರ್ಥವಾಗಿ ಗೃಹನಿವೇಶನ ದಾನ ಪಟ್ಟಿ.[16]

ಕ್ರಿ.ಶ. 1773ರ ಕಾಲಕ್ಕೆ ಸೇರಿದ ದಾಖಲೆಯು ಶ್ರೀ ಸಚ್ಚಿದಾನಂದ ಭಾರತೀಗಳು ಮಲ್ಲಪ್ಪಯ್ಯಗೆ ಬರೆಸಿಕೊಟ್ಟ ಮನೆ ಪಟ್ಟಿ ನಿರೂಪ ಪ್ರತಿ. ಸಿಂಗಪ್ಪಯ್ಯನ ಮಗ ಮಲ್ಲಪ್ಪಯ್ಯಗೆ ಸಚ್ಚಿದಾನಂದ ಭಾರತೀಗಳು ಪಾಲಿಸಿದ ಮನೆ ಪಟ್ಟಿ ಪ್ರತಿ ಕ್ರಮವೆಂತೆಂದರೆ,

ಹೊಸಪೇಟೆಯ ವೆಂಕಟೇಶ್ವರ ದೇವಸ್ಥಾನದಿಂಡ ಬಡಗಲಾಗಿ ಕಲುಮಡಿಕೆ ನಾರಾಯಣನಿಂದ ಕ್ರಯಕ್ಕೆ ತೆಗೆದುಕೊಂಡ ನಿವೇಶನ 1 ಕೋಲು. ನಿವೇಶನವನ್ನು ವಿಶ್ವೇಶ್ವರಯ್ಯನ ಸುಬ್ಬಣ್ಣರಿಗೆ ಕೊಟ್ಟು ಬದಲಾಗಿ, ಈ ಸುಬ್ಬಣ್ಣನಿಗೆ ಸೇರಿದ ಶೃಂಗಪುರದ ಅಗ್ರಹಾರ ರಾಜಬೀದಿ ಪಡುವಣ ಸಾಲಿನಲ್ಲಿ ದೇವಪೂಜೆ ತಿಮ್ಮಪ್ಪಭಟ್ಟರ ಮನೆಯಿಂದ ತೆಂಕಲಾಗಿ ವೆಂಕು ಜೋಯಿಸನ ಮನೆಯಿಂದ ಬಡಗಲಾಗಿ ಇರುವ ನಿವೇಶನ 1 ಕ್ಕೆ 15 ಕೋಲು ನಿವೇಶನವನ್ನು ಭಾಸ್ಕರ ನರಸೀಭಟ್ಟನ ಸುಬ್ಬಣ್ಣನು ಕ್ರಯಕ್ಕೆ ತೆಗೆದುಕೊಂಡು ಬರೆಸಿಕೊಂಡ ಕ್ರಿಯಾ ಸಾಧನಗಳನ್ನು ಸಹ ನೀಡಿ ಬದಲಾಗಿ ತೆಗೆದುಕೊಂಡಿದ್ದು ಈ ನಿವೇಶನದ ದಾಖಲೆಗಳನ್ನು ಮಠಕ್ಕೆ ಒಪ್ಪಿಸಿ ಬದಲಿ ನಿವೇಶನವನ್ನು ಕೊಡಬೇಕೆಂದು ಭಿನ್ನಹ ಮಾಡಿಕೊಂಡ ಪ್ರಕಾರ 15 ಕೋಲು ನಿವೇಶವನ್ನು ಶ್ರೀಮಠಕ್ಕೆ ಒಪ್ಪಿಸಿ ಬದಲಾಗಿ ಮೈಲಾರ ದೇವರ ಕೇರಿ ತೆಂಕಣ ಸಾಲಿನ ಪೆನುಗೊಂಡೆ ರಾಮಭಟ್ಟನ ಮನೆಯಿಂದ ಮೂಡಲಾಗಿ ಉಪ್ಪಲದಡಿ ಸುಬ್ಬಭಟ್ಟನ ಮನೆಯಿಂದ ಪಡಗಲಾಗಿ ದಕ್ಷಿಣಮೂರ್ತಿ ಶಾಸ್ತ್ರಿಯಿಂದ ಶ್ರೀಮಠಕ್ಕೆ ಒಪ್ಪಿಸಿದ ಬಗೆಯಲ್ಲಿ ಕಟ್ಟಿಸಿದ ಮನೆ ನಿವೇಶನ 1 ಕ್ಕೆ ಕೋಲು ಮನೆ ನಿವೇಶನವನ್ನು ಬದಲಾಗಿ ವಂಶಪಾರಂಪರ್ಯವಾಗಿ ಪಾಲಿಸಿಕೊಂಡು ಹೋಗುತ್ತೇವೆಂದು ನೀಡಿದ ಗೃಹ ನಿವೇಶನದ ನಿರೂಪ.[17]

ಕ್ರಿ.ಶ. 1791ರ ಕಾಲಕ್ಕೆ ಸೇರಿದ ದಾಖಲೆಯಲ್ಲಿ ರಾಮಶಾಸ್ತ್ರಿಗಳು ಶ್ರೀ ಮಠಕ್ಕೆ ಬರೆಸಿಕೊಟ್ಟು 8 ಕೋಲು ಮನೆಯ ನಿವೇಶನದ ಕ್ರಯ ಪಟ್ಟಿಯಲ್ಲಿ ಮಠದಿಂದ ನಮ್ಮ ಹಿರಿಯರಿಗೆ ಬಂದ ದಾನ ಪಟ್ಟ ನಿವೇಶನವು ಕಲ್ಲು ಹೆಬ್ಬಾಗಿಲು ಒಳಗೆ, ಮೊದಲು ಮನೆ ಲಕ್ಷ್ಮೀನಾರಾಯಣಭಟ್ಟರ ಮನೆಯಿಂದ

ತೆಂಕಲಾಗಿ ನಿವೇಶನದ 1 ಕೋಲು, 8 ಕೋಲು ನಿವೇಶನವನ್ನು ಅನುಭವಿಸಿಕೊಂಡು ಬರುತ್ತಾ ಇದ್ದು ಈ ನಿವೇಶನವನ್ನು ಶ್ರೀಮಠಕ್ಕೆ ಕ್ರಯಕ್ಕೆ ಕೊಟ್ಟು ಅದಕ್ಕೆ ಸಲ್ಲುವ 7 ವರಹವನ್ನು ತೆಗೆದುಕೊಂಡಿರುವುದನ್ನು ಕಾಣಬಹುದು.[18]

ಕ್ರಿ.ಶ. 1809ರ ಕಾಲಕ್ಕೆ ಸೇರಿದ ದಾಖಲೆಯಲ್ಲಿ ಶ್ರೀಮಠಕ್ಕೆ ಕಾಣಿಕೆಯಾಗಿ 6 ವರಹಗಳನ್ನು ತೆಗೆದುಕೊಂಡು ಸ್ವಾಮಿಗಳು ಭಟ್ಕಳದ ಬಾಪೂಬಾಯಿಗೆ ಪಾಲಿಸಿದ ಶೃಂಗೇರಿ ಪೇಟೆ ಪೂರ್ವದ ಸಾಲಿನ ಅಂಗಡಿ ಮನೆ ನಿರೂಪದ ಸಾರಾಂಶವೇನೆಂದರೆ,

ಶೃಂಗೇರಿ ಪೇಟೆಯ ಪೂರ್ವದ ಸಾಲಿನ ನಗರದ ಮುದ್ದ ಶೆಟ್ಟಿಗೆ ಪಾಲಿಸಿದ ಮನೆಯಿಂದ ಬಡಗಲಾಗಿ ಬಸ್ತಿಯಿಂದ ತೆಂಕಲಾಗಿ ಇರುವ ಮನೆಯನ್ನು (1 ಮನೆಯನ್ನು) ನಾನು ಕ್ರಯಕ್ಕೆ ತೆಗೆದುಕೊಂಡು ಈ ಬಗ್ಗೆ ನಿರೂಪಕ್ಕೆ ಅಪ್ಪಣೆಯಾಗಬೇಕೆಂದು ಭಿನ್ನಹ ಮಾಡಿಕೊಂಡ ಸಂಬಂಧ ಈ ಮನೆ 1 ಕ್ಕೆ ಕಾಲು ಮನೆಯನ್ನು ಪಾಲಿಸುತ್ತೇವೆಂದು ಈ ಮನೆಗೆ ಸಲ್ಲುವ 6 ವರಹವನ್ನು ಕಾಲಂ ಪ್ರತಿಯಲ್ಲಿ ಶ್ರೀಮಠಕ್ಕೆ ಕೊಟ್ಟುಕೊಂಡು ಪೇಟೆಗೆ ಬಂದ ವರಾಡ ಕಾಣಿಕೆ ಮುಂತಾದವುಗಳನ್ನು ಕೊಟ್ಟುಕೊಂಡು ಈ ಮನೆಗೆ ಸಲ್ಲುವ ಹಿತ್ತಲನ್ನು ಹಿಂದಿನ ಪ್ರಕಾರ ಈ ಮನೆಯನ್ನು ವಂಶಪಾರಂಪರ್ಯವಾಗಿ ಅನುಭವಿಸಿಕೊಂಡು ಬರುವುದೆಂದು ತಿಳಿಸಲಾಗಿದೆ.[19]

ಕ್ರಿ.ಶ. 1810ರ ಕಾಲಕ್ಕೆ ಸೇರಿದ ದಾಖಲೆಯಲ್ಲಿ ಸಚ್ಚಿದಾನಂದ ಭಾರತೀಗಳು ಭಟ್ಕಳದ ಶೇಖ್ ಅಹಮದ್ ಸಾಹೇಬನ ಮಗ, ಮಹಮದ್ ಸಾಹೇಬಗೆ ಪಾಲಿಸಿದ ನಿವೇಶನದ ಪಾಲಿಸಿದ ನಿರೂಪದ ಕ್ರಮವೆಂತೆಂದರೆ,

ಶೃಂಗೇರಿ ಪೇಟೆ ಪಡುವಣ ಸಾಲಿನ ಶೆಟ್ಟಪ್ಪನ ಮನೆಯಿಂದ ಬಡಗಲಾಗಿ ಅಯ್ಯನಹಳ್ಳ ಸಿದ್ದಪ್ಪನ ಮನೆಯಿಂದ ತೆಂಕಲಾಗಿ ಶ್ರೀಮಠದ ಮನೆ, ಅರಮನೆಗೆ ಕಾಣಿಕೆ ಕೊಡುತ್ತೇನೆಂದು ಭಿನ್ನಹ ಮಾಡಿಕೊಂಡ ಸಂಬಂಧ 8 1/2 ಕೋಲು ನಿವೇಶನವನ್ನು ಪಾಲಿಸುವುದಾಗಿ ಈ ಮನೆಗೆ ಸಲ್ಲುವ 3 ವರಹವನ್ನು ಕಾಲಂಪ್ರತಿ ಮಠಕ್ಕೆ ಕೊಟ್ಟುಕೊಂಡು ಪೇಟೆಗೆ ಬಂದ ವಟ್ಟ ವರಾಡ ಮುಂತಾದವುಗಳನ್ನು ಕೊಟ್ಟುಕೊಂಡು ಈ ಮನೆಯನ್ನು ನೀನು ಸಂತಾನ ಪಾರಂಪರ್ಯವಾಗಿ ಅನುಭವಿಸಿಕೊಂಡು ಬರಬಹುದೆಂದು ಇದರಲ್ಲಿ ತಿಳಿಸಲಾಗಿದೆ. ಇದರ ವಿಶೇಷವೇನೆಂದರೆ, ಶ್ರೀಮಠವು ಮುಸಲ್ಮಾನರಿಗೂ ದಾನ ಮಾಡಿರುವುದು ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗುತ್ತದೆ.[20]

ಕ್ರಿ.ಶ. 1812ರ ಕಾಲಕ್ಕೆ ಸೇರಿದ ದಾಖಲೆಯಲ್ಲಿ ಸಚ್ಚಿದಾನಂದ ಭಾರತೀಗಳು ಶ್ರೀಮಠಕ್ಕೆ ಕಾಣಿಕೆಯಾಗಿ 10 ವರಹಗಳನ್ನು ತೆಗೆದುಕೊಂಡು ಭಂಗಿ ಕರಿಬಸವಯ್ಯಗೆ ಪಾಲಿಸಿದ ಅಂಗಡಿ ಮನೆ ನಿರೂಪದ ಪ್ರತಿ ಕ್ರಮವೆಂತೆಂದರೆ,

ಪೇಟೆ ಮೂಡಣ ಸಾಲಿನ ಆಯನಹಳ್ಳಿ ತೋಟದಯ್ಯನ ಮನೆಯಿಂದ ತೆಂಕಲಾಗಿ ಇರುವ ಸಗರಿ ಲಕ್ಕಪ್ಪನ ಮನೆಯನ್ನು ಅವನಿಂದ ಅಡವ ಮಾಡಿಕೊಂಡು ಅನುಭವಿಸಿಕೊಂಡು ಬರುತ್ತಿದ್ದು. ಆ ಮನೆಗೆ ನಾನು ಕಾಣಿಕೆ ಕೊಡುತ್ತೇನೆ. ನಿರೂಪಕ್ಕೆ ಅಪ್ಪಣೆ ಆಗಬೇಕೆಂದು ವಿನಂತಿಸಿಕೊಂಡ ಸಂಬಂಧ, ಕಟ್ಟಿದ ಮನೆ 1 ಕ್ಕೆ 1 ಕೋಲು ಮನೆಯನ್ನು ನಿನಗೆ ಪಾಲಿಸುತ್ತೇನೆಂದು ಈ ಮನೆಗೆ ಸಲ್ಲುವ 6 ಹಣವನ್ನು ಕಾಲಂಪ್ರತಿ ಕೊಟ್ಟುಕೊಂಡು ಬಂದ ವಟ್ಟು ವರಾಡಗಳನ್ನು ಕೊಟ್ಟು ಸಂತಾನ ಪಾರಂಪರ್ಯವಾಗಿ ಅನುಭವಿಸಿಕೊಂಡು 10 ವರಹಗಳನ್ನು ನಿನ್ನಿಂದ ಶ್ರೀಮಠಕ್ಕೆ ಕಾಣಿಕೆಯಾಗಿ ಪಡೆದುಕೊಂಡು ಪಾಲಿಸಿದ ಅಂಗಡಿ ಮನೆ ನಿರೂಪ.[21]

ಕ್ರಿ.ಶ. 1816ರ ಕಾಲಕ್ಕೆ ಸೇರಿದ ದಾಖಲೆಯಲ್ಲಿ ಅಭಿನವ ಸಚ್ಚಿದಾನಂದ ಭಾರತೀಗಳು ಶಿವಮೊಗ್ಗೆಯ ರಾಮಚಂದ್ರರಾಯನ ಪೌತ್ರರಾದ ಸರ್ವೋತ್ತಮರಾಯನ ಪುತ್ರರಾದ ಶ್ರೀಪತಿರಾಯನಿಗೆ ಪಾಲಿಸಿದ ಗೃಹ ನಿವೇಶನ ಪರ್ಯಾಯ ಸಾರಾಂಶವೇನೆಂದರೆ

ಗಾಜನೂರು ಸೀಮೆವೊಳಗಣ ಹರಕೇರಿ ಮಾಗಣೆಯ ಅಗ್ರಹಾರದ ಶ್ರೇಣಿಯಲ್ಲಿ ಹೊಸದಾಗಿ ಮನೆಕಟ್ಟಲು ಗೃಹ ನಿವೇಶನ ಅಪ್ಪಣೆಯಾಗಬೇಕೆಂದು ನೀನು ಬಿನ್ನಹ ಮಾಡಿಕೊಂಡ ಸಂಬಂಧ ನನಗೆ ಗೃಹನಿವೇಶನವನ್ನು ಪಾಲಿಸುವ ಸಲುವಾಗಿಯಲ್ಲಿ ಈ ಗೃಹ ನಿವೇಶನ 1 ಕ್ಕೆ 20 ಕೋಲು ನಿವೇಶನಕ್ಕೆ ಸಲ್ಲುವ ಭೂಮಿಯನ್ನು ಕಾಣಿಕೆಯಾಗಿ ಶ್ರೀಮಠಕ್ಕೆ ತೆಗೆದುಕೊಂಡು ವಂಶಪಾರಂಪರ್ಯವಾಗಿ ಅನುಭವಿಸಿಕೊಂಡು ಹೋಗುವಂತೆ ಪಡೆದ ಗೃಹ ನಿವೇಶನದ ಪಟ್ಟೆ ಪ್ರತಿ.[22]

ಕ್ರಿ.ಶ. 1824ರ ಕಾಲಕ್ಕೆ ಸೇರಿದ ದಾಖಲೆಯಲ್ಲಿ ನರಸಿಂಹಭಾರತೀಗಳು ಶ್ರೀಮಠಕ್ಕೆ 15 ವರಹಗಳನ್ನು ಕಾಣಿಕೆಯಾಗಿ ತೆಗೆದುಕೊಂಡು ಅಕ್ಕಸಾಲಿ ಚಿಕ್ಕಗೆ ಪಾಲಿಸಿದ ಅಂಗಡಿ ಮನೆ ನಿರೂಪದ ಪ್ರತಿಯಿಂದ ತಿಳಿದುಬರುತ್ತದೆ,[23]

ಕ್ರಿ.ಶ. 1842ರ ಕಾಲಕ್ಕೆ ಸೇರಿದ ದಾಖಲೆಯಲ್ಲಿ ನರಸೀಪುರದ ವೆಂಕಟನಾರಾಯಣ ಶಾಸ್ತ್ರಿಗಳ ಧರ್ಮಪತ್ನಿ ಮಾಚಮ್ಮನು ರಾಜಬೀದಿ ಪಡುವಣ ಸಾಲಿನಲ್ಲಿನ ನಿವೇಶನವನ್ನು ಶಾರದಮ್ಮನವರ ಸನ್ನಿಧಿಯಲ್ಲಿ ಮಠಕ್ಕೆ ಧಾರೆಯೆರೆದು ಕೊಟ್ಟ ಸಾಧನದ ಪ್ರತಿಯ ಕ್ರಮವೆಂತೆಂದರೆ

ಮಾಚಮ್ಮಳ ಪತಿ ನರಸೀಪುರದ ವೆಂಕಟ ನಾರಾಯಣ ಶಾಸ್ತ್ರಿಗೆ ಪಾನೀ ವೆಂಕಟ ಸುಬ್ಬಭಟ್ಟರಿಂದ ಕ್ರಯಕ್ಕೆ ಬಂದ ಕ್ರಯಸಾಧನ ಮತ್ತು ಈ ಮನೆಯ ಇರುವಿಕೆಯ ಮೂಲ ದಾಖಲೆಗಳೆಲ್ಲವನ್ನು ಮೊದಲು ವೇದಮೂರ್ತಿ, ಮೊದಲ ಮನೆ ಸುಬ್ಬಾಭಟ್ಟರಲ್ಲಿ ಜೋಪಾನವಾಗಿ ಇಡುವಂತೆ ಹಿಂದೆ ನೀಡಿದ್ದು ಈ ನಿವೇಶನ ಮಠಕ್ಕೆ ದಾನವಾಗಿ ಕೊಟ್ಟಿರುವ ಸಂಗತಿ ತಿಳಿಯುತ್ತದೆ.[24]

3.2 ಶೃಂಗೇರಿ ಮಹಾಸಂಸ್ಥಾನ–ಸಾಮಾಜಿಕ ಕೇಂದ್ರವಾಗಿ

ಶೃಂಗೇರಿ ಧರ್ಮ ಸಂಸ್ಥಾನವು ಒಂದು ಆರ್ಥಿಕ ಕೇಂದ್ರವಾಗಿ ಕಾರ್ಯ ನಿರ್ವಹಿಸುತ್ತಿದ್ದರಿಂದ ಇಲ್ಲಿ ರಾಜಕೀಯ, ಆಡಳಿತ, ಧಾರ್ಮಿಕ ಹಾಗೂ ಸಾಮಾಜಿಕ ಅಂಶಗಳ ಅಧ್ಯಯನವು ಅಗತ್ಯವಾಗಿದೆ. ಹಾಗಾಗಿ, ಶೃಂಗೇರಿ ಸಂಸ್ಥಾನವು ತನ್ನ ವ್ಯಾಪ್ತಿಯೊಳಗೆ ಸಾಮಾಜಿಕ ಕಟ್ಟುಪಾಡುಗಳನ್ನು ಕಾಯ್ದುಕೊಂಡು ಹೋಗುವಾಗ ಪರೋಕ್ಷವಾಗಿ ತನ್ನ ಆಡಳಿತಕ್ಕೆ ಸಹಾಯಕವಾಗುವಂತೆ ಸಮಕಾಲೀನ ರಾಜಮನೆತನಗಳೊಂದಿಗೆ ಸಾಮಾಜಿಕ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯನ್ನು ರೂಪಿಸಿಕೊಂಡಿರುವುದನ್ನು ಕಾಣಬಹುದು. ಸಂಸ್ಥಾನದಲ್ಲಿ ಸಾಮಾಜಿಕ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯಲ್ಲಿ ಬ್ರಾಹ್ಮಣ ವರ್ಗದ ಪ್ರಮುಖವಾಗಿತ್ತೆಂಬುದು ಕಡಿತಗಳಿಂದ ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗುತ್ತದೆ. ಎಲ್ಲ ಕಡೆಯಲ್ಲೂ ಹಾಗೇ ಇದ್ದಿರಬಹುದು.

ಉದಾ: ಟಿಪ್ಪುಸುಲ್ತಾನನು ಶೃಂಗೇರಿ ಜಗದ್ಗುರುಗಳಿಗೆ ಬರೆದ ಪತ್ರದಲ್ಲಿ ಕ್ರಿ.ಶ. 1791ರಲ್ಲಿ ತನ್ನ ರಾಜ್ಯ 45000 ಸಾವಿರ ಬ್ರಾಹ್ಮಣರು ಸೇವೆಯಲ್ಲಿ (ಉದ್ಯೋಗದಲ್ಲಿದ್ದ)ರೆಂಬುದನ್ನು ಉಲ್ಲೇಖಿಸಿದ್ದಾನೆ.[25]

ಆದರೂ ಶೃಂಗೇರಿ ಧರ್ಮಸಂಸ್ಥಾನದಲ್ಲಿ ಸರ್ವಧರ್ಮದವರಿಗೂ ಆಶ್ರಯ ನೀಡಿರುವುದು ಅಲ್ಲಗೆಳೆಯುವಂತಿಲ್ಲ ಬ್ರಾಹ್ಮಣರು, ಕ್ಷತ್ರಿಯರು, ಶೂದ್ರರು, ವೈಶ್ಯರು, ಮುಸಲ್ಮಾನರು ಇದ್ದರೂ ಇವರ ನಡುವೆ ವೃತ್ತಿ ಆಧಾರಿತ ಕರ್ತವ್ಯಗಳೇ ಪ್ರಧಾನವಾಗಿದ್ದರೂ ಜಾತಿಯ ಕಟ್ಟು ಪಾಡುಗಳನ್ನು ಅನುಸರಿಸಬೇಕಾಗುತ್ತಿತ್ತು.

ಪುರಾತನ ಕಾಲದಿಂದಲೂ ಭಾರತದಲ್ಲಿದ್ದಂತೆ ಶೃಂಗೇರಿಯಲ್ಲಿಯೂ ಜಾತಿ ಪದ್ಧತಿ ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿತ್ತು. ಆದರೆ ಕಾಲ ಬದಲಾದಂತೆ ಜಾತಿ ಪದ್ಧತಿಯಲ್ಲೂ ಬದಲಾವಣೆಗಳುಂಟಾಗಿದೆ. ಈ ಬಗ್ಗೆ ಅಂಕಿ ಅಂಶಗಳೇನು ಲಭ್ಯವಿಲ್ಲದ ಕಾರಣ ಸಂಸ್ಥಾನಗಳಲ್ಲಿ ಬೇರೆ ಬೇರೆ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಬೇರೆ ಬೇರೆ ಜಾತಿಗೆ ಸೇರಿದದವರ ಸಂಖ್ಯೆ ಎಷ್ಟಿತ್ತೆಂಬುದನ್ನು ಹೇಳಲು ಆಧಾರಗಳು ಲಭ್ಯವಿಲ್ಲ.

ಕೆಳದಿ ಅರಸರ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಅದರಲ್ಲೂ ಮುಖ್ಯವಾಗಿ ಕ್ರಿ.ಶ. 16–17ನೇ ಶತಮಾನದಿಂದ ಕ್ರಿ.ಶ. 19ನೇ ಶತಮಾನದವರೆಗಿನ ಶೃಂಗೇರಿ ಧರ್ಮ ಸಂಸ್ಥಾನದ ಸಾಮಾಜಿಕ ಪರಿಸ್ಥಿತಿಯ ಬಗ್ಗೆ ಇಲ್ಲಿ ಚರ್ಚಿಸಲಾಗಿದೆ. ಕೆಳದಿ ನಾಯಕರ ಕಾಲಕ್ಕೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದ ಹಾಗೆ ಶೃಂಗೇರಿ ಮಠದ ವ್ಯಾಪ್ತಿಯ ಸಾಮಾಜಿಕ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯ ಮೇಲೆ ಬೆಳಕು ಚೆಲ್ಲುವ ಅನೇಕ ದಾಖಲೆಗಳು ನಮಗೆ ಹೆಚ್ಚು ದೊರೆಯದೇ ಇದ್ದರೂ, ಕಡತಗಳೇ ನಮಗೆ ಪ್ರಮುಖ ಆಧಾರ. ಶೃಂಗೇರಿ ಸಂಸ್ಥಾನದಲ್ಲಿ ಬ್ರಾಹ್ಮಣರ ಪ್ರಾಬಲ್ಯವಿತ್ತಾದರೂ, ಜಗದ್ಗುರುಗಳು ತಮ್ಮ ಸಂಸ್ಥಾನದಲ್ಲಿ ಸರ್ವ ಧರ್ಮದವರಿಗೂ ಆಶ್ರಯ ನೀಡಿದ್ದರು. ಪರಧರ್ಮ ಸಹಿಷ್ಣುತೆ ಹೊಂದಿದ್ದ ಮಠದ ಅಧಿಕಾರ ವ್ಯಾಪ್ತಿಯಲ್ಲಿ ಎಲ್ಲಾ ಜಾತಿ ವರ್ಗದವರು ಸಹಿಷ್ಣುತೆಯಿಂದ ಕೂಡಿದ್ದರೂ, ತಮ್ಮ ತಮ್ಮ ಜಾತಿ ಪದ್ಧತಿಗಳನ್ನು ಅನುಸರಿಸುತ್ತಿದ್ದರು.

ಜಾತಿ ಪದ್ಧತಿ

ಭಾರತದಲ್ಲಿ ವೈದಿಕ ಕಾಲದಿಂದಲೂ ಜಾತಿ ವ್ಯವಸ್ಥೆ ನಮ್ಮ ಸಮಾಜದಲ್ಲಿ ನಡೆದುಕೊಂಡು ಬಂದಿದೆ. ಹಾಗೆಯೇ ಶೃಂಗೇರಿ ಧರ್ಮ ಸಂಸ್ಥಾನದಲ್ಲಿಯೂ ಜಾತಿ ಪದ್ಧತಿಯೂ ನಡೆದುಬಂದಿತು. ಆದರೆ ಕಾಲಕ್ಕನುಗುಣವಾಗಿ ಜಾತಿಪದ್ಧತಿಯಲ್ಲಿ ಬದಲಾವಣೆಗಳುಂಟಾಗಿದ್ದವು. ಆದರೂ ಸಮಾಜದಲ್ಲಿ ಜಾತಿ ವ್ಯವಸ್ಥೆ ಪ್ರಬಲವಾಗಿತ್ತು. ಬ್ರಾಹ್ಮಣರು ಅಧಿಕ ಸಂಖ್ಯೆಯಲ್ಲಿಲ್ಲದಿದ್ದರೂ ಸಮಾಜದಲ್ಲಿ ಅವರಿಗೆ ಹೆಚ್ಚಿನ ಸ್ಥಾನಮಾನಗಳಿದ್ದವೆಂಬುದು ಕಡತಗಳ ಅಧ್ಯಯನದಿಂದ ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗುತ್ತದೆ. ಶೃಂಗೇರಿ ಕೇವಲ ಧಾರ್ಮಿಕ ಕೇಂದ್ರವಾಗಿರದೆ, ವಿದ್ಯಾರ್ಜನೆಯ ಕೇಂದ್ರವಾಗಿತ್ತು ಮತ್ತು ಅಗ್ರಹಾರಗಳ ಸ್ಥಾಪನೆಯಿಂದಾಗಿ ಬ್ರಾಹ್ಮಣರೆಲ್ಲಾ ಸಾಂಪ್ರದಾಯಕವಾಗಿ ಬಂದ ಧಾರ್ಮಿಕ ಮತ್ತು ಶೈಕ್ಷಣಿಕ ಚಟುವಟಿಕೆಗಳಲ್ಲಿ ತೊಡಗುತ್ತಿದ್ದರು. ಉಳಿದ ಎಲ್ಲಾ ಜಾತಿಯವರಿಂದಲೂ ಈ ವರ್ಗದವರಿಗೆ ಮರ್ಯಾದೆ ಸಲ್ಲುತ್ತಿತ್ತು. ಅದ್ವೈತ ಸಿದ್ಧಾಂತದಲ್ಲಿ ಶ್ರದ್ದೆಯಿದ್ದವರೆಲ್ಲಾ ಸಹಜವಾಗಿಯೇ ಶೃಂಗೇರಿಯತ್ತ ಧಾವಿಸಿದರು. ಮಠದಲ್ಲಿಯ ಮಹತ್ವದ ಸ್ಥಾನಗಳೆಲ್ಲವೂ ಬ್ರಾಹ್ಮಣರಿಗೆ ಮೀಸಲಾಗಿದ್ದವು, ಅವರು ಮಠದ ಪಾರುಪತ್ಯಗಾರರಾಗಿ, ಅರ್ಚಕರಾಗಿ ಮತ್ತು ಬೊಕ್ಕಸ್ತರಾಗಿ ಸೇವೆ ಸಲ್ಲಿಸಿದರು. ಅವರಲ್ಲಿ ಕೆಳದಿ ಮುಮ್ಮಡಿ ಸೋಮಶೇಖರ ನಾಯಕನ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಶೃಂಗೇರಿ ಶ್ರೀ ಮಠದ ಅಧಿಕಾರಿ ಶೃಂಗಶಾಸ್ತ್ರಿ ಎಂಬ ಹೆಸರು ಪ್ರಸ್ತಾಪವಾಗಿದೆ.[26]

ಹಾಗೆಯೇ ವೆಂಕಭಟ್ಟ ಅಹೋಬಲರಾಯ, ನರಸಿಂಹಭಟ್ಟ, (ಪಾರುಪತ್ಯೇಗಾರ) ರಾಮಚಂದ್ರಯ್ಯ, ವಿಶ್ವೇಶ್ವರಯ್ಯ, ಶೇಷಪ್ಪಯ್ಯ, ಬುಚಂಭಟ್ಟ ಅವಧಾನದ ವೆಂಕಟಾಚಲಯ್ಯ

ತಿರುಮಲಭಟ್ಟ, ಸುಬ್ಬಾಶಾಸ್ತ್ರಿ ಇತ್ಯಾದಿ ಮಠದಲ್ಲಿ ಸೇವೆ ಸಲ್ಲಿಸಿದ ಅಧಿಕಾರಿಗಳ ಹೆಸರು ಕಡತಗಳ ದಾಖಲೆಗಳಲ್ಲಿ ಕಂಡುಬರುತ್ತವೆ.[27]

ಶೃಂಗೇರಿಯ ಆಸ್ಥಾನ ಜ್ಯೋತಿಷ್ಕರಾದ ಯಲ್ಲಪ್ಪ ಶಂಕರನಾರಾಯಣ ಜೋಯಿಸರು ಅಭಿನವ ಸಚ್ಚಿದಾನಂದ ಭಾರತೀಗಳ ಪಟ್ಟಾಭಿಷೇಕ ಮಹೂರ್ತದ ಲಗ್ನಪತ್ರಿಕೆಯನ್ನು ಸಿದ್ಧಪಡಿಸಿದ ಮತ್ತು ಕೆಳದಿ ಅರಸರು ಕವಿ ತಿರುಮಲ ಎಂಬುವವರಿಗೆ ಹಣವನ್ನು ನೀಡಿರುವ ದಾಖಲೆ ಇದೆ. ಬ್ರಾಹ್ಮಣರು ತಮ್ಮದೇ ಆದ ಕೇರಿ (ಅಗ್ರಹಾರ) ಯಲ್ಲಿ ವಾಸವಾಗಿರುತ್ತಿದ್ದರು. ಅವರು ಧರ್ಮಕಾರ್ಯಗಳನ್ನು ನಡೆಸುವವರಾದ್ದರಿಂದ ಭೂಮಿಯು ದಾನವಾಗಿ ಲಭಿಸುತ್ತಿತ್ತು. ರಾಜರೂ ಈ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯನ್ನು ಪಾಲಿಸಿಕೊಂಡು ಹೋಗುತ್ತಿದ್ದರು. ಕೆಳದಿ ಶಿವಪ್ಪನಾಯಕನು ವಿಜಯ ಸಂವತ್ಸರ (ಕ್ರಿ.ಶ. 1653–54) ದಲ್ಲಿ ಹಿಂದೆ ವಿಜಯನಗರದ ದೊರೆ ಹರಿಹರ ಮಹಾರಾಯರು ಸ್ಥಾಪಿಸಿದ್ದ ವಿದ್ಯಾರಣ್ಯಪುರ ಅಗ್ರಹಾರವನ್ನು ಜೀರ್ಣೋದ್ಧಾರಮಾಡಿ ಅಲ್ಲಿಯ ಪ್ರಜಾಧರ್ಮದವರು ಅಗ್ರಹಾರಗಳಲ್ಲಿಯ ಬ್ರಾಹ್ಮಣರಿಗೆ ಕೊಡುವ ಹಣಕ್ಕೆ ದಿಂಡೇತನ ಮಾಡಲು ಪ್ರಾರಂಭಿಸಿದ್ದರಿಂದ ಅವರಿಗೆ ಎಚ್ಚರಿಕೆ ನೀಡಿ ಪುನಃ ಬ್ರಾಹ್ಮಣರಿಗೆ ವೃತ್ತಿಗಳನ್ನು ದಯಪಾಲಿಸಿದನು.[28]

ಕ್ರಿ.ಶ. 1674ರ ದಾಖಲೆಯಲ್ಲಿ ಕೆಳದಿ ರಾಣಿ ಚೆನ್ನಮ್ಮಾಜಿಯ ಆವಿನಹಳ್ಳಿ ನರಸಪ್ಪಯ್ಯಗೆ ಬರೆದ ಪತ್ರದಲ್ಲಿ ವೃತ್ತಿ ಒಂದಕ್ಕೆ 15 ವರಹಗಳ ಉತ್ಪತ್ತಿಯುಳ್ಳ ದಾನಿವಾಸ ಸೀಮೆಯ ಭೂಮಿಯನ್ನು ಹೆಬ್ಬಳ್ಳಿ ಕೊನೇರಿ ಭಟ್ಟರಿಗೆ ಸರ್ವ ಮಾನ್ಯವಾಗಿ ದಾನ ನೀಡಿರುವುದನ್ನು ಕಾಣಬಹುದಾಗಿದೆ.[29]

ಕ್ರಿ.ಶ. 1674ರ ದಾಖಲೆಯಲ್ಲಿ ರಾಣಿ ಚೆನ್ನಮ್ಮಾಜಿಯು ಹೆಬ್ಬಳಿ ಕೊನರಿಭಟ್ಟರಿಗೆ ನೀಡಿದ ವೃತ್ತಿ ಪಟ್ಟೆ ಪ್ರತಿಕ್ರಮವೆಂತೆಂದರೆ ತುಂಗಾಭದ್ರಾನದಿ ತೀರದ ಕ್ರೋಧಮುನಿ ಆಶ್ರಮದ ವ್ಯಾಪ್ತಿಯ ದಾನಿವಾಸ ಸೀಮೆಯ ನಾಗಲಾಪುರದ ತುಂಬೇಹಕ್ಲುವಿನ 15 ವರಹ ಉತ್ಪತ್ತಿಯುಳ್ಳ ಭೂಮಿಯನ್ನು ದಾನಮಾಡಿದ್ದು ವಂಶಪಾರಂಪರ್ಯ ವಾಗಿ ನಡೆಸಿಕೊಂಡು ಹೋಗಲು ತಿಳಿಸಲಾಗಿದೆ.[30]

ಕ್ರಿ.ಶ. 1677ರಲ್ಲಿ ಕೆಳದಿ ಚೆನ್ನಮ್ಮಾಜಿಯವರು ತುಂಗಾಭದ್ರಾ ನದಿಯ ತೀರದ ಭಂಡಿಗಡಿಯಲ್ಲಿ ವಿಶ್ವನಾಥಪುರದ ಮಹಾಜನರುಗಳು ಮನೆಕಟ್ಟಿಕೊಂಡಿದ್ದು ಅವರಿಗೆ ಅಗ್ರಹಾರವನ್ನು ಕಟ್ಟಿಕೊಳ್ಳಲು ತಡೆಯದೆ ಅವಕಾಶ ನೀಡಬೇಕೆಂದು ತಿಳಿಸಿರುವುದು ಮತ್ತು ಅವರ ಜಿನಿಸುಗಳನ್ನು ತರುವಾಗ ಸುಂಕದ ಠಾಣೆಗಳಲ್ಲಿ ಅವರನ್ನು ತಡೆಯಬಾರದೆಂದು ತಿಳಿಸಲಾಗಿದೆ.[31]

ಕೆಲವು ವಿಶೇಷ ಸಂದರ್ಭಗಳಲ್ಲಿ ಬ್ರಾಹ್ಮಣರಿಗೆ ಅಕ್ಕಿ ಹಾಲು ಬೆಲ್ಲ ಮುಂತಾದ ಆಹಾರ ಸಾಮಗ್ರಿಗಳನ್ನು ಪೂರೈಸಲಾಗುತ್ತಿತ್ತು. ಉದಾಹರಣೆಗೆ ಬೆಟ್ಟದ ಮಲ್ಲಿಕಾರ್ಜುನ ದೇವರ ಸನ್ನಿಧಿಯಲ್ಲಿ ಜರುಗುವ ಪರ್ಜನ್ಯ ಕಾಲದಲ್ಲಿ (ಕ್ರಿ.ಶ. 1758) ಬ್ರಾಹ್ಮಣರ ಸ್ವಯಂ ಪಾಕಕ್ಕೆಂದು ಅಕ್ಕಿ, ಹೆಸರು, ಬೆಲ್ಲ–

ಹಾಲು ಮುಂತಾದ ಆಹಾರ ಸಾಮಗ್ರಿಗಳ ಪೂರೈಕೆಯಾಗತಕ್ಕದೆಂದು ಮುಮ್ಮಡಿ ಸೋಮಶೇಖರ ನಾಯಕರ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಬಿದನೂರಿನಿಂದ ಬಂದ ಕಾಗದದ ಪ್ರತಿಯಿಂದ ತಿಳಿದುಬರುತ್ತದೆ. ಬ್ರಾಹ್ಮಣರಿಗೆ ಇಂಥ ವಿಶೇಷ ಸಂದರ್ಭಗಳಲ್ಲಿ ದಕ್ಷಿಣೆ ಕೊಡಲಾಗುತ್ತಿತ್ತೆಂದು ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗುತ್ತದೆ.[32]

ಈ ರೀತಿಯಾಗಿ ಧರ್ಮ ಕಾರ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ನಿರತರಾದ ಬ್ರಾಹ್ಮಣರು ಸಿರಿವಂತರಲ್ಲದಿದ್ದರೂ ಅವರಿಗೆ ಜೀವನ ನಿರ್ವಹಣೆಗೆ ಸಾಕಾಗುವಷ್ಟು ವೃತ್ತಿಗಳು ಮತ್ತು ವಾಸಿಸಲು ಮನೆಗಳಿದ್ದವು. ಸಮಾಜದಲ್ಲಿ ವಿಶೇಷ ಸ್ಥಾನಮಾನಗಳು ದೊರೆಯುತ್ತಿದ್ದವು.

ಕಡತಗಳಲ್ಲಿ ಕ್ಷತ್ರಿಯರ ಬಗ್ಗೆಯೂ ಹೇಳಲಾಗಿದೆ. ಕ್ಷತ್ರಿಯ ಕುಮಾರವರ್ಗದವರು ಶಾ.ಶ 1555 (ಕ್ರಿ.ಶ. 1633) ರಲ್ಲಿ ಶೃಂಗೇರಿ ಮಠಕ್ಕೆ ಬಿನ್ನವತ್ತಳೆ ಸಲ್ಲಿಸಿ, ತಮ್ಮ ವರ್ಗದ ಗುರುಗಳಾರೂ ಇಲ್ಲದ್ದರಿಂದ ಅವರು ಶೃಂಗೇರಿಗೆ ಬಂದು ತಮ್ಮನ್ನು ಶಿಷ್ಯರನ್ನಾಗಿ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುವಂತೆ ಗುರುಗಳಲ್ಲಿ ಪ್ರಾರ್ಥಿಸಿಕೊಂಡಾಗ, ಅವರ ಪ್ರಾರ್ಥನೆಯನ್ನು ಮನ್ನಿಸಿ, ಮಠಕ್ಕೆ ಸದಾ ಸೇವೆ ಸಲ್ಲಿಸುವಂತೆ ಅಪ್ಪಣೆಯಿತ್ತರು.[33]

ಜನಿವಾರ ತೊಡಲು ಕ್ಷತ್ರಿಯ ವರ್ಗದ ಸೇರೆಗಾರರೂ ಅರ್ಹರೋ, ಅನರ್ಹರೋ ಎಂಬ ವಿವಾದ ಕೊಂಕಣಿಗರಿಗೆ ಮತ್ತು ಸೇರೆಗಾರರಿಗೆ ಬಂದದ್ದಕ್ಕಾಗಿ ಕ್ರಿ.ಶ 1633ರಲ್ಲಿ ಬಾರಕೂರು, ಮಂಗಳೂರು, ಬನವಾಸಿ, ಗೇರುಸೊಪ್ಪ, ಚಂದಾವರ, ಬಿಳಗಿ, ಮಿಡ್ಜೆ, ಸ್ವಾದಿ ಮತ್ತು ಕೆಳದಿಯ ಕ್ಷತ್ರಿಯ ವರ್ಗದವರು ಶೃಂಗೇರಿಯ ನರಸಿಂಹ ಭಾರತೀ ಸ್ವಾಮಿಗಳ ಶಿಷ್ಯರಾದ ಶಂಕರ ಭಾರತೀ ಸ್ವಾಮಿಗಳಿಗೆ ತಮ್ಮ ಬಿನ್ನವತ್ತಳೆಯನ್ನು ಸರ್ಮಪಿಸಿದರು.[34]

ಈ ಎಲ್ಲಾ ಪ್ರಜೆಗಳಿಗೆ ಕೆಳದಿಯ ಭದ್ರಪ್ಪನಾಯಕರು ಅರಸರಾಗಿದ್ದರಿಂದ ಈ ಸಂಗತಿಯನ್ನು ಅವರ ಗಮನಕ್ಕೆ ತರಲಾಯಿತು. ಈ ವಿಷಯವು ಸಾಮಾಜಿಕ ಮತ್ತು ಧಾರ್ಮಿಕ ಸಮಸ್ಯೆಯಾಗಿದ್ದರಿಂದ ಇದನ್ನು ಬಗೆಹರಿಸಲು ಶೃಂಗೇರಿ ಗುರುಗಳನ್ನು ಕಾಣುವಂತೆ ಭದ್ರಪ್ಪನಾಯಕನು ಸೇರೆಗಾರರಿಗೆ ತಿಳಿಸಿದರು. ನಾಯಕರ ಇಚ್ಛೆಯಂತೆ ಸೇರೆಗಾರರು ಶೃಂಗೇರಿ ಗುರುಗಳನ್ನು ಕಂಡು ತಮಗೆ ಜನಿವಾರ ತೊಡಲು ಅಪ್ಪಣೆಕೊಡಬೇಕೆಂದು ಪ್ರಾರ್ಥಿಸಿಕೊಂಡರು. ಆನಂತರ ಶೃಂಗೇರಿಯ ದೇವತಾದಿಗಳಿಗೆ ಪೂಜೆ ಸಲ್ಲಿಸಿ, ಮಠಕ್ಕೆ ಕಾಣಿಕೆ ಸರ್ಮಪಿಸಿ ಜನಿವಾರ ತೊಡಲು ಬಹುಶ: ಅಪ್ಪಣೆ ಪಡೆದರೆಂದು ತೋರುತ್ತದೆ. ಶೃಂಗೇರಿಯ ಗುರು ಪರಂಪರೆಯಲ್ಲಿ ಶಾ.ಶ 1555 (ಕ್ರಿ.ಶ. 1633)ರಲ್ಲಿ ಪ್ರಥಮ ಅಭಿನವ ಸಚ್ಚಿದಾನಂದ ಭಾರತೀಗಳ ಶಿಷ್ಯ ಪ್ರಥಮ ಸಚ್ಚಿದಾನಂದ ಭಾರತೀ ಸ್ವಾಮಿಗಳು ಶೃಂಗೇರಿಯ ಮಠಾಧೀಶರಾಗಿದ್ದರು. ಆದ್ದರಿಂದ ಕ್ರಿ.ಶ. 1633ರಲ್ಲಿ ನರಸಿಂಹ ಭಾರತೀ ಸ್ವಾಮಿಗಳಾಗಲೀ ಇಲ್ಲವೇ ಶಂಕರಭಾರತೀ ಸ್ವಾಮಿಗಳಾಗಲಿ ಶೃಂಗೇರಿಯ ಮಠಾಧೀಶರಾಗಿರಲಿಲ್ಲ. ಮೇಲಾಗಿ ಭದ್ರಪ್ಪನಾಯಕರ

ಕಾಲವು ಕ್ರಿ.ಶ.1661–1663. ವೀರಭದ್ರನಾಯಕರು ಕ್ರಿ.ಶ. 1629–1645 ಕೆಳದಿಯ ಅರಸರುಗಳಾಗಿದ್ದರು. ಆದ್ದರಿಂದ ಈ ಬಿನ್ನವತ್ತಳೆಯು ಶೃಂಗೇರಿಯ ಪರಂಪರೆಯಿಂದಾಗಲಿ ಅಥವಾ ಕೆಳದಿಯ ಪರಂಪರೆಯಿಂದಾಗಲಿ ಸರಿಹೊಂದುವುದಿಲ್ಲವಾದರೂ ಬಿನ್ನವತ್ತಳೆಯ ಎಲ್ಲಾ ಅಂಶಗಳನ್ನು ತಳ್ಳಿ ಹಾಕುವಂತಿಲ್ಲ. ಸಾಮಾಜಿಕ ಮತ್ತು ಧಾರ್ಮಿಕ ಪರಿಸ್ಥಿತಿಗಳನ್ನರಿಯಲು ಇದೊಂದು ಮಹತ್ವದ ದಾಖಲೆಯಾಗಿರುತ್ತದೆ.[35]

ಇನ್ನುಳಿದಂತೆ ಕಡತಗಳಲ್ಲಿ ವೈಶ್ಯವರ್ಗದ ಶೆಟ್ಟಿಗಳ ಉಲ್ಲೇಖವಿರುತ್ತದೆ. ಕ್ರಿ.ಶ. 1600 ರ ಕೆಳದಿ ವೆಂಕಟಪ್ಪನಾಯಕರ ಕಾಲಕ್ಕೆ ಸೇರಿದ ಕೊಂಕಣಿಗರಿಗೆ ಬರೆದ ಭಾಷಾ ಪತ್ರಿಕೆಯಲ್ಲಿ ಗೋವಾ ಸೀಮೆಯಿಂದ ಬಂದ ಕೊಂಕಣಿಗರ ಪರವಾಗಿ ರಾಮಕೃಷ್ಣ ಶ್ರೇಣಿ ಎಂಬುವವನು ಶೃಂಗೇರಿ ಜಗದ್ಗುರುಗಳಿಗೆ ಬರೆದ ಪತ್ರದಲ್ಲಿ ಬ್ರಾಹ್ಮಣರು, ಕ್ಷತ್ರಿಯರು, ಬಣಜಿಗರು, ಕೊಮಟಿಗರು, ಮಹಾದೈಯಿವ, ಬಣಿಜಿಗರಿಗೆ ಸರಿಸಮಾನವಾಗಿ ಕೊಂಕಣಿ ವರ್ಗದ ವೈಶ್ಯರಿಗೆ ಕುಲವೈಶ್ಯಾಚಾರ ಪುರಾಣೋಕ್ತ ಕರ್ಮಕ್ರಿಯೆ, ಕೇಶವಾದಿ ನಾಮಸ್ಮರಣೆ, ಹರಿಕಥಾ, ಪ್ರಸಂಗ, ಗ್ರಹಣ ವೈಶ್ಯೋಪನಯನ, ವಿವಾಹ, ದೇವತಾ ಸೇವೆ, ಆಶ್ರಮವ್ಯವಸ್ಥೆ, ಆಚಾರಪಟ್ಟೆ, ಪುರೋಹಿತಿಕೆ, ವೇದಾಧ್ಯಯನ, ಮಠ, ದೇವಸ್ಥಾನದ ಪೂಜೆ, ಮತ್ತು ವ್ಯಾಪಾರ ಮಾಡಲು ಅವಕಾಶ ಮಾಡಿಕೊಡಬೇಕೆಂದು ವಿನಂತಿಸಿಕೊಂಡಿರುವುದನ್ನು ನಾವು ಕಾಣಬಹುದು.[36]

ಕ್ರಿ.ಶ. 1652ರ ಶೃಂಗೇರಿ ತಾಮ್ರಶಾಸನದಲ್ಲಿ ಕೊಮಟಿ ವಿರುಪಣ್ಣ ಶೆಟ್ಟಿಯ ಮಗ ಹೊಸ ಹೊನ್ನಶೆಟ್ಟಿಯು ಬ್ರಹ್ಮಭಟ್ಟ, ಬಾಣಾವಿ ಭಟ್ಟ ಮತ್ತು ವೆಂಕಪ್ಪ ಭಟ್ಟರಿಂದ ಮಲ್ಲಿಕಾರ್ಜುನ ದೇವರ ಬೀದಿಯ ಪೂರ್ವದಲ್ಲಿ ನಿವೇಶನವನ್ನು ಕ್ರಯಕ್ಕೆ ತೆಗೆದುಕೊಂಡು ಅಲ್ಲಿ ದೇವಾಲಯವನ್ನು ಕಟ್ಟಿಸಿ, ಶೃಂಗೇರಿ ಜಗದ್ಗುರುಗಳಾದ ಸಚ್ಚಿದಾನಂದ ಭಾರತೀಗಳ ಆದೇಶದ ಮೇರೆಗೆ ಅಲ್ಲಿ ವಿಶ್ವೇಶ್ವರ ಲಿಂಗವನ್ನು ಸ್ಥಾಪಿಸಿರುವುದು ಕಂಡು ಬರುತ್ತದೆ.[37]

ಕ್ರಿ.ಶ. 1629ರಲ್ಲಿ ಕೆಳದಿ ವೆಂಕಟಪ್ಪನಾಯಕರ ಕಾಲಕ್ಕೆ ಸೇರಿದ ಬಿನ್ನವತ್ತಳೆಯ ಪ್ರತಿಯನ್ನು ಶೃಂಗೇರಿ ಜಗದ್ಗುರುಗಳಾದ ಶಂಕರಾನಂದ ಭಾರತೀಯವರಿಗೆ, ರಾಮಚಂದ್ರ ಸರಸ್ವತಿ ಸ್ವರ್ಣವಲ್ಲಿ ಮಠ, ಸೋಂದಾಪುರ, ರಾಮಚಂದ್ರಾಪುರ ಮಠದ ರಘುನಾಥ ಶ್ರೀ ಪಾದಂಗಳು, ಗೋಕರ್ಣ ಮಠದ ರಾಘವೇಶ್ವರ ಭಾರತೀ ಶ್ರೀ ಪಾದಂಗಳು, ಸೋದೆ ಹಯಗ್ರೀವ ಮಠ, ವಿಶ್ವವಂದ್ಯ ತೀರ್ಥ ಶ್ರೀ ಪಾದಂಗಳು, ಸೋದೆ, ಪಲಿಮಾರು, ಅದಮಾರು, ನೆರಂಬಳ್ಳಿ, ಪೇಜಾವರ, ತೀರ್ಥಹಳ್ಳಿ, ಮುಳಬಾಗಿಲು ಸತ್ಯ ಪೂರ್ಣ, ಸುಮತೀಂದ್ರ ಕಂಡಲಾಚಾರ್ಯ, ಸಾಲಾಚಾರ್ಯ, ಭಟ್ಟಾಚಾರ್ಯ, ತಿರುಮಲಾಚಾರ್ಯ, ಅವಧೂತ ಯೋಗೀಂದ್ರ ಮಹತ್ತಿನ ಮಠ (ವಿರಕ್ತ), ಯೋಗೀಶ್ವರ ವೀರಮಹೇಶ್ವರ

ಇತ್ಯಾದಿ ಮತಗಳವರು ತಿಳಿಸಿದ್ದಾಗಿದ್ದು, ಸುಮತೀಂದ್ರ ಪಾದಂಗಳು ಕೃಷ್ಣಶ್ರೇಣಿಗೆ ಸಂನ್ಯಾಸ ನೀಡಿದ ವಿಚಾರವಾಗಿ ನಾಲ್ಕು ಸಂಸ್ಥಾನಗಳಾದ ಸೋದೆ, ಬಿಳಗಿ, ಹಿಕ್ಕೇರಿ ಮತ್ತು ಗೇರುಸೊಪ್ಪೆ ಕೊಂಕಣ ರಾಜ್ಯದೊಳಗಣ ಪಂಚದ್ರಾವಿಡ, ಪಂಚಗೌಡ, ಬ್ರಾಹ್ಮಣ ಮಹಾನಾಡು, ದೈವ ಕ್ಷತ್ರಿಯ, ಕೊಮಟಿಗ, ಬಣಜಿಗರು, ಭಾಗವಹಿಸಿದ್ದ ಸಭೆಯಲ್ಲಿ ಸೋದೆ ಅರಸರು, ಬಿಳಗಿ ವಿರುಪ ಒಡೆಯರು, ಕೆಳದಿ ವೀರಭದ್ರನಾಯಕರು ಮತ್ತು ಗೇರುಸೊಪ್ಪೆ ಕೃಷ್ಣರಾಜ ಒಡೆಯರ್‌ರವರ ಸಮ್ಮುಖದಲ್ಲಿ ನಡೆದ ಸಭೆಯಲ್ಲಿ ಇತ್ಯರ್ಥವಾಗದೆ, ಈ ನಾಲ್ಕು ಸಂಸ್ಥಾನದ ಅರಸರಿಗೆ ಕೊಟ್ಟ ದೂರಿನ ಪ್ರಕಾರ ವೈಶ್ಯಕೊಂಕಣಿಗರಿಗೆ ಆಶ್ರಮ ವ್ಯವಸ್ಥೆ ಅನುಸರಿಸಲು ಅವಕಾಶವಿದೆಯೇ, ಇಲ್ಲವೆ ಎಂಬ ವಿಷಯವಾಗಿ ಪರಸ್ಪರ ಚರ್ಚಿಸಿ, ಈ ಗೊಂದಲವನ್ನು ನಿವಾರಿಸಲು ಶೃಂಗೇರಿ ಜಗದ್ಗುರುಗಳಿಗೆ ವಿಚಾರಣೆ ನಡೆಸಿ, ನಿರ್ಣಯ ಕೈಗೊಳ್ಳುವ ಅಧಿಕಾರ ನೀಡಿದರು. ಈ ಸಮಸ್ಯೆ ಬಹಳ ಸೂಕ್ಷ್ಮವಾಗಿದ್ದರಿಂದ ಗುರುಗಳು ಮೈಯೂಹ, ಹೇಮಾದ್ರಿ, ಪರಾಶರ ಸ್ಮೃತಿ, ವಿಜ್ಞಾನೇಶ್ವರ, ನಿರ್ಣಯ ಸಿಂಧು, ಭೈರವ, ಇತ್ಯಾದಿ ಗ್ರಂಥಗಳನ್ನು ಸೂಕ್ಷ್ಮವಾಗಿ ಅಧ್ಯಯನ ಮಾಡಿ ಪಂಚ ತ್ರಿವಿಧ, ಪಂಚಗೌಡ ಮತ್ತು ಬ್ರಾಹ್ಮಣ ಸಮುದಾಯದೊಂದಿಗೆ ಚರ್ಚಿಸಿ ವೈಶ್ಯ ಕೊಂಕಣಿಗರಿಗೆ ಆಶ್ರಮ ವ್ಯವಸ್ಥೆ ಪಾಲಿಸಲು ಅವಕಾಶವಿಲ್ಲವೆಂದು ತೀರ್ಪು ಹೇಳಿದರು. ಈ ಮಧ್ಯೆ ರಾಮಕೃಷ್ಣ ಶ್ರೇಣಿ ಬೇರೆ ರಾಜ್ಯಕ್ಕೆ ಓಡಿಹೋದ, ಈ ರಾಮಕೃಷ್ಣಶ್ರೇಣಿಯನ್ನು ಪುನ: ಹುಡುಕಿ ಕರೆತರಲು ಸಾಧ್ಯವಾಗದೇ ಇದ್ದುದರಿಂದ ಕೊಂಕಣಿಗ ವೈಶ್ಯರು ಈ ನಾಲ್ಕು ಸಂಸ್ಥಾನಗಳಿಗೆ 2.40000 ಗದ್ಯಾಣ ಹಣವನ್ನು ದಂಡವಾಗಿ ನೀಡಿದರೆಂದು ತಿಳಿಸಲಾಗಿದೆ. 240000 ಗದ್ಯಾಣದ ಉಲ್ಲೇಖ ತೆರಬೇಕೆಂಬುದು ಅನುಮಾನಾಸ್ಪದವಾಗಿದೆ. ಈ ದಾಖಲೆಯ ಕಾಲ ಕ್ರಿ.ಶ. 1629ರಲ್ಲಿ ಉಲ್ಲೇಖಿಸಲಾಗಿರುವ ಶೃಂಗೇರಿ ಶಂಕರಾನಂದ ಭಾರತೀಗಳು (ಕ್ರಿ.ಶ. 1448 – ಕ್ರಿ.ಶ. 1454) 16ನೇ ಜಗದ್ಗುರುಗಳು ಇವರು ಪ್ರಥಮ ಪುರುಷೋತ್ತಮ ಭಾರತೀಗಳ ಶಿಷ್ಯರೇ ವಿನ: ನರಸಿಂಹ ಭಾರತೀಗಳ ಶಿಷ್ಯರಲ್ಲ. ವೆಂಕಟಪ್ಪನಾಯಕರು ಶಂಕರಾನಂದ ಭಾರತೀಯವರ ಹೆಸರನ್ನು ಉಲ್ಲೇಖಿಸಿರುವ ಕಾಲವು ಸರಿಹೊಂದುವುದಿಲ್ಲ. ಇದರ ಬಗ್ಗೆ ಇನ್ನೂ ಹೆಚ್ಚಿನ ಸಂಶೋಧನೆ ಅಗತ್ಯವಿದೆ. ಕೆಳದಿ ಅರಸರ ಕಾಲಕ್ಕೆ ಸೇರಿದ ಎಷ್ಟೋ ಕಡತಗಳಲ್ಲಿ ಬಣಜಿಗರು, ಕೊಮಟಿಗರು, ಹರಿಕಂತರು, ಮೊಗೆರು, ಅಂಬಿಗರು, ಇತ್ಯಾದಿ ಉಳಿದ ಕೋಮಿನವರ ಬಗ್ಗೆಯೂ ಉಲ್ಲೇಖವಿದೆ. ಕ್ರಿ.ಶ. 1727– ಕ್ರಿ.ಶ. 1728ರ ಕಾಲಕ್ಕೆ ಸೇರಿದ ಶೃಂಗೇರಿ ಮಠದ ಅಪ್ರಕಟಿತ ಶಾಸನದಲ್ಲಿ ಕೆಳದಿಯ ಎರಡನೇ ಸೋಮಶೇಖರ ನಾಯಕರಿಂದ ಶೃಂಗೇರಿ ಮಲ್ಲಣ್ಣಗೆ ಬರೆದ ದಾಖಲೆಯಲ್ಲಿ ಮಲ್ಲಿಕಾರ್ಜುನ ದೇವಾಲಯದ ಕೆಲಸಕ್ಕೆ ದುರ್ಗ ಮುಂತಾದ ಸ್ಥಳಗಳಿಂದ ಕಲ್ಲುಕುಟಿಗರನ್ನು ಕರೆಸಿಕೊಂಡು ಕೆಲಸ ಮಾಡಿಸಿರುವುದು ಕಲ್ಲುಕುಟಿಗರು ಸಹಾ ಇದ್ದರೆಂದು ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗುತ್ತದೆ.[58]

ಮತ್ತೊಂದು ದಾಖಲೆಯಲ್ಲಿ ಶೂದ್ರ ಜಾತಿಯ ಬೋಯಿಜನರ (ಪಲ್ಲಕ್ಕಿ ಹೊರುವವರು) ಉಲ್ಲೇಖವಿದೆ. ಸಂಸ್ಥಾನದಲ್ಲಿ ದಾಸ್ಯ ವೃತ್ತಿಯ ಕೆಲಸಕ್ಕೆಂದು ಕೆಲವು ಕೆಳವರ್ಗದವರನ್ನು ಸಂಬಳಕೊಟ್ಟು ನೇಮಕ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳಲಾಗುತ್ತಿತ್ತು. ಉದಾ. ಚನ್ನಬಸವನ ಮಗ ನಂಜ ಮತ್ತು ರುದ್ರನ ಮಗ ವೀರ ಇವರಿಗೆ ಮಠದಲ್ಲಿ ದಾಸ್ಯವೃತ್ತಿಗೆ ಸೇವೆ ಸಲ್ಲಿಸುತ್ತಿದ್ದಕ್ಕಾಗಿ ಸಂಬಳ ಕೊಟ್ಟ ವಿಷಯವು ಕಡತದ ದಾಖಲೆಯೊಂದರಲ್ಲಿ ಉಲ್ಲೇಖಿಸಲಾಗಿದೆ.[39]

ಮಠದಲ್ಲಿ ಸ್ವಚ್ಛತೆ ಕಾಪಾಡಲೆಂದು ಪರಿಚಾರಕರನ್ನು ನೇಮಕ ಮಾಡಲಾಗುತ್ತಿತ್ತು. ಉತ್ಸವದ ದಿನಗಳಲ್ಲಿ ಸ್ವಯಂ ಪಾಕಕ್ಕೆಂದು ಅವರಿಗೆ ಅಕ್ಕಿ, ಹೆಸರು, ಬೆಲ್ಲ ಮುಂತಾದವುಗಳನ್ನು ಪೂರೈಸಲಾಗುತ್ತಿತ್ತು.[40]

ಕ್ರಿ.ಶ. 1829ರ ಬಿನ್ನವತ್ತಳೆಯಲ್ಲಿ ಅಂಕೋಲೆಯ ವೈಶ್ಯ ಶೆಟ್ಟಿಗಳ ಉಲ್ಲೇಖವಿದೆ. ಅಗ್ರ ತಾಂಬೂಲ, ಚರಣ ಕಾಣಿಕೆ, ಪ್ರಾಯಶ್ಚಿತ್ತ ಕಾಣಿಕೆ ಮುಂತಾದವುಗಳನ್ನು ಅಂಕೋಲೆಯಲ್ಲಿಯ ಶ್ರೀಮಠದ ಆಚಾರ ವಿಚಾರಕರಿಗೆ ಸಮರ್ಪಿಸುವುದಾಗಿ ಹರಿಶೆಟ್ಟಿ, ಪಟ್ಟಣಶೆಟ್ಟಿ, ಗೋವಿಂದ ಶೆಟ್ಟಿ, ವೆಂಕಟೇಶ ಶೆಟ್ಟಿ, ಕೂರ್ಮ ಶೆಟ್ಟಿ, ಹೊನ್ನಪ್ಪಶೆಟ್ಟಿ, ಅಂಥಶೆಟ್ಟಿ ಇತರರು ಶೃಂಗೇರಿಯನ್ನು ಸಂದರ್ಶಿಸಿ ಜಗದ್ಗುರುಗಳಿಗೆ ಭರವಸೆ ನೀಡಿದ್ದರು.[41]

ದಾನಿವಾಸ ಮತ್ತು ಕೂದುವಳ್ಳಿಯ ಶೆಟ್ಟಿ ವರ್ತಕರು ಅಡಿಕೆ, ಮೆಣಸು ಮತ್ತು ಏಲಕ್ಕಿ ವ್ಯಾಪಾರದಲ್ಲಿ ಬಂದ ಲಾಭದಲ್ಲಿ ಕೆಲ ಅಂಶವನ್ನು ಶೃಂಗೇರಿಯಲ್ಲಿ ನಡೆಯುವ ದೀಪಾರಾಧನೆಯ ಮಹೋತ್ಸವಕ್ಕಾಗಿ ಬಿಟ್ಟುಕೊಡುವ ಆಶ್ವಾಸನೆಯನ್ನು ನೀಡಿದ್ದರು. ಕ್ರಿ.ಶ. 1788ರ ಧರ್ಮಸಾಧನದ ಪಟ್ಟೆ ಪ್ರತಿಯಿಂದ ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗುತ್ತದೆ.[42]

ಕ್ರಿ.ಶ. 1813ರ ದಾಖಲೆಯಲ್ಲಿ ಮುಮ್ಮಡಿ ಕೃಷ್ಣರಾಜ ಒಡೆಯರ್‌ರವರು ರಹದಾರಿ ನಕಲಿನಲ್ಲಿ ಗುರುಗಳನ್ನು ಅತ್ಯಂತ ಹೃತ್ಪೂರ್ವಕವಾಗಿ, ಸ್ವಾಮೀಜಿಯವರು ಗೋದಾವರಿ ಯಾತ್ರೆಯ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ನಿಮ್ಮ ನಿಮ್ಮ ಗಡಿಯಲ್ಲಿ ಬರುವ ಅಮಲ್ದಾರ್, ಕಿಲ್ಲೆದಾರ್ ಮತ್ತು ಶೆಟ್ಟಿ ವರ್ತಕರಿಗೆ ಗುರುಗಳನ್ನು ಸ್ವಾಗತಿಸಿ ಗೌರವಾದರಗಳಿಂದ ಕಾಣಬೇಕೆಂದು ತಿಳಿಸಲಾಗಿದೆ.[43]

ಕ್ರಿ.ಶ. 1828ರಲ್ಲಿ ಅಮಲ್ದಾರ್ ಮತ್ತು ಕಿಲ್ಲೆದಾರರಿಗೆ ಹೊರಡಿಸಿದ ನಿರೂಪದಲ್ಲಿ ಶ್ರೀಗಳವರು ಬರುವಾಗ ಗೌರವಾಧರಗಳಿಂದ ಬರಮಾಡಿಕೊಂಡು, ಅವರ ವಾಸ್ತವ್ಯಕ್ಕೆ ವ್ಯವಸ್ಥೆ ಮಾಡಿ, ಅವರ ಸಂಗಡ 350 ಬ್ರಾಹ್ಮಣರು, 200 ಶೂದ್ರರು, 60 ಬೋಯಿ ಜನದವರು, ಸಹ ಬರುವರೆಂದು ತಿಳಿಸಲಾಗಿದೆ.[44]

ಸಂಸ್ಥಾನದಲ್ಲಿ ಅಕ್ಕಸಾಲಿಗರು ಮತ್ತು ಗಾಣಿಗರಿದ್ದರು. ಉದಾಹರಣೆಗಾಗಿ ಅಕ್ಕಸಾಲೆ ಯಲ್ಲಪ್ಪನ ಮಗ ತಿಮ್ಮಪ್ಪನು ಗಾಣಿಗರ ಕೆಂಚಯ್ಯನಿಂದ ಮನೆಯನ್ನು ಬಾಡಿಗೆಗೆ ಪಡೆದುಕೊಂಡ ಸಂಗತಿಯು ಕಡತದಲ್ಲಿಯ ಬಿನ್ನವತ್ತಳೆಯಿಂದ ತಿಳಿದುಬರುತ್ತದೆ. ಹಾಗೆಯೇ ಕ್ಷೌರಿಕರು, ಅಗಸರು, ಕುರುಬರು, ವಾಲೆಕಾರರು, ಚಾಂಡಾಲರು ಮುಂತಾದ ಕೋಮಿನವರ ಉಲ್ಲೇಖವಿದ್ದರೂ ಇವರ ಬಗ್ಗೆ ಹೆಚ್ಚಿನ ಮಾಹಿತಿಯೇನು ದೊರೆಯುವುದಿಲ್ಲ.[45]

ಪರಧರ್ಮ ಸಹಿಷ್ಣುತೆ

ಶೃಂಗೇರಿ ಮಠದ ಪರಂಪರೆಯು ಅವಿಚ್ಛಿನ್ನವಾಗಿ ಮುಂದುವರೆದುಕೊಂಡು ಬರಲು ಮುಖ್ಯ ಕಾರಣ ಅದ್ವೈತ ಮತದ ಪ್ರಮುಖ ಕೇಂದ್ರವಾಗಿದ್ದರೂ ಬೇರೆ ಬೇರೆ ಜಾತಿ, ಮತ ಮತ್ತು ಪಂಗಡದವರನ್ನು ಜಗದ್ಗುರುಗಳು ಸಮಾನವಾಗಿ ಕಾಣುತ್ತಲೇ ಬಂದಿದ್ದಾರೆ. ಬಹುಶ: ಈ ಕಾರಣದಿಂದಲೇ ಸಮಾಜದಲ್ಲಿನ ಎಲ್ಲಾ ಜಾತಿ ವರ್ಗದವರು ಶೃಂಗೇರಿ ಗುರುಗಳನ್ನು ಗೌರವಿಸುತ್ತಾ ಬಂದಿದ್ದಾರೆ. ಕೆಳದಿ ನಾಯಕರು ವೀರಶೈವರಾಗಿದ್ದರೂ ಸ್ಮಾರ್ತ ಸಂಪ್ರದಾಯದ ಶೃಂಗೇರಿ ಮಠದೊಂದಿಗೆ ಉತ್ತಮ ಬಾಂಧವ್ಯಗಳನ್ನು ಹೊಂದಿರಲು ಈ ಮಠದ ಪರಧರ್ಮ, ಪರಮತ ಸಹಿಷ್ಣುತೆಯೇ ಕಾರಣ.

ಶೃಂಗೇರಿ ಗುರುಗಳು ತಮ್ಮ ಮಠದ ವ್ಯಾಪ್ತಿಯ ಇನ್ನುಳಿದ ಕೋಮಿನವರಿಗೂ ಭೂದಾನ ನೀಡಿರುವುದರ ಬಗ್ಗೆ ನಿದರ್ಶನವಿರುವ ದಾಖಲೆಯಿದೆ. ಉದಾ ಕೆಳದಿ ಇಮ್ಮಡಿ ಸೋಮಶೇಖರ ನಾಯಕನು, ಮಂಗಳೂರು ಸೀಮೆಯ ವಾಮಂಜೂರು ಮಾಗಣಿಯ ವಾಮಂಜೂರು ಗ್ರಾಮದ ತಿಮ್ಮನಿಗೆ ಭೂಮಿಯನ್ನು ದಾನಮಾಡಿರುವುದು.

ಶೃಂಗೇರಿ ಮಠದಲ್ಲಿರುವ ಕ್ರಿ.ಶ. 1640 ಕಾಲಕ್ಕೆ ಸೇರಿದ ಕಾಗದದ ಸನ್ನದಿನಲ್ಲಿ ಬಿಜಾಪುರದ ಅಧಿಕಾರಿ ರಣದುಲ್ಲಾಖಾನನು ಶೃಂಗೇರಿ ಮಠವು ಯಲ್ಲಪ್ಪನ ಸಂಗಡ ಆಶೀರ್ವಾದ ಪತ್ರಿಕೆಯನ್ನು ಕಳುಹಿಸಿದಕ್ಕೆ ಉತ್ತರವಾಗಿ ಬರೆದ ಪತ್ರದಲ್ಲಿ ಶೃಂಗೇರಿ ಮಠದ ವ್ಯಾಪ್ತಿಗೆ ಬರುವ ಶಿವಮೊಗ್ಗ ಜಿಲ್ಲೆಯ ಮಣಿಯ ಗ್ರಾಮಗಳಿಂದ ಅಧಿಕಾರಿಗಳು ಬಲವಂತವಾಗಿ ತೆರಿಗೆ ವಸೂಲಿ ಮಾಡದೆ ಶೃಂಗೇರಿ ಮಠಕ್ಕೆ ವಿಧೇಯರಾಗಿರಬೇಕೆಂದು ತಿಳಿಸಿರುವುದು ಮತ್ತು ಆನಂದಪುರ ಸೀಮೆಯ ಮಳಲಗೋಡಿನ ತಾವರೆಗೆರೆಯಲ್ಲಿಯ ಮಸೀದಿಗೆ ಕೆಳದಿಯ ವೀರಭದ್ರನಾಯಕರು ಭೂಮಿಯನ್ನು ಉಂಬಳಿಯಾಗಿ ಬಿಟ್ಟಿರುವುದನ್ನು ಕಾಣಬಹುದು.

ಗುರುಗಳು ಕೇವಲ ಬ್ರಾಹ್ಮಣರಿಗೆ ಅಷ್ಟೇ ಅಲ್ಲದೆ ಉಳಿದ ಕೋಮಿನವರಿಗೂ ಭೂದಾನ ನೀಡಿರುವುದರ ಉಲ್ಲೇಖವಿದೆ. ದ್ವಿತೀಯ ಅಭಿನವ ಸಚ್ಚಿದಾನಂದ ಸ್ವಾಮೀಜಿ ಮಠಕ್ಕೆ ಉತ್ತರವಾದ

ಹರಕೇರಿ ಮಾಗಣಿವೊಳಗಿನ ಮಂಡಳಿ ಗ್ರಾಮದ ಸ್ಥಳದ ನೀಡಿಕೆಯನ್ನು ಪಾಳ್ಯದ ಮುಸಲ್ಮಾನ ಯಾಕೂಬಿಯ ಮಗ ಅಲ್ಲಾಭಿಗೆ ಕ್ರಿ.ಶ. 1815ರಲ್ಲಿ ದಯಪಾಲಿಸಿರುವುದನ್ನು ಕಾಣಬಹುದು.[46]

ಕೆಲವರು ಮುಸಲ್ಮಾನರು ಮಠದ ಗುತ್ತಿಗೆ ವ್ಯಾಪಾರದಲ್ಲಿ ತೊಡಗಿದ್ದರೆಂದು ಕಾಣಬಹುದು. ಉದಾ. ಎಡೇಹಳ್ಳಿಯ ಸಾಬು ಸಾಹೇಬನು ಗಂಧದ ಕಟ್ಟಿಗೆಯ ಗುತ್ತಿಗೆಗೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದ ಬಿನ್ನವತ್ತಳೆಯನ್ನು ಕ್ರಿ.ಶ. 1834ರಲ್ಲಿ ಶ್ರೀಮಠಕ್ಕೆ ಅರ್ಪಿಸಿದ್ದನ್ನು ಕಾಣಬಹುದು.[47]

ಕ್ರಿ.ಶ. 1795ರಲ್ಲಿ ಟಿಪ್ಪುಸುಲ್ತಾನನು ಸಚ್ಚಿದಾನಂದ ಭಾರತೀ ಸ್ವಾಮೀಜಿಯವರಿಗೆ ಬರೆದ ಪತ್ರದಲ್ಲಿ ನಾನು ಮೂರು ಅಂಶಗಳಲ್ಲಿ ನಂಬಿಕೆಯನ್ನಿಟ್ಟುಕೊಂಡು ಬಲವನ್ನು ವೃದ್ಧಿಸಿಕೊಂಡು ಯಶಸ್ಸನ್ನು ಸಾಧಿಸಬಹುದೆಂದು ತಿಳಿಸಿದ್ದಾನೆ.

ಅವುಗಳೆಂದರೆ ದೇವರ ದಯೆ, ಜಗದ್ಗುರುಗಳ ಆಶೀರ್ವಾದ, ಆಯುಧ ಬಲ ಎಂದು ತಿಳಿಸುತ್ತಾ ಸ್ಫಟಿಕದ ಲಿಂಗವನ್ನು ಗುರುಗಳಿಗೆ ಕಳುಹಿಸಿಕೊಟ್ಟು ಅದನ್ನು ವಿಶೇಷವಾಗಿ ಪೂಜಿಸುವಂತೆ ವಿನಂತಿಸಿಕೊಂಡಿದ್ದನು.

ಹೈದರಾಲಿಯ ಮಗ ಟಿಪ್ಪುಸುಲ್ತಾನನು, ತಾನು ಮುಸಲ್ಮಾನಾದರೂ ತನ್ನ ತಂದೆಯಂತೆ ಶೃಂಗೇರಿ ಶ್ರೀಗಳಿಗೆ ಮತ್ತು ತಾನು ನೀಡಿದ ಸ್ಫಟಿಕ ಲಿಂಗವನ್ನು ವಿಶೇಷವಾಗಿ ಪೂಜಿಸುವಂತೆ ವಿನಂತಿಸಿಕೊಂಡಿರುವುದು ತನ್ನ ಜಾತ್ಯತೀತ ನಿಲುವಿನ ದ್ಯೋತಕವಾಗಿದೆ. ಮಠವು ತನ್ನ ಸಮಕಾಲೀನ ಹಿಂದೂ ದೊರೆಗಳಂತೆ ಮುಸಲ್ಮಾನ ದೊರೆಗಳಿಂದಲೂ ಕೂಡ ಭಕ್ತಿ ಪೂರ್ವಕವಾದ ಸಹಕಾರವನ್ನು ಪಡೆದುಕೊಂಡಿರುವುದು ಶ್ರೀಮಠದ ಧಾರ್ಮಿಕ ಸಹಿಷ್ಣತೆಯಿಂದ ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗುತ್ತದೆ.[48] ಶೃಂಗೇರಿಯ ಮಸೀದಿಗೆ ಶ್ರೀಮಠದವರು ಭೂಮಿಯನ್ನು ನೀಡಿರುವುದನ್ನು ಕಾಣಬಹುದು.

ಟಿಪ್ಪುಸುಲ್ತಾನ ಸನ್ನದುಗಳಲ್ಲಿ ಉಲ್ಲೇಖವಾಗಿರುವಂತೆ ಕ್ರಿ.ಶ. 1791–92 ಕ್ರಿ.ಶ. 1793–1794, ಕ್ರಿ.ಶ. ಕ್ರಿ.ಶ. 1795–96, ಕ್ರಿ.ಶ. 1798ರ ಸಾಲಿಗೆ ಸೇರಿದವುಗಳಾಗಿದ್ದು ಈ ಪತ್ರಗಳು ಅವರ ಧರ್ಮಸಹಿಷ್ಣತೆಯ ನೀತಿಯ ಮೇಲೆ ಬೆಳಕು ಚೆಲ್ಲುವ ಪ್ರಮುಖ ಸನ್ನದುಗಳು.

ಈ ದಾಖಲೆಗಳು ಎರಡು ಧರ್ಮಗಳ ಎರಡು ಸಂಸ್ಕೃತಿಗಳ ಅಧ್ಯಯನಕ್ಕೆ ಬಹುಮುಖ್ಯವಾದ ಆಕರಗಳಾಗಿವೆ.

ಮಹಿಳೆಯರ ಸ್ಥಾನಮಾನ

ಶೃಂಗೇರಿ ಸಂಸ್ಥಾನದಲ್ಲಿ ಮಹಿಳೆಯರ ಸ್ಥಾನಮಾನಗಳು ಹೇಗಿದ್ದವೆಂದು ಹೇಳಲು ಕಡತಗಳಲ್ಲಿ ಸಾಕಷ್ಟು ಆಧಾರಗಳಿಲ್ಲ. ಮೇಲ್ವರ್ಗದ ಮಹಿಳೆಯರ ಬಗ್ಗೆ ಹೆಚ್ಚೇನೂ ಕಡತಗಳಲ್ಲಿ ಹೇಳುವುದಿಲ್ಲ. ಅಂದರೆ ಸಾಮಾಜಿಕ ಮತ್ತು ಸಾಂಸ್ಕೃತಿಕ ಚಟುವಟಿಕೆಗಳಲ್ಲಿ ಮಹಿಳೆಯರು ಈಗಿನಂತೆ ವಿಶೇಷ ಪಾತ್ರ

ವಹಿಸುತ್ತಿದ್ದಂತೆ ತೋರುವುದಿಲ್ಲ. ಬಹುಶ: ಅವರು ತಮ್ಮ ಗೃಹ ಕೆಲಸಗಳಿಗೇ ಸೀಮಿತವಾಗಿರುತ್ತಿದ್ದರು. ಆದರೂ ಕೆಲವು ಮೇಲ್ವರ್ಗದ ಮಹಿಳೆಯರ ಬಗ್ಗೆ ಶಾಸನಗಳಲ್ಲಿ ಉಲ್ಲೇಖವಿದೆ.

ಶೃಂಗೇರಿ ಹರಿಹರೇಶ್ವರ ದೇವಾಲಯದ ಬಲ ಭಾಗದಲ್ಲಿರುವ ಶಾಸನವು ಕ್ರಿ.ಶ. 1608ರ ಕಾಲಕ್ಕೆ ಸೇರಿದ್ದಾಗಿದ್ದು ಈ ದಾಖಲೆಯಲ್ಲಿ ಅತ್ರೇಯ ಗೋತ್ರದ ಯಜುಶ್ಯಾಖೆಯ ವಿಷ್ಣುಭಟ್ಟರ ಪುತ್ರಿ ನರಸಮ್ಮಳು ಶೃಂಗೇರಿ ಗುರುಗಳಾದ ನರಸಿಂಹ ಭಾರತೀ ಸ್ವಾಮಿಗಳ ಆಜ್ಞೆಯಂತೆ ಸ್ವಲ್ಪ ಭೂಮಿಯನ್ನು ದಾನ ಕೊಟ್ಟಿರುವುದು ಉಲ್ಲಿಖಿತವಾಗಿದೆ. ಮೇಲ್ವರ್ಗದ ಮಹಿಳೆಯರು ಕೂಡ ಭೂದಾನ ನೀಡಿರುವುದು ವಿಶೇಷವಾದ ಸಂಗತಿಯಾಗಿದೆ.

ಮತ್ತೊಂದು ದಾಖಲೆಯಲ್ಲಿ ಶೃಂಗೇರಿ ಜಗದ್ಗುರುಗಳಾದ ಸಚ್ಚಿದಾನಂದ ಭಾರತೀಗಳು ವಿದ್ಯಾರಣ್ಯಪುರ ಅಗ್ರಹಾರದಲ್ಲಿನ ಭೂಮಿಯನ್ನು ಕಪನೀಪತಿ ಭಟ್ಟನ ಹೆಂಡತಿ ತಿಮ್ಮವ್ವಳ ವಂಶದವರಿಗೆ ದಾನವಾಗಿ ನೀಡಿದ್ದು ಅವರ ಗಂಡ, ಪುತ್ರ ಸಂತಾನವಿಲ್ಲದೆ ಮರಣ ಹೊಂದಿದ ಮೇಲೆ ತನ್ನ ಜೀವನ ನಿರ್ವಹಣೆಗೆ ಮತ್ತು ತನ್ನ ಗಂಡ ಮಾಡಿದ ಸಾಲವನ್ನು ತೀರಿಸಲು ಗಂಡ ಮತ್ತು ಪಿತೃಗಳಿಗೆ ಪುಣ್ಯಪ್ರಾಪ್ತಿಯಾಗಲೆಂದು ತಿಮ್ಮವ್ವಳ 12 ವರಹ ಉತ್ಪತ್ತಿಯುಳ್ಳ ಭೂಮಿಯನ್ನು ವಾಲೆ ಸಿಂಗಣ್ಣನು ಕ್ರಯಕ್ಕೆ ತೆಗೆದುಕೊಂಡು, ಕೇಂದ್ರ ಖಜಾನೆಗೆ 24 ವರಹಗಳ ಕಾಣಿಕೆ ನೀಡಿ, ಆ ವಿಧವೆ ತಿಮ್ಮಕ್ಕಳ ಅಂತ್ಯಕಾಲದವರೆಗೆ ಅವಳಿಗೆ ಅನ್ನ ವಸ್ತ್ರ ಕೊಟ್ಟು ಎಲ್ಲಾ ವ್ಯವಸ್ಥೆ ಮಾಡಬೇಕೆಂದು ಕೆಳದಿ ದೊರೆ ಇಮ್ಮಡಿ ಸೋಮಶೇಖರ ನಾಯಕರು ಆಜ್ಞೆ ಹೊರಡಿಸಿದ ಸಂಗತಿಯು ಈ ಕಡತದ ದಾಖಲೆಯಿಂದ ತಿಳಿದುಬರುತ್ತದೆ. ವಿಧವೆಯರಿಗೆ ಸಾಮಾಜಿಕ, ಆರ್ಥಿಕ ಭದ್ರತೆಯನ್ನು ಕೆಳದಿ ಅರಸರು ಒದಗಿಸಿಕೊಟ್ಟು ಅವರ ಜೀವನ ಸಾಗಲು ಅವಕಾಶ ಮಾಡಿಕೊಟ್ಟಿರುವುದನ್ನು ಕಾಣಬಹುದು.[49]

ಆದರೆ ಬಹು ಪಾಲು ಕಡತಗಳಲ್ಲಿ ಕೆಳವರ್ಗದ ಮಹಿಳೆಯರ ಬಗ್ಗೆ ಸ್ವಲ್ಪ ಹೆಚ್ಚಿನ ಮಾಹಿತಿ ದೊರೆಯುತ್ತದೆ. ಇಂಥ ಮಹಿಳೆಯರು ಮಠದಲ್ಲಿ ದಾಸ್ಯ ವೃತ್ತಿಯಲ್ಲಿ ಕೆಲಸ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದರು. ಶೂದ್ರ ಕಂದಾಚಾರಿಕೆ ಎಂಬ ಶೀರ್ಷಿಕೆಯ ಕೆಳಗೆ ವಾಲಗದವರಿಗೆ, ತಾಳದ ಚಾಕರಿಗೆ, ಚಾಮರದ ಜನಕೆ, ವಿನಿಯೋಗದವರಿಗೆ ಮತ್ತು ದೇವರ ಜತೆ ಬಾಗಿಲು ಚಾಕರಿ ಮಾಡುವವರಿಗೆ ಮಠದಲ್ಲಿ ಚಾಕರಿ ಮಾಡುವ ಹೆಣ್ಣು ಮಕ್ಕಳಿಗೂ ಸಂಬಳ ಸಂದಾಯವಾಗುತ್ತಿತ್ತು.[50]

ಎಲ್ಲಾ ಜಾತಿ ವರ್ಗಗಳಲ್ಲಿಯ ನಿರ್ಗತಿಕ ಬಡ ಹೆಂಗಸರು ಶ್ರೀಮಠದ ಚಾವಡಿಗೆ ಬಂದು ತಮಗೊದಗಿ ಬಂದ ಅಪತ್ತನ್ನು ಹೇಳಿಕೊಂಡಾಗ ಅಂಥ ಹೆಣ್ಣುಗಳ ವಿಚಾರಣೆ ಚಾವಡಿಯಲ್ಲಾಗುತ್ತಿತ್ತು. ಅನಾಥ ಹೆಣ್ಣುಗಳನ್ನು ಮಠದಲ್ಲಿ ದಾಸ್ಯ ವೃತ್ತಿಯ ಕೆಲಸಕ್ಕೆಂದು ನೇಮಕ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳಲಾಗುತ್ತಿತ್ತು.

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

ಕೆಲವು ಸಂದರ್ಭಗಳಲ್ಲಿ ಸಮಾಜದಿಂದ ತಿರಸ್ಕರಿಸಲ್ಪಟ್ಟ ಹೆಣ್ಣುಗಳನ್ನು ಮಠದ ಚಾವಡಿಯಿಂದ ಖರೀದಿಸಿ ತಮ್ಮ ಮನೆಯ ಹೊರ ಕೆಲಸಕ್ಕಾಗಿ ಇಟ್ಟುಕೊಳ್ಳುತ್ತಿದ್ದರು.[51]

ಕಡತಗಳಲ್ಲಿ ಬರುವ ಹೆಣ್ಣಿನ ಕ್ರಯ ಚೀಟಿನ ಕೆಲವು ದಾಖಲೆಗಳಲ್ಲಿ ಶೃಂಗೇರಿ ಮಠದ ಪಾರುಪತ್ಯಕಾರ ನರಸೀಭಟ್ಟರು ಗೋಧಿ ಎಂಬ ವಿಧವೆಯನ್ನು ಅವಳ ಸಹೋದರ ಚಿಂತಾಮಣಿ ಭಟ್ಟಗೆ ಹನ್ನೆರಡು ವರಹಗಳಿಗೆ ಮಾರಾಟ ಮಾಡಿದರೆಂದು ಇದೆ. ಬಹುಶ: ಈ ಚಿಂತಾಮಣಿ ಭಟ್ಟನು ತನ್ನ ಸಹೋದರಿ ಅನಾಥೆಯಾಗಿ ಮನೆಯಿಂದ ಮನೆಗೆ ತಿರುಗದೆ ತನ್ನ ಮನೆಯಲ್ಲಿಯೇ ಮರ್ಯಾದೆಯಿಂದಿರಲೆಂದು ಚಾವಡಿಯಿಂದ ತಾನೇ ಖರೀದಿಸಿದನೆಂದು ತೋರುತ್ತದೆ.[52]

ಶ್ರೀ ಮಠದ ಚಾವಡಿಯಲ್ಲಿ ತಪ್ಪಿತಸ್ಥ ಸ್ತ್ರೀಯರ ವಿಚಾರಣೆಯಾಗಿ ಅಂಥ ಹೆಣ್ಣುಗಳ ಹೇಳಿಕೆಗಳು ಸಾಬೀತಾದಲ್ಲಿ ಅವರನ್ನು ಶಿಕ್ಷಿಸಲಾಗುತ್ತಿತ್ತು ಎಂಬುದಕ್ಕೆ ಕಡತಗಳಲ್ಲಿ ಕೆಲ ದಾಖಲೆಗಳಿವೆ. ಸಕ್ಕರೆಪಟ್ಟಣದ ಚನ್ನಿ ಎಂಬುವವಳಿಗೆ ಹಿರೇಮಗಳೂರಿನ ಹೊನ್ನನು ಆರು ವರ್ಷಗಳಿಂದ ತಪ್ಪಿ ನಡೆಯುತ್ತಿದ್ದು ಇಬ್ಬರು ತಾವು ಮಾಡಿದ ತಪ್ಪನ್ನು ಒಪ್ಪಿಕೊಂಡರು. ಚಾವಡಿಯ ತೀರ್ಪಿನಂತೆ ತಾನು ನಡೆದುಕೊಳ್ಳುವುದಾಗಿ ಹೇಳಿ ಎರಡು ಗದ್ಯಾಣ ಮತ್ತು ನಾಲ್ಕು ಹಣಗಳನ್ನು ತಪ್ಪಿನ ದಂಡವೆಂದು ಸಲ್ಲಿಸಿದನು. ಹೀಗೆ ಚಾವಡಿಯಲ್ಲಿ ತಪ್ಪಿತಸ್ಥರಿಂದ ದೊರೆಯುತ್ತಿದ್ದ ದಂಡವು ಮಠಕ್ಕೆ ಒಂದು ಅಲ್ಪ ಆದಾಯವಾಗಿತ್ತೆಂದು ಹೇಳಬಹುದು.[53]

ಕ್ರಿ.ಶ. 1818ರಲ್ಲಿ ಶೃಂಗೇರಿ ಮಠದ ಪಾರುಪತ್ಯೇಗಾರ ವೆಂಕಟಾಚಲಶಾಸ್ತ್ರಿಗಳು ಚಾವಡಿಗೆ ಕೊಪ್ಪದ ಸೀಮೆಯ ಸೀಸಲೇ ಮಂಜನ ಹೆಂಡತಿ ಫಣಿ ಎಂಬ ವಿಧವೆಯನ್ನು ಅಹೋಬಲ ಸೋಮಯಾಜಿಗಳಿಗೆ 3 ವರಹಗಳಿಗೆ ಮಾರಿದನೆಂದು ತಿಳಿಯುತ್ತದೆ.[54]

ಪೂರ್ವಾರಂಭದಿಂದಲೂ ಶ್ರೀಮಠಕ್ಕೆ ಸೇರಿದ ಶಿಷ್ಯ ಜನರಲ್ಲಿಯ ಕೆಟ್ಟ ಹೆಣ್ಣುಗಳನ್ನು ಮಠದ ಹವಾಲೆಗೆ ಕೊಟ್ಟು ರಶೀದಿ ಪಡೆಯುವಂತೆ ಮೈಸೂರು ಸರ್ಕಾರವು 1826ರಲ್ಲಿ ಅರಮನೆಯ ಸೀಮೆ ಅಮೀನ್ ಮತ್ತು ಕಿಲ್ಲೆದಾರರಿಗೆ ನಿರೂಪ ಹೊರಡಿಸಿತ್ತೆಂದು ಮೇಲ್ಕಾಣಿಸಿದ ದಾಖಲೆಯ ನಿರೂಪ ಹೊರಡಿಸಿದ್ದರು.[55]

ಕಡಿತದಲ್ಲಿ ಹೆಣ್ಣಿನ ಬಗ್ಗೆ ಬಂದ ರಹದಾರಿ ಪ್ರತಿಯೊಂದರಲ್ಲಿ ಜಾತಿ ಕಾಯಿದೆಗೆ ವಿರೋಧವಾಗಿ ನಡೆದಂತ ಹೆಂಗಸರನ್ನು ಪಹರೆಯಲ್ಲಿ ಹಾಕಿಡಬೇಕೆಂಬ ಕಮೀಷನರ್ ಬ್ರಿಕ್ಸ್ ಸಾಹೇಬರ ಆಜ್ಞೆಯನ್ನು ಕಾರ್ಯಗತಗೊಳಿಸುವಂತೆ ನಗರದ ಫೌಜುದಾರ ತಿಮ್ಮಪ್ಪಯ್ಯನವರು ಕ್ರಿ.ಶ.1834ರಲ್ಲಿ ಅಮೀಲ್‌ದಾರ್ ಮತ್ತು ಕಿಲ್ಲೇದಾರರಿಗೆ ನಿರೂಪ ರಚಿಸಿದ್ದರು. ಅವರವರ ಜಾತಿ ಧರ್ಮದ ಮೇರೆಗೆ ಮಠದವರೇ

ವ್ಯವಸ್ಥೆ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದರು. ಆದರೆ ಸರ್ಕಾರದ ಪೂರ್ವಾನುಮತಿ ಇಲ್ಲದೆ ಮಠದವರಾಗಲಿ ಸರ್ಕಾರದ ಅಧಿಕಾರಿಗಳಾಗಲಿ ಕ್ರಯ ವಿಕ್ರಯ ಮಾಡಬಾರದೆಂದು ಕಟ್ಟಪ್ಪಣೆಯಿತ್ತು.[56]

ಸಾಮಾಜಿಕವಾಗಿ ಈ ದಾಖಲೆಯಲ್ಲಿ ಉಲ್ಲೇಖಿಸಿರುವಂತೆ ಮಹಿಳೆ ಅಬಲೆಯಾಗಿದ್ದಾಗ ಅವಳ ಜೀವನ ನಿರ್ವಹಣೆಗೆ ಇಂತಹ ಭೂಮಿಯಲ್ಲಿ ಆರ್ಥಿಕ ರಕ್ಷಣೆ ನೀಡಿ ಸ್ವಾವಲಂಬಿಯಾಗಿ ಸಮಾಜದಲ್ಲಿ ಬದುಕಲು ಅವಕಾಶ ಮಾಡಿಕೊಡುತ್ತಿದ್ದರೆಂಬುದು ಕೂಡ ತಿಳಿದುಬರುತ್ತದೆ.

ಕ್ರಿ ಶ 1816 ರ ದಾಖಲೆಯಲ್ಲಿ ಪಾದೆ ಮಠದ ಸುಬ್ಬಯ್ಯ ಅಡಿಗಳಿಗೆ ಅರಗದ ಸುಬ್ಬಮ್ಮನು ಬರೆಸಿಕೊಟ್ಟ ತುಂಡು ಮಾನ್ಯದ ಸ್ವಾಸ್ಥಿ ಕ್ರಯದ ಪಟ್ಟಿಯಲ್ಲಿ ವಿಧವೆಯವರು ಯಾರಾದರೂ ಇದ್ದರೆ ಅವರ ಜೀವನ ನಿರ್ವಹಣೆಗಾಗಿ ಆಸ್ತಿ ಮತ್ತು ಹಣವು ದೊರೆಯುತ್ತಿತ್ತೆಂದು ತಿಳಿಯುತ್ತದೆ.

ಕೆಲವು ಕಡತಗಳ ದಾಖಲೆಗಳಲ್ಲಿ ಕಂಡುಬರುವಂತೆ ಕೆಲವು ಕುಟುಂಬದವರು ಹೊಲೆಯಾಳುಗಳನ್ನು ಚರಾಸ್ತಿಯಂತೆ ಪಿತ್ರಾರ್ಜಿತವಾಗಿ ಪಡೆಯುತ್ತಿದ್ದರೆಂದು ತಿಳಿಯುತ್ತದೆ.

ಇಂತಹ ಜೀತ ಪದ್ಧತಿಯು ಆಗಿನ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಕೇವಲ ಶೃಂಗೇರಿ ಸಂಸ್ಥಾನಕ್ಕೆ ಮಾತ್ರ ಸೀಮಿತವಾಗಿರದೆ ದೇಶದ ಇತರ ಭಾಗಗಳಲ್ಲಿ ವ್ಯಾಪಿಸಿರುವುದನ್ನು ಗಮನಿಸಬೇಕಾದ ವಿಷಯವಾಗಿದೆ.

ಜೀತ ವಿಮೋಚನಾ ಕಾರ್ಯವು ಇತ್ತೀಚಿನ ಬೆಳವಣಿಗೆಯಾಗಿದ್ದು, ಹೊರಗಿನಂತೆ ಶೃಂಗೇರಿಯಲ್ಲಿಯೂ ಕೂಡ ಜೀತ ಆಗಿನ ಕಾಲದಲ್ಲಿತ್ತೆಂಬುದು ಸಮಕಾಲೀನ ಪರಿಸ್ಥಿತಿಗಳನ್ನು ಗಮನದಲ್ಲಿಟ್ಟುಕೊಂಡಾಗ ತಿಳಿದುಬರುತ್ತದೆ.

ಬಹಿಷ್ಕಾರ

ಧರ್ಮಶಾಸ್ತ್ರಕ್ಕೆ ಅನುಗುಣವಾಗಿ ಆಯಾಯ ಜಾತಿಯವರು ನೀತಿ ನಿಯಮಗಳನ್ನು ಕಟ್ಟುಪಾಡುಗಳನ್ನು ಅನುಸರಿಸಬೇಕಾಗುತ್ತಿತ್ತು. ಜಾತಿ ಪದ್ಧತಿಗೆ ವಿರೋಧವಾಗಿ ನಡೆದುಕೊಂಡವರನ್ನು ಹಾಗೂ ಧರ್ಮಶಾಸ್ತ್ರಕ್ಕೆ ವಿರುದ್ಧವಾಗಿ ವರ್ತಿಸಿದವರನ್ನು ಸಮಾಜದಿಂದ ಬಹಿಷ್ಕರಿಸಲಾಗುತ್ತಿತ್ತು. ನರಹರಿ ಶಾಸ್ತ್ರಿ ಎಂಬುವವನು ಧರ್ಮಶಾಸ್ತ್ರಕ್ಕೆ ವಿರೋಧವಾಗಿ ವರ್ತಿಸಿ ಮುದ್ರಾ ಅತಿಕ್ರಮ ಮಾತುಗಳನ್ನಾಡಿದ್ದರಿಂದ ಆತನನ್ನು ಶೃಂಗೇರಿ ಜಗದ್ಗುರುಗಳಾದ ಅಷ್ಟಮ ನರಸಿಂಹ ಭಾರತೀಗಳು ಬಹಿಷ್ಕರಿಸಿದರೆಂದು ಕಡಿತಗಳ ನಿರೂಪಗಳಲ್ಲಿ ಹೇಳಲಾಗಿದೆ.[57]

ಕ್ರಿ.ಶ. 1828ರ ನಿರೂಪದಿಂದ ತಿಳಿಯುವುದೇನೆಂದರೆ ಜಗದ್ಗುರುಗಳು ನರಹರಿಶಾಸ್ತ್ರಿಯನ್ನು ಬಹಿಷ್ಕರಿಸಿದ ಮೇಲೆ ಚಿಕ್ಕಬಳ್ಳಾಪುರದ ಅಮೀನ ಅನಂತಯ್ಯನು ತನ್ನ ಮಗನ ಉಪನಯನಕ್ಕೆ ನರಹರಿ ಶಾಸ್ತ್ರಿಯನ್ನು ಆಮಂತ್ರಿಸಿ ಫಲ ತಾಂಬೂಲಾದಿಗಳನ್ನು ಕೊಟ್ಟು ಅವನಿಂದ ವಟುವಿಗೆ ಆಶೀರ್ವಾದ

ಮಾಡಿಸಿದನು. ಬಹಿಷ್ಕೃತನನ್ನು ಆಮಂತ್ರಿಸಿದ ವಿಷಯವು ಮುಮ್ಮಡಿ ಕೃಷ್ಣರಾಜ ಒಡೆಯರ್‌ರವರ ಗಮನಕ್ಕೆ ಬಂದು ನರಹರಿ ಶಾಸ್ತ್ರಿಯು ಪುನಃ ಗುರುಗಳಿಂದ ಅಪ್ಪಣೆ ಪಡೆಯುವ ತನಕ ಆತನ ಆಸ್ತಿಪಾಸ್ತಿಗಳನ್ನು ಮುಟ್ಟುಗೋಲು ಹಾಕಿ ಫಲ ಮುಂತಾದವುಗಳನ್ನು ಕೊಡಬಾರದೆಂದು ಅಮೀಲ ಅನಂತಯ್ಯನಿಗೆ ಆಜ್ಞಾಪಿಸಿದರು.[58]

ನರಹರಿಶಾಸ್ತ್ರಿಗೆ ಬಹಿಷ್ಕಾರ ಹಾಕಿದ ವಿಷಯವನ್ನು ಕ್ಷೌರಿಕ, ಮಡಿವಾಳರಿಗೆ ತಿಳಿಸಿ ನರಹರಿಶಾಸ್ತ್ರಿಗೆ ತಮ್ಮ ಯಾವ ಸೇವೆಯನ್ನು ಮಾಡಬಾರದೆಂದು ಮುಮ್ಮಡಿ ಕೃಷ್ಣರಾಜ ಒಡೆಯರ್‌ರವರು ಹೊಸಕೊಪ್ಪದ ಅಮಲ್ದಾರ್ ಚೆನ್ನಯ್ಯಗೆ – ನಿರೂಪ ಬರೆಸಿ ಕಳುಹಿಸಿರುವ ಸಂಗತಿ ಕಡಿತಗಳಿಂದ ತಿಳಿದುಬರುತ್ತದೆ.[59]

ಒಟ್ಟಾರೆಯಾಗಿ ಕಡಿತಗಳನ್ನು ಪರಿಶೀಲಿಸಿದಾಗ ತಿಳಿದುಬರುವ ಅಂಶವೇನೆಂದರೆ ಬಹಿಷ್ಕೃತರಿಗೆ ಸಮಾಜದಲ್ಲಿ ಯಾವ ಸ್ಥಾನಮಾನಗಳು ದೊರೆಯುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ. ಬಹಿಷ್ಕೃತನೊಂದಿಗೆ ಯಾರೂ ಸಂಪರ್ಕ ಇಟ್ಟುಕೊಳ್ಳಬಾರದೆಂದು ಸರ್ಕಾರವು ಆಜ್ಞೆ ವಿಧಿಸುತ್ತಿತ್ತು. ಇಂತಹ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಬಹಿಷ್ಕೃತನಿಗೆ ಉಳಿದ ಮಾರ್ಗವೆಂದರೆ ಒಂದೋ ಸಂಸ್ಥಾನ ಬಿಟ್ಟು ಹೋಗಬೇಕಾಗುತ್ತಿತ್ತು ಇಲ್ಲವೆ ಮರ್ಯಾದೆಯಾಗಿ ಸಮಾಜದಲ್ಲಿ ಬದುಕಬೇಕಾದರೆ ಮಾಡಿದ ತಪ್ಪಿಗೆ ಪಶ್ಚಾತ್ತಾಪ ಪಟ್ಟು ದಂಡತೆತ್ತು ಗುರುಗಳಲ್ಲಿ ಕ್ಷಮೆಯಾಚಿಸಬೇಕಾಗುತ್ತಿತ್ತು. ಬಹಿಷ್ಕಾರ ಪದ್ಧತಿಯು ಶೃಂಗೇರಿ ಸಂಸ್ಥಾನದ ಧಾರ್ಮಿಕ ಕಟ್ಟುಪಾಡುಗಳನ್ನು ಅನುಸರಿಸಿಕೊಂಡು ಹೋಗುವುದರ ಮೂಲಕ ಸಮಾಜದಲ್ಲಿ ನೈತಿಕ ಜೀವನ ನಡೆಸಲು ಸಹಕಾರಿಯಾಗುತ್ತಿತ್ತು. ಇದರಿಂದ ಸಮಾಜದಲ್ಲಿ ಉಂಟಾಗುವ ಧರ್ಮಬಾಹಿರ ಚಟುವಟಿಕೆಗಳನ್ನು ತಡೆಗಟ್ಟುವಲ್ಲಿ ಸಮಕಾಲೀನ ರಾಜಮನೆತನಗಳು ಕಾಲ ಕಾಲಕ್ಕೆ ಸಹಕರಿಸುತ್ತಿದ್ದವೆಂಬುದಕ್ಕೆ ದಾಖಲೆಗಳು ಪುಷ್ಟೀಕರಿಸುತ್ತವೆ.

3.3 ಶೃಂಗೇರಿ ಮಹಾಸಂಸ್ಥಾನ–ಧಾರ್ಮಿಕ ಕೇಂದ್ರವಾಗಿ

ಆದಿ ಶಂಕರಾಚಾರ್ಯರ ಕಾಲದಿಂದಲೂ ಶೃಂಗೇರಿಯು ಸನಾತನ ಧರ್ಮ ಮತ್ತು ಸಂಸ್ಕೃತಿಗಳ ಪ್ರತೀಕವಾಗಿದೆ. ಇದೊಂದು ಪವಿತ್ರ ಯಾತ್ರಾ ಸ್ಥಳವಾಗಿದ್ದು ಭಾರತದ ಮೂಲೆ ಮೂಲೆಗಳಿಂದ ಭಕ್ತಾದಿಗಳು ಇಲ್ಲಿಗೆ ಬರುತ್ತಲೇ ಇದ್ದಾರೆ.

ಶೃಂಗೇರಿಯು ಧಾರ್ಮಿಕ ಸಾಂಸ್ಕೃತಿಕ ಚಟುವಟಿಕೆಗಳ ಕೇಂದ್ರವಾಗಿದ್ದು ನವರಾತ್ರಿ ಉತ್ಸವ, ಶಾರದಮ್ಮನವರ ದೇಗುಲದ ಜೀರ್ಣೋದ್ಧಾರ, ರಥೋತ್ಸವ, ವಿದ್ಯಾಶಂಕರ ದೇವಾಲಯದ ನಂದಾದೀಪಾರಾಧನೆ, ಮಲ್ಲಿಕಾರ್ಜುನ ದೇವಾಲಯದ ಪರ್ಜನ್ಯ, ಶತರುದ್ರಾಭಿಷೇಕ, ದೀಪಾರಾಧನೆ,

ಗುರುಗಳ ಚಾತುರ್ಮಾಸ್ಯ, ಗುರುಗಳ ವಿಜಯಯಾತ್ರೆ, ವಿದ್ವತ್ ಸಭೆಗಳು ಇತ್ಯಾದಿ ಕಾರ್ಯಕ್ರಮಗಳು ನಡೆಯುತ್ತವೆ.

ದಂಡಶಕ್ತಿ ಮತ್ತು ಧರ್ಮ ಶಕ್ತಿ ಒಂದು ಸಮುದಾಯಕ್ಕೆ ಎರಡು ಕಣ್ಣುಗಳಿದ್ದಂತೆ, ಧರ್ಮದ ನೆಲೆ ಅಹಿಂಸೆ. ದಂಡಶಕ್ತಿಯ ಆಧಾರ ಪ್ರಮುಖವಾಗಿ ಹಿಂಸೆ ಮತ್ತು ಆ ಮೂಲಕ ನಿಯಂತ್ರಣ. ಧರ್ಮಪ್ರಸಾರಕ್ಕಾಗಿ ಮಠಗಳು ಹುಟ್ಟಿಕೊಂಡರೆ, ಅವುಗಳ ರಕ್ಷಣೆ, ಪೋಷಣೆಯ ಜವಾಬ್ದಾರಿಯನ್ನು ಹೊತ್ತ ಅರಸು ಮನೆತನಗಳು ಆ ಮಠಗಳನ್ನು ಪ್ರಾಚೀನ ಕಾಲದಿಂದಲೂ ಪೋಷಿಸುತ್ತಾ ಬಂದಿರುವುದನ್ನು ಕಾಣುತ್ತೇವೆ. ಅಂತಹ ಮಠಗಳ ಪರಂಪರೆಯಲ್ಲಿ ಸುಮಾರು ಹನ್ನೆರಡು ನೂರು ವರ್ಷಗಳ ಹಿಂದೆ ಆದಿಶಂಕರಾಚಾರ್ಯರು ಸ್ಥಾಪಿಸಿದ ಶೃಂಗೇರಿ ಜಗದ್ಗುರು ಪರಂಪರೆ ಅವಿಚ್ಛಿನ್ನವಾಗಿ ಸಾಗಿ ಬಂದಿದೆ. ಕಾಲಕಾಲಕ್ಕೆ ಎಷ್ಟೋ ರಾಜ ಮನೆತನಗಳು ಕರ್ನಾಟಕದಲ್ಲಿ ಆಳ್ವಿಕೆ ನಡೆಸಿ, ಪತನ ಹೊಂದಿ, ರಾಜಕೀಯ, ಧಾರ್ಮಿಕ, ಆರ್ಥಿಕ ಮತ್ತು ಸಾಮಾಜಿಕ ಕ್ಷೇತ್ರಗಳಲ್ಲಿ ಸಾಕಷ್ಟು ಬದಲಾವಣೆಗಳು ಉಂಟಾಗಿದ್ದರೂ, ಶೃಂಗೇರಿ ಮಠವು ರಾಜಾಶ್ರಯವನ್ನು ಪಡೆದುಕೊಂಡು ಬಹುದೊಡ್ಡ ಧರ್ಮಸಂಸ್ಥಾನವಾಗಿ ಉಳಿದುಕೊಂಡು ಬಂದಿದೆ.

ಪುರಾಣ ಪ್ರಸಿದ್ಧವಾದ ಶೃಂಗೇರಿಗೆ ಆದಿ ಶಂಕರಾಚಾರ್ಯರು ಬಂದಾಗ ಐತಿಹ್ಯವೊಂದರಂತೆ ತುಂಗಾನದಿ ತೀರದಲ್ಲಿ ಒಂದು ಅದ್ಭುತ ದೃಶ್ಯ ಗೋಚರಿಸಿತು. ಬಂಡೆಯ ಮೇಲೆ ಬಿಸಿಲಿನಿಂದ ಪರಿತಪಿಸುತ್ತಿದ್ದ ಕಪ್ಪೆಯೊಂದಕ್ಕೆ ಸರ್ಪವು ತನ್ನ ಹೆಡೆಬಿಚ್ಚಿ ಛತ್ರಿಯಂತೆ ನೆರಳು ನೀಡುತ್ತಿತ್ತು. ಈ ದೃಶ್ಯ ಶಂಕರರನ್ನು ಮಂತ್ರಮುಗ್ದಗೊಳಿಸಿತು. ಇಂತಹ ಪವಿತ್ರ ಸ್ಥಳ ಶಾಂತಿ, ಮೈತ್ರಿ ಮತ್ತು ಸೌಹಾರ್ದಗಳ ನೆಲೆ ಎಂದು ಭಾವಿಸಿ ಮುಂದೆ ಇಲ್ಲಿ ಒಂದು ಧರ್ಮ ಪೀಠವನ್ನು ಸ್ಥಾಪಿಸಬೇಕೆಂದು ನಿಶ್ಚಯಿಸಿ ಶಾರದಾ ಪೀಠವನ್ನು ಇಲ್ಲಿ ಸ್ಥಾಪಿಸಿದರು. ಮುಂದೆ ಸುರೇಶ್ವರಾಚಾರ್ಯರಿಂದ ಮೊದಲ್ಗೊಂಡ ಪರಂಪರೆಯಲ್ಲಿ ಕ್ರಿ.ಶ 14ನೇ ಶತಮಾನದಲ್ಲಿ ವಿರಾಜಮಾನರಾಗಿದ್ದ ವಿದ್ಯಾತೀರ್ಥ, ಭಾರತೀ ತೀರ್ಥ ಮತ್ತು ವಿದ್ಯಾರಣ್ಯರು ಶೃಂಗೇರಿ ಮಠದ ಘನತೆಯನ್ನು ಹೆಚ್ಚಿಸಿದರು. ವಿಜಯನಗರ ಸಾಮ್ರಾಜ್ಯ ಸ್ಥಾಪನೆಗೆ ವಿದ್ಯಾರಣ್ಯರು ನೀಡಿದ ಸಹಾಯ ಮಹತ್ವದ್ದಾಗಿದ್ದರಿಂದ ಶೃಂಗೇರಿ ಜಗದ್ಗುರುಗಳಿಗೆ "ಕರ್ನಾಟಕ ಸಿಂಹಾಸನ ಪ್ರತಿಷ್ಠಾಪನಾಚಾರ್ಯ" ಎಂಬ ಬಿರುದು ಸಹಜವಾಗಿಯೇ ಪ್ರಾಪ್ತವಾಯಿತೆಂಬುದು ಅನೇಕ ಚಾರಿತ್ರಿಕ ದಾಖಲೆಗಳಿಂದ ತಿಳಿದುಬರುತ್ತದೆ.

ವಿಜಯನಗರ ಪತನಾನಂತರ ಶೃಂಗೇರಿ ಮಠದೊಂದಿಗೆ ನಿರಂತರವಾಗಿ ಸಂಪರ್ಕವನ್ನಿಟ್ಟುಕೊಂಡಿದ್ದ ಕೆಳದಿ ಅರಸರು, ಮೈಸೂರು ಒಡೆಯರ್‌ರವರು, ಹೈದರಾಲಿ, ಟಿಪ್ಪು, ಮರಾಠರು, ಬ್ರಿಟಿಷ್ ಕಮಿಷನರ್‌ಗಳು ಸ್ವಾತಂತ್ರೋತ್ತರ ಸರ್ಕಾರಗಳು ಮಠದ ಧಾರ್ಮಿಕ ಹಾಗೂ

ಸಾಂಸ್ಕೃತಿಕ ಚಟುವಟಿಕೆಗಳಿಗೆ ಸಹಕಾರ ನೀಡುವುದರ ಮೂಲಕ ಉತ್ತಮ ಬಾಂಧವ್ಯವನ್ನು ಮುಂದುವರೆಸಿಕೊಂಡು ಬರುತ್ತಿರುವುದನ್ನು ದಾಖಲೆಗಳಿಂದ ಕಾಣಬಹುದು.

ಈ ಮಠವನ್ನು ಸ್ಥಾಪಿಸಲು ಧಾರ್ಮಿಕ ಹಿನ್ನೆಲೆ ಮುಖ್ಯವಾಗಿದ್ದರೂ ತಮ್ಮ ಸಮಾಜಮುಖಿ ಕಾರ್ಯಗಳಿಂದ ಕ್ರಿ.ಶ. 8ನೇ ಶತಮಾನದಿಂದ ಇಲ್ಲಿಯವರೆಗೂ ಏನೂ ಚ್ಯುತಿಯಿಲ್ಲದೆ ಶೃಂಗೇರಿ ಜಗದ್ಗುರು ಪರಂಪರೆಯು ಅವಿಚ್ಛಿನ್ನವಾಗಿ ಸಾಗಿ ಬಂದಿರುವುದು ಸ್ಥಳದ ಪಾವಿತ್ರ್ಯತೆ ಮತ್ತು ಘನತೆಯನ್ನು ಹೆಚ್ಚಿಸಿದೆ.

ಶೃಂಗೇರಿ ಮಠವು ಎಲ್ಲಾ ಮಠಗಳಿಗಿಂತಲೂ ಪುರಾತನವಾದದ್ದರಿಂದ ಅದು ಶತಮಾನಗಳುದ್ದಕ್ಕೂ ಶ್ರೇಷ್ಠತೆಯನ್ನು ಕಾಪಾಡಿಕೊಂಡು ಬಂದಿದೆ. ಗುರುಗಳ ಬಿರುದು ಬಾವಲಿಗಳು ಮತ್ತು ಮಠಕ್ಕೆ ಹಿಂದಿನಿಂದಲು ದೊರೆತ ಮರ್ಯಾದೆ ಮತ್ತು ಸೌಲಭ್ಯಗಳನ್ನು ಗಮನಿಸಿದಾಗ ಮಠದ ಧಾರ್ಮಿಕ ವೈಶಿಷ್ಟ್ಯತೆಯನ್ನು ಕಾಣಬಹುದು. ಎಲ್ಲಾ ಅದ್ವೈತ ಮಠಗಳಿಗೆ ಶೃಂಗೇರಿ ಮಠವೇ ಕೇಂದ್ರವಾಗಿತ್ತೆಂದು ತಿಳಿದುಬರುತ್ತದೆ.[60]

ಕ್ರಿ.ಶ. 1739–40 ರಲ್ಲಿ ಪೇಶ್ವೆ ಬಾಜಿರಾಯನು ಶೃಂಗೇರಿ ಜಗದ್ಗುರುಗಳಿಗೆ ಬರೆದ ಬಿನ್ನವತ್ತಳೆಯಲ್ಲಿ ಸಾಮಾಜಿಕ ಹಾಗೂ ಧಾರ್ಮಿಕ ಕಾರ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ಶೃಂಗೇರಿ ಮಠಕ್ಕೆ ಅಗ್ರ ಪೂಜೆ ಸಲ್ಲಬೇಕೆಂದು ತಿಳಿಸಿರುವುದು ಮರಾಠರ ಪೇಶ್ವೆಗಳು ಶೃಂಗೇರಿ ಮಠದ ಮೇಲೆ ಹೊಂದಿದ್ದ ಭಕ್ತಿ ಗೌರವಗಳನ್ನು ಕಾಣಬಹುದು.

ಎಲ್ಲಾ ಧಾರ್ಮಿಕ ಸಭೆ ಸಮಾರಂಭಗಳಲ್ಲಿ ಶೃಂಗೇರಿ ಮಠಕ್ಕೆ ಅಗ್ರಪೂಜೆ ಸಲ್ಲಬೇಕೆಂದು 2ನೇ ಪೇಶ್ವೆ ಬಾಜೀರಾಯನು ಕ್ರಿ.ಶ. 1800 ತನ್ನೆಲ್ಲಾ ಸಾಮಂತರಿಗೆ ಆಜ್ಞಾಪಿಸಿರುವುದು ಶೃಂಗೇರಿ ಸಂಸ್ಥಾನದ ಧಾರ್ಮಿಕ ಪ್ರಾಧಾನ್ಯತೆಯನ್ನು ಸ್ಪಷ್ಟೀಕರಿಸುತ್ತದೆ.[61]

ಶೃಂಗೇರಿ ಮಠದ ಜಗದ್ಗುರುಗಳು ಬೇರೆ ಬೇರೆ ಅರಸು ಮನೆತನಗಳು ಮತ್ತು ಕೋಮಿನವರಿಂದ ಗೌರವಾದರ ಪಡೆಯುತ್ತಿದ್ದರು. ಧಾರ್ಮಿಕ ಕಾರ್ಯಗಳಿಗಾಗಿ ಭೂದಾನ ಮಾಡಲಾಗುತ್ತಿತ್ತು. ಗುರುಗಳು ತೀರ್ಥಯಾತ್ರೆ ಮಾಡುತ್ತಾ ಅದ್ವೈತ ತತ್ವಗಳನ್ನು ಬೋಧಿಸಿದರು. ದೇವರಿಗೆ ಪ್ರತಿನಿತ್ಯ ಪೂಜೆ ಸಲ್ಲುತ್ತಿತ್ತು. ಸರ್ವಧರ್ಮೀಯರು ಮಠಕ್ಕೆ ಪೂರ್ಣ ಮರ್ಯಾದೆ ನೀಡುತ್ತಿದ್ದರು.

ಕರ್ನಾಟಕ ಜಾನಪದ ಸಂಸ್ಕೃತಿಯಲ್ಲಿ ಧಾರ್ಮಿಕ ವಿಧಿ ವಿಧಾನಗಳು, ಹಬ್ಬ ಹರಿದಿನಗಳು, ಉತ್ಸವಗಳ ಆಚರಣೆ, ಪೌರಾಣಿಕ ಐತಿಹಾಸಿಕ, ಸಾಂಪ್ರದಾಯಿಕ ಧಾರ್ಮಿಕ ನಂಬಿಕೆಗಳು

ಕಾರಣವಾಗಿದ್ದು ಅಲ್ಲೆಲ್ಲಾ ಸಾಂಸ್ಕೃತಿಕ ಪರಂಪರೆ ಅಡಕವಾಗಿರುತ್ತದೆ. ಅದರಂತೆ ಅನೇಕ ಹಬ್ಬಗಳು ಉತ್ಸವಗಳು ನಮ್ಮಲ್ಲೆ ದೈವ ಸಂಬಂಧಿ ಸ್ವರೂಪವನ್ನು ಪಡೆದುಕೊಂಡಿವೆ.

ಶೃಂಗೇರಿ ಮಠದಲ್ಲಿಯ ಅನೇಕ ಧಾರ್ಮಿಕ ಉತ್ಸವಗಳು ಋತುಮಾನಕ್ಕನುಗುಣವಾಗಿ ನಡೆದುಕೊಂಡು ಬಂದಿದೆ. ಶಂಕರಾಚಾರ್ಯರಿಂದ ಪ್ರಾರಂಭವಾದ ಈ ಮಠ ಇಲ್ಲಿಯವರೆಗೆ ಪೀಠಾಧಿಪತಿಗಳ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ವಿಜೃಂಭಣೆಯಿಂದ ಅನೇಕ ಧಾರ್ಮಿಕ ಉತ್ಸವಗಳನ್ನು ಆಚರಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾ ಬಂದಿದೆ. ಸುರೇಶ್ವರಾಚಾರ್ಯರಿಂದ ವಿದ್ಯಾತೀರ್ಥರ ಕಾಲದವರೆಗಿನ ಶೃಂಗೇರಿ ಮಠದ ಧಾರ್ಮಿಕ ಉತ್ಸವಗಳ ಆಚರಣೆಯ ಬಗ್ಗೆ ನಮಗೆ ಅಷ್ಟೇನು ಮಾಹಿತಿಗಳು ಲಭ್ಯವಾಗಿಲ್ಲ. ಅನಂತರ ಜಗದ್ಗುರುಗಳಾಗಿ ಪೀಠವನ್ನಲಂಕರಿಸಿದ ಭಾರತೀತೀರ್ಥರ ಕಾಲದಿಂದ ಶ್ರೀಮಠದಲ್ಲಿ ಸಾಂಪ್ರದಾಯಿಕವಾಗಿ ಅನೇಕ ಉತ್ಸವಗಳು ನಡೆಯುತ್ತಾ ಬಂದಿವೆ. ಕಡತದಲ್ಲಿ ದೊರೆತ ದಾಖಲೆಗಳಿಂದ ನವರಾತ್ರಿಯು ಒಂದು ಮಹತ್ವದ ಉತ್ಸವವಾಗಿತ್ತೆಂದು ತಿಳಿದುಬರುತ್ತದೆ. ನವರಾತ್ರಿ ಉತ್ಸವಕ್ಕೆಂದು ಭಕ್ತರು ಶಾರದಾಂಬೆಗೆ ಕಾಣಿಕೆ ಮತ್ತು ದವಸಧಾನ್ಯಗಳನ್ನು ನೀಡಿ ಭಕ್ತಿಯಿಂದ ಪಾಲ್ಗೊಳ್ಳುತ್ತಿದ್ದರು.

ಕ್ರಿ.ಶ 1406ರ ಸುಮಾರಿಗೆ ಸಂಬಂದಿಸಿದ ದಾಖಲೆಯಲ್ಲಿ ವಿಜಯನಗರ ವೀರ ಬುಕ್ಕ ಮಹರಾಯರು, ಶೃಂಗೇರಿಯ ವಿದ್ಯಾತೀರ್ಥರ ದರ್ಶನ ಮಾಡಿ ಶಾರದಾ ಅಮ್ಮನವರ ನವರಾತ್ರಿ ಮಹೋತ್ಸವ, ಚಂದ್ರಮೌಳೀಶ್ವರ ಸ್ವಾಮಿಯ ಸನ್ನಿಧಿಯಲ್ಲಿ ನಡೆಯುವ ಅಮೃತ ಪಡಿ, ನಂದಾದೀಪ್ತಿ, ಬ್ರಾಹ್ಮಣ ಸಂತರ್ಪಣೆಗಾಗಿ ಸಾಂತಳಿಗೆ ನಾಡೊಳಗಣ ಒಟ್ಟು 3001 ವರಹ ಮತ್ತು ಪಣ 201/2 ಯ ಭೂಮಿಯನ್ನು ಸರ್ಮಸಿದ್ದು ಶಿಲಾ ಶಾಸನದಲ್ಲಿ ತಿಳಿದುಬರುತ್ತದೆ. ಆದರೆ ಇಲ್ಲಿ ಸೂಚಿಸಿರುವ ಕಾಲವು ವಿಜಯನಗರ ಕಾಲಕ್ಕೆ ಸರಿ ಹೊಂದುವುದಿಲ್ಲ.[62]

ಕ್ರಿ.ಶ. 1339ರ ಕಾಲಕ್ಕೆ ಸೇರಿದ ಶಿಲಾಶಾಸನದಲ್ಲಿ ಮಲ್ಲಿಕಾರ್ಜುನ ದೇವರಾಯ ಮಹಾರಾಯರ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಶೃಂಗೇರಿಯ ಶಂಕರ ಭಾರತೀಗಳಿಗೆ ಶೃಂಗೇರಿಯಲ್ಲಿ ಧರ್ಮ ನಡೆಸುವ ಸಲುವಾಗಿ ಹಾಲಾಡಿ ಮತ್ತು ಉಪಗ್ರಾಮಗಳನ್ನು ನೀಡಿರುವುದು ಕಂಡು ಬರುತ್ತದೆ.[63]

ಕ್ರಿ.ಶ. 1386–89ರ ಕಾಲಕ್ಕೆ ಸೇರಿದ ಭೂದಾನ ಶಾಸನದಲ್ಲಿ ಚಂದ್ರಶೇಖರ ಭಾರತೀ ಸ್ವಾಮಿಗಳಿಗೆ ಮಹಾನವಮಿ ಉತ್ಸವದ ಸಲುವಾಗಿ ವೀರ ಪ್ರತಾಪ ದೇವ ಹರಿಹರ ಮಹಾರಾಯರು ಬಸವಾಪಟ್ಟಣದ ಯರನಾಡ ಸೀಮೆಯ ಶಿವನಿ ಹೋಬಳಿಯ ದಂದೂರು ಗ್ರಾಮವನ್ನು ರಥಸಪ್ತಮಿ ಪುಣ್ಯಕಾಲದಲ್ಲಿ ನೀಡಿದನೆಂದು ತಿಳಿದುಬರುತ್ತದೆ.[64]

ಕ್ರಿ.ಶ. 1626ರ ಕಾಲಕ್ಕೆ ಸೇರಿದ ತಾಮ್ರ ಶಾಸನದಲ್ಲಿ ರಾಮದೇವ ಮಹರಾಯನು ಪೆನುಗೊಂಡೆಯಲ್ಲಿ ಆಳುತ್ತಿದ್ದಾಗ ಕಂದಿಕೆರ ಸೀಮೆಯ ಯರೇಹಳ್ಳಿ ಗ್ರಾಮವನ್ನು ಮುದಿಯಪ್ಪನಾಯಕ ಶೃಂಗೇರಿ ಮಠದ ಧರ್ಮ ಕಾರ್ಯಗಳಿಗೆ ಸಮರ್ಪಿಸಿದನೆಂದು ತಿಳಿದುಬರುತ್ತವೆ.[65]

ಕ್ರಿ.ಶ. 1758 ರ ಕೆಳದಿಯ ಮುಮ್ಮಡಿ ಸೋಮಶೇಖರ ನಾಯಕನ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಈಶ್ವರ ಲಿಂಗ (ಚನ್ನವೀರ ರಾಜಶೇಖರ ದೇವರ) ರತ್ನಖಚಿತ ಗೋಪಾಲಕೃಷ್ಣದೇವರಿಗೆ ಅಮೃತ ಪಡಿ, ನಂದಾ ದೀಪ, ಮುಂತಾದ ದೇವತಾ ಸೇವೆಗಳ ಬಗ್ಗೆ ಅಭಿನವ ಸಚ್ಚಿದಾನಂದ ಭಾರತೀಗಳಿಗೆ 360 ವರಹ ಮತ್ತು 4 ಹಣುವಿನ ಸ್ವಾಸ್ಥೆಯನ್ನು ಉತ್ತಾರವಾಗಿ ನೀಡಿರುವುದು ಕಂಡು ಬರುತ್ತದೆ.[66]

ಕ್ರಿ.ಶ. 1759ರ ಕಾಲಕ್ಕೆ ಸೇರಿದ ದಾಖಲೆಯಲ್ಲಿ ಗುರುಗಳ ಚಾತುರ್ಮಾಸ್ಯ ಸಂಬಂಧ ಸುರಾಪಂಡಿತನ ಸಂಗಡ ಕಳುಹಿಸಿದ ಉಡುಗೊರೆಗಳನ್ನು ಸ್ವೀಕರಿಸುವಂತೆ ಕೆಳದಿ ಸೋಮಶೇಖರ ನಾಯಕನು ಶೃಂಗೇರಿ ಗುರುಗಳನ್ನು ಬಿನ್ನಹಿಸಿಕೊಂಡಿರುವುದು ತಿಳಿದು ಬರುತ್ತದೆ.[67]

ಕ್ರಿ.ಶ. 1780ರ ಹೈದರಾಲಿಯ ಕಾಲಕ್ಕೆ ಸೇರಿದ ಬಿನ್ನವತ್ತಳೆಯಾದ ದಾಖಲೆಯಲ್ಲಿ ಶಾರದಾ ಅಮ್ಮನವರ ನವರಾತ್ರಿಯ ಪೂಜೆಯ ಬಗ್ಗೆ ಕೊಪ್ಪ ಹೋಬಳಿಯ ಪ್ರಜೆಗಳು ಕಾಲಂಪ್ರತಿಯಲ್ಲೂ ಕೊಟ್ಟುಕೊಂಡು ಬರುತ್ತಿರುವ 42 ಗದ್ಯಾಣಗಳ ಬಗ್ಗೆ ಕೊಡೆಯಾಲದಿಂದ ಶೇಖ್ ಆಯಾಜಿ ಸಾಹೇಬರು ಶೃಂಗೇರಿ ಗುರುಗಳಿಗೆ ಬಿನ್ನಹಿಸಿಕೊಂಡಿರುವುದು ತಿಳಿದುಬರುತ್ತದೆ.[68]

ಕ್ರಿ.ಶ. 1791ರ ಬಿನ್ನವತ್ತಳೆಯಲ್ಲಿ ಟಿಪ್ಪುಸುಲ್ತಾನನು ಸಚ್ಚಿದಾನಂದ ಭಾರತೀ ಸ್ವಾಮಿಗಳಿಗೆ ಶಾರದಾ ಅಮ್ಮನವರ ಉತ್ಸವಕ್ಕೆ ಪಲ್ಲಕ್ಕಿ ಕಳುಹಿಸಿರುವುದಾಗಿಯೂ ಹಾಗೂ ಶತ್ರುಗಳು ನಾಶವಾಗುವಂತೆ ಈಶ್ವರ ಪ್ರಾರ್ಥಿಸಬೇಕೆಂದು ತನ್ನ ಯೋಗಕ್ಷೇಮಕ್ಕಾಗಿ ಶತಚಂಡಿ ಹೋಮವನ್ನು ಮಾಡಬೇಕೆಂದು ವಿನಂತಿಸಿಕೊಂಡಿರುವುದನ್ನು ಕಾಣಬಹುದು.[69]

ಮುಮ್ಮಡಿ ಕೃಷ್ಣರಾಜ ಒಡೆಯರ್‌ರವರು ಶೃಂಗೇರಿ ದೇವತೆಗಳಿಗೆ ತುಂಬಾ ಬೆಲೆಯುಳ್ಳ ಆಭರಣಗಳು, ಬೆಳ್ಳಿ ಮತ್ತು ಸುವರ್ಣದ ಪತ್ರಗಳು ಮತ್ತು ಶ್ರೀ ಶಾರದಾ ದೇವಸ್ಥಾನಕ್ಕೆ ಒಂದು ರಥ ಮುಂತಾದವುಗಳನ್ನು ಕಾಣಿಕೆಯಾಗಿ ನೀಡಿದರು. ಚಾಮರಾಜನಗರದಲ್ಲಿರುವ ದೇವಸ್ಥಾನಕ್ಕೆ ಸ್ವಾಮಿಗಳು ಒಂದು ರಥವನ್ನು ಮಾಡಿಸಿದರು. ಶ್ರೀರಂಗಪಟ್ಟಣದ ಹತ್ತಿರದ ಮಣಿಕರ್ಣಿಕೆಯಲ್ಲಿರುವ ಜ್ಞಾನ ನಂದೀಶ್ವರ ದೇವಸ್ಥಾನದಲ್ಲಿ ಪ್ರಸನ್ನ ಪಾರ್ವತಿ ದೇವಿಯ ಪೀಠದ ಅಡಿಗಲ್ಲಿನಲ್ಲಿ ಒಂದು ವಿಶಿಷ್ಟವಾದ ಶ್ರೀಚಕ್ರವನ್ನು ಮಹಾರಾಜರ ಪ್ರಾರ್ಥನೆಯಂತೆ ಕಳುಹಿಸಲಾಗಿತ್ತು.[70]

ಶೃಂಗೇರಿ ಸಂಸ್ಥಾನವು ಹೀಗೆ ಶೃಂಗೇರಿ ಧರ್ಮ ಸಂಸ್ಥಾನವು ಒಂದು ಆರ್ಥಿಕ, ಸಾಮಾಜಿಕ ಹಾಗೂ ಧಾರ್ಮಿಕ ಕೇಂದ್ರವಾಗಿ ವಿಸ್ತರಣೆ ಹೊಂದಿ ಕ್ರಿ.ಶ. 14ನೇ ಶತಮಾನದಿಂದ ಇಲ್ಲಿಯವರೆಗೆ

ಅನೇಕ ರಾಜಮನೆತನಗಳ ಆಡಳಿತಗಳಿಂದ ತನ್ನ ಧಾರ್ಮಿಕ ಚಟುವಟಿಕೆಗಳಿಗೆ ಪೋಷಣೆಯನ್ನು ಪಡೆದುಕೊಂಡು ಒಂದು ಸೀಮಿತ ಧರ್ಮಕ್ಕೆ ಮಾತ್ರ ಪ್ರೋತ್ಸಾಹ ನೀಡದೆ, ಸಮಕಾಲೀನ ಎಲ್ಲಾ ಧರ್ಮೀಯರೊಂದಿಗೆ ಸಾಮರಸ್ಯವಾದ ಧಾರ್ಮಿಕ ಸಂಬಂಧಗಳನ್ನು ಹೊಂದುವುದರ ಮೂಲಕ ನಿರಂತರವಾಗಿ ಧರ್ಮ ಸಂದೇಶವನ್ನು ನೀಡುತ್ತಾ ಬಂದಿರುವುದೇ ಅದರ ಸನಾತನ ಧಾರ್ಮಿಕ ವೈಶಿಷ್ಟ್ಯವಾಗಿದೆ.

ಕೊನೆ ಟಿಪ್ಪಣಿ:

1. ಪ್ರಿನ್ಸಿಪಲ್ಸ್ ಆಫ್ ಎಕನಾಮಿಕ್ಸ್ ಅಂಡ್ ಟ್ಯಾಕ್ಸೇಷನ್.ಆಧುನಿಕ ಆರ್ಥಿಕ ಸಿದ್ಧಾಂತ,ಪ್ರೊ.ಹೆಚ್.ಸಿ.ವೀರಪ್ಪಗೌಡ (ವಿ.ಜಿ), ತಳುಕಿನ ವೆಂಕಣ್ಣಯ್ಯ ಸ್ಮಾರಕ ಗ್ರಂಥಮಾಲೆ, ಮೈಸೂರು,2008,ಪುಟ ಸಂ,332–334.
2. ಆಧುನಿಕ ಆರ್ಥಿಕ ಸಿದ್ಧಾಂತ,ಪ್ರೊ.ಹೆಚ್.ಸಿ.ವೀರಪ್ಪಗೌಡ (ವಿ.ಜಿ), ತಳುಕಿನ ವೆಂಕಣ್ಣಯ್ಯ ಸ್ಮಾರಕ ಗ್ರಂಥಮಾಲೆ, ಮೈಸೂರು,2008,ಪುಟ ಸಂ,352–353.)
3. ಹಣ ಮತ್ತು ಹಣಕಾಸು ಪದ್ಧತಿ,ಪ್ರೊ.ಹೆಚ್.ಸಿ. ವೀರಪ್ಪ ಗೌಡ(ವಿ.ಜಿ),ತಳುಕಿನ ವೆಂಕಣ್ಣಯ್ಯ ಸ್ಮಾರಕ ಗ್ರಂಥಮಾಲೆ, ಮೈಸೂರು,2009,ಪುಟ.90–94.,
4. ಕ. 1 ದಾ ಅ 2, 3 ಮತ್ತು 42,ಕ. 2.3, ದಾ 12, ಕ 3 ದಾ 17 ಶೃ ಧ ಎ.ಕೆ.ಶಾಸ್ತ್ರೀ ಪುಟ ಸಂಖ್ಯೆ 143.
5. ಕ 3 ದಾ 17,
6. ಕ 36 ದಾ 122 ಶೃ, ಧ, ಸಂ. ಎ.ಕೆ.ಶಾಸ್ತ್ರೀ .143–144.
7. ಕ 1 ದಾ 35, ಕ 3 ದಾ 31 42 48 ಮತ್ತು 52 ಕ 28 ದಾ 30, ಕ 36 ದಾ 113, ಕ 116 ದಾ 67, 103. ಶೃ.ಧ.ಸಂ.ಎ.ಕೆ.ಶಾಸ್ತ್ರೀ ಪುಟ ಸಂಖ್ಯೆ 144–145
8. ಕ 3 ದಾ 42 ಮತ್ತು 84
9. ಶೃ.ಧ.ಸಂ. ಎ.ಕೆ.ಶಾಸ್ತ್ರೀ . 151.
10. ಕ 36 ದಾ 97 ಶೃ ಧ ಸಂ ಎ.ಕೆ.ಶಾಸ್ತ್ರೀ ಪುಟ 152.
11. ಕ 37 ದಾ 28
12. ಕ. ಲೆಕ್ಕ 125 ಪ್ರ 35, 64,ಎ.ಕೆ.ಶಾಸ್ತ್ರೀ ., ಶೃ.ಧ.ಸಂ. ಪುಟ 157, 158, 159, 160.
13. ಕ 67 ದಾ 7.ಶೃ.ಮ. ಕ ಆ ಚಾ ದಾ.ಸಂ.2,ಎ.ಕೆ.ಶಾಸ್ತ್ರೀ. ಕ.ರಾ.ಪ.ಇ.ಬೆಂಗಳೂರು,2006, ಪುಟ ಸಂಖ್ಯೆ 294–295.
14. ಕ 194 ದಾ 16, ಶೃ.ಮ. ಕ ಆ ಚಾ ದಾ. ಸಂ.2, ಎ.ಕೆ.ಶಾಸ್ತ್ರೀ. ಕ.ರಾ.ಪ.ಇ.ಬೆಂಗಳೂರು, 2006, ಪುಟ 295–296
15. ಕ 36 ದಾ 117 ಶೃ.ಮ. ಕ ಆ ಚಾ ದಾ.ಸಂ.2, ಎ.ಕೆ.ಶಾಸ್ತ್ರೀ. ಕ.ರಾ.ಪ.ಇ.ಬೆಂಗಳೂರು,2006, ಪುಟ ಸಂಖ್ಯೆ 296–297.
16. ಕ.29 ದಾ 10, ಶೃ.ಮ. ಕ ಆ ಚಾ ದಾ.ಸಂ.2,ಎ.ಕೆ.ಶಾಸ್ತ್ರೀ.ಕ.ರಾ.ಪ.ಇ.ಬೆಂಗಳೂರು,2006, ಪುಟ ಸಂಖ್ಯೆ 298–299
17. ಕ. 13, ದಾ. 156, ಶೃ.ಮ. ಕ ಆ ಚಾ ದಾ. ಸಂ.2,ಎ.ಕೆ.ಶಾಸ್ತ್ರೀ .ಕ.ರಾ.ಪ.ಇ.ಬೆಂಗಳೂರು, 2006, ಪುಟ 299–300
18. ಕ.43,ದಾ..5,ಶೃ.ಮ. ಕ ಆ ಚಾ ದಾ, ಸಂ.2, ಎ.ಕೆ.ಶಾಸ್ತ್ರೀ, ಕ.ರಾ.ಪ.ಇಲಾಖೆ, ಬೆಂಗಳೂರು,2006, ಪುಟ ಸಂಖ್ಯೆ 300–301.
19. ಕ 1 ದಾ 34, ಶೃ.ಮ. ಕ ಆ ಚಾ ದಾ, ಸಂ.2,ಎ.ಕೆ.ಶಾಸ್ತ್ರೀ, ಕ.ರಾ.ಪ.ಇಲಾಖೆ, ಬೆಂಗಳೂರು,2006, ಪುಟ ಸಂಖ್ಯೆ ಪುಟ ಸಂಖ್ಯೆ 301–302.
20. ಕ 195 ದಾ 15, ಶೃ.ಮ. ಕ ಆ ಚಾ ದಾ, ಸಂ.2, ಎ.ಕೆ.ಶಾಸ್ತ್ರೀ, ಕ.ರಾ.ಪ.ಇಲಾಖೆ, ಬೆಂಗಳೂರು,2006, ಪುಟ ಸಂಖ್ಯೆ, 302

21. ಕ 12 ದಾ 100, ಶೃ.ಮ. ಕ ಆ ಚಾ ದಾ, ಸಂ.2, ಎ.ಕೆ.ಶಾಸ್ತ್ರೀ, ಕ.ರಾ.ಪ.ಇಲಾಖೆ, ಬೆಂಗಳೂರು, 2006, ಪುಟ 303.
22. ಕ 12 ದಾ 45 ಶೃ.ಮ.ಆ.ಕ.ಚಾ.ದಾಖಲೆಗಳು, ಸಂ.2,ಎ.ಕೆ.ಶಾಸ್ತ್ರೀ, ಕ.ರಾ.ಪ.ಇಲಾಖೆ, ಬೆಂಗಳೂರು,2006, ಪುಟ ಸಂಖ್ಯೆ 304.
23. ಕ.21.ದಾ.73,ಕ.40.ದಾ,22, 307.
24. ಕ.40.ದಾ.22, ಶೃ.ಮ. ಕ ಆ ಚಾ ದಾ.ಸಂ.2,ಎ.ಕೆ.ಶಾಸ್ತ್ರೀ.ಕ.ರಾ.ಪ.ಇ.ಬೆಂಗಳೂರು,2006, ಪುಟ ಸಂಖ್ಯೆ 305,306,
25. ದಿ ಆರ್.ದಿ.ರೆ.ಶೃಂ.ಧ.ಸಂ.ಎ.ಕೆ.ಶಾಸ್ತ್ರೀ ಯುಜಿಸಿ 2009 ಪುಟ ಸಂಖ್ಯೆ 197–198–199
26. ಮೈ.ಪು.ವ:1927.ಪುಟ–68,69.
27. ಶಾಸ್ತ್ರೀ.ಎ.ಕೆ.:ಸಿ.ಕೆ.ಆರ್.ಎ.ಎಸ್.ಎಮ್.11.ಕ.4.,ದಿ.ರೆ.ಶೃ.,ಮ.ರಿ.ಕೆ,ಕೆ.,ಮ್ಯೂ., ಅ,ರಿ.,ಬ್ಯೂ., ಕೆಳದಿ,2001, ಪುಟ–24–37. ಶಾಸ್ತ್ರೀ.ಎ.ಕೆ.:ಸಿ.ಕೆ.ಆರ್.ಎ.ಎಸ್.ಎಮ್.11.ಕ.4.,ದಿ.ರೆ.ಶೃ.,ಮ.ರಿ ಕೆ,ಕೆ.,ಮ್ಯೂ.,ಅ,ರಿ.,ಬ್ಯೂ., ಕೆಳದಿ,2001,ಪುಟ 83.84. ಶಾಸ್ತ್ರೀ.ಎ.ಕೆ.: ಕ.20,ದಾ.31, ಶೃಂ.ಮ.ಆ.ಚಾ.ದಾ.,ಕ.ರಾ.ಪ.ಇ., ಬೆಂಗಳೂರು,2003,ಪುಟ–194–196. ಮತ್ತು 213–214.
28. ಶಾಸ್ತ್ರೀ.ಎ.ಕೆ.: ಕ.20,ದಾ.82.,ದಿ.ರೆ.ಶೃ.,ಮ.ರಿ.ಕೆ,ಕೆ.,ಮ್ಯೂ,ಅ,ರಿ.,ಬ್ಯೂ.,ಕೆಳದಿ,2001,ಪುಟ–59,60.
ಮೈ.ಪು.ವ :1916,ಸಂ,112. ಸುಂದರ ಅ: ಕೆಳದಿ ಅರಸರ ಕಾಲದ ವಾಸ್ತು ಮತ್ತು ಮೂರ್ತಿ ಶಿಲ್ಪ, ಮೈಸೂರು ವಿ.ವಿ.,ಮೈಸೂರು,1989.ಪುಟ–90.
ಎ.ಕೆ.ವಾಲ್ಯೂಮ್(ಪರಿಷ್ಕೃತ)11:ದಾ.45,ಪುಟ–315–317. ಎ.ಕೆ.ವಾಲ್ಯೂಮ್5 :ದಾ.45.
ಎ.ಕೆ.ವಾಲ್ಯೂಮ್(ಪರಿಷ್ಕೃತ)12:ದಾ.264,ಕ್ರಿ.ಶ 1652,ಕಡೂರು(ತಾ),ಮಚ್ಚೇರಿ ಶಾಸನ,ಪುಟ–63.
ಶಾಸ್ತ್ರೀ.ಎ.ಕೆ.:
ಸಿ.ಕೆ.ಆರ್.ಎ.ಎಸ್.ಎಮ್.11.ಕ.2.ಶೃಂ.ದಾ.12,ಕ.50,ಕ.173,ದಾ.26,ಕ.189,ದಾ.26ದಿ.ರೆ.ಶೃ.,ಮ.ರಿ.ಕೆ, ಕೆ.,ಮ್ಯೂ,ಅ,ರಿ.,ಬ್ಯೂ.,ಕೆಳದಿ,2001,ಪುಟ–22–24.
ನಾಗರಾಜರಾವ್.ಹೆಚ್.ಎಂ.: ಶೃಂಗೇರಿ ಪ್ರಾಚೀನತೆ, ಮಾನವಿಕ ಕರ್ನಾಟಕ., ಮೈ.ವಿ.ವಿ., ಮೈಸೂರು,ಪುಟ–115.
29. ಶಾಸ್ತ್ರೀ.ಎ.ಕೆ.: ಕ.25,ದಾ.26.,ದಿ.ರೆ.ಶೃ.,ಮ.ರಿ.ಕೆ,ಕೆ.,ಮ್ಯೂ,ಅ,ರಿ.,ಬ್ಯೂ.,ಕೆಳದಿ,2001,ಪುಟ–32.
ಶಾಸ್ತ್ರೀ.ಎ.ಕೆ.: ಕ.25,ದಾ.85,ಶೃಂ.ಮ.ಆ.ಚಾ.ದಾ.,ಕ.ರಾ.ಪ.ಇ.,ಬೆಂಗಳೂರು,2003,ಪುಟ–168–169.
30. ಶಾಸ್ತ್ರೀ.ಎ.ಕೆ.: ಕ.25,ದಾ.25.,ದಿ.ರೆ.ಶೃ.,ಮ.ರಿ.ಕೆ,ಕೆ.,ಮ್ಯೂ,ಅ,ರಿ.,ಬ್ಯೂ.,ಕೆಳದಿ,2001,ಪುಟ–33–35.
31. ಶಾಸ್ತ್ರೀ.ಎ.ಕೆ.: ಕ.98,ದಾ.26,ದಿ.ರೆ.ಶೃ.,ಮ.ರಿ.ಕೆ,ಕೆ.,ಮ್ಯೂ,ಅ,ರಿ.,ಬ್ಯೂ.,ಕೆಳದಿ,2001,ಪುಟ–35–36.
ಶಾಸ್ತ್ರೀ.ಎ.ಕೆ.: ಕ.98,ದಾ.11,ಪುಟ–13,14,ಶೃಂ.ಮ.ಆ.ಚಾ.ದಾ., ಕ.ರಾ.ಪ.ಇ.,ಬೆಂಗಳೂರು, 2003, ಪುಟ–170–171.
32. ಶಾಸ್ತ್ರೀ.ಎ.ಕೆ.: ಕ.45,ದಾ.116,ದಿ.ರೆ.ಶೃ.,ಮ.ರಿ.ಕೆ,ಕೆ.,ಮ್ಯೂ,ಅ,ರಿ.,ಬ್ಯೂ.,ಕೆಳದಿ,2001,ಪುಟ–33–34.
ಶಾಸ್ತ್ರೀ.ಎ.ಕೆ.: ಕ.98,ದಾ.11,ಪುಟ–13,14, ಶೃಂ.ಮ.ಆ.ಚಾ.ದಾ.,ಕ.ರಾ.ಪ.ಇ., ಬೆಂಗಳೂರು, 2003, ಪುಟ–213–214.
33. ಶಾಸ್ತ್ರೀ.ಎ.ಕೆ. : ಶೃ.ಧ.ಸಂ.ಶ್ರೀಮಠ.,ಶೃಂಗೇರಿ,1983,ಪುಟ–177.
34. ಶಾಸ್ತ್ರೀ.ಎ.ಕೆ. : ಶೃ.ಧ.ಸಂ.ಶ್ರೀಮಠ.,ಶೃಂಗೇರಿ,1983,ಪುಟ–178.
35. ಶಾಸ್ತ್ರೀ.ಎ.ಕೆ. : ಶೃ.ಧ.ಸಂ.ಶ್ರೀಮಠ.,ಶೃಂಗೇರಿ,1983,ಪುಟ–178.
36. ಶಾಸ್ತ್ರೀ.ಎ.ಕೆ.:ಸಿ.ಕೆ.ಆರ್.ಎ.ಎಸ್.ಎಮ್.11.ಕ.1,ಕ25. ದಾ.52,ದಿ.ರೆ.ಶೃ.,ಮ.ರಿ.ಕೆ,ಕೆ., ಮ್ಯೂ ಅ,ರಿ.,ಬ್ಯೂ., ಕೆಳದಿ, 2001, ಪುಟ–1–2.
37. ಎ.ಕೆ.ವಾಲ್ಯೂಮ್(ಪರಿಷ್ಕೃತ)12:ಶೃಂ.ದಾ.9,ಪುಟ–306–310.
38. ಶಾಸ್ತ್ರೀ.ಎ.ಕೆ.: ಕ.25,ದಾ.54,ದಿ.ರೆ.ಶೃ.,ಮ.ರಿ.ಕೆ,ಕೆ.,ಮ್ಯೂ,ಅ,ರಿ.,ಬ್ಯೂ.,ಕೆಳದಿ,2001,ಪುಟ–2–7.
ಶಾಸ್ತ್ರೀ.ಎ.ಕೆ.: ಕ.25,ದಾ.54,ದಿ.ರೆ.ಶೃ.,ಮ.ರಿ.ಕೆ,ಕೆ.,ಮ್ಯೂ,ಅ,ರಿ.,ಬ್ಯೂ.,ಕೆಳದಿ,2001,ಪುಟ–2–3.
ವೆಂಕಟೇಶ್ ಜೋಯಿಸ್.ಕೆ.: ಸಿ.ಕೆ.ಆರ್.ಎ.ಎಸ್.ಎಮ್.ಕ.5,.ಕೆಳದಿ ಶಾಸನಗಳ ಸಾಂಸ್ಕೃತಿಕ ಅಧ್ಯಯನ, ಕ.ಸಾ.ಪ., ಬೆಂಗಳೂರು,1996,
39. ಶಾಸ್ತ್ರೀ.ಎ.ಕೆ.: ಕ.276,ಪುಟ–134,ಶಂ.ಧ.ಸಂ,ಶ್ರೀಮಠ., ಶೃಂಗೇರಿ,1983,ಪುಟ–180.
40. ಶಾಸ್ತ್ರೀ.ಎ.ಕೆ.: ಕ.276,ಪುಟ–134,ಶಂ.ಧ.ಸಂ,ಶ್ರೀಮಠ., ಶೃಂಗೇರಿ,1983,ಪುಟ–180.
41. ಕ 11 ದಾ 35 ಶೃಂ ಧ ಸಂ ಎ.ಕೆ.ಶಾಸ್ತ್ರೀ ಪುಟ ಸಂಖ್ಯೆ 178–79
42. ಕ 82 ದಾ 7 ಶೃ ಧ ಸಂ ಪುಟ ಸಂಖ್ಯೆ .179

43. ಕ 116 ದಾ 28 ಶೃಂ ಧ ಸಂ ಎ.ಕೆ.ಶಾಸ್ತ್ರೀ ಪುಟ ಸಂಖ್ಯೆ 179.
44. ಎಸ್‌ಜಿಆರ್ 132 ಕ 21 ದಾ 16 ಶೃಧಸಂ ಪುಟ ಸಂಖ್ಯೆ 180
45. ಶಾಸ್ತ್ರೀ.ಎ.ಕೆ.: ಕ122,ದಾ51,ಶಂ.ಧ.ಸಂ,ಶ್ರೀಮಠ., ಶೃಂಗೇರಿ,1983,ಪುಟ–180.
ಶಾಸ್ತ್ರೀ.ಎ.ಕೆ.:ಕ.10,ದಾ.29,ಕ.21,ದಾ.63,ಕ.63,ದಾ.6,ಕ.8,ದಾ16,ಕ.21,ದಾ.53.ಶಂ.ಧ.ಸಂ,ಶ್ರೀಮಠ., ಶೃಂಗೇರಿ,1983,ಪುಟ–180.
46. ಕ 37 ದಾ 9 ಶೃಂ ಧ ಸಂ ಪುಟ ಸಂಖ್ಯೆ 181
47. ಕ 120 ದಾ 15 ಶೃಂ ಧ ಸಂ ಪುಟ ಸಂಖ್ಯೆ 181
48. ಕ 120 ದಾ 5 ಶೃಂ ಧ ಸಂ ಎ.ಕೆ.ಶಾಸ್ತ್ರೀ ಪುಟ 213, 214, 215
49. ಶಾಸ್ತ್ರೀ.ಎ.ಕೆ.ಕ.160,ದಾ.4, ದಿ.ರೆ.ಶೃ.,ಮ.ರಿ.ಕೆ.ಕೆ.,ಮ್ಯೂ.ಅ.ರಿ.,ಬ್ಯೂ.,ಕೆಳದಿ,2001,ಪುಟ–49–50.
ಶಾಸ್ತ್ರೀ.ಎ.ಕೆ.ಶೃ.ಮ.ಆ.ಚಾ.ದಾ.,ಕ.ರಾ.ಪ.ಇ,ಬೆಂಗಳೂರು,2003,ಪುಟ–176–177.
50. ಕ.(ಲೆಕ್ಕ)ಪುಟ–134,ಶೃಂ.ಧ.ಸಂ,ಶ್ರೀಮಠ,ಶೃಂಗೇರಿ,1983,ಪುಟ–182.
51. ಕ.13,ದಾ.18,ಕ.28,ದಾ.72,ಕ.42,ದಾ.34,ಕ.44,ದಾ.108,ಕ.122,ದಾ.8,ಶಾಸ್ತ್ರೀಎ.ಕೆ,ಶೃಂ.ಧ.ಸಂ, ಶ್ರೀಮಠ,ಶೃಂಗೇರಿ,1983,ಪುಟ–182.
52. ಕ.42.ದಾ.34.ಕ.44. ಶಾಸ್ತ್ರೀಎ.ಕೆ.ಶೃಂ.ಧ.ಸಂ. ಶ್ರೀಮಠ.ಶೃಂಗೇರಿ.1983.ಪುಟ–183.
53. ಕ.44ದಾ.41, ಶಾಸ್ತ್ರೀಎ.ಕೆ,ಶೃಂ.ಧ.ಸಂ.ಶ್ರೀಮಠ,ಶೃಂಗೇರಿ,1983,ಪುಟ–184.
54. ಕ. 28. ದಾ.72. ಶೃ. ಧ. ಸಂ., 182–83
55. ಎಸ್‌ಜಿಆರ್ 129 ಪುಟ ಸಂಖ್ಯೆ 183–84,
56. ಕ 73 ದಾ 3 ಶೃ ಧ ಸಂ ಪುಟ ಸಂಖ್ಯೆ 185. 3.2 ಕ 12 ದಾ 73 (ಕ 28 ದಾ 36).ಶೃ ಮ ಕ ಆ ಚಾ ದಾ ಎ.ಕೆ.ಶಾಸ್ತ್ರೀ ಪುಟ 95–96.
57. ಕ.13.ದಾ.18.ಶೃಂ.ಧ.ಸಂ,ಪುಟ–188
58. ಕ 10 ದಾ 28, 29 ಮತ್ತು 30 ಶೃ ಧ ಸಂ ಪುಟ 195.
59. ಕ 10 ದಾ 28 ಶೃ ಧ ಸಂ ಪುಟ ಸಂಖ್ಯೆ 195–96
60. ಕ 10 ದಾ 29 ಶೃ ಧ ಸಂ 196
61. ಕ 21 ದಾ 31 ಕ 25 ದಾ 45 ಕ 45 ದಾ 124 ಮತ್ತು 132 ಕ 56 ದಾ 2 ಕ 71 ದಾ 1 ಕ 89 ದಾ 3 ಕ 62.ದ 140 ದ 141 ದಾ 35 ಮತ್ತು 40 ಶೃ.ಧ.ಸಂ. ಎ.ಕೆ.ಶಾಸ್ತ್ರೀ ಪುಟ 136.
62. ಎ ಆರ್ ಎಂ ಎ ಒ ವಾರ್ಷಿಕ ವರದಿ ಮೈಸೂರು ಪತ್ರಾಗಾರ ಮತ್ತು ಪ್ರಾಚ್ಯವಸ್ತು ಇಲಾಖೆ, ಎ.ಆರ್.ಎಂ.ಎ.ಡಿ 1916 ಪುಟ 71 ಶೃಂ.ಧ.ಸಂ. ಎಕೆ ಪುಟ ಸಂಖ್ಯೆ 37. ಶೃಂ.ದಾ.
63. ಶೃಂ.ಧ.ಸಂ.ಶ್ರೀಮಠ, ಶೃಂಗೇರಿ,1983,ಪುಟ–50,66,(ಕ 65 ದಾ 15 ಶೃ ಕ ಆ ಚಾ ದಾ ಎ.ಕೆ.ಶಾಸ್ತ್ರೀ ಪುಟ ಸಂಖ್ಯೆ 87, 88, 89, 90.
64. ಕ 195 ದಾ 31 ಶೃ ಕ ಆ ಚಾ ದಾ ಎ.ಕೆ.ಶಾಸ್ತ್ರೀ ಪುಟ ಸಂಖ್ಯೆ 92–95
65. ಕ 52 ದಾ 27 ಶೃ ಕ ಆ ಚಾ ದಾ ಪುಟ ಸಂಖ್ಯೆ 110–114.
66. ಕ 66 ದಾ 5 ಶೃ ಕ ಆ ಚಾ ದಾ ಎ.ಕೆ.ಶಾಸ್ತ್ರೀ ಪುಟ 126–129
67. ಕ 45 ದಾ 105 ಶೃ ಕ ಆ ಚಾ ದಾ ಎ.ಕೆ.ಶಾಸ್ತ್ರೀ ಪುಟ ಸಂಖ್ಯೆ 209–210
68. ಕ 113 ದಾ 117 ಕ 113 ದಾ 1 ಶೃ ಕ ಆ ಚಾ ಎ.ಕೆ.ಶಾಸ್ತ್ರೀ ಪುಟ 215–216
69. ಕ 70 ದಾ 112 ಶೃ ಕ ಆ ಚಾ ದಾ ಎ.ಕೆ.ಶಾಸ್ತ್ರೀ ಪುಟ ಸಂಖ್ಯೆ 240–241.
70. ಕ 14 ದಾ 4 ಶೃ ಕ ಆ ಚಾ ದಾ ಎ.ಕೆ.ಶಾಸ್ತ್ರೀ ಪುಟ 263–264

4 ಶೃಂಗೇರಿ ಮಹಾಸಂಸ್ಥಾನದ ಆಡಳಿತ ಮತ್ತು ಆರ್ಥಿಕತೆ

4.1 ಸಾಮಾನ್ಯ ಆಡಳಿತ

4.2 ಆರ್ಥಿಕ ಆಡಳಿತ

4.3 ಆರ್ಥಿಕ ಆಡಳಿತದ ವೈಶಿಷ್ಟ್ಯಗಳು

4.4 ನಾಣ್ಯ ಪದ್ಧತಿ

ಅಧ್ಯಾಯ- 4

ಮಹಾಸಂಸ್ಥಾನದ ಆಡಳಿತ ಮತ್ತು ಆರ್ಥಿಕತೆ

ಶೃಂಗೇರಿ ಮಹಾಸಂಸ್ಥಾನದ ಆಡಳಿತ ಮತ್ತು ಆರ್ಥಿಕತೆಗಳು ಒಂದಕ್ಕೊಂದು ಪೂರಕವಾಗಿವೆ. ಯಾವುದೇ ಒಂದು ಆರ್ಥಿಕತೆಯನ್ನು ಅಧ್ಯಯನ ಮಾಡಬೇಕಾದರೆ ಆಡಳಿತ ಮತ್ತು ಆರ್ಥಿಕತೆಗಳನ್ನು ಜೊತೆ ಜೊತೆಯಾಗಿ ಅಧ್ಯಯನ ಮಾಡಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ. ಹಿಂದಿನಿಂದಲೂ ಆಡಳಿತ ಮತ್ತು ಆರ್ಥಿಕತೆಗಳು ಒಟ್ಟಾಗಿ ಕಾರ್ಯನಿರ್ವಹಿಸುತ್ತಿವೆ. ಅಲ್ಫ್ರೆಡ್ ಮಾರ್ಷಲ್‌ನ ಕಾಲದವರೆಗೂ ಅರ್ಥಶಾಸ್ತ್ರ ಮತ್ತು ಆಡಳಿತ ಒಂದೇ ವಿಷಯವೆಂದು ಪರಿಗಣಿಸಲಾಗಿತ್ತು. ಆದ್ದರಿಂದ ಅರ್ಥಶಾಸ್ತ್ರವನ್ನು ರಾಜಕೀಯ ಅರ್ಥಶಾಸ್ತ್ರವೆಂದು ಕರೆಯಲಾಗುತ್ತಿತ್ತು. ಆಡಳಿತ ಮತ್ತು ಆರ್ಥಿಕತೆಗಳು ಒಂದಕ್ಕೊಂದು ಪೂರಕವಾಗಿದೆಯೆಂದು ಕೌಟಿಲ್ಯನ ಅರ್ಥಶಾಸ್ತ್ರದಲ್ಲಿ ವ್ಯಕ್ತವಾಗಿದೆ. ಕೌಟಿಲ್ಯನ ಪ್ರಕಾರ ಪ್ರಾಚೀನ ಭಾರತದ ಸಮಾಜ ಸರಳವಾಗಿರದೆ ಸಂಕೀರ್ಣವಾಗಿದ್ದು ಆರ್ಥಿಕ, ರಾಜಕೀಯ, ನೈತಿಕ ಹಾಗೂ ಸಾರ್ವಜನಿಕ ಆಡಳಿತ ಅಂಶಗಳನ್ನು ಒಳಗೊಂಡಿದೆ.[1]

ಅಂತೆಯೇ ಶೃಂಗೇರಿ ಮಹಾಸಂಸ್ಥಾನದ ಆರ್ಥಿಕತೆಯನ್ನು ಅಧ್ಯಯನ ಮಾಡಲು ಆರ್ಥಿಕ, ಸಾಮಾಜಿಕ, ಆಡಳಿತ, ಧಾರ್ಮಿಕ ನೈತಿಕ ಅಂಶಗಳು ಪ್ರಮುಖವಾಗುತ್ತವೆ.

ಮಠವು ಆಡಳಿತಾತ್ಮಕವಾದ ಅಧಿಕಾರ ಪಡೆದುಕೊಂಡರೂ ಸಹ ಗುರುಗಳು ನೇರವಾಗಿ ಆಡಳಿತದಲ್ಲಿ ಭಾಗಿಯಾಗದೆ, ತಮ್ಮ ಅಧಿಕಾರಿಗಳ ಮೂಲಕ ಸೂಕ್ತ ಮಾರ್ಗದರ್ಶನ ನೀಡುತ್ತಾ, ಆಡಳಿತ ನಡೆಸಿ ಅಂತಿಮ ತೀರ್ಮಾನವನ್ನು ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳುವ ಅಧಿಕಾರವನ್ನು ಹೊಂದಿದ್ದರು. ಇಂತಹ ಸಂಪ್ರದಾಯವು ಶತಮಾನಗಳಿಂದ ಬೆಳೆದು ಬಂದು ಈಗಲೂ ಇರುವುದೇ ಇದಕ್ಕೆ ಸಾಕ್ಷಿ. ಶೃಂಗೇರಿ ಮಠವು ವಿಜಯನಗರದ ಪೋಷಣೆಯಿಂದ ಒಂದು ವ್ಯವಸ್ಥಿತ ಆಡಳಿತ ಸಂಸ್ಥೆಯಾಗಿ ಬೆಳೆದು, ತನ್ನದೇ ಆಡಳಿತ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯನ್ನು ರೂಪಿಸಿಕೊಂಡು, ಸಮಕಾಲೀನ ರಾಜ ಮನೆತನಗಳ ಸಹಕಾರದಿಂದ ತನ್ನ ಅಧಿಕಾರವನ್ನು ವಿಸ್ತರಿಸಿಕೊಂಡು ಆರ್ಥಿಕ ಸಂಪನ್ಮೂಲಗಳನ್ನು ಕ್ರೋಢೀಕರಿಸಿಕೊಂಡು ತನ್ನ ವ್ಯಾಪ್ತಿಗೆ ಒಳಪಡುವ ಪ್ರದೇಶಗಳಲ್ಲಿ ತನ್ನದೇ ಕಾಯಿದೆ ಕಾನೂನುಗಳನ್ನು ರಚಿಸಿಕೊಂಡು ಆಡಳಿತವನ್ನು ನಡೆಸುತ್ತಿತ್ತು. ಜಹಗೀರಾಗಿ ಮಠವು ಆಯಾಯ ಸಮಕಾಲೀನ ರಾಜರುಗಳ ಆಡಳಿತ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯಲ್ಲಿ ಏರುಪೇರುಗಳಾದರೂ ತಮ್ಮ ಆಡಳಿತವನ್ನು ಪ್ರತ್ಯೇಕವಾಗಿಯೇ ಮುಂದುವರಿಸಿಕೊಂಡು ಬಂದಿರುವುದು ಈ ಆಡಳಿತ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯ ವೈಶಿಷ್ಟ್ಯವಾಗಿದೆ.

ಕ್ರಾಂತಿಗಳು, ಯುದ್ಧಗಳು ಮತ್ತು ರಾಜಮನೆತನಗಳ ಬದಲಾವಣೆಗಳಿಂದಾಗಿ, ದಕ್ಷಿಣ ಭಾರತದಲ್ಲೆಲ್ಲಾ ರಾಜಕೀಯ ಅಸ್ಥಿರತೆಯುಂಟಾಯಿತು. ರಾಜಕೀಯ ಅಲ್ಲೋಲಕಲ್ಲೋಲದಿಂದಾಗಿ

[illegible]

[illegible]

ಕೆಲವು ಆಸ್ತಿಪಾಸ್ತಿಗಳನ್ನು ಕಳೆದುಕೊಳ್ಳುವ ದುಸ್ಥಿತಿ ಧರ್ಮಸಂಸ್ಥಾನಕ್ಕೆ ಒದಗಿ ಬಂದಿತು. ಮೇಲಾಗಿ ಅನ್ಯ ಮತಗಳು ಪ್ರವರ್ಧಮಾನವಾಗಿದ್ದರಿಂದ ಅದ್ವೈತಕೇಂದ್ರವಾಗಿದ್ದ ಶೃಂಗೇರಿ ಸಂಸ್ಥಾನಕ್ಕೆ ತನ್ನ ಸಮಸ್ತ ಗೌರವವನ್ನು ಕಾಪಾಡಿಕೊಳ್ಳುವುದು ಸವಾಲಿನ ವಿಷಯವಾಗಿತ್ತು.

ಇಷ್ಟೊಂದು ಅಡೆತಡೆಗಳ ನಡುವೆ ವಿಜಯನಗರದ ನಂತರ ಕರ್ನಾಟಕದ ಅರಸು ಮನೆತನದವರು, ಶೃಂಗೇರಿ ಧರ್ಮ ಸಂಸ್ಥಾನವನ್ನು ಪೋಷಿಸತೊಡಗಿದರು. ಕೆಳದಿ ಅರಸರ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ದೊರೆತ ಸಹಾಯದಿಂದ ಮಠವು ತೊಂದರೆಗಳನ್ನೆಲ್ಲಾ ಜಯಿಸಿ, ಚೇತರಿಸಿಕೊಂಡಿತು. ಆನಂತರದಲ್ಲಿ ಮರಾಠ, ಮುಸಲ್ಮಾನ ದೊರೆಗಳು ಮೈಸೂರು ಒಡೆಯರ್ ಮತ್ತು ಬ್ರಿಟಿಷ್ ಅಧಿಕಾರಿಗಳು ಶೃಂಗೇರಿ ಮಠದ ಸೊತ್ತು, ಸೌಲಭ್ಯಗಳನ್ನು ಹೆಚ್ಚಿಸುವುದರ ಜೊತೆಗೆ ಧರ್ಮ ಸಂಸ್ಥಾನದ ಸರ್ವಶ್ರೇಷ್ಠತ್ವವನ್ನು ಅಂಗೀಕರಿಸಿದರು. ಕಾಲ ಕ್ರಮೇಣ, ಮಠದ ಆಸ್ತಿಯು ಹೆಚ್ಚಿದಂತೆ, ಧಾರ್ಮಿಕ, ಶೈಕ್ಷಣಿಕ ಮತ್ತು ಸಾಂಸ್ಕೃತಿಕ ಚಟುವಟಿಕೆಗಳನ್ನು ನಿರ್ವಹಿಸುವುದರೊಂದಿಗೆ ದೊರಕಿಸಿದ ಭೂಮಿಯನ್ನು ರಕ್ಷಿಸಿಕೊಂಡು ಹೋಗುವ ವಿಶೇಷ ಜವಾಬ್ದಾರಿಯನ್ನು ನಿರ್ವಹಿಸಬೇಕಾಯಿತು. ಈ ಎಲ್ಲಾ ಕಾರಣಗಳಿಂದಾಗಿ, ಶೃಂಗೇರಿ ಸಂಸ್ಥಾನದಲ್ಲಿ ಆಡಳಿತ ಪದ್ಧತಿಯು ನಿರ್ಮಾಣಗೊಂಡು ವಿವಿಧ ವಿಭಾಗಗಳ ಸ್ಥಾಪನೆಯಾಗಿ, ಆಡಳಿತಾಧಿಕಾರಿಗಳ ನೇಮಕವಾಗಿ ಕಾರ್ಯ ನಿರ್ವಹಣೆಯು ಪ್ರಾರಂಭವಾಯಿತು. ಈ ಎಲ್ಲಾ ವಿಭಾಗಗಳಿಗೆ ಜಗದ್ಗುರುಗಳೇ ಮುಖ್ಯಸ್ಥರು, ಅವರ ಅನುಗ್ರಹದಿಂದಲೇ ಎಲ್ಲಾ ಕಾರ್ಯಗಳು ನಡೆಯತೊಡಗಿದವು. ಸಂಸ್ಥಾನದ ಆಸ್ತಿಪಾಸ್ತಿಗಳೇನೋ ಹೆಚ್ಚಾದವು, ಆದರೆ ಅದರೊಂದಿಗೆ ಆಡಳಿತಾತ್ಮಕ ಜವಾಬ್ದಾರಿಯೂ ಹೆಚ್ಚಾಯಿತು. ಈ ಜವಾಬ್ದಾರಿಯನ್ನು ತನ್ನ ಅಧಿಕಾರಿಗಳ ಮೂಲಕ ಮಹಾಸಂಸ್ಥಾನವು ಸಮರ್ಥವಾಗಿ ನಿಭಾಯಿಸಿಕೊಂಡು ಬಂದಿತು.

ಶೃಂಗೇರಿ ಮಹಾಸಂಸ್ಥಾನದ ಆಡಳಿತವನ್ನು ಸಾಮಾನ್ಯ ಆಡಳಿತ, ಆರ್ಥಿಕ ಆಡಳಿತ ಮತ್ತು ಆರ್ಥಿಕ ಆಡಳಿತದ ವೈಶಿಷ್ಟ್ಯಗಳೆಂದು ವರ್ಗೀಕರಿಸಬಹುದಾಗಿದೆ. ಬೇರೆ ಬೇರೆ ಕಾಲಗಳಲ್ಲಿ ಆಳಿದ ಅರಸು ಮನೆತನಗಳು ಮಠಕ್ಕೆ ಭೂದಾನ ಮಾಡಿ ಆಸ್ತಿಯನ್ನು ಹೆಚ್ಚಿಸಿದವು. ಕ್ರಿ.ಶ. 18 ಮತ್ತು 19ನೇ ಶತಮಾನದಲ್ಲಿ ಭಾರತದ ದಕ್ಷಿಣ ಭಾಗದಲ್ಲಿಯೂ ಕೆಲವು ಹಳ್ಳಿಗಳು ಶೃಂಗೇರಿ ಮಠಕ್ಕೆ ದೊರೆತವು. ಈ ರೀತಿ ಸಂಸ್ಥಾನದ ಸೀಮೆಯು ಕೇವಲ ಶೃಂಗೇರಿಯ ಸುತ್ತ ಮುತ್ತಲಿನ ಪ್ರದೇಶಗಳಿಗೆ ಸೀಮಿತವಾಗಿರದೆ ಕರ್ನಾಟಕ ಮತ್ತು ಇತರೆ ರಾಜ್ಯಗಳಿಗೂ ಹರಡಿತ್ತೆಂಬುದು ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗುತ್ತದೆ. ಕ್ರಿ.ಶ. 1878-81ರಲ್ಲಿ ಮದ್ರಾಸು ಸರ್ವೆ ಅಧಿಕಾರಿಗಳು ಪ್ರಕಟಪಡಿಸಿದ ಶೃಂಗೇರಿ ಜಹಗೀರ್ ನಕಾಶೆಯಲ್ಲಿ ಒಟ್ಟು ಅಸಲಿ ಗ್ರಾಮಗಳ ಸಂಖ್ಯೆ 23. (ಶೃಂಗೇರಿ ಜಹಗೀರು ನಕಾಶೆ)

ಅಧಿಕಾರಿಗಳು ಮತ್ತು ಅವರ ಕಾರ್ಯ

4.1.ಸಾಮಾನ್ಯ ಆಡಳಿತ

ಯಾವುದೇ ಒಂದು ಆಡಳಿತ ಕೇಂದ್ರವು ತನ್ನ ಮೇಲ್ವಿಚಾರಣೆಗೊಳಪಡುವ ಜನರಿಗೆ ರಕ್ಷಣೆ ನೀಡಿ, ಶಾಂತಿಯುತವಾಗಿ ಜೀವನ ನಡೆಸಲು ಅನುವಾಗುವಂತೆ ಕಟ್ಟುಪಾಡುಗಳನ್ನು ರಚಿಸಿಕೊಂಡು ಅಧಿಕಾರಿಗಳ ಮೂಲಕ ಜವಾಬ್ದಾರಿಗಳನ್ನು ನಿರ್ವಹಿಸುವಂತೆ ರೂಪಿಸಲಾಗಿರುತ್ತದೆ. ಇಂತಹ ಆಡಳಿತ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯು ಶೃಂಗೇರಿ ಧರ್ಮ ಸಂಸ್ಥಾನದಲ್ಲಿಯೂ ಇತ್ತು. ಸಮಕಾಲೀನ ರಾಜ ಮನೆತನಗಳ ಆಡಳಿತದಂತೆ ಶ್ರೇಣೀಕೃತ ಆಡಳಿತವನ್ನು ರಚಿಸಿಕೊಂಡು ಸಂಸ್ಥಾನದ ಆಡಳಿತವನ್ನು ನಡೆಸಿಕೊಂಡು ಹೋಗಿರುವುದನ್ನು ಕಾಣಬಹುದು.

ಸಾಮಾನ್ಯ ಆಡಳಿತದಲ್ಲಿ ಜಗದ್ಗುರುಗಳು ಮತ್ತು ಆಳುವ ಅರಸರುಗಳೊಂದಿಗೆ ನೇರ ಸಂಪರ್ಕ ಕಲ್ಪಿಸುವ ಕಾರ್ಯಕ್ರಮ, ಮಠದ ಆಡಳಿತ ನಿರ್ವಹಣೆ, ಕಾನೂನು ವ್ಯವಸ್ಥೆ ಕಾಪಾಡುವುದು, ಅವಿಧೇಯರಿಗೆ ಶಿಕ್ಷೆ, ಉತ್ಸವದ ಮೇಲ್ವಿಚಾರಣೆ, ಮಠದ ಆಚಾರ ವಿಚಾರಗಳ ಪಾಲನೆ, ಪತ್ರ ವ್ಯವಹಾರ, ಗುರುಗಳ ಧರ್ಮಯಾತ್ರೆ ಏರ್ಪಾಡು, ನ್ಯಾಯಾಂಗ ವ್ಯವಸ್ಥೆ, ಸಂಸ್ಥಾನದ ಶಿಷ್ಯರುಗಳ ವ್ಯಾಜ್ಯಗಳ ತೀರ್ಮಾನ, ಇತ್ಯಾದಿಗಳನ್ನು ನಿರ್ವಹಿಸುವುದಾಗಿತ್ತು.

ಶೃಂಗೇರಿ ಮಹಾಸಂಸ್ಥಾನದ ಆಡಳಿತದಲ್ಲಿ ಬರುವ ದಾಖಲೆಗಳ ಪ್ರಕಾರ ಗುರುಗಳು ತಮ್ಮ ಅಧಿಕಾರಿಗಳ ಮೂಲಕ ವ್ಯವಹಾರ ನಡೆಸುತ್ತಿದ್ದರು. ಹಾಗಿದ್ದರೂ ಮಠದ ಆಡಳಿತ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯಲ್ಲಿ ಅಗ್ರಹಾರಗಳು ಪ್ರಮುಖ ಪಾತ್ರವಹಿಸುತ್ತಿದ್ದವು. ಅಗ್ರಹಾರ ಮಹಾಜನಸಭೆ ಸ್ವತಂತ್ರ ಆಡಳಿತ ನಿರ್ವಹಿಸುತ್ತಿತ್ತು. ರಾಜ ಅಥವಾ ಇತರೆ ಅಧಿಕಾರಿಗಳು ಮಹಾಜನರ ಆಡಳಿತದಲ್ಲಿ ಹಸ್ತಕ್ಷೇಪ ಮಾಡುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ.[2] ಮಠದಲ್ಲಿ ನಡೆಯುವ ಧಾರ್ಮಿಕ ಚಟುವಟಿಕೆಗಳು, ಉತ್ಸವ, ದೀಪಾರಾಧನೆ, ಗುರುಗಳ ಪಟ್ಟಾಭಿಷೇಕ ಮುಂತಾದ ಸಮಾರಂಭಗಳಲ್ಲಿ ಇವರ ಪಾತ್ರ ಮುಖ್ಯವಾಗಿತ್ತು. ಇದಕ್ಕೆ ಒಂದು ಉದಾಹರಣೆ: ಶೃಂಗೇರಿ ಮಹಾಜನರು ಕೆಳದಿಯ ಇಮ್ಮಡಿ ಬಸವಪ್ಪನಾಯಕನಿಗೆ ತಿಳಿಸಿದ್ದೇನೆಂದರೆ – ಶ್ರೀ ಸಚ್ಚಿದಾನಂದ ಭಾರತೀಗಳ ಅನಾರೋಗ್ಯದ ಕಾರಣ ಮೇಲೆ ಅವಧಾನಿ ತಿರುಮಲ ಭಟ್ಟರ ಮಗ ತಿಪ್ಪಾಭಟ್ಟರನ್ನು ಆಯ್ಕೆ ಮಾಡಿ ಅವರಿಗೆ ಅಭಿನವ ಸಚ್ಚಿದಾನಂದ ಭಾರತೀ ಎಂಬ ಹೆಸರನ್ನು ನೀಡಲಾಯಿತು.[3]

ತೀರ ಇತ್ತೀಚಿನವರೆಗೂ ಮೊದಲ ಮಂಗಳಾರತಿ, ಪ್ರಥಮ ತೀರ್ಥ ಮೊದಲಾದ ಗೌರವಗಳು ಸಲ್ಲುತ್ತಿದ್ದವು. ಚೌಳಿಕೆರೆ ಅಗ್ರಹಾರದ ಉಲ್ಲೇಖವಿದ್ದರೂ ಮಹಾಜನಗಳ ಗೌರವ ಕೇವಲ ನಾಲ್ಕು

[illegible]

ಅಗ್ರಹಾರಗಳ ಮಹಾಜನರಿಗೆ ಮಾತ್ರ ಸಲ್ಲುತ್ತಿತ್ತು ಎಂದು ಮಠದಲ್ಲಿ ವಿವಿಧ ಹುದ್ದೆಗಳಲ್ಲಿ ಕಾರ್ಯನಿರ್ವಹಿಸಿದ ವೇದ ಬ್ರಹ್ಮ ಶ್ರೀ ಗಣಪತಿ ಅವಧಾನಿಗಳು ತಿಳಿಸುತ್ತಾರೆ.

ಗುರು ಪರಂಪರೆಯಲ್ಲಿ 33ನೇ ಜಗದ್ಗುರುಗಳಾದ ಸಚ್ಚಿದಾನಂದ ಶಿವಾಭಿನವ ನರಸಿಂಹಭಾರತೀ ಸ್ವಾಮಿಗಳವರ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಸರ್ವಾಧಿಕಾರಿಗಳಾಗಿದ್ದ ಶ್ರೀಕಂಠ ಶಾಸ್ತ್ರಿಗಳ ದಕ್ಷತೆ ಮತ್ತು ಚಾಣಾಕ್ಷತೆಯಿಂದ ಆಡಳಿತ ವ್ಯವಸ್ಥೆ ನೇರವಾಗಿ ಶ್ರೀಗಳವರ ಹಸ್ತಗತವಾಯಿತು. ಮಹಾಜನರುಗಳ ಆಡಳಿತದ ಅವಧಿಯಲ್ಲೂ ಬೇರೆ ಬೇರೆ ಅಧಿಕಾರ ಸ್ಥಾನಗಳು ಅಧಿಕಾರಿಗಳ ಜವಾಬ್ದಾರಿಗಳು ಮುಂದುವರೆದುಕೊಂಡು ಬಂದವು.

ವಿಶೇಷವಾಗಿ ರಾಜ ಮಹಾರಾಜರುಗಳ ಜೊತೆ ಸಂಬಂಧ ದೇಶದ ಬೇರೆ ಬೇರೆ ಭಾಗಗಳಲ್ಲಿದ್ದ ಆಸ್ತಿ ಪಾಸ್ತಿಗಳ ನಿರ್ವಹಣೆಗಳಲ್ಲಿ ಮಹಾಜನರ ಪಾತ್ರ ಶೂನ್ಯವೆಂದೇ ಹೇಳಬಹುದು. ಕೇವಲ ಶೃಂಗೇರಿ ಜಹಗೀರು ಪ್ರದೇಶಕ್ಕೆ ಅವರ ವ್ಯಾಪ್ತಿ ಸೀಮಿತವಾಗಿದ್ದಂತೆ ಕಂಡು ಬರುತ್ತವೆ. ಅಗ್ರಹಾರಗಳ ಬಗ್ಗೆ ಶಾಸನಗಳಲ್ಲಿ ಉಲ್ಲೇಖವಿದೆ. ಮಹಾಜನಗಳ ಬಗ್ಗೆ ಮೊದಲು ಕರ್ನಾಟಕದಲ್ಲಿ ಉಲ್ಲೇಖವಿರುವುದು ಕ್ರಿ.ಶ. 6ನೇ ಶತಮಾನದಲ್ಲಿ ಗಂಗರ ದುರ್ವಿನೀತ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಎಂದು ತಿಳಿಯುತ್ತದೆ. ಈ ಮಹಾಜನರು ಒಟ್ಟುಗೂಡುವಿಕೆಯನ್ನು ಮಹಾಜನಸಭೆ ಎಂದು ಕರೆದರು. ಶೃಂಗೇರಿ ಸೀಮೆಯ ಅಗ್ರಹಾರಗಳಲ್ಲಿ, ವಿದ್ಯಾರಣ್ಯಪುರ, ಸಚ್ಚಿದಾನಂದಪುರ, ನರಸಿಂಹಪುರ, ಶೃಂಗಪುರ, ಚೌಳಿಕೆರೆ ಈ ಐದು ಅಗ್ರಹಾರಗಳ ಮುಖಂಡರೇ ಮಹಾಜನರುಗಳು ಎನಿಸಿಕೊಂಡಿದ್ದರು. ಈಗ ಅಲ್ಲಿನ ಹಿಂದಿನ ಕುಟುಂಬಗಳೆಲ್ಲವೂ ನಗರಗಳಿಗೆ ವಲಸೆ ಹೋಗಿ ಹಿರಿಯರಿಲ್ಲದಿರುವುದರಿಂದಲೂ ಶ್ರೀ ಮಠದ ಆಡಳಿತವೂ ಹೆಚ್ಚು ಹೆಚ್ಚು ಸಾಂಪ್ರದಾಯಿಕತೆಯಿಂದ ದೂರವಾಗಿ ಆಧುನಿಕತೆಗೆ ಒಳಗಾಗುತ್ತಿರುವುದರಿಂದಲೂ ಮೊದಲ ತೀರ್ಥ ಮೊದಲಾದ ಗೌರವಗಳು ಇಲ್ಲವಾಗಿದೆ. ಅಲ್ಲದೆ ಈ ಅಗ್ರಹಾರಗಳ ಜನರು ಆರ್ಥಿಕವಾಗಿ ಬಲಹೀನರಾಗುತ್ತಾ ಕ್ರಮೇಣ ಜೀವನೋಪಾಯಕ್ಕಾಗಿ ಶ್ರೀಮಠವನ್ನು ಆಶ್ರಯಿಸಬೇಕಾದ ಸ್ಥಿತಿ ಒದಗಿ ಕ್ರಮವಾಗಿ ತಮ್ಮ ಮೊದಲಿನ ಸ್ಥಾನಗಳನ್ನು ಕಳೆದುಕೊಳ್ಳುತ್ತಾ ಬಂದರು.

ತಮ್ಮ ಕರ್ತವ್ಯ ರೂಪವಾಗಿ ಚಾತುರ್ಮಾಸ್ಯ, ರಥೋತ್ಸವ ನಡೆಯುವಾಗ ಮಹಾಜನರುಗಳು ಜಗದ್ಗುರುಗಳನ್ನು ಪ್ರಾರ್ಥನಾ ಪೂರ್ವಕವಾಗಿ ಸ್ವಾಗತಿಸುವುದು, ವಿಶೇಷ ಸಂದರ್ಭಗಳಲ್ಲಿ ಕಾಣಿಕೆ ಸಮರ್ಪಿಸುವುದು ಮೊದಲಾದ ಸಂಪ್ರದಾಯಗಳು ಈಗಲೂ ಉಳಿದುಬಂದಿದೆ. ಆದರೆ ಈ ಕಾರ್ಯಗಳನ್ನು ಬೇರೆಯವರು ನಡೆಸಿಕೊಂಡು ಬರುತ್ತಿದ್ದಾರೆ.

ಹೀಗೆ ಧರ್ಮಸಂಸ್ಥಾನವು ಬೆಳೆದಂತೆ ಆಡಳಿತ ವ್ಯವಸ್ಥೆ ಬೆಳೆಯುತ್ತಾ ಹೋಯಿತು. ಅಧಿಕಾರಿಗಳನ್ನು ನೇಮಿಸಿ ಅವರಿಗೆ ಕೆಲಸಗಳನ್ನು ಹಂಚಿಕೊಡಲಾಯಿತು. ಸಂಸ್ಥಾನದ ಆಡಳಿತವನ್ನು

[illegible]

ಸುಗಮಗೊಳಿಸಲು ರಾಜ ಮನೆತನದವರು ಕಾಲ ಕಾಲಕ್ಕೆ ತಮಗೆ ಸಾಧ್ಯವಾದ ಎಲ್ಲಾ ನೆರವನ್ನೂ ನೀಡಿದರು. ಕ್ರಿ.ಶ. 19ನೇ ಶತಮಾನದ ಕೊನೆಯ ಭಾಗದಲ್ಲಿ ಮಠದ ಆಡಳಿತದಲ್ಲಿ ಸಾಕಷ್ಟು ಬದಲಾವಣೆಗಳಾದವು. ಶೃಂಗೇರಿ ಜಹಗೀರ್ ರದ್ದಾದರೂ ಆಡಳಿತವೇನೂ ಕಡಿಮೆಯಾಗಿಲ್ಲ. ಆದರೆ ಮಹಾಸಂಸ್ಥಾನದ ಆಡಳಿತವು ತನ್ನ ಪ್ರದೇಶಕ್ಕೆ ಸೀಮಿತವಾಗಿದ್ದಂತೆ ಕಂಡುಬರುತ್ತದೆ. ಸಂಸ್ಥಾನದ ಎಲ್ಲಾ ದೇವಾಲಯಗಳ ನಿತ್ಯ ಪೂಜೆಯನ್ನು ಧಾರ್ಮಿಕ ಕಾರ್ಯಗಳು ನಿರಂತರವಾಗಿ ನಡೆಯುತ್ತಿವೆ. ಮಠಕ್ಕೆ ಬರುವ ಯಾತ್ರಿಕರ ಸಂಖ್ಯೆ ಹೆಚ್ಚುತ್ತಿದೆ. ಶಾಖಾ ಮಠಗಳ ಮತ್ತು ಅತಿಥಿಗೃಹಗಳ ಆಡಳಿತ ನಿರ್ವಹಣೆ, ಹಲವಾರು ಧಾರ್ಮಿಕ ಹಾಗೂ ಸಾಮಾಜಿಕ ಜವಾಬ್ದಾರಿಗಳ ನಿರ್ವಹಣೆ ಮಠದ ಕಾರ್ಯವಾಗಿದೆ.

ಸಾಮಾನ್ಯ ಆಡಳಿತ ಅಧಿಕಾರಿಗಳು ಮತ್ತು ಅವರ ಕಾರ್ಯ

ಶೃಂಗೇರಿ ಜಹಗೀರ್ ನಕಾಶೆ, ಸಂಸ್ಥಾನದ ಕಡತಗಳಲ್ಲಿ ನಮೂದಿಸಲಾದ ಅಧಿಕಾರಿಗಳೆಂದರೆ – ಸರ್ವಾಧಿಕಾರಿ, ಪಾರುಪತ್ಯೆಗಾರ, ಸುಬೇದಾರ, ಕಿಲ್ಲೆದಾರ, ಅಮಲ್ದಾರ, ಮಣಿಯಗಾರ, ಸೇನುಬೋವ, ಬೊಕ್ಕಸ ಕರಣಿಕ, ಸೇಕದಾರ, ಗೌಡ, ರಾಯಸದವ ಇತ್ಯಾದಿ. ಈ ಎಲ್ಲಾ ಅಧಿಕಾರಿಗಳಿಗೆ ಜಗದ್ಗುರುಗಳೇ ಮುಖ್ಯಸ್ಥರು. ಅವರ ಅನುಗ್ರಹದಿಂದಲೇ ಎಲ್ಲಾ ಕಾರ್ಯಗಳು ನಡೆಯುತ್ತಿದ್ದವು.

ಸರ್ವಾಧಿಕಾರಿ

ಸರ್ವಾಧಿಕಾರಕ್ಕೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದ ಹೆಚ್ಚಿನ ಬಿನ್ನವತ್ತಳೆಗಳೆಲ್ಲ ಹದಿನೆಂಟು ಹಾಗೂ ಹತ್ತೊಂಬತ್ತನೆ ಶತಮಾನಕ್ಕೆ ಸೇರಿದವುಗಳಾಗಿವೆ. ಮಠದ ಆಸ್ತಿ ಪಾಸ್ತಿಗಳನ್ನು ರಕ್ಷಿಸುವ, ಮಠಕ್ಕೆ ಸಂದಾಯವಾಗತಕ್ಕ ಹಣ ವಸೂಲು ಮಾಡುವ ಇನ್ನಿತರ ಆಡಳಿತಕ್ಕೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದ ಮಹತ್ವದ ಕಾರ್ಯಗಳನ್ನು ಸರ್ವಾಧಿಕಾರಿಯು ನಿರ್ವಹಿಸುತ್ತಿದ್ದನೆಂದು ತಿಳಿಯುತ್ತದೆ. ಒಟ್ಟಿನಲ್ಲಿ ಮಠದ ಸರ್ವತೋಮುಖ ಅಭಿವೃದ್ಧಿಯು ಸರ್ವಾಧಿಕಾರಿಯನ್ನು ಅವಲಂಬಿಸಿತ್ತು ಎಂಬುದು ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗುತ್ತದೆ. ಸರ್ವಾಧಿಕಾರಿಗೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದಂತೆ ಮತ್ತು ಅವನ ಕಾರ್ಯಗಳಿಗೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದಂತೆ ಕಡತಗಳಲ್ಲಿನ ಅನೇಕ ಬಿನ್ನವತ್ತಳೆಗಳು ಬೆಳಕು ಚೆಲ್ಲುತ್ತವೆ. ರಾಮಚಂದ್ರಯ್ಯ, ಪಾಣಿ ವೆಂಕಟಾಚಲಭಟ್ಟ, ಪುಟ್ಟತಮ್ಮಭಟ್ಟ ಲಕ್ಷ್ಮಿನರಸಿಂಹಶಾಸ್ತ್ರಿ, ಸಿಂಗಪ್ಪಯ್ಯ, ಪುಟ್ಟರಾಯ ಮೊದಲಾದವರು ಬೇರೆಬೇರೆ ಕಾಲಗಳಲ್ಲಿ ಸರ್ವಾಧಿಕಾರಿಗಳಾಗಿದ್ದರು ಎಂದು ತಿಳಿದುಬರುತ್ತದೆ. ಮಠದಲ್ಲಿ ಸರ್ವಾಧಿಕಾರಿಯ ಸ್ಥಾನ ಉನ್ನತ ಸ್ಥಾನವಾಗಿತ್ತು ಎಂದು ಹೇಳಬಹುದು.

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

ಜಗದ್ಗುರುಗಳೊಂದಿಗೆ ಮತ್ತು ಆಳುವ ಅರಸರೊಂದಿಗೆ ಸರ್ವಾಧಿಕಾರಿಗೆ ನೇರಸಂಪರ್ಕವಿತ್ತು. ಸರ್ವಾಧಿಕಾರಿ ಅಧಿಕಾರ ವಹಿಸಿಕೊಳ್ಳುವ ಮುನ್ನ ಶ್ರೀಮಠದ ಕಛೇರಿಗೆ (ಭಂಡಾರಕ್ಕೆ) ಬಿನ್ನವತ್ತಳೆಯನ್ನು ಸಮರ್ಪಿಸುವುದು ಪದ್ಧತಿ. ಉದಾಹರಣೆ ರಾಮಚಂದ್ರಯ್ಯ ಅಧಿಕಾರ ವಹಿಸಿಕೊಳ್ಳುವಾಗ ಸಮರ್ಪಿಸಿದ ಬಿನ್ನವತ್ತಳೆ.[4]

ಕ್ರಿ.ಶ. 1801 ರ ದಾಖಲೆಯಲ್ಲಿ ಪಾಣಿ ವೆಂಕಟಾಚಲಭಟ್ಟನು ಸರ್ವಾಧಿಕಾರಕ್ಕೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದಂತೆ ಶ್ರೀಮಠದ ಭಂಡಾರಕ್ಕೆ ಬರೆದುಕೊಂಡ ಬಿನ್ನವತ್ತಳೆಯಲ್ಲಿ ಸೀಮೆಯಿಂದ ಮಠಕ್ಕೆ ಬಂದ ಅಡಿಕೆ, ಮೆಣಸು, ಭತ್ತ, ಮೇಲು ಹಣ ಮುಂತಾದವುಗಳನ್ನು ಶಾನುಬೋಗರ ಲೆಕ್ಕಾಚಾರದ ಪ್ರಕಾರ ಸಂಗ್ರಹಿಸಿ ಬೀಳಾದ ಭೂಮಿಯನ್ನು ಒಕ್ಕಲು ಮಾಡಿಸಿ ಪೇಟೆ ಸುಂಕ, ಚರಾದಾಯ, ಹೊರಸೀಮೆಯಿಂದ ಬರುವಂತಹ ಹಣ, ಇತ್ಯಾದಿಗಳನ್ನು ತರಿಸಿಕೊಂಡು ಮಠದಲ್ಲಿ ಕಟ್ಟಲೆ ಸಂಪ್ರದಾಯವನ್ನು ಅಪ್ಪಣೆ ಪ್ರಕಾರ ಚಾಚು ತಪ್ಪದೇ ನಡೆಸಿಕೊಂಡು, ಉಗ್ರಾಣಕ್ಕೆ ಬೇಕಾದ ದಿನಿಸುಗಳನ್ನು ತಂದು ದೇವತಾ ಕಟ್ಟಳೆಗಳನ್ನು ಸಾಂಗವಾಗಿ ನಡೆಸಿಕೊಂಡು ಬರುವ ಕಾರ್ಯದಲ್ಲಿ ಲೋಪವೆಸಗದೆ ನಿರ್ವಂಚನೆಯಿಂದ ನಡೆಸಿಕೊಂಡು ಬರುತ್ತೇನೆಂದು ವಿನಂತಿಸಿಕೊಂಡಿರುವುದು ಕಂಡು ಬರುತ್ತದೆ.[5]

ಕ್ರಿ.ಶ. 1818ರ ಕಾಲಕ್ಕೆ ಸೇರಿದ ದಾಖಲೆಯಲ್ಲಿ ಮಠದ ಸರ್ವಾಧಿಕಾರಕ್ಕೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದ ಬಿನ್ನವತ್ತಳೆಯ ಸಾರಾಂಶವೇನೆಂದರೆ,

ಶಾನುಬೋಗ ರಾಮಚಂದ್ರಯ್ಯನು ಸರ್ವಾಧಿಕಾರವನ್ನು ತನಗೆ ನೀಡುವಂತೆ ಬಿನ್ನಹಿಸಿಕೊಂಡ. ಮಠಕ್ಕೆ ಬರುವ ಅಡಿಕೆ, ಮೆಣಸು, ಭತ್ತ ಮುಂತಾದವುಗಳನ್ನು ಶಾನುಭೋಗರ ಲೆಕ್ಕದ ಪ್ರಕಾರ ಸಂಗ್ರಹಿಸಿ, ಬೀಳುಭೂಮಿಯನ್ನು ಉಳುಮೆ ಮಾಡಿಸಿ, ಪೇಟೆ ಸುಂಕ, ಚರಾದಾಯ ಹಿಂದಿನ ಬಿನ್ನವತ್ತಳೆಯ ಉಲ್ಲೇಖದಂತೆ ಕಾರ್ಯವೆಸಗಿ ಜೊತೆಗೆ ಅಪ್ಪಣೆ ಪ್ರಕಾರ ಎತ್ತುವಳಿಂದಾದ ಹಣದಲ್ಲಿ 60 ಗದ್ಯಾಣಗಳನ್ನು ತೆಗೆದುಕೊಂಡಿರುವುದು ಮತ್ತು ಮಠದ 4392 ಗದ್ಯಾಣ ಸಾಲವನ್ನು 3 ವರ್ಷಗಳ ಒಳಗೆ ತೀರಿಸಿಕೊಂಡು ನಿರ್ವಂಚನೆಯಿಂದ ಕಾರ್ಯವನ್ನು ಮುಂದುವರಿಸಿಕೊಂಡು ಹೋಗಲು ಬಿನ್ನಹಿಸಿಕೊಂಡಿರುವುದನ್ನು ಕಾಣಬಹುದು.[6]

ಶೃಂಗೇರಿ ಮಠದ ಅಧಿಕಾರಗಳ ಕಾರ್ಯದ ಬಗ್ಗೆ ಉಲ್ಲೇಖವಿರುವ ಬಿನ್ನವತ್ತಳೆಗಳಲ್ಲಿ ಮಠವು ಸಾಲ ಮಾಡಿರುವ ಬಗ್ಗೆ ವಿವರಣೆಯಿದ್ದು, ಮಠವು ಆರ್ಥಿಕ ಸಂಕಷ್ಟದಲ್ಲಿದ್ದಾಗ ಸಾಲ ಪಡೆದು ತನ್ನ ಧಾರ್ಮಿಕ ಚಟುವಟಿಕೆಗಳು ಸಾಂಗವಾಗಿ ನಡೆಯುವಂತೆ ಅಧಿಕಾರಿಗಳ ಮೂಲಕ ನಿರ್ವಹಿಸುತ್ತಿತ್ತು ಎಂಬುದನ್ನು ಕಾಣಬಹುದು.

ಕ್ರಿ.ಶ 1818ರ ಕಾಲಕ್ಕೆ ಸೇರಿದ ದಾಖಲೆಯಲ್ಲಿ ಹಿಂದಿನ ವಿಚಾರಗಳು ಪುನರಾವರ್ತನೆಯಾಗಿದ್ದು ಯಥಾಪ್ರಕಾರ ಬೊಮ್ಮಲಪುರದ ಪುಟ್ಟ ತಮ್ಮ ಭಟ್ಟರ ಸುಬ್ಬಾಭಟ್ಟರು ಸರ್ವಾಧಿಕಾರಕ್ಕೆ ಬಿನ್ನಹಿಸಿಕೊಂಡ ಬಿನ್ನವತ್ತಳೆಯಾಗಿದೆ.[7]

ಕ್ರಿ.ಶ. 1821ರ ಕಾಲಕ್ಕೆ ಸೇರಿದ ದಾಖಲೆಯಲ್ಲಿ ಸರ್ವಾಧಿಕಾರಕ್ಕೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದಂತೆ ಮೈಸೂರು ಅರಮನೆಯ ಪುರೋಹಿತ ಲಿಂಗಾಶಾಸ್ತ್ರಿ ಮಾಡಿಕೊಂಡ ಬಿನ್ನವತ್ತಳೆ[8] ಹಿಂದಿನ ಬಿನ್ನವತ್ತಳೆಯ ಪುನರಾವರ್ತನೆಯಾಗಿದೆ. ಕ್ರಿ.ಶ. 1835ರ ಕಾಲಕ್ಕೆ ಸೇರಿದ ಶ್ರೀಧರ ಲಕ್ಷ್ಮೀನರಸಿಂಹ ಶಾಸ್ತ್ರಿಯ ಬಿನ್ನವತ್ತಳೆಯಲ್ಲಿ ಹಿಂದಿನ ವಿಚಾರಗಳೇ ಪುನರಾವರ್ತನೆಯಾಗಿವೆ.[9]

ಕ್ರಿ.ಶ. 1853ರ ಕಾಲಕ್ಕೆ ಸೇರಿದ ಬಿನ್ನವತ್ತಳೆ ಕೊಪ್ಪ ಶಾನುಭೋಗ ವೆಂಕಟಗಿರಿಯಪ್ಪನ ಮಗ ಸುಬ್ಬರಾಯನು ತನಗೆ ಸೀಮೆಯ ಅಧಿಕಾರವನ್ನು ನೀಡುವಂತೆ ಶ್ರೀಮಠಕ್ಕೆ ಬಿನ್ನಹಿಸಿಕೊಂಡಿರುವ ಪ್ರಕಾರ ಸಿಂಗಪ್ಪಯ್ಯನಿಗೆ ಸರ್ವಾಧಿಕಾರದ ನಿರೂಪವಾಗಿದ್ದು ಸಹಾಯಕ ಅಧಿಕಾರಿಯು ಆ ಸೀಮೆಯ ಅಧಿಕಾರವನ್ನು ಪಾಲಿಸಿಕೊಂಡು ಹೋಗುತ್ತಿದ್ದನೆಂದು ಬಿನ್ನಹಿಸಿಕೊಂಡ ದಾಖಲೆಯಾಗಿದೆ.

ಇದರ ವಿಶೇಷವೆಂದರೆ ಇದು ಸರ್ವಾಧಿಕಾರದ ಕೆಳಹಂತದ ಅಧಿಕಾರವನ್ನು (ಸೀಮೆಯ) ತನಗೆ ನೀಡಬೇಕೆಂದು ಸುಬ್ಬರಾಯನು ವಿನಂತಿಸಿಕೊಂಡ ದಾಖಲೆಯಾಗಿದೆ. ಹಿಂದಿನ ದಾಖಲೆಯಲ್ಲಿ ಉಲ್ಲೇಖಿಸಿರುವ ವಿಚಾರಗಳ ಜೊತೆಗೆ ಗಡಿಭತ್ತ, ಗುತ್ತಿಗೆ, ಅಡಿಕೆ, ಮುಂತಾದವುಗಳ ಉಲ್ಲೇಖ ಕುರಿತು ಇವನು ತಿಂಗಳಿಗೆ 3 ಗದ್ಯಾಣ,3 ವರಹವನ್ನು ಪಡೆಯುತ್ತಿದ್ದನೆಂದು ತಿಳಿಯುತ್ತದೆ.[10]

ಕ್ರಿ.ಶ. 1864ರ ಕಾಲಕ್ಕೆ ಸೇರಿದ ದಾಖಲೆಯಲ್ಲಿ ಸರ್ವಾಧಿಕಾರದ ಬದುಕನ್ನು ತನಗೆ ವಹಿಸಬೇಕೆಂದು ಪಟ್ಟಗುಪ್ಪೆ ಶೇಷ ಜೋಯಿಸರ ಮಗ ಮಲ್ಲಿಕಾರ್ಜುನ ಜೋಯಿಸನು ಬರೆಯಿಸಿ ಒಪ್ಪಿಸಿದ ಬಿನ್ನವತ್ತಳೆಯು ಹಿಂದಿನ ದಾಖಲೆಯ ಯಥಾವತ್ ಪುನರಾವರ್ತನೆಯಾಗಿದ್ದು, ವಿಶೇಷವಾಗಿದ್ದೇನೆಂದರೆ ಮಠಕ್ಕೆ ಬಂದು ಗಿಡಹಾಕಿ ಭೂಮಿ ರಹಿತ ಭೂಮಿ ನೀಡಿ ಸಾಗುವಳಿ ಮಾಡಿಸಲು ನೀಡುವುದು ಮತ್ತು ಶ್ರೀಗಂಧವನ್ನು ಕಟಾವು ಮಾಡಿಸತಕ್ಕದ್ದು ಮಠಕ್ಕೆ ಅದರ ಲೆಕ್ಕವನ್ನು ಒದಗಿಸುವುದು ಇವನ ಅಧಿಕಾರವಾಗಿತ್ತೆಂಬುದನ್ನು ಕಾಣಬಹುದು. ಈ ದಾಖಲೆಯಲ್ಲಿ ಸರ್ವಾಧಿಕಾರಿಯು ಕೇವಲ ಹಣ ಸಂಗ್ರಹ ಅಥವಾ ಖುದ್ದು ವಿಲೇವಾರಿ ಮಾಡುವುದರ ಜೊತೆಗೆ ಶ್ರೀಮಠಕ್ಕೆ ಬೇಕಾದ ಶ್ರೀಗಂಧ ಮರಗಳನ್ನು ಕಡಿಸಿ ಅದರಿಂದ ಬಂದ ಆದಾಯವನ್ನು ಮಠಕ್ಕೆ ಲೆಕ್ಕಒಪ್ಪಿಸಿರುವುದನ್ನು ಕಾಣಬಹುದು.[11]

ಕ್ರಿ.ಶ 1819ರ ಕಾಲಕ್ಕೆ ಸೇರಿದ ದಾಖಲೆಯಲ್ಲಿ ಬೊಮ್ಮಲಾಪುರದ ಸಿಂಗಪ್ಪಯ್ಯನ ಮಗ ಸುಬ್ಬರಾಯನು ಸರ್ವಾಧಿಕಾರವನ್ನು ತನಗೆ ನೀಡುವಂತೆ ಮಾಡಿಕೊಂಡ ಬಿನ್ನವತ್ತಳೆಯಲ್ಲೂ ಹಿಂದಿನ ದಾಖಲೆಯಲ್ಲಿನ ವಿಚಾರಗಳೇ ಪುನರಾವರ್ತನೆಯಾಗಿವೆ.[12]

ಮಠದಲ್ಲಿ ಮೊದಲು ಸರ್ವಾಧಿಕಾರಿ ಎಂದಿದ್ದ ಸ್ಥಾನಕ್ಕೆ ನಂತರ ಏಜೆಂಟರೆಂಬ ಹೆಸರು ಬಂದಿರುವಂತೆ ಕಾಣುತ್ತದೆ. ಜಹಗೀರು ರದ್ದಾಗುವುದಕ್ಕಿಂತ ಹಿಂದೆಯೇ ಆಗಿನ ಜಗದ್ಗುರುಗಳ ಅಪೇಕ್ಷೆಯ ಮೇರೆಗೆ ಸರ್ಕಾರ ಅಧಿಕಾರಿಗಳನ್ನು ನೇಮಕ ಮಾಡಿತ್ತು. ಅವರನ್ನು ಆಫೀಸರ್-ಇನ್-ಚಾರ್ಜ್ ಎಂದು ಕರೆಯಲಾಗುತ್ತಿತ್ತು. ಜಹಗೀರು ರದ್ದಾದ ಮೇಲೆ ಆ ಅಧಿಕಾರವನ್ನು ನಡೆಸುವವರಿಗೆ ಆಡಳಿತಾಧಿಕಾರಿಗಳು ಎಂಬ ಹೆಸರು ಬಂದಿದೆ.

ಪಾರುಪತ್ಯೆಗಾರ

ಪಾರುಪತ್ಯೆಗಾರ ಮಠದ ದೇವಾಲಯಗಳ ಆಡಳಿತವನ್ನು ನೋಡಿಕೊಳ್ಳುವ ಅಧಿಕಾರಿ. ದೇವಾಲಯದ ಆಡಳಿತಕ್ಕೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದ ಬಿನ್ನವತ್ತಳೆಗಳ ಪ್ರಕಾರ ಪಾರುಪತ್ಯೆಗಾರರನ್ನು ಮೂರು ರೀತಿಯಾಗಿ ವಿಂಗಡಿಸಬಹುದು. 1) ದೊಡ್ಡ ಪಾರುಪತ್ಯೆಗಾರ 2) ಚಿಕ್ಕ ಪಾರುಪತ್ಯೆಗಾರ 3) ಮಲ್ಲಿಕಾರ್ಜುನ ದೇವಸ್ಥಾನದ ಪಾರುಪತ್ಯೆಗಾರ. 18 ಹಾಗೂ 19ನೇ ಶತಮಾನದಲ್ಲಿ ಸುಬ್ಬಾಶಾಸ್ತ್ರಿ, ಪಾಣಿ ವೆಂಕಟಾಚಲಭಟ್ಟ, ನರಸಿಭಟ್ಟ, ಬಿಷ್ಟಾವಧಾನಿ, ಸೂರ್ಯನಾರಾಯಣ ಶಾಸ್ತ್ರಿ, ಅಪ್ಪಾಜಿ ಭಟ್ಟ ಇತರರು ದೊಡ್ಡ ಪಾರುಪತ್ಯೆಗಾರರಾಗಿದ್ದರು.

ಕ್ರಿ.ಶ. 1804 ರ ಕಾಲಕ್ಕೆ ಸೇರಿದ ದಾಖಲೆಯಲ್ಲಿ ದಿವಾನ ಪೂರ್ಣಯ್ಯ ಬಿಷ್ಟಾವಧಾನಿಗಳಿಗೆ ಬರೆದ ಪತ್ರದಲ್ಲಿ ರಾಜಶ್ರೀ ಎಂಬ ಗೌರವಯುತ ಪದದಿಂದ ಸಂಬೋಧಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಮಠದ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಸರಾಗವಾಗಿ ನಡೆಸಿಕೊಂಡು, ತುಂಟತನ ಮಾಡುವವರ ಸ್ವಾಸ್ಥೆಯನ್ನು ಹತೋಟಿಯಲ್ಲಿಡುವಂತೆ ನಗರದ ಸುಬೇದಾರ ರಾಮರಾಯರಿಗೆ ಪರವಾನಗಿ ಬರೆಸಿ ಕಳುಹಿಸಿರುವುದು ಕಂಡುಬರುತ್ತದೆ. ಈ ಹುದ್ದೆಗೆ ತುಂಬಾ ಗೌರವವಿತ್ತೆಂದು ಕಾಣುತ್ತದೆ. ಆ ಪತ್ರದಲ್ಲಿ 'ರಾಜಶ್ರೀ ಶೃಂಗೇರಿ ಮಠದ ಪಾರುಪತ್ಯೆಗಾರ ಬಿಷ್ಟಾವಧಾನಿಗಳು ರಾಮಚಂದ್ರಯ್ಯನವರಿಗೆ ಪೂರ್ಣಯ್ಯನವರ ನಮಸ್ಕಾರ' ಎಂದು ಸಂಬೋಧಿಸಿದೆ.[13]

ಕ್ರಿ.ಶ. 1832ರ ಕಾಲಕ್ಕೆ ಸೇರಿದ ಮತ್ತೊಂದು ದಾಖಲೆ ಕಂಪನಿ ಸರಕಾರದ ಕಮೀಷನರ್ ಬರೆದ ರಹದಾರಿಯ ನಕಲು. ಇಕ್ಕೇರಿ ಸಾಗರದ ಸಾಯಿರ ಮಾಮಲೆದಾರ ಹುಂಚದಕಟ್ಟೆಯ ತಿಮ್ಮಪ್ಪಯ್ಯನಿಗೆ ಬರೆದ ಪತ್ರದಲ್ಲಿ ಶೃಂಗೇರಿ ಮಠಕ್ಕೆ ಚಂದ್ರಗುತ್ತಿ ತಾಲ್ಲೂಕಿನ ಅಂದವಳ್ಳಿ ಬಾಡದಬೈಲು ದಾನಶಾಸನದ ಪ್ರಕಾರ ಸರ್ವಮಾನ್ಯವಾಗಿ ಬಂದ ಸ್ಥಳ ಸುಂಕ, ಮಾರ್ಗದ ಚರಾದಾಯ ಸುಂಕವನ್ನು

ವಸೂಲಿ ಮಾಡದೆ, ಮಠಕ್ಕೆ ಇಟ್ಟುಕೊಳ್ಳಬೇಕೆಂದು ಪಾರುಪತ್ತೆಗಾರ ಬಿಷ್ಣಯ್ಯಶಾಸ್ತ್ರಿಗಳವರು ಹೇಳಿಕೊಂಡಿದ್ದರಿಂದ ಅದನ್ನು ಬಿಟ್ಟುಕೊಡಬೇಕೆಂದು ಆದೇಶಿಸಿರುವುದನ್ನು ಕಾಣಬಹುದು.[14]

ಸಾಮಾನ್ಯ ಆಡಳಿತದಲ್ಲಿ ಕಾರ್ಯ ನಿರ್ವಹಿಸುತ್ತಿದ್ದು ಪಾರುಪತ್ಯೆಗಾರರಂತಹ ಅಧಿಕಾರಿಗಳು, ಕೆಲಸದಲ್ಲಿ ನಿರ್ಲಕ್ಷ್ಯ ತೋರಿ ಅಥವಾ ಅವ್ಯವಹಾರವೆಸಗಿದಲ್ಲಿ ಅಂತಹವರಿಗೆ ದಂಡವನ್ನು ವಿಧಿಸಿ ಮಠವು ಹಣವನ್ನು ವಸೂಲಿ ಮಾಡುತ್ತಿತ್ತು. ಈ ಕ್ರಮದಿಂದ ಅಧಿಕಾರಿಗಳೂ ಸಹ ಆಡಳಿತದಲ್ಲಿ ಅವ್ಯವಹಾರ ನಡೆಸದಂತೆ ಎಚ್ಚರಿಕೆಯಿಂದ ತಮ್ಮ ಕಾರ್ಯವನ್ನು ನಿರ್ವಹಿಸಬೇಕಾಗಿತ್ತೆಂದು ಇದಕ್ಕೆ ತಪ್ಪಿದರೆ ಅವರಿಗೆ ದಂಡವನ್ನು ಕಟ್ಟುವಂತಹ ಶಿಕ್ಷೆಯನ್ನು ನೀಡಲಾಗುತ್ತಿತ್ತು ಎಂಬುದು ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗುತ್ತದೆ.

ಕ್ರಿ.ಶ. 1742ರ ಕಾಲಕ್ಕೆ ಸೇರಿದ ದಾಖಲೆ ಉಗ್ರಾಣದ ಪಾರುಪತ್ಯೆಯ ದೊಡ್ಡಪಾರುಪತ್ಯೆಗಾರ ಚಿಕ್ಕಪಾರುಪಾತ್ಯೆಗಾರ, ಮಲ್ಲಿಕಾರ್ಜುನ ದೇವರ ಪಾರುಪತ್ಯೆಗಾರ ಸಂಬಂಧಿಸಿದಂತೆ ಪೆನುಗೊಂಡ ನರಸಿಂಹದೇವಿಯ ನರಸೀಪುರ ಬಿನ್ನವತ್ತಳೆಯ ಕ್ರಮವೆಂದರೆ ಪೆನುಗೊಂಡೆ ಸೀಮೆಯ ನರಸೀಭಟ್ಟನು ಮಠದಲ್ಲಿ ಉಗ್ರಾಣದ ಪಾರುಪತ್ಯೆಗಾರ ದೊಡ್ಡ ಪಾರುಪತ್ಯೆಗಾರ ಮಲ್ಲಿಕಾರ್ಜುನ ದೇವರ ಪಾರುಪತ್ಯೆಗಾರ ಇತ್ಯಾದಿಯಾಗಿ ಸೇವೆ ಸಲ್ಲಿಸಿದ್ದು ಅವನಿಗೆ 130 ವರಹಕ್ಕೆ ತೆರಿಗೆ ತೆತ್ತದ್ದು 30 ಗದ್ಯಾಣವನ್ನು ನೀಡಿದ್ದು ಉಳಿದ 100 ಗದ್ಯಾಣದಲ್ಲಿ 34 ಗದ್ಯಾಣ ರುಧಿರೋದ್ಗಾರಿ ಸಂವತ್ಸರದ ಕಾರ್ತಿಕ ಬಹುಳದಲ್ಲಿ 33, ರಕ್ತಾಕ್ಷಿ ಸಂವತ್ಸರದಲ್ಲಿ 33 ಈ ರೀತಿಯಾಗಿ ಕಂತಿನಲ್ಲಿ ನೀಡುವುದಾಗಿಯೂ ಇದಲ್ಲದೆ ಲೆಕ್ಕಾಚಾರದಲ್ಲಿ ವ್ಯತ್ಯಾಸವಾದರೆ ಬೇರೆ ನೀಡುವುದಾಗಿ ಬರೆದ ಬಿನ್ನವತ್ತಳೆ.[15]

ಕ್ರಿ.ಶ. 1778ರಲ್ಲಿ ಬಿನ್ನವತ್ತಳೆಯಲ್ಲಿ ಶ್ರೀಮಠದ ದೊಡ್ಡ ಪಾರುಪತ್ಯವನ್ನು ತನಗೆ ನೀಡಬೇಕೆಂದು ಶ್ರೀಮಠದ ಭಂಡಾರಕ್ಕೆ ಕಳ್ಳೆ ನರಸೀಭಟ್ಟರು ವಿನಂತಿಸಿಕೊಂಡಿರುವುದನ್ನು ಕಾಣಬಹುದು.[16] ಕ್ರಿ.ಶ. 1815ರಲ್ಲಿ ಬಿಷ್ಣಾವಧಾನಿಗಳು ಮಠದ ದೊಡ್ಡ ಪಾರುಪತ್ಯವನ್ನು ನನಗೆ ಪಾಲಿಸಬೇಕೆಂದು ಮಾಡಿಕೊಂಡ ಬಿನ್ನವತ್ತಳೆಯಲ್ಲಿ ಮಠಕ್ಕೆ ಬರತಕ್ಕ ಅಚಾರವಿಚಾರ, ಪೇಟೆ ಸುಂಕ, ಚರಾದಾಯ, ಭತ್ತ ಅಡಿಕೆ ಮೆಣಸು ಇತ್ಯಾದಿಗಳನ್ನು ಸೀಮೆ ಹೊರ ಸೀಮೆಯಿಂದ ಸಂಗ್ರಹಿಸಿ ಒಪ್ಪಿಸುವುದಾಗಿ ಹಾಗೂ ಅಪ್ಪಣೆಯ ಪ್ರಕಾರ ತಿಂಗಳೊಂದಕ್ಕೆ ಸಂಬಳವಾಗಿ 3 ಗದ್ಯಾಣ ಮತ್ತು 3 ವರಹಗಳನ್ನು ಪಡೆದುಕೊಂಡು ನಿರ್ವಂಚನೆಯಿಂದ ಕಾರ್ಯನಿರ್ವಹಿಸುವುದಾಗಿ ಬಿನ್ನಹಮಾಡಿಕೊಂಡಿರುತ್ತಾನೆ.[17]

ಕ್ರಿ.ಶ 1817ರಲ್ಲಿ ಸೂರ್ಯನಾರಾಯಣಶಾಸ್ತ್ರಿಗಳ ವೆಂಕಟಶಾಸ್ತ್ರಿಗಳು ಶ್ರೀಮಠದ ಪಾರುಪತ್ಯೆಯನ್ನು ತನಗೆ ನೀಡಬೇಕೆಂದು ವಿನಂತಿಸಿಕೊಂಡಿರುವ ಬಿನ್ನವತ್ತಳೆಯಲ್ಲಿ ಶ್ರೀ ಮಠಕ್ಕೆ ಬರತಕ್ಕ ಸೀಮೆ–ಹೊರ ಸೀಮೆಯ, ಆಚಾರವಿಚಾರ, ಪೇಟೆ ಸುಂಕ, ಚ್ಪರಾದಾಯ, ಸೇನುಬೋವರ ಲೆಕ್ಕದ ಪ್ರಕಾರ ಬರತಕ್ಕ ಹಣ, ಅಡಿಕೆ, ಭತ್ತ, ಮೆಣಸು ಹಣ ಇತ್ಯಾದಿ ಉಗ್ರಾಣಕ್ಕೆ ಬೇಕಾದ ವಸ್ತುಗಳನ್ನು ತರಿಸಿ,

ದೇವತಾ ಕಟ್ಟಳೆ, ಕಂದಾಚಾರ, ನಿತ್ಯಕಟ್ಟಳೆ, ವಿಶೇಷ ಕಟ್ಟಳೆ, ಪಂಚಪರ್ವ ಇತ್ಯಾದಿ ಕಾರ್ಯಗಳನ್ನು ಅಪ್ಪಣೆಯ ಪ್ರಕಾರ ಸಾಂಗವಾಗಿ ನೆರವೇರಿಸಿಕೊಂಡು ವರ್ಷಕ್ಕೆ 36 ವರಹಾ ಸಂಬಳ ತೆಗೆದುಕೊಂಡು ನಿರ್ವಂಚನೆಯಿಂದ ಕಾರ್ಯನಿರ್ವಹಿಸುತ್ತೇನೆಂದು ತಿಳಿಸಿರುವುದನ್ನು ಕಾಣಬಹುದು.[18]

ಕ್ರಿ.ಶ. 1831ರಲ್ಲಿ ಅಪ್ಪಾಜಿಭಟ್ಟರು ಮಠದ ದೊಡ್ಡ ಪಾರುಪತ್ಯೆಯನ್ನು ತನಗೆ ನೀಡಬೇಕೆಂದು ಬರೆದ ಬಿನ್ನವತ್ತಳೆಯ ಕ್ರಮವೇನೆಂದರೆ ಶ್ರೀ ಮಠಕ್ಕೆ ಬರತಕ್ಕ ಸೀಮೆ-ಹೊರ ಸೀಮೆಯ ಆಚಾರವಿಚಾರ ಪೇಟೆ ಸುಂಕ ಚರಾದಾಯ ಸೇನುಬೋವರ ಲೆಕ್ಕದ ಪ್ರಕಾರ ಬರತಕ್ಕ ಹಣ ಅಡಿಕೆ ಭತ್ತ ಮೆಣಸು ಹಣ ತರಿಸಿ ಉಗ್ರಾಣಕ್ಕೆ ಬೇಕಾದ ವಸ್ತುಗಳನ್ನು ತರಿಸಿ, ದೇವತಾ ಕಟ್ಟಳೆ, ಕಂದಾಚಾರ, ನಿತ್ಯಕಟ್ಟಳೆ, ವಿಶೇಷ ಕಟ್ಟಳೆ, ಪಂಚಪರ್ವ ಇತ್ಯಾದಿ ಕಾರ್ಯಗಳನ್ನು ಅಪ್ಪಣೆಯ ಪ್ರಕಾರ ಸಾಂಗವಾಗಿ ನೆರವೇರಿಸಿಕೊಂಡು ವರ್ಷಕ್ಕೆ ಗದ್ಯಾಣ 36 ಕಂಠೀರಾಯ ವರಹಾ ಸಂಬಳ ತೆಗೆದುಕೊಂಡು ನಿರ್ವಂಚನೆಯಿಂದ ಕಾರ್ಯನಿರ್ವಹಿಸಿತ್ತೇನೆಂದು ತಿಳಿಸಿರುವುದನ್ನು ಕಾಣಬಹುದು.[19]

ಕ್ರಿ.ಶ. 1815ರಲ್ಲಿ ಬಿಷ್ಟಾವಧಾನಿಗಳು ಮಠದ ದೊಡ್ಡ ಪಾರುಪತ್ಯೆಗಾರರು ಮಾಡಿಕೊಂಡ ಬಿನ್ನವತ್ತಳೆಯಲ್ಲಿ ಮಠಕ್ಕೆ ಬರತಕ್ಕ ಸೀಮೆಹೊರ ಸೀಮೆಯ ಆಚಾರವಿಚಾರ ಪೇಟೆ ಸುಂಕ ಚರಾದಾಯ ಸೇನುಬೋವರ ಲೆಕ್ಕದ ಪ್ರಕಾರ ಬರತಕ್ಕ ಹಣ ಅಡಿಕೆ ಭತ್ತ ಮೆಣಸು ಹಣ ತರಿಸಿ ಉಗ್ರಾಣಕ್ಕೆ ಬೇಕಾದ ವಸ್ತುಗಳನ್ನು ತರಿಸಿ, ದೇವತಾ ಕಟ್ಟಳೆ ಕಂದಾಚಾರ, ನಿತ್ಯಕಟ್ಟಳೆ, ವಿಶೇಷ ಕಟ್ಟಳೆ, ಪಂಚಪರ್ವ ಇತ್ಯಾದಿ ಕಾರ್ಯಗಳನ್ನು ಅಪ್ಪಣೆಯ ಪ್ರಕಾರ ಸಾಂಗವಾಗಿ ನೆರವೇರಿಸಿಕೊಂಡು ವರ್ಷಕ್ಕೆ ಗದ್ಯಾಣ 36ವರಹ ಸಂಬಳ ತೆಗೆದುಕೊಂಡು ನಿರ್ವಂಚನೆಯಿಂದ ಕಾರ್ಯನಿರ್ವಹಿಸಿತ್ತೇನೆಂದು ತಿಳಿಸಿರುವುದನ್ನು ಕಾಣಬಹುದು.[20]

ಚಿಕ್ಕ ಪಾರುಪತ್ಯೆಗಾರರು ದೊಡ್ಡ ಪಾರುಪತ್ಯೆಗಾರನಿಗೆ ಸಹಾಯಕರಾಗಿದ್ದರು ಎಂದು ಕಾಣುತ್ತದೆ. ಈತ ದೊಡ್ಡ ಪಾರುಪತ್ಯಗಾರನ ಸೂಚನೆಗಳನ್ನು ಪಾಲಿಸುತ್ತಿದ್ದನು, 24 ಗದ್ಯಾಣ ಸಂಬಳ ಪಡೆಯುತ್ತಿದ್ದನು. 19ನೇ ಶತಮಾನದ ಆದಿಯಲ್ಲಿ ತಿಮ್ಮಪ್ಪಯ್ಯ ಮತ್ತು ಅಪ್ಪಣ್ಣಶಾಸ್ತ್ರಿ ಕ್ರಮವಾಗಿ ಪಾರುಪತ್ಯಗಾರರಾಗಿದ್ದರು.[21]

ಕ್ರಿ.ಶ. 1778ರಲ್ಲಿ ಚಿಕ್ಕ ಪಾರುಪತ್ಯೆಗಾರ ಹುದ್ದೆಗೆ ಚೊಳಿ ಕೃಷ್ಣಶಾಸ್ತ್ರಿ ಮಠದ ದೊಡ್ಡ ಪಾರುಪತ್ಯೆಗಾರನಿಗೆ ವಿಧೇಯನಾಗಿದ್ದುಕೊಂಡು ಬದುಕು ನಡೆಸುತ್ತೇನೆಂದು ಮಾಡಿಕೊಂಡ ಬಿನ್ನವತ್ತಳೆಯಾಗಿದೆ.[22]

ಕ್ರಿ.ಶ. 1741ರ ಕಾಲಕ್ಕೆ ಸೇರಿದ ದಾಖಲೆಯಲ್ಲಿ ಶ್ರೀಮಠದ ಚಿಕ್ಕಪಾರುಪತ್ಯೆಯನ್ನು ತನಗೆ ನೀಡುವಂತೆ ದುಗ್ಗಪ್ಪಯ್ಯನ ಅಣ್ಣಯ್ಯನು ಮಡಿಕೊಂಡ ಬಿನ್ನವತ್ತಳೆಯಲ್ಲಿ ಸೀಮೆಯಿಂದ ಬರತಕ್ಕ ಹಣ

ಭತ್ತ ಹೊರಸೀಮೆಯಿಂದ ಸೇನುಬೋವರ ಲೆಕ್ಕದ ಪ್ರಕಾರ ಹಣ ಸಂಗ್ರಹಿಸಿ ಮಠದಲ್ಲಿ ಪಂಚಪರ್ವ ನಡೆಸಿ ಊಳಿಗದ ಬಗ್ಗೆ ವಿಚಾರಿಸಿ ಅಪ್ಪಣೆ ಪ್ರಕಾರ ಸಂಬಳ ಪಡೆದು ದ್ರೋಹವೆಸಗದೆ ಸೇವೆಮಾಡುವೆನೆಂದು ಮಾಡಿಕೊಂಡ ವಿಚಾರವನ್ನು ಕಾಣಬಹುದು.[23]

ಕ್ರಿ.ಶ. 1870ರ ಕಾಲಕ್ಕೆ ಸೇರಿದ ವರ್ಷವೊಂದಕ್ಕೆ ಇಪ್ಪತ್ನಾಲ್ಕು ಗದ್ಯಾಣ ತೆಗೆದುಕೊಂಡು ನಿರ್ವಂಚನೆಯಿಂದ ಪಾದಸೇವೆಯು ಮುಖ್ಯವೆಂದು ಬರೆದುಕೊಂಡ ಸುಬ್ಬಾಶಾಸ್ತ್ರಿ ಚಿಕ್ಕ ಪಾರುಪತ್ಯೆಯನ್ನು ನೀಡುವಂತೆ ಬಿನ್ನವಿಸಿದ ಬಿನ್ನವತ್ತಳೆಯಲ್ಲಿ ಸೀಮೆಯಿಂದ ಬರತಕ್ಕ ಅಚಾರವಿಚಾರ ಹಣ ಗುತ್ತಿಗೆ ಅಡಿಕೆ ಗಡಿ ಭತ್ತ ಮುಂತಾದವನ್ನು ಹೊರಸೀಮೆಯಿಂದ ಸೇನುಬೋವರ ಲೆಕ್ಕದ ಪ್ರಕಾರ ಹಣ ಸಂಗ್ರಹಿಸಿ ಚಾವಡಿಯಲ್ಲಿರುವವರನ್ನು ಗಮನಿಸಿ ಊಳಿಗದ ಬಗ್ಗೆ ವಿಚಾರಿಸಿ ಅಪ್ಪಣೆ ಪ್ರಕಾರ ಸಂಬಳ ಕಾಲವೊಂದಕ್ಕೆ 24 ಗದ್ಯಾಣ ಪಡೆದು ದ್ರೋಹವೆಸಗದೆ ಸೇವೆಮಾಡುವೆನೆಂದು ಮಾಡಿಕೊಂಡ ವಿಚಾರವನ್ನು ಕಾಣಬಹುದು.[24]

ಮಲ್ಲಿಕಾರ್ಜುನ ದೇವಸ್ಥಾನಕ್ಕಾಗಿಯೇ ಪ್ರತ್ಯೇಕ ಪಾರುಪತ್ಯೆಗಾರನಿರುತ್ತಿದ್ದ. ಆತ ದೊಡ್ಡ ಪಾರುಪತ್ಯೆಗಾರನಿಗೆ ಅಧೀನನಾಗಿರುತ್ತಿದ್ದ. ಮಹಾದೇವಯ್ಯ, ತಿಮ್ಮಪ್ಪಯ್ಯ, ವೆಂಕಟರಾಮಭಟ್ಟ, ಸಿಂಗಾವಧಾನಿ, ಯಜ್ಞನಾರಾಯಣ ದೀಕ್ಷಿತ ಮುಂತಾದವರು ಮಲ್ಲಿಕಾರ್ಜುನ ದೇವಸ್ಥಾನದ ಪಾರುಪತ್ಯೆಗಾರರಾಗಿದ್ದರು ಎಂದು ತಿಳಿದುಬರುತ್ತದೆ. ಸೇನಬೋವರ ಲೆಕ್ಕದ ಪ್ರಕಾರ ಮಲ್ಲಿಕಾರ್ಜುನ ದೇವಸ್ಥಾನಕ್ಕೆ ಸೀಮೆ ಹಾಗೂ ಹೊರ ಸೀಮೆಯಿಂದ ಸಲ್ಲತಕ್ಕ ಕಾಣಿಕೆ, ಅಡಿಕೆ ,ಭತ್ತ, ಏಲಕ್ಕಿ ಮುಂತಾದವುಗಳನ್ನು ಸಂಗ್ರಹಿಸಿ ಮಠದ ಭಂಡಾರಕ್ಕೆ ಅರ್ಪಿಸುವುದು, ಶ್ರೀ ಮಠದ ಆದಾಯದ ವೆಚ್ಚವನ್ನು ಚಾವಡಿಯ ಕಡತದಲ್ಲಿ ಕಾಲಕಾಲಕ್ಕೆ ಬರೆದಿಡುವುದು ಇವರ ಕರ್ತವ್ಯವಾಗಿತ್ತು.[25]

ಕ್ರಿ.ಶ. 1730ರ ಕಾಲಕ್ಕೆ ಸೇರಿದ ಬಿನ್ನವತ್ತಳೆಯಲ್ಲಿ ಮಲ್ಲಿಕಾರ್ಜುನ ದೇವಾಲಯದ ಪಾರುಪತ್ಯವನ್ನು ತನಗೆ ನೀಡುವಂತೆ ಸೂರ್ಯನಾರಾಯಣ ಭಟ್ಟ ಮಠಕ್ಕೆ ವಿನಂತಿಸಿಕೊಂಡು ಅಪ್ಪಣೆಯ ಪ್ರಕಾರ ಮಲ್ಲಿಕಾರ್ಜುನ ದೇವರಿಗೆ ಉತ್ತಾರವಾಗಿ ಬಂದ ಹಣ ಭತ್ತ ಅಕ್ಕಿ ಚಕ್ರದ ಹಣ ತರಿಸಿಕೊಂಡು ದೇವತಾ ಕಟ್ಟಳೆ ಕಂದಾಚಾರವನ್ನು ಸಾಂಗವಾಗಿ ನಡೆಸಿಕೊಂಡು ಭೂಮಿಯ ಮೇಲ್ವಿಚಾರಣೆ ನೋಡಿಕೊಂಡು ಒಕ್ಕಲುಗಳನ್ನು ಕರೆಸಿಕೊಂಡು ಸಾಗುವಳಿ ಮಾಡಿಸಿ ರಥೋತ್ಸವ ಪಂಚಪರ್ವ ಇತ್ಯಾದಿ ಕಾರ್ಯಗಳನ್ನು ನಡೆಸಿಕೊಂಡು ಉಗ್ರಾಣಕ್ಕೆ ಬೇಕಾದ ಜಿನಿಸುಗಳನ್ನು ತರಿಸಿಕೊಂಡು ಸಂಗ್ರಹಿಸಿದ ಹಣಕ್ಕೆ ಚೀಟುಕೊಟ್ಟು ಅದನ್ನು ಚಾವಡಿಯಲ್ಲಿ ಬರೆಯಿಸಿ ಅಪ್ಪಣೆಯ ಪ್ರಕಾರ ಸಂಬಳ ತೆಗೆದುಕೊಂಡು ನಿರ್ವಂಚನೆಯಿಂದ ಕಾರ್ಯನಿರ್ವಹಿಸುತ್ತೇನೆಂದು ಬಿನ್ನಹಿಸಿಕೊಂಡಿರುವುದನ್ನು ಕಾಣಬಹುದು.[26]

ಕ್ರಿ.ಶ. 1805ರಲ್ಲಿ ಅಕ್ಷತಲ ಸಿಂಗಾವಧಾನಿ, ಹೇರೂರು ತಿಮ್ಮಾವಧಾನಿ, ಅಯ್ಯಾಭಟ್ಟ, ಶೇಷಶಾಸ್ತ್ರೀ, ಶಾನುಬೋಗ ವೆಂಕಪ್ಪಯ್ಯ ಮುಂತಾದವರು ಮಲ್ಲಿಕಾರ್ಜುನ ದೇವಸ್ಥಾನದ ಪಾರುಪತ್ಯವನ್ನು ನೀಡಬೇಕೆಂದು ಬಿನ್ನಹಿಸಿಕೊಂಡಿರುವುದನ್ನು ಕಾಣಬಹುದುವಿನಂತಿ.[27]

ಶಾನುಭೋಗ (ಸೇನಬೋವ. ಶಾನಭಾಗ)

ಸೇನಬೋವನು ಲೆಕ್ಕದ ಪ್ರಮಾಣವನ್ನು ದೇವಸ್ಥಾನಕ್ಕೆ ಸಲ್ಲಿಸಬೇಕಾದ ಭತ್ತ, ಅಡಿಕೆ, ಕಾಣಿಕೆ ಇತ್ಯಾದಿಗಳನ್ನು ಸೀಮೆ ಹಾಗೂ ಹೊರ ಸೀಮೆಗಳಿಂದ ಒಟ್ಟು ಹಾಕಿ ಮಠಕ್ಕೆ ಸಮರ್ಪಿಸುತ್ತಿದ್ದನು. ಮಠದಲ್ಲಿಯ ಎಲ್ಲ ಧಾರ್ಮಿಕ ಕಾರ್ಯಗಳು ಈತನ ಮೇಲ್ವಿಚಾರಣೆಯಲ್ಲಿ ನಡೆಯುತ್ತಿದ್ದವು. ಪ್ರತಿ ನಿತ್ಯ ಪೂಜೆ ಪುನಸ್ಕಾರ ನಡೆಸುವುದು ಇವನ ಕರ್ತವ್ಯ. ಸರ್ವಾಧಿಕಾರಿಯಂತೆ ಈತನು ಜಗದ್ಗುರುಗಳೊಂದಿಗೆ ಹಾಗೂ ಆಳುವ ಅರಸರೊಂದಿಗೆ ನೇರ ಸಂಪರ್ಕ ಹೊಂದಿರುತ್ತಿದ್ದನು.

ಕ್ರಿ.ಶ. 1753ರಲ್ಲಿ ಶ್ರೀಮದಭಿನವ ಸಚ್ಚಿದಾನಂದ ಭಾರತೀ ಸ್ವಾಮಿಗಳು 200 ವರಹಗಳನ್ನು ಮಠಕ್ಕೆ ಕಾಣಿಕೆಯಾಗಿ ತೆಗೆದುಕೊಂಡು ಶೇಷಪ್ಪಯ್ಯನ ಮಗ ಮಲ್ಲಪ್ಪಯ್ಯನಿಗೆ ಬರೆಯಿಸಿಕೊಟ್ಟು ಸುಂಕದ ಸ್ಥಳದ ಶೇನಬೋವಿಕೆಯ ನಿರೂಪದ ಸಾರಾಂಶವೆಂದರೆ ಶೃಂಗೇರಿ ಸುಂಕದಲ್ಲಿ ಅಧಿಕ ಶಾನುಭೋಗಿಕೆಯನ್ನು ನಿನಗೆ ಸ್ಥಳಕ್ಕೆ ಪಾಲಿಸಿದ್ದು ಈ ಸೇನುಬೋವಿಕೆಗೆ ಸಂಬಳವಾಗಿ ಹನ್ನೆರಡು (12) ವರಹವನ್ನು ತೆಗೆದುಕೊಂಡು ನೀನು ನಿನ್ನ ಸಂತಾನ ಪಾರಂಪರ್ಯವಾಗಿ ನಡೆಸಿಕೊಂಡುಹೋಗುವುದು.[28]

ರೈತರಿಂದ ಮಠಕ್ಕೆ ಬರಬೇಕಾದ ಭೂಕಂದಾಯ ಮತ್ತು ಕೃಷಿ ಉತ್ಪನ್ನದ ಲೆಕ್ಕವನ್ನು ಸರಿಯಾದ ರೀತಿಯಲ್ಲಿಡುವುದೇ ಈತನ ಕಾರ್ಯವಾಗಿತ್ತು. ಈತನ ಲೆಕ್ಕಕ್ಕೆ ಅನುಗುಣವಾಗಿ ಅಮಲ್ದಾರ ಮತ್ತು ಮಣಿಯಗಾರರು ತಮ್ಮ ತಮ್ಮ ಸೀಮೆಗಳಲ್ಲಿ ಕಂದಾಯ ವಸೂಲು ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದರು. ಕಡತಗಳಲ್ಲಿ ಕೆಲವು ಸೇನುಬೋವರ ಹೆಸರುಗಳನ್ನು ನಮೂದಿಸಲಾಗಿದೆ. ಉದಾಹರಣೆಗೆ ಶೃಂಗೇರಿ ಸೇನಬೋವ ವೆಂಕಟಕೃಷ್ಣಯ್ಯನು ಆನೆಗುಂದದ ದುರ್ಗಾಭಟ್ಟನ ಆಳಿನ ವ್ಯವಹಾರದ ಕ್ರಯಚೀಟಿಯನ್ನು ಬರೆದನೆಂದು ಕಡತದಲ್ಲಿ ಹೇಳಲಾಗಿದೆ.[29]

ಮುದ್ರಾಧಿಕಾರಿ

ಕಡತಗಳನ್ನು ಅವಲೋಕಿಸಿದಾಗ ಮುದ್ರಾಧಿಕಾರಿಯು ಶ್ರೀಮಠದ ಶಿಷ್ಯರ ಪೈಕಿ ಕ್ರಮ ಬಾಹಿರರಾದವರನ್ನು ಶಿಕ್ಷಿಸುವ ಅಧಿಕಾರವನ್ನು ಹೊಂದಿದ್ದನು. ಇವನು ಶೇಖದಾರ, ಶಾನುಭೋಗ ಮತ್ತು ಸುಬೇದಾರರಿಗೆ ಮೇಲ್ವರ್ಗದ ಅಧಿಕಾರಿಯಾಗಿದ್ದನೆಂದು ತಿಳಿಯಬಹುದು. ಶ್ರೀಮಠದ ಶಿಷ್ಯರ

ಪೈಕಿ ಕ್ರಮಬಾಹಿರರಾದವರನ್ನು ಮುದ್ರಾಧಿಕಾರಿಗೆ ಒಪ್ಪಿಸಲಾಗುತ್ತಿತ್ತೆಂದು ಕೊಪ್ಪ ಹೋಬಳಿ ಸುಬೇದಾರರು ಶೇಖದಾರ್, ಶಾನುಬೋಗರ ಬಗ್ಗೆ ಕ್ರಿ.ಶ.1833ರ ರಹದಾರಿ ಪ್ರತಿಯಿಂದ ತಿಳಿದುಬರುತ್ತದೆ.[30]

ಈಗಲೂ ಬಹಳಷ್ಟು ಕಡೆಗಳಲ್ಲಿ ಶ್ರೀಮಠಕ್ಕೆ ವಿಶೇಷ ಸಮಾರಂಭಗಳಲ್ಲಿ ಭಕ್ತರು ನೀಡುವ ಕಾಣಿಕೆಯನ್ನು ಸಂಗ್ರಹಿಸಿ ಒಪ್ಪಿಸಲೂ, ಶ್ರೀಮಠದೊಡನೆ ಸಂಪರ್ಕಸೇತುವೆಯಾಗಿಯೂ ಮುದ್ರಾಧಿಕಾರಿಗಳನ್ನು ನೇಮಿಸುವ ಸಂಪ್ರದಾಯ ಮುಂದುವರೆದಿದೆ.

ಸುಬೇದಾರ

ಕಾನೂನು ಸುವ್ಯವಸ್ಥೆಯನ್ನು ಕಾಪಾಡುವುದು ಮತ್ತು ಮಠಕ್ಕೆ ಅವಿಧೇಯರಾಗಿದ್ದವರನ್ನು, ತಪ್ಪಿತಸ್ಥರಾಗಿದ್ದವರನ್ನು ಶಿಕ್ಷಿಸುವುದು, ತುಂಡು ಮಠದ ಸ್ವಾಮಿಗಳು ತಮಗೆ ಸಲ್ಲದ ಬಿರುದು ಬಾವಲಿಗಳನ್ನು ಧರಿಸುವವರನ್ನು ಮತ್ತು ಅವಿಧೇಯರಾಗಿರುವವರನ್ನು ನಿಯಂತ್ರಿಸುವುದು ಇತನ ಕರ್ತವ್ಯವಾಗಿತ್ತು. ಸುಬೇದಾರ ಮಲ್ಲಪ್ಪಯ್ಯ ಮುಮ್ಮಡಿ ಕೃಷ್ಣರಾಜ ಒಡೆಯರ್‌ರವರ ಗಮನಕ್ಕೆ ತಂದ ವಿಷಯವು ಮುಮ್ಮಡಿ ಕೃಷ್ಣರಾಜ ಒಡೆಯರ್‌ರವರು ತೃತೀಯ ಸಚ್ಚಿದಾನಂದ ಭಾರತೀ ಸ್ವಾಮಿಗಳಿಗೆ ಕ್ರಿ.ಶ 1811ರಲ್ಲಿ ಕಳುಹಿಸಿದ ಬಿನ್ನವತ್ತಳೆಯಿಂದ ತಿಳಿಯುತ್ತದೆ.[31]

ಕ್ರಿ.ಶ. 1835ರ ಕಾಲಕ್ಕೆ ಸೇರಿದ ದಾಖಲೆಯಲ್ಲಿ ಸುಬೇದಾರರು ಬರೆದ ರಹದಾರಿ ಪ್ರತಿಯ ಸಾರಾಂಶವೇನೆಂದರೆ, ಶೃಂಗೇರಿಯಿಂದ ದಕ್ಷಿಣ ಕನ್ನಡ ಜಿಲ್ಲೆಗೆ ಶ್ರೀಗಂಧವನ್ನು ಮಠದಿಂದ ತೆಗೆದುಕೊಂಡು ಹೋಗುವಾಗ ಗಡಿಯಲ್ಲಿ ದಾಖಲೆಯನ್ನು ಪರಿಶೀಲಿಸಿ ಅಂಚೆ ಮತ್ತು ಪ್ರಯಾಣವೆಚ್ಚವನ್ನು ವಸೂಲಿ ಮಾಡದೆ ರಿಯಾಯ್ತಿಯನ್ನು ನೀಡಬೇಕೆಂದು ಆದೇಶಿಸಲಾಗಿದೆ.[32]

ಕಿಲ್ಲೆದಾರ

ಇವನು ಸುಬೇದಾರನ ಕೆಳಗಿನ ಅಧಿಕಾರಿಯಾಗಿದ್ದು ಉತ್ಸವ ಇನ್ನಿತರ ಕಾರ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ಇವನದ್ದು ವಿಶೇಷ ಪಾತ್ರ. ಸಂಸ್ಥಾನದ ಕಾನೂನಿನ ಅಡಿಯಲ್ಲಿ ಎಲ್ಲವೂ ಸುವ್ಯವಸ್ಥಿತವಾಗಿ ನಡೆಯುವಂತೆ ನೋಡಿಕೊಳ್ಳುವುದು ಇವನ ಕರ್ತವ್ಯ. ಒಂದು ಅರ್ಥದಲ್ಲಿ ಹೇಳುವುದಾದರೆ ಪೋಲಿಸ್ ಖಾತೆಯ ಫೌಜುದಾರನು ನಿರ್ವಹಿಸುವ ಕಾರ್ಯವನ್ನು ಇವನು ನಿರ್ವಹಿಸುತ್ತಿದ್ದ.[33]

ಆಚಾರ ವಿಚಾರ ಅಧಿಕಾರಿಗಳು

ಮಠದ ಶಿಷ್ಯರ ಆಚಾರ – ವಿಚಾರ ಅಥವಾ ನಡತೆಯನ್ನು ನೋಡಿಕೊಳ್ಳಲು ಕೆಲವು ಅಧಿಕಾರಿಗಳನ್ನು ನೇಮಿಸಲಾಗುತ್ತಿತ್ತು. ಇವರ ಆಡಳಿತ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯಲ್ಲಿ ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ ಆಯವ್ಯಯ, ಭದ್ರತೆ, ಕಾಣಿಕೆ ಸ್ವೀಕಾರ ಮುಂತಾದವುಗಳಿಗೆ ಪ್ರಾಧಾನ್ಯತೆ ಇರುತ್ತದೆ. ಆದರೆ ಸಂಸ್ಥಾನದ ಶಿಷ್ಯರು ನಾಡಿನ ವಿವಿಧ ಭಾಗಗಳಲ್ಲಿ ನೆಲೆಸಿದ್ದರೂ ಅವರ ನಡತೆ ಅಂದರೆ ಆಚಾರ ವಿಚಾರದ ಬಗ್ಗೆ ಮಾಹಿತಿ ಪಡೆದು ಸಚ್ಚಾರಿತ್ರ್ಯ ನಿರ್ಮಾಣದಲ್ಲಿ ತಮ್ಮ ಸಿಬ್ಬಂದಿಯನ್ನು ನೇಮಕ ಮಾಡಿದುದು ಪ್ರಾಪಂಚಿಕ ಬದುಕಿಗೆ ಆದ್ಯತೆ ನೀಡಿದಂತೆ ಭಕ್ತರ ನೈತಿಕ ಮತ್ತು ಆಧ್ಯಾತ್ಮಿಕ ಬದುಕಿಗೂ ಗಮನ ನೀಡಿ ತಮ್ಮ ಸಿಬ್ಬಂದಿಗೆ ಈ ಜವಾಬ್ದಾರಿ ವಹಿಸಲಾಗುತ್ತಿತ್ತು ಎಂಬುದನ್ನು ಸೂಚಿಸುತ್ತದೆ. ನರಸಿಭಟ್ಟ, ಮಹದೇವಜೋಯಿಸ, ಕೃಷ್ಣಶಾಸ್ತ್ರಿ, ಸುಬ್ಬಾಭಟ್ಟ, ವೆಂಕಟಾಚಲಶಾಸ್ತ್ರಿ, ಚಂದ್ರಭಟ್ಟ, ಕಾಶಿಭಟ್ಟ, ಗಂಗಾಧರ ಶಾಸ್ತ್ರಿ, ಇನ್ನಿತರರನ್ನು ಬೇರೆ ಬೇರೆ ಸ್ಥಳಗಳಲ್ಲಿ ವಾಸಿಸುವ ಮಠದ ಶಿಷ್ಯರ ಆಚಾರ ವಿಚಾರ ನೋಡಿಕೊಳ್ಳಲು ನೇಮಿಸಲಾಗಿತ್ತು ಎಂಬ ವಿಷಯ ಸಂಬಂಧಿಸಿದ ಬಿನ್ನವತ್ತಳೆಗಳಲ್ಲಿ ಲಭ್ಯವಾಗುತ್ತವೆ. ಇವರು ಕ್ರಿ.ಶ. 18 ಹಾಗೂ 19ನೆಯ ಶತಮಾನಗಳಲ್ಲಿ ಬೇರೆ ಬೇರೆ ಸ್ಥಳಗಳಲ್ಲಿ ಮತ್ತು ಅವಧಿಗಳಲ್ಲಿ ಅಧಿಕಾರ ನಿರ್ವಹಿಸುತ್ತಿದ್ದರೆಂದು ತಿಳಿದುಬರುತ್ತದೆ. ಪ್ರತಿಯೊಂದು ಸೀಮೆಗೂ ಒಬ್ಬ ಆಚಾರ – ವಿಚಾರ ಅಧಿಕಾರಿಯಿರುತ್ತಿದ್ದರು. ಮಠದ ಶಿಷ್ಯರು ಸಲ್ಲಿಸುವ ಚರಣ ಕಾಣಿಕೆ, ವಿಶೇಷ ಕಾಣಿಕೆ ಮತ್ತು ಆಚಾರ ವಿಚಾರ ಕಾಣಿಕೆ ಇತ್ಯಾದಿಗಳನ್ನು ಸಂಗ್ರಹಿಸಿ ಮಠದ ಭಂಡಾರಕ್ಕೆ ಒಪ್ಪಿಸುವುದು ಈ ಅಧಿಕಾರಿಯ ಕಾರ್ಯವಾಗಿತ್ತು. ಲೆಕ್ಕದ ವಿವರಗಳನ್ನೆಲ್ಲ ಚಾವಡಿಯ ಕಡತಗಳಲ್ಲಿ ಬರೆದಿಡಲಾಗುತ್ತಿತ್ತು. ಅವರಿಗೆ ಒಂದು ವರ್ಷಕ್ಕೆ 3 ಗದ್ಯಾಣಗಳನ್ನು ಸಂಬಳವಾಗಿ ನೀಡಲಾಗುತ್ತಿತ್ತು.[34]

ಕ್ರಿ.ಶ. 1698ರ ಕಾಲಕ್ಕೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದಂತೆ ಬಸವಪ್ಪನಾಯಕನನ್ನು ಕೃಷ್ಣಪ್ಪನಿಗೆ ಆದೇಶಿಸಿ, ಬಲ್ಲಾಳ, ಕಾರ್ಕಳ, ಕೆಳದಿ ಹೋಬಳಿಗಳಲ್ಲಿ ವಾಸಿಸುವ ಮಠದ ಶಿಷ್ಯರಿಗೆ ಆಚಾರ ವಿಚಾರಕ್ಕೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದಂತೆ ಶೃಂಗೇರಿ ಜಗದ್ಗುರುಗಳಿಗೆ ಸಹಕರಿಸುವಂತೆ ತಿಳಿಸಲಾಗಿದೆ.

ಇದೇ ಕಾಲಕ್ಕೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದಂತೆ, ಬಸವಪ್ಪನಾಯಕನು ವೆಂಕಪ್ಪನಿಗೆ (ಬೆಳ್ಳಾರೆ) ಆದೇಶಿಸಿದಂತೆ ಶೃಂಗೇರಿಯ ಅರವತ್ತು ಅಗ್ರಹಾರ ಸೀಮೆಯ ಮಠದ ಶಿಷ್ಯರಿಗೆ ಆಚಾರ ವಿಚಾರಕ್ಕೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದಂತೆ ವಿಚಾರಣೆ ಮಾಡಲು ಸಹಕರಿಸುವಂತೆ ತಿಳಿಸಲಾಗಿದೆ. [35]

2ನೇ ಸೋಮಶೇಖರ ನಾಯಕನು 2ನೇ ಸಚ್ಚಿದಾನಂದ ಭಾರತೀಗಳಿಗೆ ಬಿನ್ನವತ್ತಳೆಯಲ್ಲಿ – ಮಠದ ಕೆಲವು ಆಚಾರ ವಿಚಾರಗಳಿಗೆ ಧರ್ಮವನ್ನು ಪಾಲಿಸುವಂತೆ ವಿನಂತಿಕೊಳ್ಳಲಾಗಿದೆ.

[illegible]

ಮಲ್ಲಣ್ಣನ ವಿರೂಪಾಕ್ಷನ – ಪಾರುಪತ್ಯದ ವಿಚಾರಕ್ಕೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದ ಹಾಗೆ, ಕೆಳದಿ ಇಮ್ಮಡಿ ಸೋಮಶೇಖರ ನಾಯಕನು, ತಪ್ಪು ಮಾಡಿದವರಿಗೆ, ಕರೆಸಿ ಬುದ್ಧಿಹೇಳಿ ಧರ್ಮವನ್ನು ಪಾಲಿಸಿಕೊಂಡು ಹೋಗುವಂತೆ ಬಿನ್ನಹಿಸಿಕೊಳ್ಳಲಾಗಿದೆ.[36]

ಕ್ರಿ.ಶ. 1698 ಬಸವಪ್ಪನಾಯಕರು ಕವಿ ಸಿಂಹರಸರಿಗೆ ಬರೆದ ನಿರೂಪದ ಆದೇಶದಂತೆ, ಮಠದ ವ್ಯಾಪ್ತಿಯ ಕುಂಬಳ ಸೀಮೆಯಲ್ಲಿ ವಾಸಿಸುವ ಶಿಷ್ಯರ ಆಚಾರ ವಿಚಾರಕ್ಕೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದಂತೆ ವಿಚಾರಣೆ ಮಾಡಲು ಶೃಂಗೇರಿ ಜಗದ್ಗುರುಗಳಿಗೆ ಸಹಕರಿಸುವಂತೆ ತಿಳಿಸಲಾಗಿದೆ.

ಧರ್ಮಬಾಹಿರ ಕಾರ್ಯಗಳು ಮಠದ ಶಿಷ್ಯರ ಮನೆತನಗಳಲ್ಲಿ ನಡೆಯದಂತೆ ಧರ್ಮಾಧಿಕಾರಿಗಳು ಮತ್ತು ಆಸ್ಥಾನ ವಿದ್ವಾಂಸರು ಆಚಾರ ವಿಚಾರವನ್ನು ನೋಡಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಿದ್ದರು ಎಂಬುದು ಮೇಲ್ಕಂಡ ದಾಖಲೆಗಳಿಂದ ತಿಳಿದು ಬರುತ್ತದೆ.

ಕ್ರಿ.ಶ. 1755ರ ಕಾಲಕ್ಕೆ ಸೇರಿದ ದಾಖಲೆಯಲ್ಲಿ ಸಂಸ್ಥಾನದ ಶಿಷ್ಯರು ಆಚಾರ ವಿಚಾರಗಳನ್ನು ವಿಚಾರಿಸಿ, ದುರ್ನಡತೆಯಿಂದ ನಡೆದುಕೊಂಡವರಿಗೆ ಪ್ರಾಯಶ್ಚಿತ್ತ ಮಾಡಿಸಿ, ಚರಣ ಕಾಣಿಕೆ, ವರ್ತನೆ, ಅಗ್ರತಾಂಬೂಲ ಮುಂತಾದವರ ಬಗ್ಗೆ ಹಣ ಹೊನ್ನುಗಳನ್ನು ಬರಮಾಡಿಸಿ, ಮಠಕ್ಕೆ ಒಪ್ಪಿಸುವುದಾಗಿ ಮಹಿಷೂರು(ಮೈಸೂರು) ದಳವಾಯಿ ದೇವರಾಜಯ್ಯನು ಶೃಂಗೇರಿ ಅಭಿನವ ಸಚ್ಚಿದಾನಂದ ಭಾರತೀ ಗಳಿಗೆ ಬರೆದ ಬಿನ್ನವತ್ತಳೆಯಿಂದ ತಿಳಿದು ಬರುತ್ತದೆ.[37]

ಕ್ರಿ.ಶ. 1785ರ ಕಾಲಕ್ಕೆ ಸೇರಿದ ದಾಖಲೆ ಹುಂಚದ ಮಹಾದೇವಭಟ್ಟರು ಹುಂಚದ ಆಚಾರ ವಿಚಾರದ ಅಧಿಕಾರವನ್ನು ತನಗೆ ನೀಡುವಂತೆ ವಿನಂತಿಸಿಕೊಂಡ ಬಿನ್ನವತ್ತಳೆಯಾಗಿದೆ. [38]

ಕ್ರಿ.ಶ. 1815ರ ಕಾಲಕ್ಕೆ ಸೇರಿದ ನಿರೂಪದಲ್ಲಿ ಜಗದ್ಗುರುಗಳು ಮಠದ ಪಾರುಪತ್ಯೆಗಾರರಿಗೆ ಮಠದ ಶಿಷ್ಯರು ಅಧರ್ಮದಲ್ಲಿ ನಡೆದಿದ್ದರೆ ಅಂತಹವರನ್ನು ವಿಚಾರಿಸಿ ಹತೋಟಿಗೆ ತರುವಂತೆ ತಿಳಿಸಿರುವುದಾಗಿದೆ. ಮಠದ ಹೆಸರು ಹಾಳಾಗಬಾರದೆಂದು ತಿಳಿಸಲಾಗಿದೆ.[39]

ಕ್ರಿ.ಶ. 1833ರ ಕಾಲಕ್ಕೆ ಸೇರಿದ ದಾಖಲೆಯಲ್ಲಿ ಮಠದಿಂದ ನಗರದ ಸೀಮೆಯ ಆಚಾರವಿಚಾರವನ್ನು ವೇದಮೂರ್ತಿ ಶೇಷಜೋಯಿಸರಿಗೆ ಅಪ್ಪಣೆ ಮಾಡಿಸಿಕೊಡಿಸಿರುವುದಾಗಿ, ಕೊಪ್ಪದ ಹೋಬಳಿ ಸುಬೇದಾರರು ಮತ್ತು ಕೊಪ್ಪ (ತಾ) ಜಾತಮಾಗಣಿ ಶೇಖದಾರರು ಮತ್ತು ಶಾನುಭೋಗರಿಗೆ ಬರೆಸಿಕೊಟ್ಟ ರಹದಾರಿ ಪ್ರತಿಯಾಗಿದೆ.[40]

ಕ್ರಿ.ಶ. 1853ರ ಕಾಲಕ್ಕೆ ಸೇರಿದ ದಾಖಲೆ ನಗರದ ಸೀಮೆಯೊಳಗಿನ ಶಿವಮೊಗ್ಗ ತಾ ಆಚಾರ ವಿಚಾರವನ್ನು ತನಗೆ ಮಾಡಿಸಿಕೊಡುವಂತೆ, ಶಿವಮೊಗ್ಗದ ನಾರಾಯಣ ಅವಧಾನಿಗಳ ಮಗ ಶಾಮ ಅವಧಾನಿಯು ಮಠಕ್ಕೆ ಬರೆಯಿಸಿಕೊಟ್ಟ ಬಿನ್ನವತ್ತಳೆ.[41]

ಕ್ರಿ.ಶ. 1863ರ ಕಾಲಕ್ಕೆ ಸೇರಿದ ದಾಖಲೆ ನಗರ ಸೀಮೆಯ ಕೊಪ್ಪ (ತಾ) ಆಡುವಳ್ಳಿ, ಕಳಸ, ಮೇಲುಬಂಗಾಡಿ ಸ್ಥಳಗಳ ಆಚಾರ ವಿಚಾರವನ್ನು ತನಗೆ ಮರು ಪಾಲಿಸುವಂತೆ ಕಳಸದ ರುದ್ರಪಾದ ಅಗ್ರಹಾರದ ಕಾಶೀಭಟ್ಟನು ಮಠದ ಭಂಡಾರಕ್ಕೆ ಬರೆದು ಕೊಟ್ಟ ಬಿನ್ನವತ್ತಳೆಯಾಗಿದೆ.[42]

ಬಿದನೂರಿನ ಷಡಕ್ಷರಯ್ಯನು ಅಭಿನವ ಸಚ್ಚಿದಾನಂದ ಭಾರತೀಗಳಿಗೆ ಬರೆದ ಬಿನ್ನವತ್ತಳೆ ಶೃಂಗೇರಿ ಮಠದ ಬಗ್ಗೆ ಮರಾಠ ಬಾಲಾಜಿ ಪೇಶ್ವೆಯ ಬಳಿ ಕೆಲವು ದುಷ್ಕರ್ಮಿಗಳು ತಪ್ಪು ಮಾಹಿತಿ ನೀಡಿ ಮಠದ ಅಪಕೀರ್ತಿಗೆ ಕಾರಣರಾಗಿದ್ದಾರೆ. ಅಂತಹವರನ್ನು ಕರೆದು ವಿಚಾರಿಸಲು ಒಬ್ಬ ನಂಬಿಕಸ್ತ, ಜವಾಬ್ದಾರಿಯುಳ್ಳ ಮತ್ತು ಬುದ್ಧಿವಂತ ವ್ಯಕ್ತಿಯನ್ನು ಕಳುಹಿಸಿಕೊಡಲು ಬರೆಸಿದ ಬಿನ್ನವತ್ತಳೆಯಾಗಿದೆ.[43]

ರಾಯಸದವ

ರಾಜ, ಗುರು ಮುಂತಾದವರಿಂದ ತರುವ ಪತ್ರ ಅಥವಾ ನಿರೂಪಕ್ಕೆ ರಾಯಸವೆಂದು ಕರೆಯಲಾಗುತ್ತಿತ್ತು. ಇಂತಹ ರಾಯಸವನ್ನು ಬರೆಯುವ ಅಥವಾ ತೆಗೆದುಕೊಂಡು ಹೋಗುವ ಅಧಿಕಾರಿಗೆ ರಾಯಸದವನೆಂದು ಕರೆಯುತ್ತಿದ್ದರು. ವಿಜಯನಗರ ಕಾಲದಿಂದಲೂ ಗುರುಗಳು ಆಶೀರ್ವಾದ ಪತ್ರಿಕೆಯನ್ನು ಅರಸರುಗಳಿಗೆ ಮತ್ತು ಸಂಬಂಧಪಟ್ಟ ಅಧಿಕಾರಿಗಳಿಗೆ ಕಳುಹಿಸಲು ಮತ್ತು ತರಿಸಲು ರಾಯಸದವನ್ನು ನೇಮಿಸುತ್ತಿದ್ದರೆಂಬುದು ಕಡತಗಳಿಂದ ತಿಳಿದು ಬರುತ್ತದೆ.[44]

ಕ್ರಿ.ಶ. 19–12–1834ರಲ್ಲಿ ಮೈಸೂರು ಸೀಮೆ ನಗರ ಸೀಮೆ ಸೂಪರಿಟೆಂಡೆಂಟ್ ಸ್ಟೋಕ್ಸ್ ಸಾಹೇಬರು ಅಷ್ಟಮ ನರಸಿಂಹಭಾರತೀ ಸ್ವಾಮಿಗಳಿಗೆ ತರೀಕೆರೆಯ ಮುಕ್ಕಾಮಿನಿಂದ ಬರೆದ ಬಿನ್ನವತ್ತಳೆಯ ಕೊನೆಯಲ್ಲಿ "ಯಿ ಕಾಗದ ರಾಯಸ ತಿಮ್ಮಪ್ಪಯ್ಯನ ಕೈಯಲ್ಲೂ ಕೊಟುಯಿದೆ" ಎಂದು ಬರೆಯಲಾಗಿದೆ.[45]

ವಿಜಯನಗರ ಕಾಲದಿಂದಲೂ ಗುರುಗಳು ಆಶೀರ್ವಾದ ಪತ್ರಿಕೆಗಳನ್ನು ಅರಸುಗಳಿಗೆ ಮತ್ತು ಸಂಬಂಧಿಸಿದ ಅಧಿಕಾರಿಗಳಿಗೆ ಕಳುಹಿಸಲು ಹಾಗೂ ಅರಸುಗಳಿಂದ ಮತ್ತು ಅಧಿಕಾರಿಗಳಿಂದ ಬಿನ್ನವತ್ತಳೆಗಳನ್ನು ತರಿಸಲು ರಾಯಸದವರನ್ನು ನೇಮಿಸಿದ್ದು ಕಡತಗಳಲ್ಲಿ ದೊರೆಯುತ್ತವೆ.

ಉದಾಹರಣೆಗೆ ಪ್ರಥಮ ಅಭಿನವ ಸಚ್ಚಿದಾನಂದ ಸ್ವಾಮಿಗಳು ವ್ಯಾಸಪೂರ್ಣಿಮೆಯ ಸಂಬಂಧ ಕೆಳದಿ ಮುಮ್ಮಡಿ ಸೋಮಶೇಖರ ನಾಯಕನಿಗೆ ಬರೆದ ಆಶೀರ್ವಾದ ಪತ್ರಿಕೆಯಲ್ಲಿ ಕೊನೆಯಲ್ಲಿ ಆಶೀರ್ವದಿಸಿ ಕಳುಹಿಸುತ್ತೇವೆ ಎಂದು ಕಾಗದದಲ್ಲಿ ಬರೆಯಿಸಿ ಶಂಕರದೇವರ ಸೂರಿ ಭಟ್ಟರ ಕೈಯಲ್ಲಿ ಕಳುಹಿಸಿದೆ[46] ಎಂದು ಹೇಳಲಾಗಿದೆ.

ಅಂತೆಯೇ ಕ್ರಿ.ಶ. 1782–83ರಲ್ಲಿ ಟಿಪ್ಪು ಸುಲ್ತಾನನು ತೃತೀಯ ಸಚ್ಚಿದಾನಂದ ಸ್ವಾಮಿಗಳಿಗೆ ಪುಣ್ಯಕ್ಷೇತ್ರಗಳ ಸಂಚಾರಾರ್ಥವಾಗಿ ಸರ್ವ ಸಿದ್ಧತೆ ಮಾಡಿಸಬೇಕೆಂದು ಸಂಬಂಧಿಸಿದ ಕಿಲ್ಲೆದಾರ ಮತ್ತು ಪಾರುಪತ್ಯೆಗಾರರಿಗೆ ಹೊರಡಿಸಿದ ನಿರೂಪದಲ್ಲಿ ಶ್ರೀರಂಗಪಟ್ಟಣದಿಂದ ಕೂದುವಳಿ ನಾರಶಿ ಪುರಾಣಿಕರು, ಬೊಕ್ಕಸ್ತ ಸುಬ್ಬಾಭಟ್ಟರು, ವಿಶ್ವಾವಸು, ಸಂವತ್ಸರದ ನಿಜ ಚೈತ್ರ ಶುಕ್ಲ 8 ರಲ್ಲೂ ತೆಗೆದುಕೊಂಡ ಬಂದ ಪತ್ರ ನಕಲು ಪ್ರತಿ ಎಂದಿದೆ[47].

ಹಿಂದೆ ಅಂಚೆ ಇಲಾಖೆ ಇಲ್ಲದ ಕಾರಣ ಸುದ್ದಿ ಪತ್ರ ಮುಟ್ಟಿಸಲು ರಾಯಸದವರನ್ನು ನೇಮಿಸಲಾಗುತ್ತಿತ್ತು.

ಅಮಲ್‌ದಾರ

ಅಮಲ್‌ದಾರನು ಭೂ ಕಂದಾಯ ಇತ್ಯಾದಿ ತೆರಿಗೆಗಳನ್ನು ವಸೂಲಿ ಮಾಡಲು ನಿಯುಕ್ತನಾದ ಅಧಿಕಾರಿ. ಕ್ರಿ.ಶ. 1841ರಲ್ಲಿ ಅಷ್ಟಮ ನರಸಿಂಹಭಾರತೀ ಸ್ವಾಮಿಗಳು ಬ್ರಿಟಿಷ್ ಸರ್ಕಾರದ ನ್ಯಾಯಾಡಳಿತಕ್ಕೆ ಅನುಗುಣವಾಗಿ ತಮ್ಮ ಸಂಸ್ಥಾನದಲ್ಲಿ ಅಮಲ್ದಾರನ್ನು ನೇಮಕ ಮಾಡಿದ್ದರು. ಅಂದಿನಿಂದ ಶೃಂಗೇರಿ ಸಂಸ್ಥಾನವು ನ್ಯಾಯಾಡಳಿತವನ್ನು ಸರ್ಕಾರಕ್ಕೆ ಹಂತ ಹಂತವಾಗಿ ಒಪ್ಪಿಸುತ್ತಾ ಬಂದಿತ್ತು. ಈ ಪ್ರಕ್ರಿಯೆಯು ತಮ್ಮ ವ್ಯಾಪ್ತಿ ಆಡಳಿತ ವ್ಯವಸ್ಥೆ ಬ್ರಿಟಿಷ್ ಸರ್ಕಾರದ ಸಹಾಯದೊಂದಿಗೆ ಕ್ರಿ.ಶ. 1959ರ ವರೆಗೆ ನಡೆಸಿಕೊಂಡು ಬಂದಿತ್ತು. ಜಹಗೀರು ರದ್ದಾದ ಮೇಲೆ ನೇರವಾಗಿ ಸರ್ಕಾರವೇ ಈ ಅಧಿಕಾರವನ್ನು ಪಡೆದುಕೊಂಡಿತು.[48]

ಕ್ರಿ.ಶ. 1832ರ ಕಾಲಕ್ಕೆ ಸೇರಿದ ದಾಖಲೆಯಲ್ಲಿ ನಗರ, ಆನಂದಪುರ, ಕುಂಸಿ, ಬಿದರಿ, ಹೊನ್ನಾಳಿ, ಶಿಕಾರಿಪುರ, ಹರಿಹರ, ಲಕ್ಕವಳ್ಳಿ, ಉಡುಗಣಿ, ಆನವಟ್ಟಿ, ಚಂದ್ರಗುತ್ತಿ, ಶಿವಮೊಗ್ಗ ಹೊಳೇಹೊನ್ನೂರು, ಸೊರಬ, ವಸ್ತಾರೆ, ಚನ್ನಗಿರಿ, ಬಸವ ಪಟ್ಟಣ, ಹಿಕ್ಕೇರಿ, ಸಾಗರ ಮಂಡಗದ್ದೆ. ಕವಲೆದುರ್ಗ, ಕೊಪ್ಪ ತಾಲ್ಲೂಕಿನ ಅಮಲ್ದಾರರಿಗೆ ಬರೆದ ನಿರೂಪದಲ್ಲಿ ಶೃಂಗೇರಿ ಮಠದ ಶಿಷ್ಯರಿಗೆ ದಿಕ್ಕಿಲ್ಲದವರು ಮರಣ ಹೊಂದಿದರೆ ಅವರಿಂದ ಸರ್ಕಾರಕ್ಕೆ ಬರಬೇಕಾದ ಬಾಕಿ ಇದ್ದಲ್ಲಿ ತೆಗೆದುಕೊಂಡು 1000 ರೂ ಒಳಗಡೆ ಇದ್ದಲ್ಲಿ ವಿಚಾರಿಸಿ ಮಠದ ವಶಕ್ಕೆ ಕೊಟ್ಟು ರಸೀದಿ ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳುವುದು. 1000 ರೂಗಳಿಗೆ ಹೆಚ್ಚಿಗೆ ಇದ್ದಲ್ಲಿ ಕಮೀಷನರ್‌ಗೆ ಬರೆದು ಅವರ ಆದೇಶಾನುಸಾರ ನಡೆದುಕೊಳ್ಳುವುದು ಎಂದಿದೆ.[49]

ಕ್ರಿ.ಶ. 1832ರ ಕಾಲಕ್ಕೆ ಸೇರಿದ ಮತ್ತೊಂದು ದಾಖಲೆಯಲ್ಲಿ ಸುಂಕದ ಬಗ್ಗೆ ಕಂಪನಿ ಸರ್ಕಾರದ ರಹದಾರಿ ಪ್ರತಿಯಲ್ಲಿ ಅರಮನೆ ಸೀಮೆಗಡಿಗಳ ಅಮಲ್ದಾರರು, ಕಿಲ್ಲೆದಾರರು ಮತ್ತು

ಸುಂಕದವರಿಗೆ ಬರೆದು ಕಳುಹಿಸಿದ ನಿರೂಪದಲ್ಲಿ ಶೃಂಗೇರಿ ಮಠಕ್ಕೆ ನವರಾತ್ರಿ ಉತ್ಸವಕ್ಕೆ ಜವಳಿ, ದಿನಿಸು, ಇತ್ಯಾದಿಗಳನ್ನು ಮಠದವರು ಖರೀದಿ ಮಾಡಿ ತೆಗೆದುಕೊಂಡು ಹೋಗುವಾಗ, ಮಠದ ಪಾರುಪತ್ಯೆಗಾರರಿಗೆ ಸುಂಕ ಕೇಳದಂತೆ ಬಿಡಬೇಕೆಂದು ಆದೇಶಿಸಲಾಗಿದೆ.[50]

ಶೇಖದಾರ (ಸೇಕದಾರ)

ಸಂಸ್ಥಾನದ ಅಧಿಕಾರಿಯಾಗಿದ್ದ, ಕಂದಾಯ ಇಲಾಖೆಯಲ್ಲಿ ಕೆಳಗಿನ ಸ್ಥಾನದ ಅಧಿಕಾರಿಯಾಗಿದ್ದನೆಂದು ಕಂಡು ಬರುತ್ತದೆ. ಶಿಷ್ಯರ ಆಚಾರ ವಿಚಾರಗಳನ್ನು ತಿಳಿದು, ಮಠದ ಜೋಯಿಸರಿಗೆ ಅನುಮತಿ ದೊರೆಯುವಂತೆ ಮಾಡಬೇಕೆಂದು ಕೊಪ್ಪ ತಾ. ಸುಬೇದಾರರು ತಮ್ಮ ಶೇಖದಾರರಿಗೆ ಆಜ್ಞಾಪಿಸಿದನೆಂದು ಕಡತದಲ್ಲಿ ಉಲ್ಲೇಖವಿದೆ.[51]

ಮಣೆಯಗಾರ

ಈತ ಅಮಲ್ದಾರನಿಗಿಂತ ಕೆಳಗಿನ ಭೂಕಂದಾಯ ಅಧಿಕಾರಿಯಾಗಿದ್ದ. ಸಂಸ್ಥಾನದ ಪ್ರತಿಯೊಂದು ಸೀಮೆಗೂ, ಒಬ್ಬ ಮಣೆಯಗಾರನಿರುತ್ತಿದ್ದನೆಂದು ಕಂಡುಬರುತ್ತದೆ. ಮಠಕ್ಕೆ ಸಲ್ಲತಕ್ಕ ಅಡಿಕೆ ಮೆಣಸು ಕಾಣಿಕೆ ಮುಂತಾದವುಗಳನ್ನು ಸೀಮೆಯ ಹಳ್ಳಿಗಳಿಂದ ಸಂಗ್ರಹಿಸಿ ಮಠಕ್ಕೆ ಅರ್ಪಿಸುವುದು ಇವನ ಕಾರ್ಯ. ಪ್ರತಿ ಹಳ್ಳಿ ಹಳ್ಳಿಗೆ ಹೋಗಿ ಜಮೀನನ್ನು ಸ್ವತ: ನೋಡಿ ಅವುಗಳಿಗೆ ಬೇಕಾದ ಗೊಬ್ಬರ ಬೇಲಿ ಇತ್ಯಾದಿಗಳ ಬಗ್ಗೆ ವಿಚಾರಿಸಿ, ಭೂಮಿಯ ಸಾಗುವಳಿ ಸರಿಯಾಗಿ ಆಗುವಂತೆ ನೋಡಿಕೊಳ್ಳುವುದು ಇವನ ಕರ್ತವ್ಯ. ಮಾದೋಭಟ್ಟ, ಶಾಮಭಟ್ಟ ವೆಂಕಟಚಲಭಟ್ಟ ಸೂರಿಸುಬ್ಬರಾಯ ಮುಂತಾದ ಮಣೆಯಗಾರರ ಹೆಸರುಗಳು ಕಡತಗಳಲ್ಲಿ ಬರುತ್ತದೆ. ಕಳಸ ಶಾಮಭಟ್ಟ ಮಠಕ್ಕೆ ಬಿನ್ನವತ್ತಳೆ ಬರೆದುಕೊಟ್ಟಿರುವುದು ಉಲ್ಲೇಖವಿದೆ. [126] ಈತನ ಸಂಬಳ ವರುಷಕ್ಕೆ 18 ವರಹಗಳು [52] ಉದಾ: ಕಳ್ಳೆ ಶಾಂ ಭಟ್ಟನು ಶ್ರೀಮಠಕ್ಕೆ ಬಿನ್ನವತ್ತಳೆಯಲ್ಲಿ ಅವನಿಗೆ ಕಟ್ಟಲೆ ಪ್ರಕಾರ ವರ್ಷಕ್ಕೆ 18 ವರಹಗಳ ಸಂಬಳ ಪಡೆಯುತ್ತಿದ್ದನೆಂಬುದು ಕಡತಗಳಿಂದ ತಿಳಿಯುತ್ತದೆ. (ತಮಿಳು ನಾಡಿನ ರಾಮನಾಡು ಸಂಸ್ಥಾನದಲ್ಲಿ ಕಳ್ಳೆ ಮನೆತನದವರು ಶೃಂಗೇರಿ ಮಠದಿಂದ ನಿಯುಕ್ತಿಗೊಂಡಿದ್ದರು. ಈ ಮನೆತನದವರು ಶೃಂಗೇರಿಯಲ್ಲೂ ಸೇವೆಸಲ್ಲಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಆದರೆ ಈ ಮನೆತನದವರು ಈಗ ಶೃಂಗೇರಿಯಿಂದ ಬೇರೆಡೆಗೆ ವಲಸೆಹೋಗಿದ್ದಾರೆ.)

ಬೊಕ್ಕಸ್ತ (ಖಚಾಂಚಿ) ಕೋಶಾಧಿಕಾರಿ

ಈತ ಕೋಶಾಧಿಕಾರಿಯಾಗಿದ್ದು ಧರ್ಮಸಂಸ್ಥಾನಕ್ಕೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದಂತೆ ಅಧಿಕಾರಿಗಳಿಂದ ಮಠಕ್ಕೆ ಬರಬೇಕಾದ ಭೂಕಂದಾಯ ಕಾಣಿಕೆಗಳನ್ನು ಪಡೆದು ರಶೀದಿ ಕೊಡುತ್ತಿದ್ದನು. ಮಠದ ಆದಾಯ ವೆಚ್ಚ ಪಟ್ಟಿಯನ್ನು (ಬಜ್ಜೆಟ್) ತಯಾರಿಸುತ್ತಿದ್ದ. ಮಠಕ್ಕೆ ಅರ್ಪಿಸಿದ ಕಾಣಿಕೆಯು ಮಠದ ಭಂಡಾರಕ್ಕೆ ಜಮಾ ಆದರೆ ಬೊಕ್ಕಸದಿಂದ ಮಠದ ನೌಕರರಿಗೆ ಸಂಬಳ ನೀಡುತ್ತಿದ್ದರು. ಕಡತಗಳಲ್ಲಿ ಕೆಲವು ಬೊಕ್ಕಸ್ತರ ಹೆಸರುಗಳು ಬಂದಿವೆ. ಬೊಕ್ಕಸ್ತ ಸುಬ್ಬಾಭಟ್ಟರು. ಅರೋಶೆಟ್ಟಿ ವರ್ತಕರು ಕ್ರಿ.ಶ. 1839ರಲ್ಲಿ ಮಠದ ಭಂಡಾರಕ್ಕೆ ಸಮರ್ಪಿಸಿದ ಬಿನ್ನವತ್ತಳೆಯನ್ನು ವಶಪಡಿಸಿಕೊಂಡರೆಂದು ಕಡತದಲ್ಲಿ ಉಲ್ಲೇಖವಿದೆ [53] ಉದಾ: ಅಂಕೋಲದವೈಶ್ಯ ಮಠದ ಶೆಟ್ಟಿಗಳು ಕ್ರಿ.ಶ. 1839 ರಲ್ಲಿ ಮಠದ ಭಂಡಾರಕ್ಕೆ ಕಾಣಿಕೆ ಕೊಟ್ಟ ದಾಖಲೆಗಳು ಕಡತಗಳಲ್ಲಿ ಕಂಡುಬರುತ್ತದೆ.

ಕರಣಿಕ (ಕುಲಕರಣಿ)

ಕಡತದಲ್ಲಿ ಕರಣಿಕ ಎಂಬ ಪದದ ಬಳಕೆಯನ್ನು ಲೆಕ್ಕ ಬರೆಯುವ ಎಂಬ ಅರ್ಥದಲ್ಲಿ ಮಾಡಲಾಗಿದೆ. ಬೇರೆ ಬೇರೆ ಅಧಿಕಾರಿಗಳಿಂದ ಮತ್ತು ಶ್ರೀಸಾಮಾನ್ಯರಿಂದ ಮಠಕ್ಕೆ ಬಂದ ಬಿನ್ನವತ್ತಳೆಗಳನ್ನು ಕಾದಿರಿಸಿ ಮಹತ್ವದ ದಾಖಲೆ ಪ್ರತಿಗಳನ್ನು ತಯಾರಿಸುವುದು ಮತ್ತು ಪತ್ರ ವ್ಯವಹಾರ ಮಾಡುವುದು ಈತನ ಕೆಲಸ. ಕಡತಗಳಲ್ಲಿ ಒಕ್ಕಣೆಯು ಭಿನ್ನವಾಗಿರುವುದರಿಂದ ಬೇರೆ ಬೇರೆ ಕಾಲಗಳಲ್ಲಿ ಮಠದಲ್ಲಿ ಕರಣಿಕರಿದ್ದರೆಂಬುದು ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗುತ್ತದೆ.[54]

ಕ್ರಿ.ಶ. 1566 ದಾಖಲೆಗಳಲ್ಲಿ ಕರಣಿಕ ಶಂಕರದೇವ ಮತ್ತು ಕರಣಿಕ ಚೌಡಪ್ಪ ಎಂಬ ಇಬ್ಬರ ಹೆಸರು ಬರುತ್ತವೆ.

ನ್ಯಾಯಾಂಗ ವ್ಯವಸ್ಥೆ

ನಾಡಿನ ಮಠಗಳು ಅಥವಾ ಧರ್ಮ ಸಂಸ್ಥಾನಗಳು ಪುರಾತನ ಕಾಲದಿಂದಲೂ ನ್ಯಾಯಾಲಯಗಳಾಗಿ ಗುರುಗಳು ನ್ಯಾಯಾಧೀಶರಾಗಿ ಅಪರಾಧಿಗಳನ್ನು ವಿಚಾರಣೆಗೊಳಪಡಿಸಿ, ದಂಡ ವಿಧಿಸಿ, ಶಿಕ್ಷಿಸಿ ಸಮಾಜದ ಸ್ವಾಸ್ಥ್ಯವನ್ನು, ಕಾಪಾಡುವಲ್ಲಿ ಶಾಂತಿ ಸೌಹಾರ್ದತೆಗಳು ನೆಲೆಸುವಲ್ಲಿ ಪಟ್ಟಿರುವ ಶ್ರಮ ಅಪಾರ. ಈ ದಿಕ್ಕಿನಲ್ಲಿ ಶೃಂಗೇರಿ ಸಂಸ್ಥಾನವು ಕಾಲಕಾಲಕ್ಕೆ ನಾಡಿನ ಬಹುತೇಕ ಅರಸು ಮನೆತನಗಳಿಗೆ ಬೆಂಬಲ ಕೊಟ್ಟಿರುವುದನ್ನು ಕಾಣಬಹುದು.[55]

ನ್ಯಾಯಾಂಗ ಆಡಳಿತವು ಶೃಂಗೇರಿ ಮಠದಲ್ಲಿ ವ್ಯಾಜ್ಯಗಳನ್ನು ತೀರ್ಮಾನಿಸುವ ಚಾವಡಿಗೆ ಗ್ರಾಮ ಕಛೇರಿ ಎಂದು ಕರೆಯುತ್ತಿದ್ದರು. ಅದರಂತೆ ಶೃಂಗೇರಿ ಸಂಸ್ಥಾನದ ಇನ್ನುಳಿದ ಸೀಮೆಗಳಲ್ಲಿ ಚಾವಡಿಗಳಿದ್ದವು. ಕೆಟ್ಟ ಹೆಣ್ಣುಗಳ ವಿಚಾರಣೆ, ಆಳಿನ ವ್ಯವಹಾರ, ತಪ್ಪಿತಸ್ಥರ ವಿಚಾರಣೆ ಇತ್ಯಾದಿ ವಿಷಯಗಳನ್ನು ಚಾವಡಿಯಲ್ಲಿ ತೀರ್ಮಾನಿಸಲಾಗುತ್ತಿತ್ತು. ತಪ್ಪಿತಸ್ಥರನ್ನು ವಿಚಾರಣೆ ಮಾಡಿ ಮಠ ಶಿಕ್ಷಿಸುತ್ತಿತ್ತು. ಕಡತಗಳಲ್ಲಿ ಕಳುವಿಗೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದ ದಾಖಲೆಗಳಲ್ಲಿ ಜಾಮೀನು ಎಂಬ ಪದದ ಬಳಕೆಯಿದೆ.[56]

ಉದಾ ಅರೆ ಮಹಾದೇವ ಭಟ್ಟನ ಮನೆಯ ಕೆಲವು ಸಾಮಾನುಗಳನ್ನು ಕದ್ದ ಕಳ್ಳರಿಗೆ ಗೋದಾವರಿ ವೆಂಕಭಟ್ಟ ಎಂಬುವವನು ಜಾಮೀನುದಾರನಾದನು. ಅವನು ತನ್ನ ಜಾಮೀನು ಪತ್ರವನ್ನು ಶ್ರೀಮಠದ ಭಂಡಾರಕ್ಕೆ ಅರ್ಪಿಸಿದನು. ತುಂಬಿನ ಕೆರೆಯ ಬಿಷ್ಟಯ್ಯನೆಂಬುವನು ಶ್ರೀಮಠಕ್ಕೆ ನ್ಯಾಯವಾಗಿ ಸಲ್ಲಿಸಬೇಕಾದ ಕಾಣಿಕೆ, ಉಡುಗೊರೆ, ಭತ್ತ, ಅಡಿಕೆ, ಇತ್ಯಾದಿಗಳನ್ನು ಸಕಾಲದಲ್ಲಿ ಸಂದಾಯಮಾಡಲು ಅಸಮರ್ಥನಾದಾಗ ಬೆಳಂದೂರಿನ ಪುಟ್ಟಯ್ಯ ಹೆಬ್ಬಾರ ಮತ್ತು ದೊಡ್ಡಹೊನ್ನೆಯ ಸಿಂಗಪ್ಪ ಎಂಬುವವರು ಕ್ರಿ.ಶ. 1822ರಲ್ಲಿ ಬಿಷ್ಟಯ್ಯನ ಪರವಾಗಿ ತಾವು ಮಠದ ಭಂಡಾರಕ್ಕೆ ಸಲ್ಲತಕ್ಕದ್ದನ್ನು ಸಲ್ಲಿಸುವುದಾಗಿ ಜಾಮೀನು ಪತ್ರವನ್ನು ಸಲ್ಲಿಸಿದರು.[57]

ಮೈಲಾರ ದೇವರ ಕೇರಿಯ ಶಾರದಾ ಶೇಷಗಿರಿ ಭಟ್ಟ ಪಕ್ಕದಲ್ಲಿ ನೀನು ಹೊಸದಾಗಿ ಕಟ್ಟಿಸಿದ ಮನೆಗೆ ಹಿತ್ತಲು ಇಲ್ಲದಿದ್ದರಿಂದ ಮಾನುಗಾರು ಒಳಗಣ 1 ಖಂಡುಗ ಭೂಮಿಯನ್ನುಪಾಲಿಸಬೇಕೆಂದು ಬಿನ್ನಹ ಮಾಡಿಕೊಂಡ ಪ್ರಕಾರ ಕಿಗ್ಗದ ತಿಪ್ಪಯ್ಯನ ಪಾಲಿನಲ್ಲಿ ಭೂಮಿಯ ಬಳಿಗೆ ನಿನ್ನ ಮನೆಯ ಹಿತ್ತಲು ಭಾಗದ 1 ಹೊಸ ಭೂಮಿ ಸ್ವಾಸ್ಥೆಯಾಗಿ ನೀಡಿರುವುದನ್ನು ಕಾಣಬಹುದು, ಈ ನಿರೂಪದಲ್ಲಿ ಹೊಸದಾಗಿ ಮನೆಕಟ್ಟುವ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಹಿತ್ತಲ ಜಾಗ ಇಲ್ಲದ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಗುರುಗಳಲ್ಲಿ ಬಿನ್ನಹಮಾಡಿಕೊಂಡು ಭೂಮಿ ಕೊಂಡಿರುವುದು ಬಹುಶಃ ಮನೆಗಳ ನಡುವೆ ಬೇಲಿ ಹಾಕುವ ಸಂಬಂಧ ಉಂಟಾದ ವ್ಯಾಜ್ಯಕ್ಕೆ ಪರಿಹಾರವಾಗಿ ಜಗದ್ಗುರುಗಳು ಈ ಪ್ರಮಾಣದ ಭೂಮಿಯನ್ನು ಹಿತ್ತಲಗದ್ದೆಯಾಗಿ ಬಳಸಿಕೊಳ್ಳಲು ಅವಕಾಶ ಮಾಡಿಕೊಟ್ಟಿರುವುದನ್ನು ಕಾಣಬಹುದು. ನಿವೇಶನದಲ್ಲಿ ಮನೆ ಕಟ್ಟುವಾಗ ಅಕ್ಕಪಕ್ಕದವರಲ್ಲಿ ತಕರಾರುಗಳು ಉಂಟಾದಾಗ ಮಠವು ಮಧ್ಯ ಪ್ರವೇಶಿಸಿ ಇಂತಹ ವ್ಯಾಜ್ಯಗಳನ್ನು ಪರಿಹರಿಸಿರುವುದು ಈ ದಾಖಲೆಯಿಂದ ತಿಳಿಯುತ್ತದೆ.[58]

ಧರ್ಮಸಂಸ್ಥಾನದಲ್ಲಿಯ ತಪಿತಸ್ಥರನ್ನು ಶಿಕ್ಷಿಸುವ ಅಧಿಕಾರ ಶೃಂಗೇರಿ ಮಠಕ್ಕೆ ಇತ್ತು ಎಂಬುದು ಕೆಳದಿಯ ಸೋಮಶೇಖರ ನಾಯಕನು ಕ್ರಿ.ಶ. 1663ರಲ್ಲಿ ಪ್ರಥಮ ಸಚ್ಚಿದಾನಂದ ಭಾರತೀ ಸ್ವಾಮಿಗಳಿಗೆ ಬರೆದ ಬಿನ್ನವತ್ತಳೆಯಿಂದ ತಿಳಿಯುತ್ತದೆ. ತಪ್ಪಿತಸ್ಥರನ್ನು ಶಿಕ್ಷಿಸಿ ಅವರನ್ನು ಸನ್ಮಾರ್ಗಕ್ಕೆ

ತಂದು ಮಠಕ್ಕೆ ವಿಧೇಯರಾಗಿರುವಂತೆ ಮಾಡಲಾಗುತ್ತಿತ್ತು. ಘೋರ ಪಾಪವೆಸಗಿದವರನ್ನು ಕೆಲವು ಸಂದರ್ಭಗಳಲ್ಲಿ ಬಹಿಷ್ಕಾರ ಹಾಕಿ ಧರ್ಮ ಸಂಸ್ಥಾನದಿಂದ ಹೊರಹಾಕುತ್ತಿದ್ದರು.

ಭೂದಾನ, ಆಳುಗಳ ಮಾರಾಟ ಮುಂತಾದ ವ್ಯವಹಾರಗಳನ್ನು ಮಾಡುವಾಗ ಸಾಕ್ಷಿ ಪದ್ಧತಿಯು ಜಾರಿಯಲ್ಲಿತ್ತು ಎಂಬುದನ್ನು ಕೆಲವು ಉದಾಹರಣೆಗಳನ್ನು ನೀಡಬಹುದು. ಆನೆಗುಂದದ ದುರ್ಗಾಭಟ್ಟನು ಕಿರಕೋಡು ಕೃಷ್ಣಯ್ಯನಿಗೆ ಒಬ್ಬ ಆಳನ್ನು ಮಾರಿದ ಕ್ರಯ ಚೀಟಿಯಲ್ಲಿ ಆನೆಗುಂದದ ಮಲ್ಲಿಕಾರ್ಜುನ ಭಟ್ಟ ಮತ್ತು ಸುಬ್ಬಣ್ಣಯ್ಯ ಹಂಚಲಿಯ ಪರಮೇಶ್ವರ, ಬೆಳಂದೂರಿನ ಕೃಷ್ಣ ಹೆಬ್ಬಾರ್, ಹೊಸಕೊಪ್ಪದ ದೇವರಸ ಹೆಬ್ಬಾರ ಮತ್ತು ಉಳುವೆಯ ಹಿರಿಯಣ್ಣಗೌಡ ಎಂಬುವವರು ಸಾಕ್ಷಿದಾರರಾಗಿದ್ದರೆಂದು ಬರೆಯಲಾಗಿದೆ.[59]

ಅದೇ ರೀತಿ ಬಾದಾಮಿ ಬನಶಂಕರಿ ಅಮ್ಮನವರ ಅರ್ಚಕನು ಒಂದು ವರ್ಷಕ್ಕೆ ರೂ 30ನ್ನು ಅರ್ಪಿಸುವುದಾಗಿ ಕ್ರಿ.ಶ. 1857ರಲ್ಲಿ ಶೃಂಗೇರಿ ಮಠದ ಭಂಡಾರಕ್ಕೆ ಬಿನ್ನವತ್ತಳೆಯನ್ನು ಸಮರ್ಪಿಸಿದನು. ಇದಕ್ಕೆ ಕುಂಚೂರಿನ ಮಂಜಪ್ಪಯ್ಯ, ಲಕ್ಕವಳ್ಳಿಯ ನಾಗಪ್ಪ, ಬೊಮ್ಲಾಪುರದ ದೇವರ ಭಟ್ಟ ಮತ್ತು ರಾಮಪ್ಪನವರು ಸಾಕ್ಷಿದಾರರಾಗಿದ್ದರೆಂದು ಬಿನ್ನವತ್ತಳೆಯಲ್ಲಿ ಉಲ್ಲೇಖವಿದೆ.[60]

ಅನೇಕ ವ್ಯಕ್ತಿಗಳಿಗೆ ಗುರುಗಳು ಭೂದಾನ ಮಾಡಿದ ಸನದುಗಳು, ಕಡತಗಳು ದೊರೆತಿವೆ (ಕ 1 ದಾ 35) ಭೂದಾನ ಪತ್ರಗಳ ಕೊನೆಯಲ್ಲಿ ಸಾಕ್ಷಿದಾರರ ಹೆಸರುಗಳಿರುವಲ್ಲಿ ದೇವರ ಹೆಸರುಗಳನ್ನೇ ನಮೂದಿಸಲಾಗಿದೆ. ದ್ವಿತೀಯ ಅಭಿನವ ಸಚ್ಚಿದಾನಂದ ಭಾರತೀ ಸ್ವಾಮಿಗಳು ಮೈಸೂರು ಅರಮನೆಯ ಪುರೋಹಿತ ಲಿಂಗಾಭಟ್ಟರಿಗೆ ಕ್ರಿ.ಶ 1815ರಲ್ಲಿ ದಯಪಾಲಿಸಿದ ಭೂದಾನ ಪಟ್ಟಿಯಲ್ಲಿ ಸೂರ್ಯಚಂದ್ರರೇ ಸಾಕ್ಷಿಗಳೆಂದು ಬರೆಯಲಾಗಿದೆ.[61]

ಇದರಿಂದ ತಿಳಿಯುವುದೇನೆಂದರೆ ಜನರು ದೇವರ ಬಗ್ಗೆ ಅಪಾರ ನಂಬಿಕೆವುಳ್ಳವರಾಗಿದ್ದರೆಂದು.

ಕಡತಗಳು ಮುಖ್ಯವಾಗಿ ಧರ್ಮಸಂಸ್ಥಾನದ ಆಡಳಿತವನ್ನು ಕುರಿತು ವಿಶೇಷ ಮಾಹಿತಿಯನ್ನು ನೀಡುತ್ತವೆಯಾದರೂ, ಕೆಲವೊಮ್ಮೆ ಬೇರೆ ಬೇರೆ ಕಾಲಗಳಲ್ಲಿ ಆಳುತ್ತಿದ್ದ ಅರಸು ಮನೆತನಗಳ ಆಡಳಿತದ ಮೇಲೂ ಬೆಳಕು ಚೆಲ್ಲುತ್ತದೆ.

ಶೃಂಗೇರಿ ಸಂಸ್ಥಾನದ ಅಧಿಕಾರಿಗಳು ಸರ್ಕಾರದ ದಿವಾನ, ಅಮಲ್ದಾರ, ಕಿಲ್ಲೆದಾರ, ಫೌಜುದಾರ, ಶಿರಸ್ತೆದಾರ, ಸೇನಬೋವ ಮುಂತಾದ ಅಧಿಕಾರಿಗಳೊಂದಿಗೆ ಪತ್ರ ವ್ಯವಹಾರ ನಡೆಸುತ್ತಿದ್ದರೆಂಬುದನ್ನು ತಿಳಿದಾಗ ಬೇರೆ ಬೇರೆ ರಾಜ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ಆಡಳಿತ ಪದ್ಧತಿ ಹೇಗಿತ್ತೆಂದು ಊಹಿಸಬಹುದು. ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ ಅರಸು ಮನೆತನಗಳು ಧರ್ಮ ಸಂಸ್ಥಾನದ ವ್ಯವಹಾರಗಳಲ್ಲಿ ಕೈ ಹಾಕುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ. ಆದರೆ ಸಂಸ್ಥಾನವು ಸಂಕಷ್ಟದಲ್ಲಿದ್ದಾಗ ಸಹಾಯ ಕೇಳಿದಾಗ ಎಲ್ಲಾ ರೀತಿಯ ಸಹಾಯ

[illegible]

ನೀಡುತ್ತಿದ್ದರು ಎಂಬುದು ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗುತ್ತದೆ. ಅರಸುಗಳು ಮಠಕ್ಕೆ ಅವಿಧೇಯರಾಗಿದ್ದವರನ್ನು ಶಿಕ್ಷಿಸಿ ವ್ಯಾಜ್ಯಗಳನ್ನು ತೀರ್ಮಾನಿಸಿ ಮಠವನ್ನು ಋಣಭಾರದಿಂದ ಮುಕ್ತಗೊಳಿಸಿ ಭೂದಾನ ಮಾಡಿ ಆಶೀರ್ವಾದ ಪಡೆಯುತ್ತಿದ್ದರು ಎಂಬುದಕ್ಕೆ ದಾಖಲೆಗಳು ನಿದರ್ಶನವಾಗಿವೆ.

ಕಮಿಷನರ್‌ರವರ ಕಾಲದ ಶೃಂಗೇರಿ ಧರ್ಮ ಸಂಸ್ಥಾನದ ಆಡಳಿತ

ಮೈಸೂರು ಕಮಿಷನರ್ ಆಡಳಿತ ಕ್ರಿ.ಶ. 1831ರಲ್ಲಿ ಪ್ರಾರಂಭವಾಯಿತು. ಅಂದಿನಿಂದ ಸಂಸ್ಥಾನದ ಹುಟ್ಟುವಳಿ (ಆದಾಯ ಉತ್ಪನ್ನ) ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಕೆಲವು ಬದಲಾವಣೆಗಳಾದವು. ಕಮಿಷನರ್ ಮಠಕ್ಕೆ ಸಹಾಯವಾಗುವ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ವರ್ತಿಸಿದರು. ಮೈಸೂರಿನ ಕಮಿಷನರ್ ಮಾರ್ಕ್ ಕಬ್ಬನ್‌ರ ಆದೇಶದಂತೆ, ನಗರ ತುಕಡಿ ಸುಪರಿಂಟೆಂಡೆಂಟ್ ಸ್ಟೋಕ್ಸ್ ಸಾಹೇಬರು ಶೃಂಗೇರಿ ಮಠದ ನಗರ ಸೀಮೆ ಒಟ್ಟು ಆಚಾರ ವಿಚಾರದ ವೇ॥ ವೆಂಕಟಜೋಯಿಸರಿಗೆ ಕ್ರಿ.ಶ. 1838ರ ಜನವರಿ 26ರಂದು ಮಠದ ಅಧಿಕಾರಿಗಳನ್ನು ಕುರಿತು 3 ಕಲಂಗಳುಳ್ಳ ರಹದಾರಿ ವಿವರವೇನೆಂದರೆ–

1) ಶ್ರೀಮಠದ ಗ್ರಾಮಗಳಲ್ಲಿ ರೈತರಿಂದ ಮಠಕ್ಕೆ ಬರತಕ್ಕ ಕಂದಾಯಹಣ ವಸೂಲು ಮಾಡುವಲ್ಲಿ ಮತ್ತು ಶಿಷ್ಯ ಜನರಲ್ಲಿ ವರ್ಣಾಶ್ರಮ ಧರ್ಮಕ್ಕೆ ವಿರುದ್ಧವಾಗಿ ನಡೆದವರಿಗೆ ಬಹಿಷ್ಕಾರ ಹಾಕಿದಲ್ಲಿ ಕಾಣಿಕೆ ಹಣ ವಸೂಲು ಮಾಡುವಲಿ ಮಠದವರು (ಮೊಕ್ತ್ಯರರಾಗಿ?) ಇರುವುದರಿಂದ ಅಂಥ ಪಿರಿಯಾದುಗಳು ಸರ್ಕಾರದಲ್ಲಿ ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳದಂತೆ ತಾಲ್ಲೂಕು ಅಮಲುದಾರರುಗಳಿಗೆ ರಹದಾರಿಯನ್ನು ಕೊಪ್ಪ ಅಮಲ್ದಾರರಿಗೆ ಹುಂಕು ಬರೆಯಿಸಿದೆ.

2) ಪಂಚಗ್ರಾಮದ ಜಾತಿಯಲ್ಲಿ ಜಾತಿ ಕೆಟ್ಟ ಹೆಣ್ಣುಗಳು ಮಠಕ್ಕೆ ಸೇರತಕ್ಕದ್ದಾಗಿದ್ದರೂ ತೀರ್ಥಮತ್ತೂರು ಮಠದವರು ಹಿಡಿದುಕೊಂಡು ಹೋಗಿ ಇಟ್ಟುಕೊಂಡು ಆ ವರ್ತಮಾನ ತಿಳಿದು ವಿಚಾರಿಸಿದ ನಂತರ ಬಿಟ್ಟುಕೊಡುತ್ತಾರೆ. ಹಾಗೆ ಮಾಡುವುದರಿಂದ ಮಧ್ಯೆ ಕೆಲವು ಜನ ಪರಾರಿಯಾಗುತ್ತಾರೆ. ಆ ರೀತಿಯಾಗದಂತೆ ಅಪ್ಪಣೆಯಾಗಬೇಕೆಂದು ಬರೆದ ಆ ಜಾತಿ ಜನರೂ ಕೆಟ್ಟ ಹೆಣ್ಣುಗಳು ಯಾವ ಮಠಕ್ಕೆ ಸೇರಬೇಕೆಂಬುದನ್ನು ಮಾಮೂಲು ವಿಚಾರಿಸಿ ಬರೆದು ಕಳುಹಿಸುವಂತೆ ತಿಳಿಸಿರುತ್ತಾರೆ.

3) ಸಾಗರ ತಾಲ್ಲೂಕಿನಲ್ಲಿ ಇರುವ ಗೋದಾವರಿ ಬ್ರಾಹ್ಮಣರು ಶ್ರೀಮಠಕ್ಕೆ ಕಾಲಕಾಲಕ್ಕೆ ಬರತಕ್ಕ ಕಾಣಿಕೆ ಹಣ ಕೊಡದೆ ಅಡ್ಡಿ ಮಾಡುತ್ತಿರುವ ಬಗ್ಗೆ ಮಾಮೂಲು ರೀತಿ ನಡೆದುಕೊಳ್ಳುವಂತೆ ಅವರಿಗೆ ತಾಕೀತು ಮಾಡಿ ಎಚ್ಚರಿಕೆ ನೀಡಿ ಹದ್ದುಬಸ್ತಿನಲ್ಲಿಡುವಂತೆ ಸಾಗರ ತಾಲ್ಲೂಕು ಅಮಲ್ದಾರರಿಗೆ ಆದೇಶಿಸಲಾಗಿದೆ.[62]

[illegible]

ದಾಖಲೆಗಳನ್ನು ಪರಿಶೀಲಿಸಿದಾಗ ಹರಿಹರಪುರ, ರಾಮಚಂದ್ರಾಪುರ, ಕೂಡ್ಲಿ, ಗೋಕರ್ಣ ಮತ್ತಿತರೆ ಮಠಗಳು ಶೃಂಗೇರಿ ಅಧೀನ ಮಠಗಳೆಂದು ಕಂಡುಬಂದರೂ ಈಗ ಸ್ವತಂತ್ರ ಮಠಗಳಾಗಿ ಕಾರ್ಯನಿರ್ವಹಿಸುತ್ತಿವೆ.

ಹಾಗೆಯೇ ಮಠದ ಇಲಾಖೆಯಲ್ಲಿ ಆಗಬೇಕಾದ ಪೋಲಿಸರ ಬಾಬನ್ನು ಕಮೀಷನರ್ ಸಮರ್ಥಿಸಿಕೊಂಡಿರುವುದು ಸಂಸ್ಥಾನದ ಆದಾಯ ಖರ್ಚು ವೆಚ್ಚ ಸರ್ವ ಮಾನ್ಯ ಗ್ರಾಮಗಳ ತೆರಿಗೆ ವಿನಾಯಿತಿ ಸಂಸ್ಥಾನದ ಸೀಮೆಗಳಲ್ಲಿ ಕಾನೂನು ಜಾರಿ, ಸುವ್ಯವಸ್ಥೆ ಪೌರ ವ್ಯವಹಾರಗಳ ವಿಚಾರಣೆ, ಮುಂತಾದವು ಮುಂದುವರೆಯುವಂತೆ ಕಮೀಷನರ್‌ಗಳು ಆಜ್ಞೆ ಹೊರಡಿಸಿದರು.[63]

ಕ್ರಿ.ಶ. 1751ರ ದಾಖಲೆಯಲ್ಲಿ ಚಂದ್ರಮೌಳೀಶ್ವರ ಸ್ವಾಮಿಯವರ ದೀಪಾರಾಧನೆಯ ಧರ್ಮದ ಬಗ್ಗೆ ಚಿಕ್ಕಮಗಳೂರು ಗುರಿಕಾರ ಬಸವಯ್ಯನವರು ಪಾರುಪತ್ಯೆಗಾರರು ಮತ್ತು ಇತರರು ಶಿವರಾತ್ರಿ ಪುಣ್ಯಕಾಲದಲ್ಲಿ ಬರೆಯಿಸಿ ಒಪ್ಪಿಸಿದ ಧರ್ಮಶಾಸನದ ಕ್ರಮವೆಂತೆಂದರೆ,

ಇಕ್ಕೇರಿ ಅರಮನೆಯಿಂದ ಬಂದ ಅಯಕಟ್ಟಿನವರು ಪಣಗಟ್ಟೆ ಸಂಬಳದಲ್ಲಿ ನಮ್ಮ ಸೇವಾರ್ಥವಾಗಿ ಒಪ್ಪಿಸಿದ ವಿವರ

ಗುರಿಕಾರರು (ಆಳು) –ಗ 1 ಠಾಣ್ಯ, ಗ, 2, 1 ಹೊನ್ನು–ಸೇನುಬೋವರು ಗ – 1, ಆಳುಕಾರರು – 1, ರಾಯಸದವರು –1 ಗ ಹಸ್ತಕರು –3 ಹರಕಾರ – 1, ರಾನಿ ಮಂಡಳಿಯಿಂದ 1, 4 ಕಂಠೀರಾಯ 41/2 ಗದ್ಯಾಣವನ್ನು ಚಂದ್ರಮೌಳಿಶ್ವರ ಸ್ವಾಮಿ ದೀಪಾರಾಧನೆ ಕಾಣಿಕೆಯಾಗಿ ನೀಡಿರುವುದು.

ಬೇರೆ ಬೇರೆ ಪ್ರಾಂತ್ಯಗಳ ಪ್ರಜೆಗಳು, ಮಹಾಜನರುಗಳ ಜೊತೆಗೆ ರಾಜ್ಯದ ಅಧಿಕಾರಿಗಳು ಕೂಡ ಶೃಂಗೇರಿ ಮಠದ ವಿವಿಧ ದೇವರುಗಳ ಧಾರ್ಮಿಕ ಕಾರ್ಯಗಳಿಗೆ ಕಾಣಿಕೆಯಾಗಿ ನೀಡಿರುವುದು ವೈಶಿಷ್ಟ್ಯವಾಗಿದೆ.[64]

4.2 ಆರ್ಥಿಕ ಆಡಳಿತ

ದಾಖಲೆಗಳನ್ನು ಪರಿಶೀಲಿಸಿದಾಗ ಮಠವು ಒಂದು ಆರ್ಥಿಕ ಕೇಂದ್ರವಾಗಿ ವ್ಯವಸ್ಥಿತ ಆಡಳಿತವನ್ನು ರಚಿಸಿಕೊಂಡು ತನ್ನ ವ್ಯಾಪ್ತಿಯೊಳಗಿನ ಪ್ರದೇಶಗಳಲ್ಲಿ ವಿವಿಧ ಮೂಲಗಳಿಂದ ಆದಾಯಗಳನ್ನು ಸಂಗ್ರಹಿಸಿ ಮಠದ ವಿವಿಧ ಬಾಬ್ತುಗಳಿಗೆ ವೆಚ್ಚ ಮಾಡಿರುವುದನ್ನು ಕಾಣಬಹುದು. ಈ ಅಂಶವನ್ನು ಗಮನಿಸಿದಾಗ ಕಾಲ ಕಾಲಕ್ಕೆ ಆದಾಯ ಮತ್ತು ವೆಚ್ಚಗಳಲ್ಲಿ ವ್ಯತ್ಯಯಗಳು ಉಂಟಾದ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿಯೂ ಸಾಲ ಪಡೆದು ಸಾಲ ನೀಡಿ ಲಭ್ಯವಿರುವ ಸಂಪನ್ಮೂಲಗಳನ್ನು ಬಳಸಿಕೊಂಡು

ವ್ಯವಸ್ಥಿತವಾಗಿ, ಅದರ ಆರ್ಥಿಕ ಪರಿಸ್ಥಿತಿಯನ್ನು ಸರಿದೂಗಿಸಿಕೊಂಡು ಹೋಗುವ ಆಡಳಿತ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯನ್ನು ಹೊಂದಿತ್ತೆಂದು ತಿಳಿಯುತ್ತದೆ.

ಆರ್ಥಿಕ ಆಡಳಿತ ಪ್ರಮುಖವಾಗಿ ಭೂಹಿಡುವಳಿ ಸಂಬಂಧಿ ವ್ಯವಹಾರಗಳು, ಭೂದಾನ, ಕ್ರಯ ವಿಕ್ರಯ, ಉತ್ತಾರ, ಉಂಬಳಿ, ಸರ್ವಮಾನ್ಯ, ಅರ್ಧಮಾನ್ಯ, ಇತ್ಯಾದಿ ಆರ್ಥಿಕ ಚಟುವಟಿಕೆಗಳನ್ನು ಒಳಗೊಂಡಿದೆ.

ಭೂ ವ್ಯವಹಾರ

ಧರ್ಮ ಸಂಸ್ಥಾನದಲ್ಲಿಯ ಭೂ ವ್ಯವಹಾರ ಕುರಿತು ಕಡತಗಳಲ್ಲಿ ಬರೆದಿಡಲಾಗಿದೆ. ಭೂ ವ್ಯವಹಾರವು ಮಠ ಮತ್ತು ಜನರ ನಡುವೆ ಮತ್ತು ವ್ಯಕ್ತಿ ವ್ಯಕ್ತಿಗಳ ನಡುವೆ ನಡೆಯುತ್ತಿತ್ತು. ಭೂಮಿಯನ್ನು ಮಾರುವುದು ಕೊಂಡುಕೊಳ್ಳುವುದು ಸಾಗುತ್ತಿತ್ತು. ಮಠಕ್ಕೆ ವಿವಿಧ ರೂಪಗಳಲ್ಲಿ ಸೇವೆ ಸಲ್ಲಿಸಿದವರಿಗೆ ಭೂಮಿಯನ್ನು ಉಂಬಳಿಯಾಗಿ ಕೊಡುವ ಪದ್ಧತಿಯು ಜಾರಿಯಲ್ಲಿತ್ತು. ಈ ರೀತಿಯಾಗಿ ಭೂ ಸಂಪಾದನೆ ಮಾಡಿದವರಿಗೆ, ತಮ್ಮ ಪುತ್ರ ಪೌತ್ರ ಪಾರಂಪರ್ಯವಾಗಿ ಅನುಭವಿಸುವ, ಇಲ್ಲವೆ ಇತರರಿಗೆ ಮಾರುವ ಅಧಿಕಾರವಿತ್ತು. ಸಂಸ್ಥಾನಕ್ಕೆ ಹೆಚ್ಚಿನ ಆಸ್ತಿ ಪಾಸ್ತಿಗಳು ದೊರೆತಂತೆ, ಅದು ವ್ಯಕ್ತಿಗಳಿಗೆ ಮತ್ತು ಮಠ, ಗುಡಿ, ಅಗ್ರಹಾರಗಳಿಗೆ ಉಂಬಳಿಯಾಗಿ ಕೊಡುತ್ತಾ ಬಂದಿತು. ಸಂಸ್ಥಾನವು ಸಂಪಾದಿಸಿದ ಭೂಮಿಗಳಲ್ಲಿ ಕೆಲವು ಸಂದರ್ಭಗಳಲ್ಲಿ ಸರ್ವ ಮಾನ್ಯವಾಗಿಯೂ, ಇನ್ನುಳಿದ ಸಂದರ್ಭಗಳಲ್ಲಿ ಅರ್ಧಮಾನ್ಯವಾಗಿಯೂ ದಯಪಾಲಿಸಲಾಗುತ್ತಿತ್ತು. ಸಂಸ್ಥಾನವು ಕೃಷಿಗೆ ಪ್ರೋತ್ಸಾಹ ನೀಡಿ, ರೈತರ ಹಿತಾಸಕ್ತಿಗಳನ್ನು ಕಾಪಾಡುತ್ತಿತ್ತು.

ಕ್ರಿ.ಶ. 1804ರ ಕಾಲಕ್ಕೆ ಸೇರಿದ ದಾಖಲೆಯಲ್ಲಿ ಸಚ್ಚಿದಾನಂದ ಭಾರತೀಗಳು ಅಂದವಳ್ಳಿ ಗ್ರಾಮದ ಶಾನುಭೋಗ ಸುಬ್ಬಯ್ಯನಿಗೆ ಪಾಲಿಸಿದ ಶಿಸ್ತಿನ ತೋಟ ಪಟ್ಟೆಯ ಕ್ರಮವೆಂತೆಂದರೆ

ಗುತ್ತಿ ಸೀಮೆಯೊಳಗಣ ಅಂದವಳ್ಳಿ ಗ್ರಾಮದ ವರಿಬುಡದ ತೋಟವನ್ನು ವಾರಣಾಸಿ ಗಣಪನು ಸಾಗುವಳಿ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದು ಅವರು ಸರಿಯಾಗಿ ಕಂದಾಯವನ್ನು ನೀಡದ್ದರಿಂದ ಹಿಂದಿನ ಕಾಳಪಾಲು ತೋರಣಗದ್ದೆ 1 ಎಕೆರೆಗದ್ದೆ ಭೂಮಿ ಭೂಮಿಯನ್ನು ಶಿಸ್ತಿನ ಪಾಲಿಸಬೇಕೆಂದು ಬಿನ್ನಹಿಸಿಕೊಂಡ ಸಂಬಂಧ ಮಠಕ್ಕೆ ಕಾಲಪ್ರಂತಿ ಕೊಂಡು ಈ ಭೂಮಿಯನ್ನು ಪಡೆದು ಮಠಕ್ಕೆ 3 ವರಹವನ್ನು ತೆಗೆದುಕೊಂಡು ಪಾಲಿಸಿದ ಸ್ವಾಸ್ಥೆ ಈ ಭೂಮಿಯಲ್ಲಿ ಬರುವ ಉತ್ಪನ್ನವನ್ನು ಮಠಕ್ಕೆ ಸಲ್ಲಿಸಿ, ಹಿಂದೆ ಪಡೆಯುತ್ತಿದ್ದ ತನ್ನ ಪಾಲಿನ 3 ವರಹವನ್ನು ತೆಗೆದುಕೊಂಡು ಈ ಭೂಮಿಯ ಮೇಲ್ವಿಚಾರಣೆಯನ್ನು ವಂಶಪಾರಂಪರ್ಯವಾಗಿ ಪಾಲಿಸಿಕೊಂಡು ಹೋಗುವಂತೆ ನೀಡಿದ ಸ್ವಾಸ್ಥೆ ಪಟ್ಟೆ ಪ್ರತಿ.[65]

[illegible]

ಕ್ರಿ.ಶ. 1804 ರ ಕಾಲಕ್ಕೆ ಸೇರಿದ ಸಾಗುವಳಿ ಚೀಟಿಯ ಪ್ರತಿಯ ಸಾರಾಂಶವೇನೆಂದರೆ,

ಶೃಂಗೇರಿ ಮಠದ ಪಾರುಪತ್ಯೇಗಾರ ವೆಂಕಟಾಚಲಯ್ಯನವರು ಅಂದವಳ್ಳಿ ಈಶ್ವರಭಟ್ಟನ ತಿಮ್ಮಣ್ಣಗೆ ಬರೆಸಿಕೊಟ್ಟ ಸಾಗುವಳಿ ಚೀಟಿ ಸಾರಾಂಶವೇನೆಂದರೆ ಕಚ್ಚೋಡಿ ಗ್ರಾಮದ ತೋಟ, ಭರಣ ಗಡಿ ಭತ್ತ 3 ರ ವರಹವನ್ನು 3 ಹಣ ಮುಪ್ಪುಗ 3 ದಿಸ 4 ಹಾರದ ಮುಕ್ಕಾಲು ಭಾಗ ಭತ್ತ ಖಂಡುಗ 3 ಖಂಡುಗ ತೋಟ ಗದ್ದೆ ಭೂಮಿಯನ್ನು ಸಾಗುವಳಿ ಮಾಡಿಸಿ ಅದರಿಂದ ಬರುವ ಉತ್ಪನ್ನದಲ್ಲಿ ಹಣವನ್ನು ಕಾಲಂಪ್ರತಿ ಮಠಕ್ಕೆ ಸಲ್ಲಿಸಿ ಕಾಣಿಕೆ ನೀಡಿ ಪಾಲಿಸಿಕೊಂಡು ಹೋಗಬೇಕೆಂದು ಬರೆಸಿಕೊಟ್ಟ ಸಾಗುವಳಿ ಚೀಟಿ.[66]

ಕ್ರಿ.ಶ. 1812ರ ಕಾಲಕ್ಕೆ ಸೇರಿದ ದಾಖಲೆಯಲ್ಲಿ ಸಚ್ಚಿದಾನಂದ ಭಾರತೀಗಳು ಕೊಲ್ಲೂರನಿಗೆ ಪಾಲಿಸಿದ ಶಿಸ್ತಿನ ಸ್ವಾಸ್ಥೆ ಪಟ್ಟಿಯು ಕ್ರಮವೆಂತೆಂದರೆ.

ಸಚ್ಚಿದಾನಂದ ಭಾರತೀಗಳು ಕಲ್ಲುಕುಟಿಗ ಪರಮೇಶ್ವರನ ಮಗ ಕೊಲ್ಲೂರನಿಗೆ ಹಗಳೂರು ನಾಡ ಚರಗೋಡು ಗ್ರಾಮದಲ್ಲಿ ಮಹದೇವ ಭಟ್ಟನ ಶಿಸ್ತಿನ ಸ್ವಾಸ್ಥೆಯೊಳಗಣ ತೋಟದ 1000 ಮರದ ಉತ್ಪತ್ತಿಯುಳ್ಳ ಭೂಮಿಯನ್ನು ಕ್ರಯಕ್ಕೆ ತೆಗೆದುಕೊಂಡು ಸೇನುಬೋವ ರಾಮಚಂದ್ರಯ್ಯನ ಹೆಸರಲ್ಲಿ ಕ್ರಯ ಸಾಧನ ಬರೆಸಿಕೊಂಡು, ಆ ಪ್ರಕಾರ ಮಠಕ್ಕೆ ಕಾಣಿಕೆ ಕೊಡುತ್ತೇನೆ ಎಂದು ಬಿನ್ನಹ ಮಾಡಿಕೊಂಡಿರುವ ಸಂಬಂಧ ಸಚ್ಚಿದಾನಂದ ಭಾರತೀಗಳು ಕೊಲ್ಲೂರನಿಗೆ 1000 ಮರ ಸ್ವಾಸ್ಥೆಯುಳ್ಳ ವಠಾರ, ಕಾಣಿಕೆ ಸಲ್ಲಿಸಿ, ಆ ವ್ಯಾಪ್ತಿಯ ಗ್ರಾಮಕ್ಕೆ ಸಲ್ಲುವ ಹಕ್ಕಲುಹಾಡ್ಯ ಮನೆಯಲ್ಲಿ ಪುತ್ರಪೌತ್ರ ಸಂತಾನ ಪರಂಪರ್ಯವಾಗಿ ಅನುಭವಿಸಿಕೊಂಡು ಬರಲು ಪಾಲಿಸಿಕೊಂಡು ಬರುವಂತೆ ತಿಳಿಸಿದ ನಿರೂಪವಾಗಿದೆ. ನಿನ್ನ ಕೈ ಕಾಣಿಕೆ 6 ವರಹಗಳನ್ನು ಇಟ್ಟುಕೊಂಡು, ಉಳಿದದ್ದನ್ನು ಮಠಕ್ಕೆ ಸಲ್ಲಿಸುವುದನ್ನು ತಿಳಿಸಲಾಗಿದೆ.

ದಾಖಲೆಯು ಮುಖ್ಯವಾಗಿ ಶೃಂಗೇರಿ ಮಠವು ಬ್ರಾಹ್ಮಣರಿಗೆ ಅಗ್ರಹಾರಗಳಿಗೆ ಮಾತ್ರ ದಾನ ನೀಡದೆ ಕಲ್ಲುಕುಟಿಗರಂತಹ ಸಾಮಾನ್ಯ ಜನರಿಗೂ ದಾನ ನೀಡಿರುವುದು ಸಮಾಜದ ಕೆಳ ವರ್ಗದವರಿಗೂ ಕೂಡ ಭೂಮಿಯನ್ನು ದಾನ ನೀಡಿ ಅವರು ಮಠದ ಧಾರ್ಮಿಕ ಕಾರ್ಯಗಳಿಗೆ ಸಕ್ರಿಯವಾಗಿ ಪಾಲ್ಗೊಳ್ಳುವಂತೆ ಪರೋಕ್ಷವಾಗಿ ಸಹಾಯ ನೀಡುತ್ತಿತ್ತು ಎಂಬ ವಿಷಯವು ದಾಖಲೆಗಳಿಂದ ತಿಳಿಯುತ್ತದೆ.[67]

ಭೂ ಕ್ರಯ ವಿಕ್ರಯ

ಕೆಲವೊಮ್ಮೆ ಮಠವು ಭೂಮಿಯನ್ನು ಮಾರಾಟ ಮಾಡುತ್ತಿತ್ತು, ಕೊಂಡುಕೊಳ್ಳುತ್ತಿತ್ತು, ಹೀಗೆ ಭೂಮಿಯನ್ನು ಕೊಂಡುಕೊಳ್ಳುವ ಮಾರಾಟ ಮಾಡುವ ಕ್ರಿಯೆಯೇ ಕ್ರಯ ವಿಕ್ರಯ. ಈಗಿನಂತೆ

ಆಗಲೂ ಭೂಮಿಯ ಕ್ರಯ ವಿಕ್ರಯಗಳು ನಡೆಯುತ್ತಿದ್ದವು. ಉದಾ: ಕ್ರಿ.ಶ. 1705ರಲ್ಲಿ ತಿಮ್ಮಪ್ಪ ಭಟ್ಟರ ಮಗ ಲಕ್ಷ್ಮೀನಾರಾಯಣ ಶಾಸ್ತ್ರಿಗಳು ತಿಮ್ಮಪ್ಪ ಭಟ್ಟರ ಮಗ ಲಕ್ಷ್ಮೀನಾರಾಯಣ ಭಟ್ಟರಿಗೆ 30 ಖಂಡುಗದ ಭೂಮಿಯನ್ನು 30 ವರಹಗಳಿಗೆ ಮಾರಾಟ ಮಾಡಿದರು.

ಮಠವು ಭೂಮಿಯನ್ನು ಕೊಂಡುಕೊಳ್ಳುತ್ತಿತ್ತು ಎಂಬುದಕ್ಕೆ ಉದಾಹರಣೆಯಾಗಿ ಕ್ರಿ.ಶ. 1714ರಲ್ಲಿ ತಿಮ್ಮಪ್ಪ ಭಟ್ಟರ ಮಗ ಸುಬ್ರಹ್ಮಣ್ಯ ಭಟ್ಟರು ಬಾರಕೂರು ರಾಜ್ಯದ ಕೈಲಿಕೆರೆ ಗ್ರಾಮದಲ್ಲಿ ಭೂಮಿಯನ್ನು ಶೃಂಗೇರಿ ಮಠಕ್ಕೆ 59 ವರಹ ಮತ್ತು 1 ಹಣುವಿಗೆ ಮಾರಿದರೆಂಬ ಉಲ್ಲೇಖವಿದೆ.[68]

ಕ್ರಿ.ಶ. 1769ರ ದಾಖಲೆಯಲ್ಲಿ ದೇವಪೂಜೆಗೆ ರಾಂಭಟ್ಟರಿಗೆ ತಿಮ್ಮಪ್ಪಯ್ಯನು ಬರೆದುಕೊಟ್ಟ ವೃತ್ತಿ ಸ್ವಾಸ್ಥ್ಯ ಕ್ರಯದಾನ ಪಟ್ಟಿಯ ಸಾರಾಂಶವೇನೆಂದರೆ,

ಶೃಂಗಪುರದ ಅಗ್ರಹಾರದಲ್ಲೂ ನಮಗೆ ಮೂಡುಬಿದ್ರೆ ಸುಬ್ಬರಾಯರಿಂದ ಕ್ರಯದಾನವಾಗಿ ಬಂದ 1 ಕಾಲಿಗೆ ಸಲ್ಲುವ ಗ 15 ವರಹ ಉತ್ಪತ್ತಿಯುಳ್ಳ ಸ್ವಾಸ್ಥೆಯನ್ನು ನನ್ನ ಅನಿವಾರ್ಯ ಕಾರಣಗಳಿಂದಾಗಿ ನಿಮಗೆ ಕ್ರಯದಾನವಾಗಿ ಕೊಟ್ಟಿರುವ ಭೂಮಿಯ ವಿವರ.

ಕಿಕ್ಕುಂದ ನಾಡೊಳಗಣ ಕೆಳಭಾಗದ ಕಾನುವಳ್ಳಿ ದೇವಣ್ಣನ ಭಾಗದ 140 ಖಂಡುಗ ಭತ್ತದ ಗದ್ದೆ 49 1 ತೋಟದ ಬಾಕುರ್ಡಿ ಗ್ರಾಮದಲ್ಲಿ ಸ್ಥಳದ 400 ಅಡಿಕೆ ಮರ 4 ಗದ್ದೆ 4 ಸ್ಥಳ 600 ಅಡಿಕೆ ಮರ ಉಭಯಂ 15 ವರಹವನ್ನು ನೀಡಿ ತತ್ಕಾಲದಲ್ಲೂ ಅನುಭವಿಸಿಕೊಂಡು ಹೋಗುವಂತೆ ಸುಬ್ಬರಾಯರಿಂದ ಕ್ರಯಪಟ್ಟಿಯನ್ನು ದೇವ ಪೂಜೆ ಶಾಮಭಟ್ಟನಿಗೆ ನೀಡಿರುವುದಕ್ಕೆ ಶೃಂಗೇರಿ ಮಹಾಜನರುಗಳ ಸಮಕ್ಷಮದಲ್ಲಿ ನೀಡಿದ ಕ್ರಯದಾನ ಪಟ್ಟಿ. ಇದನ್ನು ಬರೆದವ ಕೃಷ್ಣಯ್ಯ ಸೇನುಬೋವ (ಗೋಪಾಲಯ್ಯನ ಅನುಮತಿ ಮೇರೆಗೆ).[69]

ಕ್ರಿ.ಶ. 1819ರ ಕಾಲಕ್ಕೆ ಸೇರಿದ ದಾಖಲೆಯಲ್ಲಿ ಪಾದೆ ಮಠದ ಸುಬ್ಬಯ್ಯ ಅಡಿಗಳಿಗೆ ಆರಗದ ಕೃಷ್ಣಯ್ಯನ ಪತ್ನಿ ಸುಬ್ಬಮ್ಮ ಬರೆಸಿಕೊಟ್ಟ ತುಂಡುಮಾನ್ಯ ಭೂ ಸ್ವಾಸ್ಥೆ ಕ್ರಯದಾನದ ಪಟ್ಟೆಯ ಸಾರಾಂಶವೇನೆಂದರೆ,

ಸುಬ್ಬಮ್ಮ ತನ್ನ ತಂದೆ ನಾರಾಣಪ್ಪನವರು ತನ್ನ ವಿವಾಹ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ 5 ವರಹದ ಸ್ವಾಸ್ಥೆಯುಳ್ಳ ತುಂಡುಮಾನ್ಯ ಭೂಮಿಯನ್ನು ನೀಡಿದ್ದು, ಅನಿವಾರ್ಯ ಕಾರಣಗಳಿಂದ ಪಾದೆ ಮಠದ ಸುಬ್ಬಯ್ಯ ಅಡಿಗಳಿಗೆ ಕ್ರಯವಾಗಿ ನೀಡಿರುವುದನ್ನು ಕಾಣಬಹುದು. ಸುಬ್ಬಮ್ಮಳಿಗೆ ತನ್ನ ವಿವಾಹ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಕಾಣಿಕೆಯಾಗಿ ಬಂದ ತುಂಡು ಮಾನ್ಯ ಭೂಮಿಯನ್ನು ತನ್ನ ಕಷ್ಟ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಅನಿವಾರ್ಯವಾಗಿ ಕ್ರಯವಾಗಿ ನೀಡಿರುವುದನ್ನು ಗಮನಿಸಿದಾಗ ಶೃಂಗೇರಿ ಜಹಗೀರಲ್ಲಿ ಕೂಡ ಹೆಣ್ಣು

ಮಕ್ಕಳಿಗೆ ಕಾನೂನಿನ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಪಿತ್ರಾರ್ಜಿತ ಆಸ್ತಿಯಲ್ಲಿ ಸಮಪಾಲು ಇಲ್ಲದಿದ್ದರೂ ಕೂಡ ಆಚಾರದಲ್ಲಿ ಭೂಮಿಯನ್ನು ಕಾಣಿಕೆಯ ರೂಪವಾಗಿ ಪಡೆಯುತ್ತಿದ್ದರು ಎಂದು ತಿಳಿಯುತ್ತದೆ.[70]

ಇದರಲ್ಲಿ ಗಮನಿಸಬೇಕಾದ ಅಂಶವೆಂದರೆ ಸ್ತ್ರೀಯರ ಜೀವನ ರಕ್ಷಣೆಗೆ ಆರ್ಥಿಕ ಬೆಂಬಲವಾಗಿ ತಮ್ಮ ಪಿತ್ರಾರ್ಜಿತ ಆಸ್ತಿಯ ಪಾಲು ದೊರತಿದ್ದಿರಬಹುದು.

ಶಾ ಶ 1788, ರ ಕಾಲಕ್ಕೆ ಸೇರಿದ ದಾಖಲೆಯಲ್ಲಿ ಸುರಾಲು ಪರಮೇಶ್ವರರಿಗೆ ಚರಾದಾಯದ ಪುಟ್ಟಯ್ಯನ ಹೆಂಡತಿಯಿಂದ ಕ್ರಯವಾದ ಸರ್ವಮಾನ್ಯ ಕ್ರಯದಾನ ಸ್ವಾಸ್ಥೆ ಪಟ್ಟಿ.

ಚರಾದಾಯದ ಪುಟ್ಟಯ್ಯನ ಹೆಂಡತಿ ನಾಗಮ್ಮಳು ಶೃಂಗಪುರದ ಅಗ್ರಹಾರದಲ್ಲಿ ತನ್ನ ಯಜಮಾನರಿಗೆ ಪಿತ್ರಾರ್ಜಿತವಾಗಿ ಬಂದ ವೃತ್ತಿ 1 ಕ್ಕೆ 12 ವರಹ ಭೂಮಿಯಲ್ಲಿ ವೃತ್ತಿ ಒಂದಕ್ಕೆ 11 ವರಹ ಭೂಮಿಯಲ್ಲಿ ಸುರಾಲು ಪರಮೇಶ್ವರನಿಗೆ ಕ್ರಯವಾಗಿ ನೀಡಿದ ವೃತ್ತಿ ಸ್ವಾಸ್ಥೆಯುಳ್ಳ ಕ್ರಯದಾನ ಪರ್ಯಾಯ ವಾಲೆ ಪ್ರತಿಯಾಗಿದೆ. ಈ ಪಟ್ಟಿ ಬರೆದಾತ – ಸೇನುಬೋವ ವೆಂಕಪ್ಪಯ್ಯನ ಮಗ ಸುಬ್ಬರಾಯ.

ಈ ದಾಖಲೆಯಿಂದ ಸ್ತ್ರೀಯರು ತಮ್ಮ ಪತಿಯ ಪಿತ್ರಾರ್ಜಿತ ಭೂಮಿಯನ್ನು ಕಷ್ಟಕಾಲದಲ್ಲಿ ಪರಭಾರೆ ಮಾಡಿರುವುದು, ಮಹಿಳೆಯರೂ ಆಸ್ತಿಯನ್ನು ಹೊಂದಿರುವುದು ಮತ್ತು ಅದನ್ನು ಮಾರಾಟಮಾಡುವ ಹಕ್ಕನ್ನು ಪಡೆದುಕೊಂಡಿದ್ದರೆಂಬುದು ತಿಳಿಯುತ್ತದೆ.[71]

ಕ್ರಿ.ಶ 1811ರ ಕಳಸದ ನರಸಪ್ಪಯ್ಯನಿಗೆ ಸಚ್ಚಿದಾನಂದಪುರದ ಸಚ್ಚಿದಾನಂದೇಶ್ವರ ಸೇವಕರಿಗೆ ಕ್ರಯಕೊಟ್ಟು ತುಂಡುಮಾನ್ಯ ಸ್ವಾಸ್ಥ್ಯದ ಕ್ರಯ ಪಟ್ಟಿಯ ಸಾರಾಂಶವೇನೆಂದರೆ

ಕಳಸದ ನರಸಪ್ಪ ಪರಂಪರಾಗತವಾಗಿ ಮಠದಿಂದ ತುಂಡುಮಾನ್ಯಕ್ಕೆ ಪಾಲಿಸಿದ 12 ಗದ್ಯಾಣ ಸ್ವಾಸ್ಥೆಯುಳ್ಳ ಭೂಮಿಯನ್ನು ಅನುಭವಿಸಿಕೊಂಡು ಬರುತ್ತಿದ್ದ. ಈ ಸ್ವಾಸ್ಥೆಯುಳ್ಳ ತುಂಡು ಮಾನ್ಯ ಭೂಮಿಯನ್ನು ಸಚ್ಚಿದಾನಂದಪುರ ಅಗ್ರಹಾರದ ಸಚ್ಚಿದಾನಂದೇಶ್ವರ ದೇವರಿಗೆ ದಾನ ನೀಡಿರುವುದನ್ನು ಕಾಣಬಹುದು.[72]

ಭೂದಾನ

ಶೃಂಗೇರಿಯೊಂದಿಗೆ ಅರಸು ಮನೆತನಗಳ ಸಂಬಂಧವನ್ನು ವಿವರಿಸುವಾಗ ಮಠಕ್ಕೆ ಕಾಲಕಾಲಕ್ಕೆ ಭೂಮಿ ಮತ್ತು ಹಳ್ಳಿಗಳನ್ನು ದಾನ ಮಾಡಿದ ಸಂಗತಿಯನ್ನು ಅರಿತಾಗಿದೆ. ಇವುಗಳಲ್ಲಿ ಕೆಲವು ಗ್ರಾಮಗಳನ್ನು ಸರ್ವ ಮಾನ್ಯವಾಗಿಯೂ, ಇನ್ನುಳಿದ ಗ್ರಾಮಗಳನ್ನು ಅರ್ಧ ಮಾನ್ಯವಾಗಿಯೂ ಪರಿಗಣಿಸಲಾಗಿತ್ತು.[73]

ನರಸಿಂಹ ಭಾರತೀಗಳ ಪಟ್ಟಾಭಿಷೇಕ ಸಮಾರಂಭದಲ್ಲಿ 2ನೇ ಹರಿಹರನು ಶೃಂಗೇರಿ ಕೆಳಗ್ರಾಮಗಳ ಭೂಮಿಯವನ್ನು ದಾನ ನೀಡಿರುತ್ತಾರೆ. ಹೆದ್ಸೆ, ಮಾದ ಹೆಗ್ಗಡೆ, ಚಿಕ್ಕ ಬೊಮ್ಮಣ್ಣನ ಅಳಿಯ – ಮಾದಣ್ಣ ಚಿಕ್ಕ ಹೆಗಡೆ, ತಮ್ಮಣ್ಣನ ಅಳಿಲು ಬೊಮ್ಮ ದೇವ, ಮುಂತಾದವರು ವಿಷ್ಣು ಭಟ್ಟನಿಗೆ ವಿಘ್ನೇಶ್ವರ ದೇವರ ಪೂಜೆಗೆ 20 ಖಂಡುಗ ಭತ್ತವನ್ನು ವರ್ಷಂಪ್ರತಿ ನೀಡಬೇಕೆಂದು ತಿಳಿಸಲಾಗಿದೆ.[74]

ಕ್ರಿ.ಶ. 1600ರ ಕಾಲಕ್ಕೆ ಸೇರಿದ ಭೂದಾನಪಟ್ಟಿಯಲ್ಲಿ ಶೃಂಗೇರಿ ಮಠದಲ್ಲಿ ನಡೆಯುವ ಧರ್ಮಕ್ಕೆ ಗಂಗವಬಳಿಯ ಮತ್ತೂರು ಸುಬ್ಬಣ್ಣ ಹೆಗ್ಗಡೆಯ ಅಳಿಯ ದೋಮಣ್ಣ ಹೆಗ್ಗಡೆಯು ಶೃಂಗೇರಿ ನರಸಿಂಹ ಭಾರತೀಗಳಿಗೆ 1 ಸಾಲು ಅಡಿಕೆ ಮರ ಮತ್ತು 20 ಖಂಡುಗ ಭೂಮಿಯನ್ನು ದಾನ ನೀಡಿರುವುದನ್ನು ಕಾಣಬಹುದು.[75]

ಕ್ರಿ.ಶ. 1624ರ ಸೇರಿದ ಮಾಗಲು ತಿಮ್ಮರಸ ಹೆಬ್ಬಾರನ ಮಗ ಶಂಕರ ಹೆಬ್ಬಾರರಿಗೆ ಮಾಗಲ ಅಪಿಬಿಳಿಯ ಮಂಜ ನಾಯಕ ಮತ್ತು ಆತನ ತಮ್ಮ ಭರಮಾನಾಗತಿಯು ಕೊಟ್ಟ ಕ್ಷೇತ್ರ ಕ್ರಯದಾನ ಪತ್ರದ ಸಾರಂಶವೇನೆಂದರೆ.

ದಾನ ಮತ್ತು ಆನೆ ಪಾಲಲ್ಲಿ 15 ಕೊಳಗದ ಹಾಳಿಯಲ್ಲಿ 120 ಅಡಿಕೆ ಮರಗಳಲ್ಲಿ 60 ಮರಗಳನ್ನು ಪೂರ್ವಿಕರಿಗೆ ಪುಣ್ಯಪ್ರಾಪ್ತಿಯಾಗಲಿ ಎಂದು ದಾನ ನೀಡಿರುವುದನ್ನು ಕಾಣಬಹುದು.[76]

ಕ್ರಿ.ಶ. 1750ರ ಕಾಲಕ್ಕೆ ಸೇರಿದ ಆನೆಗುಂದದ ವಿನಾಯಕ ದೇವರ ಅಮೃತಪಡಿಗೆ ಮತ್ತು ಕಾರ್ತಿಕ ಮಾಸದಲ್ಲಿ ನಡೆಯುವ ಗೋಪಾಲಕೃಷ್ಣ ದೇವರ ದೀಪಾರಾಧನೆ ಬಗ್ಗೆ ಅಭಿನವ ಸಚ್ಚಿದಾನಂದ ಭಾರತೀಗಳು ಬೆಳಂದೂರು ಲಕ್ಷ್ಮೀಕಾಂತ ಹೆಬ್ಬಾರನ ಮಗ ಮಲ್ಲಿಕಾರ್ಜುನ ಹೆಬ್ಬಾರರಿಗೆ ನೀಡಿದ ಭೂದಾನ ಪಟ್ಟೆ ಪ್ರತಿಯ ಸಾರಾಂಶವೇನೆಂದರೆ, ಬೋಬಿನಾಡ ಮಾಲುಗೊಡಗಿ ಗ್ರಾಮದ ಗಡಿಗೆ ಸೇರಿದ 1 ಹೊನ್ನು ಗೋಪಾಲಕೃಷ್ಣ ದೇವರಿಗೆ ಸಲ್ಲಿಸುವ 200 ಸಸಿ ಫಲ ಬಂದ ಮೇಲೆ. ಗ, 2, ಹೊನ್ನು, 2 ಮತ್ತು 20 ಎಳೆವಿನ ಗದ್ದೆಗಳು ದೇವರ ಸೇವೆಗೆ ಪಾಲಿಸಿದ ಸ್ವಾಸ್ಥೆಪಟ್ಟೆಯಲ್ಲಿ ಸಂತಾನ ಪರಂಪರ್ಯವಾಗಿ ನಡೆಸಿಕೊಂಡು ಹೋಗುವಂತೆ. 3 ವರಹವನ್ನು ಮಠಕ್ಕೆ 10 ಜನ ಸಮಕ್ಷಮದಲ್ಲಿ ಪಾಲಿಸಿಕೊಂಡು ಕೊಟ್ಟ ಭೂದಾನ ಸ್ವಾಸ್ಥೆ ಪಟ್ಟೆಯ ಪ್ರತಿ.[77]

ಕ್ರಿ.ಶ. 1754ರ ಕಾಲಕ್ಕೆ ಸೇರಿದ ದಾಖಲೆಯಲ್ಲಿ ಶೃಂಗೇರಿ ಶಾರದಾ ಅಮ್ಮನವರ ಕಾರ್ತಿಕ ದೀಪೋತ್ಸವಕ್ಕೆ ವಂಗರೆ ವೆಂಕಣ್ಣಾಚಾರ್ಯನು ದಾನ ಕೊಟ್ಟ ಸ್ವಾಸ್ಥೆಯ ಪಟ್ಟಿಯ ಸಾರಾಂಶವೇನೆಂದರೆ ವಂಗರೆ ಅಗ್ರಹಾರದಲ್ಲಿ ನಾನು ಅನುಭವಿಸಿಕೊಂಡು ಬಂದ ನಾಲ್ಕುವೃತ್ತಿ ನನ್ನ ಅಧೀನದಲ್ಲಿರುವ ನಾಲ್ಕು ಭಾಗದ ಭೂಮಿಯಲ್ಲಿ ನನ್ನ ಅಳಿಯ ಸುಬ್ಬಯ್ಯನಿಗೆ ಧಾರೆಯರೆದು ಕೊಟ್ಟಿರುವುದು 1 ಭಾಗ ಹಾಗೂ

ತನ್ನ ಮೊಮ್ಮಗಳ ಕನ್ಯಾದಾನದ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಶೇಷಾಭಟ್ಟನಿಗೆ ಬರೆದು ಕೊಟ್ಟ ಭೂಮಿ 2ನೇ ಭಾಗ, ಹಾಗೂ ಉಳಿದ ಎರಡು ಭಾಗ ಅಧೀನದಲ್ಲಿರುವ ಭೂಮಿಯನ್ನು ಶೃಂಗೇರಿ ಶಾರದ ಅಮ್ಮನವರ ಕಾರ್ತಿಕ ದೀಪೋತ್ಸವಕ್ಕೆ ಧಾರಾಪೂರ್ವಕವಾಗಿ ಬರೆದು ಕೊಟ್ಟ ದಾನ ಪತ್ರಿಕೆ.[78]

ಕ್ರಿಶ. 1816ರ ಕಾಲಕ್ಕೆ ಸೇರಿದ ಮತ್ತೊಂದು ದಾಖಲೆಯಲ್ಲಿ ಅಭಿನವ ಸಚ್ಚಿದಾನಂದ ಭಾರತೀಗಳ ಪುರೋಹಿತ ಲಿಂಗಾಭಟ್ಟನಿಗೆ ಪಾಲಿಸಿದ ವೃತ್ತಿ ಸ್ವಾಸ್ಥ ಭೂದಾನ ಪಟ್ಟೆಯ ಕ್ರಮವೆಂತೆಂದರೆ, ಹಿಂದಿನಿಂದ ಭೂದಾನವಾಗಿ ಬಂದ ಸಚ್ಚಿದಾನಂದ ಪುರ ಅಗ್ರಹಾರದ ವೃತ್ತಿ ಒಂದಕ್ಕೆ 12 ವರಹದ ಸ್ವಾಸ್ಥೆಯುಳ್ಳ ಭೂಮಿಯನ್ನು ಧಾರಾಪೂರಕವಾಗಿ ಪಾಲಿಸಿದ ಸಂಬಂಧ ಕೆಳನಾಡ ಬಾಗಿ ಬೊಬಿ ನಾಡ ಹುಲಿಮನೆ ಗ್ರಾಮದ ಸಿಂಗಪ್ಪನ ತೋಟದ ಬೆಳೆಗೆ 12 ವರಹದ ಸ್ವಾಸ್ಥೆ ಭೂಮಿಯನ್ನು ವಿಜಯದಶಮಿಯದಿನ ಶ್ರೀ ಶಾರದಾ ಅಮ್ಮನವರ ಪೂಜೆಗೆ ಸರ್ಮಪಿಸಿದ ವೃತ್ತಿ ಸ್ವಾಸ್ಥ್ಯ ಭೂದಾನ ಪಟ್ಟೆ.[79]

ಪುರೋಹಿತರಿಗೆ ದಾನ ನೀಡಿರುವುದು

ಕ್ರಿ.ಶ 1847ರ ಕಾಲಕ್ಕೇ ಸೇರಿದ ದಾಖಲೆಯಲ್ಲಿ ವಾಗೀಶ್ವರ ಸುಬ್ಬರಾಯ ಜೋಯಿಸರಿಗೆ ಭಟ್ಟನ ಬಗ್ಗೆ ಗುಡ್ಡನ ಕೂಡಗಿ ಪುಟ್ಟಯ್ಯನ ಹೆಂಡತಿ ಸೀತಮ್ಮಳು ಮಠಕ್ಕೆ ಬರೆದುಕೊಂಡ ಬಿನ್ನವತ್ತಳೆಯ ಕ್ರಮವೆಂತೆಂದರೆ,

ಗುಡ್ಡನ ಕೊಡಗಿ ಪುಟ್ಟಯ್ಯನ ಹೆಂಡತಿ ಸುಬ್ಬಮ್ಮಳು ತಮಗೆ ಪಿತ್ರಾರ್ಜಿತವಾಗಿ ಬಂದ ಶಿಸ್ತಿನ ಭೂಮಿಯನ್ನು ತಮ್ಮ ಪೂರ್ವಿಕರಿಗೆ ಪುಣ್ಯಲೋಕ ಪ್ರಾಪ್ತಿಯಾಗಲೆಂದು ತುಂಗಭದ್ರ ತೀರದ ಕಾಗುಂಡಿನ ಕ್ಷೇತ್ರದ 600 ಮರದ ಭೂಮಿಯನ್ನು ವಾಗೀಶ್ವರ ಸುಬ್ಬರಾಯಭಟ್ಟರಿಗೆ ದಾನವಾಗಿ ಬರೆಸಿದ ಪಟ್ಟಿಯ ಮಠದ ಜಗದ್ಗುರುಗಳಿಗೆ ಬರೆಸಿದ ಬಿನ್ನವತ್ತಳೆಯಾಗಿದೆ. ಸೀತಮ್ಮ ಪದ್ಮನ ರುಜು, ಬಿನ್ನಹ ಬರೆದಾತ ಕಳಸದ ದೇವರಭಟ್ಟ ಸಾಕ್ಷಿಯಾಗಿ ಮೇಲುಕೊಚ್ಚುವಳ್ಳಿ ಪುಟ್ಟಣ್ಣ, ಬೋಳೂರು ಕೂಜ, ಹಿಂಡ್ರವಳ್ಳಿ ಮಂಜ. ತೆಕ್ಕೂರು ವೆಂಕಣ್ಣ ನಾಲ್ಕು ಜನ ಸಮಕ್ಷದಲ್ಲಿ ಸಾಕ್ಷಿ ಬರೆದಾತ ದೇವಗೂಡ ತಮ್ಮಣ್ಣ.[80]

ಕ್ರಿ.ಶ. 1600ರ ಕಾಲಕ್ಕೆ ಸೇರಿದ ಭೂದಾನಪಟ್ಟಿಯಲ್ಲಿ ಶೃಂಗೇರಿ ಮಠದಲ್ಲಿ ನಡೆಯುವ ಧರ್ಮಕ್ಕೆ ಗಂಗವ್ವಬಳಿಯ ಮತ್ತೂರು ಸುಬ್ಬಣ್ಣ ಹೆಗ್ಗಡೆಯ ಅಳಿಯ ದೋಮಣ್ಣ ಹೆಗ್ಗಡೆಯು ಶೃಂಗೇರಿ ನರಸಿಂಹ ಭಾರತೀಗಳಿಗೆ 1 ಸಾಲು ಅಡಿಕೆ ಮರ ಮತ್ತು 20 ಖಂಡುಗ ಭೂಮಿಯನ್ನು ದಾನ ನೀಡಿರುವುದನ್ನು ಕಾಣಬಹುದು.[81]

ಭೂ ವಿನಿಮಯ

ಕೆಲವೊಮ್ಮೆ ಅನುಕೂಲದ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ಜಮೀನುಗಳನ್ನು ಅದಲು ಬದಲು ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳಲಾಗುತ್ತಿತ್ತು.

ಕ್ರಿ.ಶ. 1755 ರ ಕಾಲಕ್ಕೆ ಸೇರಿದ ದಾಖಲೆಯಲ್ಲಿ ಶೃಂಗೇರಿ ಸಚ್ಚಿದಾನಂದ ಭಾರತೀಗಳು. ಹೆದ್ಸೆ ಮಲ್ಲಪ್ಪಯ್ಯನೊಂದಿಗೆ ಅದಲು ಬದಲು (ಆಗತ ಪ್ರತ್ಯಾಗತಕ್ಕೆ) ಕ್ಕೆ ಬರೆಸಿಕೊಟ್ಟ ಸ್ವಾಸ್ಥೆಯ ಪಟ್ಟಿಯ ನಿರೂಪದ ಸಾರಾಂಶವೇನೆಂದರೆ

ಹೆದ್ಸೆ ಮಲ್ಲಪ್ಪಯ್ಯನು ವಿದ್ಯಾರಣ್ಯಪುರ ಗ್ರಾಮದ ವಿನಿಪಲ್ಲಿ ನಾಗಭಟ್ಟನಿಂದ ಕ್ರಯಕ್ಕೆ ತೆಗೆದುಕೊಂಡು 15 ವರಹದ ಗದ್ದೆ, ಹೆದ್ಸೆಯ ನಾಡ ಸಿಂಗಾಪುರದ 1000 (11 ಗದ್ದೆ) ಭಾಗೀನಾಡ ಕಲ್ಕುಳಿ ಹೆಗ್ಗಡೆಯ ಕುಳದಲ್ಲಿ ನೀನು ಕ್ರಯಕ್ಕೆ ತೆಗೆದುಕೊಂಡ ವೃತ್ತಿಗಳ ಭತ್ತದ 12 ವರಹ ಉತ್ಪತ್ತಿಯುಳ್ಳ ಗದ್ದೆಯನ್ನು 6 ಹಣವಿನ ಸ್ವಾಸ್ಥೆಯನ್ನು ಶ್ರೀ ಮಠಕ್ಕೆ ಒಪ್ಪಿಸಿದ್ದಕ್ಕೆ ಪ್ರತ್ಯಾಗತವಾಗಿ ಬೋಬಿ ನಾಡ ಭಗತೆ ವೆಂಕನ ಕುಳದಲ್ಲಿ ನೀನು ತೆಗೆದುಕೊಂಡ ತೋಟದಲ್ಲಿ – 50 ಮರ ಶಿಸ್ತು 3 ಹಣವನ್ನು ಭಗತೆಕಟ್ಟೆಯಲ್ಲಿ ಅರವಟ್ಟಿಗೆ ನಡೆಸಿಕೊಂಡು ಹೋಗಲು ಮರ 11 ಧರ್ಮದ ಬಗ್ಗೆ ನಡೆಸಿಕೊಂಡ ಸಂತಾನ ಪರಂಪರ್ಯವಾಗಿ ಸೀಮೆಯ ವಿಷಯ ವಿಶೇಷಗಳಲ್ಲಿ ಆದಿ ಕ್ರಯದಾನ ಸಲ್ಲಿಸಿಕೊಂಡು ಬರೆದ ಭೂದಾನ ಪಟ್ಟಿ ಪ್ರತಿ.[82]

ಉಂಬಳಿ ಭೂಮಿ

ಮುಖ್ಯವಾಗಿ ಜೀವನಾಧಾರಕ್ಕಾಗಿ ಕೊಡುವ ಭೂಮಿಗೆ ಉಂಬಳಿ ಭೂಮಿಯೆಂದು ಹೆಸರು. ಧರ್ಮ ಸಂಸ್ಥಾನವು ಕೆಲವರ ಸೇವೆಯನ್ನು ಪರಿಗಣಿಸಿ ಅಂಥವರಿಗೆ ಭೂಮಿಯನ್ನು ಉಂಬಳಿಯಾಗಿ ದಯಪಾಲಿಸಿತು. ಹೀಗೆ ಉಂಬಳಿಯಾಗಿ ಪಡೆದ ಭೂಮಿಗೆ ಗೇಣಿ ಕೊಡುವ ಕಾರಣವಿರಲಿಲ್ಲ. ಆದರೂ, ಉಂಬಳಿ ಭೂಮಿಗಳನ್ನು ಪಡೆದವರು ಮಠಕ್ಕೆ ಕಾಣಿಕೆ ಸಲ್ಲಿಸುವುದು ಒಂದು ಸಂಪ್ರದಾಯವಾಗಿತ್ತು.

ಕ್ರಿ.ಶ. 1731ರ ಕಾಲಕ್ಕೆ ಸೇರಿದ ದಾಖಲೆಯಲ್ಲಿ ಜಗದ್ಗುರುಗಳಾದ ಸಚ್ಚಿದಾನಂದ ಭಾರತೀಗಳು ಮಠದ ಬೆಳ್ಳಿಪಲ್ಲಕ್ಕಿ ಮಂಟಪ ಮುಂತಾದ ಕೆಲಸ ಮಾಡಿದ್ದಕ್ಕೆ ಮತ್ತು ಮುಂದೆಯೂ ಮಾಡುವಂತೆ ಅಕ್ಕಸಾಲಿ ಸುಬ್ಬನಿಗೆ ನೀಡಿದ ಉಂಬಳಿ ನಿರೂಪದ ಸಾರಾಂಶವೇನೆಂದರೆ,

ಹೆದ್ಸೆ ನಾಡೊಳಗಣ. ದೇವ ವಡ್ಡಿ ಗ್ರಾಮದಿಂದ 10 ಖಂಡುಗ ಗದ್ದೆಯ ಭತ್ತ 30.1 ಕೆರೋಡಿ ಮಲ್ಲಿಕಾರ್ಜುನ ಭುಮಿಗೆ 30 ಖಂಡುಗ ಭತ್ತದ 3 ವರಹದ ಭೂಮಿ, ಹೊಲ, ಹಾಡ್ಯ, ಮನೆ ಅನ್ಯರಿಗೆ

ಕ್ರಯಮಾಡದಂತೆ ಅನುಭವಿಸಿಕೊಂಡು ಮಠಕ್ಕೆ ಸೇವೆಯನ್ನು ಮುಂದುವರಿಸಿಕೊಂಡು ವಂಶಪಾರಂಪರ್ಯವಾಗಿ ಅನುಭವಿಸಿಕೊಂಡು ಹೋಗುವಂತೆ ನೀಡಿದ ಉಂಬಳಿ ಭೂಮಿಯ ನಿರೂಪ.[83]

ಕ್ರಿ.ಶ. 1816ರ ಕಾಲಕ್ಕೆ ಸೇರಿದ ದಾಖಲೆಯಲ್ಲಿ ಅಭಿನವ ಸಚ್ಚಿದಾನಂದ ಭಾರತೀಗಳು ಅಂದವಳ್ಳಿ ಮಾಗಣಿ (ಹೋಬಳಿ) ಯೊಳಗಿನ ಬಾಡದಬಯಲಿನ ಉಡಕೆಂಡನ ಮಗಳ ಮಗ, ಚೆನ್ನನಿಗೆ ಪಾಲಿಸಿದ ಉಂಬಳಿ ಭೂಮಿಯ ನಿರೂಪದ ಕ್ರಮವೆಂದರೆ, ಮಠದ ಶಿಸ್ತಿನ ಭೂಮಿಯಲ್ಲಿ 3 ವರಹವನ್ನು ಕಾಣಿಕೆ ಕೊಡುತ್ತೇನೆಂದು ನನಗೆ ಉಂಬಳಿಗೆ ನೀಡಬೇಕೆಂದು ಕೆಂಚನು ಬಿನ್ನಹ ಮಾಡಿಕೊಂಡ ಸಂಬಂಧ ಶೃಂಗೇರಿ ಅಭಿನವ ಸಚ್ಚಿದಾನಂದ ಭಾರತೀಗಳು 3 ವರಹದ, 2 ಹೊನ್ನು ಉಂಬಳಿ ಭೂಮಿಯನ್ನು ದಾನವಾಗಿ ನೀಡಿರುವುದನ್ನು ಕಾಣಬಹುದು.[84]

ಇದು ಮಠಕ್ಕೆ 60 ವರಹವನ್ನು ಕಾಣಿಕೆಯಾಗಿ ಪಡೆದು ಪಾಲಿಸಿದ ಉಂಬಳಿಯ ನಿರೂಪವಾಗಿದೆ.

ಉತ್ತಾರ ಭೂಮಿ

ಇದು ಮಠಕ್ಕೆ ವಿಶೇಷ ಸೇವೆಯನ್ನು ಸಲ್ಲಿಸಿದವರಿಗೆ ಕೆಲವು ಸಂದರ್ಭಗಳಲ್ಲಿ ಕಂದಾಯ ರಹಿತ ಭೂಮಿಯನ್ನು ದಾನ ಮಾಡಲಾಗುತ್ತಿತ್ತು.

ಕ್ರಿ.ಶ. 1718ರ ಕಾಲಕ್ಕೆ ಸೇರಿದ ದಾಖಲೆಯಲ್ಲಿ ಶೃಂಗೇರಿ ಸಚ್ಚಿದಾನಂದ ಭಾರತೀಗಳ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಅಜುವಳಿ ನರಸಯ್ಯನಿಗೆ ಪಾಲಿಸಿದ ಶಿಸ್ತಿನ ತೋಟದ ಪಟ್ಟೆಯ ಸಾರಾಂಶವೆಂತೆಂದರೆ, ಬಾಗಿಯ ಹೊನ್ನಾಳೆ ನಾಡ ಅಜ್ಜುವಳಿ ಸಮೀಪವಿರುವ ಹರಾವರಿಯ ಸಮೀಪದಿಂದ ಭೂಮಿಯನ್ನು ಇಡಿ 6 ಖಂಡುಗ ಸ್ಥಳವನ್ನು (1000 ಸಾವಿರ ಅಡಿಕೆ) ಮರ ಹಾಕಲು ಹೊಸದಾಗಿ ಸಾಗುವಳಿ ಮಾಡಿರುವ ಭೂಮಿಯು ಮಲ್ಲಿಕಾರ್ಜುನ ದೇವರಿಗೆ ಉತ್ತಾರ ಕೊಟ್ಟ ಭೂಮಿಯಾದ್ದರಿಂದ 6 ಖಂಡುಗ ಭೂಮಿಯಲ್ಲಿ 3 ಖಂಡುಗ ಗದ್ದೆ ಮತ್ತು 3 ಖಂಡುಗ ಅಡಿಕೆ ಬೆಳೆಯಲು ಅನುಮತಿ ನೀಡಿದ್ದು, ಅದರಿಂದ ಬರುವ ಉತ್ಪನ್ನವನ್ನು ಮಲ್ಲಿಕಾರ್ಜುನ ದೇವರ ಸೇವೆಗೆ ಸಮರ್ಪಿಸುವಂತೆ ತಿಳಿಸಲಾಗಿದೆ. ಈ ನಿರೂಪವನ್ನು ಬರೆದದ್ದು ದೇವರ ಶಾನುಭೋಗ.[85]

ಕ್ರಿ.ಶ. 1751 ರ ಕಾಲಕ್ಕೆ ಸೇರಿದ ದಾಖಲೆಯಲ್ಲಿ ಅಭಿನವ ಸಚ್ಚಿದಾನಂದ ಭಾರತೀಗಳು ಮಲ್ಲಿಕಾರ್ಜುನನಿಗೆ ಕಾಮಾಟದ ತಮ್ಮಣ್ಣಗೆ ಪಾಲಿಸಿದ ಶಿಸ್ತಿನ ಸ್ವಾಸ್ತೆಪಟ್ಟೆ ಪ್ರತಿಯ ಸಾರಾಂಶವೇನೆಂದರೆ, ಕಾಮ್ಯದ ಮಲ್ಲಪ್ಪನ ಮಗ ಶಂಕರನಾರಾಯಣನ ಮಗ ಬೆಟ್ಟದ ಮಲ್ಲಿಕಾರ್ಜುನ ದೇವರಿಗೆ ಉತ್ತಾರವಾಗಿ ಬಿಟ್ಟ ಭೂಮಿಯ ಸ್ವಾಸ್ತೆ ಪಟ್ಟೆ.

ಕಿಕ್ಕುಂದದ ಮೇಲುಭಾಗಿನಾಡು ಒಡೆಯರಮಠದಲ್ಲೂ ಭೂಮಿಯನ್ನು ಮೊದಲು ಮಲ್ಲಿಕಾರ್ಜುನನು ಸಾಗುವಳಿ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದ ಹಣ ಗುತ್ತಿಗೆಗೆ ಸಾವಿರ ವರಹ ಪ್ರಕಾರಭ್ಯವಾಗಿದ್ದು ಈ ಭೂಮಿಗೆ ಗಿಡ ಮೇಲೆ ಫಲ ಬಂದ ಮೇಲು ಶಿಸ್ತು ಕೊಟ್ಟು, ಅವನು ಬಿನ್ನಹ ಮಾಡಿಕೊಂಡ ಕಾರಣ. 100ರ ಮನೆ ಕಟ್ಟುವ ಸ್ಥಳ. 900 ರ ಮರ ನೆಡುವ ಜಾಗದ ಗದ್ದೆಯನ್ನು ನೀಡಿದ್ದು ಅದರಿಂದ ಬರುವ ಉತ್ಪನ್ನವನ್ನು ಅನುಭವಿಸಿಕೊಂಡು ಹೋಗುದಂತೆ 10 ವರಹ ಮತ್ತು 8 ಹಣ ವನ್ನು ತಂಟೆ ತಕರಾರಿಲ್ಲದೆ ಮಠಕ್ಕೆ ನೀಡಬೇಕೆಂದು ಮಾಡಿದ ಶಿಸ್ತಿನ ಸ್ವಾಸ್ತೆ ಪಟ್ಟೆ.[86]

ಅಗ್ರಹಾರಗಳಿಗೆ ಭೂದಾನ

ಶಾಸ್ತ್ರದ ಅಧ್ಯಯನ ನಡೆಸಲೋಸುಗ ಅಗ್ರಹಾರಗಳಲ್ಲಿಯ ಬ್ರಾಹ್ಮಣರಿಗೆ ಭೂದಾನ ಮಾಡಲಾಗುತ್ತಿತ್ತು.

ಕ್ರಿ.ಶ. 1810ರ ಕಾಲಕ್ಕೆ ಸೇರಿದ ದಾಖಲೆಯಲ್ಲಿ ವಿದ್ಯಾರಣ್ಯಪುರ ಅಗ್ರಹಾರದಲ್ಲಿ ನಡೆಯುವ ರಥೋತ್ಸವ ಮುಂತಾದ ದೇವತಾಕಾರ್ಯಗಳಿಗೆ ಸಚ್ಚಿದಾನಂದ ಭಾರತೀಗಳು ವಿದ್ಯಾರಣ್ಯಪುರ ಮಹಾಜನರುಗಳಿಗೆ ಬರೆದ ಸ್ವಾಸ್ಥೆ ಪಟ್ಟೆಯ ನಿರೂಪದ ಸಾರಾಂಶವೇನೆಂದರೆ, ಕಾವೇರಿ ವೆಂಕಟಾದ್ರಿಶಾಸ್ತ್ರಿಯಿಂದ ಮನೆ ವಾರ್ತೆ ಚೆನ್ನಪ್ಪಯ್ಯಗೆ ಕ್ರಯವಾದ ವೃತ್ತಿ ಸ್ವಾಸ್ಥೆಯುಳ್ಳ 12 ವರಹ ಉತ್ಪತ್ತಿಯುಳ್ಳ ಭೂಮಿಯನ್ನು ಅನುಭವಿಸಿಕೊಂಡು ಬರುತ್ತಿದ್ದು ಆತನಿಗೆ ಪುತ್ರನಿಲ್ಲದ ಕಾರಣ ಗ್ರಾಮದಲ್ಲಿ ನಡೆಯುವ ರಥೋತ್ಸವ ಮೊದಲಾದ ದೇವತಾಕಾರ್ಯಗಳಿಗೆ ಉಪಯುಕ್ತವಾಗುವಂತೆ ದಾನ ನೀಡಲು ಸರ್ವರು ಅರಿಕೆ ಮಾಡಿಕೊಂಡ ಪ್ರಕಾರ 12 ವರಹದ ಸ್ವಸ್ತೆಯನ್ನು ಈ ದೇವತಾ ಕಾರ್ಯಗಳಿಗೆ ಸಾಂಗವಾಗಿ ನಡೆಸಿಕೊಂಡು ಹೋಗಲು ವಿದ್ಯಾರಣ್ಯಪುರ ಮಹಾಜನರುಗಳಿಗೆ ಸಚ್ಚಿದಾನಂದ ಭಾರತೀಗಳು ನೀಡಿರುವ ಕ್ರಯ ಸ್ವಾಸ್ಥೆ ಪಟ್ಟೆಯ ನಿರೂಪವಾಗಿದೆ.[87]

ಕ್ರಿ.ಶ. 1811ರ ದಾಖಲೆಯಲ್ಲಿ ಕಳಸದ ನರಸಪ್ಪಯ್ಯನಿಗೆ ಸಚ್ಚಿದಾನಂದಪುರ ಸಚ್ಚಿದಾನಂದೇಶ್ವರ ಸೇವಕರಿಗೆ ಕ್ರಯಕೊಟ್ಟು ತುಂಡುಮಾನ್ಯ ಸ್ವಾಸ್ಥ್ಯದ ಕ್ರಯಪಟ್ಟಿಯ ಸಾರಾಂಶವೇನೆಂದರೆ,

ಕಳಸದ ನರಸಪ್ಪನಿಗೆ ವಂಶಪಾರಂಪರ್ಯವಾಗಿ ಮಠದಿಂದ ತುಂಡುಮಾನ್ಯಕ್ಕೆ ಪಾಲಿಸಿದ 12 ಗದ್ಯಾಣ ಸ್ವಾಸ್ಥೆಯುಳ್ಳ ಭೂಮಿಯನ್ನು ಅನುಭವಿಸಿಕೊಂಡು ಬರುತ್ತಿತ್ತು. ಈ ಸ್ವಾಸ್ಥೆಯುಳ್ಳ ತುಂಡು ಮಾನ್ಯ ಭೂಮಿಯನ್ನು ಸಚ್ಚಿದಾನಂದಪುರ ಅಗ್ರಹಾರದ ಸಚ್ಚಿದಾನಂದೇಶ್ವರ ದೇವರಿಗೆ ದಾನ ನೀಡಿರುವುದನ್ನು ಕಾಣಬಹುದು.[88]

ಕಾಣಿಕೆಗಳು

ಕ್ರಿ.ಶ. 1749ರ ಕಾಲಕ್ಕೆ ಸೇರಿದ ಬಿನ್ನವತ್ತಳೆಯಲ್ಲಿ ತೀರ್ಥಹಳ್ಳಿಯ ಬೊಮ್ಮರಸಯ್ಯನ ಅಗ್ರಹಾರದ ವೆಂಕಟೇಶ್ವರ ಪ್ರತಿಗಳು. ಶ್ರೀ ಶಾರದಮ್ಮನವರ ಗೋಪುರ ಸೇವೆಗೆ ಬಂದ ಕಾಣಿಕೆಯಾಗಿ 23 ವರಹಗಳನ್ನು ಪುಷ್ಪಗತೆ ಅಗ್ರಹಾರದ ಮಹಾಜನರುಗಳು ತಮ್ಮ ಸೀಮೆಯ ಸೇನುಬೋವ ವಿರುಪಣ್ಣ ಬರೆದ ಬಿನ್ನವತ್ತಳೆಯಾಗಿದೆ – 23 ವರಹಗಳು.

ಸೊರಬದ ವೈದಿಕರು – ಗ(50) ಒಡೆಯ ಗ್ರಾಮದ 1 –10

ಸೊರಬದ ಪಾಳ್ಯದ ಯಲ್ಲಿಸೆ ಅಗ್ರಹಾರ ಗ 10 ಹೆದ್ಸೆ ಅಗ್ರಹಾರ 20 ಅಬ್ಬಸೆ ಅಗ್ರಹಾರ 10 ವಿಚಾರ ಮುಖದ 100 ವರಹಗಳು

ಗಲ್ಲಿತ್ತಿ ಗ್ರಾಮದ ಸುಬ್ಬಣ್ಣ ದುಗ್ಗಣ್ಣ ಗ 25 ಹುಬ್ಬಳ್ಳಿ ಅಗ್ರಹಾರ 20 ಗ ಗ 128

ಇಕ್ಕೇರಿ ಹೋಬಳಿ – ಸೇನುಬೋವ, ಮನೆವಾರ್ತೆ ಸೋಮಣ್ಣ, ದಾನಿವಾಸದ ಸುಬ್ಬಣ್ಣ , ಸುಳನಾಡ ವೆಂಕಣ್ಣ ಕೊನ್ನಣ್ಣ ಕರೂರ ಅಣ್ಣಯ್ಯನಿಂದ 100 ವರಹಗಳು

ಅಂದವಳ್ಳಿ – ಬಾಗಂಭಟ್ಟರ – ಕೆಳದಿ ಗ್ರಾಮದ ವೈದಿಕರು – ಗೃಹಸ್ಥ ಗದ್ಯಾಣ 30

ಇಡುವಣಿ ತಾಳಗುಪ್ಪೆ ಸೀಮೆಯವರು ವೈದಿಕ ಹರಿಯಣ್ಣ, ನರಸಣ್ಣ, ನಾಗಣ್ಣ, ಗಿರಿಯಣ್ಣ ವರಹ 30 ಎಲ್ಲಿಸೆ ಅಗ್ರಹಾರದ ಮಹಾಜನರುಗಳಿಂದ 10 ಕರೂರ ಗ್ರಾಮದ ಸೋಮಬೋವ ಅಣ್ಣಯ್ಯ ದಾಸಣ್ಣ, ರಾಮಣ್ಣ, ಸುಬ್ಬಣ್ಣ, ಮುಂತಾದವರಿಂದ ಗ 12

ಹೆದ್ಸೆ ಅಗ್ರಹಾರದ ಮಹಾ ಜನರುಗಳಿಂದ ಗ 20

ಅಬ್ಬಸೆ ಅಗ್ರಹಾರದ ಮಹಾಜನಗಳಿಂದ 10

ಸಾಗರದ ಮಹಾಜನರುಗಳು ವೈಶ್ಯ ಬ್ರಾಹ್ಮಣರು ಗ 20

ಇಕ್ಕೇರಿ ಅಘೋರೇಶ್ವರ ದೇವಸ್ಥಾನ ಕ್ರಮವೆಂತೆಂಬ 12

ಭಾರಲಿಗೆ ಅಗ್ರಹಾರದ ಮಹಾಜನರುಗಳು ಗ 8 ಉಭಯಂ 380 ಗ

ಕಪ್ಪಗದ್ದೆ ಬೋಲ್ಲುರು, ಬಿಳರೂರು, ಬೇಗೂರು ಉಡುಗಣಿ ಮಹದೇವಪುರ ಸೀಮೆ, ತೀರ್ಥರಾಜಪುರ, ಶಿವರಾಜಪುರ, ಭದ್ರರಾಜಪುರ, ವಿರಮಾಂಬಪುರ, ಭದ್ರ ಸಮುದ್ರದ ಅಗ್ರಹಾರ ಬೊಮ್ಮಯ್ಯ ಅಗ್ರಹಾರ ಚೆನ್ನಪ್ಪನ ಅಗ್ರಹಾರ. ವಿಶ್ವನಾಥಪುರ ಅಗ್ರಹಾರ ಮುಂತಾದ ಅಗ್ರಹಾರಗಳಿಂದ ಚಿಕ್ಕೆರೂರು ಗವುಚಿ 390 ವರಹಗಳನ್ನು ಶಾರದ ಅಮ್ಮನವರ ದೇವಾಲಯದ ಗೋಪುರ ಸೇವೆಗೆ ಈ ಅಗ್ರಹಾರಗಳ ವೈದಿಕರು, ಮಹಾಜನರುಗಳು ನೀಡಿರುವ ಕಾಣಿಕೆಯನ್ನು ಬಿನ್ನವತ್ತಳೆಯಲ್ಲಿ ಕಾಣಬಹುದು.[39]

ಕ್ರಿ.ಶ. 1759ರ ದಾಖಲೆಯಲ್ಲಿ – ಹಿಂದೂರಾವ್ ಘೋರ್ಪಡೆಯವರು ಶಾರದಾ ಅಮ್ಮನವರ ದೇವತಾ ಸೇವೆಗೆ 11100 ರೂ ವರಹಗಳನ್ನು ಕಾಣಿಕೆ ನೀಡಿರುವುದನ್ನು ಕಾಣಬಹುದು.[90]

ಕ್ರಿ.ಶ. 1780ರ ಕಾಲಕ್ಕೆ ಸೇರಿದ ದಾಖಲೆಯಲ್ಲಿ ಶೃಂಗೇರಿ ಸ್ವಾಮಿಗಳಿಗೆ ಶೃಂಗೇರಿ ಸೀಮೆಯ ಹೆಬ್ಬಾರರುಗಳು ನೀಡಿದ ಪಟ್ಟಿ ಕಾಣಿಕೆಯು ಬಿನ್ನವತ್ತಳೆಯಂತೆ ಶೃಂಗೇರಿ ಸೀಮೆಯಲ್ಲಿ ಹೆಬ್ಬಾರರುಗಳು, 4 ಹಣದ 2 ಗದ್ಯಾಣಗಳನ್ನು ಶೃಂಗೇರಿ ಸ್ವಾಮಿಗಳವರಿಗೆ ಪಟ್ಟಾಭಿಷೇಕದ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಪಟ್ಟಕಾಣಿಕೆಯಾಗಿ ನೀಡಿರುವುದನ್ನು ಕಾಣಬಹುದು.[91]

ಕ್ರಿ.ಶ. 1875ರ ಕಾಲಕ್ಕೆ ಸೇರಿದ ದಾಖಲೆಯಲ್ಲಿ ಶ್ರೀ ಗಳವರ ಪಟ್ಟಾಭಿಷೇಕದ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಶೃಂಗೇರಿ ಪೇಟೆಯ ಜನಗಳು 125 ವರಹಗಳನ್ನು ಪಟ್ಟಕಾಣಿಕೆಯಾಗಿ ನೀಡಿರುವುದನ್ನು ಕಾಣಬಹುದು.[92]

ಕ್ರಿ.ಶ. 1816ರಲ್ಲಿ ಶ್ರೀ ಗಳವರ ಪಟ್ಟಾಭಿಷೇಕದ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಕೊಪ್ಪದ ಹೋಬಳಿಯವರಿಂದ 1000 ವರಹಗಳು ಬಂದಿರುವುದಾಗಿ ಶ್ರೀಮಠದ ಪಾರುಪತ್ಯೆಗಾರ ಬಿಷ್ಟಾವಧಾನಿಗಳು ಬರೆದ ರಸೀದಿ ಪ್ರತಿಯಾಗಿದೆ.

ಈ ರಸೀದಿಯಿಂದ ಶೃಂಗೇರಿಯ ಜನಗಳು ಕೊಟ್ಟಂತೆಯೇ ಕೊಪ್ಪದವರು ಶ್ರೀಗಳವರ ಪಟ್ಟಾಭಿಷೇಕದ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಪಟ್ಟ ಕಾಣಿಕೆಯಾಗಿ 1000 ವರಹಗಳು ನೀಡಿರುವುದು ಶೃಂಗೇರಿಯವರ ಜೊತೆಗೆ ಇತರೆಯವರು ಕಾಣಿಕೆಗಳನ್ನು ನೀಡುತ್ತಿದ್ದರು ಎಂಬುದುತಿಳಿಯುತ್ತದೆ.[93]

ಕ್ರಿ.ಶ. 1828ರ ಕಾಲಕ್ಕೆ ಸೇರಿದ ದಾಖಲೆಯಲ್ಲಿ ಕಳಸ, ಕಿಗ್ಗ, ಕೆರೆ, ನೆಮ್ಮಾರು, ಮಾಗಣಿಗಳಿಂದ ಶೃಂಗೇರಿ ಮಠಕ್ಕೆ ಸಲ್ಲತಕ್ಕ ಮೂಲ ನಕ್ಷತ್ರದ ದೀಪಾರಾಧನೆಯ ಕ್ರಮವೆಂತೆಂದರೆ ಕಳಸ, ಕಿಗ್ಗ, ಕೆರೆ, ನೆಮ್ಮಾರು, ಹೋಬಳಿಗಳಿಂದ ಪಾರುಪತೆಗಾರರು, ಶಾನುಭೋಗರಿಗೆ ಬರೆದ ಪತ್ರದಲ್ಲಿ ಈ ಭಾಗದ ರೈತರುಗಳು ಹಿಂದಿನಿಂದಲೂ ಮೂಲ ನಕ್ಷತ್ರದ ದೀಪಾರಾಧನೆಯ ಕಾಣಿಕೆಯಾಗಿ ಕೊಡುತ್ತಾ ಬಂದಿದ್ದು, ಈಗ ಕೊಡದೆ ತಕರಾರು ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದು, ಹಾಗೇ ಮಾಡದೇ ತಾಕೀತು ಮಾಡಿ ಹಿಂದಿನಂತೆ ಕಾಣಿಕೆಯನ್ನು ನೀಡಬೇಕೆಂದು ಸೂಚಿಸಲಾಗಿದೆ.[94]

ಕ್ರಿ.ಶ. 1758ರ ಕಾಲಕ್ಕೆ ಸೇರಿದ ದಾಖಲೆ ಬೇಲೂರು ಸ್ಥಳದ ರಾಮಕೃಷ್ಣ ಜೋಯಿಸಭಟ್ಟನು ಬರೆದ ಬಿನ್ನವತ್ತಳೆಯಲ್ಲಿ ಮಹಾಜನದುರ್ಗದ ಅಗ್ರಹಾರದಲ್ಲಿ ಶೃಂಗೇರಿ ಮಠಕ್ಕೆ ನಡೆಯುವ ಶ್ರೀ ಚರಣ ಕಾಣಿಕೆ ಅಗ್ರತಾಂಬೂಲ, ಪ್ರಾಯಶ್ಚಿತ್ತ ಕಾಣಿಕೆ, ಇತ್ಯಾದಿಗಳ ವಿಚಾರ ಮಾಡಿಕೊಂಡು ಬಂದ ಹಣದಲ್ಲಿ ವಂಚನೆಯಿಲ್ಲದೆ ಮಠಕ್ಕೆ ಒಪ್ಪಿಸಿ ಸೇವೆಯನ್ನು ಮುಖ್ಯವಾಗಿ ಪರಿಗಣಿಸಿ ನಡೆದುಕೊಳ್ಳುವೆನೆಂದು ಬರೆದುಕೊಂಡ ಬಿನ್ನವತ್ತಳೆಯಾಗಿದೆ.[95]

ಸರ್ವಮಾನ್ಯ- ಅರ್ಧಮಾನ್ಯ ಭೂಮಿ

ಎಲ್ಲಾ ತೆರಿಗೆಗಳಿಂದ ಮುಕ್ತವಾದ ಭೂಮಿಯನ್ನು ಸರ್ವಮಾನ್ಯ ಭೂಮಿಯೆಂದು ಪರಿಗಣಿಸಲಾಗುತ್ತಿತ್ತು. ಅಂತೆಯೇ ತೆರಿಗೆಯಲ್ಲಿ ಅರ್ಧ ರಿಯಾಯ್ತಿ ಪಡೆದ ಭೂಮಿಯನ್ನು ಅರ್ಧಮಾನ್ಯ ಭೂಮಿಯೆಂದು ಪರಿಗಣಿಸಲಾಗುತ್ತಿತ್ತು.

ಕ್ರಿ.ಶ. 1692ರ ದಾಖಲೆಯಲ್ಲಿ ಚೆನ್ನಮ್ಮಾಜಿ ಅಹೋಬಲರಾಯರಿಗೆ ಆದೇಶಿಸಿದ ಪತ್ರದ ಸಾರಾಂಶವೆಂದರೆ ಮುಕ್ಕರನಾಡು ಸೀಮೆಯ ಸರ್ವಮಾನ್ಯ ಗ್ರಾಮಗಳಿಂದ ಮಣಿಯವನ್ನು ವಸೂಲಿ ಮಾಡದಂತೆ ತಾಕೀತು ಮಾಡಿರುವುದು.[96]

ಕ್ರಿ.ಶ. 1786ರ ದಾಖಲೆಯಲ್ಲಿ ಸಚ್ಚಿದಾನಂದ ಭಾರತೀ ಮಹಾಸ್ವಾಮಿಗಳು ಸಚ್ಚಿದಾನಂದಪುರ ಅಗ್ರಹಾರದ ಮಹಾಜನರುಗಳಿಗೆ ಪಾಲಿಸಿದ ಸರ್ವಮಾನ್ಯ ಸ್ವಾಸ್ಥೆ ಪಟ್ಟೆ ಪ್ರತಿಯ ಸಾರಾಂಶವೇನೆಂದರೆ

ಶೃಂಗೇರಿಯ ಸಚ್ಚಿದಾನಂದ ಭಾರತೀ ಮಹಾಸ್ವಾಮಿಗಳಿಗೆ ಸಚ್ಚಿದಾನಂದಪುರ ಅಗ್ರಹಾರದ ಮಹಾಜನರು ಸರ್ವಮಾನ್ಯವಾಗಿ 269 ಉತ್ತಾರವಾಗಿ ಬಂದ ಗದ್ದೆಯನ್ನು ಕಿಕ್ಕುಂದ ನಡುಬಾಗಿನಾಡ ಗುಂಡಗದ್ದೆ ತಿಮ್ಮನ ಭಾಗದಲ್ಲಿ 15 ಖಂಡುಗ ಪ್ರಾಕು ಹಿಂದೆ ಅಗ್ರಹಾರ ದೇವಾಲಯಕ್ಕೆ ಉತ್ತರವಾಗಿ ಬಿಟ್ಟದ್ದು 265 ವರಹ, 4 ಹಣ ಮುಪ್ಪಾಗ ಸ್ವಾಸ್ಥೆಯನ್ನು ವಿದ್ಯಾಶಂಕರ ಪ್ರೀತ್ಯರ್ಥವಾಗಿ ಪಾಲಿಸಿಕೊಂಡು ಸರ್ವಮಾನ್ಯವಾಗಿ ಪಾಲಿಸಿಕೊಂಡು ಬರುವಂತೆ ನೀಡಿದ ಸ್ವಾಸ್ಥೆ ಪಟ್ಟೆ.[97]

ವೃತ್ತಿಗಳು

ಭೂದಾನಕ್ಕೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದ ಕಡತಗಳಲ್ಲಿಯ ದಾಖಲೆಗಳಲ್ಲಿ 'ವೃತ್ತಿ' ಅಥವಾ ಉತ್ರಿ (ಸಣ್ಣ ಭೂಭಾಗ) ಎಂಬ ಪದದ ಬಳಕೆಯಾಗಿರುತ್ತದೆ. ವೃತ್ತಿಗಳನ್ನು ಅಗ್ರಹಾರಗಳಲ್ಲಿಯ ಬ್ರಾಹ್ಮಣರ ನಿರ್ವಹಣೆಗೋಸ್ಕರ, ಇಲ್ಲವೆ, ಮಠಗಳಲ್ಲಿ ಅನ್ನಛತ್ರಗಳನ್ನು ನಡೆಸಲೋಸುಗ ದಾನ ಮಾಡಲಾಗುತ್ತಿತ್ತು.

ಬಾಡಿಗೆ ಮನೆಗಳು

ಮನೆಗಳನ್ನು ಬಾಡಿಗೆಗೆ ಕೊಡುವ ಪದ್ಧತಿಯು ಆಗಲೂ ಇತ್ತೆಂದು ಕಡತಗಳಿಂದ ತಿಳಿಯುತ್ತದೆ. ಯಲ್ಲಪ್ಪನ ಮಗ ತಿಮ್ಮಪ್ಪನು ಕೆಂಚನೆಂಬವನಿಗೆ ಮನೆಯನ್ನು ಬಾಡಿಗೆಗೆ ಕೊಟ್ಟನು. ಮನೆಯ ಬಾಡಿಗೆ ಒಂದು ವರ್ಷಕ್ಕೆ ಒಂದು ಗದ್ಯಾಣ, ಮನೆಯು ಹಳತಾದ್ದರಿಂದ, ಕೆಂಚನು ದುರಸ್ತಿ ಮಾಡಿಕೊಂಡು, ಪಿಂಗಳ ಸಂವತ್ಸರದಲ್ಲಿ (ಕ್ರಿ.ಶ. 1737) ಕೊಡಬೇಕಾದ ಬಾಡಿಗೆಯನ್ನು ಮುಂದಿನ ಸಂವತ್ಸರದಲ್ಲಿ ಕೊಡುವೆನೆಂದು ಆಶ್ವಾಸನೆ ನೀಡಿದನು.[98]

ಸುಂಕ ಇತ್ಯಾದಿ

ಕ್ರಿ.ಶ. 1696 ಬಿನ್ನವತ್ತಳೆಯಲ್ಲಿ ಚೆನ್ನಮ್ಮಾಜಿಯವರು ನರಸಿಂಹಭಾರತೀ ಸ್ವಾಮಿಗಳಿಗೆ ತಿಳಿಸಿದ್ದೇನೆಂದರೆ ಈಗಾಗಲೇ ಸುಂಕದ ಪಾರುಪತ್ತೆಗಾರರಿಗೆ ಆದೇಶಿಸಿರುವಂತೆ, ಶೃಂಗೇರಿ ಮಠಕ್ಕೆ ತರುವ ದವಸದಾನ್ಯಗಳ ಮೇಲೆ ಸುಂಕವನ್ನು ವಿಧಿಸದಂತೆ ಆದೇಶ ಹೊರಟಿರುವುದು.[99]

ಶ್ರೀಗಳವರು ರಾಮೇಶ್ವರಕ್ಕೆ ಪ್ರವಾಸದ ಮಧ್ಯದಲ್ಲಿ ಶ್ರೀರಂಗಪಟ್ಟಣದಲ್ಲಿ ತಂಗಿದ್ದಾಗ ಅಭಿನವ ಸಚ್ಚಿದಾನಂದ ಭಾರತೀಗಳಿಗೆ ಬೇಕಾದ ಸಮಾನು ಸರಂಜಾಮುಗಳನ್ನು ಮತ್ತು ತಂಗಿದ್ದಕ್ಕೆ ಬೇಕಾದ ಖರ್ಚುನ್ನು ಕೂಡ ತಾನೇ ಭರಿಸುವುದಾಗಿ ತಿಳಿಸಿರುವುದು ಕಂಡು ಬರುತ್ತದೆ.[100]

ಇಮ್ಮಡಿ ಕೃಷ್ಣರಾಜ ಒಡೆಯರು ಹಾಸನದ ಕೃಷ್ಣಯ್ಯನಿಗೆ ಆದೇಶಿಸಿ, ಬೆಳವಾಡಿ ಗ್ರಾಮದ ಆದಾಯವನ್ನು ಮಠದ ಶೃಂಗೇರಿ ಪೂಜಾ ಕೈಂಕರ್ಯಗಳಿಗೆ ಪಾವತಿಸಲು ಪಾರುಪತ್ಯೆಗಾರನ ವಶಕ್ಕೆ ಕೊಡಲಾಗಿದೆ ಎಂದು ತಿಳಿಸಲಾಗಿದೆ.[101]

ಗೇಣಿದಾರರಿಗೆ ನಿಗದಿಪಡಿಸಿದ ಗೇಣಿಯನ್ನು ನೀಡದೇ ಇದ್ದ ಪಕ್ಷದಲ್ಲಿ ಮಠವು ಅಂತಹವರಿಗೆ ಶಿಕ್ಷೆ ವಿಧಿಸುವ ಮತ್ತು ದಂಡವನ್ನು ವಸೂಲಿ ಮಾಡುವ ಅಧಿಕಾರವನ್ನು ಹೊಂದಿತ್ತು ಹಾಗೂ ಮಠ ಇಂತಹ ಕಟ್ಟುನಿಟ್ಟಾದ ಗೇಣಿಯನ್ನು ರೂಪಿಸಿಕೊಂಡಿದ್ದರಿಂದ ಮಠಕ್ಕೆ ಬರುವ ಕಂದಾಯದಲ್ಲಿಯೂ ಗಣನೀಯವಾದ ಏರಿಕೆಯುಂಟಾಗಿರುವುದನ್ನು ಅಧಿಕಾರಯುತವಾಗಿ ಮಠದ ಪ್ರಾಬಲ್ಯವನ್ನು ನಾವು ಕಾಣಬಹುದು.

ಗೌಡಿಕೆ

ಗೌಡ : (ಗ್ರಾಮಾಧಿಕಾರಿ) ಈತ ಗ್ರಾಮದ ಮುಖ್ಯಸ್ಥನಾಗಿದ್ದ. ಗೌಡನಾಗಲು ಅಪೇಕ್ಷಿಸುವವನು ಮೊದಲು ಸರ್ಕಾರಕ್ಕೆ ಅರ್ಜಿಸಲ್ಲಿಸಬೇಕಿತ್ತು. ಗೌಡನಾಗುವವನ ಅರ್ಹತೆಗಳೆಂದರೆ– 1) ಒಳ್ಳೆಯ ಕೃಷಿಕನಾಗಬೇಕು 2) ಭೂಕಂದಾಯವನ್ನು ಮಠಕ್ಕೆ ಸಕಾಲದಲ್ಲಿ ಅರ್ಪಿಸಬೇಕು. 3) ಗ್ರಾಮದ ಒಕ್ಕಲುಗಳನ್ನು ಅಂಕೆಯಲ್ಲಿಟ್ಟು ಕೊಂಡಿರಬೇಕು ಇತ್ಯಾದಿ.

ಕ್ರಿ.ಶ. 1721ರ ದಾಖಲೆಯೂ ಶೃಂಗೇರಿ ಸುಂಕದ ಬಗ್ಗೆ ಹರಪನಹಳ್ಳಿಯ ಸೂಗಪ್ಪನು ಸಿದ್ದಬಸವಯ್ಯನವರ ಸುಬ್ಬಯ್ಯನವರಿಗೆ ಬರೆದ ವಾಲೆಪ್ರತಿಯ ಸಾರಾಂಶವೇನೆಂದರೆ ಶೃಂಗೇರಿ ಸುಂಕವನ್ನು ರಾಯಸದ ನಿರ್ವಾಣಯ್ಯನವರ ಅಪ್ಪಣೆ ಮೇರೆಗೆ ನಮ್ಮ ಹವಾಲೆ ಮಾಡಿಕೊಟ್ಟಲ್ಲಿ ಅಲ್ಲಿ ಜೀವನ ಸಾಗಿಸಿಕೊಂಡಿರುವ ಬಗ್ಗೆ ಮಂಕ್ಕೇಕಾರ ಪುಟ್ಟನನ್ನು ಕಳುಹಿಸಿಕೊಟ್ಟಿದ್ದೇವೆ. ಅವರ ಜೀವನಕ್ಕೆ ಚರಾದಾಯ ಗುತ್ತಿಗೆ 1800 ವರಹವನ್ನು ಸ್ವಾಮೀಜಿಯವರು ಇಬ್ಬರಿಗೂ ಶ್ರೋತ್ರುವ (ವೇದದ

ಅನುಮತಿ) ಮಾಡಿಸಿ ವಿಳ್ಯವ ಕೊಡಿಸುವ ಹಾಗೆ ಮಾಡಿಸುವುದು ಈ ಸಂಬಂಧ ರಾಯಸದ ನಿವಾರ್ಣಯ್ಯನವರ ಮನೆವಾರ್ತೆಗೆ ವೆಂಕಟಭಟ್ಟರ ಮುಖಾಂತರ ಮುಂಗಡವಾಗಿ 500 ವರಹಕ್ಕೆ ಬಡ್ಡಿ ಗದ್ಯಾಣ 10ಕ್ಕೆ 1 ರಹತಿಯಂತೆ (ಮುಪ್ಪಾಗದಲ್ಲಿ) ತೆಗೆದುಕೊಂಡು, ಮೇಲಾದ ಹುಟ್ಟುವಳಿಯ ಹಣದಲ್ಲಿ ಒಪ್ಪಿತ ಉಂಬಳಿ ಕಳೆದು ಉಳಿದ ಹಣವನ್ನು ರಾಜೇಶ್ವರಿಯವರ ಮನೆವಾರ್ತೆಗೆ ನೀವು ತಿಳಿಸಿದಂತೆ ಸಂದಾಯ ಮಾಡುವುದು ಪುಟ್ಟಣ್ಣನಿಂದ ಹಸ್ತಾಂತರವಾದರೆ ನಾವೇ ತರಿಸಿಕೊಡುವೆವು ಎಂದು ಸ್ವಾಮಿಗಳಲ್ಲಿ ಅರಿಕೆ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳಲಾಗಿದೆ.[102]

ಕ್ರಿ.ಶ. 1733ರ ಕಾಲದ ದಾಖಲೆಯಲ್ಲಿ ಶೃಂಗೇರಿ ಸಚ್ಚಿದಾನಂದ ಭಾರತಿಗಳು ಮಾಗಡಿ ಸೀಮೆಯ ಗ್ರಾಮದ ಗೌಡ ಬಸವಣ್ಣಗೆ ಪಾಲಿಸಿದ ಉಂಬಳಿ ನಿರೂಪದ ಪ್ರತಿಯಲ್ಲಿ ಮಠಕ್ಕೆ ಉತ್ತಾರವಾದ ಸೀಗೆಕುಪ್ಪೆ ಗ್ರಾಮಕ್ಕೆ ಪ್ರತಿನಾಮವಾದ ವೀರಸಾಗರದ ಗ್ರಾಮವನ್ನು ನಿನಗೆ ಗುತ್ತಿಗೆ ಪಾಲಿಸಿದ್ದು ಈ ಗ್ರಾಮದ ಗೌಡಿಕೆ ಬಗ್ಗೆ ನಿನಗೆ ಉಂಬಳಿಗೆ ಅಪ್ಪಣೆಯಾಗಬೇಕೆಂದು ನೀನು ಬಿನ್ನಹ ಮಾಡಿಕೊಂಡ ಸಂಬಂಧ ನಿನಗೆ ಉಂಬಳಿಗೆ ಪಾಲಿಸಿದೆ ಐದು ಕೊಳಗಕ್ಕೆ ಸಲ್ಲು ಶಿಸ್ತು ಹಾಣುವಿನ ಹಾಗವನ್ನು (ಗ 2110) ನೀನು ನಿನ್ನ ಸಂತಾನ ಪರ್ಯಂತವಾಗಿ ಅನುಭವಿಸಿಕೊಂಡು ಬರುವಂತೆ ತಿಳಿಸಲಾಗಿದೆ.[103]

ಕ್ರಿ.ಶ. 1791ರ ಕಾಲದ ದಾಖಲೆ ಸಚ್ಚಿದಾನಂದ ಭಾರತಿಗಳು ಬಗ್ಗುಂಜಿ ವಿಶ್ವೇಶ್ವರಯ್ಯನಿಗೆ ಪಾಲಿಸಿದ ಕೆಳಬಾಗಿನಾಡ ಮಾಗಲು ಗ್ರಾಮದ ವಿಂಜುಪಾಲುಗೌಡಿಕೆಯ ಪಟ್ಟೆ ವಿಶ್ವೇಶ್ವರಯ್ಯನು ಬಿನ್ನಹ ಮಾಡಿಕೊಂಡಂತೆ ಸಂಬಂಧ ಒಂದು ಪಾಲಿನ ಗೌಡಿಕೆಯನ್ನು ನಿನಗೆ ಪಾಲಿಸಿದೆ. ಇದಕ್ಕೆ ಸಲ್ಲುವ ಭೂಮಿಕರ ಅಸಲು ಗಡಿಭತ್ತ ತೋಟದ ಅದಾಯ ಒಟ್ಟು 151 ಖಂಡುಗವನ್ನು ವೃತ್ತಿವಂತರಿಗೆ ಮಠಕ್ಕೆ ಬರಬೇಕಾದ ವಿವರದ ಪ್ರಕಾರ ತೋಟ 858 ಮರ ಉತ್ಪತ್ತಿಯನ್ನು ಕಾಲಂಪ್ರತಿ ವೃತ್ತಿವಂತರಿಗೆ ಮಠಕ್ಕೆ ಗಡಿಭತ್ತ ಹಣ ಕೊಟ್ಟುಕೊಂಡು ವರಾಡಕಾಣಿಕೆಗಳನ್ನು ಕೊಟ್ಟುಕೊಂಡು ಈ ಭೂಮಿಯನ್ನು ಇದಕ್ಕೆ ಮುಂತಾದವುಗಳನ್ನು ನಿನ್ನ ಸಂತಾನ ಪಾರಂಪರೆಯಾಗಿ ಸುಖದಿಂದ ಅನುಭವಿಸಿಕೊಂಡು ಬರುವಂತೆ ಪಾಲಿಸಿದ ಗೌಡಿಕೆ ಪಟ್ಟ.[104]

ಕ್ರಿ.ಶ. 1797ರ ಕಾಲಕ್ಕೆ ಸೇರಿದ ಇನ್ನೊಂದು ದಾಖಲೆಯೂ ಹರಕೇರಿ ಗ್ರಾಮದ ಗೌಡಿಕೆ ಪಟ್ಟೆ ಪ್ರತಿಯಾಗಿದೆ. ಸಚ್ಚಿದಾನಂದ ಭಾರತಿಗಳು ಭುವನಕೋಟೆ ಶಂಕರನಾರಾಯಣಯ್ಯನ ಪೌತ್ರರಾದ ದೇವಪ್ಪಯ್ಯನ ಪುತ್ರರಾದ ಲಕ್ಷ್ಮೀನರಸಯ್ಯಗೆ ಪಾಲಿಸಿದ ಗೌಡಿಕೆ ಪಟ್ಟೆಯ ಸಾರಾಂಶವೆಂದರೆ ಮಠಕ್ಕೆ ಉತ್ತಾರವಾದ ಗಾಜನೂರು ಸೀಮೆಯ ಪಟ್ಟಿಯಲ್ಲಿ ಮಾಗಣಿ ಒಳಗೆ ಹರಕೇರಿ ಗ್ರಾಮದ ಸ್ಥಳದ

ಗೌಡಿಕೆಯನ್ನು ನನಗೆ ನೀಡಿದ್ದು ಮಠಕ್ಕೆ ಹಣವನ್ನು ಕೊಟ್ಟು ಕೊಂಡು ಬರುತ್ತೇನೆಂದು ಕೇಳಿ ಕೊಂಡ ಪ್ರಕಾರ ಗೌಡಿಕೆಯನ್ನು ದಯಪಾಲಿಸಿದ ಪಟ್ಟೆ ಪ್ರತಿಯಾಗಿದೆ.[105]

ಗೌಡಿಕೆ ಮಾದರಿಯ ನಿರೂಪದ ಪ್ರತಿ (ಕ.37, ದಾ.9) ಇದರಿಂದ ತಿಳಿಯುತ್ತಿದೆ. ಈ ಬಿನ್ನವತ್ತಳೆಯ ಪ್ರಕಾರ ಕ್ರಿ.ಶ. 1815ರಲ್ಲಿ ದ್ವಿತೀಯ ಅಭಿನವ ಸಚ್ಚಿದಾನಂದ ಭಾರತೀಸ್ವಾಮಿಗಳು ಪಾಳ್ಯದ ಯಾಕೊಬಿಯ ಮಗ ಅಲಿಬಿಗೆ ಮಂಡಲಿ ಗ್ರಾಮದ ಹರಕೆರಿಯ ಗೌಡಿಕೆಯನ್ನು ದಯಪಾಲಿಸಿರುವುದು ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗುತ್ತದೆ. ಹೊಸಳ್ಳಿಯ ತಿಮ್ಮರಾಯಭಟ್ಟನ ಮಗ ವೆಂಕಟರಮಣಭಟ್ಟನು ಕ್ರಿ.ಶ. 1822ರಲ್ಲಿ ಮಂಡಳಿ ಗ್ರಾಮದ ಗೌಡಿಕೆಯನ್ನು ಸ್ವೀಕರಿಸಿದನೆಂದು ಇನ್ನೊಂದು ಕಡತದಲ್ಲಿ ತಿಳಿಸಲಾಗಿದೆ (ಕ.3 ,ದಾ.20) ಗೌಡಿಕೆ ಕಾಲಕಾಲಕ್ಕೆ ಯೋಗ್ಯಾನುಸಾರ ಬದಲಾಗುತ್ತಿತ್ತೆಂದು ಗೌಡಿಕೆಯ ಬಿನ್ನವತ್ತಳೆಗಳಿಂದ ತಿಳಿಯುತ್ತದೆ.[106]

ಕ್ರಿ.ಶ. 1833ರಲ್ಲಿ ಅಗಸವಳ್ಳಿ ಗ್ರಾಮಗೌಡಿಕೆಗೆ ಬಂಕಾಪುರದ ಬಾಳಪ್ಪನ ತಮ್ಮ ರಾಮಯ್ಯನ ಬಿನ್ನವತ್ತಳೆಯಲ್ಲಿ ಮಠಕ್ಕೆ ಉತ್ತಾರವಾದ ಹರಕೇರಿ ಸ್ಥಳದ ಗೌಡಿಕೆಗೆ ಮಾಡಿಕೊಂಡು ಹುಟ್ಟುವಳಿ 103 ಗದ್ಯಾಣ ಪಾಳೆದಾರನ (ಹಂಗಾಮಿನಿಂದಲೂ) ಮುಖಾಂತರ ಮಾರಿ, ಆಯಾ ವರುಷದ ಅಳವಿ ಬಂದ ಪ್ರಕಾರ ಕೊಡಿಸಿಕೊಂಡು ಮಾಗಣೆಗಾರನ ಮುಖಾಂತರ ನಷ್ಟವೆನ್ನದೆ ಕೊಟ್ಟುಕೊಂಡು ಬರುತ್ತೇನೆಂದು ಜಾಸ್ತಿ ಸಾಗುವಳಿಯಾದ ಭೂಮಿಯ ಹಣವನ್ನು ಕೊಟ್ಟುಕೊಂಡು ಬರುತ್ತೇನೆಂದು ತಿಳಿಸಲಾಗಿದೆ.[107]

ಕ್ರಿ.ಶ. 1854ರ ಕಾಲಕ್ಕೆ ಸೇರಿದ ದಾಖಲೆಯಲ್ಲಿ ದನದ ಕಾವಲಿಗೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದ ಉಳುವೇಗೌಡನ ಬಿನ್ನವತ್ತಳೆಯಲ್ಲಿ ಕೊರಡಕಲ್ಲಿನ ಅಡ್ಡಗದ್ದೆಯ ಬಿಷ್ಮಿಭಟ್ಟರು ಈ ಗ್ರಾಮದ ದನವಿನ ಕಾವಲು ಇಲ್ಲದೆ ದನಕರುಗಳು ತೋಟತಿಂದು ಆಳುಮಾಡುತ್ತಿರುವುದರಿಂದ ದನವಿನ ಕಾವಲು ಬಂದೋಬಸ್ತು ಆಗಬೇಕೆಂದು ಚಾವಡಿಗೆ ತಿಳಿಸಿದ ಪ್ರಕಾರ ನನ್ನನ್ನು ಕೆರೋಡಿ ಅಪ್ಪಣೆಯ ಪ್ರಕಾರ ಈಗ ನಾನು ಅರಿಕೆ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುವುದೇನೆಂದರೆ ಈ ಗ್ರಾಮದ ಗೌಡಿಕೆ ನನ್ನದಾಗಿರುವುದರಿಂದ ನನ್ನ ಈ ಗ್ರಾಮಕ್ಕೆ ಪೂರ್ವದಿಂದಲೂ ನಡೆದುಕೊಂಡು ಬಂದ ಸಂಪ್ರದಾಯ, ರೀತಿ ರಿವಾಜುಗಳನ್ನು ಯಾವುದೇ ತಂಟೆ ತಕರಾರುಗಳು ಬರದಂತೆ ನಡೆದುಕೊಳ್ಳುವೆನೆಂದು ಚಾವಡಿಗೆ ಅರ್ಪಿಸಿದ ಬಿನ್ನವತ್ತಳೆಯಾಗಿದೆ.[108]

ಗುತ್ತಿಗೆ

1758ರ ಕಾಲದ ದಾಖಲೆಯಲ್ಲಿ ಶ್ರೀಮದಭಿನವ ಸಚ್ಚಿದಾನಂದ ಭಾರತಿಗಳು ಬೈರಪ್ಪಗೆ ಅಂದವಳ್ಳಿ ಸೇನಬೋವಿಕೆಯ ಬಗ್ಗೆ ಬರೆದುಕೊಟ್ಟ ನಿರೂಪದ ಪ್ರತಿ. ಇದರಲ್ಲಿ ಮಠಕ್ಕೆ ಉತ್ತಾರವಾಗಿ

ಗುತ್ತಿ ಸೀಮೆಯ ಅಂದವಳ್ಳಿ ಮಾಗಣೆಯಿಂದ ಸೇನ ಬೋವಿಕೆ ನಡೆದು ಬರುತ್ತಿದ್ದು ಈ ಸೇನಭೋವಿಕೆಯನ್ನು ಸ್ಥಳಕ್ಕೆ ಪಾಲಿಸಿಕೊಡಬೇಕೆಂದು ನೀನು ಬಿನ್ನಹ ಮಾಡಿಕೊಂಡ ಸಂಬಂಧ ಮಾಗಣೆ ಸೇನಬೋವಿಕೆಯನ್ನು ನಿನಗೆ ಪಾಲಿಸಿದ್ದೇವೆ. ಅಂದವಳ್ಳಿ ಗ್ರಾಮದ ವಕ್ಕಲುವರ್ಗ ಹಣ ಭತ್ತ ಇತ್ಯಾದಿ ಲೆಕ್ಕವನ್ನು ಬರೆದುಕೊಂಡು ಅದಾಯವೆಚ್ಚಗಳನ್ನು ಬರೆದುಕೊಂಡು ಮಠದ ಚಾವಡಿ ಕಡತಕ್ಕೆ ಲೆಕ್ಕ ಬರೆಯಿಸಿ ಕಟ್ಟಳೆ ಪ್ರಕಾರ ಸಂಬಳವನ್ನು ತೆಗೆದುಕೊಂಡು ಸೇನಬೋವಿಕೆಯನ್ನು ನೀನು ನಿನ್ನ ಸಂತಾನಪರ್ಯಂತವಾಗಿ ನಡೆಸಿಕೊಂಡು ಬರಬೇಕೆಂದು ತಿಳಿಸಲಾಗಿದೆ.[109]

ಕ್ರಿ.ಶ. 1797ರ ಗ್ರಾಮಗುತ್ತಿಗೆಯ ಬಿನ್ನವತ್ತಳೆಯಲ್ಲಿ ಮಠಕ್ಕೆ ಶ್ರೀರಂಗಪಟ್ಟಣದ ರಂಗಸಮುದ್ರದ ಹೋಬಳಿ ಹುಟ್ಟುವಳಿ ಗ್ರಾಮಗುತ್ತಿಗೆ ಬಗ್ಗೆ ಗಿಡಗೆರಿ ಶೇಷಪ್ಪಯ್ಯನ ಮಗ ಸುಬ್ಬನು ಕೊಟ್ಟ ಬಿನ್ನವತ್ತಳೆ. ಈ ಗ್ರಾಮವನ್ನು ನನಗೆ ಗುತ್ತಿಗೆಗೆ ಕೊಡಬೇಕೆಂದು ಬಿನ್ನಹ ಮಾಡಿಕೊಂಡು, ಆ ಗ್ರಾಮದಿಂದ ಬರುವ ಗದ್ಯಾಣ 185ಕ್ಕೆ ನಾನು ಮಾಡಿಕೊಂಡು ಈ ಸಂಬಂಧ 106 ವರಹವನ್ನು ಗುತ್ತಿಗೆ ಭೂಮಿಯನ್ನು ಬೀಳು ಬಿಡದೆ ಸಾಗುವಳಿ ಮಾಡಿಕೊಂಡು ಹೆಚ್ಚು ಉತ್ಪನ್ನವಾದಲ್ಲಿ ತಂದು ಒಪ್ಪಿಸಿ ಕಡ (ಸಾಲ) ವೆಚ್ಚ ಆದರೆ ಕೈಯಿಂದ ಕೊಡುತ್ತೇನೆಂದು ಹಾಗೂ ರಾಜ್ಯಕ್ಕೆ ಬರುವ ಕಾಣಿಕೆ ವಟ್ಟ ವರಾಡ ಇತ್ಯಾದಿಗಳನ್ನು ಕೊಟ್ಟುಕೊಂಡು ಜೀವನ ಸಾಗಿಸುತ್ತೇನೆಂದು ತಿಳಿಸಿದ ದಾಖಲೆ.[110]

ಕ್ರಿ.ಶ. 1809 ಶ್ರೀಮಠದ ಭಂಡಾರಕ್ಕೆ ಹಾಸನದ ರಾಮಯ್ಯನು ಕೊಟ್ಟ ಅರವತ್ತು ವರಹದ ಚರಾದಾಯದ ಗುತ್ತಿಗೆಯ ಬಿನ್ನವತ್ತಳೆ ಅರವತ್ತು ವರಹವನ್ನು ಸಂದಾಯ ಮಾಡಿ ಬದುಕನ್ನು ನಿರ್ವಂಚನೆಯಿಂದ ಪಾದಸೇವೆಯೇ ಮುಖ್ಯ ಗುರಿಯಾಗಿಟ್ಟುಕೊಂಡು ಗುತ್ತಿಗೆ ಹಣಕ್ಕೆ ಲುಕ್ಸಾನು ಆದರೆ ಕೈಯಿಂದ ಕೊಡುವೆನೆಂದು ಒಂದು ವೇಳೆ ಹುಟ್ಟುವಳಿ ಗುತ್ತಿಗೆ ಹಣಕ್ಕಿಂತ ಹೆಚ್ಚು ಬಂದರೆ ವಂಚನೆಯಿಲ್ಲದೆ ಒಪ್ಪಿಸುತ್ತೇನೆಂದು ಬಿನ್ನವಿಸಲಾಗಿದೆ.[111]

ಕ್ರಿ.ಶ. 1815ರಲ್ಲಿ ಮಠಕ್ಕೆ ಭಂಡಾರಕ್ಕೆ ಚನ್ನಗಿರಿಯ ತಿಮ್ಮಪ್ಪಯ್ಯನು ಕೊಟ್ಟ ಬಿನ್ನವತ್ತಳೆಯಲ್ಲಿ ಹೊಗೆಸೊಪ್ಪಿನ ಗುತ್ತಿಗೆಗೆ 30 ವರಹನ್ನು ಸಂದಾಯ ಮಾಡುತ್ತೇನೆ. ಆದ್ದರಿಂದ ಈ ಗುತ್ತಿಗೆಯನ್ನು ನನಗೆ ನೀಡುವಂತೆ ಮಾಡಿಕೊಂಡ ಬಿನ್ನಹವಾಗಿದೆ.[112]

ಕ್ರಿ.ಶ. 1816ರ ದಾಖಲೆಯಾಗಿದ್ದು ಇದು ಶ್ರೀಮದಭಿನವ ಸಚ್ಚಿದಾನಂದ ಭಾರತಿಗಳು ಮಠಕ್ಕೆ ಕಾಣಿಕೆಯಾಗಿ 35 ವರಹಗಳನ್ನು ತೆಗೆದುಕೊಂಡು ಪಾಳ್ಯದ ಯಾಕೂಬನ ಮಗ ಅಲ್ಲೂಬಿಗೆ ಮಂಡಲಿ ಗ್ರಾಮದ ಗೌಡಿಕೆ ಬಗ್ಗೆ ಬರೆಸಿಕೊಟ್ಟ ನಿರೂಪದ ಪ್ರತಿ. ಮುಸಲ್ಮಾನರಿಗೂ ಗೌಡಿಕೆಯನ್ನು ನೀಡುತ್ತಿದ್ದರೆಂಬುದು ಈ ದಾಖಲೆಯಿಂದ ತಿಳಿದುಬರುತ್ತದೆ.[113]

ಕ್ರಿ.ಶ. 1825ರ ಕಾಲಕ್ಕೆ ಸೇರಿದ ದಾಖಲೆಯಲ್ಲಿ ಮಠದ ಭಂಡಾರಕ್ಕೆ ಚನ್ನಗಿರಿಯ ತಿಮ್ಮಪ್ಪಯ್ಯನು ಕೊಟ್ಟ ಬಿನ್ನವತ್ತಳೆಯಲ್ಲಿ ನಾನು ತೋಟದ ಮಣೆಯ ಬಗ್ಗೆ ಅರಿಕೆ ಮಾಡಿಕೊಂಡು ಅಪ್ಪಣೆಯ ಪ್ರಕಾರ ಶ್ರೀಮಠದ ಸೀಮೆಯಿಂದ ಬರತಕ್ಕ ಗುತ್ತಿಗೆ ಅಡಿಕೆ ಮೇಲು ಹಣ ಅಡಿಕೆ ಮೆಣಸು ಪಂಚ ಪರ್ವತದ ಹೊರೆ ಮುಂತಾದವುಗಳನ್ನು ತರಿಸಿಕೊಟ್ಟು ಭೂಮಿಯನ್ನು ಸಾಗುವಳಿ ಮಾಡಿಸಿ ಜೀತ ಕೊಡತಕ್ಕ ವಕ್ಕಲಿಗೆ ಚಾವಡಿಗೆ ಹೇಳಿಸಿ ಜೀತ ಕೊಡಿಸಿಕೊಟ್ಟು ಗೊಬ್ಬರ, ಸೊಪ್ಪು ಬೇಲಿಕೋಲು ಮುಂತಾದವನ್ನು ವಿಚಾರಿಸಿಕೊಂಡು ಕಟ್ಟಲೆ ಪ್ರಕಾರ ಸಂಬಳ 18 ವರಹವನ್ನು ತೆಗೆದುಕೊಂಡು ಬರತ್ತೇನೆಂದು ವಿನಂತಿಸಿಕೊಳ್ಳಲಾಗಿದೆ.[114]

ಕ್ರಿ.ಶ. 1834 ಬಿನ್ನವತ್ತಳೆಯಲ್ಲಿ ದಾಲಚಿನ್ನಿ ಎಣ್ಣೆ ಬಗ್ಗೆ ಬರೆದ ಬಿನ್ನವತ್ತಳೆಯ ಕರಾರಾಗಿದೆ. ಮಠದ ಭಂಡಾರಕ್ಕೆ ಮೇಳಿಗೆ ಪುಟ್ಟನಾಯಕ, ನಾಗನ ಮಗ ಸಿದ್ಧನು ಬರೆದುಕೊಟ್ಟ ಕರಾರು. ದಾಲಚಿನ್ನಿಗಿಡವನ್ನು ಕಡಿದು ಬಟ್ಟಿಯಿಟ್ಟು ಎಣ್ಣೆ ಮಾಡತಕ್ಕ ಬಗ್ಗೆ ಹಾವಳ್ಳಿ ಅಣ್ಣು ಜಾಮೀನು ಕೊಟ್ಟು ನಾವು ಒಪ್ಪಿಕೊಂಡ ಕರಾರು ನಾವು ಇಡತಕ್ಕ ವರಹ ಎರಡಕ್ಕೆ ಮಠಕ್ಕೆ ಕೊಡತಕ್ಕದ್ದು.

ಈ ದಾಖಲೆಯಿಂದ ಕಾಡಿನ ಉತ್ಪನ್ನವಾದ ದಾಲಚಿನ್ನಿಯನ್ನು ಕಡಿದು ಎಣ್ಣೆ ತೆಗೆಯಲು ಮಠದಿಂದ ಅನುಮತಿ ಪಡೆಯಬೇಕಿತ್ತು ಎಂಬುದು ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗುತ್ತದೆ.[115]

ಕ್ರಿ.ಶ. 1837ರ ಕಾಲಕ್ಕೆ ಸೇರಿದ ದಾಖಲೆಯಲ್ಲಿ ಕುಂದಾಪುರ ಪೇಟೆಯ ಸಯ್ಯದ್ ಉಮ್ಮರ್ ಸಾಹೇಬನು ಮಠಕ್ಕೆ ಕೊಟ್ಟ ದಾಲ್ಚಿನ್ನಿ ಬಗ್ಗೆ ನೀಡಿದ ವಿವರಣೆಯಲ್ಲಿ ಗುತ್ತಿಗೆ ರೂಪಾಯಿ 200, ವಾಯಿದೆ 1 ನೇ ತಿಂಗಳಿಗೆ 100.2 ನೇ ತಿಂಗಳಿಗೆ 50 ಮತ್ತು 3ನೇ ತಿಂಗಳಿಗೆ 50 ರುಪಾಯಿಗಳನ್ನು 3 ತಿಂಗಳ ಅವಧಿಯಲ್ಲಿ ವಾಯಿದೆ ಪ್ರಕಾರ 200 ರೂಪಾಯಿಗಳನ್ನು ಪಾವತಿಸುವಂತೆ ತಿಳಿಸಲಾಗಿದೆ.[116]

ಕ್ರಿ.ಶ. 1835ರ ಬಿನ್ನವತ್ತಳೆಯಲ್ಲಿ ಯಡಹಳ್ಳಿ ಸಾಬು ಸಾಯಿಬನು ಶ್ರೀಗಂಧದ ಕಾಮಗಾರಿ ಬಗ್ಗೆ ಮಠಕ್ಕೆ ಸಲ್ಲಿಸಿದ ಬಿನ್ನವತ್ತಳೆಯಲ್ಲಿ ಶೀಮೆಯಲ್ಲಿರುವ ಗಂಧವನ್ನು ಕರಾರಿನ ಪ್ರಕಾರ ಕಡಿದು ಕೆತ್ತನೆ ನಯ ಕೆತ್ತನೆ ಮಾಡಿಸಿ ಮೈಹಿದ್ದಿನ್ ಸಾಹೇಬನ ಮುಖಾಂತರ ಹೇಳಿದ ಪ್ರಕಾರ ಅಪ್ಪಣೆ ಮಾಡಿದ್ದರಿಂದ ಸೀಮೆಯ ಗಂಧವನ್ನು ಚಾವಡಿಯಿಂದ ಹಾಕಿಕೊಟ್ಟ ಮೇಲೆ ಓಲಗದವನ ಇಟ್ಟುಕೊಂಡು ಕಡಿದು ನನ್ನ ಕಡೆಯ ಜವಾನನ್ನು ಹಾಕಿಕೊಂಡು ಕೆತ್ತನೆ ಕೆಲಸ ಮಾಡಿ ಸಲಾಕೆ ಬೇರು ಮುಂತಾಗಿ ತೂಕ ಒಪ್ಪಿಸಿ ಮಜೂರಿ ಹಣವನ್ನು ತೆತ್ತು ನನಗೆ ಬರಬೇಕಾದ ಮಜೂರಿ ಹಣ ಲೆಕ್ಕವಾಗಿದ್ದಕ್ಕೆ ಜವಳಿ ತೆಗೆದುಕೊಂಡು ಮೂರು ರೂಪಾಯಿ ಮೇಲೆ ನಗದು ಹಣ ತೆಗೆದುಕೊಂಡು ಈ ಕಾಮಗಾರಿ ಮಾಡುವಲ್ಲಿ ಕಳುವಾಗದ ಹಾಗೆ ನೋಡಿಕೊಂಡು ಈ ಕೆಲಸವನ್ನು ಮಾಡುವೆನೆಂದು ಸಂಬಂಧಪಟ್ಟವರಿಗೆ ಬರೆದುಕೊಟ್ಟ ಬಿನ್ನವತ್ತಳೆಯ ಕರಾರು.[117]

ಎರಡು ದಾಖಲೆಗಳಲ್ಲಿ ಕಂಡು ಬರುವಂತೆ ಕಾಡಿನ ಉತ್ಪನ್ನಗಳಾದ ದಾಲ್ಚಿನ್ನಿ ಮತ್ತು ಶ್ರೀಗಂಧವನ್ನು ಕಟಾವು ಮಾಡಿ ಬಳಸಲು ಮಠಕ್ಕೆ ಬಿನ್ನವತ್ತಳೆ ಕರಾರು ಸಲ್ಲಿಸಿ, ಅವರ ಅಪ್ಪಣೆ ಮೇರೆಗೆ ಕರಾರಿನ ಒಪ್ಪಂದದಂತೆ ಚಾವಡಿಯಲ್ಲಿ ಒಪ್ಪಿಸಿ ಸಂಬಂಧ ಪಟ್ಟ ಸುಂಕವನ್ನು ಪಾವತಿಸಿ ಅನುಮತಿ ಪಡೆದು ವ್ಯವಹಾರ ನಡೆಸಬೇಕೆಂಬುದು ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗುತ್ತದೆ.

ಕ್ರಿ.ಶ. 1837ರ ಸಾಲಿಗೆ ದಾಖಲೆ ಬಾಪು ಸಾಹೇಬನ ಮಗ ಮೊಹಿದ್ದೀನ್ (ಲಕ್ಕವಳ್ಳಿ) ಸಾಹೇಬನು, ತಂಬಾಕು ಗುತ್ತಿಗೆಗೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದಂತೆ ಬರೆದುಕೊಟ್ಟ ಬಿನ್ನವತ್ತಳೆಯ ಪ್ರತಿ. ಕಾಲಂಪ್ರತಿ ತಂಬಾಕನ್ನು 80 ವರಹಗಳಿಗೆ ಗುತ್ತಿಗೆ ಪಡೆದು ಮಾರಾಟ ಮಾಡಲು ಅನುಮತಿ ನೀಡಬೇಕೆಂದು ವಿನಂತಿಸಿಕೊಳ್ಳಲಾಗಿದೆ.[118]

ಕ್ರಿ.ಶ 1851ರ ದಾಖಲೆಯಲ್ಲಿ ಶ್ರೀಮಠದ ಭಂಡಾರಕ್ಕೆ ನಗರದ ಪತ್ತೆಪೇಟೆಯ ಗೋವಿಂದ ಭಟ್ಟರ ಮಗ ಲಿಂಗಯ್ಯನು ಕೊಟ್ಟ ಚರಾದಾಯದ ಗುತ್ತಿಗೆಗೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದ ಹಾಗೆ 87 ಹದರ ಗದ್ಯಾಣ, ವರಹಾ 1, ಹಣ 3, ವೀಸ 3, ಚಾವಡಿ ಆದಾಯ ವೆಚ್ಚಕ್ಕೆ ತಿಂಗಳು ತಿಂಗಳು ಹಣಸಂದಾಯ ಮಾಡಿ ದೇವತಾವೆಚ್ಚಕ್ಕೆ ಮೀಸಲಿರಿಸಿ ಉತ್ತಾರ ತೆಗೆದುಕೊಂಡು ಉಳಿದ ಸಂದಾಯ ಮಾಡುತ್ತೇನೆಂದು ತಿಳಿಸಲಾಗಿದೆ.[119]

ಕ್ರಿ.ಶ. 1856ರ ಕಾಲಕ್ಕೆ ಸೇರಿದ ದಾಖಲೆಯಲ್ಲಿ ಶೃಂಗೇರಿ ಸೀಮೆಯ ಸೇಂದಿ, ಶರಾಬು, ಗಾಂಜಾ ಇತರೆ ಬಾಬಿನ ಗುತ್ತಿಗೆಗೆ ಬಗ್ಗೆ ಕೊಡೆಯಾಲದ ಮುಬಾರಕ್ ಸಾಹೇಬನ ಮಗ ಆದಿಲ್ ಸಾಹೇಬ್ 665 ರೂಪಾಯಿಗಳಿಗೆ ಒಪ್ಪಂದ ಮಾಡಿಕೊಂಡು ಮಠದ ಭಂಡಾರಕ್ಕೆ ಕೊಟ್ಟ ಜಿಜರಿ ಬಿನ್ನವತ್ತಳೆ.[120]

ಮಠದ ಅಧಿಕಾರ ವ್ಯಾಪ್ತಿಯಲ್ಲಿ ಸೇಂದಿ, ಶರಾಬು ಗಾಂಜಾ ಮುಂತಾದ ಮಾದಕವಸ್ತುಗಳು ಗುತ್ತಿಗೆಗೆ ಹರಾಜು ಮಾಡುವಾಗ ಮಠಕ್ಕೆ ಹಣವನ್ನು ತೆತ್ತು ಅನುಮತಿ ಪಡೆದು ವ್ಯವಹಾರ ನಡೆಸುತ್ತಿದ್ದರೆಂಬುದು ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗುತ್ತವೆ. ಅಲ್ಲದೆ ಮುಸಲ್ಮಾನರು ಈ ವ್ಯವಹಾರಗಳಲ್ಲಿ ತೊಡಗಿಕೊಂಡಿದ್ದರು ಎಂಬುದನ್ನು ಕಾಣಬಹುದು.

ರಹದಾರಿ

ಕ್ರಿ.ಶ. 1815ರ ಕಾಲಕ್ಕೆ ಸೇರಿದ ದಾಖಲೆಯಲ್ಲಿ ಸುಂಕದ ಬಗ್ಗೆ ಬಂದ ರಹದಾರಿ ಪ್ರತಿ. ಸಲಕಟ್ಟೆಗಾರರು ಮತ್ತು ಶಾನುಭೋಗ ಸುಂಕದಕಟ್ಟೆ ಶಂಕರಯ್ಯನು ಬರೆದ ರಹದಾರಿ ಪ್ರತಿ.

ಶೃಂಗೇರಿಯ ನವರಾತ್ರಿ ಮತ್ತು ಶಾರದಾ ಅಮ್ಮನವರ ಮಹೋತ್ಸವದ ಬಗ್ಗೆ ವಸ್ತಾರೆ ಚಿಕ್ಕಮಗಳೂರು, ತರೀಕೆರೆ, ಅಜ್ಜಂಪುರ, ಲಕ್ಕುವಳ್ಳಿ, ದಾನಿವಾಸ ಮುಂತಾದ ಸ್ಥಳಗಳಿಂದ ಭತ್ತ,

ಭೂಪಕ, ಬಾಡ, ಜವಳಿ ಮುಂತಾದ ಸಾಮಾನುಗಳನ್ನು ಶೃಂಗೇರಿ ಮಠದವರು ತೆಗೆದುಕೊಂಡು ನಿಮ್ಮ ನಿಮ್ಮ ಕಟ್ಟೆಬಾಗಿಲುಗಳಿಗೆ ಬಂದಲ್ಲಿ ಸುಂಕ ತರಬೇಕೆಂದು ಅಡ್ಡಿ ಮಾಡಬಾರದಾಗಿ, ಕಿಗ್ಗ ಬೆಳಾರ, ಕೊಪ್ಪ ಬಗ್ಗುಂಜಿ, ಖಾಂಡ್ಯ, ವಸುಧಾರೆ, ಕಳಸ ಮುಂತಾದ ಸಾಲುಗಟ್ಟಿ ಮಣಿಯಗಾರರು ಮತ್ತು ಶಾನುಭೋಗರಿಗೆ ಬರೆದ ರಹದಾರಿ ಪ್ರತಿ.[120]

ಈ ಸ್ಥಳಗಳಿಂದ ಶೃಂಗೇರಿಗೆ ಬರುವ ಜೀನಿಸುಗಳಿಗೆ ಆಯಾಯ ಸ್ಥಳಗಳ ಗಡಿಯಲ್ಲಿ ಸುಂಕವನ್ನು ವಿಧಿಸಬಾರದೆಂದು ಅಲ್ಲಿನ ಅಧಿಕಾರಿಗಳಿಗೆ ಸುಬೇದಾರರು ಅಪ್ಪಣೆ ಮಾಡಿರುವುದನ್ನು ಕಾಣಬಹುದು.

ಬಹುಶಃ ನವರಾತ್ರಿ, ಶಾರದಾ ಅಮ್ಮನವರ ಉತ್ಸವ ಮುಂತಾದ ಧಾರ್ಮಿಕ ಸಮಾರಂಭಗಳಿಗೆ ಬೇಕಾದ ಜಿನಿಸುಗಳಿಗೆ ಆಯಾಯ ಸ್ಥಳಗಳಿಂದ ಬರಬೇಕಾದ ಸುಂಕ ವಿಧಿಸದಂತೆ ರಿಯಾಯ್ತಿ ನೀಡಲಾಗುತ್ತಿತ್ತು. ಆದರೆ ಎಲ್ಲಾ ಸಂದರ್ಭಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಈ ರಿಯಾಯ್ತಿ ಇರುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ ಎಂಬುದು ಈ ದಾಖಲೆಗಳಿಂದ ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗುತ್ತದೆ.[121]

ಕ್ರಿ.ಶ. 1828ರ ಕಾಲಕ್ಕೆ ಸೇರಿದ ದಾಖಲೆಯಲ್ಲಿ ಮುಮ್ಮಡಿ ಕೃಷ್ಣರಾಜ ಒಡೆಯರ್ ರವರು ಶೃಂಗೇರಿ ಸ್ವಾಮಿಗಳಾದ ನರಸಿಂಹ ಭಾರತೀಯವರಿಗೆ ಬರೆದ ಪತ್ರದ ಪ್ರತಿ.

ಶೃಂಗೇರಿ ಸ್ವಾಮಿಗಳು ಮೈಸೂರಿಗೆ ದಿಗ್ವಿಜಯಕ್ಕೆ ಅರಮನೆಯ ಸೀಮೆಯ ಅಮೀಲ್ದಾರ್ ಮತ್ತು ಕಿಲ್ಲೆದಾರರಿಗೆ ರಹದಾರಿ ನಿರೂಪವನ್ನು ಹೊರಡಿಸಿರುವುದಾಗಿ ಮುಮ್ಮಡಿ ಕೃಷ್ಣರಾಜ ಒಡೆಯರ್‌ರವರು ವಿನಂತಿಸಿಕೊಂಡಿರುವ ಬಿನ್ನವತ್ತಳೆಯಲ್ಲಿ ಮಾರ್ಗದಲ್ಲಿ ಪದಾರ್ಥಗಳನ್ನು ಕೊಟ್ಟು, ಹರಿಕಾರರ ಸಂಗಡ ಕಳುಹಿಸಿ, ಸಕಲ ವ್ಯವಸ್ಥೆ ಮಾಡಬೇಕೆಂದು ಸಂಬಂಧ ಪಟ್ಟ ಅಧಿಕಾರಿಗಳಿಗೆ ಆಜ್ಞೆ ಹೊರಡಿಸಿರುವುದನ್ನು ಕಾಣಬಹುದು.[122]

ಕ್ರಿ.ಶ. 1828ರ ಕಾಲಕ್ಕೆ ಸೇರಿದ ಸೇರಿದ ಮತ್ತೊಂದು ದಾಖಲೆಯಲ್ಲಿ ಶೃಂಗೇರಿ ಸಂಸ್ಥಾನದ ಇಲಾಖೆಯ ಕಾರಕೂನ ನರಸಿಂಹಾವಧಾನಿಗಳು ಮೈಸೂರು ಹೈದರಾಬಾದ್ ಮಾರ್ಗವಾಗಿ ಪುಣೆಗೆ ಸಾಗುವುದರಿಂದ ಅವರ ಪರಿವಾರದವರನ್ನೆಲ್ಲಾ ಬಿಡುವಂತೆ ಮೇಜರ್ ಸಾಹೇಬರು ಬರೆಸಿಕೊಟ್ಟು ರಹದಾರಿ ಪತ್ರ (ಮರಾಠಿ ಭಾಷೆ ಕನ್ನಡ ಲಿಪಿ)ದಲ್ಲಿ ಬ್ರಿಟಿಷ್ ಅಧಿಕಾರಿಗಳು ಶೃಂಗೇರಿಯ ಸಂಸ್ಥಾನದ ಅಧಿಕಾರಿಗಳು ತಮ್ಮ ಪರಿವಾರದವರೊಂದಿಗೆ ಮೈಸೂರು – ಹೈದರಾಬಾದ್ ಮಾರ್ಗವಾಗಿ ಪುಣೆಗೆ ಹೋಗುವ ಯಾತ್ರೆಯ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಎಲ್ಲಾ ಏರ್ಪಾಡುಗಳನ್ನು ಮಾಡಬೇಕೆಂದು ಸಂಬಂಧಪಟ್ಟ ಅಧಿಕಾರಿಗಳಿಗೆ ಸೂಚಿಸಿರುವುದನ್ನು ಈ ರಹದಾರಿ ಪ್ರತಿಯಲ್ಲಿ ಕಾಣಬಹುದು.[123]

ಕ್ರಿ.ಶ. 1828ರ ಕಾಲಕ್ಕೆ ಸೇರಿದ ದಾಖಲೆಯಲ್ಲಿ ಶೃಂಗೇರಿ ಮಠದ ವೇದಮೂರ್ತಿ ಅಹೋಬಲಶಾಸ್ತ್ರಿಗಳು ಬಿಷ್ಟಯ್ಯ ಶಾಸ್ತ್ರಿಗಳ ಜೊತೆಗೆ 30 ಜನ ಬ್ರಾಹ್ಮಣರು 5 ಕುದುರೆ 4 ಎತ್ತು ಎರಡು ಪಲ್ಲಕ್ಕಿ 30 ಶೂದ್ರರು ಮತ್ತು ಸಾಮಾನು ಸರಂಜಾಮುಗಳನ್ನು ಮೈಸೂರಿನಿಂದ ಶೃಂಗೇರಿಗೆ ಹೋಗುವಾಗ ನಿಮ್ಮ ನಿಮ್ಮ ಗಡಿಗಳ ಮಾರ್ಗವಾಗಿ ಬಂದಲ್ಲಿ ಅವರನ್ನು ಮರ್ಯಾದೆಯಿಂದ ಕಾಣಬೇಕಾಗಿ ಮೈಸೂರು ಮುಮ್ಮಡಿ ಕೃಷ್ಣರಾಜ ಒಡೆಯರ್‌ರವರು ಸಂಬಂಧಪಟ್ಟ ಅಧಿಕಾರಿಗಳಿಗೆ ಬರೆದ ರಹದಾರಿ.[124]

ಕ್ರಿ.ಶ. 1836ರ ಕಾಲಕ್ಕೆ ಸೇರಿದ ದಾಖಲೆಯಲ್ಲಿ ಶ್ರೀಗಳವರು ಸೇತುಯಾತ್ರೆ, ಶ್ರೀಮಠದ ಸೀಮೆ ತೀರದ ಬಾಕಿ ಶ್ರೀಮಠಕ್ಕೆ ಸಾಗಿಸುವ ಜೀನಿಸು, ಜವಳಿ ಇತ್ಯಾದಿ ಐದು ವಿಷಯಗಳಿಗೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದ ರಹದಾರಿ.

1) ಶ್ರೀಗಳವರು ಸೇತುಯಾತ್ರೆಯು ದೇಶ ಸಂಚಾರಾರ್ಥ ದಿಗ್ವಿಜಯ ಮಾಡುವ ಸಂದಂರ್ಭದಲ್ಲಿ ಹಿಂದೆ ಸಂಪ್ರದಾಯದಂತೆ ಮರ್ಯಾದೆಗಳು ಆಗಬೇಕೆಂದು ತಿಳಿಸಿರುವುದು.

2) ಶೃಂಗೇರಿ ಮಠದ ಸೀಮೆಯ ರೈತರು ಸಾಲ ಬಾಕಿ ಉಳಿಸಿಕೊಂಡು ಪರಾರಿಯಾಗಿ ಸರ್ಕಾರದಲ್ಲಿ ಸೀಮೆ ಗ್ರಾಮಗಳಲ್ಲಿ ಬಂದು ಸೇರಿಕೊಂಡಲ್ಲಿ, ಅವರನ್ನು ಮಠದ ವಶಕ್ಕೆ ಕೊಡುವಂತೆ ಕೊಪ್ಪ, ಶಿವಮೊಗ್ಗ, ಸೊರಬ, ಮತ್ತು ನಗರ ಅಮಲ್‌ದಾರರಿಗೆ ಹುಕುಂ ಮಾಡಿ ಬಂದೋಬಸ್ತ್ ಮಾಡಲಾಗಿದೆ.

3) ನರಸಿಂಹ ಭಾರತೀಗಳಿಗೆ ನಗರದ ಸುಪರಿಟೆಂಡೆಂಟ್ ಸ್ಟೋಕ್ಸ್‌ರವರು ಬರೆದ ಬಿನ್ನವತ್ತಳೆಯಲ್ಲಿ ಶ್ರೀಗಳವರ ಸೇತುಯಾತ್ರೆಯ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ದೇಶ ಸಂಚಾರಾರ್ಥ ಮರ್ಯಾದೆಯಿಂದ ನೋಡಿಕೊಳ್ಳುವುದು.

4) ಹಾಗೆಯೇ ಮಠಕ್ಕೆ ದಾನವಾಗಿ ನೀಡಿದ ಜಿನಿಸು, ಜವಳಿ ಮುಂತಾದವುಗಳಿಗೆ ಸುಂಕವನ್ನು ವಸೂಲಿ ಮಾಡದಂತೆ ಆದೇಶಿಸಲಾಗಿದೆ.

5) ಶ್ರೀಗಳವರ ಸಂಚಾರದಲ್ಲಿ ಅವರ ಪರಿವಾರದವರೊಂದಿಗೆ ಅಗತ್ಯ ರಕ್ಷಣೆ ಮತ್ತು ಏರ್ಪಾಡುಗಳನ್ನು ಮಾಡಬೇಕೆಂದು ತಿಳಿಸಲಾಗಿದೆ.[125]

ಕ್ರಿ.ಶ. 1856 ಶೃಂಗೇರಿ ಜಗದ್ಗುರುಗಳಾದ ನರಸಿಂಹ ಭಾರತೀಗಳು ನಾಸಿಕ್, ಪಂಚವಟಿ, ದ್ವಾರಕೆ, ಕುರುಕ್ಷೇತ್ರ, ಕಾಶಿ, ಬದರಿಕಾಶ್ರಮಕ್ಕೆ ಸಂಚಾರ ಹೋಗುವುದಕ್ಕೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದಂತೆ ಮೈಸೂರು ಕಮಿಷನರ್‌ರವರ ರಹದಾರಿ ನಕಲು ಸಾರಾಂಶವೆಂದರೆ

ಶ್ರೀಗಳವರ ತೀರ್ಥಯಾತ್ರೆಯ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಅವರ ಪರಿವಾರದವರು ಮಾರ್ಗದಲ್ಲಿ ಸಾಗುವಾಗ ಜಿನಿಸುಗಳನ್ನು ಒದಗಿಸಿ ಕ್ರಯಕ್ಕೆ ಕೊಡಿಸಿಕೊಟ್ಟು ಅಗತ್ಯವಾದ ರಕ್ಷಣೆ ಮತ್ತು ಪ್ರಯಾಣದ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ವಸತಿ ಸಾಗಾಣಿಸಿಕೊಟ್ಟು ಕಳ್ಳ ಕಾಕರ ಉಪದ್ರವವಾಗದಂತೆ ರಕ್ಷಣೆ ಕೊಟ್ಟು ತೀರ್ಥಯಾತ್ರೆಯ ಯಶಸ್ಸಿಗೆ ಸಕಲ ಏರ್ಪಾಡುಗಳನ್ನು ಮಾಡಬೇಕೆಂದು ಆದೇಶಿಸಲಾಗಿದೆ.

ಒಕ್ಕಲುತನ

ಶೃಂಗೇರಿಯಿಂದ ಒಂದು ಕಿ.ಮೀ ದೂರದ ನರಸಿಂಹಪುರದ ಭೂಮಿಯ ಸಾಗುವಳಿಯನ್ನು ಮಠದವರೇ ಸ್ವತಃ ಮಾಡುತ್ತಾರೆ. ಇಲ್ಲಿ ಬೆಳೆಯುವ ಭತ್ತ, ತೆಂಗು, ಕಾಯಿ ಪಲ್ಯ ಇತ್ಯಾದಿಗಳನ್ನು ಮಠದ ಪ್ರತಿನಿತ್ಯದ ಬಳಕೆಗೆ ಉಪಯೋಗಿಸಲಾಗುತ್ತದೆ.

ದೂರದಲ್ಲಿರುವ ಭೂಮಿಗಳನ್ನು ಗೇಣಿಗೆ ನೀಡಲಾಗಿತ್ತು. ಆದರೆ ಭೂ ಸುಧಾರಣೆಯಿಂದಾಗಿ ಆ ಭೂಮಿಯನ್ನು ಒಕ್ಕಲಿಗೆ ಬಿಟ್ಟುಕೊಡಲಾಗಿದೆ. ಈ ಪ್ರಕ್ರಿಯೆ ಆಡಳಿತ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯಲ್ಲಿ ಕೃಷಿಗೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದಂತೆ ಪ್ರಮುಖವಾಗಿದ್ದು ಇಲ್ಲಿಯವರೆಗೂ ಮುಂದುವರೆದುಕೊಂಡು ಬಂದಿದೆ.[126]

ಕ್ರಿ.ಶ. 18 ಮತ್ತು 19ನೇ ಶತಮಾನದಲ್ಲಿ ಭಾರತದ ದಕ್ಷಿಣಭಾಗದಲ್ಲಿಯೂ ಕೆಲವು ಹಳ್ಳಿಗಳು ಶೃಂಗೇರಿ ಮಠಕ್ಕೆ ದೊರೆತವು.

ಈ ರೀತಿಯಾಗಿ ಸಂಸ್ಥಾನದ ಸೀಮೆಯು ಕೇವಲ ಶೃಂಗೇರಿಯ ಸುತ್ತಮುತ್ತಲಿನ ಪ್ರದೇಶಗಳಿಗೆ ಸೀಮಿತವಾಗಿರದೆ ಕರ್ನಾಟಕ ಮತ್ತು ಇತರ ರಾಜ್ಯಗಳಿಗೂ ಹರಡಿತ್ತೆಂಬುದು ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗುತ್ತದೆ. ಕ್ರಿ.ಶ. 1878–81ರಲ್ಲಿ ಮದ್ರಾಸು ಸರ್ವೆ ಅಧಿಕಾರಿಗಳು ಪ್ರಕಟಪಡಿಸಿದ ಶೃಂಗೇರಿ ಜಹಗೀರು ನಕಾಶೆಯಲ್ಲಿ ಒಟ್ಟು ಅಸಲಿ ಗ್ರಾಮಗಳ ಸಂಖ್ಯೆ 23.[127]

4.3 ಆಡಳಿತದ ವೈಶಿಷ್ಟ್ಯಗಳು:

ಸುಂಕದ ಠಾಣೆಗಳಲ್ಲಿ ಮಠಕ್ಕೆ ಬರುವ ದವಸದಾನ್ಯಗಳ ಗಾಡಿಯನ್ನು ಯಾವುದೇ ತೆರಿಗೆ ವಸೂಲಿ ಮಾಡದೆ ರಿಯಾಯ್ತಿ ಇರುತ್ತಿತ್ತು. ಶೃಂಗೇರಿ ಜಹಗೀರಿಗೆ ನೇರವಾಗಿ ಪ್ರವೇಶಿಸುವ ಅವಕಾಶವಿರಲಿಲ್ಲ. ಗುರುಗಳು ಯಾತ್ರೆಗೆ ಹೋದಂತಹ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಮಠಕ್ಕೆ ಆರ್ಥಿಕ ಹೊರೆಯಾಗದಂತೆ ರಾಜರು ನೋಡಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಿದ್ದರು. ಅವರ ರಾಜ್ಯದಲ್ಲಿರುವ ಭೂಮಿ ಕಾಣಿಕೆ, ಮಠದ ಆರ್ಥಿಕ ವ್ಯವಹಾರದಲ್ಲಿ ನೇರವಾಗಿ ಪ್ರವೇಶ ಪಡೆಯದೆ ಮಠದ ಅನುಮತಿ ಪಡೆದು ಆನಂತರ ಪ್ರವೇಶ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದರು.

ಮೈಸೂರು ಮಹಾರಾಜರು ಮಠಕ್ಕೆ ಸಾಲ ನೀಡಿದ್ದರೂ ಮಠದ ಮೇಲೆ ಅಧಿಕಾರ ಚಲಾಯಿಸುವಂತಿರಲಿಲ್ಲ. ಸಂಪೂರ್ಣ ಸ್ವತಂತ್ರ್ಯ ಸರ್ಕಾರದ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಕಾರ್ಯ ನಿರ್ವಹಿಸುವ ಅಧಿಕಾರವಿತ್ತು. ಯಾವುದೇ ನಿರ್ಬಂಧಗಳು ಇರಲಿಲ್ಲ. ಧರ್ಮ ಸಂಸ್ಥಾನವಾಗಿದ್ದರೂ ಕೂಡ ಇಲ್ಲಿಯವರೆಗೂ ರಾಜರು ಯಾವ ಅಧಿಕಾರವನ್ನು ಹೊಂದಿದ್ದರೋ ಅದೇ ರೀತಿ ಇದು ಕೂಡ ರಾಜ ಕೇಂದ್ರಗಳಂತೆ ಕಾರ್ಯ ನಿರ್ವಹಿಸುತ್ತಾ ಬಂದಿರುವುದು ಈ ದೇಶದ ಏಕೈಕ ಸಂಸ್ಥಾನವಾಗಿದೆ. ಆರ್ಥಿಕವಾಗಿ ಎಷ್ಟು ಸಮೃದ್ಧಿ ಇರಲಿ, ಸಂಕಷ್ಟದಲ್ಲಿದ್ದಾಗಲೂ ಸಾಮಾಜಿಕ ಅಥವಾ ಧಾರ್ಮಿಕ ಕಾರ್ಯಕ್ರಮಗಳಿಗೆ ತೊಂದರೆಯಾಗದೆ ನಿರ್ವಹಿಸುತ್ತಾ ಬಂದಿರುವುದು ಆಡಳಿತ ಒಂದು ವೈಶಿಷ್ಟ್ಯತೆಯಾಗಿದೆ.

ಮಠವು ಸರ್ಕಾರದ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಜನರ ಆರ್ಥಿಕ ವ್ಯವಹಾರಗಳಲ್ಲಿ ಮಧ್ಯ ಪ್ರವೇಶಿಸಿ ಸೂಕ್ತ ತೀರ್ಮಾನಗಳನ್ನು ಕೈಗೊಳ್ಳುತ್ತಿತ್ತು.

ಗೇಣಿದಾರರಿಗೆ ನಿಗದಿಪಡಿಸಿದ ಗೇಣಿಯನ್ನು ನೀಡದೇ ಇದ್ದ ಪಕ್ಷದಲ್ಲಿ ಮಠವು ಅಂತಹವರಿಗೆ ಶಿಕ್ಷೆ ವಿಧಿಸುವ ಮತ್ತು ದಂಡವನ್ನು ವಸೂಲಿ ಮಾಡುವ ಅಧಿಕಾರವನ್ನು ಹೊಂದಿತ್ತು ಹಾಗೂ ಮಠ ಇಂತಹ ಕಟ್ಟುನಿಟ್ಟಾದ ಗೇಣಿಯನ್ನು ರೂಪಿಸಿಕೊಂಡಿದ್ದರಿಂದ ಮಠಕ್ಕೆ ಬರುವ ಕಂದಾಯದಲ್ಲಿಯೂ ಗಣನೀಯವಾದ ಏರಿಕೆಯುಂಟಾಗಿರುವುದನ್ನು ಅಧಿಕಾರಯುತವಾಗಿ ಮಠದ ಪ್ರಾಬಲ್ಯವನ್ನು ನಾವು ಕಾಣಬಹುದು.

4.4 ನಾಣ್ಯ ಪದ್ಧತಿ:

ಶೃಂಗೇರಿ ಧರ್ಮ ಸಂಸ್ಥಾನ ಸ್ವತಂತ್ರವಾಗಿ ಬೆಳೆದರೂ ಅದು ವಿಜಯನಗರಕಾಲದಿಂದ ಕರ್ನಾಟಕದ ಬೇರೆ ಬೇರೆ ಅರಸು ಮನೆತನಗಳೊಂದಿಗೆ ನಿಕಟಸಂಪರ್ಕವನ್ನಿರಿಸಿಕೊಂಡಿದ್ದರಿಂದ ಆ ಅರಸು ಮನೆತನಗಳ ಕಾಲದ ನಾಣ್ಯ ಪದ್ಧತಿಯೇ ಸಂಸ್ಥಾನದಲ್ಲಿಯೂ ಪ್ರಚಲಿತವಾಗಿತ್ತು. ಗದ್ದಿಹಣ(ಪಗೋಡ ವರಹಗಳೆಂದು ಕರೆಯಲ್ಪಟ್ಟಿದೆ) ಕಲೆ, ಪಣ, ಹಾಗ, ಚಿನ್ನ, ಜತಿಲ, ಕಾಸು, ಇತ್ಯಾದಿಗಳು ವಿಜಯನಗರದ ನಾಣ್ಯಗಳಾಗಿದ್ದು ಅವು ಬಂಗಾರ, ಬೆಳ್ಳಿ ಮತ್ತು ತಾಮ್ರದ ಲೋಹಗಳಿಂದ ಮಾಡಲ್ಪಟ್ಟ ನಾಣ್ಯಗಳಾಗಿದ್ದವು.[128]

ಕೆಳದಿ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ವರಹ (ಗದ್ಯಾಣ)ಹೊನ್ನು, ಧರಣ, ಹಣ, ಮುಪಾಗ, ಅಡ್ಡ, ಹಾಗ, ಬೆಳೆ, ವೀಸ, ಅರವೀಸ ಮತ್ತು ಕಾಸುಗಳು ಅವರೋಹ ಶ್ರೇಣಿಯ ನಾಣ್ಯಗಳಾಗಿದ್ದವು.[129]

ಕಡತಗಳಲ್ಲಿ ನಿರೂಪ ಬಿನ್ನವತ್ತಳೆ ಮತ್ತು ಲೆಕ್ಕಚಾರದ ದಾಖಲೆಗಳಲ್ಲಿ ಗದ್ಯಾಣದೊಂದಿಗೆ ವರಹವನ್ನೂ ನಮೂದಿಸಲಾಗಿದೆ. ಹೆಚ್ಚಿನ ಕಡತಗಳಲ್ಲಿ ಗದ್ಯಾಣಕ್ಕೆ ಗ ಎಂದು ಬರೆಯಲಾಗಿದೆ. ತೆರಿಗೆಗೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದ ದಾಖಲೆಗಳಲ್ಲಿ ವರಹದ ಬದಲಾಗಿ ಗದ್ಯಾಣ ಪದದ ಬಳಕೆಯಾಗಿರುತ್ತದೆ.[130]

ಕ್ರಿ.ಶ. 1815ರಲ್ಲಿ ಅಂದವಳ್ಳಿ ಮಾಗಣಿ ಬಾಡದ ಬೈಲಿನ ಭೂಮಿಯನ್ನು ಚನ್ನಗೆ ಉಂಬಳಿಯಾಗಿ ಪಾಲಿಸಿದರಿಂದ ಆತ ಮಠಕ್ಕೆ 60 ಗದ್ಯಾಣ ಅಥವಾ ವರಹಗಳನ್ನು ಸಮರ್ಪಿಸಿದನು ಎಂಬುದು ದಾಖಲೆಗಳಿಂದ ತಿಳಿಯುತ್ತದೆ. [131]

ಗದ್ಯಾಣದ ಕೆಳಗಿನ ನಾಣ್ಯವೆ ಹೊನ್ನು. ಹೊನ್ನು= ಅರ್ಧ ವರಹ(1/2) ಹಣ ಹೊನ್ನಿನ ಕೆಳಗಿನ ನಾಣ್ಯ ಹಣ = ವರಹದ 1/10 ಭಾಗ, ಹೊನ್ನಿನ 1/5 ಭಾಗ ಹಣದನ0ತರ ಮುಪಾಗ, ಮುಪಾಗ= ಹಣದ 3/4 ಭಾಗ, ಮುಪಾಗದ ಕೆಳಗಿನ ನಾಣ್ಯ ಅಡ್ಡ, ಅಡ್ಡ = ಹಣದ 1/2 ಭಾಗ. ಅಡ್ಡದ ಕೆಳಗಿನ ನಾಣ್ಯವೆ ಹಾಗ. ಹಾಗ= ಹಣದ 1/4 ಭಾಗ. ಹಾಗದ ಕೆಳಗಿನ ಬೆಲೆಯ ನಾಣ್ಯವೇ ಬೇಳೆ, ಬೇಳೆ = ಹಾಗದ 1/2 ಭಾಗ. ವೀಸವು ಬೇಳೆಗಿಂತ ಕಡಿಮೆ ಮೌಲ್ಯದ ನಾಣ್ಯ. ವೀಸ= ಹಾಗದ 1/4 ಭಾಗ. ವೀಸದ ಅರ್ಧವೇ ಆರೇ ವೀಸ. ಕಾಸು ಎಂದರೆ ಹಾಗದ 16/1 ಭಾಗವಾಗಿದೆ.

ಬ್ರಿಟಿಷರ ಆಳ್ವಿಕೆಯಲ್ಲಿ ರೂಪಾಯಿ, ಆಣೆ ಪೈಸೆಗಳು. ಸಂಸ್ಥಾನದಲ್ಲಿಯು ಬಳಕೆಯಲ್ಲಿತ್ತು. ಉದಾರಣೆಗೆ: ಬಾದಾಮಿ ಬನಶಂಕರಿ ಅಮ್ಮನವರ ದೇವಸ್ಥಾನದ ಅರ್ಚಕರಿಗೆ ವರ್ಷವೊಂದಕ್ಕೆ 30 ರೂಗಳು ಸಂಬಳ ದೊರೆಯುತ್ತಿತ್ತು ಎಂಬುದು ಕ್ರಿ. ಶ. 1857 ರಲ್ಲಿ ಶೃಂಗೇರಿ ಮಠದ ಭಂಡಾರಕ್ಕೆ ಸಮರ್ಪಿಸಿದ ಬಿನ್ನವತ್ತಳೆಯಿಂದ ತಿಳಿಯುತ್ತದೆ. [132]
ಉದಾ: ಕೊಪ್ಪ ತಾಲ್ಲೂಕಿನ ಸರ್ವಮಾನ್ಯ ಗ್ರಾಮಗಳಿಂದ ಸರ್ವಜಿತು ಸಂವತ್ಸರದಲ್ಲಿ ಹೈದರಿ ಗದ್ಯಾಣ 161 !!3!!!= ಅಂದರೆ ಒಂದನೂರ ಅರವತ್ತು ಒಂದು ಗದ್ಯಾಣ ಎಂಟು ಹಣ ಒಂದು ಮುಪಾಗ ಮತ್ತು ಒಂದು ಬೇಳೆ ಆದಾಯ ವಿತ್ತೆಂದು ಮುಮ್ಮುಡಿ ಕೃಷ್ಣರಾಜ ಒಡೆಯರವರು ಕ್ರಿ.ಶ. 1828 ರಲ್ಲಿ ಕವಲೆದುರ್ಗದ ಮಾಮಲೆದಾರ ಅಪ್ಪಣ್ಣಯ್ಯಗೆ ಕಳುಹಿಸಿದ ನಿರೂಪದಿಂದ ತಿಳಿದುಬರುತ್ತದೆ.[133]

ಕೊನೆ ಟಿಪ್ಪಣಿ:

1. A History Of Economic Thought –V. Lokanathan, S. Chand & Company, New Delhi- 1973,P,no.31-32.
2. ಶೃಂಗೇರಿ ವಿದ್ಯಾರಣ್ಯಪುರ ಪ್ರೊ ರಾಮಚಂದ್ರ, ಶ್ರೀ ರಾಮಸೇವಾ ಸಮಿತಿ, ವಿದ್ಯಾರಣ್ಯಪುರ, ಶೃಂಗೇರಿ 2009 ಪುಟ 12.
3. ಕೆ ಡಿ 20 ಆರ್ 76 , ಕೆ ಡಿ 51 ಆರ್ 43, ಟಿ.ಆರ್.ಎಸ್.ಡಿ ಎ.ಕೆ.ಶಾಸ್ತ್ರೀ ಪುಟ 125–126
   Local self government in Medieval Karnataka, Karnataka University, G.S.Dixith,1964, P 97.
4. ಎ.ಕೆ.ಶಾಸ್ತ್ರಿ ಶೃಂಗೇರಿ ಧರ್ಮಸಂಸ್ಥಾನ ಪುಟ ಸಂಖ್ಯೆ 100–101 **ಸಂಪುಟ 2**

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

5. ಕ 60 ದಾ 13 ಶೃ ಮ ಕ ಆ ಚಾ ದಾ.ಸಂ.2 ಎ.ಕೆ.ಶಾಸ್ತ್ರೀ ಪುಟ ಸಂಖ್ಯೆ 259-260.
6. ಕ 132, ದಾ 66, ಶೃ.ಮ.ಕ ಆ ಚಾ ದಾ ಪುಟ 260-261
7. ಕ 12 ದಾ 130 ಶೃ ಮ ಕ ಆ ಚಾ ದಾ ಎ.ಕೆ.ಶಾಸ್ತ್ರೀ ಪುಟ 261.
8. ಕ 3 ದಾ 13 ಶೃ ಮ ಕ ಆ ಚಾ ದಾ ಎ.ಕೆ.ಶಾಸ್ತ್ರೀ ಪುಟ 262, 263.
9. ಕ 130 ದಾ 110 ಶೃ ಮ ಕ ಆ ಚಾ ದಾ ಪುಟ ಸಂಖ್ಯೆ 263, 264
10. ಕ 165 ದಾ 39 ಶೃಂ ಮ ಕ ಆ ಚಾ ದಾ ಎ.ಕೆ.ಶಾಸ್ತ್ರೀ ಪುಟ ಸಂಖ್ಯೆ 264, 265
11. ಸಂಪುಟ 2 ಕ 61 ದಾ 27 ಎ.ಕೆ.ಶಾಸ್ತ್ರೀ ಪುಟ 265-266
12. ಕ 3 ದಾ 10 ಶೃ ಮ ಕ ಆ ಚಾ ದಾ ಎ.ಕೆ.ಶಾಸ್ತ್ರೀ ಪುಟ 266, 267, 268
13. ಕ.1,ದಾ.20,ಶೃ.ಮ.ಕ.ಆ.ಚಾ.ದಾ.ಸಂ.1,ಎ.ಕೆ.ಶಾಸ್ತ್ರೀ ,ಕ.ರಾ.ಪ.ಇ.ಬೆಂಗಳೂರು,2003,ಪುಟ ಸಂಖ್ಯೆ.331
14. ಕ 8 ದಾ35ಶೃ.ಮ.ಕ.ಆ.ಚಾ.ದಾ.ಸಂ.2,ಎ.ಕೆ.ಶಾಸ್ತ್ರೀ ,ಕ.ರಾ.ಪ.ಇ.ಬೆಂಗಳೂರು,2006, ಪುಟ, ಸಂಖ್ಯೆ. 286 – 287
15. ಕ 84 ದಾ 125 ಶೃ ಮ ಕ ಆ ಚಾ ಎ.ಕೆ.ಶಾಸ್ತ್ರೀ ಪುಟ 247
16. ಕ 70 ದಾ 13 ಶೃ ಮ ದಾ ಕ ಆ ಚಾ ದಾ ಪುಟ 247-248
17. ಕ 12 ದಾ 15 ಶೃ ಮ ಕ ಆ ಚಾ ದಾ.ಸಂ.2. ಎ.ಕೆ.ಶಾಸ್ತ್ರೀ 250-251.
18. ಕ 12 ದಾ 87ಶೃ ಮ ಕ ಆ ಚಾ ದಾ.ಸಂ.2, ಎ.ಕೆ.ಶಾಸ್ತ್ರೀಪುಟಸಂಖ್ಯೆ 251.
19. ಕ 102 ದಾ 29 ಶೃ ಮ ಕ ಆ ಚಾ ದಾ ಸಂ.2, ಎ.ಕೆ.ಶಾಸ್ತ್ರೀ,ಕ.ರಾ.ಪ.ಇ.ಬೆಂಗಳೂರು,2006 253, 254.
20. ಕ 12 ದಾ 15ಶೃ ಮ ಕ ಆ ಚಾ ದಾ ಸಂ.2, ಎ.ಕೆ.ಶಾಸ್ತ್ರೀ,ಕ.ರಾ.ಪ.ಇ.ಬೆಂಗಳೂರು,2006.
21. ಕ.73,ದಾ.6,ಕ.108,ದಾ.23,ಕ.130,ದಾ.109,ಕ.177, ದಾ.17,ಕ.73,ದಾ.6,ಕ.130,ದಾ.109, ಕ.108,ದಾ.23,ಕ.73,ದಾ.6,ಕ.130,ದಾ.109, ಎ.ಕೆ.ಶಾಸ್ತ್ರೀ, ಶೃಂಗೇರಿ ಧರ್ಮ ಸಂಸ್ಥಾನ,ಶ್ರೀಮಠ, ಶೃಂಗೇರಿ, 1983,ಪುಟ.104.
22. 'ಕ 70 ದಾ 14 ಶೃ ಮ ಕ ಆ ಚಾಸಂ.2, ಎ.ಕೆ.ಶಾಸ್ತ್ರೀ ಕ.ರಾ.ಪ.ಇ.ಬೆಂಗಳೂರು,2006, ಪುಟ 248, 249
23. ಕ.20.ದಾ.88, ಶೃ ಮ ಕ ಆ ಚಾಸಂ.2, ಎ.ಕೆ.ಶಾಸ್ತ್ರೀ ಕ.ರಾ.ಪ.ಇ.ಬೆಂಗಳೂರು,2006, ಪುಟ 246
24. ಕ 100 ದಾ 12 ಶೃ ಮ ಕ ಆ ಚಾಸಂ.2, ಎ.ಕೆ.ಶಾಸ್ತ್ರೀ ಕ.ರಾ.ಪ.ಇ.ಬೆಂಗಳೂರು,2006, ಪುಟ 258 ಕ 20 ದಾ 88 ಶೃ ಮ ಕ ಆ ಚಾ ದಾ ಎ.ಕೆ.ಶಾಸ್ತ್ರೀ ಪುಟ 246.
25. ಕ.122,ದಾ.42,ಕ.82,ದಾ.17,ಕ.80,ದಾ.22,ಕ.2,ದಾ.7,ಕ.37,ದಾ.48, ಎ.ಕೆ.ಶಾಸ್ತ್ರೀ, ಶೃಂಗೇರಿ ಧರ್ಮ ಸಂಸ್ಥಾನ,ಶ್ರೀಮಠ,ಶೃಂಗೇರಿ,1983,ಪುಟ.104-105
26. ಕ 52, ದಾ 8 ಶೃ ಮ ಕ ಆ ಚಾ ದಾಶೃ ಮ ಕ ಆ ಚಾ.ಸಂ.2, ಎ.ಕೆ.ಶಾಸ್ತ್ರೀ ಕ.ರಾ.ಪ.ಇ.ಬೆಂಗಳೂರು,2006, ಪುಟ 245-246
27. ಕ.2,ದಾ.7,ಕ.8,ದಾ,29,ಕ.102,ದಾ.80,ಕ.139,ದಾ.43,ಕ.154,ದಾ.22,ಶೃ.ಮ.ಕ.ಆ.ಚಾ.ದಾ, ಎ.ಕೆ.ಶಾಸ್ತ್ರೀ,ಸಂ.2,ಕ.ರಾ.ಪ.ಇ.ಬೆಂಗಳೂರು,2006, ಪುಟ 249,252,253,254,255,256,257,258.
28. ಕ 11 ದಾ 119, ಶೃ.ಮ.ಕ.ಆ.ಚಾ.ದಾ, ಎ.ಕೆ.ಶಾಸ್ತ್ರೀ,ಸಂ.2,ಕ.ರಾ.ಪ.ಇ.ಬೆಂಗಳೂರು,2006, ಪುಟ 310
ಕ 88 ದಾ 44 ಕೂಡ ಈ ನಿರೂಪದ ಪ್ರತಿಯಾಗಿದೆ.
29. ಕ 13 ದಾ 18 ಎ.ಕೆ.ಶಾಸ್ತ್ರೀ, ಶೃ ಧ ಸಂ,ಶ್ರೀಮಠ,ಶೃಂಗೇರಿ,1983, ಪುಟ.ಸಂಖ್ಯೆ .107
30. ಕ 36 ದಾ 129 ಶೃ ಧ ಸಂ ಎ.ಕೆ.ಶಾಸ್ತ್ರೀ,ಶ್ರೀಮಠ,ಶೃಂಗೇರಿ,1983, ಪುಟ 109-110
31. ಕ 71 ದಾ 1 ಶೃ ಧ ಸಂ ಎ.ಕೆ.ಶಾಸ್ತ್ರೀ,ಶ್ರೀಮಠ,ಶೃಂಗೇರಿ,1983, ಪುಟ 105. ಆರ್ 455
32.ಕ 173 ದಾ 4,ಎ.ಕೆ.ಶಾಸ್ತ್ರೀ .ಶೃ.ಮ.ಕ.ಆ.ಚಾ.ದಾ.ಸ.2.ಕ.ರಾ.ಪ.ಇ.ಬೆಂಗಳೂರು,2006, ಪುಟ ಸಂಖ್ಯೆ 287-288
33. ಎ.ಕೆ.ಶಾಸ್ತ್ರೀ, ಶೃ ಧ ಸಂ , ಶ್ರೀಮಠ, ಶೃಂಗೇರಿ,1983, ಪುಟ 108
34. ದಿ.ರೆ.ಶೃಂ.ಧ.ಸಂ..ಎ.ಕೆ.ಶಾಸ್ತ್ರೀ ಯುಜಿಸಿ ನವದೆಹಲಿ,2009, ಪುಟ. 117
35. ಎ.ಕೆ.ಶಾಸ್ತ್ರೀ ದಿ.ರೆ.ಶೃಂ.ಧ.ಸಂ. ಯುಜಿಸಿ ನವದೆಹಲಿ 2009, ಪು.ಸಂ. 118
36. ಸಂ 52 ದಿ.ರೆ.ಶೃಂ.ಧ.ಸಂ..ಎ.ಕೆ.ಶಾಸ್ತ್ರೀ, ಯುಜಿಸಿ, ನವದೆಹಲಿ,2009, ಪುಟ.122
ದಾ 81 ಕ 12 ದಾ 21 ಕ 21 ದಾ 56 ಕ್ 36 ದಾ 126 ಕ್ 37 ದಾ 105 ಕ 45 ದಾ 11 ಕ 50 ದಾ 10 ಕ 50 ದಾ 50 ಕ 70 ದಾ 97 ಕ 70 ದಾ 97 ದ 77 ದಾ 16 ಕ 80 ದಾ 22 ಕ 91 ದಾ 8 ಕ 116

ದಾ 3 ಕ 126 ದಾ 10 ಕ 150 ದಾ 40 ಕ 154 ದಾ 2 ಕ 156 ದಾ 49 ಕ 177 ದಾ 40 ಕ 191 ದಾ 1 ಕ 197 ದಾ 3 ಇತ್ಯಾದಿ ಕ 122 ದಾ 45 ಇತ್ಯಾದಿ ಶೃ ಧ ಸಂ ಎ.ಕೆ.ಶಾಸ್ತ್ರೀ ಪುಟ ಸಂಖ್ಯೆ 108–109.

37. ಕ 45 ದಾ 87, ಎ.ಕೆ.ಶಾಸ್ತ್ರೀ, ಶೃ ಮ ಕ ಆ ಚಾ ದಾ ಸಂ.2,ಕ.ರಾ.ಪ.ಇ.ಬೆಂಗಳೂರು.2006, ಪುಟ ಸಂಖ್ಯೆ 269, 270, 271.
38. ಕ 13 ದಾ 111, ಎ.ಕೆ.ಶಾಸ್ತ್ರೀ, ಶೃ ಮ ಕ ಆ ಚಾ ದಾ ಸಂ.2,ಕ.ರಾ.ಪ.ಇ.ಬೆಂಗಳೂರು.2006, ಪುಟ 272
39. ಕ 53 ದಾ 60, ಎ.ಕೆ.ಶಾಸ್ತ್ರೀ, ಶೃ ಮ ಕ ಆ ಚಾ ದಾ ಸಂ.2,ಕ.ರಾ.ಪ.ಇ.ಬೆಂಗಳೂರು.2006, 272–273
40. ಕ 36 ದಾ 126 ಎ.ಕೆ.ಶಾಸ್ತ್ರೀ, ಶೃ ಮ ಕ ಆ ಚಾ ದಾ ಸಂ.2,ಕ.ರಾ.ಪ.ಇ.ಬೆಂಗಳೂರು.2006, ಪುಟ 273,274, 275.
41. ಕ 149, ದಾ.9, ಎ.ಕೆ.ಶಾಸ್ತ್ರೀ, ಶೃ ಮ ಕ ಆ ಚಾ ದಾ ಸಂ.2,ಕ.ರಾ.ಪ.ಇ.ಬೆಂಗಳೂರು.2006, ಪುಟ 275–276
42. ಕ 125 ದಾ 6 ಎ.ಕೆ.ಶಾಸ್ತ್ರೀ, ಶೃ ಮ ಕ ಆ ಚಾ ದಾ ಸಂ.2,ಕ.ರಾ.ಪ.ಇ.ಬೆಂಗಳೂರು.2006, ಪುಟ 277–278.
43. ಪುಟ 60,61 ಕ. 88 ದಾ. 39, ಎ.ಕೆ.ಶಾಸ್ತ್ರೀ, ದಿ.ರೆ.ಶೃ.ಧ.ಸಂ,ಯು.ಜಿ.ಸಿ.ನವದೆಹಲಿ,2009,ಪುಟ. 131–132
44. ಕ 89 ದಾ 13, ಕ 69 ದಾ 10 ಎ.ಕೆ.ಶಾಸ್ತ್ರೀ ಶೃ ಧ ಸಂ,ಶ್ರೀಮಠ,ಶೃಂಗೇರಿ,1983,ಪುಟ. 111 –112
45. ಕ 73 ದಾ 34,ಶೃ.ಧ.ಸಂ,ಎ.ಕೆ.ಶಾಸ್ತ್ರೀ.ಶ್ರೀ ಮಠ,ಶೃಂಗೇರಿ,1983,ಪುಟ.110.
46. ಕ 89 ದಾ. 13
47. ಕ 65 ದಾ 10
48. ಶೃ ಧ.ಸಂ, ಎ.ಕೆ.ಶಾಸ್ತ್ರೀ,ಶ್ರೀಮಠ,ಶೃಂಗೇರಿ,1983, ಪುಟ ಸಂಖ್ಯೆ 105
49. ಕ 10 ದಾ 46,ಶೃ.ಮ.ಕ.ಆ.ಚಾ.ದಾ.ಕ.ರಾ.ಪ.ಇ.2006,ಬೆಂಗಳೂರು, ಪುಟ 284–285)
50. ಕ 8 ದಾ 32, ಶೃ.ಮ.ಕ.ಆ.ಚಾ.ದಾ.ಕ.ರಾ.ಪ.ಇ.2006,ಬೆಂಗಳೂರು,ಪುಟ ಸಂಖ್ಯೆ 285–286.
51. ಕ 36, ದಾ 126, ಕ 116, ದಾ 3, ಕ 50 ,ದಾ 10, ಕ 77 ದಾ 16, ಕ.154,ದಾ.2,ಕ.191,ದಾ.1, ಇತರೆ ಶೃ.ಧ. ಸಂ ಎ.ಕೆ.ಶಾಸ್ತ್ರೀ,ಶ್ರೀಮಠ,ಶೃಂಗೇರಿ, ,1983,ಪುಟ ಸಂಖ್ಯೆ 108
52. ಶೃ ದ ಸಿ ಸಾ ಎ.ಕೆ.ಶಾಸ್ತ್ರೀ ಪುಟ 106 ಕ 22, ದಾ.12,ಕ.77, ದಾ.14,ಕ.3, ದಾ.15,ಕ.3, ದಾ.24, ಕ132, ದಾ.69.)
53. ಕ 10 ದಾ 35 ಎ.ಕೆ.ಶಾಸ್ತ್ರೀ ದ ಸ 657 ದಾ 21 ಕ 65 ದಾ 10, ಪುಟ 107
54. ಕ 116 ದಾ 100, ಶೃಂಗೇರಿ ದ ಸಂ ಎ.ಕೆ.ಶಾಸ್ತ್ರೀ ಪುಟ 106
55. ಶೃಂಗೇರಿ ಮಠದ ಆಡಳಿತ ವ್ಯವಸ್ಥೆ, ಲೇಖನ– ಎಂ.ಶಿವಶಂಕರಯ್ಯ ಹೊನ್ನಾಳಿ
56. ಕ 120 ದಾ 12,ಎ.ಕೆ.ಶಾಸ್ತ್ರೀ ,ಶೃಂ.ಧ.ಸಂ,ಶ್ರೀಮಠ,ಶೃಂಗೇರಿ,1983,ಪುಟ.112.
57. ಕ 137, ದಾ 65, ಎ.ಕೆ.ಶಾಸ್ತ್ರೀ ,ಶೃಂ.ಧ.ಸಂ,ಶ್ರೀಮಠ,ಶೃಂಗೇರಿ,1983,ಪುಟ.112
58. ಕ 82, ದಾ 23 ಶೃ ಮ ಕ ಆ ಚಾ ದಾ ಎ.ಕೆ.ಶಾಸ್ತ್ರೀ,ಸಂ.2, ಪುಟ ಸಂಖ್ಯೆ 78–79.
59. ಕ 13 ದಾ 18 ಎ.ಕೆ.ಶಾಸ್ತ್ರೀ ,ಶೃಂ.ಧ.ಸಂ,ಶ್ರೀಮಠ,ಶೃಂಗೇರಿ,1983,ಪುಟ.113.114)
60. ಕ 34 ದಾ 66, ಎ.ಕೆ.ಶಾಸ್ತ್ರೀ ,ಶೃಂ.ಧ.ಸಂ,ಶ್ರೀಮಠ,ಶೃಂಗೇರಿ,1983,ಪುಟ.114
61. ಕ 28 ದಾ 30 ಎ.ಕೆ.ಶಾಸ್ತ್ರೀ ,ಶೃಂ.ಧ.ಸಂ,ಶ್ರೀಮಠ,ಶೃಂಗೇರಿ,1983,ಪುಟ.114
62. ಎಸ್.ಜಿ.ಆರ್,179,ಟಿಟಿಡಬ್ಲ್ಯೂ ಪುಟ.70, ಎ.ಕೆ.ಶಾಸ್ತ್ರೀ , ಶೃಂ.ಧ.ಸಂ, ಶ್ರೀಮಠ, ಶೃಂಗೇರಿ , 1983, ಪುಟ.116
63. ಎಸ್‌ಜಿಆರ್ 180 181–83 ಟಿಟಿಡಬ್ಲ್ಯೂ ಪುಟ 70 (ಎಸ್.ಜಿ.ಆರ್,179,ಟಿಟಿಡಬ್ಲ್ಯೂ ಪುಟ.70, ಎ.ಕೆ.ಶಾಸ್ತ್ರೀ ,ಶೃಂ.ಧ.ಸಂ,ಶ್ರೀಮಠ,ಶೃಂಗೇರಿ,1983,ಪುಟ.116
64. ಕ 45, ದಾ 39, ಶೃ ಮ ಕ ಆ ಚಾ ದಾ .ಸಂ.2 .ಎ.ಕೆ.ಶಾಸ್ತ್ರೀ.ಕ.ರಾ.ಪ.ಇ.ಬೆಂಗಳೂರು,2006, ಪುಟ 239,240)
65. ಕ 1 ದಾ 8 ಶೃ ಮ ಕ ಆ ಚಾ ದಾ ,ಸಂ.2 ,ಎ.ಕೆ.ಶಾಸ್ತ್ರೀ,ಕ.ರಾ.ಪ.ಇ.ಬೆಂಗಳೂರು,2006, ಪುಟ 81–82
66. ಕ 1 ದಾ 14 ಶೃ ಮ ಕ ಆ ಚಾ ದಾ ,ಸಂ.2 ,ಎ.ಕೆ.ಶಾಸ್ತ್ರೀ,ಕ.ರಾ.ಪ.ಇ.ಬೆಂಗಳೂರು,2006, ಪುಟ 82–83
67. ಕ 121 ದಾ 32 ಶೃ ಮ ಕ ಆ ಚಾ ದಾ ,ಸಂ.2 ,ಎ.ಕೆ.ಶಾಸ್ತ್ರೀ,ಕ.ರಾ.ಪ.ಇ.ಬೆಂಗಳೂರು,2006, ಪುಟ 88–89.
68. ಕ.1,ದಾ.2, ಕ.32,ದಾ.13, ಎ.ಕೆ.ಶಾಸ್ತ್ರೀ, ಶೃಂಗೇರಿ ಧರ್ಮಸಂಸ್ಥಾನ, ಶ್ರೀಮಠ,ಶೃಂಗೇರಿ,1983,ಪುಟ–162–163.
69. ಕ 1 ದಾ 3ಶೃ ಮ ಕ ಆ ಚಾ ದಾ ,ಸಂ.2 ,ಎ.ಕೆ.ಶಾಸ್ತ್ರೀ,ಕ.ರಾ.ಪ.ಇ.ಬೆಂಗಳೂರು,2006, ಪುಟ ಸಂಖ್ಯೆ 71–72.

70. ಕ 12 ದಾ 73 (ಕ 28 ದಾ 36) ಶೃ ಮ ಕ ಆ ಚಾ ದಾ ,ಸಂ.2 , ಎ.ಕೆ.ಶಾಸ್ತ್ರೀ, ಕ.ರಾ.ಪ.ಇ. ಬೆಂಗಳೂರು, 2006, ಪುಟ ಸಂಖ್ಯೆ 95–96
71. ಕ 100 ದಾ 13 , ಶೃ ಮ ಕ ಆ ಚಾ ದಾ ,ಸಂ.2 ,ಎ.ಕೆ.ಶಾಸ್ತ್ರೀ,ಕ.ರಾ.ಪ.ಇ.ಬೆಂಗಳೂರು, 2006, ಪುಟ ಸಂಖ್ಯೆ 99,100,101,102.
72. ಕ 1 ದಾ 43 ಶೃ ಮ ಕ ಆ ಚಾ ದಾ ,ಸಂ.2 ,ಎ.ಕೆ.ಶಾಸ್ತ್ರೀ,ಕ.ರಾ.ಪ.ಇ.ಬೆಂಗಳೂರು,2006, ಪುಟ 87
73. ಕ.32,ದಾ.50, ಎ.ಕೆ.ಶಾಸ್ತ್ರೀ, ಶೃಂಗೇರಿ ಧರ್ಮಸಂಸ್ಥಾನ, ಶ್ರೀಮಠ,ಶೃಂಗೇರಿ,1983,ಪುಟ–163. ಶಾಸನದ ನಕಲು (ತಾಳೇಗರಿಯಲ್ಲಿ ಬರೆಯಲಾಗಿದೆ) 18ನೇ ಏಪ್ರಿಲ್ 1402.
74. ಎ.ಕೆ.ಶಾಸ್ತ್ರೀ,ದಿ.ರೆ.ಎಸ್.ಡಿ.ಎಸ್, ಯುಜಿಸಿ. ನವದೆಹಲಿ,2009 ಪು ಸಂ 61 – 62
75. ಕ 190 ದಾ 64 , ಶೃ ಮ ಕ ಆ ಚಾ ದಾ ,ಸಂ.2 ,ಎ.ಕೆ.ಶಾಸ್ತ್ರೀ,ಕ.ರಾ.ಪ.ಇ.ಬೆಂಗಳೂರು,2006, ಪುಟ ಸಂಖ್ಯೆ 52–53.
76. ಕ 18 ದಾ 55, ಶೃ ಮ ಕ ಆ ಚಾ ದಾ ,ಸಂ.2 ,ಎ.ಕೆ.ಶಾಸ್ತ್ರೀ,ಕ.ರಾ.ಪ.ಇ.ಬೆಂಗಳೂರು,2006, ಪುಟ ಸಂಖ್ಯೆ 55–56.
77. ಕ 11 ದಾ 97 ಶೃ ಮ ಕ ಆ ಚಾ ದಾ ,ಸಂ.2 ,ಎ.ಕೆ.ಶಾಸ್ತ್ರೀ,ಕ.ರಾ.ಪ.ಇ.ಬೆಂಗಳೂರು,2006, ಪುಟ 64–65
78. ಕ 45 ದಾ 92 ಶೃ ಮ ಕ ಆ ಚಾ ದಾ ,ಸಂ.2 ,ಎ.ಕೆ.ಶಾಸ್ತ್ರೀ,ಕ.ರಾ.ಪ.ಇ.ಬೆಂಗಳೂರು,2006, ಪುಟ ಸಂಖ್ಯೆ 67, 68
79. ಕ 28 ದಾ 30, ಶೃ ಮ ಕ ಆ ಚಾ ದಾ ,ಸಂ.2 ,ಎ.ಕೆ.ಶಾಸ್ತ್ರೀ,ಕ.ರಾ.ಪ.ಇ.ಬೆಂಗಳೂರು,2006,ಪುಟ 93–94
80. ಕ 9 ದಾ 52 ಶೃ ಮ ಕ ಆ ಚಾ ದಾ ಎ.ಕೆ.ಶಾಸ್ತ್ರೀ ಪುಟ 98–99.
81. ಕ.190.ದಾ.64,ಶೃ.ಮ.ಕ.ಆ.ಚ.ದ.ಸಂ.2.ಎ.ಕೆ,ಎಸ್.ಕ.ರಾ.ಪ.ಇ,ಬೆಂಗಳೂರು,2006,ಪುಟ.52.53.
82. ಕ 45 ದಾ 102 ಶೃ ಮ ಕ ಆ ಚಾ ದಾ ,ಸಂ.2 ,ಎ.ಕೆ.ಶಾಸ್ತ್ರೀ,ಕ.ರಾ.ಪ.ಇ.ಬೆಂಗಳೂರು,2006, ಪುಟ 68,69,70,71.
83. ಕ 122 ದಾ 6 ಶೃ ಮ ಕ ಆ ಚಾ ದಾ ,ಸಂ.2 ,ಎ.ಕೆ.ಶಾಸ್ತ್ರೀ,ಕ.ರಾ.ಪ.ಇ.ಬೆಂಗಳೂರು,2006, ಪುಟ ಸಂಖ್ಯೆ 63.
84. ಕ 37 ದಾ,21, ಶೃ ಮ ಕ ಆ ಚಾ ದಾ ,ಸಂ.2 ,ಎ.ಕೆ.ಶಾಸ್ತ್ರೀ,ಕ.ರಾ.ಪ.ಇ.ಬೆಂಗಳೂರು,2006, ಪುಟ ಸಂಖ್ಯೆ 92–93
85. ಕ 46 ದಾ 3, ಶೃ ಮ ಕ ಆ ಚಾ ದಾ ,ಸಂ.2 ,ಎ.ಕೆ.ಶಾಸ್ತ್ರೀ,ಕ.ರಾ.ಪ.ಇ.ಬೆಂಗಳೂರು,2006, ಪುಟ ಸಂಖ್ಯೆ 60–62.
86. ಕ 29 ದಾ 19, ಶೃ ಮ ಕ ಆ ಚಾ ದಾ ,ಸಂ.2 ,ಎ.ಕೆ.ಶಾಸ್ತ್ರೀ,ಕ.ರಾ.ಪ.ಇ.ಬೆಂಗಳೂರು,2006, ಪುಟ ಸಂಖ್ಯೆ 65–66,67
87. ಕ 32 ದಾ 22, ಶೃ ಮ ಕ ಆ ಚಾ ದಾ ,ಸಂ.2 ,ಎ.ಕೆ.ಶಾಸ್ತ್ರೀ,ಕ.ರಾ.ಪ.ಇ.ಬೆಂಗಳೂರು,2006, ಪುಟ ಸಂಖ್ಯೆ 85–86
88. ಕ 1 ದಾ 43, ಶೃ ಮ ಕ ಆ ಚಾ ದಾ ,ಸಂ.2 ,ಎ.ಕೆ.ಶಾಸ್ತ್ರೀ,ಕ.ರಾ.ಪ.ಇ.ಬೆಂಗಳೂರು,2006, ಪುಟ 87
89. ಕ 25 ದಾ 23, ಶೃ ಮ ಕ ಆ ಚಾ ದಾ ,ಸಂ.2 ,ಎ.ಕೆ.ಶಾಸ್ತ್ರೀ,ಕ.ರಾ.ಪ.ಇ.ಬೆಂಗಳೂರು,2006, ಪುಟ 234–239)
90. ಕ 151 ದಾ 8, ಶೃ ಮ ಕ ಆ ಚಾ ದಾ ,ಸಂ.2 ,ಎ.ಕೆ.ಶಾಸ್ತ್ರೀ,ಕ.ರಾ.ಪ.ಇ.ಬೆಂಗಳೂರು,2006, ಪುಟ ಸಂಖ್ಯೆ 240–241
91. ಕ 13 ದಾ 74 , ಶೃ ಮ ಕ ಆ ಚಾ ದಾ ,ಸಂ.2 ,ಎ.ಕೆ.ಶಾಸ್ತ್ರೀ,ಕ.ರಾ.ಪ.ಇ.ಬೆಂಗಳೂರು,2006, ಪುಟ 241.
92. ಕ 3 ದಾ 64 ಶೃ ಮ ಕ ಆ ಚಾ ದಾ ,ಸಂ.2 ,ಎ.ಕೆ.ಶಾಸ್ತ್ರೀ,ಕ.ರಾ.ಪ.ಇ.ಬೆಂಗಳೂರು,2006, ಪುಟ 241–242
93. ಕ 12 ದಾ 58, ಶೃ ಮ ಕ ಆ ಚಾ ದಾ ,ಸಂ.2 ,ಎ.ಕೆ.ಶಾಸ್ತ್ರೀ,ಕ.ರಾ.ಪ.ಇ.ಬೆಂಗಳೂರು,2006, ಪುಟ 242–243.
94. ಕ 21 ದಾ 3 , ಶೃ ಮ ಕ ಆ ಚಾ ದಾ ,ಸಂ.2 ,ಎ.ಕೆ.ಶಾಸ್ತ್ರೀ,ಕ.ರಾ.ಪ.ಇ.ಬೆಂಗಳೂರು,2006, ಪುಟ 244
95. ಕ 45 ದಾ 120, ಶೃ ಮ ಕ ಆ ಚಾ ದಾ ,ಸಂ.2 ,ಎ.ಕೆ.ಶಾಸ್ತ್ರೀ,ಕ.ರಾ.ಪ.ಇ.ಬೆಂಗಳೂರು,2006, ಪುಟ 271–272

96. ದಿ.ರೆ.ಶೃಂ.ಧ.ಸಂ..ಎ.ಕೆ.ಶಾಸ್ತ್ರೀ ಯುಜಿಸಿ ನವದೆಹಲಿ,2009 ಪುಟ 116
97. ಕ 66 ದಾ 67. ಶೃ ಮ ಕ ಆ ಚಾ ದಾ ,ಸಂ.2 ,ಎ.ಕೆ.ಶಾಸ್ತ್ರೀ,ಕ.ರಾ.ಪ.ಇ.ಬೆಂಗಳೂರು,2006, ಪುಟ 77–78
98. ಕ.122,.ದಾ51,ಎ.ಕೆ.ಶಾಸ್ತ್ರೀ,ಶೃಂಗೇರಿ ಧರ್ಮಸಂಸ್ಥಾನ,ಶ್ರೀಮಠ,ಶೃಂಗೇರಿ,1983,ಪುಟ.166
99. ದಿ.ರೆ.ಶೃಂ.ಧ.ಸಂ..ಎಸ್.ಎ.ಕೆ.ಶಾಸ್ತ್ರೀ ಯುಜಿಸಿ ನವದೆಹಲಿ,2009, ಪುಟ 116–117)
100. ದಿ.ರೆ.ಶೃಂ.ಧ.ಸಂ..ಎಸ್.ಎ.ಕೆ.ಶಾಸ್ತ್ರೀ ಯುಜಿಸಿ ನವದೆಹಲಿ,2009, ಪುಟ ಸಂಖ್ಯೆ 225
101. ದಿ.ರೆ.ಶೃಂ.ಧ.ಸಂ..ಎಸ್.ಎ.ಕೆ.ಶಾಸ್ತ್ರೀ ಯುಜಿಸಿ ನವದೆಹಲಿ,2009, ಪುಟ ಸಂಖ್ಯೆ 229
102. ಕ 58 ದಾ 36, ಶೃ.ಮ. ಕ ಆ ಚಾ ದಾಸಂಪುಟ 2,ಕ.ರಾ.ಪ.ಇ.ಬೆಂಗಳೂರು,2006, ಪುಟ 308, 309
103. ಕ 122 ದಾ 18 ಶೃ.ಮ. ಕ ಆ ಚಾ ದಾಸಂಪುಟ 2, ಕ.ರಾ.ಪ.ಇ.ಬೆಂಗಳೂರು,2006, ಪುಟ 309
104. ಕ 97 ದಾ 38, ಶೃ.ಮ. ಕ ಆ ಚಾ ದಾಸಂಪುಟ 2, ಕ.ರಾ.ಪ.ಇ.ಬೆಂಗಳೂರು,2006, ಪುಟ 312–313.
105. ಕ 97 ದಾ 6, ಶೃ.ಮ. ಕ ಆ ಚಾ ದಾಸಂಪುಟ 2, ಕ.ರಾ.ಪ.ಇ.ಬೆಂಗಳೂರು,2006, ಪುಟ 314–315
106. ಕ 37 ದಾ 9 ಕ 3 ದಾ 20 ಶೃ.ಧ.ಸಂ.ಶ್ರೀಮಠ,ಶೃಂಗೇರಿ,1983,ಎ.ಕೆ.ಶಾಸ್ತ್ರೀ ಪುಟ 109–110
107. ಕ 10 ದಾ 50, ಕ 97 ದಾ 6, ಶೃ.ಮ. ಕ ಆ ಚಾ ದಾಸಂಪುಟ 2,ಕ.ರಾ.ಪ.ಇ.ಬೆಂಗಳೂರು,2006, ಪುಟ 320
108. ಕ 149 ದಾ 44, ಕ 97 ದಾ 6, ಶೃ.ಮ. ಕ ಆ ಚಾ ದಾಸಂಪುಟ 2,ಕ.ರಾ.ಪ.ಇ.ಬೆಂಗಳೂರು,2006, ಪುಟ 325.
109. ಕ 184 ದಾ 16, ಶೃ.ಮ. ಕ ಆ ಚಾ ದಾಸಂಪುಟ 2, ಕ.ರಾ.ಪ.ಇ.ಬೆಂಗಳೂರು,2006, ಪುಟ 311.
110. ಕ 101 ದಾ 82, ಶೃ.ಮ. ಕ ಆ ಚಾ ದಾಸಂಪುಟ 2, ಕ.ರಾ.ಪ.ಇ.ಬೆಂಗಳೂರು,2006, ಪುಟ 313–314.
111. ಕ 1,ದಾ 33, ಶೃ.ಮ. ಕ ಆ ಚಾ ದಾಸಂಪುಟ 2, ಕ.ರಾ.ಪ.ಇ.ಬೆಂಗಳೂರು,2006, ಪುಟ 315
112. ಕ 3 ದಾ 57, ಶೃ.ಮ. ಕ ಆ ಚಾ ದಾಸಂಪುಟ 2, ಕ.ರಾ.ಪ.ಇ.ಬೆಂಗಳೂರು,2006, ಪುಟ –316
113. ಕ 12 ದಾ 48, ಶೃ.ಮ. ಕ ಆ ಚಾ ದಾಸಂಪುಟ 2, ಕ.ರಾ.ಪ.ಇ.ಬೆಂಗಳೂರು,2006, ಪುಟ 316, 317, 318,480
114. ಕ 31 ದಾ 91, ಶೃ.ಮ. ಕ ಆ ಚಾ ದಾಸಂಪುಟ 2, ಕ.ರಾ.ಪ.ಇ.ಬೆಂಗಳೂರು,2006, ಪುಟ 319
115. ಕ 130 ದಾ 68, ಶೃ.ಮ. ಕ ಆ ಚಾ ದಾಸಂಪುಟ 2, ಕ.ರಾ.ಪ.ಇ.ಬೆಂಗಳೂರು,2006, ಪುಟ 320–321
116. ಕ 139 ದಾ 32, ಶೃ.ಮ. ಕ ಆ ಚಾ ದಾಸಂಪುಟ 2, ಕ.ರಾ.ಪ.ಇ.ಬೆಂಗಳೂರು,2006, ಪುಟ 323–324
117. ಕ 130 ದಾ 15, ಶೃ.ಮ. ಕ ಆ ಚಾ ದಾಸಂಪುಟ 2, ಕ.ರಾ.ಪ.ಇ.ಬೆಂಗಳೂರು,2006, ಪುಟ 321–322.
118. ಕ 139 ದಾ 57, ಶೃ.ಮ. ಕ ಆ ಚಾ ದಾಸಂಪುಟ 2, ಕ.ರಾ.ಪ.ಇ.ಬೆಂಗಳೂರು,2006, ಪುಟ 322
119. ಕ 9 ದಾ 21, ಶೃ.ಮ. ಕ ಆ ಚಾ ದಾಸಂಪುಟ 2, ಕ.ರಾ.ಪ.ಇ.ಬೆಂಗಳೂರು,2006, ಪುಟ 324
120. ಕ 144 ದಾ 107, ಶೃ.ಮ. ಕ ಆ ಚಾ ದಾಸಂಪುಟ 2, ಕ.ರಾ.ಪ.ಇ.ಬೆಂಗಳೂರು,2006, ಪುಟ 326–327,328.
121. ಕ 12 ದಾ 8 ಶೃ.ಮ. ಕ ಆ ಚಾ ದಾ.ಸಂ.2, ಎ.ಕೆ.ಶಾಸ್ತ್ರೀ,ಕ.ರಾ.ಪ.ಇ,ಬೆಂಗಳೂರು.2006, ಪುಟ 279
122. ಕ 21 ದಾ 15. ಶೃ.ಮ. ಕ ಆ ಚಾ ದಾ.ಸಂ.2, ಎ.ಕೆ.ಶಾಸ್ತ್ರೀ,ಕ.ರಾ.ಪ.ಇ,ಬೆಂಗಳೂರು.2006, ಪುಟ 280–281
123. ಕ 8 ದಾ 14, ಶೃ.ಮ. ಕ ಆ ಚಾ ದಾ.ಸಂ.2, ಎ.ಕೆ.ಶಾಸ್ತ್ರೀ,ಕ.ರಾ.ಪ.ಇ,ಬೆಂಗಳೂರು.2006, ಪುಟ 282
124. ಕ 129 ದಾ 58, ಶೃ.ಮ. ಕ ಆ ಚಾ ದಾ.ಸಂ.2, ಎ.ಕೆ.ಶಾಸ್ತ್ರೀ,ಕ.ರಾ.ಪ.ಇ,ಬೆಂಗಳೂರು.2006, ಪುಟ ಸಂಖ್ಯೆ 288, 289, 290, 291)
125. ಕ 8 ದಾ 16, ಶೃ.ಮ. ಕ ಆ ಚಾ ದಾ.ಸಂ.2, ಎ.ಕೆ.ಶಾಸ್ತ್ರೀ,ಕ.ರಾ.ಪ.ಇ,ಬೆಂಗಳೂರು.2006, ಪುಟ 283 – 284) ಕ 34 ದಾ 24, ಶೃ.ಮ. ಕ ಆ ಚಾ ದಾ.ಸಂ.2, ಎ.ಕೆ.ಶಾಸ್ತ್ರೀ,ಕ.ರಾ.ಪ.ಇ,ಬೆಂಗಳೂರು.2006, ಪುಟ 292, 293,)
126. ಶೃ.ಧ.ಸಂ,ಎ.ಕೆ.ಶಾಸ್ತ್ರೀಶ್ರೀಮಠ,ಶೃಂಗೇರಿ,1983,ಪುಟ.118
127. ಶೃಂಗೇರಿ ದ ಸ ಎ ಕೆ ಎಸ್ ಶ್ರೀಮಠ,ಶೃಂಗೇರಿ,1983,ಪುಟ,105

128. ಕೆ.ಎನ್, ಚಟ್ನ್ಸ್ ಕೆಳದಿ ಪಾಲಿಟಿ ಕರ್ನಾಟಕ ವಿ ವಿ ದಾರವಾಡ. 1974,ಪು–196 ಶೃಂ ದ ಸ0 ಎ ಕೆ ಎಸ್ ಪು–168

129. ಕೆ.ಎನ್, ಚಟ್ನ್ಸ್ ಕೆಳದಿ ಪಾಲಿಟಿ ಕರ್ನಾಟಕ ವಿ ವಿ ದಾರವಾಡ. 1974,ಪು–199,ಶೃಂ ದ ಸ0 ಎ ಕೆ ಎಸ್ ಪು–168

130. ಕೆ.ಎನ್ ಚಟ್ನ್ಸ್ ಕೆಳದಿ ಪಾಲಿಟಿ ಕರ್ನಾಟಕ ವಿ ವಿ ದಾರವಾಡ. 1974,ಪು–199

131. ಕ–37 ದಾ–21,ಶೃಂ ದ ಸ0 ಎ ಕೆ ಎಸ್ ಪು–169

132. ಕ–34,ದಾ–66,ಶೃಂ ದ ಸಂ ಎ ಕೆ ಎಸ್ ಪು–171

133. ಕ–8,ದಾ–18,ಶೃಂ ದ ಸ0 ಎ ಕೆ ಎಸ್ ಪು–170

5 ಶೃಂಗೇರಿ ಮಹಾಸಂಸ್ಥಾನ ಮತ್ತು ರಾಜಮನೆತನಗಳ ನಡುವಿನ ಆರ್ಥಿಕ ಸಂಬಂಧಗಳು

5.1 ಶೃಂಗೇರಿ ಮಹಾಸಂಸ್ಥಾನ ಮತ್ತು ವಿಜಯನಗರ (ಕ್ರಿ.ಶ. 1336–1573)

5.2 ಶೃಂಗೇರಿ ಮಹಾಸಂಸ್ಥಾನ ಮತ್ತು ಕೆಳದಿ ಅರಸರು (ಕ್ರಿ.ಶ. 1499–1763)

5.3 ಶೃಂಗೇರಿ ಮಹಾಸಂಸ್ಥಾನ ಮತ್ತು ಮರಾಠರು (ಕ್ರಿ.ಶ. 1705–1857)

5.4 ಶೃಂಗೇರಿ ಮಹಾಸಂಸ್ಥಾನ ಮತ್ತು ಹೈದರಾಲಿ, ಟಿಪ್ಪುಸುಲ್ತಾನ (ಕ್ರಿ.ಶ. 1761–1799)

5.5 ಶೃಂಗೇರಿ ಮಹಾಸಂಸ್ಥಾನ ಮತ್ತು ಮೈಸೂರು ಒಡೆಯರು (ಕ್ರಿ.ಶ. 1734–1959)

ಅಧ್ಯಾಯ –5

ಶೃಂಗೇರಿ ಮಹಾಸಂಸ್ಥಾನ ಮತ್ತು ರಾಜಮನೆತನಗಳ ನಡುವಿನ ಆರ್ಥಿಕ ಸಂಬಂಧಗಳು

ಯಾವುದೇ ವ್ಯಕ್ತಿಗಳ ಅಥವಾ ಸಂಘ ಸಂಸ್ಥೆಗಳ ನಡುವಿನ ಆರ್ಥಿಕ ಸಂಬಂಧವೆಂದರೆ ಆರ್ಥಿಕ ಚಟುವಟಿಕೆಗಳ ಸಂಬಂಧವೆಂದೇ ಹೇಳಬಹುದು, ಆರ್ಥಿಕ ಚಟುವಟಿಕೆಗಳೆಂದರೆ, ಸಂಪತ್ತಿನ ಗಳಿಕೆ, ಅನುಭೋಗ, ಹಂಚಿಕೆ, ವಿನಿಮಯ ಇತ್ಯಾದಿಗಳಾಗಿವೆ. ಅರ್ಥಶಾಸ್ತ್ರ ಸಮಾಜದ ಆರ್ಥಿಕ ಸಮಸ್ಯೆಗಳನ್ನು ಅಧ್ಯಯನ ಮಾಡುವ ವಿಜ್ಞಾನವೇ ಆಗಿದೆ. ಅರ್ಥಿಕ ಸಮಸ್ಯೆಗಳು ಮೂಲಭೂತವಾಗಿ ಮಿತವಾದ ಸಂಪತ್ತು ಮತ್ತು ಅಪರಿಮಿತ ಬಯಕೆಗಳಿಂದ ಉದ್ಭವಿಸುತ್ತವೆ. ಒಬ್ಬ ವ್ಯಕ್ತಿ, ಕುಟುಂಬ, ಸಂಘಸಂಸ್ಥೆ, ರಾಜ್ಯ, ರಾಷ್ಟ್ರ ಇತ್ಯಾದಿ ಘಟಕಗಳ ಮೂಲ ಆರ್ಥಿಕ ಸಮಸ್ಯೆಯೆಂದರೆ ಮಿತವಾದ ಸಂಪತ್ತಿನಿಂದ ಹೇಗೆ ಅತಿ ಹೆಚ್ಚಿನ ಕಲ್ಯಾಣ ಹೊಂದಬಹುದು ಎಂಬುದಾಗಿದೆ. ಅರ್ಥಶಾಸ್ತ್ರದ ಪಿತಾಮಹ ಅಡಂಸ್ಮಿತ್‌ರವರು ಮಾನವನು ಸಂಪತ್ತನ್ನು ಹೇಗೆ ಗಳಿಸುತ್ತಾನೆ, ಮತ್ತು ಅದನ್ನು ಹೇಗೆ ಅನುಭವಿಸುತ್ತಾನೆ ಎಂಬುದೇ ಅರ್ಥಶಾಸ್ತ್ರವೆಂದು ತಮ್ಮ **'ವೆಲ್ತ್ ಆಫ್ ನೇಷನ್'** ಎಂಬ ಕೃತಿಯಲ್ಲಿ ವ್ಯಾಖ್ಯಾನಿಸಿದ್ದಾರೆ.

ಇನ್ನೊಬ್ಬ ಅರ್ಥಶಾಸ್ತ್ರಜ್ಞರಾದ ಆಲ್ಫ್ರೆಡ್ ಮಾರ್ಷಲ್‌ರವರು ತಮ್ಮ ಕೃತಿಯಾದ ಪ್ರಿನ್ಸಿಪಲ್ಸ್ ಆಫ್ ಎಕೆನಾಮಿಕ್ಸ್ ಎಂಬ ಕೃತಿಯಲ್ಲಿ ರಾಜಕೀಯ ಅರ್ಥಶಾಸ್ತ್ರ ಅಥವಾ ಅರ್ಥಶಾಸ್ತ್ರ ಮಾನವನ ದೈನಂದಿನ ವ್ಯವಹಾರಗಳ ಅಧ್ಯಯನ ಮಾಡುತ್ತದೆ. ಮಾನವನ ಕಲ್ಯಾಣಕ್ಕೆ ಬೇಕಾಗುವಂತಹ ಭೌತಿಕ ವಸ್ತುಗಳ ಗಳಿಕೆ ಮತ್ತು ಅವುಗಳ ಗಳಿಕೆಯಲ್ಲಿ ವ್ಯಕ್ತಿ ಮತ್ತು ಸಮಾಜ ನಿರ್ವಹಿಸುವ ಕ್ರಿಯೆಗಳನ್ನು ಅರ್ಥಶಾಸ್ತ್ರ ಪರಿಶೀಲಿಸುತ್ತವೆ ಎಂದಿದ್ದಾರೆ. ಹೀಗೆ ಅರ್ಥಶಾಸ್ತ್ರ ಒಂದು ಕಡೆ ಸಂಪತ್ತನ್ನು ಕುರಿತು ಅಧ್ಯಯನ ಮಾಡಿದರೆ ಮತ್ತೊಂದು ಕಡೆ ಅದರಲ್ಲೂ ಪ್ರಮುಖವಾಗಿ ಮಾನವನ ಕಲ್ಯಾಣವನ್ನು ಅಭ್ಯಸಿಸುತ್ತವೆ ಎಂದು ಹೇಳಿದ್ದಾರೆ.[1]

ಶೃಂಗೇರಿ ಮಹಾ ಸಂಸ್ಥಾನವು ಆಡಳಿತಾತ್ಮಕ ಕೇಂದ್ರವಾಗಿ ಸಂಪತ್ತನ್ನು ಹೇಗೆ ವಿವಿಧ ರಾಜ ಮನೆತನಗಳಿಂದ ದಾನವಾಗಿ ಪಡೆಯಿತು, ಹಾಗೂ ಅಂತಹ ಸಂಪತ್ತನ್ನು ಯಾವ ಯಾವ ಕಾರ್ಯಗಳಿಗೆ ವಿನಿಯೋಗಿಸುತ್ತಿತ್ತು ಎಂಬುವುದು ಈ ಅಧ್ಯಾಯದ ಅಧ್ಯಯನದ ಪ್ರಮುಖ ವಿಷಯವಾಗಿದೆ.

ಈ ಅಧ್ಯಾಯದಲ್ಲಿ ಪ್ರಮುಖವಾಗಿ ಶಾಸನಗಳು, ಕಡತಗಳು, ಸನ್ನದುಗಳು, ಶೃಂಗೇರಿ ಮಠೀಯ ಪ್ರಾಕ್ತನ ಲೇಖಮಾಲಾ ಸಂಗ್ರಹ, ಕರ್ನಾಟಕ ರಾಜ್ಯ ಪತ್ರಾಗಾರ ಇಲಾಖೆಯ ಪ್ರಕಟಣೆಗಳು,

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

ಎಪಿಗ್ರಫಿಯ ಆಫ್ ಕರ್ನಾಟಿಕಾ, ಎಪಿಗ್ರಫಿಯ ಇಂಡಿಕಾ ಮತ್ತು ಕರ್ನಾಟಕ ಗೆಜೆಟಿಯರ್ ಮುಂತಾದ ಆಕರಗಳನ್ನು ಆಧರಿಸಿ ವಿಜಯನಗರ ಕಾಲದಿಂದ ಸ್ವಾತಂತ್ರೋತ್ತರ ಕಾಲದವರೆಗೆ ಶೃಂಗೇರಿ ಧರ್ಮ ಸಂಸ್ಥಾನದ ನಡುವಿನ ಆರ್ಥಿಕ ಸಂಬಂಧಗಳ ಮೇಲೆ ಬೆಳಕು ಚೆಲ್ಲುವ ಪ್ರಯತ್ನ ಮಾಡಲಾಗಿದೆ.

ಈ ಅಧ್ಯಾಯದಲ್ಲಿ ಮುಖ್ಯವಾಗಿ ಆರ್ಥಿಕ ವಿಚಾರಗಳೇ ಪ್ರಧಾನವಾಗಿರುವುದರಿಂದ ಶೃಂಗೇರಿ ಸಂಸ್ಥಾನ ಮತ್ತು ರಾಜಮನೆತನಗಳ ನಡುವಿನ ಅರ್ಥಿಕ ಸಂಬಂಧಗಳನ್ನು ಕಾಲಾನುಕ್ರಮಣಿಕೆಯಲ್ಲಿ ಚರ್ಚಿಸಲಾಗಿದೆ.

5.1 ಶೃಂಗೇರಿ ಮಹಾಸಂಸ್ಥಾನ ಮತ್ತು ವಿಜಯನಗರ (ಕ್ರಿ.ಶ. 1336–1573) :

ವಿಜಯನಗರ ಮತ್ತು ಶೃಂಗೇರಿ ಮಹಾಸಂಸ್ಥಾನದ ನಡುವಿನ ಸಂಬಂಧಗಳ ಮೇಲೆ ಬೆಳಕು ಚೆಲ್ಲುವ ಮೊದಲ ಶಾಸನ ಕ್ರಿ.ಶ. 1346ರ ಕಾಲಕ್ಕೆ ಸೇರಿದ ಸಂಗಮ ರಾಜ ಮನೆತನದ ಒಂದನೇ ಹರಿಹರನ ಶೃಂಗೇರಿ ಶಾಸನ. ಈ ಶಾಸನದಲ್ಲಿ ಹರಿಹರನು ತನ್ನ ಸಹೋದರರೊಂದಿಗೆ ಶೃಂಗೇರಿಗೆ ಭೇಟಿ ನೀಡಿ ಆಗಿನ ಜಗದ್ಗುರುಗಳಾದ ಭಾರತೀ ಕೃಷ್ಣ ತೀರ್ಥರಿಗೆ ಒಂಬತ್ತು ಗ್ರಾಮಗಳನ್ನು ದಾನವಾಗಿ ಕೊಟ್ಟಿರುವುದು ತಿಳಿದುಬರುತ್ತದೆ. ಮುಂದೆ ವಿಜಯನಗರವನ್ನು ಆಳಿದ, ಸಾಳ್ವ, ತುಳುವ ಮತ್ತು ಅರವೀಡು ರಾಜಮನೆತನಗ ಅನೇಕ ಅರಸರು (ಕೃಷ್ಣ ದೇವರಾಯರನ್ನು ಒಳಗೊಂಡಂತೆ) ಶೃಂಗೇರಿ ಮಠಕ್ಕೆ ಭೂಮಿಯನ್ನು ದಾನವಾಗಿ ನೀಡಿ, ಅಗ್ರಹಾರಗಳನ್ನು ಕಟ್ಟಿಸಿ ಸರ್ವವಿಧದಿಂದಲೂ ಪೋಷಿಸಿದ್ದರಿಂದ ಶೃಂಗೇರಿಯು ಬಹು ದೊಡ್ಡ ಸಂಸ್ಥಾನವಾಗಿ ಶೋಭಿಸಿತು. ಸಂಸ್ಥಾನವಾದ ನಂತರ ಆರ್ಥಿಕ ಆಡಳಿತವು ಮಠದ ಪ್ರಮುಖ ಅಂಗವಾಯಿತು. ಕೆಳನಾಡು ಮತ್ತು ಕೈಮಲೆಯ ಹೊಸೂರು ಮತ್ತು ಕನ್ಯಯನಿಂದ ಸಾಂತಳಿಗೆ ನಾಡನ್ನು ವೀರಕಿಕ್ಕಾಯಿ ತಾಯಿಯಿಂದ (ಪಾಂಡ್ಯರ) ಬಂದಿರುವುದಾಗಿದ್ದು, ಕ್ರಿ.ಶ. 1346ರ ಈ ಶಾಸನವು ವಿಜಯನಗರ ಮತ್ತು ಶೃಂಗೇರಿ ಸಂಸ್ಥಾನಗಳ ನಡುವಿನ ಸಂಬಂಧಗಳ ಮೇಲೆ ಬೆಳಕು ಚೆಲ್ಲುವ ಮೊಟ್ಟ ಮೊದಲ ಶಾಸನವಾಗಿದೆ. ಸಂಗಮ ರಾಜಮನೆತನದ ಸ್ಥಾಪಕ ಒಂದನೇ ಹರಿಹರ ಮಹಾರಾಯ ಶೃಂಗೇರಿ ಜಗದ್ಗುರುಗಳಾದ ಭಾರತೀ ಕೃಷ್ಣ ತೀರ್ಥರು ಮತ್ತು ಅವರ ಶಿಷ್ಯರು ಹಾಗೂ 40 ಜನ ಬ್ರಾಹ್ಮಣರಿಗೆ 9 ಹಳ್ಳಿಗಳನ್ನು ನೀಡಿರುವುದು ಕಂಡು ಬರುತ್ತದೆ. ಇವನ ಕಾಲದಿಂದಲೇ ಶೃಂಗೇರಿಯೊಂದಿಗಿನ ಆರ್ಥಿಕ ಸಂಬಂಧಗಳು ಪ್ರಾರಂಭ ವಾಗಿದೆ ಎಂಬುದು ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗುತ್ತದೆ.[2] ಕ್ರಿ.ಶ. 1356 ರಲ್ಲಿ ಭಾರತೀಕೃಷ್ಣ ತೀರ್ಥರ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಬುಕ್ಕರಾಯ ಶೃಂಗೇರಿಗೆ ಭೇಟಿ ನೀಡಿ ಸಾಂತಳಿಗೆ ನಾಡೊಳಗಣ ಕೆಲವಳ್ಳಿ ಗ್ರಾಮದ 300 ಗದ್ಯಾಣದ ಕಂದಾಯವನ್ನು ದೇವರ ಪೂಜೆ ಯತಿಗಳ ಆಹಾರಕ್ಕಾಗಿ ದಾನ ನೀಡಿರುವುದನ್ನು ಕಾಣಬಹುದು.[3]

[illegible]

[illegible]

ಕ್ರಿ.ಶ. 1380ರ ಕಾಲಕ್ಕೆ ಸೇರಿದ ತಾಮ್ರ ಶಾಸನ ಇಮ್ಮಡಿ ಹರಿಹರನು ಶೃಂಗೇರಿ ಮಠಕ್ಕೆ ನೀಡಿದ ಭೂದಾನ ಶಾಸನವಾಗಿದ್ದು, ಒಂದನೇ ಹರಿಹರನ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ನೀಡಿದ ಭೂದಾನ, ಒಂದನೇ ಬುಕ್ಕರಾಯನು ಕೊಟ್ಟ 425 ಗದ್ಯಾಣ ಉತ್ಪತ್ತಿಯುಳ್ಳ ಭೂಮಿ ಹೀಗೆ ಒಟ್ಟು ಮೌಲ್ಯ 928 ವರಹಾ ಉತ್ಪತ್ತಿಯುಳ್ಳ ಭೂಮಿಯನ್ನು ವಿದ್ಯಾಶಂಕರ ದೇವಾಲಯದ ಸ್ಥಾಪನೆಯಾದ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ನೀಡಿರುವುದು ತುಂಬಾ ಮಹತ್ವದ ಸಂಗತಿಯಾಗಿದೆ. ಭಾರತೀ ಕೃಷ್ಣ ತೀರ್ಥರು 120 ವೃತ್ತಿಗಳಾಗಿ ವಿಭಜಿಸಿ ಪ್ರತಿ ವೃತ್ತಿಗೆ 5 ವರಹದ ರೀತಿ ಒಟ್ಟು 600 ವರಹಾ ಹಣವನ್ನು ನೀಡುವುದೆಂದು ತಿಳಿಸಲಾಗಿದೆ.[4]

ಈ ಶಾಸನವು ವಿಜಯನಗರ ದೊರೆಗಳು ವಿದ್ಯಾಶಂಕರ ದೇವಾಲಯದ ನಿರ್ಮಾಣದ ಕಾರ್ಯದಲ್ಲಿ ಎಷ್ಟೊಂದು ಕಾಳಜಿ ವಹಿಸಿದ್ದರೆಂದು ಮತ್ತು ಈ ದೇವಾಲಯದ ಧಾರ್ಮಿಕ ಚಟುವಟಿಕೆಗಳು ಸಾಂಗವಾಗಿ ನೆರವೇರಲು ಭೂಮಿಯನ್ನು ದಾನವಾಗಿ ನೀಡಿ ಜಗದ್ಗುರು ವಿದ್ಯಾಶಂಕರರ ಬಗ್ಗೆ ಅವರಿಗಿದ್ದ ಭಕ್ತಿ ಮತ್ತು ನಿಷ್ಠೆಯನ್ನು ವ್ಯಕ್ತಪಡಿಸಿರುವುದು ಮತ್ತು ನಿರ್ಮಾಣದ ಕಾಲವನ್ನು ಕೂಡ ತಿಳಿಯಲು ಸಹಾಯಕವಾಗುತ್ತದೆ.

ಕ್ರಿ.ಶ. 1386 ರ ಶಾಸನದಲ್ಲಿ ಕಿಕ್ಕುಂದ ನಾಡೊಳಗಣ ಪಶ್ಚಿಮವಾಹಿನಿಯ ಶೃಂಗಪುರದ ವಿಷ್ಣುಭಟ್ಟನಿಗೆ ವಿದ್ಯಾರಣ್ಯರು ನೀಡಿದ ಭೂದಾನ ದಾಖಲೆ ಆಗಿದ್ದು, ದೇವತಾ ಸೇವೆಗಳಿಗೆ ನೀಡಿದ ವಿವರಣೆಯಿದ್ದು ಶಾಸನದ ಕೊನೆಯ ಸಾಲುಗಳು ಸವೆದು ಹೋಗಿರುವುದರಿಂದ ವಿವರ ಲಭ್ಯವಾಗಿಲ್ಲ.[5]

ಕ್ರಿ.ಶ. 1386 ರ ಮತ್ತೊಂದು ತಾಮ್ರ ಶಾಸನದಲ್ಲಿ ಎರಡನೆ ಹರಿಹರನು ವಿದ್ಯಾರಣ್ಯಪುರ ಪ್ರಜೆಗಳ ಸಮಕ್ಷಮದಲ್ಲಿ ಚತುರ್ವೇದ ಪಂಡಿತರಾದ ವಾಜಪೇಯಿಗಳಿಗೆ 60 ಗದ್ಯಾಣ ಭೂಮಿ, ನಾರಯಣನಿಗೆ 40 ಗದ್ಯಾಣ, ನರಹರಿ ಸೋಮಯ್ಯಾಜಿಗಳಿಗೆ 50 ಗದ್ಯಾಣ ಮತ್ತು ಪಂಡಿತರಿಗೆ, ದೀಕ್ಷಿತರಿಗೆ ಭೂಮಿಯನ್ನು ನೀಡಿರುವುದನ್ನು ಕಾಣಬಹುದು. ಈ ಕುಟುಂಬದವರು ಇಂದಿಗೂ ಮಠದಲ್ಲಿ ಗೌರವವನ್ನು ಪಡೆಯುತ್ತಿದ್ದಾರೆ.[6]

ಕ್ರಿ.ಶ. 1387– ತಾಮ್ರ ಶಾಸನ –ವಿದ್ಯಾರಣ್ಯ ಪುರದ ತಾಮ್ರ ಶಾಸನ 2ನೇ ಹರಿಹರ, ಶೃಂಗೇರಿ ಮಠಕ್ಕೆ ದಾನ ನೀಡಿರುವುದು. ವಿದ್ಯಾರಣ್ಯರು ಜೀವನ್ಮುಕ್ತಿ ಹೊಂದಿದ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಅವರ ಸ್ಮರಣಾರ್ಥವಾಗಿ 500 ಹೊನ್ನುಗಳ ಮೌಲ್ಯದ ಭೂಮಿಯನ್ನು 100 ವೃತ್ತಿಗಳಿಗೆ 4 ವೃತ್ತಿಗಳನ್ನು ದೇವಾಲಯಕ್ಕೆ ಉಳಿದ 2 ಭಾಗವನ್ನು 106 ಬ್ರಾಹ್ಮಣ ವಿದ್ವಾಂಸರಿಗೆ ಸ್ಥಾನ ನೀಡಿರುವುದನ್ನು ಕಾಣಬಹುದು.[7]

ಕ್ರಿ.ಶ. 1390ರ ಶಾಸನದಲ್ಲಿ 2ನೇ ಹರಿಹರನು ಶೃಂಗೇರಿಗೆ ಭೇಟಿ ನೀಡಿದ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ 30 ವೃತ್ತಿಗಳ ದಾನವನ್ನು ಅಗ್ರಹಾರದ ಬ್ರಾಹ್ಮಣರಿಗೆ ನೀಡಿರುವುದನ್ನು ಕಾಣಬಹುದು.[8]

ವಿಜಯ ನಗರ ಶಾಸನದ ನಕಲು (ತಾಳೇಗರಿಯಲ್ಲಿ ಬರೆಯಲಾಗಿದೆ. ಕ್ರಿ.ಶ. 1402 ಎಪ್ರಿಲ್ 18) ಈ ದಾಖಲೆಯು ನರಸಿಂಹ ಭಾರತೀಗಳ ಪಟ್ಟಾಭಿಷೇಕ ಸಮಾರಂಭದಲ್ಲಿ 2ನೇ ಹರಿಹರನು ಶೃಂಗೇರಿಯ ಕೆಳಕಂಡ ಗ್ರಾಮಗಳನ್ನು, ಭೂಮಿಯನ್ನು ದಾನ ನೀಡಿರುತ್ತಾನೆ.

ಹೆದ್ಸೆ, ಮೋದ ಹೆಗ್ಗಡೆ, ಚಿಕ್ಕ ಭೂಮಣ್ಣನ ಅಳಿಯ ಮಾದಣ್ಣ, ಚಿಕ್ಕ ಹೆಗಡೆ, ತಮ್ಮಣ್ಣನ ಅಳಿಯ ಬೊಮ್ಮದೇವ ಮುಂತಾದವರು ವಿಷ್ಣು ಭಟ್ಟನಿಗೆ ವಿಜ್ಞೇಶ್ವರ ಪೂಜೆಗೆ 20 ಖಂಡುಗ ಭತ್ತವನ್ನು ವಾರ್ಷಿಕವಾಗಿ ನೀಡಬೇಕೆಂದು ತಿಳಿಸಲಾಗಿದೆ.

ಈ ದಾಖಲೆಯಲ್ಲಿ ಜನಸಾಮಾನ್ಯರೂ ಕೂಡ ವಿವಿಧ ಸೇವೆಗಳಿಗೆ ಭೂಮಿಯನ್ನು ದಾನ ನೀಡಿ ತಮ್ಮ ಧಾರ್ಮಿಕ ನಿಷ್ಠೆ ಹಾಗೂ ವೃತ್ತಿಗಳಿಗೆ ಪ್ರೋತ್ಸಾಹ ನೀಡುವುದು ಹಾಗೂ ಮಠಕ್ಕೆ ಸರ್ವಮಾನ್ಯವಾದ್ದರಿಂದ ವೃತ್ತಿವಂತರಿಗೆ ಆರ್ಥಿಕ ಹೊರೆಯನ್ನು ಕಡಿಮೆ ಮಾಡಿ ಅವರ ಆರ್ಥಿಕ ಸ್ಥಿತಿಯನ್ನು ಉತ್ತಮ ಪಡಿಸಲು ಅನುಕೂಲವಾಗುತ್ತಿತ್ತು ಎಂದು ತಿಳಿಯುತ್ತದೆ.[9]

ಕ್ರಿ.ಶ. 1430 ಇಮ್ಮಡಿ ದೇವರಾಯನ ಅಂದವಳ್ಳಿ ದಾನ ಶಾಸನ ಇಮ್ಮಡಿ ದೇವರಾಯನು ಪುರುಷೋತ್ತಮ ಭಾರತಿಗಳಿಗೆ ನೀಡಿದ ದಾನ. ಅಂದವಳ್ಳಿ ಗ್ರಾಮದ ಮೇಂಟೆಗೆ (ಹಳ್ಳಿಗಳು ಸಮೂಹ, ಸೀಮೆಗಳ ಒಕ್ಕೂಟ) ಸೇರಿದ ಗ್ರಾಮಗಳನ್ನು ವಿದ್ಯಾಶಂಕರ ದೇವರ ಅಮೃತ ಪಡಿ ಮತ್ತು ನಂದಾ ದೀಪಕ್ಕೆ ನೀಡಲಾಗಿದೆ.[10]

ಕ್ರಿ.ಶ. 1432ರಲ್ಲಿ ಇಮ್ಮಡಿ ದೇವರಾಯನು ಪುರುಷೋತ್ತಮ ಭಾರತೀಗಳ ಮೂವರು ಶಿಷ್ಯರಲ್ಲಿ ಪ್ರಮುಖರಾದ ಪುರುಷೋತ್ತಮಾರಣ್ಯರಿಗೆ ಕಂಬದಹಳ್ಳಿ, ಸೀಗೆ ಹಳ್ಳಿ ಮಂಜುಗುಣಿ ಗ್ರಾಮವನ್ನು ದಾನ ನೀಡಿರುವುದನ್ನು ಕಾಣಬಹುದು. ಈ ದಾನ ಶಾಸನದಲ್ಲಿ ವಿಜಯನಗರದ ದೊರೆ ಗುರುಗಳ ಶಿಷ್ಯರಿಗೆ ದಾನ ನೀಡಿರುವುದು ವಿಶೇಷ.[11]

ಕ್ರಿ.ಶ. 1441 ಬೊಮ್ಮರಸನು ರೋಣದ ಮತ್ತು ಲಕ್ಷಣ್ಣನು ಮಗ ಗೋವೆಯ ಬಾಚಣ್ಣ, ಒಡೆಯರು, ಹೆಗ್ಗರಣೆ, ಹರಾವರಿ, ದೇವಕೊನೆಕೋನ, ಸಿಂಬೆಸೀಮೆ ಭೂಮಿಯನ್ನು ದಾನ ನೀಡಿದ್ದು ಪುನಃ ಅದನ್ನು ಅಮೃತೇಶ್ವರ ದೇವಾಲಯ ಮತ್ತು ಬ್ರಾಹ್ಮಣರ ಅನ್ನಸತ್ರಕ್ಕೆ ದಾನ ನೀಡಿರುವುದನ್ನು ಕಾಣಬಹುದು.[12]

ಸಾಮಂತ ನಾಯಕರು ದಾನ ನೀಡಿರುವುದು

ಕ್ರಿ.ಶ. 1451ರಲ್ಲಿ ಬಾರಕೂರು ರಾಜ್ಯದ ಚಂದರಸನ ಮಗ ಬೊನ್ನಪ್ಪನು ಬಾರಕೂರು ಸೀಮೆಯ 252 ವರಹ ಮೌಲ್ಯ ಉತ್ಪತ್ತಿಯುಳ್ಳ ಹಳ್ಳಿಯನ್ನು ಶೃಂಗೇರಿ ಮಠಕ್ಕೆ ದಾನ ನೀಡಿರುವುದು, ಈ ದಾನವನ್ನು ಶೃಂಗೇರಿ ಜಗದ್ಗುರುಗಳಾದ ಪುರುಷೋತ್ತಮ ಭಾರತೀಗಳ ಮರಣಾನಂತರ ಶಂಕರ ಭಾರತೀಗಳು ವಿಜಯನಗರಕ್ಕೆ ಭೇಟಿ ನೀಡಿದ ಸ್ಮರಣಾರ್ಥ ನೀಡಿದ ದಾನವಾಗಿದ್ದು ಈ ದಾನ ಶಾಸನದಲ್ಲಿ ಆದಾಯವು ಹಣ ಮತ್ತು ಭತ್ತ (ಧಾನ್ಯ) ರೂಪದಲ್ಲಿ ಇರುವುದನ್ನು ಕಾಣಬಹುದು.

ಈ ದಾನದ ಒಡೆತನವು ವಂಶಪಾರಂಪರ್ಯವಾಗಿ ವಿದ್ಯಾಶಂಕರ ದೇವಾಲಯ ಅಮೃತ ಪಡಿ ಮತ್ತು ನಂದಾದೀಪ ಹಾಗೂ ಯತಿಗಳ ಮತ್ತು ಬ್ರಾಹ್ಮಣರ ಅನ್ನಸತ್ರಕ್ಕೆ ದಾನವಾಗಿ ನೀಡಿರುವುದು ಎಂಬ ವಿಷಯವನ್ನು ತಿಳಿಸಲಾಗಿದೆ.[13]

ಕ್ರಿ.ಶ. 1545 ಸದಾಶಿವರಾಯನ ಕಾಲಕ್ಕೆ ಸೇರಿದ ದಾಖಲೆಯಲ್ಲಿ ವಿದ್ಯಾನಗರ ದಳವಾಯಿ ಹೊನ್ನಪ್ಪನಯರು ಗಾಜನೂರು ಸೀಮೆಯ ಬತ್ತಿಹಳ್ಳ ಗ್ರಾಮವನ್ನು ರಾಮಚಂದ್ರ ಭಾರತೀಗಳಿಗೆ (ಶೃಂಗೇರಿ ಜಗದ್ಗುರುಗಳು) ದಾನ ನೀಡಿರುವುದನ್ನು ಕಾಣಬಹುದು. ಈ ವಿದ್ಯಾಶಂಕರ ದೇವಾಲಯದ ವಿವಿಧ ಸೀಮೆಗಳಿಗೆ ಅಚಂದ್ರಾರ್ಕವಾಗಿ ನಡೆಸಿಕೊಂಡು ಹೋಗಲು ತಿಳಿಸಿದೆ.[14]

ವಿಜಯನಗರದ ಮತ್ತೊಂದು ಶಾಸನವು ಕ್ರಿ.ಶ. 1842ರ ಕಾಲಕ್ಕೆ ಸೇರಿದ್ದು. ಅರವೀಡು ಮನೆತನದ ತಿರುಮಲರಾಯನು ನರಸಿಂಹ ಭಾರತೀಸ್ವಾಮಿಗಳವರಿಗೆ ತಿಳಿಸಿ ಆನೆಗೊಂದಿ ಪಂಚ ಗ್ರಾಮಗಳ ಸಂಗಮ ಮತ್ತು ತೋರಣಗಲ್ಲಿನ 7 ಗ್ರಾಮಗಳ ವಿಷಯಕ್ಕೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದಂತೆ, ಮಠಕ್ಕೆ 30,000 ರೂಪಾಯಿಗಳನ್ನು ಪಾವತಿಸಿ ಲಿಖಿತ ಕರಾರನ್ನು (ಕರನಾಮೆ) ವಾಪಾಸು ಪಡೆದಿರುವುದನ್ನು ಕಾಣಬಹುದು. ಈ ಶಾಸನದಲ್ಲಿ ಮಠವು ವಿಜಯನಗರ ದೊರೆಗಳಿಗೆ ಸಾಲ ನೀಡಿರುವುದು ಮತ್ತು ಅದನ್ನು ಬಡ್ಡಿ ಸಮೇತ ಹಣವನ್ನು ವಸೂಲಿ ಮಾಡಿರುವುದನ್ನು ಕಾಣಬಹುದು.[15]

ಕ್ರಿ.ಶ. 1842ರಲ್ಲಿ ತಿರುಮಲರಾಯನು ಜಹಗೀರುದಾರನಿಗೆ ಬರೆದ ಪತ್ರದಲ್ಲಿ ಎಂಟನೇ ನರಸಿಂಹ ಭಾರತೀ ಮಹಾಸ್ವಾಮಿಗಳಿಗೆ ತೋರಣಗಲ್ಲು ಗ್ರಾಮದಲ್ಲಿನ 3001 ಗದ್ಯಾಣ ಮೌಲ್ಯದ ಉತ್ಪತ್ತಿಯುಳ್ಳ ಗ್ರಾಮವನ್ನು ಜನರ ಕ್ಷೇಮಾಭಿವೃದ್ಧಿಗೆ ಶಾರದಾಂಬ ಮತ್ತು ಚಂದ್ರಮೌಳೇಶ್ವರ ದೇವರ ದೀಪಾರಾಧನೆ ಮತ್ತು ನೈವೇದ್ಯಕ್ಕೆ ನೀಡಿರುವುದನ್ನು ಪತ್ರದಲ್ಲಿ ಕಾಣಬಹುದಾಗಿದೆ.[16]

ಒಂದನೇ ಹರಿಹರ	–	$502^1/_2$	ವರಹ
ಮೊದಲನೇ ಬುಕ್ಕರಾಯ	–	600	ವರಹ
		$425^1/_2$	ವರಹ
		$222^1/_2$	ವರಹ
ಇಮ್ಮಡಿ ಹರಿಹರ	–	$202^1/_2$	ವರಹ
		525	ವರಹ
		225	ವರಹ .
ಒಟ್ಟು		**3003**	**ವರಹಗಳು**

ವಿಜಯನಗರದ ದೊರೆಗಳು ಶೃಂಗೇರಿಗೆ ನೀಡಿದ ಒಟ್ಟು ದಾನದ ಮೊತ್ತವು ಮೂರುಸಾವಿರದ ಮೂರು ವರಹಗಳು, ಇದರಿಂದಾಗಿ ಮುಂದೆ ಶೃಂಗೇರಿಯು **ಮೂರುಸಾವಿರದ ಮೂರುವರಹಗಳ ಸೀಮೆಯೆಂದೇ** ಪ್ರಸಿದ್ಧಿಗೆ ಬಂದಿತು.

5.2 ಶೃಂಗೇರಿ ಮಹಾ ಸಂಸ್ಥಾನ ಮತ್ತು ಕೆಳದಿ ಅರಸರು (ಕ್ರಿ.ಶ. 1499–1763) :

ವಿಜಯನಗರದ ದೊರೆಗಳಂತೆ ಅವರ ಸಾಮಂತರಾದ ಕೆಳದಿ ಅರಸರು ಶೃಂಗೇರಿಗೆ ತಮ್ಮ ಪೋಷಣೆಯನ್ನು ಮುಂದುವರೆಸಿದರು. ವಿಜಯನಗರದ ಅರಸರಂತೆ ಕೆಳದಿಯ ನಾಯಕರುಗಳು ಸಹ ಶೃಂಗೇರಿಗೆ ಭೇಟಿ ನೀಡಿ, ಭೂಮಿಯನ್ನು ನೀಡಿರುವುದರ ಜೊತೆಗೆ ಇತರೆ ಉಡುಗೊರೆಗಳನ್ನು ನೀಡಿರುತ್ತಾರೆ. ಅನೇಕ ಸಂದರ್ಭಗಳಲ್ಲಿ ಸ್ವಾಮೀಜಿಯವರನ್ನು ತಮ್ಮ ರಾಜ್ಯಕ್ಕೆ ಆಹ್ವಾನಿಸಿ ಆಶೀರ್ವಾದವನ್ನು ಪಡೆದಿರುತ್ತಾರೆ. ಶ್ರೀಮಠವು ಸಂಕಷ್ಟದಲ್ಲಿದ್ದ ಸಂದರ್ಭಗಳಲ್ಲೂ ಕೆಳದಿಯ ನಾಯಕರು ರಕ್ಷಣೆಗೆ ನಿಂತಿದ್ದರು ಎಂಬುದು ದಾಖಲೆಗಳಿಂದ ತಿಳಿದುಬರುತ್ತದೆ.

ಗೇಣಿದಾರರು ಮಠಕ್ಕೆ ಗೇಣಿಯನ್ನು ಪಾವತಿಸದೆ ಇದ್ದಾಗ ಕೆಳದಿಯ ನಾಯಕರು ಗೇಣಿ ನೀಡುವಂತೆ ಆದೇಶಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಸ್ವಾಮೀಜಿಯವರ ಪ್ರವಾಸಕ್ಕೆ ಬೇಕಾದ ಎಲ್ಲಾ ಏರ್ಪಾಡುಗಳನ್ನು ಕೆಳದಿಯ ನಾಯಕರು ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದರು. ಅಂತೆಯೇ ಶೃಂಗೇರಿಯ ಜಗದ್ಗುರುಗಳು ಸಹ ಕೆಳದಿಯ ನಾಯಕರ ಮೇಲೆ ಗೌರವಾದರಗಳನ್ನು ತೋರುತ್ತಿದ್ದರು. ಶೃಂಗೇರಿ ಹಾಗೂ ಕೆಳದಿಯ ನಾಯಕರುಗಳಿಗೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದಂತೆ ಶಾಸನಗಳು ಮತ್ತು ಕಡತಗಳ ಜೊತೆಗೆ ಅನೇಕ ಸಾಹಿತ್ಯಕ ಆಧಾರಗಳು ಲಭ್ಯವಿದೆ. ಗುರುವಂಶ ಕಾವ್ಯ, (ಕಾಶಿ ಲಕ್ಷ್ಮಣಶಾಸ್ತ್ರೀ) ಕೆಳದಿ ನೃಪವಿಜಯ (ಲಿಂಗಣ್ಣ)

ಮತ್ತು ಶಿವತತ್ವ ರತ್ನಾಕರ (ಬಸವರಾಜ) ಇತ್ಯಾದಿ ಕೃತಿಗಳು ಕೆಳದಿ ನಾಯಕರ ಆಡಳಿತದ ಮೇಲೆ ಬೆಳಕು ಚೆಲ್ಲುತ್ತವೆ. ಸುಮಾರು 60 ಕಾಗದದ ಹಾಗೂ ಕಡತದ ದಾಖಲೆಗಳು ಈ ಅವಧಿಗೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದಂತೆ ಲಭ್ಯವಿದೆ.

ಕೆಳದಿಯ ಪ್ರಮುಖ ನಾಯಕರುಗಳೆಂದರೆ.

1) ವೆಂಕಟಪ್ಪನಾಯಕ (ಕ್ರಿ.ಶ. 1582– 1629)

2) ವೀರಭದ್ರ ನಾಯಕ (ಕ್ರಿ.ಶ. 1629–1645)

3) ಶಿವಪ್ಪನಾಯಕ (ಕ್ರಿ.ಶ. 1645–1660)

4) ಚೆನ್ನಮ್ಮಾಜಿ (ಕ್ರಿ.ಶ. 1677–1697)

5) ಬಸವಪ್ಪನಾಯಕ (ಕ್ರಿ.ಶ. 1739–1754)

6) ವೀರಮ್ಮಾಜಿ (ಕ್ರಿ.ಶ. 1757–1763)

7) ಮುಮ್ಮಡಿ ಸೋಮಶೇಖರ ನಾಯಕ (ಕ್ರಿ.ಶ. 1757–1763)

ಕೆಳದಿ ಮತ್ತು ಶೃಂಗೇರಿ ನಡುವಿನ ಸಂಬಂಧಗಳಲ್ಲಿ ಮುಖ್ಯವಾದವು ಮಠವು ಆರ್ಥಿಕ ಸಂಕಷ್ಟದಲ್ಲಿದ್ದಾಗ ಅದಕ್ಕೆ ಸಹಾಯ ಮತ್ತು ಕಳೆದುಕೊಂಡ ಭೂಮಿಯನ್ನು ನೀಡಿ ಸಂಸ್ಥಾನದ ಆರ್ಥಿಕ ಅಭಿವೃದ್ಧಿಗೆ ಕಾರಣರಾಗಿದ್ದುದು.

ಕೆಳದಿ ಅರಸರ ಶೃಂಗೇರಿಯೊಂದಿಗಿನ ಆರ್ಥಿಕ ಸಂಬಂಧಗಳಲ್ಲಿ ಮುಖ್ಯವಾಗಿ ಭೂಹಿಡುವಳಿ ಸಂಬಂಧಗಳೇ ಪ್ರಧಾನ. ಕ್ರಯವಿಕ್ರಯ, ಅಗ್ರಹಾರಗಳಿಗೆ ಭೂದಾನ, ಸರ್ವಮಾನ್ಯ ಉತ್ತಾರ ಭೂಮಿ, ಭೂ ವಿನಿಮಯ, ಉಂಬಳಿ ಭೂಮಿ ಮುಂತಾದವುಗಳಿಗೆ ಸಂಬಂಧಪಟ್ಟಂತೆ ಅನೇಕ ದಾಖಲೆಗಳು ಉಪಯುಕ್ತವಾದ ಮಾಹಿತಿಗಳನ್ನು ನೀಡುತ್ತವೆ.

ಕೆಳದಿ ಅರಸರಲ್ಲಿ ಸದಾಶಿವನಾಯಕನ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಶೃಂಗೇರಿಯೊಂದಿಗಿನ ಸಂಬಂಧಗಳು ಪ್ರಾರಂಭವಾಗಿರುವುದು ಕಾಶೀ ಲಕ್ಷಣಶಾಸ್ತ್ರಿಗಳ ಗುರುವಂಶ ಕಾವ್ಯ ಮತ್ತು ಲಿಂಗಣ್ಣ ಕವಿಯ ಕೆಳದಿ ನೃಪವಿಜಯ ಕೃತಿಗಳಲ್ಲಿ ಉಲ್ಲೇಖವಿದೆ. ಆದರೆ ಈ ಸಂಬಂಧಗಳು ಕೇವಲ ಧಾರ್ಮಿಕ ಸಂಬಂಧಗಳಾಗಿದ್ದು, ಹಿರಿಯ ವೆಂಕಟಪ್ಪ ನಾಯಕನ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಶೃಂಗೇರಿ ಮಠದೊಂದಿಗಿನ ಆರ್ಥಿಕ ಹಾಗೂ ಇತರ ಸಂಬಂಧಗಳು ಆರಂಭವಾಗಿರುವುದನ್ನು ಕಾಣಬಹುದು.

ಕೆಳದಿ ಅರಸರ ಕಾಲಕ್ಕೆ ಸೇರಿದ ದಾಖಲೆಯಲ್ಲಿ ಹಿರಿಯ ವೆಂಕಟಪ್ಪ ನಾಯಕನ ಆದೇಶದ ಮೇರೆಗೆ ಭುವನಗಿರಿ ದುರ್ಗ (ಕವಲೆ ದುರ್ಗದ) ಮಹತ್ತಿನ ಮಠವು ಶೃಂಗೇರಿ ಮಠದಿಂದ ಹಿಂದೆ

ನೀಡಿದ್ದ 1000 ವರಹಗಳಿಗೆ ಬಡ್ಡಿಯಾಗಿ 370 ಗದ್ಯಾಣಗಳನ್ನು ಕಂತುಗಳ ರೂಪದಲ್ಲಿ ನೀಡಬೇಕೆಂದು ತಿಳಿಸಲಾಗಿದೆ.[17]

ಕ್ರಿ.ಶ. 1600ರಲ್ಲಿ ವೆಂಕಟಪ್ಪ ನಾಯಕನು ಕಳಸಣ್ಣಗೆ ಬರೆಸಿ ಕಳುಹಿಸಿದ ನಿರೂಪದಲ್ಲಿ ಶೃಂಗೇರಿಯಲ್ಲಿ ಅಗ್ರಹಾರವನ್ನು ನಿರ್ಮಿಸಿ ಗುರುಗಳು ಬಿದನೂರಿಗೆ ಬಂದಾಗ ಅವರಿಗೆ 50 ಪಗೋಡಗಳಿಗಿಂತಲೂ ಹೆಚ್ಚು ಉತ್ಪತ್ತಿಯುಳ್ಳ ಭೂಮಿಯನ್ನು ದಾನ ಮಾಡಿದನೆಂದು ಕೆಳದಿ ನೃಪವಿಜಯದಲ್ಲಿ ಉಲ್ಲೇಖಿಸಲಾಗಿದೆ.[18]

ವೆಂಕಟಪ್ಪನಾಯಕನು, ಬಾಗೂರ ವೀರಣ್ಣನಿಗೆ ಬರೆದ ನಿರೂಪದಲ್ಲಿ ಕೂಲುವಳಿ ಲಿಂಗಾಪುರದ ಭೂಮಿಯ ವೆಂಕನ್ನು ಈ ಹಿಂದೆ ಅದರಿಂದ ಗೇಣಿ ಪಡೆಯುವಂತೆ ಆದೇಶಿಸಿದ್ದರೂ ಈಗ ಮಠದ ವ್ಯಾಪ್ತಿಗೆ ಬರುವುದರಿಂದ ಅದನ್ನು ಸರ್ವ ಮಾನ್ಯ ಮಾಡಿರುವುದರಿಂದ ತೆರಿಗೆ ಸಂಗ್ರಹಿಸಬಾರದೆಂದು ಆದೇಶ ಮಾಡಿದ ಪತ್ರ.[19]

ಕ್ರಿ.ಶ 1621 ರ ಕಾಲಕ್ಕೆ ಸೇರಿದ ಶಾಸನದ ದಾಖಲೆಯಲ್ಲಿ ವೆಂಕಟಪ್ಪ ನಾಯಕನು ಮಠದ ಶಿಷ್ಯರಾದ ಗಂಗರಸಯ್ಯನ ಮಗ ಪುಟ್ಟಪ್ಪಯ್ಯಗಳು ಮಲ್ಲಿಕಾರ್ಜುನ ದೇವಾಲಯವನ್ನು ಜೀರ್ಣೋದ್ಧಾರ ಮಾಡಿ ಈ ದೇವರ ದೇವತಾ ಸೇವೆಗೆ ವೃತ್ತಿವಂತರಿಂದ ಕ್ರಯದಾನವಾಗಿ ಸ್ವಾಸ್ಥೆಯನ್ನು 300 ವರಹವನ್ನು ಕ್ರಯವಾಗಿ ಕೊಟ್ಟು 45 ವರಹ ಸ್ವಾಸ್ಥೆಯುಳ್ಳ ಭೂಮಿಯನ್ನು ಪಡೆದುಕೊಂಡು ಮಲ್ಲಿಕಾರ್ಜುನ ದೇವರ ದೇವತಾಸೇವೆಗಳಿಗೆ ಖರ್ಚು ಮಾಡಿರುವುದು ಕಂಡುಬರುತ್ತದೆ.[20]

ಕ್ರಿ.ಶ. 1629 ರಲ್ಲಿ ಪಟಗುಪ್ಪೆ ಹೋಬಳಿ ಮನೆವಾರ್ತೆ ವೆಂಕಣ್ಣನು ಕಟ್ಟಿಸಿದ ಮಠವನ್ನು ಜಗದ್ಗುರುಗಳಿಗೆ ಸಮರ್ಪಿಸಿ, ಹಿಂದೆ ಮಠಕ್ಕೆ ನೀಡಿದ್ದ ಚೌಡಶೆಟ್ಟಿ ಗಾಮದ ದಾನದ ಜೊತೆಗೆ, ಹೆಚ್ಚುವರಿಯಾಗಿ 16 ವರಹ ಮತ್ತು 8 ಹಣುವಿನ ಕಂದಾಯ ಭಾಗವಾಗಿ ಚೌಡಶೆಟ್ಟಿಕೊಪ್ಪದ ಭೂಮಿಯನ್ನು ಗುರುಗಳಿಗೆ ದಾನವಾಗಿ ನೀಡಿರುವು ದು ಕಂಡು ಬರುತ್ತದೆ.[21]

ವೀರಭದ್ರನಾಯಕನ ಕಾಲಕ್ಕೆ ಸೇರಿದ ತಾಮ್ರ ಶಾಸನದಲ್ಲಿ ಹಿಂದೆ ಹಿರಿಯ ವೆಂಕಟಪ್ಪ ನಾಯಕನು ಶೃಂಗೇರಿ ಜಗದ್ಗುರುಗಳಿಗೆ ನೀಡಿರುವುದನ್ನು ಸ್ಥಿರೀಕರಿಸಿರುವುದನ್ನು ಕಾಣಬಹುದು. ಕ್ರಿ.ಶ. 1642ರ ಕಾಲಕ್ಕೆ ಸೇರಿದ ದಾಖಲೆಯಲ್ಲಿ ವೀರಭದ್ರ ನಾಯಕನು ಆನಂದಪುರ ಸೀಮೆಯ ಮಲಗೊಪ್ಪದ ತಾವರೆಕೆರೆಯ ಮುಸಲ್ಮಾನರ ಮಸೀದಿಗೆ ಭೂಮಿಯನ್ನು ಉಂಬಳಿಯಾಗಿ ಬಿಟ್ಟಿದ್ದನೆಂದು ತಿಳಿದು ಬರುತ್ತದೆ.[22]

ಕ್ರಿ.ಶ. 1640ರ ಕಾಲಕ್ಕೆ ಸೇರಿದ ತೀರ್ಥಹಳ್ಳಿ ತಾ. ಕಸಬಾ ಹೋಬಳಿ ಮುಳುಬಾಗಿಲಿನ ಮಠದಲ್ಲಿ ತಾಮ್ರಶಾಸನದಲ್ಲಿ ಶೃಂಗೇರಿ ಸ್ವಾಮಿಗಳು ಚಿನ್ನ ಭಂಡಾರದ ರಾಮಕೃಷ್ಣಪ್ಪನವರಿಗೆ ಮತ್ತೂರು ಸೀಮೆಯ ನಂಪೆಯ 2000 ಅಡಿಕೆ ಮರಗಳು, 170 ಅಡಿಕೆ ಸಸಿಗಳು ಹೊಂದಿರುವ ತೆರಿಗೆ ರಹಿತ ಭೂಮಿಯನ್ನು ನೀಡಿರುವ ವಿವರ ಕಂಡುಬರುತ್ತದೆ.[23]

ಕ್ರಿ.ಶ. 1652ರಲ್ಲಿ ಶಿವಪ್ಪ ನಾಯಕನು ಈ ಹಿಂದೆ ವಿಜಯನಗರದ ದೊರೆ ಎರಡನೇ ಹರಿಹರನು ತಮ್ಮ ಗುರುಗಳಾದ ವಿದ್ಯಾರಣ್ಯರ ಸ್ಮರಣಾರ್ಥ ವಿದ್ಯಾರಣ್ಯಪುರ ಅಗ್ರಹಾರವನ್ನು ಸ್ಥಾಪಿಸಿ, ಅದನ್ನು ಶೃಂಗೇರಿ ಮಠದ ವ್ಯಾಪ್ತಿಗೆ ಒಳಪಡಿಸಿದ್ದು ಶಿವಪ್ಪನಾಯಕನು ಮತ್ತೆ ದೃಢೀಕರಿಸಿ ಶೃಂಗೇರಿ ಮಠದ ನಿಯಂತ್ರಣಕ್ಕೆ ಒಳಪಡಿಸಿ ವಿದ್ಯಾಶಂಕರ ಪ್ರೀತ್ಯರ್ಥವಾಗಿ ರಾಯದತ್ತವಾಗಿ ಬಂದ ಅಗ್ರಹಾರವನ್ನು ಜೀರ್ಣೋದ್ಧಾರ ಮಾಡಿದ ಸಂಗತಿ ತಿಳಿದುಬರುತ್ತದೆ.[24]

ಕ್ರಿ.ಶ. 1652ರಲ್ಲಿ ಕಡೂರು (ತಾ) ಮಚ್ಚೇರಿ ಶಾಸನದಲ್ಲೂ ಕೂಡ 2ನೇ ಹರಿಹರನು ನೀಡಿದ ವಿದ್ಯಾರಣ್ಯಪುರ ಅಗ್ರಹಾರವನ್ನು ಶಿವಪ್ಪ ನಾಯಕನು ಜೀರ್ಣೋದ್ಧಾರ ಮಾಡಿ ಶೃಂಗೇರಿ ಮಠದ ಸಚ್ಚಿದಾನಂದ ಭಾರತೀ ಸ್ವಾಮಿಗಳಿಗೆ ಈ ಗ್ರಾಮವನ್ನು ಒಪ್ಪಿಸಿದ ವಿಷಯ ಉಲ್ಲೇಖಿತವಾಗಿದೆ.[25]

ಕ್ರಿ.ಶ. 1657 ರ ಕಾಲಕ್ಕೆ ಸೇರಿದ ದಾಖಲೆಯಲ್ಲಿ ಶಿವಪ್ಪನಾಯಕನು ಶೃಂಗೇರಿ ಸ್ವಾಮಿಗಳಿಗೆ ಶೃಂಗೇರಿ ಮತ್ತು ವಿದ್ಯಾರಣ್ಯಪುರದಲ್ಲಿ ದಾನಕೊಟ್ಟ ಭೂಮಿಗೆ ಗಡಿಕಲ್ಲುಗಳನ್ನು ನೆಡಿಸಲು ತಿಳಿಸಿರುವ ಸಂಗತಿಯು ತಿಳಿದುಬರುತ್ತದೆ.

ಕ್ರಿ.ಶ. 1661ರ ಕಾಲಕ್ಕೆ ಸೇರಿದ ದಾಖಲೆಯಲ್ಲಿ ಶಿವಪ್ಪ ನಾಯಕನು ನರಸಗೆ ಬರೆದಿರುವ ನಿರೂಪದಲ್ಲಿ ಹೊಳೆಹೊನ್ನೂರು ಸೀಮೆಯ ಹಳೇ ಭೈರವನಹಳ್ಳಿ, ಕನಸಿನ ಕಟ್ಟೆ ಮತ್ತು ಗಾಜನೂರು ಸೀಮೆಯ ಮಾಚೇನಹಳ್ಳಿಯಿಂದ ಬರುವ ಒಟ್ಟು ಕಂದಾಯದ 122 ವರಹ ಮತ್ತು 6 ಹಣವನ್ನು ಶೃಂಗೇರಿ ಮಠಕ್ಕೆ ನೀಡಬೇಕೆಂದು ತಿಳಿಸಲಾಗಿದೆ. ಆದರೆ ಈ ಹಳ್ಳಿಗಳು ಹಿಂದೆ ಕೂಡ್ಲಿ ಮಠದ ವ್ಯಾಪ್ತಿಗೆ ಸೇರಿದವುಗಳಾಗಿದ್ದವು ಆದರೆ ಅಲ್ಲಿಯ ಗುರುಗಳಾಗಿದ್ದ ಅಮ್ಮಾಜಿ ಸ್ವಾಮಿಯವರ ಶಿಷ್ಯ ವಿದ್ಯಾರಣ್ಯರು ಮುಕ್ತರಾದ ನಂತರ ಈ ಹಳ್ಳಿಗಳು ನೇರವಾಗಿ ಕೆಳದಿ ಸಂಸ್ಥಾನದ ಮೇಲ್ವಿಚಾರಣೆಗೆ ಒಳಪಟ್ಟು ಈ ಗ್ರಾಮಗಳನ್ನು ಶೃಂಗೇರಿ ಸಂಸ್ಥಾನಕ್ಕೆ ಒಪ್ಪಿಸಿರುವುದನ್ನು ಕಾಣಬಹುದು.[26]

ಅರಮನೆಯ ಹರಿಕಾರ ಮತ್ತು ವಾಲೆಕಾರ ತಿಮ್ಮಪ್ಪ ಮತ್ತು ವೆಂಕಟಾದ್ರಿ – ಶಿವಪ್ಪನಾಯಕನು ಆಜ್ಞೆ ಹೊರಡಿಸಿ, ಕೂಡ್ಲಿ ಮಠದಿಂದ ಶೃಂಗೇರಿ ಮಠಕ್ಕೆ ಕಳುಹಿಸಿದ ಪತ್ರದಲ್ಲಿ ಪ್ರಭಾವಳಿ ದೇವರ ಮೂರ್ತಿಗಳು, ನಗನಾಣ್ಯ, ತಾಮ್ರ, ಹಿತ್ತಾಳೆ ತುಂಬಾ ಇತ್ಯಾದಿ ಪರಿಕರಗಳನ್ನು ಕಳುಹಿಸಿಕೊಟ್ಟು ನೀಡಿದ ಆದೇಶವಿದೆ.[27]

ಕ್ರಿ.ಶ. 1657ರ ಕಾಲದ ಕಡಿತದಲ್ಲಿ ಶಿವಪ್ಪ ನಾಯಕರ ಅಳಿಯ ಕೆಂಚಣ್ಣಗೆ ಬರೆದ ಪತ್ರದಲ್ಲಿ ಮಂಗಳೂರು ಸೀಮೆಯ ಕೆಲವು ರೈತರು ಸರಿಯಾಗಿ ಶೃಂಗೇರಿ ಮಠದ ಉತ್ತಾರದ ಭೂಮಿಗೆ ಬಾಕಿ ನೀಡದೇ ಪುಂಡುತನ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದು, ಅಂತಹವರು ಹಿಂದಿನ ಬಾಕೀ ಹಣ ನೀಡಿ ಮುಂದೆಯೂ ಕಾಲ ಕಾಲಕ್ಕೆ ಸರಿಯಾಗಿ ಹಣವನ್ನು ಮಠಕ್ಕೆ ನೀಡಬೇಕೆಂದು ತಾಕೀತು ಮಾಡಿರುವುದನ್ನು ಕಾಣಬಹುದು.[28] ಕ್ರಿ.ಶ. 1674 ರಲ್ಲಿ ರಾಣಿ ಚೆನ್ನಮ್ಮಾಜಿಯ ಕಾಲಕ್ಕೆ ಸೇರಿದ ಕಡಿತದ ದಾಖಲೆಯಲ್ಲಿ ಹೆಬ್ಬಳ್ಳಿ ಕೊನೆರಿ ಭಟ್ಟರು ತುಂಬೆ ಹಕ್ಲುವಿನ ತಿಮ್ಮಣ್ಣ ಗಿಡ್ಡಣ್ಣ ಮತ್ತು ಬೊಮ್ಮಣ್ಣನಿಗೆ ವೃತ್ತಿ 15 ವರಹದ ಸ್ವಾಸ್ಥೆಯನ್ನು ಶೃಂಗೇರಿ ಶಾರದಾ ಅಮ್ಮನವರಿಗೆ ಅಮೃತ ಪಡಿ, ನಂದಾದೀಪ, ಉಪಾಧಿಗೆ ದಾನಿವಾಸ ಸೀಮೆಯ ನಾಗಲಾಪುರವನ್ನು ದಾನಮಾಡಿರುವುದಾಗಿ ಈ ಪ್ರಕಾರ 15 ವರಹದ ಕಂದಾಯವನ್ನು ವಂಶ ಪಾರಂಪರ್ಯವಾಗಿ ಮಠಕ್ಕೆ ಸಲ್ಲಿಸಬೇಕೆಂದು ತಿಳಿಸಲಾಗಿದೆ.[29]

ಕ್ರಿ.ಶ. 1674ರ ಕಾಲಕ್ಕೆ ಸೇರಿದ ಮತ್ತೊಂದು ದಾಖಲೆಯಲ್ಲಿ ಇಮ್ಮಡಿ ಸೋಮಶೇಖರ ನಾಯಕರ ಪತ್ನಿ ಚೆನ್ನಮ್ಮಾಜಿಯವರು ತುಂಗಭದ್ರಾ ನದಿಯ ತೀರದ ಕ್ರೋಧ ಮುನಿ ಆಶ್ರಮದ ವ್ಯಾಪ್ತಿಯ ದಾನಿವಾಸ ಸೀಮೆಯ ನಾಗಲಾಪುರದ ತುಂಬೇ ಹಕ್ಲುವಿನ 15 ವರಹ ಉತ್ಪತ್ತಿಯುಳ್ಳ ಭೂಮಿಯನ್ನು ದಾನಮಾಡಿದ್ದು, ಈ ಭೂಮಿಯ ಹಕ್ಕನ್ನು ದಾನ ಪಡೆದುಕೊಂಡವರು ವಂಶಪಾರಂಪರ್ಯವಾಗಿ ನಡೆಸಿಕೊಂಡು ಮಠಕ್ಕೆ ಕಾಲಕಾಲಕ್ಕೆ ಸಲ್ಲಿಸಬೇಕೆಂದು ತಿಳಿಸಲಾಗಿದೆ.[30]

ಕ್ರಿ.ಶ. 1665 ರಲ್ಲಿ ಹಿರಿಯ ಸೋಮಶೇಖರ ನಾಯಕನು ತಿರುಮಲಗೆ ಬರೆದ ಪತ್ರದಲ್ಲಿ ಶಾರದಾ ಚಂದ್ರಮೌಳೇಶ್ವರರ ಸೇವೆಗೆ 300 ವರಹ ಬೆಲೆಬಾಳುವ ಕಂದಿಕೆರೆ ಸೀಮೆಯ ಎರೇಹಳ್ಳಿ ಗ್ರಾಮವನ್ನು ದಾನವಾಗಿ ನೀಡಿರುವುದು ತಿಳಿಯುತ್ತದೆ.[31]

ಕ್ರಿ.ಶ. 1673ರ ಕಾಲಕ್ಕೆ ಚೆನ್ನಮ್ಮಾಜಿಯು ಭದ್ರಯ್ಯನಿಗೆ ಆದೇಶಿಸಿದ ಪತ್ರದಲ್ಲಿ ಕಡೂರ ಸೀಮೆಯ ಲಿಂಗಾಪುರ ಗ್ರಾಮವನ್ನು ಶೃಂಗೇರಿ ಸ್ವಾಮಿಗೆ ಹಸ್ತಾಂತರಿಸುವಂತೆ ಆದೇಶಿಸಲಾಗಿದೆ.[32]

ಕ್ರಿ.ಶ. 1674ರಲ್ಲಿ ಚೆನ್ನಮ್ಮಾಜಿಯು ಆವಿನಹಳ್ಳಿ ನರಸಪ್ಪಯ್ಯಗೆ ಬರೆದ ಪತ್ರದಲ್ಲಿ ವೃತ್ತವೊಂದಕ್ಕೆ 15 ವರಹಗಳ ಉತ್ಪತ್ತಿಯುಳ್ಳ ದಾನಿವಾಸ ಸೀಮೆಯ ಭೂಮಿಯನ್ನು ಹೆಬ್ಬಳ್ಳಿ ಕೊನೆರಿ ಭಟ್ಟರಿಗೆ ಸರ್ವಮಾನ್ಯವಾಗಿ, ಶಿವಾರ್ಪಿತವಾಗಿ ದಾನ ಮಾಡಿರುವುದನ್ನು ಕಾಣಬಹುದಾಗಿದೆ.[33]

ಚೆನ್ನಮ್ಮಾಜಿ ಕಾಲಕ್ಕೆ ಸೇರಿದ ಮತ್ತೊಂದು ದಾಖಲೆಯಲ್ಲಿ ಹೆಬ್ಬಳ್ಳಿ ಕೊನೆರಿ ಭಟ್ಟರು ಸೋಮಶೇಖರಪುರದ ಮಹಾಜನರಿಗೆ ಬರೆದ ಪತ್ರದಲ್ಲಿ ವಂಶಪಾರಂಪರ್ಯವಾಗಿ ನಮಗೆ ಶಾಸನಬದ್ಧವಾಗಿ ಬಂದ 15 ವರಹದ ಉತ್ಪತ್ತಿಯುಳ್ಳ ದಾನಿವಾಸ ಸೀಮೆಯ ಭೂಮಿಯನ್ನು ತನ್ನ ಪೂರ್ವಿಕರಿಗೆ ಅಕ್ಷಯ ಪುಣ್ಯ ಲೋಕ ಪ್ರಾಪ್ತಿಯಾಗಲೆಂದು ಶೃಂಗೇರಿ ಶ್ರೀ ಶಾರದಾ

ಚಂದ್ರಮೌಳೇಶ್ವರರಿಗೆ ನಿತ್ಯ ನೈವೇದ್ಯ, ತುಪ್ಪದ ನಂದಾ ದೀಪ, ಉಪಾಧಿಗಳಿಗೆ ದಾನ ಮಾಡಿರುವುದು ಮತ್ತು ಈ ಪಟ್ಟಿಯನ್ನು ಸೋಮಶೇಖರಪುರದ ಮಹಾಜನಗಳ ಸಮ್ಮುಖದಲ್ಲಿ ಶೃಂಗೇರಿ ಮಠಕ್ಕೆ ದಾನಮಾಡಿರುವುದನ್ನು ಸ್ಪಷ್ಟೀಕರಿಸುತ್ತದೆ.[34]

ಕ್ರಿ.ಶ. 1683ರಲ್ಲಿ ಚೆನ್ನಮ್ಮಾಜಿಯವರ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಭದ್ರಯ್ಯಗೆ ಬರೆದ ಪತ್ರದಲ್ಲಿ ಕಡೂರು ಸೀಮೆಯ ಲಿಂಗಾಪುರ ಗ್ರಾಮವನ್ನು ಶೃಂಗೇರಿ ಮಠಕ್ಕೆ ಉತ್ತಾರವಾಗಿ ನೀಡಬೇಕೆಂದು ಕಡೂರು ಪಾರುಪತ್ಯೆಗಾರ ವೀರಣ್ಣಗೆ ತಿಳಿಸಿರುವುದನ್ನು ಕಾಣಬಹುದು.[35]

ಇಮ್ಮಡಿ ಬಸವಪ್ಪನಾಯಕ

ಕ್ರಿ.ಶ. 1742ರ ಕಾಲಕ್ಕೆ ಸೇರಿದ ಕಡಿತದ ದಾಖಲೆಯಲ್ಲಿ ಶೃಂಗೇರಿ ಸ್ವಾಮಿಗಳು ಮೈಸೂರಿನ ನಾಗಾವಧಾನಿಯ ಮೊಮ್ಮಗ ಮತ್ತು ನಾಗಭಟ್ಟನ ಪುತ್ರ ನಾಗಭಟ್ಟನಿಗೆ ಕೊಟ್ಟ ಗೃಹ ನಿವೇಶನದ ದಾನ ಪಟ್ಟೆ ಪ್ರತಿಯಲ್ಲಿ ಹರಿಹರ ಕೇರಿಯ ದಕ್ಷಿಣದ ಸಾಲಿನಲ್ಲಿ ಹಿರಿಯಂಭಟ್ಟನ ಮನೆಯ ಪಶ್ಚಿಮಕ್ಕೆ ಇದ್ದ ಮೈಲಾರಭಟ್ಟನ ಮನೆಯು ಪ್ರಾಕು ಹರಾವರಿಯಾಗಿ ಬಂದಿದ್ದು, ಆ ನಿವೇಶನವನ್ನು ನಾಗಭಟ್ಟನಿಗೆ ದಾನ ನೀಡಿ ವಂಶಪಾರಂಪರ್ಯವಾಗಿ ಅನುಭವಿಸಿಕೊಂಡು ಬರುವಂತೆ ತಿಳಿಸಲಾಗಿದೆ.[36]

ಕ್ರಿ.ಶ. 1746ರ ಕಾಲಕ್ಕೆ ಸೇರಿದ ಕಡಿತದ ದಾಖಲೆಯಲ್ಲಿ ಬಿದನೂರಿನ ಧರ್ಮಾಧಿಕಾರಿ ವೆಂಕಟಾಚಲ ಜೋಯಿಸರಿಗೆ ವೀರ ರಾಘವ ಭಟ್ಟರಿಂದ ಶೃಂಗೇರಿಯಲ್ಲಿನ ಮನೆಯನ್ನು ಒಪ್ಪಿಸಿದ ಪಟ್ಟೆ ಪ್ರತಿಯಲ್ಲಿ ವೆಂಕಟಾಚಲ ಜೋಯಿಸರ ವಿನಂತಿಯಂತೆ ಶೃಂಗೇರಿಯಲ್ಲಿ ಮನೆ ಕಟ್ಟುವ ಸಲುವಾಗಿ ನಿವೇಶನ ಪಡೆಯಲು ಮೈಲಾರ ದೇವರ ಕೇರಿಯಲ್ಲಿನ ತೆಂಕಣ ಸಾಲಿನ ರಾಯಸ್ತ ಪರಮಯ್ಯನ ಮನೆ, ಮಲ್ಲಿಕಾರ್ಜುನನ ಮನೆ ಮತ್ತು ವೀರ ರಾಘವ ಭಟ್ಟರಿಂದ ಮಠಕ್ಕೆ ಬಂದ ಮನೆ ನಿವೇಶನವನ್ನು ಗುರುಗಳು ವೆಂಕಟಾಚಲ ಜೋಯಿಸರಿಗೆ ವಂಶ ಪಾರಂಪರ್ಯವಾಗಿ ಅನುಭವಿಸಿಕೊಂಡು ಹೋಗುವಂತೆ, ತಿಳಿಸಿರುವುದು.[37] ಗೃಹ ನಿವೇಶನ ದಾನ ಪಟ್ಟೆ ಪ್ರತಿಯಿಂದ ತಿಳಿಯುತ್ತದೆ. ಈ ಪತ್ರವನ್ನು ಬರೆದವನು ವೆಂಗಟಿಯ ಸೇನುಬೋವರ ಮಗ ಸದಾಶಿವಯ್ಯ. ಇಮ್ಮಡಿ ಬಸವಪ್ಪ ನಾಯಕನ ಕಾಲದ ಮತ್ತೊಂದು ದಾಖಲೆಯಲ್ಲಿ (ಕ್ರಿ.ಶ. 1746) ಶೃಂಗೇರಿ ಸ್ವಾಮಿಗಳು ಬಿದನೂರಿನ ರಾಮಚಂದ್ರ ಭಟ್ಟರ ಮಗ ರಾಮಾಚಾರ್ಯರಿಗೆ ಪೇಟೆ ರಾಜ ಬೀದಿಯ ಹೊಸ ಪೇಟೆ ಮೂಡಣ ಸಾಲಿನಲ್ಲಿ ವೆಂಕಟೇಶ್ವರ ದೇವಸ್ಥಾನದ ಹತ್ತಿರದ ಬಾಬು ಶೆಟ್ಟಿಯ ಮಗ ಅನಂತನ ಮನೆಯಿದ್ದು ಅವನು ಊರುಬಿಟ್ಟು ಹೋಗಿದ್ದರಿಂದ ಆ ಮನೆಯನ್ನು 6 ಹಣುವಿಗೆ ಅಂಗಡಿಯನ್ನು ನಡೆಸಿಕೊಂಡು

ಹೋಗಲು ದಾನ ಮಾಡಿರುವ ಮತ್ತು ವಂಶಪಾರಂಪರ್ಯವಾಗಿ ಅನುಭವಿಸಿಕೊಂಡು ಹೋಗುವಂತೆ ಅಂಗಡಿ ಮನೆಯ ನಿರೂಪದಲ್ಲಿ ತಿಳಿಸಲಾಗಿದೆ.[38]

ಕ್ರಿ.ಶ. 1746ರ ಕಾಲಕ್ಕೆ ಸೇರಿದ ದಾಖಲೆಯಲ್ಲಿ ಸಿದ್ದಪ್ಪಶೆಟ್ಟರ ಶಿವಪ್ಪನವರು ಕಾವಡಿ ತಿಮ್ಮಣ್ಣಗೆ ಬರೆದ ವಾಲೆ ಪ್ರತಿಯಲ್ಲಿ ಶಿರಕರಡಿ ಗ್ರಾಮವನ್ನು ಮಠಕ್ಕೆ ಉತ್ತಾರವಾಗಿ ಬಿಟ್ಟಿದ್ದು, ಈ ಗ್ರಾಮದ ಒಕ್ಕಲು ರೈತರು ದುರ್ಗದ ಕೋಟೆಯನ್ನು ಕಟ್ಟಲು ಅವಕಾಶ ನೀಡಬಾರದೆಂದು, ತಿಳಿಸಿರುವುದು ಕಂಡುಬರುತ್ತದೆ.[39]

ಇದೇ ಕಾಲಕ್ಕೆ ಸೇರಿದ ಮತ್ತೊಂದು ದಾಖಲೆಯಲ್ಲಿ ಸಿದ್ದಪ್ಪ ಶೆಟ್ಟರ ಶಿವಪ್ಪನವರು ಭುವನಗಿರಿ ದುರ್ಗದ ಥಾಣೆದಾರ್ ದೇವಪ್ಪನಿಗೆ ಬರೆದ ವಾಲೆ ಪ್ರತಿವೊಂದರಲ್ಲಿ ಹಿಂದೆ ಶೃಂಗೇರಿ ಮಠಕ್ಕೆ ಉತ್ತಾರವಾಗಿ ಬಿಟ್ಟಿದ್ದ ಬೆಳೆರೆ ಸೀಮೆಯ ಶಿರಕರಡ್ಡಿ ಗ್ರಾಮದ ಒಕ್ಕಲು ರೈತರು ಭುವನಗಿರಿ ಮಾರ್ಗದಲ್ಲಿ ಕೋಟೆ ಕಟ್ಟಲು ಅವಕಾಶ ನೀಡಬಾರದೆಂದು ಅಪ್ಪಣೆ ಮಾಡಿರುವುದನ್ನು ಕಾಣಬಹುದು.[40]

ಮುಮ್ಮಡಿ ಸೋಮಶೇಖರ ನಾಯಕ

ಕ್ರಿ.ಶ. 1757 ರಲ್ಲಿ ಶೃಂಗೇರಿ ಸ್ವಾಮಿಗಳು ಸೀಗೇಹಳ್ಳಿ ತಮ್ಮಣ್ಣನ ಮೊಮ್ಮಗ ಚೆನ್ನಪ್ಪನ ಪುತ್ರನಾದ ಪುಟ್ಟ ವೀರಪ್ಪಗೆ ಬರೆಸಿದ ಭೂಸ್ವಾಸ್ಥೆ ಪಟ್ಟಿಯಲ್ಲಿ ಶೃಂಗೇರಿ ಸ್ವಾಮಿಗಳು 18 ವರಹಗಳ ಉತ್ಪತ್ತಿಯುಳ್ಳ ವಿದ್ಯಾರಣ್ಯಪುರ ಭೂಮಿಯನ್ನು ಪುಟ್ಟವೀರಪ್ಪಗೆ ದಾನ ನೀಡಿರುವುದು ಈ ದಾಖಲೆಯಿಂದ ತಿಳಿಯುತ್ತದೆ.[41]

ಕ್ರಿ.ಶ. 1757 ರ ಕಾಲಕ್ಕೆ ಸೇರಿದ ಮತ್ತೊಂದು ದಾಖಲೆಯಲ್ಲಿ ಮುಮ್ಮಡಿ ಸೋಮಶೇಖರ ನಾಯಕನು ಸಿದ್ದಪ್ಪನಾಯಕನಿಗೆ ಬರೆದ ಪತ್ರದಲ್ಲಿ ಶೃಂಗೇರಿ ಸ್ವಾಮಿಗಳವರು ಬಿದನೂರಿಗೆ ಆಗಮಿಸಿದಾಗ ವೀರಮ್ಮಾಜಿಯವರು ಗುರುಗಳಿಗೆ ಸ್ಪಟಿಕದ ಲಿಂಗ ಮತ್ತು ರತ್ನಖಚಿತ ವೇಣುಗೋಪಾಲ ಸ್ವಾಮಿ ದೇವರುಗಳ ವಿಗ್ರಹವನ್ನು ನೀಡಿದ್ದು, ಈ ದೇವರುಗಳ ಅಮೃತಪಡಿ ನಂದಾ ದೀಪ ಸೇವೆಗಳಿಗೆ 360 ವರಹ ಮತ್ತು 4 ಹಣುವಿನ ಸ್ವಾಸ್ಥೆಯುಳ್ಳ ಭೂಮಿಯನ್ನು ಉತ್ತಾರವಾಗಿ ಮಠಕ್ಕೆ ದಾನ ಕೊಟ್ಟಿರುವುದನ್ನು ಕಾಣಬಹುದು.[42]

ಕ್ರಿ.ಶ. 1763ರ ಕಾಲಕ್ಕೆ ಸೇರಿದ ದಾಖಲೆಯಲ್ಲಿ ಶೃಂಗೇರಿ ಸ್ವಾಮಿಗಳು ಭುವನಗಿರಿ ದುರ್ಗದ ಚಾವಡಿ ವಿನಾಯಕ ದೇವರಿಗೆ ಸಮರ್ಪಿಸಿದ ಭೂಸ್ವಾಸ್ಥೆ ಪಟ್ಟಿ ಕ್ರಮವೆಂತೆಂದರೆ ಶೃಂಗೇರಿ ಜಗದ್ಗುರುಗಳು ದುರ್ಗದ ಮಹತ್ತಿನ ಮಠದ ಚಾವಡಿ ವಿನಾಯಕ ದೇವರ ಅಮೃತಪಡಿ, ನಂದಾದೀಪಕ್ಕೆ ಆರಗದ ಅಗ್ರಹಾರ ಸೀಮೆಯ ಶಂಕರಪುರದ 6 ವರಹ ಉತ್ಪತ್ತಿಯುಳ್ಳ ಭೂಮಿಯನ್ನು

ಸೇನುಬೋವ ಅಪ್ಪಣ್ಣಗೆ ದಾನವಾಗಿ ಬಿಟ್ಟಿದ್ದು, ಅಚಂದ್ರಾರ್ಕವಾಗಿ ದೇವರ ಸೇವೆಯನ್ನು ವಂಶ ಪಾರಂಪರ್ಯವಾಗಿ ನಡೆಸಿಕೊಂಡು ಹೋಗಬೇಕೆಂದು ತಿಳಿಸಲಾಗಿದೆ.[43] ಈ ಪಟ್ಟೆ ಬರೆದವನು ಸೇನುಬೋವ ವಿಶ್ವೇಶ್ವರಯ್ಯ.

ಕ್ರಿ.ಶ. 1763ರ ಕಾಲಕ್ಕೆ ಸೇರಿದ ಮತ್ತೊಂದು ದಾಖಲೆಯಲ್ಲಿ ಶೃಂಗೇರಿ ಸುಬ್ಬಾ ಭಟ್ಟರು ಮುಳುಬಾಗಿಲು ಶೇಷಭಟ್ಟರಿಗೆ ಬರೆದ ವಾಲೆ ಪ್ರತಿಯಲ್ಲಿ ಶೃಂಗೇರಿ ಮಠಕ್ಕೆ ಉತ್ತಾರವಾಗಿ ಬಿಟ್ಟಿದ್ದ ದುರ್ಗದ ಮಠದ ಸ್ವಾಸ್ಥೆಯೊಳಗಿನ ಶಂಕರಾಪುರ ಗ್ರಾಮದ 16 ಖಂಡುಗ ಸ್ವಾಸ್ಥೆಯುಳ್ಳ, 6 ವರಹ ಉತ್ಪತ್ತಿಯುಳ್ಳ ಭೂಮಿಯನ್ನು ಸೇನುಬೋವ ಅಪ್ಪಣ್ಣಗೆ ಭುವನಗಿರಿದುರ್ಗದ ಮಹತ್ತಿನ ಮಠದ ಚಾವಡಿ ವಿನಾಯಕ ದೇವರ ಅಮೃತಪಡಿ, ನಂದಾ ದೀಪ ಸೇವೆಗೆ ಉತ್ತಾರವಾಗಿ ಬಿಟ್ಟಿರುವುದನ್ನು ಕಾಣಬಹುದು.[44]

5.3 ಶೃಂಗೇರಿ ಮಹಾಸಂಸ್ಥಾನ ಮತ್ತು ಮರಾಠರು: ಕ್ರಿ.ಶ. 1705 ರಿಂದ 1857

ಶೃಂಗೇರಿ ಮತ್ತು ಮರಾಠರ ನಡುವಿನ ಸಂಬಂಧಗಳ ಮೇಲೆ ಬೆಳಕು ಚೆಲ್ಲುವ ಸುಮಾರು 18 ದಾಖಲೆಗಳು ಲಭ್ಯವಾಗಿವೆ, ಅವುಗಳಲ್ಲಿ 12 ದಾಖಲೆಗಳು ಪ್ರಮುಖವಾದವುಗಳಾಗಿವೆ.

ಶೃಂಗೇರಿ ಮತ್ತು ಮರಾಠರ ನಡುವೆ ಇರುವ ಆರ್ಥಿಕ ಸಂಬಂಧಗಳ ಬಗೆಗಿನ ದಾಖಲೆಗಳನ್ನು ಗಮನಿಸಿದಾಗ ಮರಾಠರ ಪೇಶ್ವೆಗಳು, ಶಿಂಧೆ, ಹೋಳ್ಕರ್, ಘೋರ್ಪಡೆ ಮೊದಲಾದ ಪ್ರಮುಖರು ಶೃಂಗೇರಿ ಮಠಕ್ಕೆ ದಾನ ಧರ್ಮಗಳನ್ನು ಮಾಡಿ ತಮ್ಮ ಭಕ್ತಿಯನ್ನು ಸಮರ್ಪಿಸಿರುವುದನ್ನು ಕಾಣಬಹುದು.

ಬ್ರಿಟಿಷರು, ಹೈದರಾಬಾದಿನ ನಿಜಾಮ, ಹೈದರಾಲಿ, ಟಿಪ್ಪು ಮುಂತಾದ ಸಮಕಾಲೀನ ಅಧಿಕಾರಿಗಳೊಂದಿಗೆ ಸಂಘರ್ಷಗಳಲ್ಲಿ ತೊಡಗಿಕೊಂಡಿದ್ದರಿಂದ ಅವರು ಶೃಂಗೇರಿಯೊಂದಿಗೆ ಹೆಚ್ಚು ಆರ್ಥಿಕ ಸಂಬಂಧಗಳನ್ನು ಹೊಂದಲು ಸಾಧ್ಯವಾಗಲಿಲ್ಲವಾದರೂ, ಲಭ್ಯವಿರುವ ಕೆಲವು ದಾಖಲೆಗಳು ಅವರ ಆರ್ಥಿಕ ಸಂಬಂಧಗಳ ಮೇಲೆ ಬೆಳಕು ಚೆಲ್ಲುತ್ತವೆ[45].

ಕ್ರಿ.ಶ. 1738 ರ ಕಾಲಕ್ಕೆ ಸೇರಿದ ಪತ್ರದಲ್ಲಿ ಮರಾಠರ ದೊರೆ ಛತ್ರಪತಿ ಶಂಭುವು ಶೃಂಗೇರಿ ಮಠಕ್ಕೆ ಪೂಜಾ ನೈವೇದ್ಯಗಳಿಗಾಗಿ 200 ಹಣವನ್ನು ನೀಡಿರುವುದನ್ನು ಕಾಣಬಹುದು[46].

ಮರಾಠರ ಹಿಂದೂ ರಾವ್ ಘೋರ್ಪಡೆಯವರು ತನ್ನ ಅಧಿಕಾರಿ ರಘುನಾಥ್‌ರಾವ್ (ಹೆಜಿಬ್ ಆಫ್ ಬಿದನೂರು) ಬಿದನೂರಿನ ಅಧಿಕಾರಿ ಇವರಿಗೆ ಪತ್ರದಲ್ಲಿ 100 ಸವಣೂರು ಹಣವನ್ನು ಪೂಜಾ ನೈವೇದ್ಯ ಮತ್ತು ದೀಪಾರಾಧನೆಗಳಿಗೆ ಮಂಜೂರು ಮಾಡಿರುವುದನ್ನು ತಿಳಿಸಲಾಗಿದೆ. ಮತ್ತೊಂದು ದಾಖಲೆಯಲ್ಲಿ ಗುರುಗಳ ಅನುಷ್ಠಾನಕ್ಕೆ 6 ಮಾರು (1 ಮಾರು–16 ಎಕರೆ) ಸರ್ವಮಾನ್ಯ

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

ಭೂಮಿಯನ್ನು ಧರ್ಮಕ್ಕೆ ಬಳಸುವಂತೆ ತಿಳಿಸಲಾಗಿದೆ. ಇದೇ ಕಾಲಕ್ಕೆ ಸೇರಿದ ಮತ್ತೊಂದು ದಾಖಲೆಯಲ್ಲಿ ರಟ್ಟಿಹಳ್ಳಿ (ಪರಗಣ), ಮೈಲಾಪುರ, ಮಲ್ಲಾಪುರ, ಸೋಮ್ಲಾಪುರ ಮುಂತಾದ ಇನಾಮ್ ಗ್ರಾಮಗಳನ್ನು ಶೃಂಗೇರಿ ಮಠಕ್ಕೆ ನೀಡಲಾಗಿದೆ[47].

ಈ ದಾಖಲೆಗಳನ್ನು ಗಮನಿಸಿದಾಗ ಮರಾಠರ ಪ್ರಮುಖರೆಲ್ಲಾ ಮಠದೊಂದಿಗೆ ಗೌರವಯುತವಾದ ಸಂಬಂಧಗಳನ್ನಿರಿಸಿಕೊಂಡಿದ್ದರೂ ಒಂದು ಘಟನೆ ಮಾತ್ರ ಕಹಿನೆನಪಾಗಿ ಚರಿತ್ರೆಯಲ್ಲಿ ದಾಖಲಾಗಿದೆ.

ಮೂರನೇ ಆಂಗ್ಲೋ–ಮೈಸೂರು ಯುದ್ಧವು (ಕ್ರಿ.ಶ. 1790–92) ನಡೆಯುತ್ತಿದ್ದಾಗ, ಮರಾಠ ದಂಡನಾಯಕ ಪರಶುರಾಮ ಭಾವುವು ಬಿದನೂರಿನ ಮೇಲೆ ದಾಳಿ ಮಾಡಿದಾಗ ರಘುನಾಥರಾವ್ ಪಟವರ್ಧನನ ನೇತೃತ್ವದಲ್ಲಿ ಪಿಂಡಾರಿಗಳು ಮತ್ತಿತರ ಪುಂಡರ ಸೈನ್ಯದ ತುಕಡಿಯೊಂದು ಕ್ರಿ.ಶ. 1791 ರಲ್ಲಿ ಶೃಂಗೇರಿ ಮಠದ ಮೇಲೆ ದಾಳಿ ಮಾಡಿ ಮಠವನ್ನು ಕೊಳ್ಳೆಹೊಡೆದು, ಸುಮಾರು ಅರವತ್ತು ಲಕ್ಷ ರೂಪಾಯಿ ಬೆಲೆ ಬಾಳುವ ವಸ್ತುಗಳ ಅಪಹರಣವೂ ಆಯಿತು. ಆನಂತರ ಪೇಶ್ವೆ ಸವಾಯಿ ಮಾಧವರಾವ್ ನಾರಾಯಣರಾವ್‌ನು ಈ ಸುದ್ದಿಯನ್ನು ಕೇಳಿ ನೊಂದುಕೊಂಡು ಕೊಳ್ಳೆಹೊಡೆದ ವಸ್ತುಗಳನ್ನೆಲ್ಲಾ ಮಠಕ್ಕೆ ಹಿಂತಿರುಗಿಸಿ ವಸ್ತುಗಳು ಮುಟ್ಟಿದ ಬಗ್ಗೆ ಮಠದಿಂದ ರಶೀದಿ ಪಡೆಯುವಂತೆ ಪರಶುರಾಮ ಭಾವುವಿಗೆ ಆಜ್ಞಾಪಿಸಿದನು. ಆ ವಸ್ತುಗಳನ್ನೆಲ್ಲಾ ತಿರುಗಿ ಸಲ್ಲಿಸುವುದಾಗಿ ಪರಶುರಾಮನು ಪೇಶ್ವೆಗೆ ಆಶ್ವಾಸನೆ ನೀಡಿರುವುದನ್ನು ಕಾಣಬಹುದು.

ಕ್ರಿ.ಶ. 1739–40ರಲ್ಲಿ ಪೇಶ್ವೆ ಬಾಜಿರಾಯನು ಶೃಂಗೇರಿ ಜಗದ್ಗುರುಗಳಿಗೆ ಬರೆದ ಪತ್ರದಲ್ಲಿ ಪುಣೆ ಪ್ರಾಂತ್ಯದ ಉಮರಾವು ಪ್ರದೇಶದ ನೀರಾವರಿಯುಳ್ಳ ಫಲವತ್ತಾದ ಭೂಮಿ ಹಾಗೂ ಗಂಗಾ ತಡಿ ಸಮೀಪದ ಎಲ್ಲಾ ಭೂಮಿಯನ್ನು ಶೃಂಗೇರಿ ಮಠಕ್ಕೆ ದಾನ ಮಾಡಿರುವುದನ್ನು ಕಾಣಬಹುದು. ಜನತೆಯ ಕಲ್ಯಾಣಕ್ಕಾಗಿ ಈ ಭೂಮಿಯನ್ನು ದಾನಮಾಡಿರುವುದು ದಾಖಲೆಯಿಂದ ತಿಳಿಯುತ್ತದೆ. ಪೇಶ್ವೆಯು ಗುರುಗಳಿಗೆ ಪ್ರತಿ ವರ್ಷವು ಸಂದರ್ಶನವಿತ್ತು ಅಗ್ರಪೂಜೆ ಸ್ವೀಕರಿಸಬೇಕೆಂದು ವಿನಂತಿಸಿಕೊಂಡಿದ್ದಾನ[48].

ಕ್ರಿ.ಶ. 1793–94ರಲ್ಲಿ ಪುಣೆಗೆ ಭೇಟಿ ನೀಡಿದ ಮಹದಾಜಿ ಶಿಂಧೆಯು ತೃತೀಯ ಸಚ್ಚಿದಾನಂದ ಭಾರತೀ ಮಹಾಸ್ವಾಮಿಗಳಿಗೆ ಪಿಂಪಳಗಾವ ಎಂಬ ಹಳ್ಳಿಯನ್ನು ದಾನ ಮಾಡಿದನು.[49]

ಶಾರದಾಂಬೆ ಪೂಜೆ ದೀಪೋತ್ಸವ ಮತ್ತು ಸಂತರ್ಪಣೆಗೋಸ್ಕರ ತೃತೀಯ ಸಚ್ಚಿದಾನಂದ ಭಾರತೀ ಮಹಾಸ್ವಾಮಿಗಳು ರಘುಜಿ ಬೋಂಸ್ಲೆಯಿಂದ 15000 ಬೆಳ್ಳಿಯ ನಾಣ್ಯಗಳನ್ನು ಪಡೆದರೆಂದು ಪತ್ರದಿಂದ ತಿಳಿಯುತ್ತದೆ.[50]

ಮತ್ತೊಂದು ದಾಖಲೆಯಲ್ಲಿ ಗುರುಗಳ ಅನುಷ್ಠಾನಕ್ಕೆ 9 ಮಾರು (1 ಮಾರು–16 ಎಕರೆ) ಸರ್ವಮಾನ್ಯ ಭೂಮಿಯನ್ನು ಧರ್ಮಕ್ಕೆ ಬಳಸುವಂತೆ ತಿಳಿಸಲಾಗಿದೆ. ಇದೇ ಕಾಲಕ್ಕೆ ಸೇರಿದ ಮತ್ತೊಂದು ದಾಖಲೆಯಲ್ಲಿ ರಟ್ಟಿಹಳ್ಳಿ (ಪರಗಣ), ಮೈಲಾಪುರ, ಸೋಮ್ಲಾಪುರ, ಮಲ್ಲಾಪುರ ಮುಂತಾದ ಇನಾಂ ಗ್ರಾಮಗಳನ್ನು ಶೃಂಗೇರಿ ಮಠಕ್ಕೆ ನೀಡಲಾಗಿದೆ.[51]

ಈ ದಾಖಲೆಗಳನ್ನು ಗಮನಿಸಿದಾಗ ಮರಾಠರು ಕೂಡ ಶೃಂಗೇರಿಗೆ ತಮ್ಮ ಆರ್ಥಿಕ ಸಹಾಯ ನೀಡಿ, ಮಠವು ಸೈನ್ಯದ ದಾಳಿಗೆ ತುತ್ತಾಗಿ ಉಂಟಾದ ಹಾನಿಯನ್ನು ಕಂಡು, ಲೂಟಿಗೊಳಗಾದ ಸುಮಾರು 60 ಲಕ್ಷ ರೂಪಾಯಿ ಬೆಲೆಬಾಳುವ ವಸ್ತುಗಳನ್ನು ಹಿಂದಿರುಗಿಸುವಂತೆ ಆಜ್ಞೆ ಹೊರಡಿಸಿರುವುದನ್ನು ಮತ್ತು ಮಠವು ಸಂಕಷ್ಟದಲ್ಲಿದ್ದಾಗ ಅದಕ್ಕೆ ಸಹಾಯ ಮಾಡಿ ಭಕ್ತಿ ಗೌರವಗಳನ್ನು ಸಮರ್ಪಿಸಿರುವುದುನ್ನು ಕಾಣಬಹುದು.[52]

5.4 ಶೃಂಗೇರಿ ಮಹಾ ಸಂಸ್ಥಾನ ಮತ್ತು ಹೈದರಾಲಿ ಮತ್ತು ಟಿಪ್ಪು ಸುಲ್ತಾನ್: ಕ್ರಿ.ಶ. 1761 ರಿಂದ 1799

ಹಿಂದೂ ಅರಸರುಗಳು ಶೃಂಗೇರಿ ಜಗದ್ಗುರುಗಳನ್ನು ಹಾಗೂ ಅವರ ಮಠವನ್ನು ಭಕ್ತಿಯಿಂದ ಕಾಣುತ್ತಿದ್ದರೆಂಬುದರಲ್ಲಿ ಆಶ್ಚರ್ಯವೇನಿಲ್ಲ, ಆದರೆ ಮುಸಲ್ಮಾನ ದೊರೆಗಳಾದ ಹೈದರಾಲಿ ಮತ್ತು ಟಿಪ್ಪು ಶೃಂಗೇರಿ ಮಠದೊಂದಿಗೆ ನಿಕಟ ಸಂಬಂಧವನ್ನಿರಿಸಿ ಕೊಂಡಿರುವುದು ವಿಶೇಷ ಸಂಗತಿಯಾಗಿದೆ.

ಶೃಂಗೇರಿ ಮಹಾ ಸಂಸ್ಥಾನ ಮತ್ತು ಹೈದರಾಲಿ ಹಾಗೂ ಟಿಪ್ಪು ಸುಲ್ತಾನರ ನಡುವಿನ ಸಂಬಂಧಗಳ ಮೇಲೆ ಬೆಳಕು ಚೆಲ್ಲುವ ಪ್ರಮುಖವಾದ ದಾಖಲೆಗಳೆಂದರೆ ಸನ್ನದುಗಳು ಮತ್ತು ಫರ್ಮಾನುಗಳು. ಆದರೆ ಈ ದಾಖಲೆಗಳು ಕೇವಲ ಆಡಳಿತ ಮತ್ತು ಧಾರ್ಮಿಕ ವಿಚಾರಗಳಿಗೆ ಸಂಬಂಧಪಟ್ಟವುಗಳಾಗಿವೆ. ಇಂತಹ ದಾಖಲೆಗಳನ್ನು ಪರಿಶೀಲಿಸಿದಾಗ ಹೈದರಾಲಿ ಮತ್ತು ಅವನ ಮಗ ಟಿಪ್ಪು ಸುಲ್ತಾನರು ಶೃಂಗೇರಿಯೊಂದಿಗೆ ಹೊಂದಿದ್ದ ಸಾಮರಸ್ಯ ಬಹುಶಃ ಅವರ ರಾಜ್ಯ ಸುಭದ್ರವಾಗಿರಲು ಮತ್ತು ಆಡಳಿತಾತ್ಮಕವಾಗಿ ಅನಿವಾರ್ಯವಾಗಿತ್ತು. ಕಾರಣ ಶೃಂಗೇರಿ ಸಂಸ್ಥಾನವು ಒಂದು ಸ್ವತಂತ್ರ ಜಹಗೀರಾಗಿದ್ದು ತನ್ನದೇ ಆದ ಆಡಳಿತಾತ್ಮಕ ಪ್ರಭಾವ ಹೊಂದಿದ್ದು ಶೃಂಗೇರಿ ಸಂಸ್ಥಾನದ ವಿಶ್ವಾಸಗಳಿಸಲು ಸಮಕಾಲೀನ ಎಲ್ಲಾ ರಾಜಮನೆತನಗಳು ಪ್ರಯತ್ನಿಸುತ್ತಿದ್ದವು.

ಹೈದರಾಲಿಗೆ ಸಂಬಂಧ ಪಟ್ಟ ಹಾಗೆ ಹೆಚ್ಚಿನ ದಾಖಲೆಗಳು ಲಭ್ಯವಾಗಿಲ್ಲ, ಆದರೆ ಅವನ ಮಗ ಟಿಪ್ಪುವಿನ ಕಾಲಕ್ಕೆ ಸೇರಿದ ಆನೇಕ ದಾಖಲೆಗಳು ಲಭ್ಯವಾಗಿವೆ. ಈ ದಾಖಲೆಗಳನ್ನು ಪರಿಶೀಲಿಸಿದಾಗ ಟಿಪ್ಪುವು ಶತ್ರುಗಳ ಉಪಟಳ ಅಡಗಿಸಲು ಧರ್ಮ ಬಲವು ಅವಶ್ಯವೆಂದು ಮನಗಂಡಿದ್ದ, ತನ್ನ ಸಂಕಷ್ಟ

ನಿವಾರಣೆಗೆ ಮತ್ತು ರಾಜ್ಯದ ಸುಖ, ಸಮೃದ್ಧಿಗೆ ಜಗದ್ಗುರುಗಳಿಗೆ ಭಗವಂತನಲ್ಲಿ ಪ್ರಾರ್ಥಿಸಿ ಹೋಮ, ಹವನ ಮಾಡಿಸಿ, ಪ್ರಸಾದ ಮತ್ತು ಮಂತ್ರಾಕ್ಷತೆಯನ್ನು ಕಳುಹಿಸುವಂತೆ ಕೋರಿ, ತಾನು ಉಡುಗೊರೆಗಳನ್ನು ನೀಡಿರುವುದು ಮತ್ತು ಸಂಸ್ಥಾನವು ಸಂಕಷ್ಟದಲ್ಲಿದ್ದಾಗ ಅದಕ್ಕೆ ಸಹಾಯ ಮಾಡಿರುವುದು, ಮತ್ತು ಶೃಂಗೇರಿ ಮಠದ ಬ್ರಾಹ್ಮಣರಿಗೆ, ಸಂಸ್ಥಾನದ ಅಧಿಕಾರಿಗಳು ತಮ್ಮ ಶಿಷ್ಯರಿಂದ ಆ ವ್ಯಾಪ್ತಿಯೊಳಗಿನ ಧರ್ಮಕಾಣಿಕೆಯನ್ನು ಸ್ವೀಕರಿಸುವುದನ್ನು ತಡೆಯಬಾರದೆಂದು ತಾಕೀತು ಮಾಡಿರುವುದು, ಮರಾಠರ ಸೈನ್ಯ ಶೃಂಗೇರಿ ಮಠವನ್ನು ಲೂಟಿ ಮಾಡಿದ ಸುದ್ದಿಯನ್ನು ಕೇಳಿದ ಟಿಪ್ಪು ಮಠದ ಜೀರ್ಣೋದ್ಧಾರಕ್ಕೆ ಮತ್ತು ಶ್ರೀ ಶಾರದಾಂಬೆಯ ಪುನರ್ ಪ್ರತಿಷ್ಠಾಪನೆಗೆ 400 ರಹತಿಗಳನ್ನು ದಾನವಾಗಿ ನೀಡಿರುವುದು ಕುತೂಹಲಕಾರಿಯಾದ ಅಂಶಗಳು. ಮಠದ ಪುನಶ್ಚೇತನಕ್ಕೆ ಆರ್ಥಿಕ ಸಹಾಯ ಮಾಡಿರುವುದು, ಮುಂತಾದ ದಾಖಲೆಗಳನ್ನು ಗಮನಿಸಿದಾಗ, ಟಿಪ್ಪು ಶೃಂಗೇರಿಯಲ್ಲಿ ನಡೆಯುವ ಧಾರ್ಮಿಕ ಚಟುವಟಿಕೆಗಳಿಗೆ ತಗಲುವ ವೆಚ್ಚವನ್ನು ತಾನೇ ಭರಿಸುವುದಲ್ಲದೆ, ಮಠದ ವ್ಯಾಪ್ತಿಯಲ್ಲಿ ಅಧಿಕಾರವನ್ನು ಸ್ವತಂತ್ರವಾಗಿ ನಡೆಸಲು ಅವಕಾಶ ಮಾಡಿಕೊಟ್ಟು, ತನ್ನ ಅಧಿಕಾರಿಗಳು ಶೃಂಗೇರಿ ಮಠದ ಅಧಿಕಾರಯುತ ವಿಚಾರಗಳಲ್ಲಿ ಹಸ್ತಕ್ಷೇಪ ಮಾಡದಂತೆ ತಾಕೀತು ಮಾಡಿರುವುದು ಪರೋಕ್ಷವಾಗಿ ಮಠಕ್ಕೆ ಆರ್ಥಿಕ ಬೆಂಬಲವನ್ನು ನೀಡಿ ಮಠದ ಆರ್ಥಿಕ ಅಭಿವೃದ್ಧಿಗೆ ಸಹಾಯ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದನೆಂಬುದು ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗುತ್ತದೆ.

ಕ್ರಿ.ಶ. 1760-61ರಲ್ಲಿ ಶೃಂಗೇರಿ ಜಗದ್ಗುರುಗಳು ಪುಣೆಗೆ ಸಂದರ್ಶನವಿತ್ತಾಗ ಹೈದರಾಲಿಯು ಗುರುಗಳ ಯಾತ್ರೆಯು ಸುಖದಾಯಕವಾಗಲೆಂದು 1, ಆನೆ, 5.ಕುದುರೆಗಳು, 5.ಒಂಟೆಗಳು, 1.ಪಲ್ಲಕಿ, 10,500 ರೂಪಾಯಿಗಳು ಮತ್ತು ಅಮೂಲ್ಯವಾದ ಉಡುಗೊರೆಗಳನ್ನು ನೇಡಿರುವುದನ್ನು ಕಾಣಬಹುದು.[53]

ಕ್ರಿ.ಶ. 1795 ಜೂನ್ 24ರಂದು ಟಿಪ್ಪುಸುಲ್ತಾನ್, ಶೃಂಗೇರಿ ಶ್ರೀಗಳಿಗೆ (ಸಚ್ಚಿದಾನಂದ ಭಾರತಿ) ಈ ಪತ್ರದಲ್ಲಿ ಟಿಪ್ಪುಸುಲ್ತಾನ್ ಮೂರು ಅಂಶಗಳಲ್ಲಿ ನಂಬಿಕೆಯಿಟ್ಟು ಬಲವನ್ನು ವೃದ್ಧಿಸಿಕೊಂಡು ಯಶಸ್ಸು ಸಾಧಿಸಬಹುದೆಂದು ನಂಬಿದ್ದನು. ಟಿಪ್ಪುವು ನಂಬಿಕೊಂಡ ಬಲಗಳೆಂದರೆ ದೇವರದಯೆ, ಜಗದ್ಗುರುಗಳ ಆಶೀರ್ವಾದ, ಆಯುಧ ಬಲ ಟಿಪ್ಪುಸುಲ್ತಾನ್‌ನನ್ನು ಸ್ಪಟಿಕ ಲಿಂಗವನ್ನು ಗುರುಗಳಿಗೆ ಕಳುಹಿಸಿಕೊಟ್ಟು ಅದನ್ನು ಪೂಜಿಸುವಂತೆ ವಿಶೇಷವಾಗಿ ವಿನಂತಿಸಿದ್ದಾನೆ. ಜೊತೆಗೆ ಒಂದು ಜೊತೆ ಶಾಲನ್ನು ಕಳುಹಿಸುವುದರ ಜೊತೆಗೆ ಶೃಂಗೇರಿಗೆ ಭೇಟಿ ನೀಡುವ ಇಚ್ಛೆಯನ್ನು ವ್ಯಕ್ತಪಡಿಸಿದ್ದಾನೆ. ಆದರೆ ಅವನ ಶೃಂಗೇರಿ ಭೇಟಿಯ ಅಪೇಕ್ಷೆಯು ನೆರವೇರಲಿಲ್ಲ.[54]

ಕ್ರಿ.ಶ. 1796ರಲ್ಲಿ ಸಚ್ಚಿದಾನಂದ ಭಾರತಿ ಸ್ವಾಮಿಗಳಿಗೆ ಈ ಪತ್ರದಲ್ಲೂ ಸ್ವಾಮೀಜಿಯವರ ಪವಿತ್ರ ಸ್ಥಳಗಳ ಯಾತ್ರೆಗೆ ಬೇಕಾದ ರಹದಾರಿಯನ್ನು ಮಾಡಿಸಿ ಕಳುಹಿಸಿಕೊಡುತ್ತ ಸ್ವಾಮೀಜಿಯವರು ಪ್ರತಿದಿನ ಈಶ್ವರನಿಗೆ ತ್ರಿಕಾಲ ಪೂಜೆ ಸಲ್ಲಿಸಿ ಸರ್ಕಾರದ ಶ್ರೇಯೋಭಿವೃದ್ಧಿ ಪ್ರಾರ್ಥಿಸುವಂತೆ ವಿನಂತಿಸಿದ್ದಾನೆ.[55]

ಕ್ರಿ.ಶ. 1796ರಲ್ಲಿ ಟಿಪ್ಪು ಸಚ್ಚಿದಾನಂದ ಭಾರತಿ ಸ್ವಾಮಿಗಳಿಗೆ ಬರೆದ ಪತ್ರದಲ್ಲಿ ಮಠಕ್ಕೆ ತುಂಟತನವನ್ನು ಮಾಡಿದ ದುಷ್ಕರ್ಮಿಗಳನ್ನು ಶಿಕ್ಷಿಸಬೇಕೆಂದು ವಿನಂತಿಸಿದ್ದಾನೆ. ಮಠದ ವ್ಯಾಪ್ತಿಯಲ್ಲಿ ಬರುವ ದುಷ್ಕರ್ಮಿಗಳನ್ನು ತಪ್ಪಿತಸ್ಥರನ್ನು ಶಿಕ್ಷಿಸುವಂತೆಗುರುಗಳನ್ನುಪ್ರಾರ್ಥಿಸಿಕೊಂಡಿರುತ್ತಾನೆ.[56]

ಕ್ರಿ.ಶ. 1798 ಟಿಪ್ಪುವಿನಿಂದ ಸಚ್ಚಿದಾನಂದ ಭಾರತಿಯವರಿಗೆ ಬರೆದ ಪತ್ರದಲ್ಲಿ ಟಿಪ್ಪುಸುಲ್ತಾನನು ಕಾಳಯುಕ್ತಿ ಸಂವತ್ಸರಕ್ಕೆ ತಯಾರಿಸಿದ ಪಂಚಾಂಗವನ್ನು ಕಳುಹಿಸಿಕೊಟ್ಟು ಶೃಂಗೇರಿ ಜೋಯಿಸರಿಗೆ ಪಂಚಾಂಗದ ಪ್ರಮುಖ ಶುಭದಿನಗಳನ್ನು ನಿರ್ಧರಿಸಿಲು ವಿನಂತಿಸಲಾಗಿದೆ. ಜೊತೆಗೆ ತಾವು ಮೂರು ಕಾಲವು ಈಶ್ವರನ ಪೂಜಿಸಲಾಗಿ ಶತ್ರು ನಾಶ ಹಾಗೂ ಸರಕಾರದ ಶ್ರೇಯೋಭಿವೃದ್ಧಿಗೆ ಪ್ರಾರ್ಥಿಸುವಂತೆ ಮಾಡಬೇಕೆಂದು ವಿನಂತಿಸಲಾಗಿದೆ.[57]

ಟಿಪ್ಪುಸುಲ್ತಾನ ಸಚ್ಚಿದಾನಂದ ಭಾರತಿ ಸ್ವಾಮೀಜಿ ಶೃಂಗೇರಿಯವರಿಗೆ ಶ್ರೀರಂಗಪಟ್ಟಣ ಹಾಗೂ ಮೈಸೂರಿಗೆ ಸ್ವಾಮಿಗಳ ಯಾತ್ರೆಗೆ ರಹದಾರಿಯನ್ನು ಕಳುಹಿಸಿಕೊಟ್ಟು ಕಳುಹಿಸಿದ ಪತ್ರದಲ್ಲಿ ಟಿಪ್ಪು ಸಚ್ಚಿದಾನಂದ ಭಾರತಿಗಳಿಗೆ ಬರೆದ ಪತ್ರದಲ್ಲಿ ಟಿಪ್ಪು 400 ರಹತಿಗಳು ಕಳುಹಿಸಿ ಶಾರದಮ್ಮನವರ ಪುನಃ ಪ್ರತಿಷ್ಠಾಪನೆ ಮತ್ತು ಸಂಪ್ರೋಕ್ಷಣೆ ಮಾಡುವಂತೆ ವಿನಂತಿಸಿರುತ್ತಾನೆ. ಮತ್ತು ಸಲಿಗೇಶ್ ಎಂಬ ಆನೆಯನ್ನು ಗೋಪಾಲ ಮತ್ತು ಅರಕೇರಿ ನಾರಾಯಣ ಇವರ ಮೂಲಕ ಕಳುಹಿಸಿ ತಲುಪಿದ ಮೇಲೆ ಸ್ವೀಕೃತಿಯನ್ನು ಕಳುಹಿಸಬೇಕೆಂದು ಮತ್ತು ಮಠಕ್ಕೆ ಧವಸ ದಾನ್ಯಗಳನ್ನು ಕಳುಹಿಸಿ ಶತ್ರು ನಾಶ ಪ್ರಜೆಗಳ ಒಳಿತಿಗಾಗಿ ಪ್ರಾರ್ಥಿಸಬೇಕಾಗಿ ವಿನಂತಿಸಿರುತ್ತಾನೆ.[58]

ಕ್ರಿ.ಶ.1791, ಬುಧವಾರ ಬರೆದ ಪತ್ರದ ಸಾರಾಂಶವೆಂದರೆ ಶತ್ರುಗಳ ಒಳಸಂಚನ್ನು ದಮನಮಾಡಲು ತಾವು ಶತಚಂಡಿ ಜಪ ಮಾಡುತ್ತಿರುವುದು ನಮಗೆ ತಿಳಿದಿದೆಯಷ್ಟೆ, ಅದಕ್ಕೆ ತಗಲುವ ವೆಚ್ಚದ ಪಟ್ಟಿಯನ್ನು ಸಿದ್ಧಪಡಿಸಿ ಕಳುಹಿಸುವುದು ಹಾಗೂ ಈ ಪತ್ರದಲ್ಲಿ ಟಿಪ್ಪು ಗುರುಗಳು ನೆರವೇರಿಸಿದ ಜಪ–ಪಾರಾಯಣ–ಹೋಮ ಹವನಗಳು ಇತ್ಯಾದಿಗಳಿಂದ ಶತ್ರು ವಿನಾಶ ಮತ್ತು ರಾಜ್ಯದ ಕ್ಷೇಮಾಭಿವೃದ್ಧಿಗೆ ಪ್ರಾರ್ಥಿಸಿ ಯಶಸ್ವಿಯಾಗಿ ನೆರವೇರಿರುವುದಕ್ಕೆ ಹರ್ಷ ವ್ಯಕ್ತಪಡಿಸಿರುತ್ತಾನೆ.[59]

ಕ್ರಿ.ಶ. 1791ರಲ್ಲಿ ಟಿಪ್ಪು – ಜಗದ್ಗುರುಗಳಿಗೆ ಬರೆದ ಪತ್ರದಲ್ಲಿ ಸಹಸ್ರ ಚಂಡಿ ಯಾಗವನ್ನು ಯಶಸ್ವಿಯಾಗಿ ನೇರವೇರಿಸಿದ್ದಕ್ಕೆ ಹರ್ಷ ವ್ಯಕ್ತ ಪಡಿಸುತ್ತಾನೆ. ನಗರದ ಅಧಿಕಾರಿಗೆ ದವಸ ಧಾನ್ಯಗಳನ್ನು

[illegible]

ಈ ಕಾರ್ಯಕ್ರಮಕ್ಕೆ ಕಳುಹಿಸಬೇಕೆಂದು ಆದೇಶಿಸಿ, ಅದನ್ನು ಸ್ವೀಕರಿಸಬೇಕೆಂದು ಗುರುಗಳಿಗೆ ವಿನಂತಿಸಿರುತ್ತಾನೆ.[60]

ಕ್ರಿ.ಶ. 1791ರಲ್ಲಿ ಟಿಪ್ಪು ಅಧಿಕಾರಿ ಮುನ್ಷಿ ನರಸಿಂಹ ಜಗದ್ಗುರುಗಳಿಗೆ ಬರೆದ ಪತ್ರದಲ್ಲಿ ಗೋಪಾಲ ಜೋಯಿಸರನ್ನು ಗುರುಗಳ ಜಪ ಮುಗಿಯುವವರೆಗೆ ಇರಿಸಿಕೊಳ್ಳಲು ಬರೆದ ಪತ್ರ ಕೊಂಡು ನಂತರ ಆಸ್ಥಾನಕ್ಕೆ ಮರಳಿ ಕಳುಹಿಸಿಕೊಡಬೇಕೆಂದು ಬರೆದಿದ್ದಾನೆ.[61]

ಕ್ರಿ.ಶ. 1791ರಲ್ಲಿ ಮುನ್ಷಿ ನರಸಯ್ಯ ಜಗದ್ಗುರುಗಳಿಗೆ ಬರೆದ ಪತ್ರದಲ್ಲಿ, ಗುರುಗಳು ನೆರವೇರಿಸಿದ ಸಹಸ್ರಚಂಡಿ ಜಪದ ದಾಖಲೆ ಪತ್ರಗಳನ್ನು ಸಿದ್ಧಪಡಿಸಿ ಸರ್ಕಾರಕ್ಕೆ ಕಳುಹಿಸಿಕೊಡಬೇಕೆಂದು ವಿನಂತಿಸಿಕೊಂಡಿರುತ್ತಾನೆ.[62]

ಕ್ರಿ.ಶ. 1791 ನವೆಂಬರ್ 15 ರಂದು ಮುನ್ಷಿ ನರಸಯ್ಯ – ಜಗದ್ಗುರುಗಳಿಗೆ ಬರೆದ ಪತ್ರದಲ್ಲಿ ಈ ಜಪಕ್ಕೆ ಅಗತ್ಯವಾದ ಬಂದೋಬಸ್ತನ್ನು– ಜಪತಪಗಳಿಗೆ ಅಡ್ಡಿಯಾಗದಂತೆ ದುಷ್ಕರ್ಮಿಗಳನ್ನು ತಡೆಗಟ್ಟಲು ಸೂಕ್ತ ಬಂದೋಬಸ್ತು ಮಾಡಿ, ಜಪವು ಸುಗಮವಾಗಿ ನಡೆಯುವಂತೆ ಮಾಡಬೇಕೆಂದು ಮಹಮದ್ ರಾಜಾಗೆ ಆದೇಶಿಸಲಾಗಿದೆ ಎಂದಿದ್ದಾನೆ.[63]

ಕ್ರಿ.ಶ. 1791 ನವೆಂಬರ್ 22 ರಂದು ಟಿಪ್ಪು – ಸಚ್ಚಿದಾನಂದಭಾರತೀಗಳಿಗೆ ಬರೆದ ಪತ್ರದಲ್ಲಿ ಮಠದಿಂದ ಬಂದ ಪತ್ರದ ಮುಖಾಂತರ ಶತ್ರುಗಳ ನಾಶಕ್ಕಾಗಿ, ಗುರುಗಳು ಮಾಡುತ್ತಿರುವ ಜಪದ ವಿಷಯ ತಿಳಿಯಿತು. ಮತ್ತು ಅದೇ ಪತ್ರದಲ್ಲಿ ಪರಶುರಾಮನಿಂದ 60 ಲಕ್ಷ ರೂಪಾಯಿಗಳನ್ನು ಪಡೆಯಬೇಕೆಂದು, ವಿನಂತಿಸಿಕೊಂಡು ಒಂದು ಮಂಡಲ ಮುಗಿಯುವವರೆಗೆ ಸಹಸ್ರ ಚಂಡಿ ಜಪವು ಮುಂದುವರಿಸಿಕೊಂಡು (1 ಮಂಡಲ=48 ದಿನಗಳು) ಹೋಗುವಂತೆ ವಿನಂತಿಸಿಕೊಂಡನು. ಗುರುಗಳ ಧರ್ಮಯಾತ್ರೆಗೆ ಸುಖಾಸಿನ ಪಲ್ಲಕ್ಕಿಯನ್ನು ಶೃಂಗೇರಿ ಗುರುಗಳಿಗೆ ಕಳುಹಿಸಿಕೊಟ್ಟಿರುವುದನ್ನು ತಿಳಿಸಲಾಗಿದೆ.[64]

ಕ್ರಿ.ಶ. 1791 ಡಿಸೆಂಬರ್ 1 ರಲ್ಲಿ ಟಿಪ್ಪು ಜಗದ್ಗುರುಗಳಿಗೆ ಬರೆದ ಪತ್ರ ಮಠಕ್ಕೆ ಸುಖಾಲಿಗರು ತೊಂದರೆ ಮಾಡುತ್ತಿರುವುದರಿಂದ ಅವರನ್ನು ಹದ್ದುಬಸ್ತಿನಲ್ಲಿಡಲು, ಕೊಪ್ಪ ಹೋಬಳಿ ಅಮೀನರಿಗೆ ಸೂಕ್ತ ಬಂದೋಬಸ್ತು ಮಾಡಬೇಕೆಂದು ಆದೇಶಿಸಿದ್ದನ್ನು ತಿಳಿಸಿದ ಪತ್ರ [65]

ಕ್ರಿ.ಶ. 1791 ರಲ್ಲಿ ಟಿಪ್ಪು ಅಮೀನ ಮತ್ತು ಕಿಲ್ಲೇದಾರರಿಗೆ ಆದೇಶಿಸಿದ ಪತ್ರದಲ್ಲಿ ಶೃಂಗೇರಿ ಸ್ವಾಮಿಗಳು ರಾಮೇಶ್ವರ ತೀರ್ಥಯಾತ್ರೆಗೆ ಹೊರಟಂತಹ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ (ಬ್ರಾಹ್ಮಣ, ಆನೆ, ಕುದುರೆ, ಒಂಟೆ ಇತ್ಯಾದಿ) ಅವರ ವಾಸ್ತವ್ಯಕ್ಕೆ ಸಕಲ ಏರ್ಪಾಡುಗಳನ್ನು ಮಾಡಿ, ಸೂಕ್ತ ಸ್ಥಳವನ್ನು, 20–25

ಜನ ಸೇವಕರನ್ನು ಗುರುಗಳ ರಕ್ಷಣೆಗೆ ಪಾಳೆಯಂತೆ ಕೆಲಸ ನಿರ್ವಹಿಸಲು ನಿಯೋಜಿಸಬೇಕೆಂದು ತಿಳಿಸಲಾಗಿದೆ.[66]

ಕ್ರಿ.ಶ. 1791 ಟಿಪ್ಪು ಗುರುಗಳಿಗೆ ಬರೆದ ಪತ್ರದಲ್ಲಿ ಸಹಸ್ರ ಚಂಡಿ ಯಾಗವು ಸರಾಗವಾಗಿ ನೇರವೇರಿದ್ದಕ್ಕೆ ಹರ್ಷವ್ಯಕ್ತಪಡಿಸಿ, ಫಲಮಂತ್ರಾಕ್ಷತೆ ತಲುಪಿದ್ದಕ್ಕೆ ಮತ್ತು ಮಠದಿಂದ ಹೋದ ಪದಾರ್ಥಗಳು, ವಾಪಾಸು ಕೊಡಿಸುವ ಹಾಗೇ ಪರಶುರಾಮಗೆ ತಾಕೀತು ಮಾಡುವುದು. (ಲೂಟಿಯಾದ ಪದಾರ್ಥಗಳನ್ನು ಪಟ್ಟಿ ಮಾಡಿ ಕಳುಹಿಸುವುದು) ಹಾಗೂ ನಿಮ್ಮ ತೀರ್ಥಯಾತ್ರೆಗೆ ಪರವಾನಗಿ ರಹದಾರಿಯಾಗಬೇಕೆಂದು ವೆಂಕಟರಮಣ ಜೋಯಿಸರಿಂದ ಅದೇ ಮುಂದೆ ವಿನಂತಿ ಬಂದದ್ದಾಗಿ ಜಮಾಲಾಬಾದ್ ಅಧಿಕಾರಿಗಳ ಮೂಲಕ ಪರವಾನಗಿ ರಹದಾರಿ ನೀಡಿರುವುದು ಅದನ್ನು ಸೂಕ್ತ ಏರ್ಪಾಡುಗಳೊಂದಿಗೆ ನಿರ್ವಹಿಸಲು ಸೂಚಿಸಲಾಗಿದೆ.[67]

ಕ್ರಿ.ಶ. 1791 ಟಿಪ್ಪುಸುಲ್ತಾನನು ಸಚ್ಚಿದಾನಂದ ಭಾರತಿ ಸ್ವಾಮೀಜಿಯವರಿಗೆ ಬರೆದ ಪತ್ರದ ಸಾರಾಂಶವೆಂದರೆ, ಶೃಂಗೇರಿ ಮಠದ ನರಸಿಂಹಶಾಸ್ತ್ರಿಯವರು ಪರಶುರಾಮ ಭಾವು ಶಿಬಿರಕ್ಕೆ ಭೇಟಿ ನೀಡಿದ್ದರೆಂದು ತಿಳಿಸಿರುತ್ತಾನೆ. ಆದರೆ ಪರಶುರಾಮನು ಇನ್ನಿಲ್ಲವೆಂಬ ಸುದ್ದಿಯಿದೆ. ಏನೇ ಆದರೂ ಇತ್ತೀಚಿನ ಬೆಳವಣಿಗೆಯನ್ನು ತಮ್ಮ ಗಮನಕ್ಕೆ ತರುತ್ತಾ ತಮ್ಮಲ್ಲಿ ಅರಿಕೆ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುವುದೇನೆಂದರೆ ಸರಕಾರದ ಶ್ರೇಯೋಭಿವೃದ್ಧಿಗೆ ಹಾಗೂ ಶತ್ರುಗಳ ಬ್ರಿಟಿಷರು, ಮರಾಠರು ಮತ್ತು ನಿಜಾಮರುಗಳ ನಾಶಕ್ಕೆ ಈಶ್ವರನಲ್ಲಿ ಪ್ರಾರ್ಥನೆ ಸಲ್ಲಿಸುವಂತೆ ವಿನಂತಿಸಿಕೊಳ್ಳಲಾಗಿದೆ.[68]

ಶೃಂಗೇರಿ ಪ್ರತಿನಿಧಿ ನರಸಿಂಹಶಾಸ್ತ್ರಿಯವರು ಮರಾಠರ ಅಧಿಕಾರಿ ಪರಶುರಾಮನನ್ನು ಭೇಟಿ ಮಾಡಿರುವುದು ಟಿಪ್ಪುವಿನ ಗಮನಕ್ಕೆ ಬಂದಿದ್ದು. ಇದು ಶೃಂಗೇರಿ ಮಹಾಸಂಸ್ಥಾನ ಮರಾಠರೊಂದಿಗೆ ಸೌಹಾರ್ದಯುತವಾದ ಸಂಬಂಧ ಹೊಂದಲು ಬಯಸಿರುವುದು ಒಳ್ಳೆಯ ಬೆಳವಣಿಗೆ ಆಗಿದ್ದರೂ ಟಿಪ್ಪುವಿನ ದೃಷ್ಟಿಯಲ್ಲಿ ಮರಾಠ ರಾಜಕೀಯ ನಿಲುವಿನ ಬಗ್ಗೆ ಶೃಂಗೇರಿ ಸಂಸ್ಥಾನ ಈ ಬಗ್ಗೆ ಎಚ್ಚರಿಕೆಯಿಂದ ಇರುವಂತೆ ಈ ಪತ್ರದ ಮೂಲಕ ತಿಳಿಸಿದ್ದಾನೆ.

ಕ್ರಿ.ಶ. 1791 ರಲ್ಲಿ ಟಿಪ್ಪುಸುಲ್ತಾನ್ ಶೃಂಗೇರಿ ಶ್ರೀಗಳಿಗೆ ಬರೆದ ಪತ್ರದಲ್ಲಿ ಹಿಂದಿನ ಪತ್ರದಲ್ಲಿ ಸುದ್ದಿಯಂತೆ ಪರಶುರಾಮ ಸತ್ತಿಲ್ಲ ಜೀವಂತನಾಗಿದ್ದಾನೆ ಎಂಬ ಅಂಶವನ್ನು ಸ್ಪಷ್ಟಪಡಿಸುತ್ತದೆ ಎಂದು ಪುಣೆಯಿಂದ ರಘುನಾಥರಾವ್‌ರವರು ಹಾಗೂ ಪರಶುರಾಮನು ಶೃಂಗೇರಿ ಮಠಕ್ಕೆ ಬರೆದ ಪತ್ರದ ತಿಳಿದುಬರುತ್ತದೆ ಎಂದು ಟಿಪ್ಪುಸುಲ್ತಾನ್ ತಿಳಿಸಿರುತ್ತಾನೆ.

ಶೃಂಗೇರಿ ಮಠಕ್ಕೆ ಪುಣೆಯಿಂದ ರಘುನಾಥರಾವ್ ಮತ್ತು ಪರಶುರಾಮ ಭಾವು ಇವರು ಬರೆದ ಪತ್ರದ ಸ್ವೀಕೃತಿ ನಕಲು ಈ ಬಗ್ಗೆ ಸ್ಪಷ್ಟಪಡಿಸುತ್ತದೆ. ಇದನ್ನು ಟಿಪ್ಪು ಗುರುಗಳಿಗೆ ಬರೆದ ಪತ್ರದಲ್ಲಿ

ಉಲ್ಲೇಖಿಸಿದ್ದಾನೆ. ಇದಕ್ಕೆ ಕಾರಣ ಕೆಲವು ತಿಳಿಗೇಡಿಗಳು ವಸ್ತುಸ್ಥಿತಿಗೆ ವಿರುದ್ಧವಾಗಿ ಜಗದ್ಗುರುಗಳಿಗೆ ತಪ್ಪು ಮಾಹಿತಿ ನೀಡಿರುತ್ತಾರೆ ಎಂಬ ಅಂಶ ಪತ್ರದ ನಕಲಿನಿಂದ ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗುತ್ತದೆ.[69]

ಟಿಪ್ಪು ಸಚ್ಚಿದಾನಂದ ಭಾರತಿ ಸ್ವಾಮಿಗಳಿಗೆ ಬರೆದ ಪತ್ರ ಸ್ವಾಮಿಗಳವರು ಸಹಸ್ರ ಚಂಡಿ ಜಪ ಮಾಡುವಂತೆ ಮತ್ತು ಮಠದ ಶಿಷ್ಯರು ದರೋಡೆ, ಮದ್ಯಪಾನ ಹಾಗು ಬ್ರಾಹ್ಮಣರಿಗೆ ಕಿರುಕುಳ ಕೊಡುವ ಕಾರ್ಯದಲ್ಲಿ ತೊಡಗಿದ್ದು ಅಂತಹ ಮಠದ ಶಿಷ್ಯರಿಗೆ ಶಿಕ್ಷೆ ವಿಧಿಸುವಂತೆ ವಿನಂತಿಸಲಾಗಿದೆ. ರಾಜ್ಯದಲ್ಲಿ 45,000 ಬ್ರಾಹ್ಮಣರು ಉದ್ಯೋಗದಲ್ಲಿದ್ದಾರೆಂದು ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗಿ ತಿಳಿಸಲಾಗಿದೆ.[70]

ಈ ಪತ್ರದಲ್ಲಿ ತಿಳಿದು ಬರುವ ಅಂಶವೇನೆಂದರೆ ಟಿಪ್ಪು ಮಠದ ಕೆಲವು ಶಿಷ್ಯರು ದುರ್ಮಾರ್ಗದಲ್ಲಿ ನಡೆಯುತ್ತಿದ್ದಾರೆ. ಮತ್ತು ಬ್ರಾಹ್ಮಣ ವರ್ಗಕ್ಕೆ ಕಿರುಕುಳ ನೀಡುತ್ತಿದ್ದು ಅಂತಹವರಿಗೆ ಶಿಕ್ಷೆ ವಿಧಿಸುವುದು ಮತ್ತು ಬ್ರಾಹ್ಮಣ ವರ್ಗದವರು ಹೆಚ್ಚು ಉದ್ಯೋಗದಲ್ಲಿದ್ದರು. ಟಿಪ್ಪು ರಾಜ್ಯದಲ್ಲಿಯೂ ಬ್ರಾಹ್ಮಣವರ್ಗವು ಆಡಳಿತಾತ್ಮಕವಾಗಿ ಹೆಚ್ಚು ಪ್ರಭಾವಶಾಲಿ ವರ್ಗವಾಗಿತ್ತು ಎಂಬುದು ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗುತ್ತವೆ. ಈ ಪತ್ರವು ಆಡಳಿತ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯ ಮೇಲೆ ಬೆಳಕು ಚೆಲ್ಲುತ್ತದೆ.

ಟಿಪ್ಪು ಸಚ್ಚಿದಾನಂದ ಭಾರತೀ ಮಹಾಸ್ವಾಮಿಗಳಿಗೆ ಬರೆದ ಪತ್ರದಲ್ಲಿ ಟಿಪ್ಪು ಶೃಂಗೇರಿ ಮಠದ ಬೆಳವಣಿಗೆಗಳ ಕುರಿತು ಶೃಂಗೇರಿ ರಾಮಭಟ್ಟರಿಂದ ತಿಳಿದಿರುವುದಾಗಿ ಹೇಳಿದ್ದು, ನಾನು ಕಳುಹಿಸಿದ ಒಂದು ಜೊತೆ ಚೌರಿಗೆ ಸ್ವೀಕೃತಿಯನ್ನು ಕಳುಹಿಸುವಂತೆ ಕೋರಿದ್ದಾನೆ.[71]

ಕ್ರಿ.ಶ. 1792 ಎಪ್ರಿಲ್ 18ರಲ್ಲಿ ಟಿಪ್ಪು ಸಚ್ಚಿದಾನಂದ ಭಾರತೀ ಸ್ವಾಮಿಗಳಿಗೆ ಬರೆದ ಪತ್ರದ ಸಾರಾಂಶವೇನೆಂದರೆ ಜಗದ್ಗುರುಗಳು ಪುಣೆಗೆ ಯಾತ್ರೆಗೆ ಹೋಗುವ ದರ್ಶನ ನೀಡಬೇಕೆಂದು ಹಾಗೂ ಗುರುಗಳ ಪ್ರಯಾಣದ ಸುರಕ್ಷತೆಗಾಗಿ ಸುಲ್ತಾನನು 2 ಒಂಟೆಗಳು, 1 ನಗಾರಿ, ಎರಡು ಜನ ಬೇಹಿನವರು ಮತ್ತು ಯಾತ್ರೆಗೆ ಧವಸ ಧಾನ್ಯಗಳನ್ನು ಕೊಟ್ಟಿರುವುದು ತಿಳಿದುಬರುತ್ತದೆ.[72]

ಜಗದ್ಗುರುಗಳು ತೀರ್ಥಯಾತ್ರೆಯ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಶಿಷ್ಟಾಚಾರದಂತೆ ಸುಲ್ತಾನನು ಅಗತ್ಯವಾದ ಏರ್ಪಾಡುಗಳನ್ನು ಮಾಡಿರುವುದು, ಈ ಪತ್ರದಿಂದ ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗುತ್ತದೆ. ಸೋಮವಾರ ಕ್ರಿ.ಶ. 1792 ಆಗಸ್ಟ್ 27 ರಲ್ಲಿ ರೈತ, ವರ್ತಕ, ಶಿರಸ್ತೆದಾರರು, ಶಾನುಭೋಗ, ಮತ್ತು ಇತರೆ ಅಧಿಕಾರಿಗಳಿಗೆ ಶ್ರೀಗಳು ತೀರ್ಥಯಾತ್ರೆಯ ಸಂದರ್ಭ ಆಯಾಯ ಸ್ಥಳಗಳಲ್ಲಿ ಸ್ವಾಗತಿಸುವುದು ಮತ್ತು ವಾಸ್ತವ್ಯಕ್ಕೆ ಸೂಕ್ತ ವ್ಯವಸ್ಥೆ ಮಾಡುವಂತೆ ಆದೇಶಿಸಲಾಗಿದೆ.[73]

ಕ್ರಿ.ಶ. 1792ರಲ್ಲಿ ಟಿಪ್ಪು ಆ ಭಾಗದ ಕಿಲ್ಲೆದಾರರಿಗೆ ಹೊರಡಿಸಿದ ಆದೇಶದ ಪ್ರತಿಯಲ್ಲಿ ತಿಳಿಸಿರುವಂತೆ ಶೃಂಗೇರಿ ಸಂಸ್ಥಾನಕ್ಕೆ ಕಿರುಕುಳ ನೀಡುತ್ತಿರುವ ದುಷ್ಕರ್ಮಿಗಳನ್ನು ಬಂಧಿಸಿ ಕಾರಾಗೃಹಕ್ಕೆ

ತಳ್ಳುವಂತೆ ಆದೇಶಿಸಲಾಗಿದ್ದು ಇದರ ಸಂಬಂಧ ಕಿಲ್ಲೇದಾರರು ವಿವರವಾದ ವರದಿ ಸಲ್ಲಿಸುವಂತೆ ಆದೇಶಿಸಲಾಗಿದೆ.[74]

ಈ ಪತ್ರದ ಮುಂದುವರಿದ ಭಾಗವು ಟಿಪ್ಪು ಕೊಪ್ಪ ಕಿಲ್ಲೇದಾರರಿಗೆ ಆದೇಶಿಸಿದ ಪತ್ರದಲ್ಲಿ 10 ವಾಲೇಕಾರರು ಮತ್ತು 1 ಗೊತ್ತುಗಾರರನ್ನು ಶೃಂಗೇರಿ ಮಠದ ಪಾರುಪತ್ಯಗಾರರ ಬಳಿಗೆ ಕಳುಹಿಸಿ ತುಂಟತನ ಮಾಡುವ ವ್ಯಕ್ತಿಗಳನ್ನು ಬಂದಿಸಿ ಅವರನ್ನು ಸೆರೆಮನೆಗೆ ತಳ್ಳಲು ಕಿಲ್ಲೇದಾರರಿಗೆ ಆದೇಶಿಸಿ ಈ ಸಂಬಂಧ ವರದಿಯನ್ನು ನೀಡಬೇಕೆಂದು ಮತ್ತು ಸೂಕ್ತ ಬಂದೋಬಸ್ತು ಮಾಡುವಂತೆ ಆದೇಶಿಸಲಾಗಿದೆ.[75]

ಟಿಪ್ಪು ಶೃಂಗೇರಿ ಮಠದ ಪಾರುಪತ್ಯೆಗಾರರಿಗೆ ಬರೆದ ಪತ್ರದಲ್ಲಿ ಹಣ ಪಾವತಿಸಿದ ಬಗ್ಗೆ.

ಮಠಕ್ಕೆ ಸಲ್ಲತಕ್ಕದಾದ ಹಣ – 3 ತಿಂಗಳಾದರೂ ಕಳುಹಿಸದೇ ಇರಲು ಕಾರಣವೇನು?

ಈ ಪತ್ರದಲ್ಲಿನ ಮಠದ ಹಣ ಸಂದಾಯದ ವಿಚಾರದ ಉಲ್ಲೇಖವು ಅದರ ಅರ್ಥಿಕ ಆಡಳಿತದ ಬೆಳಕು ಚೆಲ್ಲುತ್ತದೆ.[76]

ಕ್ರಿ.ಶ. 1792 ನವೆಂಬರ್ 8 ರಲ್ಲಿ ಟಿಪ್ಪು ಸಚ್ಚಿದಾನಂದ ಭಾರತೀ ಮಹಾಸ್ವಾಮಿಗಳಿಗೆ ಜಗದ್ಗುರುಗಳ ತೀರ್ಥಯಾತ್ರೆಯ ಸಂಬಂಧ ತಾವು ಪ್ರಯಾಣಿಸುವ ಸ್ಥಳಗಳ ಬಗ್ಗೆ ಖರ್ಚು ಮಾಹಿತಿಯಿಲ್ಲ ಇದರಿಂದ ನಮಗೆ ಕಳವಳವಾಗಿದ್ದು ಈ ಪತ್ರ ತಲುಪಿದ ತಕ್ಷಣ ತಾವು ಇರುವ ಸ್ಥಳ ಹಾಗೂ ಮುಂದಿನ ಪ್ರಯಾಣದ ಬಗ್ಗೆ ಮುಂದುವರಿಸಿಕೊಂಡು ಹೋಗುವಂತೆ ತನ್ನ ಪತ್ರದಲ್ಲಿ ತಿಳಿಸಿದ್ದಾನೆ.[77]

ಈ ಪತ್ರದ ಮುಂದುವರೆದ ಭಾಗವಾಗಿ ಟಿಪ್ಪು ಜಗದ್ಗುರುಗಳಿಗೆ ಬರೆದ್ದಾಗಿದ್ದು ಶ್ರೀಗಳವರು ತಮ್ಮ ಪ್ರಯಾಣವನ್ನು ಮುಂದುವರೆಸುವಂತೆ ವಿನಂತಿಸುತ್ತಾ ತ್ರಿಕಾಲದಲ್ಲಿ ಅವರನ್ನು ಆಶೀರ್ವಾದ ಮಾಡುವಂತೆ ವಿನಂತಿಸಿದ್ದಾನೆ. ತ್ರಿಕಾಲದಲ್ಲಿಯು ರಾಜ್ಯದ ಯೋಗಕ್ಷೇಮ ಹಾಗೂ ಜನರ ಸುಖ ಶಾಂತಿ ಸಮೃದ್ಧಿಗಾಗಿ ತಾವು ಹೋದೆಡೆಯಲ್ಲಿ ಎಲ್ಲರಿಗೂ ಅನುಕೂಲವಾಗುವಂತೆ ಪ್ರಾರ್ಥಿಸಿ ತಾವು ಸುರಕ್ಷಿತ ಹಿಂತಿರುಗಿ ಬರಬೇಕೆಂದು ಹಾರೈಸಿದ್ದಾನೆ.[78]

ಕ್ರಿ.ಶ. 1793 ಮಾರ್ಚ್ 4ರ ಸೋಮವಾರ ಸಚ್ಚಿದಾನಂದ ಭಾರತೀ ಸ್ವಾಮೀಜಿಯವರ ಅಪೇಕ್ಷೆಯಂತೆ ಶೃಂಗೇರಿಯಲ್ಲಿ ಹೊಸದಾಗಿ ಅನ್ನಛತ್ರ, ದೇವರ ಉತ್ಸವಗಳು ನಡೆಸಲಾಗುತ್ತಿದೆ. ಇತ್ತೀಚೆಗೆ ಬಹಳ ದಿನಗಳಿಂದ ಸ್ವಾಮೀಜಿಯವರ ಯೋಗಕ್ಷೇಮವನ್ನು ತಿಳಿಯಲು ಉತ್ಸುಕನಾಗಿರುತ್ತೇನೆ ಈ ಬಗ್ಗೆ ಆಗಿಂದಾಗ್ಗೆ ಪತ್ರ ಬರೆಯಿಸುತ್ತಿರುವುದೆಂದು ತಿಳಿಸಲಾಗಿದೆ.[79]

ಕ್ರಿ.ಶ. 1793 ನವೆಂಬರ್ 15 ಟಿಪ್ಪು – ಸಚ್ಚಿದಾನಂದ ಭಾರತಿ ಸ್ವಾಮಿಜಿಯವರಿಗೆ ಬರೆದ ಪತ್ರದಲ್ಲಿ ಟಿಪ್ಪು ಸುಲ್ತಾನನ್ನು ಶ್ರೀಗಳಿಗೆ ಕಳುಹಿಸಿದ (ಶಿರಪಚ್ಚೆ) ಒಂದು ಜೋಡಿ ಶಾಲು ಬಂದು ತಲುಪಿರುವುದು ಸಂತೋಷವಾಯಿತು ಹಾಗೂ ತಾವು ಕಳುಹಿಸಿದ ನಾಲ್ಕು ಥೈಲಿ ಚೀಲ ನೋಡಿ ಸಂತೋಷವಾಯಿತೆಂದು ತಿಳಿಸಿದ್ದಾನೆ. ಸ್ವಾಮೀಜಿಯವರು ಮಹಾರಾಷ್ಟ್ರದಿಂದ ಮರು ಪ್ರಯಾಣಕ್ಕೆ ರಹದಾರಿಯನ್ನು ಕಳುಹಿಸಿದ ಬಗ್ಗೆ ತಿಳಿಸಲಾಗಿದೆ.[80]

ಟಿಪ್ಪುಸುಲ್ತಾನನು ಶೃಂಗೇರಿ ಮಠದ ಪಾರುಪತ್ಯೆಗಾರರಿಗೆ ಬರೆದ ಪತ್ರದಲ್ಲಿ ಪಾರುಪತ್ಯೆಗಾರರಿಗೆ ಶೃಂಗೇರಿ ಮಹದೇವಭಟ್ಟರು, ಬೊಮ್ಮಗಂಟೆ ನರಸಿಂಹಭಟ್ಟರು, ಸೋಮಭಟ್ಟರು ಅವಧಾನಿಗಳು ಈ ಪ್ರಕಾರ ನಾಲ್ಕು ಜನರು ಎಲ್ಲಿದ್ದರೂ ಹುಡುಕಿ ತಂದು ಕೊಪ್ಪ ಹೋಬಳಿಯ ಅಮೀನ್ ಕಿಲ್ಲೇದಾರರಿಗೆ ಒಪ್ಪಿಸುವಂತೆ ಆದೇಶಿಸಲಾಗಿದೆ.[81]

ಕ್ರಿ.ಶ. 1795 ಜನವರಿ 25 ರಲ್ಲಿ ಟಿಪ್ಪು ಸಚ್ಚಿದಾನಂದ ಭಾರತೀ ಸ್ವಾಮೀಜಿಯವರಿಗೆ ಈ ಪತ್ರದಲ್ಲಿ ಶ್ರೀಗಳವರ ಆರೋಗ್ಯವು ದೇವರ ದಯೆಯಿಂದ ಸುಧಾರಿಸಲೆಂದು ಪ್ರಾರ್ಥಿಸಿದ್ದು ಶ್ರೀ ಗಳವರು ಟಿಪ್ಪುವಿನ ರಾಜ್ಯಕ್ಕೆ ಆಹ್ವಾನಿಸಿ ರಹದಾರಿಯನ್ನು ಇದರೊಂದಿಗೆ ಕಳುಹಿಸಿಕೊಟ್ಟಿರುತ್ತೇನೆ ಎಂದು ತಿಳಿಸಿದ್ದಾನೆ.[82]

ಟಿಪ್ಪು ಸಚ್ಚಿದಾನಂದ ಭಾರತಿ ಸ್ವಾಮೀಜಿಗೆ ಬರೆದ ಪತ್ರದಲ್ಲಿ ಹಿಂದೆ ಚಂಡಿ ಹೋಮ ಮಾಡಿದ್ದಕ್ಕಾಗಿ ಶತ್ರುಗಳು ನಾಶ ಹೊಂದಿದ್ದರು, ಅಂತೆಯೇ ಈಗಲೂ ಶತ್ರುನಾಶಕ್ಕಾಗಿ ಚಂಡಿ ಹೋಮ ಹಾಗೂ ಈಶ್ವರನಿಗ ತ್ರಿಕಾಲ ಪೂಜೆ ಸಲ್ಲಿಸುವ ಮೂಲಕ ಶತ್ರು ನಾಶಕ್ಕೆ ಹಾಗೂ ಸರಕಾರದ ಶ್ರೇಯೋಭಿವೃದ್ಧಿಗೆ ದೇವರನ್ನು ಪ್ರಾರ್ಥಿಸಬೇಕೆಂದು ವಿನಂತಿಸಿಕೊಳ್ಳಲಾಗಿದೆ. ನಗರದ ಅಧಿಕಾರಿಗೆ ಚಂಡಿಹವನಕ್ಕೆ ಬೇಕಾಗುವ ಸಕಲ ವ್ಯವಸ್ಥೆಗಳನ್ನು ಮಾಡುವಂತೆ ಹಾಗೂ ಎಂದಿನಂತೆ ಈಗಲೂ ಕೂಡ ಸರ್ಕಾರದ ಶ್ರೇಯೋಭಿವೃದ್ಧಿಗೆ ಪ್ರಜಾ ಕಲ್ಯಾಣಕ್ಕೆ ಮತ್ತು ಶತ್ರು ನಾಶಕ್ಕೆ ಹೋಮ ಮಾಡಬೇಕೆಂದು ವಿನಂತಿಸಿಕೊಳ್ಳಲಾಗಿದೆ.[83]

ನವಾಬ್ ಹೈದರಾಲಿ ಆ ಸೀಮೆಯ ಕಿಲ್ಲೆದಾರ ಮತ್ತು ಪಾರುಪತ್ತೆಗಾರರಿಗೆ ಹೊರಡಿಸಿದ ನಿರೂಪದಲ್ಲಿ ಶೃಂಗೇರಿ ಮಠದ ಅಧಿಕಾರಿಗಳು. ಆ ವ್ಯಾಪ್ತಿಯ ಜನರಿಂದ ದೀಪಾರಾಧನೆ ಕಾಣಿಕೆ, ಚರಣ ಕಾಣಿಕೆ, ಅಗ್ರ ತಾಂಬೂಲಗಳನ್ನು ಸಂಗ್ರಹಿಸಲು ಅಡ್ಡಿಪಡಿಸಬಾರದೆಂದು ಆಜ್ಞಾಪಿಸಿರುವುದನ್ನು ಕಾಣಬಹುದು.[84]

ಕ್ರಿ.ಶ. 1791 ಏಪ್ರಿಲ್ 3 ರಲ್ಲಿ ಹರಿ ವರ್ಗದವರು ದಂತು ರಾಯ ಸೀಮೆಗೆ ಬಂದು ಪ್ರಜೆಗಳಿಗೆ ತೊಂದರೆ ಕೊಡುತ್ತಿದ್ದು. ಅವರನ್ನು ಸೋಲಿಸಿ ಓಡಿಸಿರುವುದು ಹಾಗೂ ಮುಂದೆಯು ಇಂತಹ

ಶತ್ರುದಾಳಿಯನ್ನು ನಿಗ್ರಹಿಸುವಂತೆ ಈಶ್ವರನಲ್ಲಿ ಬ್ರಾಹ್ಮಣರ ಸಹಿತ ತಾವು ಮಹಾ ತಪಸ್ವಿಗಳಾಗಿದ್ದು, ನೀವು ಪ್ರಾರ್ಥಿಸಿಕೊಳ್ಳಬೇಕೆಂದು ಟಿಪ್ಪು ಸುಲ್ತಾನನು ಜಗದ್ಗುರುಗಳಿಗೆ ಬರೆದ ಪತ್ರ.[85]

ಎ. ಆರ್. ಸರ್‌ದೇಸಾಯಿಯವರು ಹೇಳುವಂತೆ ಈ ಪತ್ರ ಟಿಪ್ಪು ಸುಲ್ತಾನನು ತೋರಿದ ಭಕ್ತಿ ವ್ಯಕ್ತಿಯ ಗೌರವಾದರಗಳು ಅನುಕೂಲ ಸಿಂಧು ರಾಜಕೀಯಕ್ಕೆ ಮಾಡಿದ ಬೂಟಾಟಿಕೆ ಎಂಬುದು ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗುತ್ತದೆ.

ಟಿಪ್ಪು ತನ್ನ ಸಂಸ್ಥಾನದ ವ್ಯಾಪ್ತಿಯಲ್ಲಿ ಬರುವ ಕಿಲ್ಲೆದಾರ ಮತ್ತು ಅಮಲ್‌ದಾರರಿಗೆ ಬರೆದ ಪತ್ರದ ಸಾರಾಂಶವೇನೆಂದರೆ ಬ್ರಾಹ್ಮಣರು ಶೃಂಗೇರಿ ಮಠದ ವ್ಯಾಪ್ತಿಯೊಳಗಿನ ಶಿಷ್ಯರಿಂದ ಧರ್ಮ ಕಾಣಿಕೆಯನ್ನು ಸ್ವೀಕರಿಸುವುದನ್ನು ತಡೆಯಬಾರದೆಂದು ತಾಕೀತು ಮಾಡಿರುವುದನ್ನು ಕಾಣಬಹುದು.[86]

ವಿಜಾಪುರದ ಆದಿಲ್‌ಷಾಹಿ, ಮೊಘಲ್ ಅಧಿಕಾರಿಗಳು, ಹೈದರಾಬಾದಿನ ನಿಜಾಮರು ಹಾಗೂ ಮೈಸೂರಿನ ಹೈದರ್ ಮತ್ತು ಟಿಪ್ಪುಸುಲ್ತಾನರು ಶೃಂಗೇರಿ ಮಠದೊಂದಿಗೆ ನಿಕಟ ಸಂಬಂಧವನ್ನರಿಸಿಕೊಂಡು ಜಗದ್ಗುರುಗಳನ್ನು ಗೌರವಿಸುತ್ತಿದ್ದರೆಂಬುದು ಹಲವಾರು ಆಧಾರಗಳಿಂದ ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗುತ್ತದೆ.

5.5 ಶೃಂಗೇರಿ ಮಹಾ ಸಂಸ್ಥಾನ ಮತ್ತು ಒಡೆಯರ್: ಕ್ರಿ.ಶ. 1734 ರಿಂದ 1947

ಶೃಂಗೇರಿ ಮಹಾಸಂಸ್ಥಾನ ಮತ್ತು ಕೆಳದಿಯವರ ಸ್ನೇಹ ಸಂಬಂಧಗಳಿದ್ದರೂ ಅದಕ್ಕಿಂತ ಹೆಚ್ಚಿನ ಆತ್ಮೀಯ ಸಂಬಂಧಗಳು ಒಡೆಯರ್ ರಾಜ ಮನೆತನಗಳೊಂದಿಗೆ ಇದ್ದವು ಎಂಬುದರ ಬಗ್ಗೆ ಇವರ ನಡುವೆ ನಡೆದ ಪತ್ರ ವ್ಯವಹಾರಗಳು ಬೆಳಕು ಚೆಲ್ಲುತ್ತವೆ. ಅವುಗಳಲ್ಲಿ ಭೂದಾನ. ಕಾಣಿಕೆಗಳು, ಉತ್ಸವ ವೆಚ್ಚಗಳು, ದರ್ಬಾರು ಮತ್ತು ನವರಾತ್ರಿ ಹಬ್ಬದ ವೆಚ್ಚ ಇತ್ಯಾದಿ ಚಟುಚಟಿಕೆಗಳಿಗೆ ಸಂಬಂಧಪಟ್ಟ ಅನೇಕ ವಿಚಾರಗಳು ಪ್ರಧಾನವಾಗಿವೆ.

ಶೃಂಗೇರಿ ಮತ್ತು ಒಡೆಯರ್ ನಡುವೆ ಇರುವ ಸಂಬಂಧಗಳ ಮೇಲೆ ಕಡಿತಗಳು ಮತ್ತು ಪತ್ರಗಳು ದೊರೆತಿವೆ. ಅವುಗಳಲ್ಲಿ ಮುಖ್ಯವಾಗಿ ಕ್ರಿ.ಶ. 1703ರ ಕಾಲಕ್ಕೆ ಸೇರಿದ ದಾಖಲೆಯು ಶೃಂಗೇರಿ ಮತ್ತು ಒಡೆಯರ್ ನಡುವೆ ಸಂಬಂಧಗಳ ಮೇಲೆ ಬೆಳಕು ಚೆಲ್ಲುವ ಪ್ರಥಮ ದಾಖಲೆಯಾಗಿದೆ. ಈ ದಾಖಲೆಯಲ್ಲಿ ಕಂಠೀರವ ನರಸರಾಜ ಒಡೆಯರ್‌ರವರು ಚೆಲುವಯ್ಯಗೆ ಬರೆದ ನಿರೂಪದಲ್ಲಿ ಮೈಸೂರು ಹೋಬಳಿ ರಾಯಸಮುದ್ರದಲ್ಲಿರುವ ಇಟ್ಟುವಳ್ಳಿ ಗ್ರಾಮವು ಎಲ್ಲಾ ಕಾಲದಲ್ಲೂ ಸರ್ವಮಾನ್ಯವಾಗಿದ್ದು, ಈ ಗ್ರಾಮದಿಂದ 3 ವರಹಗಳನ್ನು ಶೃಂಗೇರಿ ಮಠದಿಂದ ವಸೂಲಿ ಮಾಡಬಾರದೆಂದು ತಿಳಿಸಲಾಗಿದೆ[87].

ಕ್ರಿ.ಶ. 1704ರ ಕಾಲಕ್ಕೆ ಸೇರಿದ ದಾಖಲೆಯಲ್ಲಿ ಚಿಕ್ಕದೇವರಾಜ ಒಡೆಯರ್‌ರವರು ಮುದ್ದಗೆ ಕಳುಹಿಸಿದ ನಿರೂಪವೊಂದರಲ್ಲಿ ಶಾರದಾ ಚಂದ್ರಮೌಳೀಶ್ವರರಿಗೆ ಹಿಂದಿನಿಂದ ನಡದುಕೊಂಡು ಬಂದ ಕಂದಿಕೆರೆ ಹೋಬಳಿ ಎರೇಹಳ್ಳಿ ಗ್ರಾಮವನ್ನು ಧರ್ಮಕ್ಕೆ ಬಿಟ್ಟಿರುವುದಾಗಿ ತಿಳಿಸಲಾಗಿದೆ[88].

ಕ್ರಿ.ಶ. 1761ರ ಕಾಲಕ್ಕೆ ಸೇರಿದ ದಾಖಲೆಯಲ್ಲಿ ಇಮ್ಮಡಿ ಕೃಷ್ಣರಾಜ ಒಡೆಯರ್‌ರವರು ಪಟ್ಟಣ ಹೋಬಳಿ ಅಧಿಕಾರಿ ನಂಜರಾಜಯ್ಯನಿಗೆ ಬರೆದ ನಿರೂಪದಲ್ಲಿ ಮೇಲಿನಹಳ್ಳಿ ಗ್ರಾಮವನ್ನು ಗಿರಿವಾಸದ ರಂಗಶೆಟ್ಟಿ ಮುಂತಾದ ಕೋಮಟಿಗರಿಗೆ ಶುದ್ಧ ಕ್ರಯಕ್ಕೆ ತೆಗೆದುಕೊಂಡು, ಈ ಹಣವನ್ನು ಅರಮನೆಗೆ ಒಪ್ಪಿಸಿ, ಈ ಗ್ರಾಮವನ್ನು ನಗರೇಶ್ವರನಿಗೆ ಒಪ್ಪಿತ ಮೇಲಿನಹಳ್ಳಿ ಗ್ರಾಮವನ್ನು ಗಿರಿವಾಸದ ರಂಗಶೆಟ್ಟಿಯು ಶುದ್ಧ ಕ್ರಯಕ್ಕೆ ತೆಗೆದುಕೊಂಡು ಬರುವುದು ಎಂದು ತಿಳಿಸಲಾಗಿದೆ[89].

ಈ ದಾಖಲೆಯು ಒಬ್ಬ ವ್ಯಕ್ತಿಯು ಬೇರೆ ಬೇರೆ ಕಾರಣಗಳಿಂದ ಎರಡು ಬಾರಿ ಕ್ರಯಕ್ಕೆ ಪಡೆದು ಬೇರೆ ಬೇರೆ ಧಾರ್ಮಿಕ ಸಂಸ್ಥೆಗಳಿಗೆ ದಾನ ನೀಡಿ ಅವುಗಳ ಪೋಷಣೆ ಮತ್ತು ತನ್ನ ಧಾರ್ಮಿಕ ಒಲವುಗಳನ್ನು ಸಮಾನವಾಗಿ ವ್ಯಕ್ತಪಡಿಸಿರುವುದನ್ನು ಕಾಣಬಹುದು.

ಕ್ರಿ.ಶ. 1891ರಲ್ಲಿ ಶೃಂಗೇರಿ ಸ್ವಾಮಿಗಳು ಮೈಸೂರಿನ ಅರಮನೆಗೆ ಭೇಟಿ ನೀಡಿ ಮಹಾರಾಜರೊಂದಿಗೆ ಮಠದ ಆರ್ಥಿಕ ಪರಿಸ್ಥಿತಿಯನ್ನು ಸಮಾಲೋಚಿಸಿ, ಇದು ಪುಣ್ಯ ಕ್ಷೇತ್ರವೆಂದು ಭಾವಿಸಿ, ರಾಜರು ಸಂಕಲ್ಪ ಮಾಡಿ, ತಮ್ಮ ಎಲ್ಲಾ ಸಹಕಾರ ನೀಡುವುದಾಗಿ ಮತ್ತು ಶಾರದಾಂಬಾ ದೇವಾಲಯ ನಿರ್ಮಾಣಕ್ಕೆ ತಗಲುವ ವೆಚ್ಚವನ್ನು ತಮ್ಮ ಖಾಸಗೀ ಖಜಾನೆಯಿಂದ ಭರಿಸುವುದಾಗಿ ಹೇಳಿದರು. ಈ ಹಣವನ್ನು ಹಂತ ಹಂತವಾಗಿ ವಿವಿಧ ಕಂತುಗಳಲ್ಲಿ ನೀಡಿರುವ ವಿವರಣೆ ಈ ಕೆಳಕಂಡಂತಿದೆ.

ಕ್ರಿ.ಶ. 1891 ರ ನವೆಂಬರ್ 26 – ರೂ. 25,000/–

ಕ್ರಿ.ಶ. 1891 ರ ಡಿಸೆಂಬರ್ 31 – ರೂ. 70,000/–

ಕ್ರಿ.ಶ 1892 ರ ಜುಲೈ 14 – ರೂ. 5,000/–

ಕ್ರಿ.ಶ 1892 ರ ಆಗಸ್ಟ್ 22 – ರೂ. 10,000/–

ಕ್ರಿ.ಶ 1892 ರ ಸೆಪ್ಟಂಬರ್ 2 – ರೂ. 5,000/–

ಕ್ರಿ.ಶ 1892 ರ ಅಕ್ಟೋಬರ್ 8 – ರೂ. 6,000/–

ಒಟ್ಟು 1,21,000/– ರೂ ಗಳನ್ನು ಮೈಸೂರು ರಾಜಮನೆತನ ಶೃಂಗೇರಿ ದೇವಾಲಯ ನಿರ್ಮಾಣಕ್ಕೆಂದು ನೀಡಿತು ಮತ್ತು ಅದನ್ನು ಕ್ರಿ.ಶ. 1897 ರಿಂದ (5 ವರ್ಷಗಳ ನಂತರ) ಪ್ರತಿ ವರ್ಷ 12,500 ರಂತೆ 13 ಕಂತುಗಳಲ್ಲಿ ಮರು ಪಾವತಿ ಮಾಡಲು ತಿಳಿಸಿತು.

ಆದರೆ ಕ್ರಿ.ಶ. 1900ರಲ್ಲಿ ಶೃಂಗೇರಿ ಮಠದ ಏಜೆಂಟರು ಹಣವು ಇತರೆ ಕೆಲಸಕ್ಕೆ ಬಳಕೆಯಾಗಿದೆ. ಮತ್ತೆ 50,000/– ರೂ ಗಳು ಬೇಕೆಂದು ಕೇಳಿದರು, ಹಾಗಾಗಿ ಕ್ರಿ.ಶ. 1904ರ ವೇಳೆಗೆ ಸಾಲ ಮತ್ತೆ 1,19,140/– ರೂ ಗಳಾಗಿತ್ತು. ಕೊನೆಗೆ ಕ್ರಿ.ಶ. 1909 ಮಾರ್ಚ್ 16 ರಂದು ಸಾಲ ಸಂಪೂರ್ಣ ಮರುಪಾವತಿಯಾಯಿತು.

ಕ್ರಿ.ಶ. 1915 ರ ಡಿಸೆಂಬರ್ 13 ರಂದು ಶೃಂಗೇರಿ ಮಠದ ಏಜೆಂಟರಾದ ಶ್ರೀಕಂಠ ಶಾಸ್ತ್ರಿಗಳು ಮೈಸೂರು ಮಹಾರಾಜರಾದ ನಾಲ್ವಡಿ ಕೃಷ್ಣರಾಜ ಒಡೆಯರ್ ರವರಿಗೆ ಶೃಂಗೇರಿ ಶಾರದಾ ಅಮ್ಮನವರ ದೇವಾಲಯ ನಿರ್ಮಾಣ ಕಾರ್ಯ ಪೂರ್ಣಗೊಂಡಿರುವುದಾಗಿ ತಿಳಿಸಿ ದೇವಿಯ ಪ್ರತಿಷ್ಠಾಪನೆ ಕುಂಭಾಭಿಷೇಕವನ್ನು ನಡೆಸಲು 30,000/–ರೂ ಗಳು ಬೇಕೆಂದು ತಿಳಿಸಿದಾಗ ಒಡೆಯರ್ ಹಣವನ್ನು ನೀಡುತ್ತಾರೆ. ಈ ಸಾಲದ ಮೊತ್ತವು ಕ್ರಿ.ಶ. 1919ರ ವೇಳೆಗೆ (ಸೆಪ್ಟೆಂಬರ್ 19ನೇ ತಾರೀಖು) ಪಾವತಿಯಾಯಿತೆಂದು ಅರಮನೆಯ ಹುಜೂರು ಸೆಕ್ರಟರಿಯವರು ಮಠದ ಏಜೆಂಟರು ಶ್ರೀಕಂಠ ಶಾಸ್ತ್ರಿಗಳಿಗೆ ಬರೆದ ಪತ್ರದಲ್ಲಿ ತಿಳಿಸಿದ್ದಾರೆ[90].

ಕ್ರಿ.ಶ 1761ರ ಕಾಲಕ್ಕೆ ಇಮ್ಮಡಿ ಕೃಷ್ಣರಾಜ ಒಡೆಯರ್ ಕಾಲಕ್ಕೆ ಸೇರಿದ ದಾಖಲೆಯಲ್ಲಿ (ತಾಮ್ರಶಾಸನ) ದ್ವಿತೀಯ ಸಚ್ಚಿದಾನಂದ ಭಾರತೀಗಳ ಕಾಲದಲ್ಲಿ – ಇಮ್ಮಡಿ ಕೃಷ್ಣರಾಜ ಒಡೆಯರ್ ರವರು ಮಠದ ದೈನಂದಿನ ನಿತ್ಯ ದೀಪಾರಾಧನೆ, ನೈವೇದ್ಯ ಮತ್ತು ನಿತ್ಯ ಉತ್ಸವ (ಶಾರದಾ ಚಂದ್ರ ಮೌಳೀಶ್ವರ ದೇವರಿಗೆ)ಕ್ಕೆ 1200 ವರಹಗಳ ಉತ್ಪತ್ತಿಯುಳ್ಳ ಬೆಳವಾಡಿ ಮತ್ತು ಕೊಪ್ಪಲುಗಳನ್ನು ದಾನವಾಗಿ ನೀಡಿರುವುದನ್ನು ಕಾಣಬಹುದು.

ಕ್ರಿ.ಶ. 1761ರ ಕಾಲಕ್ಕೆ ಸೇರಿದ ನಿರೂಪದಲ್ಲಿ ಇಮ್ಮಡಿ ಕೃಷ್ಣರಾಜ ಒಡೆಯರ್ – ಮೈಸೂರು ನಗರ ಹೋಬಳಿಯ ಅಧಿಕಾರಿ ಲಕ್ಷ್ಮೀಕಾಂತಯ್ಯನಿಗೆ ಬರೆದ ನಿರೂಪದಲ್ಲಿ ಕೂಡ್ಲಿ ಮಠಕ್ಕೆ ಸೇರಿದ ಅರಕಲಗೂಡು ಗ್ರಾಮ ಮೊದಲು ವಿಜಯನಗರದವರು ಶ್ರೀಮಠಕ್ಕೆ ದಾನವಾಗಿ ನೀಡಿದ್ದು ಕಾಲಾನಂತರ ಅರ್ಧ ಭಾಗವನ್ನು ಕೂಡಲಿಯ ಆಶ್ರಮಕ್ಕೆ ಹಾಗೂ ಉಳಿದ ಅರ್ಧಭಾಗವನ್ನು ಶೃಂಗೇರಿ ಮಠಕ್ಕೆ ಸರ್ವ ಮಾನ್ಯ ಗ್ರಾಮವಾಗಿ ದಾನ ಮಾಡಲಾಯಿತು[91].

ಇಮ್ಮಡಿ ಕೃಷ್ಣರಾಜ ಒಡೆಯರ್‌ರವರು ಕೃಷ್ಣಯ್ಯನಿಗೆ ಬರೆದ ಪತ್ರದಲ್ಲಿ ಕೂಡ್ಲಿಮಠ ಗ್ರಾಮವನ್ನು ಮುಂದಿನ ವರ್ಷಗಳಲ್ಲಿ ಅರ್ಧ ಭಾಗವನ್ನು ಕ್ರಮೇಣ ಕೊಡಗಿನವರು ಆಕ್ರಮಿಸಿಕೊಂಡರು. ಉಳಿದ ಅರ್ಧ ಭಾಗವನ್ನು ಶೃಂಗೇರಿಗೆ ದಾನ ನೀಡಿದ್ದನು. ಈ ಗ್ರಾಮವನ್ನು ಸರ್ವ ಮಾನ್ಯ ಗ್ರಾಮವಾಗಿ ಸೇರಿಕೊಂಡು ಹೋಗುವಂತೆ ಆದೇಶಿಸಲಾಗಿದೆ.[92]

ಕ್ರಿ.ಶ. 1761ರ ಕಾಲಕ್ಕೆ ಸೇರಿದ ದಾಖಲೆ ಇಮ್ಮಡಿ ಕೃಷ್ಣರಾಜ ಒಡೆಯರ್ ಪಟ್ಟಣ ಹೋಬಳಿ ಗ್ರಾಮಾಧಿಕಾರಿ ನಂಜರಾಜಯ್ಯನಿಗೆ ಬರೆದ ನಿರೂಪದಲ್ಲಿ ಮೇಲುಹಳ್ಳಿ ಗ್ರಾಮವನ್ನು ಗಿರಿವಾಸದ ರಂಗಶೆಟ್ಟಿಗೆ ದಾನವಾಗಿ ಕೋಮತಿಗರಿಗೆ ಶುದ್ಧ ಕ್ರಯಕ್ಕೆ ತೆಗೆದುಕೊಂಡು ಕ್ರಮದ ಹಣವನ್ನು ಅರಮನೆಗೆ ಒಪ್ಪಿಸಿ ಈ ಗ್ರಾಮವನ್ನು ನಗರೇಶ್ವರನಿಗೆ ಒಪ್ಪಿಸಿ ಅಲ್ಲಿ ಮೇಲಿನ ಹಳ್ಳಿ ಗ್ರಾಮವನ್ನು ಗಿರಿವಾಸದ ರಂಗಶೆಟ್ಟರು ಮತ್ತು ಪುತ್ರ ಶುದ್ಧ ಕ್ರಯಕ್ಕೆ ತೆಗೆದುಕೊಂಡು ಶ್ರೀ ಮಠದ ಹವಾಲೆಗೆ ಒಪ್ಪಿಸಿ, ಸರ್ವಮಾನ್ಯವಾಗಿ ನಡೆಸಿಕೊಂಡು ಬರುವುದು. ಎಂದು ತಿಳಿಸಿದ ನಿರೂಪ.[93]

ಈ ದಾಖಲೆಯು ಒಬ್ಬ ವ್ಯಕ್ತಿಯು ಬೇರೆ ಬೇರೆ ಕಾರಣಗಳಿಂದ ಎರಡು ಬಾರಿ ಕ್ರಯಕ್ಕೆ ಪಡೆದು ಬೇರೆ ಬೇರೆ ಧಾರ್ಮಿಕ ಸಂಸ್ಥೆಗಳ ದಾನ ನೀಡಿ ಅವುಗಳ ಘೋಷಣೆ ಮತ್ತು ತನ್ನ ಧಾರ್ಮಿಕ ಒಲವುಗಳನ್ನು ಸಮಾನವಾಗಿ ವ್ಯಕ್ತಪಡಿಸಿರುವುದನ್ನು ಕಾಣಬಹುದು.

ಕ್ರಿ.ಶ. 1708ರ ಕಂಠೀರವ ನರಸರಾಜ ಒಡೆಯರ್ ಚೆಲುವಯ್ಯನಿಗೆ ಬರೆದ ನಿರೂಪದಲ್ಲಿ ಮೈಸೂರು ನಗರ ಹೋಬಳಿ ಶೃಂಗೇರಿ ಮಠಕ್ಕೆ ಇಟ್ಟುವಳ್ಳಿ ಗ್ರಾಮವನ್ನು ಸರ್ವಮಾನ್ಯವಾಗಿ ಕೊಟ್ಟು ಅಲ್ಲಿಂದ 3 ವರಹವನ್ನು ಸಹ ವಸೂಲ ಮಾಡಬಾರದೆಂದು ತಿಳಿಸಲಾಗಿದೆ. ಬ್ರಾಹ್ಮಣ ಧರ್ಮಕ್ಕೆ ಬಿಟ್ಟಿರುವುದರಿಂದ ಸರ್ವ ಮಾನ್ಯ ಗ್ರಾಮದಿಂದ 3 ವರಹ ಕಂದಾಯವನ್ನು ವಸೂಲಿ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದು, ಅದನ್ನು ಕೂಡ ವಸೂಲಿ ಮಾಡಬಾರದೆಂದು ತಿಳಿಸಲಾಗಿದೆ[94].

ಕ್ರಿ.ಶ. 1761ರ ಇಮ್ಮಡಿ ಕೃಷ್ಣರಾಜ ಒಡೆಯರ್ ಕಾಲಕ್ಕೆ ಸೇರಿದ ತಾಮ್ರ ಶಾಸನದಲ್ಲಿ ಇಮ್ಮಡಿ ಕೃಷ್ಣರಾಜ ಒಡೆಯರ್ ಅಭಿನವ ಸಚ್ಚಿದಾನಂದ ಭಾರತೀಗಳಿಗೆ ಬರೆದ ಶಾಸನದ ದಾನ ಪ್ರತಿಯಾಗಿದ್ದು, ಬೆಳವಾಡಿ ಮತ್ತು ಅದರ ಅಧೀನ ಗ್ರಾಮಗಳನ್ನೊಳಗೊಂಡ 12 ವರಹ ಆದಾಯವುಳ್ಳ ಶಾರದಾಂಬ ಮತ್ತು ಚಂದ್ರಮೌಳೀಶ್ವರ ದೈನಂದಿನ ನೈವೇದ್ಯ ದೀಪಾರಾಧನೆ ಮತ್ತು ನಿತ್ಯೋತ್ಸವಗಳಿಗೆ ತಗಲು ವೆಚ್ಚಕ್ಕಾಗಿ ನೀಡಿರುವುದನ್ನು ಕಾಣಬಹುದು. 1200 ವರಹಗಳ ಉತ್ಪತ್ತಿಯುಳ್ಳ ಭೂಮಿಯನ್ನು ಮಠದ ಧಾರ್ಮಿಕ ಕಾರ್ಯಗಳಿಗೆ ದಾನ ನೀಡಿರುವುದನ್ನು ಕಾಣಬಹುದು[95].

ಕ್ರಿ.ಶ. 1763ರಲ್ಲಿ ಇಮ್ಮಡಿ ಕೃಷ್ಣರಾಜ ಒಡೆಯರ್ ಕಾಶಿವಾಸ ಜಯರಾಮ ಭಟ್ಟನಿಗೆ ಪಾಲಿಸಿದ 120 ವರಹದ ಹುಟ್ಟುವಳಿ ಎರಡು ಗ್ರಾಮಗಳ ದಾನ ಶಾಸನ[96].

ಮುಮ್ಮಡಿ ಕೃಷ್ಣರಾಜ ಒಡೆಯರ್: ಕ್ರಿ.ಶ. 1799 – 1831

ಕ್ರಿ.ಶ. 1819ರ ಶೃಂಗೇರಿ ಮಠಕ್ಕೆ ನಡೆಯುವ ಸರ್ವ ಮಾನ್ಯ ಮತ್ತು ಅರ್ಧ ಮಾನ್ಯ ಗ್ರಾಮಗಳಲ್ಲಿರುವ ಗಂಧದ ಗಿಡಗಳನ್ನು ಶಾರದಮ್ಮನವರ ಸೇವಾ ಉಪಯುಕ್ತವಾಗಿ ಬಿಟ್ಟು

ಇರುವುದಾಗಿ ಕೃಷ್ಣರಾಜ ಒಡೆಯರ್ ಅರಮನೆ ಸೀಮೆ, ಗಣಿಗಳ ಅಮೀನ, ಕಿಲ್ಲೇದಾರ, ಸಾಯಿರ, ಮಣಿಯಗಾರರಿಗೆ ಬರೆಸಿ ಕಳುಹಿಸಿದ ನಿರೂಪ.[97]

ಕ್ರಿ.ಶ. 1818 ರ ಕಾಲಕ್ಕೆ ಸೇರಿದ ದಾಖಲೆಯಲ್ಲಿ ಶೃಂಗೇರಿಯ ಶಾರದಾ ಪೀಠಕ್ಕೆ ಪಟ್ಟವಾಗುವ ಸ್ವಾಮಿಗಳ ಪಟ್ಟಾಭಿಷೇಕದ ಬಗ್ಗೆ 1000 ವರಹ, ಚಿನ್ನ, ಬೆಳ್ಳಿ, ಮಠಕ್ಕೆ ಕಳುಹಿಸಿಕೊಟ್ಟು, ರಸೀದಿ ತರಿಸಿಕೊಂಡು, ವಿವರದ ಪಟ್ಟಿಯನ್ನು ಹಜೂರರಿಗೆ ಕಳುಹಿಸಬೇಕಾಗಿ ನಗರದ ಫೌಜುದಾರ ಸರ್ವೋತ್ತಮ ರಾಯರಿಗೆ ಕೃಷ್ಣರಾಜ ಒಡೆಯರ್ ನಿರೂಪ.[98]

ಕ್ರಿ.ಶ. 1828 ಮುಮ್ಮಡಿ ಕೃಷ್ಣರಾಜ ಒಡೆಯರ್ 14 ಅಸಲಿ ಗ್ರಾಮಗಳು, 8 ಉಪಗ್ರಾಮಗಳು, 2 ಕೆರೆ, 7 ಅಣೆಕಟ್ಟು, 2 ಗೋಕುಲ, 3 ಕೊಳ. ಸದರಿ ಅಪ್ಪಣೆ ಕೊಡಿಸಿರುವ ಮೇರೆಗೆ ಅಸಲಿ ಗ್ರಾಮ 14, ದಾಖಲೆ ಗ್ರಾಮ 8, ಕೆರೆ ಎರಡು ಕಿಟ್ಟ ಏಳು, ಎರಡು ಆಣೆಕಟ್ಟು ಕೊಳ ಮೂರು ಯಾತದ ಕೊಳ ಒಂದಕ್ಕೆ ಸಹ ಚಾರಿ, ಇನಾಮತಿ ಶಿವಾಯಿ ಸಾಲೀಯಾನಾ ಹೈದರಿ ಎರಡು ಸಾವಿರದ ನೂರ ಮುವತ್ತೊಂದು ವರಹ 2 ಹಣ ವೀಸದ ಬೇರಿಜಿನ ಈ ಗ್ರಾಮಗಳನ್ನು ಶೃಂಗೇರಿ ಮಠವು ಪಾರಂಪರ್ಯವಾಗಿ ನಿರುಪಾಧಿಕ ಸರ್ವಮಾನ್ಯವಾಗಿ ಅನುಭವಿಸಿಕೊಂಡು ಬರುವುದು[99].

ಮುಮ್ಮಡಿ ಕೃಷ್ಣ ರಾಜ ಒಡೆಯರ್ ಕವಲೇದುರ್ಗದ ಅಮಲ್ದಾರ್ ಅಪ್ಪಣ್ಣಯ್ಯಗೆ ಬರೆದ ನಿರೂಪದಲ್ಲಿ ಕೊಪ್ಪ ತಾ ಶಿರಕರಡಿ (ಅಸಲಿ ಗ್ರಾಮ) ನಾಲ್ಕು ಉಪಗ್ರಾಮಗಳನ್ನು ಸರ್ವ ಮಾನ್ಯ ಗ್ರಾಮಗಳೆಂದು ಪರಿಪಣಿಸಿ ಅದರಿಂದ ಬರುವ ವಿಚ್ಚನ್ನಾಗೆಗಳನ್ನು ಸಂಗ್ರಹಿಸಿ ಮಠಕ್ಕೆ ಪಾವತಿಸಿ ರಶೀದಿ ಪಡೆಯುವಂತೆ ಆದೇಶಿಸಲಾಗಿದೆ[100].

ದಿವಾನ್ ಪೂರ್ಣಯ್ಯ ಮತ್ತು ಶೃಂಗೇರಿ ಮಠ:

ಟಿಪ್ಪುಸುಲ್ತಾನನ ಪತನಾನಂತರ ಮೈಸೂರು ಸಂಸ್ಥಾನದ ಆಡಳಿತವು ಪುನಃ ಮೈಸೂರು ಸಂಸ್ಥಾನದ ಅರಸರ ಪಾಲಿಗೆ ದೊರೆಯಿತು. ಆಗ ಮುಮ್ಮಡಿ ಕೃಷ್ಣರಾಜ ಒಡೆಯರು ಅಪ್ರಾಪ್ತ ವಯಸ್ಕರಾಗಿದ್ದ ಕಾರಣ ಆಡಳಿತದ ಜವಾಬ್ದಾರಿಯನ್ನು ದಿವಾನರಾಗಿದ್ದ ಪೂರ್ಣಯ್ಯನವರಿಗೇ ವಹಿಸಲಾಯಿತು. ಹೈದರ್‌ಅಲಿಯ ಆಳ್ವಿಕೆಯ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಖಜಾನೆಯ ಅಧಿಕಾರಿಯಾಗಿ ಕಾರ್ಯ ನಿರ್ವಹಿಸಿ, ಟಿಪ್ಪುಸುಲ್ತಾನನ ಆಳ್ವಿಕೆಯ ಕಾಲದಲ್ಲೂ ಅದೇ ಅಧಿಕಾರದಲ್ಲಿ ಮುಂದುವರಿದ ಪೂರ್ಣಯ್ಯ ಟಿಪ್ಪುವಿನ ಮರಣಾನಂತರ ಮಾರ್ಕ್ಸ್ ವೆಲ್ಲೆಸ್ಲಿಯಿಂದ ರಾಜಪ್ರತಿನಿಧಿಯಾಗಿ ನೇಮಕಗೊಂಡು ಕ್ರಿ.ಶ. 1799 ರಿಂದ ಕ್ರಿ.ಶ. 1811ರ ವರೆಗೆ ಆಡಳಿತದ ಜವಾಬ್ದಾರಿ ಹೊತ್ತರು. ಕ್ರಿ.ಶ. 1811 ರಲ್ಲಿ ವೃತ್ತಿಯಿಂದ ನಿವೃತ್ತರಾದ ದಿವಾನ್ ಪೂರ್ಣಯ್ಯ ಶ್ರೀರಂಗಪಟ್ಟಣದಲ್ಲೆ ನೆಲೆಸಿದ್ದರು. ಕ್ರಿ.ಶ.

1812ರ ಮಾರ್ಚ್ 29 ರಂದು ನಿಧನರಾದ ದಿವಾನ ಪೂರ್ಣಯ್ಯ ಆಡಳಿತದಲ್ಲಿ ತಂದ ಹಲವು ಬದಲಾವಣೆಗಳು ಬ್ರಿಟಿಷ್ ಅಧಿಕಾರಿಗಳ ಮೆಚ್ಚುಗೆಯನ್ನೂ ಪಡೆದಿದ್ದವು.

ದಿವಾನ್ ಪೂರ್ಣಯ್ಯನವರು ಮೈಸೂರು ಸಂಸ್ಥಾನದ ರಾಜಪ್ರತಿನಿಧಿ ಆಗುವುದಕ್ಕೆ ಮೊದಲೂ ಶೃಂಗೇರಿ ಸಂಸ್ಥಾನದ ಜೊತೆಗೆ ಸಂಪರ್ಕ ಹೊಂದಿದ್ದ ವಿಷಯವು ಶೃಂಗೇರಿಯ ಒಂದು ದಾಖಲೆಯ ಮೂಲಕ ತಿಳಿಯುತ್ತದೆ. ಕಾಲದ ಉಲ್ಲೇಖವನ್ನು ಗಮನಿಸಿದರೆ, ಅದು ಅವರು ಇನ್ನೂ ಹೈದರ್ ಅಲಿಯ ಖಜಾನೆಯ ಅಧಿಕಾರಿಯಾಗಿ ಕಾರ್ಯ ನಿರ್ವಹಿಸುತ್ತಿದ್ದ ಸಂದರ್ಭ. ಆಗ ಶೃಂಗೇರಿಯ ಪೀಠದಲ್ಲಿ ಇದ್ದ ಗುರುಗಳು ಮೂರನೆಯ ಸಚ್ಚಿದಾನಂದ ಭಾರತೀ ಸ್ವಾಮಿಗಳು.

ಈ ದಾಖಲೆಯು ಉಲ್ಲೇಖಿಸಿರುವ ಕಾಲ ಖರ ಸಂವತ್ಸರದ ಮಾರ್ಗಶಿರ ಬ.10 ಅದು ಕ್ರಿ.ಶ. 1771ರ ಡಿಸೆಂಬರ್ 31ಕ್ಕೆ ಸರಿ ಹೊಂದುತ್ತದೆ. ಪೂರ್ಣಯ್ಯನವರ ಜೀವಿತಾವಧಿಯಲ್ಲಿ (ಕ್ರಿ.ಶ 1732–1812) ಖರ ಸಂವತ್ಸರ ಸಂಭವಿಸಿದ್ದು ಕ್ರಿ.ಶ. 1771ರಲ್ಲಿ ಮಾತ್ರ, ಆದ್ದರಿಂದ ಅದೇ ವರ್ಷವನ್ನು ದಾಖಲೆಯ ಕಾಲ ಎಂದು ಪರಿಗಣಿಸಲಾಗಿದೆ. ಆದರೆ, ಆಗ ಪೂರ್ಣಯ್ಯನವರು ಇನ್ನು ಹೈದರ್ ಆಲಿಯ ಅಧೀನದಲ್ಲಿದ್ದರು. ಹೈದರ್ ಆಲಿಗೂ ಶೃಂಗೇರಿ ಸಂಸ್ಥಾನದ ಬಗ್ಗೆ ಗೌರವಾದರಗಳಿದ್ದ ವಿಷಯ ತಿಳಿದಿದೆ. ಆದ್ದರಿಂದ ಹೈದರ್ ಆಲಿ ಆಳ್ವಿಕೆಯ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲೂ ಪೂರ್ಣಯ್ಯನವರು ಶೃಂಗೇರಿಯ ಗುರುಗಳಿಗೆ ಪತ್ರ ಬರೆದಿರಬಹುದು. ಆದರೆ, ನವಾಬನ ಒಕ್ಕಣೆ ಇಲ್ಲದೆ, ಶೃಂಗೇರಿಯ ಗುರುಗಳಿಗೆ ಪತ್ರ ಬರೆಯುವಷ್ಟು ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯ ಪೂರ್ಣಯ್ಯನವರಿಗಿತ್ತೆ ಎಂಬ ಪ್ರಶ್ನೆಗೆ ಅವಕಾಶ ಇದೆ. ಈವರೆಗೆ ತಿಳಿದಂತೆ ಹೈದರ್ ಆಲಿ ಅಥವಾ ಟಿಪ್ಪು ಸುಲ್ತಾನ್ ಅಂತಹ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯವನ್ನು ಯಾರಿಗೂ ನೀಡುವ ಸ್ವಭಾವದವರಾಗಿರಲಿಲ್ಲ.

ಕ್ರಿ.ಶ. 1770–71ರಲ್ಲಿ ತಮ್ಮ ಪಟ್ಟಾಭಿಷೇಕದ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಸಚ್ಚಿದಾನಂದಭಾರತೀ ಸ್ವಾಮಿಗಳು ಹೈದರ್ ಆಲಿಗೆ ಆಶೀರ್ವಾದ ಪತ್ರ ಬರೆಸಿದ್ದಾರೆ. ಈ ಆಶೀರ್ವಾದ ಬಂದ ನಂತರ ಸಚ್ಚಿದಾನಂದಭಾರತೀ ಸ್ವಾಮಿಗಳಿಗೆ ಪೂರ್ಣಯ್ಯನವರು ಬಿನ್ನಹ ಮಾಡಿಕೊಂಡಿರುವ ವಿಷಯ ನಮ್ಮ ಪರಿಶೀಲನೆಯಲ್ಲಿದೆ. ಮಠದಿಂದ ನರಸಿಂಹಶಾಸ್ತ್ರಿಗಳ ಮೂಲಕ ಬಂದ ಶ್ರೀಮುಖದ ಪ್ರಕಾರ ನಗರದ ತಾಲ್ಲೂಕು (ಬಿದನೂರು), ದುರ್ಗದ (ಕವಲೆದುರ್ಗ) ಹೋಬಳಿಯ ಸುಂಕದ ಅಧಿಕಾರಿಗಳು ಶ್ರೀಮಠಕ್ಕೆ ಬರುವ ದವಸ, ಜವಳಿ ಮುಂತಾದ ಜಿನಿಸಿಗೆ ಸುಂಕ ಕೇಳುವಂತಿರಲಿಲ್ಲ. ಆದರೆ ಸುಂಕ ಬರಬೇಕೆಂದು ದುರ್ಗದ ಹೋಬಳಿ ಸುಂಕದ ಅಧಿಕಾರಿಗಳು ಕೇಳುತ್ತಿದ್ದರು. ಅರಮನೆ ಸೀಮೆಯಲ್ಲಿ ಶೃಂಗೇರಿ ಮಠದ ಜವಳಿ, ದವಸ ಮುಂತಾದ ಜಿನಿಸುಗಳಿಗೆ ಸುಂಕ ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳುವಂತಿರಲಿಲ್ಲ. ಈ ವಿಷಯವಾಗಿ ದುರ್ಗದ ಹೋಬಳಿ ಸುಂಕದ ಅಧಿಕಾರಿ ರಾಮರಾಯನಿಗೆ ತಾಕೀತು ಮಾಡಿರುವ ವಿಷಯವನ್ನು

[illegible]

ದಾಖಲೆ ತಿಳಿಸಿದೆ. ಬಿದನೂರು ಹೈದರ್ ಆಲಿಯ ವಶವಾಗಿದ್ದ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ, ಯಾವುದೇ ಕಾರಣಕ್ಕೆ ಹೈದರ್ ಆಲಿಯು ನಗರದಿಂದ ದೂರವಿದ್ದಾಗ, ಅಧಿಕಾರದ ಜವಾಬ್ದಾರಿ ಹೊತ್ತಿದ್ದ ಪೂರ್ಣಯ್ಯನವರು ಇಂತಹ ಪತ್ರವನ್ನು ಬರೆಸಿ, ಮಠದ ಬಗ್ಗೆ ಗೌರವ ತೋರಿಸಿರುವ ಸಾಧ್ಯತೆಗಳನ್ನು ಅಲ್ಲಗಳೆಯುವಂತಿಲ್ಲ. ರಾಜಪ್ರತಿನಿಧಿಯಾಗಿ ಬ್ರಿಟಿಷರಿಂದ ನೇಮಕಗೊಳ್ಳುವ ಮೊದಲೇ ಪೂರ್ಣಯ್ಯ ನವರು ಶೃಂಗೇರಿಯ ಮಠದ ಜೊತೆಗೆ ಒಳ್ಳೆಯ ಸಂಪರ್ಕ ಪಡೆದಿದ್ದರು. ಹೈದರ್ ಆಲಿಯ ಆಳ್ವಿಕೆಯ ಅವಧಿಯಲ್ಲೂ ಸ್ವಂತ ನಿರ್ಧಾರ ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳುವ ಸಾಮರ್ಥ್ಯ ಪಡೆದಿದ್ದರು. ಇದರಿಂದ ಅವರಿಗಿದ್ದ ಅಧಿಕಾರ ವ್ಯಾಪ್ತಿಯ ಅರಿವಾಗುತ್ತದೆ. ಶೃಂಗೇರಿ ಮಠದ ಬಗ್ಗೆ ಹೈದರ್ ಆಲಿಗೆ ಇದ್ದ ಗೌರವವನ್ನು ಅರಿತಿದ್ದ ಪೂರ್ಣಯ್ಯನವರು ಇಂತಹ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯ ತೆಗೆದುಕೊಂಡಿರುವ ಸಾಧ್ಯತೆಗಳನ್ನೂ ಅಲ್ಲಗಳೆಯುವಂತಿಲ್ಲ.[101]

ಯಾವುದೋ ಕಾರಣಕ್ಕೆ ನಗರದ ಅಧಿಕಾರಿಗಳು ಸುಂಕ ವಸೂಲಾತಿಯ ಕೆಲಸವನ್ನು ಮುಂದುವರಿಸಿದ್ದ ಕಾರಣ, ಕ್ರಿ.ಶ. 1801–02ರಲ್ಲಿ (ಕ್ರಿ.ಶ. 1801 ಜೂನ್ 16) ಪೂರ್ಣಯ್ಯನವರು ಪತ್ರ ಮುಖೇನ ನರಸಿಂಹ ಶಾಸ್ತ್ರಿಗಳಿಗೆ ನಮಸ್ಕರಿಸಿ, ತಾವು ಮೊದಲು ಕೊಟ್ಟದ್ದನ್ನು ಎಂದರೆ ಮೊದಲು ನೀಡಿದ ದಾನ, ನೀಡಿದ್ದ ಅಧಿಕಾರ ಇತ್ಯಾದಿಗಳನ್ನು ಸರ್ಕಾರ ಹಿಂದಕ್ಕೆ ಪಡೆಯುವುದಿಲ್ಲ ಎಂಬ ಭರವಸೆ ನೀಡಿದ್ದಾರೆ[102]. ಈ ಹೊತ್ತಿಗೆ ಪೂರ್ಣಯ್ಯನವರು ರಾಜಪ್ರತಿನಿಧಿಯಾಗಿ ನೇಮಕಗೊಂಡಿದ್ದರು.

ದಿವಾನ್ ಪೂರ್ಣಯ್ಯನವರು ದ್ವೈತ ಸಂಪ್ರದಾಯದ ಮರಾಠೀ ಬ್ರಾಹ್ಮಣ ಪಂಗಡಕ್ಕೆ ಸೇರಿದ್ದವರು. ಅವರ ಮನೆ ಮಾತು ಮರಾಠಿ, ಆಡಳಿತದಲ್ಲಿ ಕನ್ನಡದ ಬಳಕೆಗೆ ಕೊರತೆ ಕಾಣುವುದಿಲ್ಲ. ಪೂರ್ಣಯ್ಯನವರು ಅದ್ವೈತ ಪೀಠವಾದ ಶೃಂಗೇರಿ ಸಂಸ್ಥಾನಕ್ಕೆ ಒಂದು ಪತ್ರವನ್ನು ಕನ್ನಡ ಲಿಪಿಯಲ್ಲೇ ಆದರೂ ಮರಾಠಿ ಭಾಷೆಯಲ್ಲಿ ಬರೆದಿದ್ದಾರೆ. ಅದು ಮಠಕ್ಕೆ ಬೇಕಾದ ಶ್ರೀಗಂಧಕ್ಕೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದ ಪರವಾನಿಗೆ. ಸರ್ಕಾರಿ ಕಾಯಿದೆಯ ಪ್ರಕಾರ ಶೃಂಗೇರಿ ಮಠ ಮತ್ತು ಅದಕ್ಕೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದ ದೇವಾಲಯಗಳ ಅವಶ್ಯಕತೆಗೆ ತಕ್ಕಂತೆ ಕಿಮ್ಮತಿಗೆ ಶ್ರೀಗಂಧವನ್ನು ಪಡೆಯುವ ಅಧಿಕಾರ ನೀಡಲಾಗಿದೆ[103]. ಈ ಪರವಾನಿಗೆಯನ್ನು ದುಂದುಭಿ ಸಂವತ್ಸರದ ಜೇಷ್ಠ ಶು.5ರಲ್ಲಿ (ದಿನಾಂಕ 5–6–1802) ನೀಡಲಾಗಿದೆ.

ರುಧಿರೋದ್ಗಾರಿ ಸಂವತ್ಸರದ ಭಾದ್ರಪದ ಬ 1 (ಕ್ರಿ.ಶ 1803 ಸೆಪ್ಟಂಬರ್ 2) ರಂದು ಸಚ್ಚಿದಾನಂದ ಭಾರತೀ ಸ್ವಾಮಿಗಳಿಗೆ ಪೂರ್ಣಯ್ಯನವರು ಬರೆದಿರುವ ದೀರ್ಘಪತ್ರವು ಪಟ್ಟಣದ (ಶ್ರೀರಂಗ ಪಟ್ಟಣ) ಸೀಮೆ ಮೊದಲಾಗಿ ಇಡೀ ರಾಜ್ಯದಲ್ಲಿ ಅನಾವೃಷ್ಟಿಯ ಕಾರಣದಿಂದ ನೀರಿನ

ಕೊರತೆ ಎದುರಾಗಿದ್ದು ಅದರ ನಿವಾರಣೆಗೆ ಮಹಿಷಿ, ಕಿಗ್ಗ ಮತ್ತು ಸೋಮಪುರಗಳಲ್ಲಿ ಅರ್ಘಮಂಡಲ, ಜಪ, ಅಭಿಷೇಕ ನಡೆಸಲು ಮಾಡಿರುವ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯನ್ನು ಪ್ರಸ್ತಾಪಿಸಿ, ಬ್ರಾಹ್ಮಣರಿಗೆ ಯಾವುದೇ ಉಪದ್ರವ ಆದರೂ ಅರಮನೆಯವರು ಪರಿಹರಿಸಿಕೊಡಬೇಕು ಎಂದು ತಿಳಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಬ್ರಾಹ್ಮಣರು ಸತ್ಕರ್ಮ ನಿರತರಾದರೆ, ರಾಜ್ಯಕ್ಕೆ ಯಾವುದೇ ತೊಂದರೆಯೂ ಆಗುವುದಿಲ್ಲ ಎಂಬುದು ಪೂರ್ಣಯ್ಯನವರ ಅಭಿಪ್ರಾಯ. ರಾಜ್ಯದ ಒಳಿತಿಗಾಗಿ ಬ್ರಾಹ್ಮಣರು ಸತ್ಕರ್ಮನಿರತರಾಗಿರಬೇಕು ಎಂಬುದು ಪೂರ್ಣಯ್ಯ ನವರ ನಿರೀಕ್ಷೆ ಎಂದು ತಿಳಿಯಲಾಗುತ್ತದೆ.[104]

ರುಧಿರೋದ್ಗಾರಿ ಸಂವತ್ಸರದ ಫಾಲ್ಗುಣ ಶು 13 (ಕ್ರಿ.ಶ. 1804 ಫೆಬ್ರುವರಿ 23)ರಂದು ಪೂರ್ಣಯ್ಯನವರು ಮಠದ ಪಾರುಪತ್ಯಗಾರರಾದ ಬಿಷ್ಟಾವಧಾನಿ ಮತ್ತು ರಾಮಚಂದ್ರಯ್ಯನವರಿಗೆ ಬರೆದಿರುವ ಪತ್ರದ ಪ್ರಕಾರ ಉಲ್ಲೇಖಿಸಿದ ಇಬ್ಬರನ್ನು ಪೂರ್ಣಯ್ಯನವರು ಮಠದಲ್ಲಿ ನಡೆಯುವ ಅನ್ನದಾನ ಮತ್ತು ಧರ್ಮಕಾರ್ಯಗಳ ಮೇಲೆ ನಿಗಾ ಇಟ್ಟು ತುಂಟತನ ಮಾಡಿದವರ ಸ್ವಾಸ್ಥೆಯನ್ನು ಅಂಕೆಯಲ್ಲಿಟ್ಟುಕೊಳ್ಳಬೇಕು ಹಾಗೂ ದೇವರಸೇವೆ ಉಪಯುಕ್ತ ಆಗುವ ಹಾಗೆ ಹಾಗೂ ಮಠದ ಗ್ರಾಮಗಳ ರೈತರು ಮಠಕ್ಕೆ ಹಣಕಾಸು ಕೊಡದೆ ಸರಕಾರದ ತಾಲ್ಲೂಕಿಗೆ ಹೋಗಿ ಸೇರಿಕೊಂಡರೆ, ಅದರ ಬಂದೋಬಸ್ತು ಮಾಡಬೇಕೆಂದು ಸೂಚನೆ ನೀಡಿದ್ದಾರೆ[105]. ನಗರದ ಸುಬೇದಾರರಿಗೂ ಪರವಾನೆ ಬರೆಸಿ ಕಳುಹಿಸಿರುವ ಸೂಚನೆ ಇದೆ. ಇದರಿಂದ ಶೃಂಗೇರಿ ಮಠಕ್ಕೆ ಆಡಳಿತಾತ್ಮಕವಾಗಿ ಸ್ವಾಯತ್ತತೆ ಇದ್ದ ಮತ್ತು ಅದನ್ನು ಮೀರಲು ಪ್ರಯತ್ನಿಸುತ್ತಿದ್ದ ಜನತೆಯ ವಿಷಯ ತಿಳಿಯುತ್ತದೆ. ಇದರ ಮೇಲೆ ನಿಗಾ ಇಡಲೆಂದೇ ಪೂರ್ಣಯ್ಯನವರು ಇಬ್ಬರು ಪಾರುಪತ್ಯಗಾರರನ್ನು ಶೃಂಗೇರಿ ಮಠಕ್ಕೆ ನೇಮಿಸಿರುವುದು ವಿಶೇಷ ಎನಿಸುತ್ತದೆ.

ಸಚ್ಚಿದಾನಂದಭಾರತೀ ಸ್ವಾಮಿಗಳಿಗೆ ಪೂರ್ಣಯ್ಯನವರು ಕ್ರೋಧನಾಮ ಸಂವತ್ಸರದ ಆಷಾಢ ಶು 10 (ಕ್ರಿ.ಶ. 1805 ಜುಲೈ 6) ರಂದು ಬರೆದಿರುವ ಪತ್ರದಲ್ಲಿ ಶ್ರೀಮಠದಿಂದ ಫಲ, ಪ್ರಸಾದ, ಮಂತ್ರಾಕ್ಷತೆ ಮತ್ತು ವಸ್ತ್ರಗಳು ಬಂದಿರುವುದನ್ನು ತಿಳಿಸಿ, ಮೊದಲಿನಿಂದಲೂ ಶ್ರೀಮಠಕ್ಕೆ ಬರುವ ದವಸ, ಜವಳಿ ಮುಂತಾದ ಜಿನಸಿಗೆ ಅರಮನೆ ಸೀಮೆಯಲ್ಲಿ ಸುಂಕವನ್ನು ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳುವ ಪದ್ಧತಿ ಇಲ್ಲವಾದ್ದರಿಂದ, ಈಗ ಆ ಬಗ್ಗೆ ಅಡ್ಡಿ ಮಾಡಿರುವ ನಗರ (ಬಿದನೂರು)ದ ತಾಲ್ಲೂಕು, ದುರ್ಗ (ಕವಲೆದುರ್ಗ) ಹೋಬಳಿ ಸುಂಕದ ರಾಮರಾಯರಿಗೆ ತಾಕೀತು ಕಳುಹಿಸಿರುವುದಾಗಿ ತಿಳಿಸಿ, ಕೆಲವು ಜನರು ಶ್ರೀಮಠದ ಹೆಸರಿನಲ್ಲಿ ತಮ್ಮ ಸ್ವಂತ ಜಿನಿಸುಗಳನ್ನು ತರಿಸಿಕೊಳ್ಳುವುದನ್ನು ತಪ್ಪಿಸಲು ಶ್ರೀಮಠವು ಕಟ್ಲೆ ಮಾಡಿಸಬೇಕು ಎಂದು ಮನವಿ ಮಾಡಿಕೊಂಡಿರುವುದಲ್ಲದೆ, ತಮ್ಮ ಮೊಮ್ಮಗ ಶ್ರೀನಿವಾಸರಾಯನಿಗೆ ಉಪನಯನ ಮಾಡಿಸಿದ ಕಾರಣ ಸನ್ನಿಧಾನಕ್ಕೆ ಕಳುಹಿಸಿದ ಉಡುಗೊರೆಯ ಬಗ್ಗೆ

ಪ್ರಸ್ತಾಪಿಸಿದ್ದಾರೆ.[106] ಶ್ರೀಮಠದ ಹೆಸರಿನಲ್ಲಿ ಮೊದಲಿನಿಂದಲೂ ಮೋಸ ಮತ್ತು ವಂಚನೆಗಳು ನಡೆಯುತ್ತಿದ್ದ ವಿಚಾರವನ್ನು ಈ ಪತ್ರ ಮನದಟ್ಟುಮಾಡುತ್ತದೆ.

ಕ್ರೋಧನಾಮ ಸಂವತ್ಸರದ ಆಷಾಢ ಬ 10 (ಕ್ರಿ.ಶ. 1805 ಜುಲೈ 21) ರಂದು ಶ್ರೀ ಸಚ್ಚಿದಾನಂದಭಾರತೀ ಸ್ವಾಮಿಗಳಿಗೆ ಪೂರ್ಣಯ್ಯನವರು ಪತ್ರ ಬರೆಯುತ್ತಾ ಕಾಳಹಸ್ತಿಯಲ್ಲಿ ಚಾತುರ್ಮಾಸ್ಯದ ಸಂದರ್ಭ ಗುರುಗಳು ಹಜರತ್ ಲಾರ್ಡ್ ಸಾಹೇಬರನ್ನು ಭೇಟಿ ಆದ ವಿಷಯವನ್ನು ಸಂತೋಷದಿಂದ ದಾಖಲಿಸಿ, ಮಲ್ಲಪ್ಪಯ್ಯನವರು ಕಳುಹಿಸಿರುವ ವಿವರಗಳು ಕಡಿಮೆ ಇದ್ದು, ಅವುಗಳನ್ನು ಪರಾಂಬರಿಸಲಾಗುತ್ತಿದೆ ಎಂದು ತಿಳಿಸಿದ್ದಾರೆ[107]. ಈ ಮಲ್ಲಪ್ಪಯ್ಯ ಶ್ರೀಮಠದವರು ಎಂದು ತಿಳಿದಿದೆ. ಆತ ಕಳುಹಿಸಿದ ವಿವರಗಳೇನು ಎಂಬ ಬಗ್ಗೆ ಸ್ಪಷ್ಟನೆ ಕಡತಗಳಲ್ಲಿ ಲಭ್ಯವಿಲ್ಲ.

ಪೂರ್ಣಯ್ಯನವರ ಕ್ರೋಧನಾಮ ಸಂವತ್ಸರದ ಮಾಘ ಬ.10 ರ (ಕ್ರಿ.ಶ. 1806 ಫೆಬ್ರುವರಿ 26) ಪತ್ರವು ಸಚ್ಚಿದಾನಂದಭಾರತೀ ಸ್ವಾಮಿಗಳು ವಾಲಾಜಿನಿಂದ ಕಣಿವೆ ಮೇಲೆ ಬೆಂಗಳೂರು ಮಾರ್ಗವಾಗಿ ಶ್ರೀರಂಗಪಟ್ಟಣಕ್ಕೆ ಬಂದು ತಮಗೂ ಆಶೀರ್ವಾದ ನೀಡಬೇಕೆಂಬ ತಮ್ಮ ಇಚ್ಛೆಯನ್ನು ವ್ಯಕ್ತಪಡಿಸಿದೆ. ಮಧುಗಿರಿ ಅಮಲ್ದಾರನಿಗೆ ಪರವಾನೆಗೆ ತಾಕೀತು ಮಾಡಿರುವ ವಿಷಯವನ್ನು ಪೂರ್ಣಯ್ಯನವರು ತಿಳಿಸಿದ್ದಾರೆ.[108] ದ್ವೈತ ಸಂಪ್ರದಾಯದ ಪೂರ್ಣಯ್ಯನವರು ಅದ್ವೈತ ಸಂಪ್ರದಾಯದ ಗುರುಗಳ ಬಗ್ಗೆ ಇರಿಸಿಕೊಂಡಿದ್ದ ಗೌರವವನ್ನು ಈ ಪತ್ರ ಸೂಚಿಸುತ್ತದೆ.

ಅಕ್ಷಯ ಸಂವತ್ಸರದ ಜೇಷ್ಠ ಶು 13 (ಕ್ರಿ.ಶ. 1806 ಮೇ 30)ರ ಪತ್ರವು ಪೂರ್ಣಯ್ಯನವರು ಬೆಂಗಳೂರು ಸುಬೇದಾರ ಮಧ್ವರಾಯರಿಗೆ ಬರೆದಿರುವುದಾಗಿದ್ದು, ಅದರಲ್ಲಿ ಶೃಂಗೇರಿ ಮಠ ಮತ್ತು ಅದರ ಶಾಖೆಯಾದ ಶಿವಗಂಗೆ ಮಠದವರಿಗೂ ಮದುವೆ, ಮುಂಜಿ, ಶುಭ ಶೋಭನಗಳಲ್ಲಿ ಅಗ್ರತಾಂಬೂಲವನ್ನು ಪಡೆಯುವ ವಿಚಾರದಲ್ಲಿ ಇದ್ದ ಗೊಂದಲವನ್ನು ಪ್ರಸ್ತಾಪಿಸಲಾಗಿದೆ. ಆಚಾರ, ವ್ಯವಹಾರ, ಪ್ರಾಯಶ್ಚಿತ್ತವೇನು ಇದ್ದಾಗ್ಯೂ ಪೂರ್ವಾರಭ್ಯ ಶಿವಗಂಗೆ ಮಠದವರು ನೋಡಿಕೊಂಡು ಬಂದಮೇರೆಗೆ ಈಗಲೂ ಅವರೇ ನೋಡಿಕೊಳ್ಳುವಂತೆ ಮತ್ತು ಮದುವೆ, ಮುಂಜಿ, ಶುಭ, ಶೋಭನಗಳಲ್ಲಿ ಅಗ್ರತಾಂಬೂಲವನ್ನು ಶೃಂಗೇರಿ ಮಠಕ್ಕೂ, ಎರಡನೇ ತಾಂಬೂಲವನ್ನು ಶಿವಗಂಗೆ ಮಠಕ್ಕೂ ಕೊಡುವಂತೆ ಶೃಂಗೇರಿ ಸ್ವಾಮಿಗಳು ಕಟ್ಟು ಮಾಡಿಸಿದ ರೀತಿಯಲ್ಲೇ ಮುಂದುವರಿಯುವಂತೆ ತಾಕೀತು ಮಾಡುವಂತೆ ಸೂಚನೆ ನೀಡಲಾಗಿದೆ[109].

ಶೃಂಗೇರಿ ಮತ್ತು ಶಿವಗಂಗೆ ಮಠಗಳ ನಡುವೆ ಇದ್ದ ಪ್ರತಿಷ್ಠೆಯ ವಿಷಯದಂತೆಯೇ ಶೃಂಗೇರಿ ಮತ್ತು ಹರಿಹರಪುರ ಮಠಗಳ ನಡುವೆಯೂ ಇದ್ದ ಕೆಲವು ವೈಮನಸ್ಯಗಳನ್ನು ಪೂರ್ಣಯ್ಯನವರ ಪ್ರಭವ ಸಂವತ್ಸರದ ಆಷಾಢ ಶು.3 (ಕ್ರಿ.ಶ. 1806 ಜೂನ್ 19)ರ ಪತ್ರ ಮನವರಿಕೆ ಮಾಡುತ್ತದೆ.

ಯಾವುದೇ ಅಧಿಕಾರ ಅಥವಾ ಅನುಮತಿ ಇಲ್ಲದೆಯೇ, ನಾರಾಣಪ್ಪಯ್ಯ ಎಂಬಾತ ರೈತರಿಂದ ದಂಡ, ದೋಷಗಳನ್ನು ವಸೂಲು ಮಾಡುತ್ತಿರುವ ವಿಷಯ ತಿಳಿದು, ಕೊಪ್ಪದ ಹೋಬಳಿ ಅಮಲ್ದಾರ್ ವೆಂಕಟರಮಣಯ್ಯನು ನಾರಣಪ್ಪಯ್ಯ ವಸೂಲು ಮಾಡಿದ್ದ ದಂಡ, ದೋಷ ಇತ್ಯಾದಿ ಹಣವನ್ನು ರೈತರಿಗೆ ಹಿಂದಿರುಗಿಸಿ ಕೊಡಿಸುತ್ತಿದ್ದ ಬಗ್ಗೆ ತಿಳಿಸುತ್ತಾ ಹರಿಹರಪುರ ಮಠದವರು ಮೊದಲಿನಿಂದ ಇಲ್ಲದ ಅಡ್ಡಪಾಲಕಿ ಹತ್ತುವ ಮತ್ತು ಬಿರುದುಗಳನ್ನು ಏರಿಸಿಕೊಳ್ಳುವ ಮತ್ತು ಅದಕ್ಕೆ ಕುಮ್ಮಕ್ಕು ನೀಡುವ ಹೆಜ್ಜೆ ತಿಮ್ಮಯ್ಯ, ನರಸಯ್ಯ ಮುಂತಾದವರು ಯಾವ ಗೋಜಿಗೂ ಹೋಗದಂತೆ ಕೊಪ್ಪದ ಅಮಲ್ದಾರ್ ಅವರ ಮೂಲಕ ತಾಕೀತು ಮಾಡಿರುವ ವಿಚಾರವನ್ನು ಪೂರ್ಣಯ್ಯ ತಿಳಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಸ್ಥಳಕ್ಕೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದ ವಿಚಾರಗಳನ್ನು ಮಠದವರೇ ಸರಿಪಡಿಸಿಕೊಳ್ಳಬೇಕೆಂಬ ಸೂಚನೆಯೂ ಪತ್ರದಲ್ಲಿದೆ. ಶೃಂಗೇರಿ ಸ್ಥಳದ ಆಡಳಿತ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯು ಮಠಕ್ಕೇ ಸೇರಿದ್ದುದನ್ನು ಈ ಪತ್ರ ಸ್ಪಷ್ಟಪಡಿಸುತ್ತದೆ. ಕೆಲವು ಮಠದವರು ತಮ್ಮ ಅನುಕೂಲಕ್ಕೆ ತಕ್ಕಂತೆ ಕೆಲವು ಹೊಸ ಆಚರಣೆಗಳನ್ನು ಜಾರಿಗೆ ತಂದುಕೊಳ್ಳುತ್ತಿದ್ದ ವಿಚಾರವು ಮಠಗಳ ನಡುವೆ ಇದ್ದ ಪ್ರತಿಷ್ಠೆಯ ವಿಚಾರವನ್ನು ಮನದಟ್ಟುಮಾಡುತ್ತದೆ.

ಅಕ್ಷಯ ಸಂವತ್ಸರದ ಆಷಾಢ (22–6–1806) ರಂದು ಸಚ್ಚಿದಾನಂದಭಾರತೀ ಸ್ವಾಮಿಗಳಿಗೆ ಪೂರ್ಣಯ್ಯನವರು ಬರೆದ ಪತ್ರವು ಮಾಮೂಲು ಶೃಂಗೇರಿ ಮಠದಿಂದ ಬಂದ ಆಶೀರ್ವಾದಪೂರ್ವಕ ಫಲ, ಮಂತ್ರಾಕ್ಷತೆಗಳ ಬಗ್ಗೆ ಬಿನ್ನವಿಸಿ, ಧಣಿ (ಮಹಾರಾಜ) ಯವರ ಶ್ರೇಯಃಪ್ರಾರ್ಥನೆ ಮಾಡಬೇಕಾಗಿ ವಿನಂತಿ ಮಾಡಿರುವುದನ್ನು ತಿಳಿಸಿದೆ.[110] ಇದರಿಂದ ದಿವಾನ್ ಪೂರ್ಣಯ್ಯನವರಿಗೆ ಮಹಾರಾಜರ ಶ್ರೇಯಸ್ಸಿನ ಬಗ್ಗೆ ಇದ್ದ ಕಳಕಳಿ ಅರ್ಥವಾಗುತ್ತದೆ.

ದುರ್ಮತಿ ಸಂವತ್ಸರದ ಶ್ರಾವಣ ಬ 5 (16–8–1806) ರಂದು ಪೂರ್ಣಯ್ಯನವರು ಮಹಿಷೂರು, ತಾಯೂರು, ಹಾರನಹಳ್ಳಿ, ಯಳಂದೂರು, ಗುಂಡಲ್ಲು, ಕೆರೆಕೊಳಂಬಿ ಮುಂತಾದ ಅರಮನೆ ಸೀಮೆ ಮತ್ತು ಗಡಿಗಳ ಅಮಲ್ದಾರರಿಗೆ ಆಯಾ ತಾಲ್ಲೂಕುಗಳಲ್ಲಿ ಇರುವಂಥಾ ಮಾರ್ಕರ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಅನುಸರಿಸಬೇಕಾದ ಕ್ರಮಗಳ ಬಗ್ಗೆ ತಿಳಿಸಿದ್ದಾರೆ[111]. ಶೃಂಗೇರಿ ಮಠದ ಶಿಷ್ಯರು ಎನಿಸಿಕೊಂಡಿರುವ ಮಾರ್ಕರು ತಮ್ಮ ಜಾತಿ ಧರ್ಮದ ನಡತೆಯನ್ನು ಅನುಸರಿಸಬೇಕೆಂದೂ, ಬ್ರಾಹ್ಮಣರಂತೆ ನಡತೆಗಳನ್ನು ಅನುಸರಿಸಬಾರದೆಂದೂ, ಮಾರ್ಕರ ಬಂದೋಬಸ್ತಿನ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಕುಮ್ಮಕ್ಕು ನೀಡಬೇಕೆಂಬ ಸೂಚನೆಯೂ ಈ ಪತ್ರದಲ್ಲಿದೆ. ಮಾರ್ಕರನ್ನು ಬ್ರಾಹ್ಮಣರೆಂದೇ ಪರಿಗಣಿಸಲಾಗುತ್ತದೆ.

ಈ ಹಿಂದೆಯೇ ಒಮ್ಮೆ ಶೃಂಗೇರಿ ಸೀಮೆ ರೈತರಿಂದ ದಂಡ ದೋಷಗಳನ್ನು ವಸೂಲು ಮಾಡುವ ಬಗ್ಗೆ ಮತ್ತು ಹರಿಹರಪುರಮಠದವರ ವಿಷಯಕ್ಕೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದಂತೆ ಕ್ರಿ.ಶ. 1806ರ ಒಂದು

ದಾಖಲೆ ಸ್ಪಷ್ಟಪಡಿಸಿದೆ. ಈ ಸಮಸ್ಯೆಯು ನಂತರದ ವರ್ಷವೂ ಮುಂದುವರಿದಿರುವುದನ್ನು ಪೂರ್ಣಯ್ಯನವರು ಕೊಪ್ಪದ ಹೋಬಳಿ ಅಮಲ್ದಾರ್ ವೆಂಕಟರಮಣಯ್ಯನವರಿಗೆ ಪ್ರಭವ ಸಂವತ್ಸರದ ಆಷಾಢ ಶು 3. (ಕ್ರಿ.ಶ. 1807 ಜುಲೈ 8) ರಂದು ಬರೆದಿರುವ ಪತ್ರದ ಮೂಲಕ ತಿಳಿಯುತ್ತದೆ. ಶೃಂಗೇರಿ ಸೀಮೆಯ ಸಾಗುವಳಿ, ಹಣಕಾಸು ವಸೂಲಿ, ದಂಡ ದೋಷಗಳ ಮೂಲಕ ಇತ್ಯಾದಿಗಳು ಮಠಕ್ಕೇ ಸೇರಿದ ವಿಚಾರ ಎಂದು ತಿಳಿದಿತ್ತು. ಮಠಕ್ಕೆ ಆಡಳಿತಾತ್ಮಕವಾಗಿ ಸ್ವಾಯತ್ತತೆ ಇತ್ತು. ಈ ಬಗ್ಗೆ ಸೀಮೆಯ ಯಾವುದೇ ಅಧಿಕಾರಿಗೆ ಕ್ರಮ ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳುವ ಅಧಿಕಾರ ಇರಲಿಲ್ಲ. ಇಂತಹುದೇ ವಿಷಯಕ್ಕೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದಂತೆ ಇರುವ ಹಿಂದಿನ ಪತ್ರದ ಮೂಲಕ ತಿಳಿದ ಹರಿಹರಪುರ ಮಠದವರು ಪೂರ್ವಾರಭ್ಯ ಇಲ್ಲದ, ಅಡ್ಡಪಲ್ಲಕ್ಕಿ ಹತ್ತುವ ಮತ್ತು ಬಿರುದುಗಳನ್ನು ಏರಿಸಿಕೊಳ್ಳುವ ಕ್ರಮ ತಪ್ಪು ಎಂದು ತಿಳಿಸಲಾಗಿದೆ[112]. ಪೂರ್ವಾರಭ್ಯ ಇಲ್ಲದ ಕ್ರಮಗಳನ್ನು ಅನುಸರಿಸಲು ಕುಮ್ಮಕ್ಕಾಗಿದ್ದ ಹೆಜ್ಜೆತಿಮ್ಮಯ್ಯ ಮುಂತಾದವರಿಗೆ ತಾಕಿತು ಮಾಡಲು ಅರಮನೆ ಸೀಮೆಯ ಕೊಪ್ಪದ ಅಮಲ್ದಾರ್ ವೆಂಕಟರಮಣಯ್ಯನವರಿಗೆ ತಿಳಿಸಲಾಗಿದೆ.

ಮೇಲಿನ ದಾಖಲೆಯ ದಿನಾಂಕದಂದೇ ಅರಮನೆ ಸೀಮೆಯ ಎಲ್ಲ ಕಿಲ್ಲೇದಾರ್ ಮತ್ತು ಅಮಲ್ದಾರರಿಗೆ ಪೂರ್ಣಯ್ಯನವರು ದೇವಾಂಗದವರಿಗೆ ಜನಿವಾರ ಹಾಕಿಸಿ, ತಂಟೆ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದ ಒಬ್ಬ ಗುರುವನ್ನು ಪ್ರಶ್ನಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಶೃಂಗೇರಿ ಸೀಮೆಯ ರೈತರು ಬೇರೆ ತಾಲ್ಲೂಕುಗಳಿಗೆ ಹೋಗಿ ನೆಲೆಸುವಂತಿರಲಿಲ್ಲ. ಹಾಗೆ ನೆಲೆಸಬೇಕಾದರೆ ಶೃಂಗೇರಿಯಲ್ಲಿ ಏನಾದರೂ ತಪ್ಪನ್ನು ಮಾಡಿರಬೇಕು ಎಂಬುದು ಸಾಮಾನ್ಯ ತಿಳುವಳಿಕೆಯಾಗಿತ್ತು.[113] ಪೂರ್ಣಯ್ಯನವರ ವಿಭವ ಸಂವತ್ಸರದ ವೈಶಾಖ ಶು 11 (ಕ್ರಿ..ಶ. 1808 ಮೇ 6)ರ ಪತ್ರವು ವಸ್ತಾರೆಯ ಅಮಲ್ದಾರ್ ಸಂಪಂಗಿ ರಾಮಯ್ಯನವರನ್ನು ಉದ್ದೇಶಿಸಿದ್ದು ಕೊಪ್ಪದ ಹೋಬಳಿ ಅಮಲ್ದಾರ್ ಮಧ್ವರಾಯರು ಶೃಂಗೇರಿಗೆ ಹೋಗುವವರಿಗೆ ರಹ ಮಾಡಿಕೊಡಲು ಸೂಚಿಸಿದೆ.

ಶುಕ್ಲ ಸಂವತ್ಸರದ ಅಧಿಕ ಆಷಾಢದ ಬ.6 (ಕ್ರಿ.ಶ. 1809 ಜುಲೈ 3)ರ ಪತ್ರವು ಪೂರ್ಣಯ್ಯನವರು ನಗರದ ಎಲ್ಲ ಗಡಿ ತಾಲ್ಲುಕುಗಳ ಅಮೀಲ್ ಮತ್ತು ಕಿಲ್ಲೇದಾರರಿಗೆ ಬರೆಸಿರುವ ಪತ್ರದಲ್ಲಿ ಶೃಂಗೇರಿ ಮಠದ ಅಧಿಕಾರದಲ್ಲಿರುವ ಶ್ಯಾನುಬೋಗ್ ಮತ್ತು ಕೆಲವು ಸಣ್ಣ ಪುಟ್ಟ ಉದ್ಯೋಗ ಗಳವರು ಮಠದ ಹಣದಲ್ಲಿ ಮೋಸ ಮಾಡಿ, ಸರಿಯಾಗಿ ಲೆಕ್ಕ ಬರೆಯದೆ ಅಪರಾಧಗಳನ್ನು ಮಾಡಿ, ಶಿಕ್ಷೆಯನ್ನು ತಪ್ಪಿಸಿಕೊಳ್ಳಲು ಶೃಂಗೇರಿಯಿಂದ ದೂರ ಇರುವ ಗಡಿ ತಾಲ್ಲೂಕುಗಳಲ್ಲಿ ನೌಕರಿಗೆ ಸೇರುತ್ತಿರುವುದನ್ನು ಗಮನಿಸಿ, ಮಠಕ್ಕೆ ಸೇರಿದ ರೈತ ಮತ್ತು ಅಧಿಕಾರಿಗಳು ಶೃಂಗೇರಿಗೆ ಹಿಂದಿರುಗಲು ಎಲ್ಲ ನೆರವು ನೀಡುವಂತೆ ತಿಳಿಸಿದೆ[114].

ಇದೇ ರೀತಿಯ ಮತ್ತೊಂದು ಪತ್ರವು ನಂತರದ ವರ್ಷದಲ್ಲು ಲಭ್ಯವಿದೆ. ಪ್ರಮೋದೂತ ಸಂವತ್ಸರದ ಚೈತ್ರ ಬ. 13 (ಕ್ರಿ.ಶ. 1810 ಮೇ 1) ರ ಪತ್ರವು ಸಹ ಪೂರ್ಣಯ್ಯನವರು ಅರಮನೆ ಸೀಮೆಯ ನಗರ ತಾಲ್ಲೂಕು, ಕೊಪ್ಪ ತಾಲ್ಲೂಕು, ಕವಲೆ ದುರ್ಗ, ಮಂಡಗದ್ದೆ, ಅನಂತಪುರ, ಶಿವಮೊಗ್ಗ ನಗರದ ಕಸಬೆ ಮುಂತಾದ ಗಡಿಗಳ ಅಮಲ್ದಾರ್ ಮತ್ತು ಕಿಲ್ಲೇದಾರರಿಗೆ ಶೃಂಗೇರಿ ಸೀಮೆಯ ಬ್ರಾಹ್ಮಣರು, ಗೌಡ ಪ್ರಜೆಗಳು, ವರ್ತಕರು ಮತ್ತು ವ್ಯಾಪಾರಿಗಳು ಬೇರೆ ಬೇರೆ ತಾಲ್ಲೂಕುಗಳಿಗೆ ಬಂದಲ್ಲಿ ಅವರನ್ನು ತಾಬೆ ಮಾಡಿಸಿ ವಾಪಸ್ ಕಳುಹಿಸುವುದು ಎಂದು ತಾಕೀತು ಮಾಡಿಸಲು ಸೂಚನೆ ನೀಡಿದೆ. ಮೂಲ ಸನ್ನದು ಶಿಥಿಲವಾಗಿದ್ದ ಕಾರಣದಿಂದ ನಂತರ ಅದರ ಬದಸ್ತೂರು ನಕಲು ಬರೆಸಿ ಮಠಕ್ಕೆ ನೀಡುತ್ತಾರೆ[115]. ಶೃಂಗೇರಿ ಸೀಮೆಯ ಯಾರು ಹೊರಹೋಗದಂತೆ ಎಚ್ಚರ ವಹಿಸಿರುವ ಕ್ರಮ ವಿಶೇಷ ಎನಿಸುತ್ತದೆ.

ಪ್ರಮೋದೂತ ಸಂವತ್ಸರದ ಚೈತ್ರ ಬ.14 (ಕ್ರಿ.ಶ. 1810 ಮೇ 2)ರ ಪತ್ರವು ಸಚ್ಚಿದಾನಂದಭಾರತೀ ಸ್ವಾಮಿಗಳಿಗೇ ಬರೆದದ್ದು. ಈ ಪತ್ರವು ಸ್ವಾಮಿಗಳು ಮೈಸೂರಿಗೆ ಬರಲಿರುವ ವಿಷಯವನ್ನು ತಿಳಿಸುತ್ತದೆ. ಇದಕ್ಕೆ ಬೇಕಾದ ರಹದಾರಿಯನ್ನು ಕಳುಹಿಸಿಕೊಟ್ಟಿರುವ ವಿಷಯವನ್ನು ಪೂರ್ಣಯ್ಯನವರು ತಿಳಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಶೃಂಗೇರಿ ಮಠಕ್ಕೆ ಹಿಂದಿನ ಕಾಲದಿಂದ ಶೃಂಗೇರಿಗೆ ಸೇರಿದ ಗ್ರಾಮಗಳು ಇನಾಂ ಆಗಿ ನಡೆದುಬಂದು, ಆ ಗ್ರಾಮಗಳ ವೃತ್ತಿಗಳ ನಿಬಂಧನೆ ಮಾಡಿ, ಅವುಗಳನ್ನು ಮಹಾಜನ, ಬ್ರಾಹ್ಮಣ ಮುಂತಾದ ಜನರಿಗೆ ಕೊಟ್ಟಿರುವ ಮತ್ತು ಗುರುಗಳ ಅಪ್ಪಣೆಗೆ ತಕರಾರು ಮಾಡುವ ಜನರ ಬಗ್ಗೆ ಸೂಕ್ತ ಕ್ರಮ ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳಲು ಗಡಿಗಳ ಸೀಮೆಯಲ್ಲಿನ ಅಮಲ್ದಾರರಿಗೆ ತಾಕೀತು ಮಾಡಿರುವ ವಿಷಯವನ್ನೂ ತಿಳಿಸುತ್ತಾ ತಮ್ಮ ಸೀಮೆಗಳನ್ನು ಅಬಾದು ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳಲು ಗುರುಗಳೇ ಸಮರ್ಥರು ಎಂಬ ವಿಷಯವನ್ನು ಸ್ಪಷ್ಟಪಡಿಸಲಾಗಿದೆ[116]. ವಿಷಯಕ್ಕೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದ ಅಸಲು ಸನ್ನದು ಶಿಥಿಲವಾಗಿದ್ದ ಕಾರಣ ಅದರ ಬದಸ್ತೂರು ನಕಲು ಬರೆಸಿರುವುದನ್ನು ಪತ್ರದ ಕೊನೆಯಲ್ಲಿರುವ ಷರಾ ತಿಳಿಸಿದೆ. ಈ ನಕಲನ್ನು ಶಿವಮೊಗ್ಗದ ಮೊಕ್ಕಾಂನಲ್ಲಿ ಕ್ರಿ.ಶ. 1840ರ ಆಗಸ್ಟ್ 6ನೆಯ ತಾರೀಕಿನಿಂದ ಸಿದ್ಧಪಡಿಸಿರುವ ಸೂಚನೆಯೂ ಇದೆ. ಈ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಮೂಲ ದಾಖಲೆ ನಷ್ಟವಾದಾಗ ಬದಲಿಗೆ ನಕಲನ್ನು ಬರೆಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಿದ್ದ ವಿಚಾರವು ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗುತ್ತದೆ.

ಪ್ರಮೋದೂತ ಸಂವತ್ಸರದ ಆಷಾಢ ಬ. 11 (ಕ್ರಿ.ಶ. 1810 ಜುಲೈ 27) ರಂದು ಪೂರ್ಣಯ್ಯನವರು ಕವಲೇದುರ್ಗದ ಅಮೀಲ ಶಂಕರಯ್ಯನವರಿಗೆ ಬರೆದ ಪತ್ರವು ತೀರ್ಥಹಳ್ಳಿಯ ಹೈಗಮಠ ಮತ್ತು ಪುತ್ತಿಗೆ ಮಠದ ನಡುವಿನ ಸಮಸ್ಯೆಯನ್ನು ಅನಾವರಣಗೊಳಿಸಿದೆ. ಇಲ್ಲಿನ ಕೆಲವು ವಿಚಾರಗಳನ್ನು ನಂಬಲು ಕಷ್ಟಸಾಧ್ಯವಾಗಿದೆ. ತೀರ್ಥಹಳ್ಳಿ ಹೈಗಮಠದ ಮೊದಲ ಯತೀಶ್ವರರು

ಮುಕ್ತರಾಗಿದ್ದ ಕಾರಣ ಅವರ ಶಿಷ್ಯರು ಇನ್ನೂ ಚಿಕ್ಕವರಾಗಿದ್ದರು. ತೀರ್ಥಹಳ್ಳಿಯ ಮಠದ ಕೆಲವರು ಪುತ್ತಿಗೆಮಠಕ್ಕೆ ಹೋಗಿ, ತೀರ್ಥಹಳ್ಳಿ ಮಠದ ಶಾನುಭೋಗ ಮುಂತಾದವರ ಮೇಲೆ ಇಲ್ಲದೆ ಕ್ಷುದ್ರಗಳನ್ನು ಹೇಳಿದ್ದರಿಂದ, ಪುತ್ತಿಗೆಮಠದ ಸ್ವಾಮಿಗಳು ರಾತ್ರಿ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ತೀರ್ಥಹಳ್ಳಿ ಮಠದ ಯತೀಶ್ವರರನ್ನು ಕರೆಸಿಕೊಂಡು, ಮಠದ ಲೆಕ್ಕಪತ್ರದ ಜೊತೆಗೆ ಶಾನುಭೋಗನನ್ನೂ ರಾತ್ರಿ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಕರೆಸಿಕೊಂಡು, ಶಾನುಭೋಗನ ಕೊಲ್ಲಬಾರದ ಕೊಲೆ ಮಾಡಿಸಿದ ವಿಷಯವನ್ನು ಶಾನುಭೋಗನ ಹೆಂಡತಿ ಮತ್ತು ಮಕ್ಕಳು ಶೃಂಗೇರಿಯ ಶ್ರೀಗಳವರ ಬಳಿ ಫಿರ್ಯಾದು ಮಾಡಿಕೊಂಡ ವಿಷಯವನ್ನು ಶೃಂಗೇರಿ ಮಠದ ಮಲ್ಲಪ್ಪಯ್ಯನವರು ಮಹಾರಾಜರ ಗಮನಕ್ಕೆ ತಂದಿರುವ ವಿಷಯವನ್ನು ಪರಿಶೀಲಿಸಿ ಯಥಾವತ್ ಬರೆಸಿ ತಿಳಿಸಲು ಸೂಚನೆ ನೀಡಲಾಗಿದೆ. ಅಲ್ಲದೆ ಪೂರ್ಣಯ್ಯನವರ ಒಂದು ಮಹತ್ವದ ನಿರ್ದೇಶನವೂ ಈ ಪತ್ರದಲ್ಲಿದೆ. ಇದು ಅಮೀಲ ಶಂಕರಯ್ಯನಿಗೆ ನೀಡಿದ ನಿರ್ದೇಶನ. ಪೂರ್ಣಯ್ಯನವರ ಸಲಹೆಯಂತೆ ಶಂಕರಯ್ಯ ಪುತ್ತಿಗೆ ಮಠದ ಶ್ರೀಯವರನ್ನು ಕಂಡು ತೀರ್ಥಹಳ್ಳಿ ಹೈಗ ಮಠವು ಸ್ಮಾರ್ತರದು. ಅದು ಮೊದಲಿನಿಂದಲೂ ಶೃಂಗೇರಿ ಮಠದ ಅಧೀನದಲ್ಲಿದೆ. ಅಲ್ಲಿಯ ಯಾವುದೇ ತಂಟೆ, ತಕರಾರು ಇತ್ಯಾದಿ ವಿಚಾರಗಳನ್ನೂ ಅವರೇ ನೋಡಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾರೆ. ಅನ್ಯ ಮಠದವರ ಗೋಜಿಗೆ ಹೋಗುವುದು ಸರಿಯಲ್ಲ ಎಂದು ತಿಳಿಸಿ[117], ತೀರ್ಥಹಳ್ಳಿ ಶಾನುಭೋಗನ ಲೆಕ್ಕಪತ್ರಗಳನ್ನು ಹಿಂದಿರುಗಿಸುವಂತೆ ಮಾಡಬೇಕೆಂಬ ಆದೇಶವು ಪುರ್ಣಯ್ಯನವರ ಧಾರ್ಮಿಕ ಸಮತೋಲನಕ್ಕೆ ಮಹತ್ವದ ಉದಾಹರಣೆ ಆಗಿದೆ. ದ್ವೈತ ಸಂಪ್ರದಾಯದ ಮಠದ ನಡವಳಿಕೆಗಳನ್ನು ಒಪ್ಪದೆ, ಅವರಿಗೆ ಸೂಕ್ತ ತಿಳುವಳಿಕೆ ನೀಡಿ ಎಚ್ಚರಿಸಿರುವುದು ಅವರ ಸರ್ವಸಮಭಾವಕ್ಕೆ ಸಾಕ್ಷಿಯಾಗಿದೆ.

ಮೇಲಿನ ಪತ್ರದಲ್ಲಿ ತಿಳಿಸಲಾದ ವಿಚಾರಗಳನ್ನೇ ಒಳಗೊಂಡಂತೆ, ಅದೇ ದಿನ, ಶೃಂಗೇರಿ ಮಲ್ಲಯ್ಯನವರಿಗೆ ಪೂರ್ಣಯ್ಯನವರು ಬರೆದ ಪತ್ರವು ಮೈಸೂರಿಗೆ ಗುರುಗಳು ಬರುವ ವಿಷಯವನ್ನು ದಾಖಲಿಸಿ, ಕವಲೆದುರ್ಗದ ಅಮೀಲ ಶಂಕರಯ್ಯ ಪುತ್ತಿಗೆ ಮಠದ ಯತೀಶ್ವರರು ತೀರ್ಥಹಳ್ಳಿ ಹೈಗಮಠದ ಶಾನುಭೋಗನ ಲೆಕ್ಕಪತ್ರಗಳನ್ನು ಹಿಂದಿರುಗಿಸುವಂತೆ ಕಳುಹಿಸಿರುವ ಪರವಾನೆಯ ವಿಷಯವನ್ನು ತಿಳಿಸಿದ್ದಾರೆ.

ಶೃಂಗೇರಿ ಮಠಕ್ಕೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದಂತೆ, ಸದ್ಯಕ್ಕೆ ನಮ್ಮ ಗಮನಕ್ಕೆ ಬಂದಿರುವ ಕೊನೆಯ ಪತ್ರವು ಪ್ರಮೋದೂತ ಸಂವತ್ಸರದ ಮಾರ್ಗಶಿರ ಶು. 2 ಕ್ಕೆ (ಕ್ರಿ.ಶ. 1810 ನವೆಂಬರ್ 28) ಸೇರುತ್ತದೆ. ಈ ಪತ್ರವು ಮಠಕ್ಕೆ ಉತ್ತಾರವಾದ ಹರಕೆರೆ ಗ್ರಾಮದ ರೈತರು ತಮ್ಮ ಗ್ರಾಮವನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಸರ್ಕಾರದ ಕುಂಸಿ ಮತ್ತು ಮಂಡಗದ್ದೆ ಸೀಮೆಗಳಿಗೆ ಹೋಗಿ ಸೇರಿಕೊಂಡಿರುವುದನ್ನು ಒಪ್ಪಿಕೊಳ್ಳದೆ, ಹರಕೆರೆ ರೈತರಿಗೆ ಆಸರೆ ಕೊಡದೆ ಹಿಂದಕ್ಕೆ ಕಳುಹಿಸುವಂತೆ ಎರಡೂ ತಾಲ್ಲೂಕುಗಳ ಅಮಲ್ದಾರರುಗಳಿಗೆ ತಾಕೀತು

ಮಾಡಿರುವ ವಿಷಯವನ್ನು ತಿಳಿಸಿದ್ದಾರೆ[118]. ಶೃಂಗೇರಿ ಮಠಕ್ಕೆ ಸೇರಿದ ಗ್ರಾಮಗಳ ಜನರು ಬೇರೆಡೆಗೆ ಹೋಗಲು ಕಾರಣಗಳೇನು ಎಂದು ತಿಳಿಯುವುದು ಅವಶ್ಯಕವಾಗಿದೆ.

ಪೂರ್ಣಯ್ಯನವರ ಹೆಸರಿನಲ್ಲಿರುವ ಈ 21 ದಾಖಲೆಗಳ ಪೈಕಿ, ಒಂದು ಅವರು ಇನ್ನೂ ಹೈದರ್‌ಆಲಿಯ ಅಧೀನರಾಗಿದ್ದ ಅವಧಿಯದು. ಅದರ ಕಾಲ ಕ್ರಿ.ಶ. 1771 ಆಗ ಪೂರ್ಣಯ್ಯನವರು ಹೈದರ್ ಆಲಿಯ ಖಜಾನೆಯ ಅಧಿಕಾರಿ ಆಗಿದ್ದರು. ಬಹುತೇಕ ನಗರದ (ಬಿದನೂರು) ವಿಚಾರವು ಅಲ್ಲಿ ಪ್ರಸ್ತುತವಾದ ಕಾರಣ ಪೂರ್ಣಯ್ಯನವರು ಪತ್ರ ಬರೆದಿರುವ ಸಾಧ್ಯತೆಗಳಿವೆ. ಮೇಲಿನ 21 ಪತ್ರಗಳೂ ಮಠಕ್ಕೇ ಬರೆದುವಲ್ಲ. ಆದರೆ, ಒಂದಲ್ಲ ಒಂದು ರೀತಿ ಮಠಕ್ಕೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದ ವಿಷಯಗಳೇ ಆಗಿವೆ. ನೇರವಾಗಿ ಶೃಂಗೇರಿಯ ಗುರುಗಳಿಗೆ ಬರೆದಿರುವ ಪತ್ರಗಳಲ್ಲದೆ, ಗಡಿಭಾಗಗಳ ಅಮಲ್ದಾರರಿಗೆ ಶೃಂಗೇರಿಯ ವಿಷಯಕ್ಕೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದ ವಿಷಯಗಳ ಬಗ್ಗೆ ತಾಕೀತು ಮಾಡಿರುವ ವಿಚಾರಗಳಿವೆ. ಕ್ರಿ.ಶ. 1771ರ ಒಂದು ಪತ್ರ ಅಲ್ಲದೇ ಕ್ರಿ.ಶ. 1801, ಕ್ರಿ.ಶ. 1802, ಕ್ರಿ.ಶ. 1803ರಲ್ಲಿ ತಲಾ ಒಂದು, ಕ್ರಿ.ಶ. 1805ರಲ್ಲಿ ಎರಡು, ಕ್ರಿ.ಶ. 1806ರಲ್ಲಿ ಆರು, ಕ್ರಿ.ಶ. 1807ರಲ್ಲಿ ಎರಡು, ಕ್ರಿ.ಶ. 1808 ಮತ್ತು ಕ್ರಿ.ಶ. 1809ರಲ್ಲಿ ತಲಾ ಒಂದು ಮತ್ತು ಕ್ರಿ.ಶ. 1810ರಲ್ಲಿ ಐದು ಪತ್ರಗಳನ್ನು ಪೂರ್ಣಯ್ಯನವರು ಶೃಂಗೇರಿ ಮಠಕ್ಕೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದಂತೆ ಬರೆದಿದ್ದಾರೆ.

ಕ್ರಿ.ಶ. 18ನೆಯ ಮತ್ತು ಕ್ರಿ.ಶ. 19ನೆಯ ಶತಮಾನದಲ್ಲಿ ಶೃಂಗೇರಿ ಮತ್ತು ಅದಕ್ಕೆ ಹೊಂದಿಕೊಂಡ ಗ್ರಾಮಗಳು ಮಠದ ಅಧೀನದಲ್ಲಿದ್ದವು. ಶೃಂಗೇರಿ ಮಠಕ್ಕೆ ಸ್ವಾಯತ್ತ ಅಧಿಕಾರವಿತ್ತು. ಸೀಮೆಯ ಎಂದರೆ ಮಹಾರಾಜರ ಸರ್ಕಾರದ ಕಟ್ಟುಪಾಡುಗಳು ಅಲ್ಲಿಗೆ ಅನ್ವಯವಾಗುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ. ತನ್ನ ಅಧಿಕಾರ ವ್ಯಾಪ್ತಿಗೆ ಬರುವ ಗ್ರಾಮಗಳ ರೈತರಿಗೆ ದಂಡ ದೋಷ ವಿಧಿಸುವ ಅಧಿಕಾರವೂ ಮಠಕ್ಕಿತ್ತು. ಗಡಿಭಾಗಗಳ ಅಮಲ್ದಾರರು ಆ ಬಗ್ಗೆ ಪ್ರಶ್ನಿಸುವಂತಿರಲಿಲ್ಲ. ತನಗೆ ಸಲ್ಲುವ ಗ್ರಾಮಗಳ ಸುಂಕವನ್ನು ತಾನೇ ಸಂಗ್ರಹಿಸಿ, ಸೂಕ್ತವಾಗಿ ಬಳಸಿಕೊಳ್ಳುವ ಅಧಿಕಾರವೂ ಮಠಕ್ಕೇ ಇತ್ತು. ಮಠಕ್ಕೆ ಸಲ್ಲುವ ಗ್ರಾಮಗಳಾ ರೈತರು ಅನುಮತಿ ಇಲ್ಲದೆ, ಬೇರೆ ಸ್ಥಳಗಳಲ್ಲಿ ಸ್ಥಿರವಾಗಿ ನೆಲೆಸುವಂತಿರಲಿಲ್ಲ.

ನಮ್ಮ ಅಧ್ಯಯನದ ಕಾಲಾವಧಿಯಲ್ಲಿ ಮಾರ್ಕರು, ದೇವಾಂಗದವರು ಇತ್ಯಾದಿ ಶಾಖೆಗಳ ಜನರ ನಡುವಿನ ಸಂಘರ್ಷಗಳು ಗಮನಕ್ಕೆ ಬಂದಿವೆ. ಒಂದು ಮಠದವರು ಮತ್ತೊಂದು ಮಠದವರ ಅಂತರಿಕ ವಿಷಯಗಳಲ್ಲಿ ಕೈ ಹಾಕಬಾರದೆಂಬ ಸೂಚನೆಯೂ ಇಲ್ಲಿದೆ.

ಪೂರ್ಣಯ್ಯನವರ ಪತ್ರಗಳ ಮೂಲಕ ಶೃಂಗೇರಿ ಮಠದ ಮಲ್ಲಪ್ಪಯ್ಯನಿಗಿದ್ದ ಜವಾಬ್ದಾರಿಗಳ ವಿಷಯವನ್ನೇ ಪ್ರತ್ಯೇಕವಾಗಿ ಅಭ್ಯಾಸ ಮಾಡುವ ಅವಕಾಶಗಳಿವೆ. ಶೃಂಗೇರಿ ಮಠವು ಧಾರ್ಮಿಕವಾಗಿ

ಮಾತ್ರವಲ್ಲದೆ, ಒಂದು ಸ್ವಾಯತ್ತ ಆಡಳಿತ ಘಟಕವಾಗಿಯೂ ನಿರ್ವಹಿಸಿದ ಜವಾಬ್ದಾರಿಗಳು ಸತ್ಯದ ಅನಾವರಣ ಮಾಡಿವೆ.

ಪೂರ್ಣಯ್ಯನವರ ನಂತರ ಮೈಸೂರು ಸರ್ಕಾರದಲ್ಲಿ ಅಧಿಕಾರದಲ್ಲಿದ್ದ ಸರ್ ಶೇಷಾದ್ರಿ ಅಯ್ಯರ್, ವಿ.ಪಿ ಮಾಧವರಾವ್, ಪಿ.ಎನ್.ಕೃಷ್ಣಮೂರ್ತಿ, ಎನ್. ಮಾಧವರಾವ್, ಮಿರ್ಜಾಇಸ್ಮಾಯಿಲ್ ಮೊದಲಾದವರು ಮಠದೊಂದಿಗೆ ನಿಕಟ ಸಂಬಂಧಗಳನ್ನು ಹೊಂದಿದ್ದರು ಎನ್ನುವುದಕ್ಕೆ ದಾಖಲೆಗಳಿವೆ. ಆದರೆ ಆರ್ಥಿಕ ಹಾಗೂ ಆಡಳಿತದ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ಯಾವ ವ್ಯವಹಾರಗಳೂ ಇದ್ದಂತೆ ಕಾಣುವುದಿಲ್ಲ ಇದಕ್ಕೆ ಪ್ರಮುಖ ಕಾರಣ ನಾಲ್ವಡಿ ಕೃಷ್ಣರಾಜ ಒಡೆಯರ್ ಮತ್ತು ಜಯಚಾಮರಾಜ ಒಡೆಯರ್ ರವರು ಶೃಂಗೇರಿ ಮಠದವರೊಡನೆ ನೇರವಾದ ಹಾಗೂ ನಿಕಟವಾದ ಸಂಪರ್ಕವನ್ನು ಹೊಂದಿದ್ದರು. ಆದಕಾರಣ ದಿವಾನರುಗಳ ಮಧ್ಯ ಪ್ರವೇಶದ ಅವಶ್ಯಕತೆ ಇರಲಿಲ್ಲ ಅಲ್ಲದೆ ಆರ್ಥಿಕ ಆಡಳಿತದ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ಹಿಂದಿನಂತೆ ಸಂಬಂಧಗಳಿದ್ದಂತೆ ಕಂಡುಬರುವುದಿಲ್ಲ. ಆದರೆ ಈ ಅವಧಿಯಲ್ಲಿ ಮಠವು ಆಡಳಿತ ಮತ್ತು ಆರ್ಥಿಕ ಕೇಂದ್ರವಾಗಿ ಬಹಳಷ್ಟು ಅಭಿವೃದ್ಧಿ ಹೊಂದಿತ್ತು.

ಶೃಂಗೇರಿ ಮಠದ ದಾಖಲು ಹಕ್ಕುಗಳ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯು ಮೈಸೂರು ಸಂಸ್ಥಾನದ ನಿಯಂತ್ರಣದಲ್ಲಿ ಭೂ ಅಡಮಾನ ಬ್ಯಾಂಕನ ಕಾರ್ಯದಿಂದ ಪ್ರಾರಂಭವಾಯಿತು. ನೀರಾವರಿ ಉದ್ದೇಶಗಳಿಗಾಗಿ ಕೆರೆ ಕಟ್ಟೆಗಳು, ಕೊಳಗಳು ಹಾಗೂ ಕಣಿವೆಗಳ ನಿರ್ಮಾಣ ಮಾಡಲಾಯಿತು. ರೈತರುಗಳು ಅವರ ಭೂಮಿಯನ್ನು ಅಭಿವೃದ್ಧಿ ಪಡಿಸಲು ತಕಾವಿ ಸಾಲಗಳ ಮೂಲಕ ಪಡೆದುಕೊಳ್ಳುತ್ತಿದ್ದರು. ಅಲ್ಲದೆ ಶೃಂಗೇರಿ ರೈತರು ಮಠದಿಂದ ಸಾಲವನ್ನು ಪಡೆದಿ ಮರುಪಾವತಿಸುತ್ತಿದ್ದರು. ಕ್ರಿ.ಶ. 1874 ರಲ್ಲಿ ಸರ್ಕಾರದಿಂದ ಮಠದ ಅಧಿಕಾರಿಗಳ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯನ್ನು ಪೋಷಿಸಿಕೊಂಡು ಬರಲು ಶೃಂಗೇರಿ ಪಟ್ಟಣದಲ್ಲಿ ಮುನ್ಸಿಪಲ್ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯನ್ನು ಜಾರಿಗೊಳಿಸಲಾಯಿತು. ಶೃಂಗೇರಿಯ ಉಪ ಅಮಲ್ದಾರರು ಸರ್ಕಾರ ಜಾರಿಗೊಳಿಸಿದ ಮುನ್ಸಿಪಲ್ ಆಡಳಿತವನ್ನು ನೋಡಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಲಿದ್ದರು. ಇದನ್ನು ಇನ್ನಿತರ ತಾಲ್ಲೂಕುಗಳಿಗೂ ವಿಸ್ತರಿಸಲಾಯಿತು.

ಕ್ರಿ.ಶ. 1952ರಲ್ಲಿ ಮೊದಲ ಬಾರಿಗೆ ಅಧಿಕಾರೇತರ ಅಧ್ಯಕ್ಷರನ್ನು ಚುನಾಯಿಸಲಾಯಿತು. ಮಠದಿಂದ ಅಕ್ರಾಯ್ ಸುಂಕವನ್ನು ಸಾಯಾರ್ ಸುಂಕದ ಬದಲಿಗೆ ಜಾರಿಗೊಳಿಸಲಾಯಿತು. ಕ್ರಿ.ಶ. 1893ರಲ್ಲಿ ಮಠ ಮತ್ತು ಮುನ್ಸಿಪಾಲಿಟಿ ನಡುವೆ ಆದಾಯಗಳು ಸಮಾನವಾಗಿ ಹಂಚಲ್ಪಟ್ಟಿತು. ಪಟ್ಟಣದಲ್ಲಿ ಆರೋಗ್ಯ ಸೌಲಭ್ಯಗಳನ್ನು ನಿರ್ಮಿಸಲು ಅರ್ಧ ಆದಾಯವನ್ನು ಕೊಡುಗೆಯಾಗಿ ನೀಡಿ ಹೆಚ್ಚುವರಿ ನಿಧಿಯನ್ನು ನೈರ್ಮಲ್ಯೀಕರಣದ ಉದ್ದೇಶಕ್ಕೆ ಬಳಸಲು ಸರ್ಕಾರಕ್ಕೆ ಬೇಡಿಕೆಯನ್ನು ಸಲ್ಲಿಸಲಾಯಿತು. ಈ ಬೇಡಿಕೆಯನ್ನು ಸರ್ಕಾರ ಪರಿಗಣಿಸಿ ಮಠ ಒದಗಿಸಿದ ಕಟ್ಟಡದಲ್ಲಿ ಆಸ್ಪತ್ರೆ

ಪ್ರಾರಂಭಿಸಲಾಯಿತು. ಕ್ರಿ.ಶ. 1903 ರಿಂದ ಮಠವು ಇತರೆ ತಾಲ್ಲೂಕುಗಳಲ್ಲಿ ಇರುವ ಸೆಸ್ಸನ್ನು ತನ್ನ ವ್ಯಾಪ್ತಿಯಲ್ಲಿಯೂ ಜಾರಿಗೊಳಿಸಿತು. ಇದೇ ವರ್ಷದಲ್ಲಿ ತಾಲ್ಲೂಕು ಮಂಡಳಿಯು ಅಸ್ತಿತ್ವಕ್ಕೆ ಬಂದು ಕ್ರಿ.ಶ. 1927 ಕಾರ್ಯನಿರ್ವಹಿಸಿ ನಂತರ ರದ್ದಾಯಿತು.

ಕ್ರಿ.ಶ. 1929ರಲ್ಲಿ ಮೈಸೂರು ಸರ್ಕಾರ ಸಂಪರ್ಕ ಪೋಲಿಸ್ ನ್ಯಾಯ ಆರೋಗ್ಯ ಮತ್ತು ನೈರ್ಮಲ್ಯೀಕರಣಗಳ ಜವಾಬ್ದಾರಿಯನ್ನು ಮಠದಿಂದ ಮುಕ್ತಗೊಳಿಸಿ ಜಿಲ್ಲಾಮಂಡಳಿಗೆ ವಹಿಸಿಕೊಟ್ಟಿತು. ಸೆಸ್ಸುಗಳ ಆಡಳಿತವನ್ನು ಕಂದಾಯ ಮತ್ತು ಇತರ ನಿರ್ದಿಷ್ಟ ಇಲಾಖೆಗಳಿಗೆ ವಹಿಸಲಾಯಿತು. ಮಠದ ಆಡಳಿತವು ಶಿಕ್ಷಣ ಇನ್ನಿತರ ಮೂಲಭೂತ ಸೌಕರ್ಯಗಳ ಸುಧಾರಣೆಗಳಿಗೆ ಪೂರಕವಾಗಿತ್ತು ಎಂಬುದು ಕ್ರಿ.ಶ. 1946ರ ಈ ಕೆಳಗಿನ ಅಂಕಿಅಂಶಗಳಿಂದ ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗುತ್ತದೆ. ಇಲ್ಲಿ ಪಕ್ಕದ ಕೊಪ್ಪ ತಾಲ್ಲೂಕಿನೊಂದಿಗೆ ತುಲನಾತ್ಮಕ ವಿಶ್ಲೇಷಿಸಲಾಗಿದೆ.

ರಸ್ತೆಗಳು:

	ರಸ್ತೆಗಳು ಮೈಲಿಗಳಲ್ಲಿ	ಚ.ಮೈ	100 ಮೈಲಿಗಳಿಗೆ ಚ.ಮೈ ಪ್ರದೇಶ
ಶೃಂಗೇರಿ ಜಹಗೀರ್	22	44	50
ಕಡೂರು ಜಿಲ್ಲೆ	764	2783	28
ವಿಶಿಷ್ಟ ಜಿಲ್ಲೆ (ಟಿಪಿಕಲ್ ಜಿಲ್ಲೆ)	1287	3157	41

ಶಿಕ್ಷಣ: 1000 ಜನಸಂಖ್ಯೆಗೆ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳು

ಪ್ರಾಥಮಿಕ ಶಾಲೆಗಳು	ಪ್ರತಿ ಶಾಲೆಯ ಜ.ಸಂ	ಪುರುಷರು	ಸ್ತ್ರೀಯರು	ಒಟ್ಟು
ಶೃಂಗೇರಿ ಜಹಗೀರು	566	74	52	64
ಕೊಪ್ಪ ತಾಲ್ಲೂಕು	679	50	36	44
ರಾಜ್ಯದ ಸರಾಸರಿ	884	77	36	57

ಮಾಧ್ಯಮಿಕ ಶಾಲೆಗಳು	ಪ್ರತಿ ಶಾಲೆಯ ಜ.ಸಂ	ಪುರುಷರು	ಸ್ತ್ರೀಯರು	ಒಟ್ಟು

ಶೃಂಗೇರಿ ತಾಲ್ಲೂಕು	9000	29	10	20
ಕೊಪ್ಪ ತಾಲ್ಲೂಕು	1700	13	4.1	9.6
ರಾಜ್ಯದ ಸರಾಸರಿ	14634	15.8	4.2	10.2

ಮಠದಿಂದ ಪಟ್ಟಣದ ಪ್ರೌಢ ಶಾಲೆಗೆ 28000.00 ರೂ ಗಳನ್ನು ನೀಡಿ ಉಚಿತ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯನ್ನು ಕಲ್ಪಸಿಕೊಡುವುದರೊಂದಿಗೆ ಪ್ರಾರಂಭವಾಯಿತು.

ಸಾಕ್ಷರತೆ:

ಶೃಂಗೇರಿ ನಗರ ಶೇ. 57.3

ರಾಜ್ಯ ನಗರ ಸರಾಸರಿ ಶೇ. 39.6

ರಾಜ್ಯ ಸರಾಸರಿ ಶೇ .20.6

ಶೃಂಗೇರಿ ತಾಲ್ಲೂಕು ಶೇ. 35.7

ರಾಜ್ಯ ಗ್ರಾಮೀಣ ಸರಾಸರಿ ಶೇ. 14.6 [119]

ಮಠವು ಶಾರದಾ ಬ್ಯಾಂಕ್ ನಿಯಮಿತ ಎಂಬ ಬ್ಯಾಂಕನ್ನು ಹೆಚ್ಚಿನ ಸಂಖ್ಯೆಯ ಶೇರುಗಳೊಂದಿಗೆ ಅರಂಭಿಸಿತು. ಈ ಬ್ಯಾಂಕಿನ ನಿರ್ದೇಶಕರುಗಳ ಮಂಡಳಿಯ ಅಧ್ಯಕ್ಷರನ್ನಾಗಿ ಮಠದ ಏಜೆಂಟರನ್ನು ನೇಮಿಸಲಾಯಿತು. ಇದು ತರಿಕೆರೆ, ಜಯಪುರ, ಕೊಪ್ಪ ಮತ್ತು ಕಳಸದಲ್ಲಿ ನಾಲ್ಕು ಇತರ ಶಾಖೆಗಳನ್ನು ಹೊಂದಿತ್ತು. ಕಮ್ಮರಡಿಯಲ್ಲಿ ಇನ್ನೊಂದು ಶಾಖೆಯನ್ನು ಸ್ಥಾಪಿಸಲು ಪರವಾನಿಗೆಯನ್ನು ಪಡೆಯಲಾಗಿತ್ತು. ಕ್ರಿ.ಶ. 1960ರಲ್ಲಿ ಇದು ಕರ್ನಾಟಕ ಬ್ಯಾಂಕ್ ಲಿಮಿಟೆಡ್ ಮಂಗಳೂರಿನೊಂದಿಗೆ ವಿಲೀನವಾಯಿತು. ಇದು ಅತ್ಯಂತ ಒಳ್ಳೆಯ ಗ್ರಾಮೀಣ ಸೇವೆ ಮತ್ತು ಸ್ವಚ್ಛ ಹಾಗೂ ದಕ್ಷ ಆಡಳಿತವನ್ನು ಹೊಂದಿದ ಬ್ಯಾಂಕ್ ಆಗಿ ದಾಖಲಾಗಿದೆ. ಕ್ರಿ.ಶ. 1914 ವರ್ಷದಲ್ಲಿ ಸಹಕಾರಿ ಚಳುವಳಿಯಲ್ಲಿ ಹೆಚ್ಚಿನ ಆಸಕ್ತಿಯನ್ನು ಹೊಂದಿ ಸಹಕಾರಿ ಸೊಸೈಟಿಯನ್ನು ಆರಂಭಿಸಿತು. ಇದು ಇಡೀ ತಾಲೂಕಿನ ಜನರಿಗೆ ಪ್ರಯೋಜನವಾಗುವಂತೆ ಕಾರ್ಯ ನಿರ್ವಹಿಸಿತು. ನಂತರ ಕ್ರಿ.ಶ. 1977ರಲ್ಲಿ ಇದು ಶೃಂಗೇರಿಯ ನಾಲ್ಕು ಗ್ರಾಮಗಳೊಂದಿಗೆ ಸೇರಿ ವ್ಯವಸಾಯ ಸಹಕಾರಿ ಸಂಘ ನಿಯಮಿತದೊಂದಿಗೆ ವಿಲೀನವಾಯಿತು. ಈ ಸೊಸೈಟಿಯು ರೈತರಿಗೆ ಸಹಾಯವನ್ನು ನೀಡಲು ಅದರಲ್ಲೂ ಮುಖ್ಯವಾಗಿ ಅಡಿಕೆ ಬೆಳೆಗಾರರಿಗೆ ಮಾರುಕಟ್ಟೆ ಒದಗಿಸಲು ಸಹಕಾರಿ ಆಗುವಂತೆ ಕಾರ್ಯಾರಂಭವನ್ನು ಮಾಡಿತು.

ರೈತರಿಗೆ ಭೂ ಅಭಿವೃದ್ಧಿಗಳಿಗೆ ಕೂಡ ಹಣಕಾಸಿನ ಸಹಾಯವನ್ನು ಒದಗಿಸಿತು. ಮಲೆನಾಡಿನಲ್ಲಿ ಸಾರಿಗೆ ಸಂಪರ್ಕದ ತೊಂದರೆಯಿಂದಾಗಿ ದೊಡ್ಡ ಮಟ್ಟದಲ್ಲಿ ವಾರದ ಸಂತೆಯನ್ನು ಪ್ರಾರಂಭಿಸಲಾಯಿತು.

ಆಡಳಿತಾತ್ಮಕ ನಿರ್ವಹಣೆಗೆ ಸಹಾಯವಾಗುವಂತೆ ಮುಜರಾಯಿ ಪೇಷ್ಕಾರ್ ಆಡಳಿತಾಧಿಕಾರಿಗಳಿಗೆ ಕಾರ್ಯ ಸಹಾಯಕರಾಗಿ ದೇವಸ್ಥಾನಗಳ ಎಲ್ಲಾ ಸಭೆ–ಸಮಾರಂಭಗಳಲ್ಲಿ ದೈನಂದಿನ ಆರಾಧನೆಗಳಲ್ಲಿ ಹಾಗೂ ವಿಶೇಷ ಕಾರ್ಯಕ್ರಮಗಳಲ್ಲಿ ಭಾಗವಹಿಸುವಂತೆ ವ್ಯವಸ್ಥೆ ಮಾಡಲಾಗಿದೆ. ಆಹಾರದ ವ್ಯವಸ್ಥೆ, ಶೃಂಗೇರಿಗೆ ಭೇಟಿ ನೀಡುವ ಭಕ್ತಾದಿಗಳು ಉಳಿದುಕೊಳ್ಳುವ ವ್ಯವಸ್ಥೆ ಮುಂತಾದ ಕಾರ್ಯಗಳ ಜವಾಬ್ದಾರಿಗಳನ್ನು ಇವರಿಗೆ ವಹಿಸಲಾಗಿದೆ. ಮೂವರು ಪಾರುಪತ್ಯಗಾರರನ್ನು ಅವರು ನಿಯೋಜಿಸಿದ್ದು, ಇಬ್ಬರು ಮಠದ ಆವರಣದಲ್ಲಿಯೂ ಇನ್ನೊಬ್ಬರು ಶೃಂಗೇರಿಯ ಮಧ್ಯಭಾಗದಲ್ಲಿರುವ ಸಣ್ಣ ಗುಡ್ಡದಮೇಲಿರುವ ಮಲಹಾನಿಕರೇಶ್ವರ ದೇವಸ್ಥಾನವನ್ನು ನೋಡಿಕೊಳ್ಳಲು ನಿಯೋಜಿಸಲಾಗಿದೆ.

ಕಿಲ್ಲೇದಾರ್ ಕೂಲಿ ಮತ್ತು ಕಟ್ಟಡದ ಸಂರಕ್ಷಣೆಯನ್ನು ನೋಡಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾರೆ. ಇವರು ದೇವಸ್ಥಾನದ ಆವರಣದ ನೈರ್ಮಲ್ಯೀಕರಣವನ್ನು ನೋಡಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾರೆ. ಇವರು ಮುಜರಾಯಿ ಪೇಷ್ಕಾರ್‌ರಿಗೆ ವಿಶೇಷ ಕಾರ್ಯಕ್ರಮಗಳಲ್ಲಿ ಸಹಾಯಮಾಡುತ್ತಾರೆ. ಅಲ್ಲಿ ಇಬ್ಬರು ಎಸ್ಟೇಟ್ ಪ್ರಬಂಧಕರನ್ನು ನಿಯೋಜಿಸಿದ್ದು ಇವರು ಗದ್ದೆ ಮತ್ತು ಕೃಷಿಯನ್ನು ನೋಡಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾರೆ.

ಸದ್ವಿದ್ಯಾ ಸಂಜೀವಿನೀ ಸಂಸ್ಕೃತ ಮಹಾ ಪಾಠಶಾಲೆಯು ಪ್ರಾಚಾರ್ಯರ ಅಧ್ಯಕ್ಷತೆಯಲ್ಲಿ ಸುಮಾರು ಅರವತ್ತೈದು ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳನ್ನು ಹೊಂದಿದೆ. ಅದರಲ್ಲಿ ಹನ್ನೆರಡು ಪ್ರಾಧ್ಯಾಪಕರುಗಳು ವೇದಗಳು ಮತ್ತು ಶಾಸ್ತ್ರಗಳನ್ನು ಬೋಧಿಸುತ್ತಾರೆ. ಈ ಪಾಠಶಾಲೆಗೆ ಹೊಂದಿಕೊಂಡು ಅತ್ಯಂತ ದೊಡ್ಡ ಗ್ರಂಥಾಲಯವಿದೆ.

ಇಡೀ ಭಾರತದಲ್ಲಿ ಸುಮಾರು 200 ಕ್ಕೂ ಹೆಚ್ಚಿನ ಶಾಖಾ ಸಂಸ್ಥೆಗಳು ಶೃಂಗೇರಿ ಜಗದ್ಗುರು ಮಹಾಸಂಸ್ಥಾನಂ ಹೊಂದಿದೆ. ಅಲ್ಲಿ ಪಾಠಶಾಲೆಗಳು, ಗ್ರಂಥಾಲಯಗಳು, ದೇವಾಲಯಗಳು, ಕಲ್ಯಾಣ ಮಂಟಪಗಳು, ಧ್ಯಾನಮಂದಿರಗಳು ಮತ್ತು ವಸತಿ ಸೌಕರ್ಯಗಳು ಇವೆ. ಕೆಲವೊಂದು ಸಂಸ್ಥೆಗಳ ನವೀಕರಣ ಪ್ರಗತಿಯಲ್ಲಿದ್ದು ಯೋಜನೆಗಳನ್ನು ಹಮ್ಮಿಕೊಳ್ಳಲಾಗಿದೆ. ಒಂದೆರಡು ಸ್ಥಳಗಳಲ್ಲಿ ನಿರ್ಮಾಣ ಕಾರ್ಯ ಆರಂಭಿಸಲಾಗಿದೆ. ಈ ಶಾಖೆಗಳು ಪ್ರಬಂಧಕರುಗಳಿಂದ, ಗೌರವಾನ್ವಿತ ಧರ್ಮಾಧಿಕಾರಿಗಳಿಂದ ಮತ್ತು ಸಮಿತಿಗಳಿಂದ ನಿರ್ವಹಿಸಲ್ಪಡುತ್ತದೆ. ಈ ಸಂಸ್ಥೆಗಳಿಂದ ಬರುವ ಮಾಸಿಕ ಪ್ರತಿಫಲದ ಲೆಕ್ಕ ಪತ್ರಗಳು ಶ್ರೀಮಠದ ಖಾತೆಗಳಿಗೆ ಸ್ವೀಕರಿಸಲ್ಪಡುತ್ತದೆ. ಈ ಶಾಖೆಗಳಲ್ಲಿರುವ ಸ್ಥಿರಾಸ್ತಿಗಳು ವಿವಿಧ ಉದ್ದೇಶಗಳಿಗಾಗಿ ಕೇವಲ ಭಕ್ತಾದಿಗಳಿಂದಲೇ ಸ್ವೀಕರಿಸಲಾಗಿದೆ.

ಈ ಅಧ್ಯಾಯದಲ್ಲಿ ಶೃಂಗೇರಿ ಮಹಾಸಂಸ್ಥಾನ ಮತ್ತು ರಾಜ ಮನೆತನಗಳ ನಡುವಿನ ಆರ್ಥಿಕ ಸಂಬಂಧಗಳ ಬಗ್ಗೆ ಗಮನಿಸಿದಾಗ ವಿಜಯನಗರ ಮತ್ತು ವಿಜಯನಗರೋತ್ತರ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಶೃಂಗೇರಿ ಸಂಸ್ಥಾನವು ಹಲವು ಶತಮಾನಗಳ ಕಾಲ ರಾಜಕೀಯ ಸ್ಥಿತ್ಯಂತರಗಳ ನಡುವೆಯು ತನ್ನ ಅದ್ವೈತ ಧಾರ್ಮಿಕ ಪರಂಪರೆಯನ್ನು ಮುಂದುವರೆಸಿಕೊಂಡು ಹೇಗೆ ತನ್ನ ಸಂಪತ್ತನ್ನು ಬೇರೆ ಬೇರೆ ರಾಜಮನೆತನಗಳಿಂದ ದಾನವಾಗಿ ಪಡೆದುಕೊಂಡು ವಿವಿಧ ಧಾರ್ಮಿಕ ಚಟುವಟಿಕೆಗಳಿಗೆ ವಿವಿಯೋಗಿಸುತ್ತಿತ್ತು.

ಒಂದು ಆಡಳಿತ ಕೇಂದ್ರವಾಗಿ ಶೃಂಗೇರಿ ಸಂಸ್ಥಾನವು ತನ್ನ ದೈನಂದಿನ ವ್ಯವಹಾರಗಳ ಮೂಲಕ (ಆದಾಯ, ವೆಚ್ಚ, ತೆರಿಗೆ, ಸಾಲ, ಬಡ್ಡಿ, ಗೇಣಿ ಇತ್ಯಾದಿ) ತನ್ನ ಆದಾಯವನ್ನು ಹೆಚ್ಚಿಸಿಕೊಂಡು ಕಲ್ಯಾಣ ಹೊಂದುವುದರೊಂದಿಗೆ ಆರ್ಥಿಕ ನಿಯಂತ್ರಣ ಸಾಧಿಸುವುದೇ ಆಗಿದೆ. ಸಂಸ್ಥಾನವು ಆರ್ಥಿಕ ಸಂಸ್ಥೆಯಾಗಿದ್ದು ಆರ್ಥಿಕ ನಿರ್ವಹಣೆ ನಡೆಸಿಬೇಕಾಗಿದ್ದರಿಂದ ಇತರೆ ಸರ್ಕಾರ ಅಥವಾ ಆರ್ಥಿಕ ಸಂಸ್ಥೆಯಂತೆಯೇ ಇದು ವ್ಯವಹಾರ ನಡೆಸಬೇಕಾದ ನಿರ್ಬಂಧವಿದ್ದುದರಿಂದ ಬಡ್ಡಿ ವಿಧಿಸಬೇಕಾಗುತ್ತಿತ್ತು.

ಒಟ್ಟಿನಲ್ಲಿ ತನ್ನ ಆರ್ಥಿಕ ವ್ಯವಹಾರಗಳ ಮೂಲಕ ಇದು ಒಂದು ಬ್ಯಾಂಕ್‌ನಂತೆ ಕಾರ್ಯನಿರ್ವಹಿಸುತ್ತಿತ್ತು, ಎಂಬುದು ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗುತ್ತದೆ. ಬಹುಶಃ ಶೃಂಗೇರಿ ಮಠವು ತನ್ನ ಆರ್ಥಿಕ ಚಟುವಟಿಕೆಗಳ ಮೂಲಕವೂ ಧಾರ್ಮಿಕ, ಸಾಮಾಜಿಕ ಮತ್ತು ಸಾಂಸ್ಕೃತಿಕವಾಗಿ ತನ್ನ ಔನ್ನತ್ಯವನ್ನು ಕಾಯ್ದುಕೊಂಡು ಬಂದಿರಲು ಕಾರಣವಾಗಿರಬಹುದು.

ಕೊನೆಟಿಪ್ಪಣಿ :

1. ಆಧುನಿಕ ಆರ್ಥಿಕ ಸಿದ್ದಾಂತ, ಪ್ರೊ ಹೆಚ್.ಸಿ.ವೀರಪ್ಪಗೌಡ, ತಳುಕಿನ ವೆಂಕಣ್ಣಯ್ಯ ಸ್ಮಾರಕ ಗ್ರಂಥಮಾಲೆ, ಮೈಸೂರು, 2008, ಪುಟ 5 – 8.
2. ಇ.ಸಿ ವಾಲ್ಯೂಮ್ –6 (ಹಳೆಯ) ಪುಟ ಸಂ. 117–121, ಇ.ಸಿ ವಾಲ್ಯೂಮ್ –6 (ಹಳೆಯ)ಶೃಂ.–1,ಪುಟ ಸಂ. 241–242.
3. (ಎಂ.ಎ.ಆರ್–1933,ಶೃಂ.ಧ. ಸಂ. ಎ.ಕೆ.ಶಾಸ್ತ್ರೀ . ಯು.ಜಿ.ಸಿ ಪುಟ ಸಂಖ್ಯೆ.45–46.)
4. ಧರ್ಮ ಸಂಸ್ಥಾನ, ಎ.ಕೆ. ಶಾಸ್ತ್ರೀ,.ಯು.ಜಿ.ಸಿ. ನವ ದೆಹಲಿ, 2009, ಪು,47–52.
5. ಎಂ.ಎ. ಆರ್–1934 ಪು. 141–142, ದಾ.5.ಶೃಂಗೇರಿ ಧರ್ಮ ಸಂಸ್ಥಾನ, ಎ.ಕೆ. ಶಾಸ್ತ್ರೀ,.ಯು.ಜಿ.ಸಿ. ನವ ದೆಹಲಿ, 2009, ಪು,53.
6. ಧರ್ಮ ಸಂಸ್ಥಾನ, ಎ.ಕೆ. ಶಾಸ್ತ್ರೀ,.ಯು.ಜಿ.ಸಿ. ನವ ದೆಹಲಿ, 2009, ಪು,53–54.
7. ದಿ.ರೆ.ಶೃಂ.ಧ.ಸಂ. ಎ.ಕೆ.ಶಾಸ್ತ್ರೀ ಯುಜಿಸಿ ನವದೆಹಲಿ 2009 ಪುಟ ಸಂಖ್ಯೆ 54–59. 2, ಆರ್.ಅ. ಎಸ್‌ಜಿಆರ್ – 4
8. ದಿ.ರೆ.ಶೃಂ.ಧ.ಸಂ. ಎ.ಕೆ.ಶಾಸ್ತ್ರಿ ಯುಜಿಸಿ., 2009 ಪುಟ ಸಂಖ್ಯೆ 60–61.
9. ದಿ.ರೆ.ಶೃಂ.ಧ.ಸಂ..ಎಸ್. ಎ.ಕೆ.ಶಾಸ್ತ್ರೀ 2009–10 ಪುಟ ಸಂಖ್ಯೆ 61.
10. ದಿ.ರೆ.ಶೃಂ.ಧ.ಸಂ.ಎ.ಕೆ.ಶಾಸ್ತ್ರೀ, ಯುಜಿಸಿ 2009 ಪುಟಸಂಖ್ಯೆ 63–65
11. ದಿ.ರೆ.ಶೃಂ.ಧ.ಸಂ. ಎ.ಕೆ.ಶಾಸ್ತ್ರೀ .ಶಾಸ್ತ್ರಿ ಯುಜಿಸಿ ಪುಟ 66–68, ದಾ.11 ತಾಳೆಗಿರಿ ದಾಖಲೆ ಶಾಸನದ ನಕಲು.
12. ಐ.ಎಸ್.ಆರ್.ಡಿ.ಎಸ್.ಎ.ಕೆ.ಶಾಸ್ತ್ರಿ 69–70

13. ದಿ.ರೆ.ಶೃಂ.ಧ.ಸಂ..,ಎ.ಕೆ.ಶಾಸ್ತ್ರೀ ಪುಟ ಸಂಖ್ಯೆ 72–73
14. ದಿ.ರೆ.ಶೃಂ.ಧ.ಸಂ..ಎಸ್. ಎ.ಕೆ.ಶಾಸ್ತ್ರೀ ಪುಟ 76–77.
15. ಧರ್ಮ ಸಂಸ್ಥಾನ, ಎ.ಕೆ. ಶಾಸ್ತ್ರೀ,.ಯು.ಜಿ.ಸಿ. ನವ ದೆಹಲಿ, 2009, ಪು,82–83.
16. ದಾ.20 ಧರ್ಮ ಸಂಸ್ಥಾನ, ಎ.ಕೆ. ಶಾಸ್ತ್ರೀ,.ಯು.ಜಿ.ಸಿ. ನವ ದೆಹಲಿ, 2009, ಪು,53.
17. ದಾ 6, ಶೃಂ.ದಾ.4 ದಿ ರೆಕಾರ್ಡ್ ಅಫ್ ಶೃಂಗೇರಿ ಧರ್ಮ ಸಂಸ್ಥಾನ, ಎ.ಕೆ. ಶಾಸ್ತ್ರೀ,.ಯು.ಜಿ.ಸಿ. ನವ ದೆಹಲಿ, 2009, ಪು, 9 – 10
18. ಧರ್ಮ ಸಂಸ್ಥಾನ, ಎ.ಕೆ. ಶಾಸ್ತ್ರೀ,.ಕೆಳದಿ ಮ್ಯೂಸಿಯಂ, 2001, ಪು,10–11. ಕ.41,ದಾ.20, ಪು.33., ಆರ್. ಶಾಮಾ ಶಾಸ್ತ್ರೀ , ಲಿಂಗಣ್ಣ ಕವಿಯ ನೃಪವಿಜಯಂ, ಪಂಚಮಾಶ್ವಾಸಂ, ನಂ–43,ಕ.ಸಂ. ಮೈ.ವಿ.ವಿ.ಮೈ.1973,ಪು.75,ಸಿ.ಕೆ.ಆರ್.ಎಸ್.ಎಮ್.11,ಕ.1,ಮತ್ತುಶೃಂ.ದಾ.–15,ಎ.ಕೆ.ಶಾಸ್ತ್ರೀ,ದಿ.ರೆ.ಶೃ.ಮ.ರಿ,ಕೆಳದಿ,ಕೆಳದಿ ಮ್ಯೂಸಿಯಂ. 2001,ಪು.1–2 & ಇ.ಸಿ. ವಾಲ್ಯೂಮ್– 11, ಶೃಂ.ದಾ. 5 ಮತ್ತು ಶೃಂ.ದಾ.11.
19. ಎ.ಕೆ.ಶಾಸ್ತ್ರೀ,ದಿ.ರೆ.ಶೃ.ಮ.ರಿ,ಕೆಳದಿ,ಕೆಳದಿ ಮ್ಯೂಸಿಯಂ. 2001,ಪು.2–3
20. ಇ.ಸಿ ವಾಲ್ಯೂಮ್–11 (ಪರಿಷ್ಕೃತ)– ಶಂ.ದಾ.5 ಪು.246.
21. ಧರ್ಮ ಸಂಸ್ಥಾನ. ಎ.ಕೆ. ಶಾಸ್ತ್ರೀ..ಕೆಳದಿ ಮ್ಯೂಸಿಯಂ. 2001. ಪು.10–11. ಕ.41.ದಾ.20. ಪು21.
22. ಎ.ಕೆ ಶಾಸ್ತ್ರೀ. ಶೃಂ.ಧ.ಸಂ,ಶೃಂಶ್ರೀ ಮಠ 1983, ಪು.40, ಕೆಳದಿ ವೀರಭದ್ರ ನಾಯಕ ಮತ್ತು ಶೃಂಗೇರಿ ಮಠ, ಸ್ಟಡೀಸ್ ಇನ್ ಕನರ್ಟಕ ಹಿಸ್ಟರಿ ಅಂಡ್ ಕಲ್ಚರ್ ವಾಲ್ಯೂಮ್–111, ಕರ್ನಾಟಕ ಹಿಸ್ಟರಿ ಕಾಂಗ್ರೆಸ್, 1990,ಪು.10
23. ಮೈ.ಪು.ವ. 1934.ಸಂ.51,ಪು,179–182.
24. ಇ.ಸಿ. ವಾಲ್ಯೂಮ್– 11, ಶೃ.ದಾ.ಸಂ.264 ಪು.63.ಅ.ಸುಂದರ, ಕೆಳದಿ ಅರಸರ ಕಾಲದ ವಾಸ್ತು ಮತ್ತು ವಾಸ್ತು ಮೂರ್ತಿ ಶಿಲ್ಪ., ಮೈ.ವಿ.ವಿ 1989,ಪು.96,ಕ.98,ದಾ.13.
25. ಇ.ಸಿ. ವಾಲ್ಯೂಮ್– 11, ಶೃ.ದಾ.45. ಇ.ಸಿ. ವಾಲ್ಯೂಮ್–6(ಹಳೆಯ), ಶೃ.ದಾ.13, ಪು.315–317.
26. ಕ.141 ಮತ್ತು ಶೃಂ ದಾ,–15,ಎ.ಕೆ.ಶಾಸ್ತ್ರೀ,ದಿ.ರೆ.ಶೃ.ಮ.ರಿ,ಕೆಳದಿ,ಕೆಳದಿ ಮ್ಯೂಸಿಯಂ.2001,ಪು.27–28
27. ದಿ.ರೆ.ಶೃಂ.ಧ.ಸಂ..ಎಸ್.ಎ.ಕೆ.ಶಾಸ್ತ್ರೀ ಯುಜಿಸಿ ನವದೆಹಲಿ ಪುಟ 110–111 **ಕ 141 ದಾ 29**
28. ಕ.13,ದಾ.18,ಕ.28,ದಾ.72,ಕ.42,ದಾ.34,ಕ.44,ದಾ.108,ಕ.122,ದಾ.8,ಎ.ಕೆ.ಶಾಸ್ತ್ರೀ, ಶೃಂ.ಧ.ಸಂ.ಶ್ರೀ ಮಠ, ಶೃಂಗೇರಿ, 1983.ಪು.182.
29. ಕ.25,ದಾ.88ಎ.ಕೆ.ಶಾಸ್ತ್ರೀ,ದಿ.ರೆ.ಶೃ.ಮ.ರಿ,ಕೆಳದಿ,ಕೆಳದಿ ಮ್ಯೂಸಿಯಂ. 2001,ಪು.33
30. ಸಿ.ಕೆ.ಆರ್.ಎಸ್.ಎಮ್.11,ಕ.8,ಮತ್ತು ಶೃಂ. ದಾ,–18,ಎ.ಕೆ.ಶಾಸ್ತ್ರೀ,ದಿ.ರೆ.ಶೃ.ಮ.ರಿ,ಕೆಳದಿ,ಕೆಳದಿ ಮ್ಯೂಸಿಯಂ. 2001,ಪು.31,
31. ಕ.66,ದಾ.6,43.ಪು.8,ಎ.ಕೆ.ಶಾಸ್ತ್ರೀ.ಶೃ.ಮ.ಆ.ಚಾ.ದಾ.ಕ.ರಾ.ಪ.ಇ.ಬೆಂಗಳೂರು.2003,ಪು.165–166,
32. ಸುಬ್ರಹ್ಮಣ್ಯ ಅಯ್ಯರ್.ವಿ.ಶೃ.ಮ.ಪ್ರಾ.ಲೇ.ಮಾ.ಸಂ.ಗೌ.ಪ್ರೆ.ಮೈಸೂರು,1927.ಪು.34, ಅ.ಸುಂದರ, ಕೆಳದಿ ಅರಸರ ಕಾಲದ ವಸ್ತು ಮತ್ತು ಮೂರ್ತಿ ಶಿಲ್ಪ,ಮೈ.ವಿ.ವಿ, ಮೈಸೂರು,1989,ಪು.96, ಮೈ.ಪು.ವ. 1916,ಸಂ.115.)
33. ಕ 175 ಆರ್ 2 ದಿ.ರೆ.ಶೃಂ.ಧ.ಸಂ..ಎಸ್.ಎ.ಕೆ.ಶಾಸ್ತ್ರೀ ಯುಜಿಸಿ ನವದೆಹಲಿ ಪುಟ 115,ಎ.ಕೆ.ಶಾಸ್ತ್ರೀ,ದಿ.ರೆ.ಶೃ.ಮ.ರಿ,ಕೆಳದಿ,ಕೆಳದಿಮ್ಯೂಸಿಯಂ.2001,ಪು.32,ಕ.25,ದಾ.26,ಎ.ಕೆ.ಶಾಸ್ತ್ರೀ. ಶೃ.ಮ.ಆ.ಚಾ.ದಾ.ಕ.ರಾ.ಪ.ಇ.ಬೆಂಗಳೂರು.2003,ಪು.168–169,
34. ಕ.113,ದಾ.94, ಎ.ಕೆ.ಶಾಸ್ತ್ರೀ,ದಿ.ರೆ.ಶೃ.ಮ.ರಿ,ಕೆಳದಿ,ಕೆಳದಿ ಮ್ಯೂಸಿಯಂ. 2001,ಪು.81–83
35. ಕ.175,ದಾ.2, ಎ.ಕೆ.ಶಾಸ್ತ್ರೀ,ದಿ.ರೆ.ಶೃ.ಮ.ರಿ,ಕೆಳದಿ,ಕೆಳದಿ ಮ್ಯೂಸಿಯಂ. 2001,ಪು.36–37.
36. ಕ.84,ದಾ.136, ಎ.ಕೆ.ಶಾಸ್ತ್ರೀ,ದಿ.ರೆ.ಶೃ.ಮ.ರಿ,ಕೆಳದಿ,ಕೆಳದಿ ಮ್ಯೂಸಿಯಂ. 2001,ಪು.33–35.
37. ಕ.167,ದಾ.23, ಎ.ಕೆ.ಶಾಸ್ತ್ರೀ,ದಿ.ರೆ.ಶೃ.ಮ.ರಿ, ಕೆಳದಿ, ಕೆಳದಿ ಮ್ಯೂಸಿಯಂ. 2001,ಪು.65–66, ಎ.ಕೆ.ಶಾಸ್ತ್ರೀ. ಶೃ.ಮ.ಆ.ಚಾ.ದಾ.ಕ.ರಾ.ಪ.ಇ. ಬೆಂಗಳೂರು. 2003, ಪು.201
38. ಕ.87,ದಾ.78,ಎ.ಕೆ.ಶಾಸ್ತ್ರೀ,ದಿ.ರೆ.ಶೃ.ಮ.ರಿ,ಕೆಳದಿ,ಕೆಳದಿ ಮ್ಯೂಸಿಯಂ. 2001,ಪು.69–70,
39. ಕ.87,ದಾ.37. ಎ.ಕೆ.ಶಾಸ್ತ್ರೀ.ದಿ.ರೆ.ಶೃ.ಮ.ರಿ. ಕೆಳದಿ. ಕೆಳದಿ ಮ್ಯೂಸಿಯಂ. 2001.ಪು.70.
40. ಕ.87,ದಾ.38, ಎ.ಕೆ.ಶಾಸ್ತ್ರೀ,ದಿ.ರೆ.ಶೃ.ಮ.ರಿ, ಕೆಳದಿ, ಕೆಳದಿ ಮ್ಯೂಸಿಯಂ. 2001, ಪು.71.
41. ಕ.113,ದಾ.94, ಎ.ಕೆ.ಶಾಸ್ತ್ರೀ, ದಿ.ರೆ.ಶೃ.ಮ.ರಿ,ಕೆಳದಿ, ಕೆಳದಿ ಮ್ಯೂಸಿಯಂ. 2001,ಪು.81–,82–83,
42. ಸಿ.ಕೆ.ಆರ್.ಎಸ್.ಎಮ್.11,ಕ.17,ಕ.45, ದಾ105, ಕ.113, ದಾ.116 ಮತ್ತು ಶೃಂ.ದಾ.–18,

ಎ.ಕೆ.ಶಾಸ್ತ್ರೀ,ದಿ.ರೆ.ಶೃ.ಮ.ರಿ,ಕೆಳದಿ,ಕೆಳದಿಮ್ಯೂಸಿಯಂ.2001,ಪು.77,ಎ.ಕೆ.ಶಾಸ್ತ್ರೀ.ಶೃ.ಮ.ಆ. ಚಾ.ದಾ. ಕ.ರಾ.ಪ.ಇ. ಬೆಂಗಳೂರು.2003,ಪು.209–210,

43. ಕ.154,ದಾ.48,ಎ.ಕೆ.ಶಾಸ್ತ್ರೀ,ದಿ.ರೆ.ಶೃ.ಮ.ರಿ,ಕೆಳದಿ,ಕೆಳದಿಮ್ಯೂಸಿಯಂ.2001,ಪು.97–98.ಎ.ಕೆ.ಶಾಸ್ತ್ರೀ. ಶೃ.ಮ. ಆ.ಚಾ.ದಾ.ಕ.ರಾ.ಪ.ಇ. ಬೆಂಗಳೂರು.2003,ಪು.227–228,
44. ಕ.154,ದಾ.49,ಎ.ಕೆ.ಶಾಸ್ತ್ರೀ,ದಿ.ರೆ.ಶೃ.ಮ.ರಿ,ಕೆಳದಿ,ಕೆಳದಿ ಮ್ಯೂಸಿಯಂ. 2001,ಪು.99
45. ಎಸ್.ಜಿ.ಆರ್.6791,ಕ.20,43,45,51,81,88,89,104,113,147,154,166,184,185,ಸರ್ಗ.12,ಶ್ಲೋಕ,4–8
46. ಎಸ್.ಜಿ.ಆರ್,67,ಶೃಂ,ದಾ.ಸಂ,ಎ.ಕೆ.ಶಾಸ್ತ್ರೀ,ಶ್ರೀಮಠ,1983,ಪುಟ.48–49.
47. ಎಸ್.ಜಿ.ಆರ್,72,ಶೃಂ,ದಾ.ಸಂ,ಎ.ಕೆ.ಶಾಸ್ತ್ರೀ,ಶ್ರೀಮಠ,1983,ಪುಟ.54.55.
48. ಕ89,ದಾ.26, ,ಶೃಂ,ದಾ.ಸಂ,ಎ.ಕೆ.ಶಾಸ್ತ್ರೀ,ಶ್ರೀಮಠ,1983,ಪುಟ.49.
49. ಎಸ್.ಜಿ.ಆರ್,78,ಶೃಂ,ದಾ.ಸಂ,ಎ.ಕೆ.ಶಾಸ್ತ್ರೀ,ಶ್ರೀಮಠ,1983,ಪುಟ. 55.
50. ಕ.51,ದಾ.41, ,ಶೃಂ,ದಾ.ಸಂ,ಎ.ಕೆ.ಶಾಸ್ತ್ರೀ,ಶ್ರೀಮಠ,1983,ಪುಟ.55.
51. ಲೇಖನ–ಎಮ್.ವೈ.ಸಾವಂತ್,ಶೃಂಗೇರಿ ಮಠ ಮತ್ತು ಮರಾಠರು,ಪ್ರೊಸಿಡಿಂಗ್ ವಾಲ್ಯೂಮ್ ಶ್ರೀ ಜೆ.ಸಿ.ಬಿ.ಎಂ.ಕಾಲೇಜು,ಶೃಂಗೇರಿ,2009–2010, ಪುಟ 15–16
52. ಕ.129,ದಾ.52, ,ಶೃಂ,ದಾ.ಸಂ,ಎ.ಕೆ.ಶಾಸ್ತ್ರೀ,ಶ್ರೀಮಠ,1983,ಪುಟ.54.
53. ದಿ.ಥ್ರೋನ್ ಆಫ್ ಟ್ರಾನ್ಸಿಡೆಂಟಲ್ ವಿಸಡಂ,ಕೆ.ಆರ್.ವಿ.ಪುಟ.59, ಎ.ಕೆ.ಶಾಸ್ತ್ರೀ. ದಿ.ರೇ.ಶೃಂ. ಧ.ಸಂ.ಯು.ಜಿ.ಸಿ. ನವದೆಹಲಿ.2009.ಪುಟ.20.
54. ದಿ.ರೆ.ಆ.ಶೃ.ಧ.ಸಂ,ಎ.ಕೆ.ಶಾಸ್ತ್ರೀ,ಶ್ರೀಮಠ,ಶೃಂಗೇರಿ,2009,ಪುಟ.213.214,215.
55. ದಿ.ರೆ.ಆ.ಶೃ.ಧ.ಸಂ,ಎ.ಕೆ.ಶಾಸ್ತ್ರೀ,ಶ್ರೀಮಠ,ಶೃಂಗೇರಿ,2009,ಪುಟ.,215,216.
56. ದಿ.ರೆ.ಆ.ಶೃ.ಧ.ಸಂ,ಎ.ಕೆ.ಶಾಸ್ತ್ರೀ,ಶ್ರೀಮಠ,ಶೃಂಗೇರಿ,2009,ಪುಟ.,216,217.
57. ದಿ.ರೆ.ಆ.ಶೃ.ಧ.ಸಂ,ಎ.ಕೆ.ಶಾಸ್ತ್ರೀ,ಶ್ರೀಮಠ,ಶೃಂಗೇರಿ,2009,ಪುಟ.,217,218.
58. ದಿ.ರೆ.ಆ.ಶೃ.ಧ.ಸಂ,ಎ.ಕೆ.ಶಾಸ್ತ್ರೀ,ಶ್ರೀಮಠ,ಶೃಂಗೇರಿ,2009,ಪುಟ.,179,180,181.
59. ದಿ.ರೆ.ಆ.ಶೃ.ಧ.ಸಂ,ಎ.ಕೆ.ಶಾಸ್ತ್ರೀ,ಶ್ರೀಮಠ,ಶೃಂಗೇರಿ,2009,ಪುಟ.,181,182.
60. ದಿ.ರೆ.ಆ.ಶೃ.ಧ.ಸಂ,ಎ.ಕೆ.ಶಾಸ್ತ್ರೀ,ಶ್ರೀಮಠ,ಶೃಂಗೇರಿ,2009,ಪುಟ.,183,184,185
61. ದಿ.ರೆ.ಆ.ಶೃ.ಧ.ಸಂ,ಎ.ಕೆ.ಶಾಸ್ತ್ರೀ,ಶ್ರೀಮಠ,ಶೃಂಗೇರಿ,2009,ಪುಟ.,185,186.
62. ದಿ.ರೆ.ಆ.ಶೃ.ಧ.ಸಂ,ಎ.ಕೆ.ಶಾಸ್ತ್ರೀ,ಶ್ರೀಮಠ,ಶೃಂಗೇರಿ,2009,ಪುಟ.,187,188.
63. ದಿ.ರೆ.ಆ.ಶೃ.ಧ.ಸಂ,ಎ.ಕೆ.ಶಾಸ್ತ್ರೀ,ಶ್ರೀಮಠ,ಶೃಂಗೇರಿ,2009,ಪುಟ.,186,187.
64. ದಿ.ರೆ.ಆ.ಶೃ.ಧ.ಸಂ,ಎ.ಕೆ.ಶಾಸ್ತ್ರೀ,ಶ್ರೀಮಠ,ಶೃಂಗೇರಿ,2009,ಪುಟ.,188,189,190.
65. ದಿ.ರೆ.ಆ.ಶೃ.ಧ.ಸಂ,ಎ.ಕೆ.ಶಾಸ್ತ್ರೀ,ಶ್ರೀಮಠ,ಶೃಂಗೇರಿ,2009,ಪುಟ.,190,191.
66. ದಿ.ರೆ.ಆ.ಶೃ.ಧ.ಸಂ,ಎ.ಕೆ.ಶಾಸ್ತ್ರೀ,ಶ್ರೀಮಠ,ಶೃಂಗೇರಿ,2009,ಪುಟ.,192,193.
67. ದಿ.ರೆ.ಆ.ಶೃ.ಧ.ಸಂ,ಎ.ಕೆ.ಶಾಸ್ತ್ರೀ,ಶ್ರೀಮಠ,ಶೃಂಗೇರಿ,2009,ಪುಟ.,193,194,195.
68. ದಿ.ರೆ.ಆ.ಶೃ.ಧ.ಸಂ,ಎ.ಕೆ.ಶಾಸ್ತ್ರೀ,ಶ್ರೀಮಠ,ಶೃಂಗೇರಿ,2009,ಪುಟ.,195,196.
69. ದಿ.ರೆ.ಆ.ಶೃ.ಧ.ಸಂ,ಎ.ಕೆ.ಶಾಸ್ತ್ರೀ,ಶ್ರೀಮಠ,ಶೃಂಗೇರಿ,2009,ಪುಟ.,196,197.
70. ದಿ.ರೆ.ಆ.ಶೃ.ಧ.ಸಂ,ಎ.ಕೆ.ಶಾಸ್ತ್ರೀ,ಶ್ರೀಮಠ,ಶೃಂಗೇರಿ,2009,ಪುಟ.,197,198,199.
71. ದಿ.ರೆ.ಆ.ಶೃ.ಧ.ಸಂ,ಎ.ಕೆ.ಶಾಸ್ತ್ರೀ,ಶ್ರೀಮಠ,ಶೃಂಗೇರಿ,2009,ಪುಟ.,200,201.
72. ದಿ.ರೆ.ಆ.ಶೃ.ಧ.ಸಂ,ಎ.ಕೆ.ಶಾಸ್ತ್ರೀ,ಶ್ರೀಮಠ,ಶೃಂಗೇರಿ,2009,ಪುಟ.,201,202. ಪು.ಸಂ. 119,120 ಎ.ಕೆ.ಶಾಸ್ತ್ರೀ ಟಿ.ಆರ್.ಎಸ್.ಡಿ ಯುಜಿಸಿ ನವದೆಹಲಿ 2007
73. ದಿ.ರೆ.ಆ.ಶೃ.ಧ.ಸಂ,ಎ.ಕೆ.ಶಾಸ್ತ್ರೀ,ಶ್ರೀಮಠ,ಶೃಂಗೇರಿ,2009,ಪುಟ.,202,203.
74. ದಿ.ರೆ.ಆ.ಶೃ.ಧ.ಸಂ,ಎ.ಕೆ.ಶಾಸ್ತ್ರೀ,ಶ್ರೀಮಠ,ಶೃಂಗೇರಿ,2009,ಪುಟ.,203,204.
75. ದಿ.ರೆ.ಆ.ಶೃ.ಧ.ಸಂ,ಎ.ಕೆ.ಶಾಸ್ತ್ರೀ,ಶ್ರೀಮಠ,ಶೃಂಗೇರಿ,2009,ಪುಟ.,204,205.
76. ಪು.ಸಂ. 123, 124 ಎ.ಕೆ.ಶಾಸ್ತ್ರೀ ಟಿ.ಆರ್.ಎಸ್.ಡಿ ಯುಜಿಸಿ ನವದೆಹಲಿ 2007
77. ದಿ.ರೆ.ಆ.ಶೃ.ಧ.ಸಂ,ಎ.ಕೆ.ಶಾಸ್ತ್ರೀ,ಶ್ರೀಮಠ,ಶೃಂಗೇರಿ,2009,ಪುಟ.,207.
78. ದಿ.ರೆ.ಆ.ಶೃ.ಧ.ಸಂ,ಎ.ಕೆ.ಶಾಸ್ತ್ರೀ,ಶ್ರೀಮಠ,ಶೃಂಗೇರಿ,2009,ಪುಟ.,208.
79. ದಿ.ರೆ.ಆ.ಶೃ.ಧ.ಸಂ,ಎ.ಕೆ.ಶಾಸ್ತ್ರೀ,ಶ್ರೀಮಠ,ಶೃಂಗೇರಿ,2009,ಪುಟ.,209,210.
80. ದಿ.ರೆ.ಆ.ಶೃ.ಧ.ಸಂ,ಎ.ಕೆ.ಶಾಸ್ತ್ರೀ,ಶ್ರೀಮಠ,ಶೃಂಗೇರಿ,2009,ಪುಟ.,210,211.
81. ದಿ.ರೆ.ಆ.ಶೃ.ಧ.ಸಂ,ಎ.ಕೆ.ಶಾಸ್ತ್ರೀ,ಶ್ರೀಮಠ,ಶೃಂಗೇರಿ,2009,ಪುಟ.,211.
82. ದಿ.ರೆ.ಆ.ಶೃ.ಧ.ಸಂ,ಎ.ಕೆ.ಶಾಸ್ತ್ರೀ,ಶ್ರೀಮಠ,ಶೃಂಗೇರಿ,2009,ಪುಟ.,212,213.

[illegible]

83. ದಿ.ರೆ.ಆ.ಶೃ.ಧ.ಸಂ,ಎ.ಕೆ.ಶಾಸ್ತ್ರೀ,ಶ್ರೀಮಠ,ಶೃಂಗೇರಿ,2009,ಪುಟ.,190.
(ವಿಜಯನಗರ ಸಾಮ್ರಾಜ್ಯದಲ್ಲಿ ಸ್ಥಳಿಯ ಸರ್ಕಾರ, ವೆಂಕಟರತ್ನಂ. ಎ.ವಿ, ಕನ್ನಡ ಅಧ್ಯಯನ ಸಂಸ್ಥೆ, ಮೈಸೂರು, 1974, ಪುಟ.4)

84. ಪು.ಸಂ. 90 ದಿ.ರೆ.ಆ.ಶೃ.ಧ.ಸಂ.ಎ.ಕೆ.ಶಾಸ್ತ್ರಿ, ಯುಜಿಸಿ ನವದೆಹಲಿ 2007
ಪುಸ್ತಕದ ಹೆಸರು : ವಿಜಯನಗರ ಸಾಮ್ರಾಜ್ಯದಲ್ಲಿ ಸ್ಥಳೀಯ ಸರಕಾರ, ಡಾ ಎ.ವಿ.ವೆಂಕಟರತ್ನಂ ಪ್ರಕಟಣೆ ಕನ್ನಡ ಅಧ್ಯಯನ ಸಂಸ್ಥೆ, ಮೈಸೂರು 1974 ಪುಟ 4.

85. ದಿ.ರೆ.ಶೃಂ.ಧ.ಸಂ, ಎ.ಕೆ.ಶಾಸ್ತ್ರಿ, ಯುಜಿಸಿ, 2007.ಪುಟ 92

86. ಪುಟ ಸಂಖ್ಯೆ 97, ದಿ.ರೆ.ಶೃಂ.ಧ.ಸಂ. ಎ.ಕೆ.ಶಾಸ್ತ್ರಿ, ಯುಜಿಸಿ 2007.

87. ದಾ.92.93,ಎ.ಕೆ.ಶಾಸ್ತ್ರೀದಿ.ರೆ.ಆ.ಶೃ.ಧ.ಸಂ,ಯು.ಜಿ.ಸಿ, ನವದೆಹಲಿ,2009,ಪುಟ.175–178.

88. ಎ.ಕೆ.ಶಾಸ್ತ್ರೀದಿ.ರೆ.ಆ.ಶೃ.ಧ.ಸಂ,ಯು.ಜಿ.ಸಿ, ನವದೆಹಲಿ,2009,ಪುಟ.221–222.

88. ಎ.ಕೆ.ಶಾಸ್ತ್ರೀ ಶೃಂಗೇರಿ,ಮ.ಕ.ಆ.ಚಾ.ದಾ. ,2004ಕ.ರಾ.ಪ.ಇಲಾಖೆ, ಬೆಂಗಳೂರು.ಪುಟ.299–300

89. ಕ 66 ದಾ 7, ಶೃಂಗೇರಿ,ಮ.ಕ.ಆ.ಚಾ.ದಾ.ಎ.ಕೆ.ಶಾಸ್ತ್ರಿ 2003, ಕ.ರಾ.ಪ.ಇಲಾಖೆ, ಬೆಂಗಳೂರು. ಪುಟ–299–303

90. ಟೂರ್ ಫೈಲ್ ಆರ್ಕೈವ್ಸ್.ಮೈಸೂರು. ಪ್ರೋಸಿಡಿಂಗ್ ಆಫ್ ದಿ ಗವರ್ನಮೆಂಟ್ ಆಫ್

91. ಮೈಸೂರು,ಲೆಟರ್ ಏಜೆಂಟ್ ಶ್ರೀಕಂಠ ಶಾಸ್ತ್ರೀ,ಶೃಂಗೇರಿಮಠ,ಶೃಂಗೇರಿ.ಡೋನೇಷನ್ ಫೈಲ್ಸ್ ಆಫ್ ಆರ್ಕೈವ್ಸ್, ನಂ.1803,ಆಫೀಸ್ ಆಫ್ ದಿ ಮುಜಾರಾಯಿ ಸುಪರಿಟೆಂಡೆಂಟ್, 1916, ಲೇಖನ, ರಾಜಣ್ಣ, ಮೈಸೂರು.

92. ಶೃ.ಮ.ಕ.ಆ.ಚಾ.ದಾ.ಎ.ಕೆ.ಶಾಸ್ತ್ರಿಕ.ರಾ.ಪ.ಇಲಾಖೆ,ಬೆಂಗಳೂರು. 2003,ಪುಟ.318–19

93. ದಾ.135,138,ಎ.ಕೆ.ಶಾಸ್ತ್ರೀ, ದಿ.ರೆ.ಆ.ಶೃ.ಧ.ಸಂ,ಯು.ಜಿ.ಸಿ, ನವದೆಹಲಿ,2009,ಪುಟ.231.

94. ದಾ.139,ಎ.ಕೆ.ಶಾಸ್ತ್ರೀ, ದಿ.ರೆ.ಆ.ಶೃ.ಧ.ಸಂ,ಯು.ಜಿ.ಸಿ, ನವದೆಹಲಿ,2009,ಪುಟ.231.232.

95. ದಾ.135,138,ಎ.ಕೆ.ಶಾಸ್ತ್ರೀ, ದಿ.ರೆ.ಆ.ಶೃ.ಧ.ಸಂ,ಯು.ಜಿ.ಸಿ, ನವದೆಹಲಿ,2009,ಪುಟ.229–30.

96. ಎ.ಆರ್.ಎಂ.ಎ.ಡಿ,1932,ಸ,6,

97. ಎ.ಕೆ.ಶಾಸ್ತ್ರೀ,ಶೃಂ.ಧ.ಸಂ,ಶ್ರೀಮಠ,ಶೃಂಗೇರಿ,1983,ಪುಟ.72.73.ದಾ.135,ಎ.ಕೆ.ಶಾಸ್ತ್ರೀ, ದಿ.ರೇ.ಶೃಂ.ಧ.ಸಂ,ಯು.ಜಿ.ಸಿ, ನವದೆಹಲಿ,2009,ಪುಟ.226–28..

98. ಕ.191,ಕ.3,ದಾ.3. ಶೃ.ಮ.ಆ.ಚಾ.ದಾ. ಎ.ಕೆ.ಶಾಸ್ತ್ರಿ. ಕ.ರಾ.ಪ.ಇ. ಬೆಂ. 2003 ಪು.ಸಂ. 357.

99. ಕ.12,ದಾ.149,ಶೃ.ಮ.ಆ.ಚಾ.ದಾ. ಎ.ಕೆ.ಶಾಸ್ತ್ರಿ. ಕ.ರಾ.ಪ.ಇ. ಸಂ.1.ಬೆಂ. 2003 ಪು.ಸಂ. 354–55.

100. ದಾ.182,ಎ.ಕೆ.ಶಾಸ್ತ್ರೀ, ದಿ.ರೆ.ಆ.ಶೃ.ಧ.ಸಂ,ಯು.ಜಿ.ಸಿ, ನವದೆಹಲಿ,2009,ಪುಟ.284–306.

101. ದಾ.83ಎ.ಕೆ.ಶಾಸ್ತ್ರೀ, ದಿ.ರೆ.ಆ.ಶೃ.ಧ.ಸಂ,ಯು.ಜಿ.ಸಿ, ನವದೆಹಲಿ,2009,ಪುಟ.306–07

102. ಸೆ.ಪ್ರ.ರೆ.ಶೃಂ.ಮಠ,ಸಂ.1.ಮೈಸೂರು,1926,ಪುಟ.100

103. ಶೃ.ಮ.ಆ.ಚಾ.ದಾ. ಎ.ಕೆ.ಶಾಸ್ತ್ರಿ. ಕ.ರಾ.ಪ.ಇ. ಸಂ.1.ಬೆಂ. 2003 ಪು.ಸಂ. 330–331.

104. ಸೆ.ಪ್ರ.ರೆ.ಶೃಂ.ಮಠ,ಸಂ.1.ಮೈಸೂರು,1926,ಪುಟ.100–103.

105. ಶೃ.ಮ.ಆ.ಚಾ.ದಾ. ಎ.ಕೆ.ಶಾಸ್ತ್ರಿ. ಕ.ರಾ.ಪ.ಇ. ಸಂ.1.ಬೆಂ. 2003 ಪು.ಸಂ. 331.

106. ಶೃ.ಮ.ಆ.ಚಾ.ದಾ. ಎ.ಕೆ.ಶಾಸ್ತ್ರಿ. ಕ.ರಾ.ಪ.ಇ. ಸಂ.1.ಬೆಂ. 2003 ಪು.ಸಂ. 103–104..

107. ಶೃ.ಮ.ಆ.ಚಾ.ದಾ. ಎ.ಕೆ.ಶಾಸ್ತ್ರಿ. ಕ.ರಾ.ಪ.ಇ. ಸಂ.1.ಬೆಂ. 2003 ಪು.ಸಂ. 105–106.

108. ಶೃ.ಮ.ಆ.ಚಾ.ದಾ. ಎ.ಕೆ.ಶಾಸ್ತ್ರಿ. ಕ.ರಾ.ಪ.ಇ. ಸಂ.1.ಬೆಂ. 2003 ಪು.ಸಂ. 106–107

109. ಶೃ.ಮ.ಆ.ಚಾ.ದಾ. ಎ.ಕೆ.ಶಾಸ್ತ್ರಿ. ಕ.ರಾ.ಪ.ಇ. ಸಂ.1.ಬೆಂ. 2003 ಪು.ಸಂ. 109–110.

110. ಶೃ.ಮ.ಆ.ಚಾ.ದಾ. ಎ.ಕೆ.ಶಾಸ್ತ್ರಿ. ಕ.ರಾ.ಪ.ಇ. ಸಂ.1.ಬೆಂ. 2003 ಪು.ಸಂ. 108–109.

111. ಶೃ.ಮ.ಆ.ಚಾ.ದಾ. ಎ.ಕೆ.ಶಾಸ್ತ್ರಿ. ಕ.ರಾ.ಪ.ಇ. ಸಂ.1.ಬೆಂ. 2003 ಪು.ಸಂ. 332.

112. ಸೆ.ಪ್ರ.ರೆ.ಶೃಂ.ಮಠ,ಸಂ.1.ಮೈಸೂರು,1926,ಪುಟ.112–13.

113. ಸೆ.ಪ್ರ.ರೆ.ಶೃಂ.ಮಠ,ಸಂ.1.ಮೈಸೂರು,1926,ಪುಟ.113–14.

114. ಸೆ.ಪ್ರ.ರೆ.ಶೃಂ.ಮಠ,ಸಂ.1.ಮೈಸೂರು,1926,ಪುಟ.114–15.

115. ಸೆ.ಪ್ರ.ರೆ.ಶೃಂ.ಮಠ,ಸಂ.1.ಮೈಸೂರು,1926,ಪುಟ.115.

116. ಸೆ.ಪ್ರ.ರೆ.ಶೃಂ.ಮಠ,ಸಂ.1.ಮೈಸೂರು,1926,ಪುಟ.118–19.

117. ಸೆ.ಪ್ರ.ರೆ.ಶೃಂ.ಮಠ,ಸಂ.1.ಮೈಸೂರು,1926,ಪುಟ.119–21.

118. ಶ್ರೀ ಅಭಿನವ ವಿದ್ಯಾತೀರ್ಥ ಮಹಾಸ್ವಾಮಿಗಳವರ ಪಟ್ಟಾಭಿಷೇಕ ರಜತಮಹೋತ್ಸವ ಸ್ಮರಣ ಸಂಚಿಕೆ (ಸುವೇನಿರ್),ನವಸುಜ, ಮದ್ರಾಸ್, 1979 ಪುಟ, ಸಂ ಪಿ.ಎಸ್.ಸುಬ್ರಹ್ಮಣ್ಯಂ ಪುಟ 131–134.

ಉಪಸಂಹಾರ

ಅಧ್ಯಾಯ: 6

ಉಪಸಂಹಾರ

ಅದ್ವೈತ ಮತದ ಪ್ರಚಾರ ಕೇಂದ್ರವಾಗಿ ಸರಿ ಸುಮಾರು ಹನ್ನೆರಡು ಶತಮಾನಗಳಿಂದ ನಿರಂತರವಾಗಿ ಧಾರ್ಮಿಕ, ಸಾಮಾಜಿಕ ಅಧ್ಯಾತ್ಮಿಕ ಮತ್ತು ಆರ್ಥಿಕ ಕೇಂದ್ರವಾಗಿ ಬೆಳೆದು ಬಂದಿರುವ ಶೃಂಗೇರಿ ಮಹಾಸಂಸ್ಥಾನವು ಯಾವುದೇ ರಾಜಮನೆತನಗಳೊಂದಿಗೆ ಲೌಕಿಕ ಸಂಬಂಧಗಳನ್ನು ನಿರ್ದಿಷ್ಟಗೊಳಿಸದೆ ಸಮಕಾಲೀನ ಎಲ್ಲಾ ಆಡಳಿತಗಳೊಂದಿಗೆ ತನ್ನ ಆಧ್ಯಾತ್ಮಿಕ ಪ್ರಾಮುಖ್ಯತೆಯನ್ನು ಸಾರುತ್ತಾ ಬಂದಿರುವುದು ಶ್ಲಾಘನೀಯ. ಆದರೆ ಶೃಂಗೇರಿ ಮಹಾ ಸಂಸ್ಥಾನದ ಪ್ರಾಮುಖ್ಯತೆ ಕೇವಲ ಅಲೌಕಿಕ ಚಟುವಟಿಕೆಗಳಿಗೆ ಸೀಮಿತಗೊಳ್ಳದೆ ಆರ್ಥಿಕ ಮತ್ತು ಸಾಮಾಜಿಕವಾಗಿ ಘನತೆಯನ್ನು ಮೆರೆಯುತ್ತಾ ಬಂದಿರುವುದು ಈ ಅಧ್ಯಯನದಿಂದ ತಿಳಿದುಬರುತ್ತದೆ.

ಕ್ರಿ.ಶ. 14 ನೇ ಶತಮಾನದಲ್ಲಿ ವಿಜಯನಗರದ ಸ್ಥಾಪನೆಗೆ ಪ್ರೇರಕರಾಗಿದ್ದ ಶೃಂಗೇರಿ ಜಗದ್ಗುರು ಪರಂಪರೆ ಮುಂದೆ ಆಡಳಿತ ನಡೆಸಿದ ಕರ್ನಾಟಕದ ಬಹುಪಾಲು ರಾಜ ಮನೆತನಗಳೊಂದಿಗೆ ಸೌಹಾರ್ದ ಸಂಬಂಧಗಳನ್ನು ಹೊಂದಿರುವುದನ್ನು ಕಾಣಬಹುದು.

ವಿಜಯನಗರದವರ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಸ್ವತಂತ್ರ ಸಂಸ್ಥಾನವಾಗಿ ಜಹಗೀರಿನ ಸ್ಥಾನಮಾನ ಪಡೆದ ಮೇಲೆ ಅಲೌಕಿಕ ಚಟುವಟಿಕೆಗಳ ಜೊತೆಗೆ ಆಡಳಿತಾತ್ಮಕ ಚಟುವಟಿಕೆಗಳು ಪ್ರಾರಂಭವಾದವು. ಆದರೆ ಸಂಸ್ಥಾನದ ಚಟುವಟಿಕೆಗಳು ಯಾವುದೇ ಒಂದು ರಾಜ್ಯದ ಪ್ರೋತ್ಸಾಹ ಅಥವಾ ಪೋಷಣೆಗೆ ಸೀಮಿತವಾಗಿ ತನ್ನ ಆಡಳಿತ್ಮಾತಕ ಚಟುವಟಿಕೆಗಳನ್ನು ಸೀಮಿತಗೊಳಿಸದೇ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯೋತ್ತರ ಕಾಲದಲ್ಲಿಯವರೆಗೂ ವಿಸ್ತರಿಸಿಕೊಂಡು ಬಂದಿರುವುದು ವಿಶೇಷವಾದ ಸಂಗತಿ.

ಶೃಂಗೇರಿ ಚಾರಿತ್ರಿಕ ಹಿನ್ನಲೆಯಲ್ಲಿ ಶೃಂಗೇರಿ ಮಹಾ ಸಂಸ್ಥಾನದ ಆರ್ಥಿಕ ಅಧ್ಯಯನದಿಂದ ಕಂಡು ಬಂದು ಕೆಲವು ತೀರ್ಮಾನಗಳನ್ನು ಇಲ್ಲಿ ಚರ್ಚಿಸಲಾಗಿದೆ. ಶೃಂಗೇರಿ ಮಹಾಸಂಸ್ಥಾನದ ಚಾರಿತ್ರಿಕ ಅಧ್ಯಯನವು ಸಮಗ್ರ ಬೆಳವಣಿಗೆಯ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ಗಮನಿಸಬೇಕಾದ ಅಂಶವಾಗಿದೆ. ಹಿಂದೂ ಧರ್ಮದ ಪುನರುತ್ಥಾನಕ್ಕೆ ಟೊಂಕ ಕಟ್ಟಿ ನಿಂತ ಶಂಕರಾಚಾರ್ಯರ ಪರಂಪರೆಯು ಮುಂದೆ ವಿದ್ಯಾತೀರ್ಥರು ತಮ್ಮ ಶಿಷ್ಯರಾದ ವಿದ್ಯಾರಣ್ಯ ಮತ್ತು ಭಾರತೀತೀರ್ಥರಿಗೆ ನೀಡಿದ ಆದೇಶದಿಂದ ಸನಾತನ ಹಿಂದೂ ಧರ್ಮದ ರಕ್ಷಣೆಗೆ ಅವಶ್ಯಕವಿರುವ ಒಂದು ಪ್ರಬಲ ಹಿಂದೂ ಸಾಮ್ರಾಜ್ಯದ ಉಗಮವಾಯಿತು.

ಅದಕ್ಕೆ ಪ್ರತಿಯಾಗಿ ವಿಜಯನಗರದ ದೊರೆಗಳು ಶೃಂಗೇರಿ ಮಹಾಸಂಸ್ಥಾನಕ್ಕೆ ಉದಾರವಾಗಿ ದಾನದತ್ತಿಗಳನ್ನು ನೀಡಿ ಮಠದ ವಿಸ್ತರಣೆ ಮಾಡಿದರು, ಈ ಸಂಬಂಧಗಳು ಸಂಸ್ಥಾನದ ಕ್ರಮೇಣ

ಆರ್ಥಿಕ, ಆಡಳಿತಾತ್ಮಕ ಚಟುವಟಿಕೆಗಳಿಗೆ ದಾರಿ ಮಾಡಿಕೊಟ್ಟಿತು. ಸಂಸ್ಥಾನವು ಮಠ ಸಂಪ್ರದಾಯದ ಘನತೆಯನ್ನು ಮಾತ್ರ ಹೆಚ್ಚಿಸದೆ ನಾಡಿನ ಸಾಂಸ್ಕೃತಿಕ ಶ್ರೀಮಂತಿಕೆಯನ್ನು ಹೆಚ್ಚಿಸಿದೆ.

ಮಹಾಸಂಸ್ಥಾನದ ಈ ಸತ್‌ಸಂಪ್ರದಾಯ ವಿಜಯನಗರೋತ್ತರ ರಾಜಮನೆತನಗಳೊಂದಿಗೂ ಮುಂದುವರೆಸಿಕೊಂಡು ಪರಸ್ಪರ ಅನ್ಯೋನ್ಯ ಸಂಬಂಧಗಳು ಮತ್ತಷ್ಟು ಉತ್ತಮಗೊಳ್ಳುತ್ತಾ ಬಂದಿತು. ಉದಾ: ಕೆಳದಿ ಅರಸರು, ವೀರಶೈವರಾಗಿದ್ದರೂ ಬ್ರಾಹ್ಮಣ ಅದ್ವೈತ ಸಂಪ್ರದಾಯದ ಶೃಂಗೇರಿ ಮಹಾಸಂಸ್ಥಾನಕ್ಕೆ ಪೋಷಣೆ ನೀಡಿರುವುದು, ಮತ್ತು ಸಂಸ್ಥಾನದ ಚಟುವಟಿಕೆಗಳಿಗೆ ಪ್ರೋತ್ಸಾಹ ಮತ್ತು ರಕ್ಷಣೆ ನೀಡಿರುವುದನ್ನು ಕಾಣಬಹುದು.

ಲೂಟಿಯೇ ಪ್ರಧಾನ ವೃತ್ತಿಯನ್ನಾಗಿಸಿಕೊಂಡಿದ್ದ ಪಿಂಡಾರಿಗಳು ಮಠವನ್ನು ಹಾಳುಗೆಡವಿದಾಗ ತಪ್ಪಿನ ಪ್ರಾಯಶ್ಚಿತ್ತವಾಗಿ ಪೇಶ್ವೆ ಮಾಧವರಾವ್, ನಾರಾಯಣರಾವ್ ಕ್ಷಮೆ ಕೋರಿ ನಷ್ಟಕ್ಕೆ ಪರಿಹಾರವನ್ನು ನೀಡಿರುವುದು ದಾಖಲೆಗಳಿಂದ ತಿಳಿದುಬರುತ್ತದೆ.

ಮುಸಲ್ಮಾನರಾದ ಹೈದರಾಲಿ ಮತ್ತು ಟಿಪ್ಪು ವೈದಿಕ ಸಂಪ್ರದಾಯದ ಶೃಂಗೇರಿ ಮಹಾಸಂಸ್ಥಾನಕ್ಕೆ ನಿಷ್ಠೆ ವ್ಯಕ್ತ ಪಡಿಸಿರುವುದು ಮಠದ ಆಡಳಿತ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದಲೂ ಪ್ರಮುಖವಾಗಿದ್ದು ಮಠವು ಹಾನಿಗೊಳಗಾದಾಗ ಅದಕ್ಕೆ ರಕ್ಷಣೆ ನೀಡಿ ಪುನರುತ್ಥಾನಗೊಳಿಸಿರುವುದನ್ನು ಕಾಣಬಹುದು. ಮುಂದೆ ಕರ್ನಾಟಕವನ್ನಾಳಿದ ಮೈಸೂರು ಒಡೆಯರ್‌ರವರ ಪಾತ್ರ ಅವಿಸ್ಮರಣೀಯ, ಮಹಾಸಂಸ್ಥಾನವು ಆರ್ಥಿಕ ಸಂಕಷ್ಟದಲ್ಲಿದ್ದಾಗ ಅದಕ್ಕೆ ಧನ ಸಹಾಯ ಮಾಡಿ ತನ್ನ ವ್ಯಾಪ್ತಿಯಲ್ಲಿ ಸಂಸ್ಥಾನವು ಸ್ವತಂತ್ರವಾಗಿ ಕಾರ್ಯ ನಿರ್ವಹಿಸಲು ಅನುವು ಮಾಡಿಕೊಟ್ಟು ಗುರುಗಳ ಧರ್ಮಯಾತ್ರೆಯಲ್ಲಿ ಸಕಲ ಏರ್ಪಾಡುಗಳನ್ನು ಮಾಡಿ ಗಡಿಗಳಲ್ಲಿ ಪ್ರಯಾಣಕ್ಕೆ ಅಡ್ಡಿ ಮಾಡದಂತೆ ಅಧಿಕಾರಿಗಳಿಗೆ ತಾಕೀತು ಮಾಡಿರುವುದನ್ನು ಕಾಣಬಹುದು. ಕ್ರಮೇಣ ಇದು ಮಹಾಸಂಸ್ಥಾನದ ಧಾರ್ಮಿಕ ಚಟುವಟಿಕೆಗಳು ಮತ್ತಷ್ಟು ವಿಜೃಂಭಣೆಯಿಂದ ಆಚರಣೆಗೆ ಬರಲು ಕಾರಣವಾಯಿತು.

ಶೃಂಗೇರಿ ಸಂಸ್ಥಾನವು ರಾಜ್ಯದ ಒಳಗಿನ ಸ್ವತಂತ್ರ ರಾಜ್ಯವಾಗಿದ್ದು ಇದು ಭೂ ಹಿಡುವಳಿದಾರನೂ ಆಗಿ, ಜಮೀನುದಾರನಾಗಿ ಕಾರ್ಯ ನಿರ್ವಹಿಸಿರುವುದು. ಸಂಸ್ಥಾನದ ಒಕ್ಕಲುಗಳ ರಕ್ಷಣೆ ಪೋಷಣೆ ಆರ್ಥಿಕ ಪ್ರೋತ್ಸಾಹಗಳ ನೀಡಿ ಅದಕ್ಕೆ ತನ್ನ ಆದಾಯವನ್ನು ಪಡೆಯುತ್ತಿತ್ತು ಎಂಬುದು ಸ್ಪಷ್ಟ. ಸಂಸ್ಥಾನವು ಸಿಬ್ಬಂದಿಯ ನೇಮಕ, ಭೂ ಕಂದಾಯ ವಸೂಲಿ ಮಾಡುವ ಹಕ್ಕನ್ನು ಪಡೆದುಕೊಂಡಿರುವುದು ನಿಜವಾದರೂ ಇದು ತನ್ನ ಸಮಕಾಲೀನ ರಾಜ್ಯಗಳ ಆಡಳಿತ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯನ್ನು ಗೌರವಿಸಿಕೊಂಡು ಬಂದಿರುವುದನ್ನು ಕಾಣಬಹುದು.

ಹೀಗೆ ಕಾರ್ಯ ನಿರ್ವಹಿಸುವಾಗ ಸಂಸ್ಥಾನದ ಅಧಿಕಾರಗಳು ಶ್ರೀಮುಖವನ್ನು ಪಡೆದುಕೊಳ್ಳುವ ಹಕ್ಕನ್ನು ಹೊಂದಿದ್ದರು. ಸಂಸ್ಥಾನವು ಸರ್ಕಾರಗಳ ಸುಂಕ ಮತ್ತು ತೆರಿಗೆಗಳಿಂದ ವಿನಾಯ್ತಿಯನ್ನು ಪಡೆದಿತ್ತು. ಇದು ಸಂಸ್ಥಾನದ ಆರ್ಥಿಕ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯವನ್ನು ಹೊಂದಲು ಅನುಕೂಲವಾಯಿತು.

ಸಂಸ್ಥಾನ ತನ್ನ ವ್ಯಾಪ್ತಿಯೊಳಗೆ ಕಾನೂನು ಮತ್ತು ಶಿಸ್ತನ್ನು ಜಾರಿ ಮಾಡುವ ಅಧಿಕಾರವನ್ನು ಪಡೆದುಕೊಂಡಿತ್ತು. ಆರ್ಥಿಕ ಆಡಳಿತದಲ್ಲಿ ಬರುವ ವಿವಿಧ ಅಧಿಕಾರಿಗಳ ಕಾರ್ಯವೆಂದರೆ ಕಾಲಕಾಲಕ್ಕೆ ಆದಾಯವನ್ನು ಸಂಗ್ರಹಿಸುವುದು ವೆಚ್ಚಗಳನ್ನು ನೋಡಿಕೊಳ್ಳುವುದರ ಜೊತೆಗೆ ಆದಾಯ ಮತ್ತು ವೆಚ್ಚಗಳಲ್ಲಿ ವ್ಯತ್ಯಯಗಳು ಉಂಟಾದರೆ ಸಾಲ ಪಡೆದು ಸಾಲ ನೀಡಿ ಲಭ್ಯವಿರುವ ಸಂಪನ್ಮೂಲಗಳನ್ನು ಬಳಸಿಕೊಂಡು ವ್ಯವಸ್ಥಿತವಾಗಿ ಅದರ ಆರ್ಥಿಕ ಪರಿಸ್ಥಿತಿಯನ್ನು ಸರಿದೂಗಿಸಿಕೊಂಡು ಹೋಗುವುದೇ ಆಗಿದೆ. ಗೌಡ ಅಥವಾ ಗ್ರಾಮಾಧಿಕಾರಿಯಾಗುವವನು ಭೂ ಕಂದಾಯವನ್ನು ಕಾಲ ಕಾಲಕ್ಕೆ ಅರ್ಪಿಸಬೇಕಾಗುತ್ತಿತ್ತು ಹಾಗೂ ಒಳ್ಳೆಯ ಕೃಷಿಕನಾಗಿರಬೇಕಿತ್ತು. ಅಮಲ್ದಾರನು ಭೂ ಕಂದಾಯ ಇತ್ಯಾದಿ ತೆರಿಗೆಗಳನ್ನು ವಸೂಲಿ ಮಾಡುವ ಅಧಿಕಾರಿಯಾಗಿದ್ದ ಶೇಖದಾರನು ಸಂಸ್ಥಾನದ ಕಂದಾಯ ಅಧಿಕಾರಿಯಾಗಿದ್ದು ಇವನು ಕಂದಾಯ ಇಲಾಖೆಯಲ್ಲಿ ಕೆಳಗಿನ ಸ್ಥಾನದ ಅಧಿಕಾರಿಯಾಗಿದ್ದನು.

ಸಂಸ್ಥಾನದ ಪ್ರತಿಯೊಂದು ಸೀಮೆಗೂ ಒಬ್ಬ ಮಣೆಯಗಾರನಿರುತ್ತಿದ್ದ ಈತ ಮಠಕ್ಕೆ ಸಲ್ಲತಕ್ಕ ಅಡಿಕೆ, ಮೆಣಸು ಕಾಣಿಕೆಗಳನ್ನು ಸೀಮೆಯ ಹಳ್ಳಿಗಳಿಂದ ಸಂಗ್ರಹಿಸುತ್ತಿದ್ದ. ಬೊಕ್ಕಸ್ತ ಸಂಸ್ಥಾನದ ಕೋಶಾಧಿಕಾರಿಯಾಗಿದ್ದು ಈತ ಮಠಕ್ಕೆ ಬರಬೇಕಾದ ಭೂ ಕಂದಾಯ ಕಾಣಿಕೆಗಳನ್ನು ಪಡೆದು ರಶೀದಿಯನ್ನು ನೀಡುತ್ತಿದ್ದ ಮಠದ ಮುಂಗಡಪತ್ರವನ್ನು ತಯಾರಿಸುವುದು ಈತನ ಕಾರ್ಯವಾಗಿತ್ತು.

ಕರಣಿಕನು ಲೆಕ್ಕ ಬರೆಯುವ ಅಧಿಕಾರಿಯಾಗಿದ್ದು ದಾಖಲೆ ಪತ್ರಗಳನ್ನು ತಯಾರಿಸುವುದು ಪತ್ರ ವ್ಯವಹಾರಗಳು ಕೂಡ ಈತನ ಕಾರ್ಯ ವಾಗಿತ್ತು ಹೀಗೆ ಆರ್ಥಿಕ ಆಡಳಿತವನ್ನು ವಿವಿಧ ಆರ್ಥಿಕ ಅಧಿಕಾರಿಗಳ ಮೂಲಕ ವ್ಯವಸ್ಥಿತವಾಗಿ ನಡೆಸಿಕೊಂಡು ಹೋಗುತ್ತಿದ್ದುದು ಸಂಸ್ಥಾನದ ಆರ್ಥಿಕತೆಯ ಚಿತ್ರಣವನ್ನು ನೀಡುತ್ತದೆ ಎಂಬುದು ದಾಖಲೆಗಳಿಂದ ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗುತ್ತದೆ. ಒಂದು ಆರ್ಥಿಕತೆಯ ಸಂಪೂರ್ಣ ಗುಣಲಕ್ಷಣಗಳನ್ನು ಹೊಂದಿ ಸಮರ್ಪಕ ಆರ್ಥಿಕತೆಯನ್ನು ಹೊಂದಿತ್ತು ಎಂಬುದು ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗುತ್ತದೆ.

ಮಹಾಸಂಸ್ಥಾನದ ಆಡಳಿತ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯನ್ನು ಇತರೆ ರಾಜಮನೆತನಗಳೊಂದಿಗೆ ತುಲನಾತ್ಮಕವಾಗಿ ವಿಶ್ಲೇಷಿಸಿದಾಗ ರಾಜರುಗಳ ಆಡಳಿತದಲ್ಲಿ ರಾಜನೇ ಆಡಳಿತದ ಕೇಂದ್ರಬಿಂದುವಾಗಿ ಕಾರ್ಯ ನಿರ್ವಹಿಸುತ್ತಿದ್ದ ಕೆಳ ಹಂತದ ಆಡಳಿತವನ್ನು ಸ್ಥಳೀಯ ಅಧಿಕಾರಿಗಳ ಮೂಲಕ ನಡೆಸುತ್ತಿದ್ದ ಇದು ಕೇಂದ್ರವಾಗಿ ಸ್ಥಳೀಯ ಆಡಳಿತಗಳ ನಡುವೆ ಹೊಂದಾಣಿಕೆ ಮತ್ತು ಪರಸ್ಪರ ಸಹಾಯ

ದೊರೆಯುತ್ತಿದ್ದರಿಂದ ರಾಜ್ಯದ ಆಡಳಿತ ಸುಗಮವಾಗಿ ನಡೆಯುತ್ತಿತ್ತು. ಹಾಗೆಯೇ ಶೃಂಗೇರಿ ಧರ್ಮಸಂಸ್ಥಾನದ ಆಡಳಿತದಲ್ಲಿ ಗುರುಗಳೇ ಆಡಳಿತದ ಕೇಂದ್ರಬಿಂದುವಾಗಿದ್ದು, ತನ್ನ ಅಧಿಕಾರಿಗಳು ಮತ್ತು ಶಿಷ್ಯರ ಮೂಲಕ ಸ್ಥಳಿಯ ಆಡಳಿತವನ್ನು ಸುಗಮವಾಗಿ ನಡೆಸಲು ಸಾಧ್ಯವಾಗಿರುವಂತೆ ಕಂಡು ಬರುತ್ತದೆ.

ವಿಜಯ ನಗರದ ದೊರೆಗಳು ಶೃಂಗೇರಿಯನ್ನು ಒಂದು ಸಂಸ್ಥಾನವನ್ನಾಗಿ ಮಾಡಿದ ಮೇಲೆ ಮಾಂಡಲೀಕರು ಅಥವಾ ಸಾಮಂತ ರಾಜ್ಯಗಳೂ ಕೂಡ ತಮ್ಮ ಅಧಿರಾಜರಾದ ವಿಜಯನಗರದವರಂತೆ ಶೃಂಗೇರಿಗೆ ತಮ್ಮ ಬೆಂಬಲವನ್ನು ವ್ಯಕ್ತಪಡಿಸಿರುವುದು ಕೇವಲ ತಂತ್ರಗಾರಿಕೆಯೆಂದು ಕಂಡುಬಂದರೂ ಕೂಡ ಶೃಂಗೇರಿ ಮಹಾಸಂಸ್ಥಾನಕ್ಕೆ ದಾನ ದತ್ತಿಗಳನ್ನು ನೀಡಿರುವುದರ ಮೂಲಕ ಪರೋಕ್ಷವಾಗಿ ವಿಜಯನಗರಕ್ಕೆ ತಮ್ಮ ನಿಷ್ಠೆಯನ್ನು ಮುಂದುವರೆಸಿರುವುದು ಕಂಡು ಬರುತ್ತದೆ.

ಶೃಂಗೇರಿ ಮಹಾಸಂಸ್ಥಾನದ ಒಂದು ಕಿ.ಮಿ.ವ್ಯಾಪ್ತಿಯೊಳಗಿನ ಭೂಮಿಯನ್ನು ಮಠವೇ ಒಕ್ಕಲು ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದಿತು. ಸಂಸ್ಥಾನವು ಶೃಂಗೇರಿಯಿಂದ ಹೊರಗಡೆಯೂ ಕೂಡ ಭೂಒಡೆತನದ ಹಕ್ಕನ್ನು ಪಡೆದು ಅದರ ಮೇಲೆ ಸಂಪೂರ್ಣ ಹಕ್ಕನ್ನು ಪಡೆಯಿತು. ಇದಕ್ಕೆ ಎಲ್ಲಾ ರಾಜ್ಯಗಳ ಸಂಪೂರ್ಣ ಒಪ್ಪಿಗೆಯಿದ್ದಿತು.

ಆಧ್ಯಾತ್ಮಿಕವಾಗಿ ಅತ್ಯಂತ ಉನ್ನತವಾದ ಸ್ಥಾನದಲ್ಲಿದ್ದ ಗುರುಗಳು, ಅತ್ಯುಚ್ಚ ಅಧಿಕಾರವನ್ನು ಹೊಂದಿದ್ದ ಮಠ ಇತರ ರಾಜ್ಯಗಳ ಆಡಳಿತಕ್ಕಿಂತ ಹೆಚ್ಚಿನ ಸೌಲಭ್ಯವನ್ನು ಹೊಂದಿತ್ತು. ರಾಜಕೀಯ ಆರ್ಥಿಕ ಇತ್ಯಾದಿ ಅಧಿಕಾರಿಗಳ ಜೊತೆಗೆ ಧಾರ್ಮಿಕ ಅಧಿಕಾರವಿದ್ದಿತು. ರಾಜಕೀಯ ಸಂಘರ್ಷಗಳಿಗೆ ನೇರವಾಗಿ ಭಾಗಿಯಾಗದೆ ಪರಸ್ಪರ ವಿರುದ್ಧವಾದ ರಾಜಮನೆತನಗಳಿಂದ ಆಡಳಿತಾತ್ಮಕ ಗೌರವಗಳನ್ನು ಪಡೆದುಕೊಂಡ ಏಕೈಕ ಸಂಸ್ಥಾನವಾಗಿದೆ ಶ್ರೀ ಶೃಂಗೇರಿ ಮಹಾಸಂಸ್ಥಾನ.

ಬ್ರಿಟಿಷ ಅಧಿಕಾರ ಷಾಹಿ ಆಡಳಿತವು ಭಾರತದಲ್ಲಿದ್ದಾಗಲೂ ಶೃಂಗೇರಿ ಮಹಾಸಂಸ್ಥಾನವು ಸ್ವತಂತ್ರ ಸಂಸ್ಥಾನವಾಗಿ ಮುಂದುವರೆದಿರುವುದು ದಾಖಲೆಗಳಿಂದ ವ್ಯಕ್ತವಾಗುತ್ತದೆ. ಮೈಸೂರು ರಾಜ್ಯದಲ್ಲಿ ಬ್ರಿಟಿಷ್ ಕಮಿಷನರುಗಳ ಆಳ್ವಿಕೆ ನಡೆಯುತ್ತಿರುವಾಗ ಸಂಸ್ಥಾನದೊಂದಿಗೆ ನಡೆಸಿದ ಪತ್ರ ವ್ಯವಹಾರಗಳು ಶೃಂಗೇರಿ ಮತ್ತು ಬ್ರಿಟಿಷ್ ಸರ್ಕಾರದ ನಡುವಿನ ಸೌಹಾರ್ದ ಸಂಬಂಧಗಳಿಗೆ ಪುಷ್ಟಿ ನೀಡುತ್ತವೆ. ಇದಕ್ಕೆ ಕಾರಣ ಬ್ರಿಟಿಷರೂ ಅವಿಚ್ಛಿನ್ನ ಪರಂಪರೆಯನ್ನು ಹೊಂದಿದ ಶೃಂಗೇರಿ ಆಧ್ಯಾತ್ಮಿಕ ಪ್ರಭಾವ ಮತ್ತು ಸಾಂಸ್ಕೃತಿಕ ಔನ್ನತ್ಯವನ್ನು ಅಲ್ಲಗಳೆಯದೆ ಅದಕ್ಕೆ ಸಕಲ ಮರ್ಯಾದೆ ಗೌರವಗಳನ್ನು ನೀಡುವುದು ಆಡಳಿತದ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ಔಚಿತ್ಯವೆಂದು ಭಾವಿಸಿರಬಹುದು. ರೋಮ್‌ನ ವ್ಯಾಟಿಕನ್

ರಾಜ್ಯದಂತೆ ಶೃಂಗೇರಿ ಮಹಾಸಂಸ್ಥಾನವೂ ಸ್ವತಂತ್ರ ರಾಜ್ಯವಾಗಿ, ಸ್ವಂತ ಸೈನ್ಯವನ್ನು ಹೊಂದಿಲ್ಲ ಎನ್ನುವುದನ್ನು ಬಿಟ್ಟು, ಉಳಿದಂತೆ ಸ್ವತಂತ್ರವಾಗಿತ್ತು. ವ್ಯಾಟಿಕನ್‌ನಂತಲ್ಲದೆ ಶೃಂಗೇರಿಯಲ್ಲಿ ಯಾವುದೇ ಸಂಘರ್ಷ ನಡೆಯದೇ ಸಮಕಾಲೀನ ದೊರೆಗಳು ಶೃಂಗೇರಿ ಮಹಾ ಸಂಸ್ಥಾನದ ಕೃಪಾಶೀರ್ವಾದಕ್ಕೆ ಹಾತೊರೆಯುತ್ತಿದ್ದರು ಎನ್ನುವುದನ್ನು ಟಿಪ್ಪು, ಮೈಸೂರು ಅರಸರು, ಕೆಳದಿ ನಾಯಕರು ಬರೆದ ಪತ್ರಗಳಲ್ಲಿ ಕಾಣಬಹುದು. ಇದಕ್ಕೆ ಗುರುಗಳ ತಪಶ್ಶಕ್ತಿ, ಆಧ್ಯಾತ್ಮಿಕ ನಿಷ್ಠೆ, ನಿಷ್ಪಕ್ಷವಾದ ನಿಲವು, ಸರ್ವರಲ್ಲಿ ಸಮಭಾವ ಎನ್ನುವ ಅಂಶವು ಪ್ರಧಾನವಾಗಿ ಕಾರಣವಾಗಿರಬಹುದು.

ಮಹಾಸಂಸ್ಥಾನದ ಆಡಳಿತದಲ್ಲಿ ಬ್ರಾಹ್ಮಣರು ಹೆಚ್ಚಿನ ಅಧಿಕಾರಗಳನ್ನು ಹೊಂದಿದ್ದರು. ಬ್ರಾಹ್ಮಣರು ಲೌಕಿಕವಾದ ಅಧಿಕಾರಗಳನ್ನು ಹೊಂದಿದ್ದರೂ ಧಾರ್ಮಿಕ ಆಚರಣೆಗಳಲ್ಲಿ ಭಾಗವಹಿಸಬೇಕಾದ ಸನ್ನಿವೇಶಗಳು ಇದ್ದುದರಿಂದ ಇದು ಅನಿವಾರ್ಯವೂ ಆಗಿತ್ತೆಂದು ಕಾಣುತ್ತದೆ. ಶೃಂಗೇರಿ ಗುರುಗಳ ಪ್ರತಿನಿಧಿಯಾಗಿ ಮಂತ್ರಾಕ್ಷತೆ ಪ್ರಸಾದಗಳನ್ನು ಕೊಡಬೇಕಾದ ಸನ್ನಿವೇಶಗಳು ಇದ್ದುದರಿಂದ ಬ್ರಾಹ್ಮಣರನ್ನೇ ನೇಮಕ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದರು. ಆದರೆ ಸಂಸ್ಥಾನ ಆಡಳಿತ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯ ಕೆಳಹಂತದ ಅಧಿಕಾರದಲ್ಲಿ ಮುಸ್ಲಿಂ ಸಮುದಾಯದವರಿಗೂ ಶ್ರೀ ಮಠವು ಗೌಡಿಕೆಯನ್ನು ದಯಪಾಲಿಸಿತ್ತು ಎಂಬುದು ಸಂಸ್ಥಾನದ ಜಾತ್ಯತೀತ ನಿಲುವಿಗೆ ಪೂರಕವಾದ ಅಂಶವಾಗಿದೆ.

ಅನುಬಂಧ

* ಪರಾಮರ್ಶನ ಗ್ರಂಥಗಳು
* ದಾಖಲೆಗಳು
* ಮಠದ ಗುರುಪರಂಪರೆ
* ರಾಜ ಮನೆತನಗಳ ವಂಶಾವಳಿ
* ಲಘು ಶಬ್ದಕೋಶ

ಅನುಬಂಧ 1

ಪರಾಮರ್ಶನ ಗ್ರಂಥಗಳು:

1. ಪ್ರಧಾನ ಆಕರ ಗ್ರಂಥಗಳು

ಶಾಸನಗಳು, ಸನ್ನದುಗಳು, ಕಡಿತಗಳು ಇತ್ಯಾದಿ.

- ಆ್ಯನ್ಯುವಲ್ ರಿಪೋರ್ಟ್ಸ್ ಆಫ್ ದಿ ಮೈಸೂರ್ ಆರ್ಕಿಯಾಲಾಜಿಕಲ್ ಡಿಪಾರ್ಟ್‌ಮೆಂಟ್
- ಆ್ಯನ್ಯುವಲ್ ರಿಪೋರ್ಟ್ಸ್ ಆಫ್ ಸೌತ್ ಇಂಡಿಯನ್ ಎಫಿಗ್ರಫಿ.
- ಎಫಿಗ್ರಾಫಿಯಾ ಕರ್ನಾಟಿಕಾ
- ಎಫಿಗ್ರಾಪಿಯಾ ಕರ್ನಾಟಿಕಾ (ಪರಿಷ್ಕೃತ)
- ಎಫಿಗ್ರಾಫಿಯ ಇಂಡಿಕಾ
- ಕಡತಗಳು
- ಜೋಯಿಸ್, ಗುಂಡಾ (ಪ್ರ.ಸಂ) ಜೋಯಿಸ್, ವೆಂಕಟೇಶ್ (ಸಂ) ಕಲ್ಲಾಪುರ ಜಿ.ವಿ. — ಕೆಳದಿ ಕಾಲದ ಐತಿಹಾಸಿಕ ದಾಖಲೆಗಳು, ಸಂ–1. ಕರ್ನಾಟಕ ರಾಜ್ಯ ಪತ್ರಾಗಾರ ನಿರ್ದೇಶನಾಲಯ, ಕರ್ನಾಟಕ ಸರ್ಕಾರ, ಬೆಂಗಳೂರು – 2004
- ಜೋಯಿಸ್ ಗುಂಡಾ (ಪ್ರ.ಸಂ) — ಕೆಳದಿ ಕಾಲದ ಐತಿಹಾಸಿಕ ದಾಖಲೆಗಳು, ಸಂ–2. ಕರ್ನಾಟಕ ರಾಜ್ಯ ಪತ್ರಾಗಾರ ನಿರ್ದೇಶನಾಲಯ, ಕರ್ನಾಟಕ ಸರ್ಕಾರ, ಬೆಂಗಳೂರು – 2006
- ಜೋಯಿಸ್ ಗುಂಡಾ (ಪ್ರ.ಸಂ) — ಕೆಳದಿ ಶಾಸನ ಸಂಪುಟ, ವೀರಶೈವ ಅಧ್ಯಯನ ಸಂಸ್ಥೆ ಶ್ರೀ ಜಗದ್ಗುರು ತೋಂಟದಾರ್ಯ ಸಂಸ್ಥಾನ ಮಠ, ಡಂಬಳ, ಗದಗ–1991

ಶೃಂಗೇರಿ ಮಠದ ಪತ್ರಾಗಾರ

ಸೆಲೆಕ್ಷನ್ ಫ್ರಮ್ ದಿ ರೆಕಾರ್ಡ್ಸ್ ಆಫ್ ದಿ ಶೃಂಗೇರಿ ಮಠ ಸಂ–1, ಗೌರ್ನಮೆಂಟ್ ಪ್ರೆಸ್, ಮೈಸೂರು – 1927 (ಶೃಂಗೇರಿ ಶ್ರೀ ಮಠೀಯ ಪ್ರಾಕ್ತನ ಲೇಖಮಾಲಾ ಸಂಗ್ರಹ)

ಶಾಮಶಾಸ್ತ್ರಿ ಆರ್.(ಸಂ) — ಸೌತ್ ಇಂಡಿಯನ್ ಇನ್‌ಸ್ಕ್ರಿಫ್ಷನ್ಸ್, ಸಂ – 9 I, II, 1941

- ಶಾಸ್ತ್ರಿ ಎ.ಕೆ. (ಸಂ) ರಿಲೇಟಿಂಗ್ — ದಿ ರೆಕಾರ್ಡ್ಸ್ ಆಫ್ ದಿ ಶೃಂಗೇರಿ ಮಠ ಟು ಕೆಳದಿ,
ಮ್ಯೂಸಿಯಂ ಅಂಡ್ ರೀಸರ್ಚ್ ಬ್ಯೂರೋ, ಕೆಳದಿ - 2001
ಶೃಂಗೇರಿ ಮಠದ ಆಯ್ದ ಚಾರಿತ್ರಿಕ ದಾಖಲೆಗಳು, ಬೆಂಗಳೂರು - 2003
- ಶಾಸ್ತ್ರಿ ಲಕ್ಷ್ಮಣ — ಗುರುವಂಶ ಕಾವ್ಯ, ಶ್ರೀರಂಗಂ – 1966
- ಶಾಮಶಾಸ್ತ್ರೀ ಆರ್.(ಸಂ) — ಲಿಂಗಣ್ಣ ಕವಿ ಕೆಳದಿ ನೃಪ ವಿಜಯ, ಕನ್ನಡ ಅಧ್ಯಯನ ಸಂಸ್ಥೆ,
ಮೈಸೂರು ವಿ.ವಿ., ಮೈಸೂರು – 1921, 1973
- ರಾಮರಾವ್ ಆರ್ (ಸಂ) ಮತ್ತು ಸುಂದರ ಶಾಸ್ತ್ರೀ — ಬಸವರಾಜ (ಕೆಳದಿ) ಶಿವತತ್ತ್ವ ರತ್ನಾಕರ, ಮಂಗಳೂರು – 1927
ಷೇಕ್ ಆಲಿ (ಸಂ)
ಕೆ.ಎಸ್.ಶಿವಣ್ಣ,ಸಂಪುಟ (ಸಂ) — ಕರ್ನಾಟಕ ಚರಿತ್ರೆ ಚರಿತ್ರೆ ಮಾಲೆ-3, ಕ್ರಿ.ಶ.1336-1760,ಪ್ರಸಾರಾಂಗ,ಕನ್ನಡವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾಲಯ,ಹಂಪಿ, ವಿದ್ಯಾರಣ್ಯ.1997.
ಷೇಕ್ ಆಲಿ (ಸಂ) — ಕರ್ನಾಟಕ ಚರಿತ್ರೆ ಚರಿತ್ರೆ ಮಾಲೆ-5, ಕ್ರಿ.ಶ.1760-1800,ಪ್ರಸಾರಾಂಗ,ಕನ್ನಡವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾಲಯ,ಹಂಪಿ, ವಿದ್ಯಾರಣ್ಯ.1997.
ಷೇಕ್ ಆಲಿ (ಸಂ) ಸೆಬಾಸ್ಟಿಯನ್ ಜೋಸೆಫ್, ಸಂಪುಟ (ಸಂ) — ಕರ್ನಾಟಕ ಚರಿತ್ರೆ ಚರಿತ್ರೆ ಮಾಲೆ-6, ಕ್ರಿ.ಶ.1800-1900,ಪ್ರಸಾರಾಂಗ,ಕನ್ನಡವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾಲಯ,ಹಂಪಿ, ವಿದ್ಯಾರಣ್ಯ.1997.

ಇನ್ನಿತರ ಆಧಾರ ಗ್ರಂಥಗಳು :

ಅಣ್ಣಿಗೇರಿ, ಎಂ.ಎಂ., ಶೇಷಶಾಸ್ತ್ರಿ ಆರ್. : ಶಾಸನ ಸಂಗ್ರಹ, ಕ.ಸಾ.ಪ, ಬೆಂಗಳೂರು, 1982

ಅನುರಾಧಾ ಪಟೇಲ್.ಆರ್ : ಕೆಳದಿ ನೃಪವಿಜಯ ಮತ್ತು ಕೆಳದಿ ನಾಯಕರ ಶಾಸನಗಳು, ಸಂಕ್ಷಿಪ್ತ ಅಧ್ಯಯನ, ಮಲ್ನಾಡ್ ರಿಸರ್ಚ್ ಅಕಾಡೆಮಿ, ಶಿವಮೊಗ್ಗ 2006

ಅಯ್ಯರ್ ಸುಬ್ರಮಣ್ಯ ವಿ. : ಸೆಲೆಕ್ಷನ್ ಫ್ರಮ್ ದಿ ರೆಕಾರ್ಡ್ಸ್ ಆಫ್ ದಿ ಶೃಂಗೇರಿ ಮಠ, ವಾಲ್ಯೂಮ್ – 1, ಗೌರ್‍ನಮೆಂಟ್ ಪ್ರೆಸ್, ಮೈಸೂರು, 1927

ಅಯ್ಯರ್ ಸುಬ್ರಮಣ್ಯ ವಿ. : ಶೃಂಗೇರಿ ಶ್ರೀಮಠೀಯ ಪ್ರಾಕ್ತನ ಲೇಖಮಾಲಾ ಸಂಗ್ರಹ, ಭಾಗ – 1, ಗೌರ್‍ನಮೆಂಟ್ ಪ್ರೆಸ್, ಮೈಸೂರು, 1927

ಆಲ್ವಾರೀಸ್ ಅರ್ನೆಸ್ಟ್ : ಇಕ್ಕೇರಿಯ ನಾಯಕರು, (ಅಪ್ರಕಟಿತ ಪ್ರಬಂಧ)ಮುಂಬಾಯಿ ವಿ.ವಿ., ಮುಂಬೈ, 1930.

ಆರಾಧ್ಯ ಸಿದ್ದಪ್ಪ ಟಿ.ಜಿ. : ಶಕ್ತ ವಿಶಿಷ್ಟಾದ್ವೈತ ವೇದಾಂತ, ಮೈ.ವಿ.ವಿ., ಮೈಸೂರು 1969

ಆಲೂರ್ ವೆಂಕಟರಾವ್ : ಕರ್ನಾಟಕ ಗತ ವೈಭವ, ಕರ್ನಾಟಕ ಇತಿಹಾಸ ಮಂಡಳ, ಬೆಂಗಳೂರು, 1920.

ಭಟ್ ರಘುನಾಥ ಹೆಚ್.ಆರ್ : ಕರ್ನಾಟಕ ಶಾಸನ ಕಲೆ, ಭಾರತೀ ಪ್ರಕಾಶನ, ಮೈಸೂರು 1977

ಭಟ್ಟ ರಾಮ ಬಿ.ಎಸ್., : ಶಿವಮೊಗ್ಗ ಜಿಲ್ಲೆಯ ಇತಿಹಾಸ ಮತ್ತು ಸಂಸ್ಕೃತಿ, ರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ಶಿಕ್ಷಣ ಸಮಿತಿ, (ರಿ), ಶಿವಮೊಗ್ಗ 2001

ಬಸವರಾಜಯ್ಯ ಎಂ.ಎಸ್. : ಶಿವತತ್ವರತ್ನಾಕರೋಕ್ತ ಕೆಳದಿ ರಾಜ ಚರಿತ್ರಂ, ಮೈಸೂರು

ಬೆಟಗೇರಿ ಕೃಷ್ಣಶರ್ಮ : ಕರ್ನಾಟಕದ ಜನಜೀವನ, ಧಾರವಾಡ, 1929

ಬಾಳು : ಅಳಿಯದೇ ಉಳಿದಿರುವ ಇಕ್ಕೇರಿಯ ಹೆಗ್ಗುರುತು, ಕನ್ನಡಪ್ರಭ ಮಾರ್ಚ್ 1975

ಬೇಕಲ ರಾಮನಾಯಕ : ದಕ್ಷಿಣ ಕನ್ನಡ ಜಿಲ್ಲೆಯಲ್ಲಿ ಇಕ್ಕೇರಿ ಅರಸರ ಆಳ್ವಿಕೆ, ತೆಂಕನಾಡು., 1947

ಭೀಮಪ್ಪ.ಎಸ್. : ಶಿವಮೊಗ್ಗ ಜಿಲ್ಲೆಯ ಇತಿಹಾಸ ಮತ್ತು ಶಿಲ್ಪಕಲಾ ವೈಭವ

ಚಿಟ್ನಿಸ್ ಕೆ.ಎನ್. : ಎ ಫ್ಯೂಡಟರಿ ಚೀಫ್ಸ್ ಅಂಡರ್ ಬಿದನೂರು, ಡೆಕನ್ ಕಾಲೇಜು ರಿಸರ್ಚ್ ಇನ್ಸಿಟ್ಯೂಟ್., ಪೂನಾ 1970-72

ಚಿದಾನಂದಮೂರ್ತಿ. ಎಂ. : ಕನ್ನಡ ಶಾಸನಗಳ ಸಾಂಸ್ಕೃತಿಕ ಅಧ್ಯಯನ, ಮೈಸೂರು ವಿ.ವಿ., ಮೈಸೂರು , 1966

ಚಕ್ರವರ್ತಿ : ಕ್ರಿಯಾಶಕ್ತಿ ವಿದ್ಯಾರಣ್ಯ ಸಮೀಕ್ಷೆ, ವಿದ್ಯಾಶಂಕರ ಪ್ರಕಾಶನ, ಮೈಸೂರು 1978

ದೀಕ್ಷಿತ್ ಜಿ.ಎಸ್. : ಕೆಳದಿ ನಾಯಕರು, ಕ.ವಿ.ವಿ., ಧಾರವಾಡ, 1969

ದೀಕ್ಷಿತ್ ಜಿ.ಎಸ್.(ಸಂ) : ಕೆಳದಿ ಐತಿಹಾಸಿಕ ನಿಬಂಧಗಳು, ಕೆಳದಿ ವಸ್ತು ಸಂಗ್ರಹಾಲಯ ಮತ್ತು ಇತಿಹಾಸ ಸಂಶೋಧನಾ ಸಂಸ್ಥೆ, ಕೆಳದಿ, 1989

ಡಿಸೋಜ ನಾ. : ಕರ್ನಾಟಕದ ಭವ್ಯ ಇತಿಹಾಸಕ್ಕೆ ಕಲಶವಿಟ್ಟ ಇಕ್ಕೇರಿ ಅರಸರು, ಕನ್ನಡ ಪ್ರಭ., 1998

ದೇವಿರಪ್ಪ ಎಚ್.(ಸಂ) : ಹಿರಿಯ ಬಸಪ್ಪನಾಯಕನ ಶಿವತತ್ವ ರತ್ನಾಕರಂ, ಮೈಸೂರು 1964

ದೇಸಾಯಿ ಪಿ.ಬಿ. : ಎ ಹಿಸ್ಟರಿ ಆಫ್ ಕರ್ನಾಟಕ ಕ.ವಿ.ವಿ. ಧಾರವಾಡ, 1970

ಇಲಿಯಟ್ ಡೆಂಟೆಶ್ಜ್ : ಅದ್ವೈತ ವೇದಾಂತ, ಎ ಫಿಲಾಸಫಿಕಲ್ ರೀಕನ್ಸ್‌ಷ್ಟ್ರಕ್ಷನ್, ಈಸ್ಟ್ ವೆಸ್ಟ್ ಸೆಂಟರ್ ಪ್ರೆಸ್, ಹೊನಲೂಲು. 1969

ಫಿಲೋಜೆಟ್ ವಸುಂಧರ : ಲ-ಎಪ್ಲಿಗ್ರಫೆ ದಿ ವಿಜಯನಗರ, ಪ್ಯಾರೀಸ್., 1973 ಸಂ-1,1958, ಸಂ-2,1968,ಸಂ-3, 1971

ಗೋಪಾಲ್ ಬಿ.ಆರ್. : ಇಮ್ಮಡಿ ಸದಾಶಿವ ನಾಯಕ, ಕ್ವಾಟರ್ ಜರ್ನಲ್ ಆಫ್ ಮಿಥಿಕ್ ಸೊಸೈಟಿ., ಬೆಂಗಳೂರು, 1964-65

ವಿಜಯನಗರ ಇನ್‌ಸ್ಕ್ರಿಪ್ಷನ್ಸ್ ವ್ಯಾಲ್ಯೂಮ್-2, 1985

ಕನ್ನಡ ಸಾಹಿತ್ಯ ಪರಿಷತ್, ಬೆಂಗಳೂರು 2004

ಗಣಪತಿ ರಾವ್ ಐಗಳ್ ಎಂ. : ಕೆಳದಿ ನಾಯಕರು, ಕ.ಸಾ.ಪ., ಬೆಂಗಳೂರು, ಜುಲೈ 1926

: ಬಿದನೂರಿನ ರಾಜ್ಯದ ಚರಿತ್ರೆ, ಜಯಕರ್ನಾಟಕ., 1926

ಗುಪ್ತಾ.ಬಿ.ಎನ್., : ಭಾರತೀಯ ಸಂಸ್ಕೃತಿ (ಸಂಕ್ಷಿಪ್ತ) ಸ್ಮಾರಕ ಗ್ರಂಥಮಾಲೆ, ಮೂಲ. ಸಾ.ನೆ.ಗುರೂಜಿ. ಅನು: ಭಾಸ್ಕರಗೋಖಲೆ, ಅನಾಥ ಸೇವಾಶ್ರಮ, ಮಾಲೂರು, ಕೋಲಾರ – 1977

ಗುರುರಾಜಾಚಾರ್ ಎಸ್. : ಸಮ್ ಆಸ್ಪೆಕ್ಟ್ಸ್ ಅಫ್ ಎಕಾನಾಮಿಕ್ ಅಂಡ್ ಸೋಷಿಯಲ್ ಲೈಫ್ ಇನ್ ಕರ್ನಟಕ (ಕ್ರಿ.ಶ. 1000-1300) ಪ್ರಸರಾಂಗ, ಮೈ..ವಿ.ವಿ., ಮೈಸೂರು, 1974

ಗಾಯಿ ಜಿ.ಎಸ್. : ಕೆಳದಿ ನಾಯಕರ ಇತಿಹಾಸ ಕುರಿತು ಕೆಲವು ವಿಚಾರಗಳು, ಮಾ.ಕ. (ಸಂ), ಮೈಸೂರು ವಿ.ವಿ., ಮೈಸೂರು 1970.

ಹಳಕಟ್ಟಿ ಫ.ಗು. : ಕೆಳದಿ ಸಂಸ್ಥಾನದ ರಾಯರ ವಂಶಾವಳಿ, ವಿಜಾಪುರ., 1940

ಹಿರೇಮಲ್ಲೂರು ಈಶ್ವರನ್ : ಬಸವಣ್ಣ ಹಾಗೂ ಲಿಂಗಾಯಿತ ಧರ್ಮ, ಸಂಸ್ಕೃತಿ ಮತ್ತು ಸಮಾಜ, ಭಾಗ-2, ಪ್ರಿಯದರ್ಶಿನಿ ಪ್ರಕಾಶನ, ಬೆಂಗಳೂರು 40, 1997

ಹಿರೇಮಲ್ಲೂರು ಈಶ್ವರನ್ : ಲಿಂಗಾಯಿತ ಜೈತ ಮತ್ತು ಬ್ರಾಹ್ಮಣ ಧರ್ಮಗಳು, ಮಠಗಳು ಮತ್ತು ಸನ್ಯಾಸಿಗಳು, ಪ್ರಿಯದರ್ಶಿನಿ ಪ್ರಕಾಶನ, ಬೆಂಗಳೂರು 1997

ಹುರಗಲವಾಡಿ ಲಕ್ಷ್ಮಿನರಸಿಂಹಶಾಸ್ತ್ರಿ : ಶಾಂಕರ ದಕ್ಷಿಣಾಮ್ನಾಯ ಪೀಠ ಮತ್ತು ಶಾಖಾ ಮಠಗಳು, ವಿದ್ಯಾಶಂಕರ ಪ್ರಕಾಶನ ಮೈಸೂರು, 2005

ಶೃಂಗೇರಿ ಶ್ರೀ ಶಾರದಾ ಪೀಠದ ಇತಿಹಾಸ, ವಿದ್ಯಾಶಂಕರ ಪ್ರಕಾಶನ, ಮೈಸೂರು, 2002

ವಿದ್ಯಾಶಂಕರ ಪ್ರಕಾಶನ, ಮೈಸೂರು, 1999.

ಹಯವದನ ರಾವ್ ಸಿ. : ಮೈಸೂರು ಗೆಜೆಟಿಯರ್, ವಾಲ್ಯೂಮ್ 2-3, 5 ಗೌರಮೆಂಟ್ ಪ್ರೆಸ್, ಬೆಂಗಳೂರು, 1930 ಸಂ-1, 1943 ಮತ್ತು ಸಂ -2,1946

: ಹಿಸ್ಟರಿ ಆಫ್ ಮೈಸೂರ್, ಬೆಂಗಳೂರು.

ಹಿರೇಮಠ ಆರ್.ಸಿ., ಕಲ್ಬುರ್ಗಿ ಎಂ.ಎಂ: ಕನ್ನಡ ಶಾಸನ ಸಂಪದ, ಪ್ರಸರಾಂಗ, ಕ.ವಿ.ವಿ. ಧಾರವಾಡ, 1974

ಜೋಯಿಸ್ ಗುಂಡಾ : ಕೆಳದಿ ಸಂಕ್ಷಿಪ್ತ ಇತಿಹಾಸ, ಕೆಳದಿ, 1967

ಇಕ್ಕೇರಿ ಅರಸರು, ಕ.ವಿ.ವಿ. ಧಾರವಾಡ, 1972

ಕೆಳದಿ ಸಂಸ್ಥಾನ, ಐ.ಬಿ.ಹೆಚ್.ಪ್ರಕಾಶನ, ಬೆಂಗಳೂರು, 1972

ಇಕ್ಕೇರಿಯ ಐತಿಹಾಸಿಕ ಹಿನ್ನೆಲೆ, ಕೆಳದಿ ವಸ್ತು ಸಂಗ್ರಹಾಲಯ, ಕೆಳದಿ, 1975

ಕೆಳದಿ ನೃಪವಿಜಯ, ಗದ್ಯಾನುವಾದ, ಕ.ಸಾ.ಪ., ಬೆಂಗಳೂರು, 1977

ಕೆಳದಿ ರಾಜಧಾನಿಗಳು, ಐ.ಬಿ.ಹೆಚ್ ಪ್ರಕಾಶನ, ಬೆಂಗಳೂರು, 1981

ಬಿದನೂರಿನ ಕೆಳದಿ ನಾಯಕರು, ಮೈಸೂರು ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾನಿಲಯ, ಮೈಸೂರು, 1980

ಕೆಳದಿ ವೆಂಕಣ್ಣನ ಕೃತಿಗಳು, ಕೆಳದಿ ವಸ್ತು ಸಂಗ್ರಹಾಲಯ, ಕೆಳದಿ, 1980

ಕೆಳದಿ ವೆಂಕಣ್ಣ ಕವಿಯ ಕೀರ್ತನೆಗಳು, ಬೆಂಗಳೂರು ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾನಿಲಯ, ಬೆಂಗಳೂರು, 1977

ಕೆಳದಿ ಅರಸರು, ಕ.ಸಾ.ಪ., ಬೆಂಗಳೂರು, 1980

ಕೆಳದಿ ಅರಸರ ನಿರೂಪಗಳು, ಹರತಿಸಿರಿ (ಫ.ಗು.ಹಳಕಟ್ಟಿ ಅಭಿನಂದನೆ), 1987

ಕೆಳದಿ ಚೆನ್ನಮ್ಮಾಜಿ, ಮಾತೋಶ್ರೀ ಶ್ರೀಮತಿ ಗಂಗಮ್ಮ ವೀರಪ್ಪ ಚಿನಿವಾರ ಅಭಿನಂದನಾ, ಮುದ್ದೇಬಿಹಾಳ್, 1986

ಕೆಳದಿ ಅರಸರು ಮತ್ತು ಚಿತ್ರದುರ್ಗದ ಪಾಳೆಯಗಾರರು ಕೆ.ಆರ್.ಲಿಂಗಪ್ಪ ಅಭಿನಂದನಾ ಗ್ರಂಥ, 1979

ಕೆಳದಿ ಅರಸರ ಕುಲದೇವರುಗಳು, ಮಾನವಿಕ ಕರ್ನಾಟಕ ಮೇ ಸಂಚಿಕೆ, ಪ್ರಸಾರಾಂಗ, ಮೈ.ವಿ.ವಿ., ಮೈಸೂರು, 1973

ಶ್ರೀ ರಾಮಚಂದ್ರಾಪುರ ಮಠದ ರಾಜ ಮಾನ್ಯ ಇತಿಹಾಸ ವೈಭವ, ಸಂ-2, ಕರ್ನಾಟಕ ರಾಜ್ಯಾ ಪತ್ರಾಗಾರ ನಿರ್ದೇಶನಾಲಯ, ಕರ್ನಾಟಕ ಸರ್ಕಾರ, ಬೆಂಗಳೂರು, 2004

ಶ್ರೀ ರಾಮಚಂದ್ರಾಪುರ ಮಠದ ರಾಜ ಮಾನ್ಯ ಇತಿಹಾಸ ವೈಭವ, ಸಂ-3, ಕರ್ನಾಟಕ ರಾಜ್ಯಾ ಪತ್ರಾಗಾರ ನಿರ್ದೇಶನಾಲಯ, ಕರ್ನಾಟಕ ಸರ್ಕಾರ, ಬೆಂಗಳೂರು, 2004

ಜೋಯಿಸ್ ವೆಂಕಟೇಶ್ : ಕೆಳದಿ ಶಾಸನಗಳ ಸಾಂಸ್ಕೃತಿಕ ಅಧ್ಯಯನ, ಕನ್ನಡ ಸಾಹಿತ್ಯ ಪರಿಷತ್ತು., ಬೆಂಗಳೂರು, 1996

ಕಾಮತ್ ಸೂರ್ಯನಾಥ (ಸಂ)

ಕೃಷ್ಣಮೂರ್ತಿ ಪಿ.ವಿ. : ಇತಿಹಾಸ ದರ್ಶನ, ಸಂ 10, ಕರ್ನಾಟಕ ಇತಿಹಾಸ ಅಕಾಡಮಿ, (ರಿ)., ಬೆಂಗಳೂರು, 1995.

ಕಲ್ಲಾಪುರ ಜಿ.ವಿ.(ಸಂ) : ಕೆಳದಿ ಶ್ರೀ ಗುಂಡಾಜೋಯಿಸ್ ಅಭಿನಂದನಾ ಗ್ರಂಥ, ಮಲ್ನಾಡ್ ರಿಸರ್ಚ್ ಅಕಾಡೆಮಿ., ಶಿವಮೊಗ್ಗ 1997.

ಕಲ್ಬುರ್ಗಿ ಎಂ.ಎಂ., ರಾಮಭಟ್ಟ ಬಿ.ಎಸ್. : ಕೆಳದಿ ಸಂಸ್ಥಾನದ ಸಮಗ್ರ ಅಧ್ಯಯನ, ಮಲೆನಾಡು ವೀರಶೈವ ಅಧ್ಯಯನ ಸಂಸ್ಥೆ, ಜಗದ್ಗುರು ಶ್ರೀ ಮುರುಗರಾಜೇಂದ್ರ ಮಠ, ಆನಂದಪುರ, 1994.

ಕಲ್ಬುರ್ಗಿ ಎಂ.ಎಂ. : ಕರ್ನಾಟಕದ ಕೈಫಿಯತ್ತುಗಳು, ಪ್ರಸಾರಾಂಗ, ಕ.ವಿ.ವಿ., ಹಂಪಿ, 1994

ಕಾಣೆ.ಪಿ.ವಿ. : ಹಿಸ್ಟರಿ ಆಫ್ ಧರ್ಮಸಂಸ್ಥಾನ, ವಾಲ್ಯೂಮ್- 2, ಭಂಡಾರ್ಕರ್ ಒರಿಯಂಟಲ್ ರಿಸರ್ಚ್ ಇನ್ಸ್ಟಿಟ್ಯೂಟ್, ಪೂನಾ, 1984.

ಕಾಣೆ ಪಿ.ವಿ. : ಧರ್ಮಶಾಸ್ತ್ರದ ಇತಿಹಾಸ ಪುಟಗಳು, ಕ.ಅ.ಸಂ. ಮೈ.ವಿ.ವಿ., ಮೈಸೂರ್, 1980.

ಕಿಟೆಲ್ ರೆವರೆಂಡ್ ಎಫ್. : ಕನ್ನಡ–ಇಂಗ್ಲೀಷ್ ಡಿಕ್ಷನರಿ, (4 ವಾಲ್ಯೂಮ್) ರಿವೈಜಡ್ ಅಂಡ್ ಎನ್‌ಲಾರ್ಜಡ್ ಬೈ ಪ್ರೊ. ಮರಿಯಪ್ಪಭಟ್ ಎಂ ಯುನಿವರ್ಸಿಟಿ ಆಫ್ ಮದ್ರಾಸ್, 1968, 1969, 1970 ಅಂಡ್ 1971

ಕುಶಾಲಪ್ಪಗೌಡ, ಚನ್ನಪ್ಪಗೌಡ ಕೆ.,	:	ದಕ್ಷಿಣ ಕನ್ನಡದ ಕೈಫಿಯತ್ತುಗಳು., ಉಜಿರೆ, 1995.
ಕೋಡದ ಎಸ್.ಬಿ.	:	ಕೆಳದಿ ರಾಜ್ಯ, ನವದೆಹಲಿ., 1978
ಮಹಮ್ಮದ್ ಶರೀಫ್ ಕೆ.,	:	ಕವಲೇದುರ್ಗ ಒಂದು ಐತಿಹಾಸಿಕ ಅವಲೋಕನ, ಮಾನವಿಕ ಕರ್ನಾಟಕ., ಸಂ 4, ಸಂ 3, 1974.
ಮಹಮ್ಮದ್ ಟಿ.ಕೆ.(ಸಂ)	:	ಉತ್ತರಕನ್ನಡ ದರ್ಶನ, ಕ.ಸಾ.ಪ., ಬೆಂಗಳೂರು, 1986
ಮರುಳಯ್ಯ ಸಾ.ಶಿ.	:	ಕೆಳದಿ ಅರಸರು ಮತ್ತು ಕನ್ನಡ ಸಾಹಿತ್ಯ., ಬೆಂಗಳೂರು, 1980.
ಮುಗಳಿ ರಂ.ಶ್ರೀ.,	:	ಕನ್ನಡ ಸಾಹಿತ್ಯ ಚರಿತ್ರೆ., ಮೈಸೂರು, 1953
		ಮಂಚಮಲೆ ರಾವ್ ಶಂಕರನಾರಯಣ (ಸಂ) ನಾವೂರ್‌ಕಾರ್ ಆರ್.ಎಸ್., ಸೇಡಿಯಾಪ್
ಕೃಷ್ಣಭಟ್	:	ಕನ್ನಡ ನಿಘಂಟು, ದಿ ಮಂಗಳೂರು ಟ್ರೇಡಿಂಗ್ ಅಸೋಸಿಯೇಷನ್ ಲಿಮಿಟೆಡ್., ಮಂಗಳೂರು, 1951
ಮಾಳವಾಡ ಶಾಂತಾದೇವಿ	:	ಶೂರರಾಣಿ ಕೆಳದಿಯ ಚೆನ್ನಮ್ಮಾಜಿ, ಶ್ರೀ ಜಗದ್ಗುರು ಶಿವರಾತ್ರೀಶ್ವರ ಗ್ರಂಥಮಾಲೆ, ಜೆ.ಎಸ್.ಎಸ್. ಮಹಾವಿದ್ಯಾಪೀಠ., ಮೈಸೂರು, 1998.
ಮೂರ್ತಿ ಶ್ರೀನಿವಾಸ ಹೆಚ್.ವಿ., ರಾಮಕೃಷ್ಣನ್ ಆರ್	:	ಹಿಸ್ಟರಿ ಆಫ್ ಕರ್ನಾಟಕ, ಎಸ್.ಚಾಂದ್ ಅಂಡ್ ಕಂಪನಿ ಲಿಮಿಟೆಡ್., ನ್ಯೂಡೆಲ್ಲಿ, 1978
ಮೋತಿ ಚಂದ್ರ, ಪಾಟೀಲ ಹೆಚ್.ಎಸ್.		

(ಕ.ಅ)	:	ಸಾರ್ಥವಾಹ (ಪ್ರಾಚೀನ ಭಾರತದ ಪಥ ಪದ್ಧತಿ) ಸಾಹಿತ್ಯ ಅಕಾಡಮಿ, ದೆಹಲಿ, 1972
ಮೇಜರ್ ಡೈರೋಮ್	:	ಎ ನರೇಟಿವ್ ಆಫ್ ದಿ ಕ್ಯಾಂಪೇನ್ ಇನ್ ಇಂಡಿಯಾ ವಿಚ್ ಟರ್ಮಿನೇಟಡ್ ದಿ ವಾರ್ ವಿಥ್ ಟಿಪ್ಪೂ ಸುಲ್ತಾನ್ ಇನ್ 1792, ಏಷಿಯನ್ ಎಜುಕೇಷನಲ್ ಸರ್ವಿಸ್, ನ್ಯೂಡೆಲ್ಲಿ, 1793(ಪ್ರಥಮ ಮುದ್ರಣ), 1985, 1997 (ಪರಿಷ್ಕೃತ)
ನಾಗೇಗೌಡ ಹೆಚ್.ಎಲ್.	:	ಪ್ರವಾಸಿ ಕಂಡ ಇಂಡಿಯ, ಮೈಸೂರು., 1972
ನಂದೀಮಠ ಎಸ್.ಸಿ.	:	ಕರ್ನಾಟಕ ಧರ್ಮಗಳು, ಪ್ರಥಮ ವಿಶ್ವಕನ್ನಡ ಸಾಹಿತ್ಯ ಸಮ್ಮೇಳನ ವಿಚಾರ ಸಾಹಿತ್ಯ–7., ಕರ್ನಾಟಕ ಸರ್ಕಾರ., ಬೆಂಗಳೂರು, 1983
ನರಸಿಂಹಮೂರ್ತಿ ಎ.ವಿ.	:	ಶೃಂಗೇರಿ ದಿ ಸೇಕ್ರೆಡ್ ಅಬೋಡ್ ಅಫ್ ದಿ ಶಂಕರಾಚಾರ್ಯ ಆಫ್ ದಿ ಸೌತ್, ಅಭಿಜ್ಞಾನ ಪ್ರಕಾಶನ, ಬೆಂಗಳೂರು, 2005.
ನರಸಿಂಹಾಚಾರ್	:	ಎ ಸರ್ವೆ ಆಫ್ ಮೈಸೂರ್ ಅನ್ಯೂವಲ್ ರಿಪೋರ್ಟ್ (ವಾಲ್ಯೂಮ್ –2) ಎ ಸ್ಟಡಿ ಬೈ ಶೆಟ್ಟರ್ ಎಸ್.ಎಸ್.ಡಿಪಾರ್ಟ್‌ಮೆಂಟ್ ಆಫ್ ಹಿಸ್ಟರಿ ಅಂಡ್ ಆರ್ಕಿಯಾಲಜಿ., ಕ.ವಿ.ವಿ., ಧಾರವಾಡ, 1976.
ನಾಗರಾಜ್ ಎಂ.ಜಿ.	:	ಇತಿಹಾಸ ದರ್ಶನ, ಸಂಚಿಕ
ಕೃಷ್ಣಮೂರ್ತಿ ಪಿ.ವಿ.		ಕರ್ನಾಟಕ.
	:	ಇತಿಹಾಸ ಅಕಾಡೆಮಿ., (ರಿ)., ಬೆಂಗಳೂರು, 2000.

: ಇತಿಹಾಸ ದರ್ಶನ, ಸಂಚಿಕೆ 16, ಕರ್ನಾಟಕ.

: ಇತಿಹಾಸ ಅಕಾಡಮಿ., (ರಿ)., ಬೆಂಗಳೂರು, 2001

: ಇತಿಹಾಸ ದರ್ಶನ, ಸಂಚಿಕೆ 17, ಕರ್ನಾಟಕ.

: ಇತಿಹಾಸ ಅಕಾಡಮಿ., (ರಿ)., ಬೆಂಗಳೂರು, 2002

ನಾರಾಣಾಪುರ ಚಂದ್ರಶೇಖರ : ಕರ್ನಾಟಕ ವೀರಶೈವ ಮಠಗಳು, ಮಠಗಳ ಪರಂಪರೆ, ಮಾಹಿತಿ ಕೋಶ, ಸಂ-1, ಗೆಳೆಯ ಪ್ರಕಾಶನ, ಚಿಕ್ಕಮಗಳೂರು, 2002

ನಾರಾಯಣ್ ಆರ್.ಎಸ್. : ಶ್ರೀ ಶಂಕರಾಚಾರ್ಯರು- ಜೀವನ ಸಾಧನೆ, ಪ್ರವೀಣ ಪ್ರಕಾಶನ, ಬೆಂಗಳೂರು 1992

ಪುಟ್ಟಣ್ಣ ಎಂ.ಎಸ್., : ಇಕ್ಕೇರಿ ಸಂಸ್ಥಾನ ಚರಿತ್ರೆ, ಬೆಂಗಳೂರು, 1931

ಪ್ರಭಾಕರ್ ಎಂ.ಎಸ್. : ದೇವಾಲಯಗಳ ವರ್ಗೀಕರಣ, ದಾಕ್ಷಿಣಾತ್ಯ ಪರಂಪರೆ, ಸಾಧನೆ, ಜುಲೈ ಸಂಚಿಕೆ, ನಿರ್ದೇಶಕರು., ಪ್ರಸಾರಾಂಗ., ಬೆಂಗಳೂರು, ವಿ.ವಿ., ಬೆಂಗಳೂರು, 1986-87

ಪ್ರಶಾಂತ್ : ಶ್ರೀ ಶೃಂಗೇರಿ ಶಾರದಾ ಪೀಠ ಮತ್ತು ಮೈಸೂರು ಸಂಸ್ಥಾನ, ಚಾರಿತ್ರಿಕ ಅಧ್ಯಯನ, ಶ್ರೀ ಮಜ್ಜಗದ್ಗುರು ಶಂಕರಾಚಾರ್ಯ ಮಹಾ ಸಂಸ್ಥಾನಮ್ ದಕ್ಷಿಣಾಮ್ನಾಯ ಶ್ರೀ ಶಾರದಾ ಪೀಠಂ. ಶೃಂಗೇರಿ, 2007

ಪಂಚಮುಖಿ ಆರ್.ಎಸ್. : ಕರ್ನಾಟಕ ಅರಸು ಮನೆತನಗಳು, ಧಾರವಾಡ.

ಪಂಡಿತ ಜೆ.ವಿ.ಕವಲಿ : ಸಂಚಿತ ಕನ್ನಡ-ಕನ್ನಡ, ರಾಮಾಶ್ರಯ ಬುಕ್ ಡಿಪೋ., ಧಾರವಾಡ.

ಪಾಂಡೆ ಗೋವಿಂದ ಚಂದ್ರ : ಎ ಲೈಫ್ ಅಂಡ್ ಥಾಟ್ಸ್ ಆಫ್ ಶಂಕರಾಚಾರ್ಯ, ಮೋತಿಲಾಲ್ ಬನಾರಸೀ ದಾಸ್ ಪಬ್ಲೀಷರ್ಸ್, (ಪ್ರೈ)., ಲಿಮಿಟೆಡ್., ಡಿಲ್ಲಿ, 1994

ಪ್ರಸಾದ್ ಲೀಲಾ : ಪೊಯೆಟಿಕ್ಸ್ ಆಫ್ ಕಂಡೆಕ್ಟ್ ಕೊಲಂಬಿಯಾ ಯೂನಿವರ್ಸಿಟಿ ಪ್ರೆಸ್., ನ್ಯೂಯಾರ್ಕ್, 2007

ಪುಲುಮತಿ ಶಾಮರಾವ್ : ವಿಜಯನಗರ ಕಲೆ ಮತ್ತು ಸಾಹಿತ್ಯ, ಮೈಸೂರು ಸಂಸ್ಥಾನ ಸಾಹಿತ್ಯ ಮತ್ತು ಸಂಸ್ಕೃತಿ ಅಭಿವೃದ್ಧಿ ಇಲಾಖೆ, ಬೆಂಗಳೂರು, 1956

ರಾವ್ ಗೋಪಾಲ.ಹೆಚ್.ಎನ್. : ನಮ್ಮ ನಾಡು ಕರ್ನಾಟಕ, ನವಕರ್ನಾಟಕ ಪಬ್ಲಿಕೇಶನ್, ಬೆಂಗಳೂರು., 1993

: ಯಲಹಂಕದ ಪ್ರಭುಗಳು ಮತ್ತು ಕೆಳದಿ ರಾಜರು.

ಅನುವಾದ ಸುಂದರೇಶನ್ ಜ. ಕರ್ನಾಟಕ ಪರಂಪರೆ., ಸಂಪುಟ 3, ಮೈಸೂರು ವಿ.ವಿ.,

ರಾಮರಾವ್ ಬಿ.ಸುಂದರಶಾಸ್ತ್ರಿ ಪಿ : ಬಸವ ಭೂಪಾಲ.(ಸಂ)., ಮದ್ರಾಸ್, 1927

ರಾಮಾನುಜಂ ಪಿ.ಎಸ್. : ಕರ್ನಾಟಕ ಪರಂಪರೆ ಸಂ-2, ಕನ್ನಡ ಪರಂಪರೆ ಇಲಾಖೆ, ಕರ್ನಾಟಕ ಸರ್ಕಾರ, ಬೆಂಗಳೂರು. 1992

ರಾವ್ ಎಸ್.ಆರ್.(ಸಂ)	:	ಡಿಸ್ಕ್ರಿಪ್ಟಿವ್ ಕೆಟ್ಲಾಗ್ ಆಫ್ ಫ್ಲಾಮ್ ಲೀಫ್ ಮ್ಯಾನಿಸ್ಕ್ರಿಪ್ಟ್., ಕೆ.ಮ್ಯೂ.ಅ.ರಿ.ಬ್ಯೂ., ಕೆಳದಿ, 1985
	:	ಕೆಳದಿ ವಸ್ತು ಸಂಗ್ರಹಾಲಯ ಮತ್ತು ಇತಿಹಾಸ
	:	ಅಧ್ಯಯನ ಕೇಂದ್ರ., ಕೆಳದಿ 1985.
ವಿಶ್ವೇಶ್ವರ. ಎಂ.		
ರಾವ್ ನಾಗರಾಜ ಹೆಚ್.ಎಂ.	:	ಶೃಂಗೇರಿ ಪ್ರಾಚೀನತೆ, ಮಾನವಿಕ ಕರ್ನಾಟಕ, ಪ್ರಸಾರಾಂಗ ಮೈ.ವಿ.ವಿ., ಮೈಸೂರು. 1971.
ರಮೇಶ್ ಕೆ.ವಿ.	:	ತುಳುನಾಡಿನ ಇತಿಹಾಸ, ಮೈಸೂರು, 1967
	:	ತುಳುನಾಡಿನ ಶಾಸನಗಳು, ಮೈಸೂರು, 1978
	:	ಕರ್ನಾಟಕ ಶಾಸನಗಳ ಸಮೀಕ್ಷೆ, ಮೈಸೂರು, 1971
ರಾಜರತ್ನಂ ಜಿ.ಪಿ.	:	ಬಿದನೂರಿನ ರಾಣಿ ವೀರಮ್ಮಾಜಿ, ಬೆಂಗಳೂರು 1958
ರುದ್ರನಾಥ ಕಲ್ಯಾಣ ಶೆಟ್ಟಿ	:	ಕನ್ನಡದ ಕಲಿ ದೊಡ್ಡ ಸಂಕಣ್ಣನಾಯಕ, ಬೆಂಗಳೂರು ಮತ್ತು ಲಕ್ಷ್ಮೀನಾರಾಯಣ ರಾವ್ ಎನ್ 1972
ರೈ ವಿವೇಕ ಬಿ.ಎ.,(ಸಂ)	:	ಪ್ರವಾಸಿ ಕಂಡ ವಿಜಯನಗರ, ಪ್ರಸಾರಾಂಗ., ಕನ್ನಡ ವಿ.ವಿ., ಹಂಪಿ, 2005
ರೈ ಮೋಹನ ಕೃಷ್ಣ	:	ಪ್ರಭುತ್ವ ಮತ್ತು ಜನತೆ, ಕರ್ನಾಟಕ ಚರಿತ್ರೆ, ಪ್ರಸಾರಾಂಗ, ಕನ್ನಡ ವಿ.ವಿ., ಹಂಪಿ, 2004.

ರಾಮೇಗೌಡ : ಕನ್ನಡ ಕಾವ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ಐತಿಹಾಸಿಕ ವಿಚಾರಗಳು, ಚಿತ್ರಕೂಟ, ಮೈಸೂರು, 1992.

ಸರದೇಸಾಯಿ ಜಿ.ಎಸ್. : ನ್ಯೂ ಹಿಸ್ಟೋರಿ ಆಫ್ ಮರಾಠಾಸ್, ಮುಂಬೈ

ಸಾಲೆತ್ತೊರೆ ಬಿ.ಎ. ಮತ್ತು ದೇಸಾಯಿ ಪಿ.ಬಿ.: ಕನ್ನಡ ನಾಡಿನ ಚರಿತ್ರೆ, ಬೆಂಗಳೂರು, 1953

ಸ್ವಾಮಿನಾಥನ್ ಕೆ.ಡಿ. : ದಿ ನಾಯಕಸ್ ಆಫ್ ಇಕ್ಕೇರಿ, ಮದ್ರಾಸ್, 1957

ಸುವೆನಿರ್ : ಸುಧರ್ಮ ಸಮಿತಿ, ಶೃಂಗೇರಿ, 1972

ಸುಂದರ ರಾವ್ ಬ.ನಾ. : ಕೆಳದಿ ಇತಿಹಾಸದ ಮೇಲೆ ಹೊಸ ಬೆಳಕು, ಪ್ರಜಾಮತ, ಸಂ. 41. ಸಂ 4-1969

ಸುಂದರ ಅ : ಕೆಳದಿ ಅರಸರ ಕಾಲದ ವಾಸ್ತು ಮತ್ತು ಮೂರ್ತಿ ಶಿಲ್ಪ ಪ್ರಸಾರಾಂಗ., ಮೈ.ವಿ.ವಿ., ಮೈಸೂರು, 1989

ಸ್ವಾಮಿ ರಂಗನಾಥಾನಂದ : ಫ್ಲವರ್ಸ್ ಅಂಡ್ ಡಿವ್ರೋಷನ್, ಪ್ರೆಸಿಡೆಂಟ್, ಶ್ರೀ ರಾಮಕೃಷ್ಣ ಮಿಷನ್., ಅಖಿಲ ಭಾರತ ಶಂಕರ ಸೇವಾ ಸಮಿತಿ., ಬೇಲೂರು ಮಠ, (ಪ.ಬ) 1964.

ಶೃಂಗೇರಿ ಸುವೆನಿರ್ : ದಿ ಶೃಂಗೇರಿ ಸುವೆನಿರ್ ಕಮಿಟಿ, ಮದ್ರಾಸ್, 1963

ಶ್ರೀ ಸಚ್ಚಿದಾನಂದ ಭಾರತೀ ಸ್ವಾಮಿಗಳು : ಅದ್ಭುತ ಶಂಕರ, ಭಕ್ತ ಮಂಡಳಿ, ಶಂಕರಪುರಂ, ಬೆಂಗಳೂರು-1963

ಶಾಸ್ತ್ರೀ ನಾರಾಯಣಸ್ವಾಮಿ : ಬಸವರಾಜ ಕೆಳದಿ (ಸಂ).. ಮೈಸೂರು, 1982

ಶಾಸ್ತ್ರೀ ಎ.ಕೆ. : ಎ ಹಿಸ್ಟರಿ ಆಫ್ ಶೃಂಗೇರಿ, ಕ.ವಿ.ವಿ., ಧಾರವಾಡ 1982

: ಶೃಂಗೇರಿ ಧರ್ಮ ಸಂಸ್ಥಾನ, ಶ್ರೀಮಠ., ಶೃಂಗೇರಿ 1983

: ಶೃಂಗೇರಿ ಇತಿಹಾಸ, ಕ.ವಿ.ವಿ., ಧಾರವಾಡ, 1973

: ದಿ ಕಂಟೆಂಟ್ಸ್ ಆಫ್ ದಿ ಕಡಿತಾಸ್ ಆಫ್ ಶೃಂಗೇರಿ ಮಠ್, (ಅನ್ ಪಬ್ಲಿಷಡ್) ಕರ್ನಾಟಕ ಸ್ಟೇಟ್ ಆರ್ಕೈವ್ಸ್., ಬೆಂಗಳೂರು, 1974

: ಶೃಂಗೇರಿ ಮಠದ ಆಯ್ದ ಚಾರಿತ್ರಿಕ ದಾಖಲೆಗಳು, ಕರ್ನಾಟಕ ರಾಜ್ಯ ಪತ್ರಾಗಾರ ಇಲಾಖೆ, ಬೆಂಗಳೂರು, 2003

: ದಿ ರೆಕಾರ್ಡ್ಸ್ ಆಫ್ ದಿ ಶೃಂಗೇರಿ ಮಠ್ ರಿಲೇಟಿಂಗ್ ಟು ಕೆಳದಿ, ಕೆಳದಿ ಮ್ಯೂಸಿಯಮ್ ಅಂಡ್ ಹಿಸ್ಟಾರಿಕಲ್ ರಿಸರ್ಚ್ ಬ್ಯೂರೋ., ಕೆಳದಿ, 2001

ಶಾಸ್ತ್ರೀ ಜಿ.ಎಸ್. : ಕೆಳದಿ ಅರಸರು ಮತ್ತು ಪೋರ್ಚುಗೀಸರು, ಧಾರವಾಡ 1972

ಶಾಸ್ತ್ರೀ ಶಿವಮೂರ್ತಿ ಬಿ., : ಬಿದನೂರು ಪ್ರಭು ಶಿವಪ್ಪನಾಯಕ, ಶರಣ ಸಾಹಿತ್ಯ ಭಾಗ 1.2., ಬೆಂಗಳೂರು, 1968

ಶಾಸ್ತ್ರಿ ನೀಲಕಂಠ್ ಕೆ.ಎ., : ಎ ಹಿಸ್ಟರಿ ಆಫ್ ಸೌತ್ ಇಂಡಿಯಾ ಸಂ-3, ಬಾಂಬೆ, 1971

ಶ್ರೀ ಸಚ್ಚಿದಾನಂದ ಭಾರತೀ ಸ್ವಾಮಿಗಳು : ಅದ್ಭುತ ಶಂಕರ, ಭಕ್ತ ಮಂಡಳಿ., ಶಂಕರಪುರಂ, ಬೆಂಗಳೂರು, 1963

ಶ್ರೀಕಂಠಯ್ಯ.ಎಸ್ : ಫೌಂಡರ್ಸ್ ಆಫ್ ವಿಜಯನಗರ, ಬೆಂಗಳೂರು, 1938.

ಶಾಮಶಾಸ್ತ್ರಿ ಆರ್.(ಸಂ)	:	ಲಿಂಗಣ್ಣ ಕವಿಯ ಕೆಳದಿ ನೃಪ ವಿಜಯ, ಕ.ಅ.ಸಂ., ಮೈ.ವಿ.ವಿ., ಮೈಸೂರು, 1921 ಮತ್ತು 1973.
ಶಿವಣ್ಣ ಕೆ.ಎಸ್.	:	ಎ ಅಗ್ರೇರಿಯನ್ ಸಿಸ್ಟಂ ಆಫ್ ಕರ್ನಾಟಕ, (1336-1761) ದಿ ಡೈರೆಕ್ಟರ್ ಅಫ್ ಪ್ರಸಾರಾಂಗ., ಮಾನಸಗಂಗೋತ್ರಿ, ಮೈಸೂರು, 1983.
ಶೆಟ್ಟರ್ ಎಸ್.ಎಸ್	:	ಆರ್ಕೆಯಾಲಾಜಿಕಲ್ ಸರ್ವೇ ಆಫ್ ಮೈಸೂರ್, ಆ್ಯನಿವಲ್ ರಿಪೋರ್ಟ್ 1910 11, ಎ ಸ್ಟಡೀ ಬೈ ಡಿಪಾರ್ಟ್‌ಮೆಂಟ್ ಆಫ್ ಹಿಸ್ಟ್ರಿ ಅಂಡ್ ಆರ್ಕೆಯಾಲಾಜಿ., ಕರ್ನಾಟಕ ಯ್ಯೂನಿವರ್ಸಿಟಿ, ಧಾರವಾಡ, 1976
ಶೇಷಾಶಾಸ್ತ್ರಿ ಆರ್	:	ಕರ್ನಾಟಕದ ವೀರಗಲ್ಲುಗಳು, ಕ.ಸಾ.ಪ., ಬೆಂಗಳೂರು, 2004
ಶರ್ಮ ತಿ.ತಾ.	:	ಚಾರಿತ್ರಿಕ ದಾಖಲೆಗಳು, ಅಖಿಲ ಭಾರತ ಕನ್ನಡ ಸಾಹಿತ್ಯ ಸಮ್ಮೇಳನದ ಪ್ರಕಟಣೆ., ಕ.ಸಾ.ಪ.,ಬೆಂಗಳೂರು, ಮೊದಲ ಮುದ್ರಣ 1971, ಎರಡನೇ ಮುದ್ರಣ 1999
ಶೆಟ್ಟಿ, ಕಾಶೀ ವಿಶ್ವನಾಥ	:	ಶೃಂಗೇರಿ ತಾಲ್ಲೂಕು ದರ್ಶನ, 1987
ಶೆಟ್ಟಿ, ವಸಂತ ಬಿ	:	ಶಾಸನಶಾಸ್ತ್ರ ದಿ ಇನ್ಸ್‌ಟ್ಯೂಟ್ ಆಫ್ ಇಂಡಿಯನ್ ಕಲ್ಚರಲ್ ಸ್ಟಡೀಸ್, ಬ್ರಹ್ಮಾವರ, ದ.ಕ., 1986
	:	ಸೆಲೆಕ್ಟಡ್ ಇಂಡಿಯನ್ ಇನ್‌ಸ್ಕ್ರಿಪ್ಷನ್, ದಿ ಇನ್ಸ್‌ಟ್ಯೂಟ್ ಆಫ್ ಇಂಡಿಯನ್ ಕಲ್ಚರಲ್ ಸ್ಟಡೀಸ್, ಬ್ರಹ್ಮಾವರ, ದ.ಕ. 1986

	:	ಐತಿಹಾಸಿಕ ಮಹತ್ವದ ಉಡುಪಿ ತಾಲೂಕು ಶಾಸನಗಳು, ಅನುಪಮ ಪ್ರಕಾಶನ, ಬ್ರಹ್ಮಾವರ, ದ.ಕ. 1995
ತಂಬಡ ಪೂಣಚ್ಚ ವಿಜಯ	:	ಪಳಾಮೆ, ಚರಿತ್ರೆ ವಿಭಾಗ, ಮಾಲೆ-20, ಕರ್ನಾಟಕ ಸಂಸ್ಕೃತಿ-5. ಪ್ರಸಾರಾಂಗ, ಕನ್ನಡ ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾನಿಲಯ, ಹಂಪಿ, 2004
ತೆಲಗಾವಿ, ಲಕ್ಷ್ಮಣ	:	ಶ್ರೀಂಗೇರಿ ಸಂಸ್ಥಾನ, ಹರತಿ ಸಿರಿ, ವಾಲ್ಮೀಕಿ ಸಾಹಿತ್ಯ ಸಂಪದ, ಹರತಿ ಕೋಟೆ, ಚಿತ್ರದುರ್ಗ, 1987
ತಿಪ್ಪೇರುದ್ರಸ್ವಾಮಿ	:	ಕರ್ನಾಟಕ ಸಂಸ್ಕೃತಿ ಸಮೀಕ್ಷೆ, ಮೈಸೂರು, 1985
		ಶಿಸ್ತುಗಾರ ಶಿವಪ್ಪನಾಯಕ, ಮೈಸೂರು, 1964
ಉಡುಪ ಶ್ರೀನಿವಾಸ	:	ವೀರಭದ್ರನಾಯಕ, ಐ.ಬಿ.ಹೆಚ್. ಪ್ರಕಾಶನ, ಬೆಂಗಳೂರು, 1971
ಉಳುವೆ ರಮೇಶ್	:	ಶೃಂಗ ಗಿರಿಯ ಒಡಲಿನಿಂದ, ನಿಸರ್ಗ ಪ್ರಕಾಶನ, ಉಳುವೆ, ಶೃಂಗೇರಿ 2004
ವಸಂತ ಮಾಧವ.ಕೆ.ಜೆ.	:	ಗೇರುಸೊಪ್ಪೆಯ ಅರಸರು ಮತ್ತು ಕೆಳದಿನಾಯಕರು, ಮಾ.ಕ.ಸಂ 7 ಸಂ 23., 1972
	:	ಕರ್ನಾಟಕ ಕರಾವಳಿಯಲ್ಲಿ ಕೆಳದಿ ಸದಾಶಿವ ನಾಯಕ ಮಾ.ಕ.ಸಂ.3 ಸಂ.3 ಮೈಸೂರು ವಿ.ವಿ., ಮೈಸೂರು 1973
ವಿರತಪ್ಪ ಕೆ., (ಸಂ)	:	ಸ್ಟಡಿಸ್ ಇನ್ ಕರ್ನಾಟಕ ಹಿಸ್ಟರಿ ಅಂಡ್ ಕಲ್ಚರ್. ಮುದ್ದಾಚಾರಿ ಪ್ರೊಸಿಡಿಂಗ್

		ವಾಲ್ಯೂಮ್ 3 ಕರ್ನಾಟಕ, ಹಿಸ್ಟರಿ ಕಾಂಗ್ರೆಸ್ ಮೈಸೂರು, 1990
ವೆಂಕಟ ಶಾಮಣ್ಣ	:	ಶ್ರೀಮತ್ ಜಗದ್ಗುರು ಕೂಡ್ಲಿ ಶೃಂಗೇರಿ ಸಂಸ್ಥಾನ ಪ್ರಾಚೀನ ಶಾಸನ ಲೇಖನ ಸಂಗ್ರಹ, ಮೈಸೂರು 1965
ವೆಂಕಟರಾಮನ್ ಕೆ.ಆರ್.	:	ದಿ ಥ್ರೋನ್ ಆಫ್ ಟ್ರಾನ್ಸೆಂಡೆಂಟಲ್ ವಿಸ್‌ಡಂ, ಪರಿಷ್ಕೃತ, ಮದ್ರಾಸ್, 1991
	:	ಶೃಂಗೇರಿ ವೆನ್ಯೆಟ್ಸ್, ಶ್ರೀ ವಾಣಿ ವಿಲಾಸ ಪ್ರೆಸ್, ಶ್ರೀರಂಗಂ,ತಿರುಚನಾಪಳ್ಳಿ, 1968
	:	ದಿ ಏಜ್ ಆಫ್ ವಿದ್ಯಾಶಂಕರ ವ್ಯಾಲ್ಯೂಮ್1, ಕಲಾ ಪ್ರಿಂಟರ್ಸ್ ಅಂಡ್ (ಪ್ರೈ) ಲಿಮಿಟೆಡ್, ಕಲ್ಕತ್ತ, 1976
ವೆಂಕಟರತ್ನಂ ಎ.ವಿ.	:	ಲೋಕಲ್ ಗೌರ್ನಮೆಂಟ್ ಇನ್ ದಿ ವಿಜಯನಗರ ಎಂಪೈರ್, ಪ್ರಸಾರಾಂಗ, ಮೈಸೂರು ವಿ.ವಿ., ಮೈಸೂರು 1972
ವಿದ್ವಾನ್ ಶ್ರೀ ಇಮ್ಮಡಿ ಬಸವಸ್ವಾಮಿಗಳು:		ಸಂಸ್ಕೃತ ಸಾಹಿತ್ಯಕ್ಕೆ ಕರ್ನಾಟಕದ ಕೊಡುಗೆ, ಸಂವಹನ ಮೈಸೂರು, 1999
ವಿಲ್ಸನ್ ಹೆಚ್.ಹೆಚ್.	:	ದಿ ಮೆಕೆಂಜಿ ಕಲೆಕ್ಷನ್ಸ್, ವಾಲ್ಯೂಮ್ –2, ಕಲ್ಕತ್ತಾ, 1828, ಮದ್ರಾಸ್, 1988
ವಿಶ್ವನಾಥ	:	ಗಾದೆಗಳು, ನಿರ್ದೇಶಕರು, ಪ್ರಸಾರಾಂಗ, ಕನ್ನಡ ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾನಿಲಯ, ಹಂಪಿ, 1994
ಯಳಮಲಿ ಎಸ್.	:	ಬಿದನೂರಿನ ಇತಿಹಾಸ (ಅಪ್ರಕಟಿತ) ಬಿದನೂರು. 1960
ನಿರಂಜನ.ಕೆ.ಆರ್.ಆಯುಕ್ತರು..(ಸಂ)	:	ಸುವರ್ಣ ಕರ್ನಾಟಕ ಆಚರಣೆ ಪ್ರಯುಕ್ತ ಪ್ರಕಟಿತ ಕರ್ನಾಟಕದ ಪರಂಪರೆ

ಸಂಪುಟ-1, ಕನ್ನಡ ಮತ್ತು ಸಂಸ್ಕೃತಿ ಇಲಾಖೆ, ಬೆಂಗಳೂರು,2006.

: ಸುವರ್ಣ ಕರ್ನಾಟಕ ಆಚರಣೆ ಪ್ರಯುಕ್ತ ಪ್ರಕಟಿತ ಕರ್ನಾಟಕದ ಪರಂಪರೆ ಸಂಪುಟ 2, ಕನ್ನಡ ಮತ್ತು ಸಂಸ್ಕೃತಿ ಇಲಾಖೆ. ಬೆಂಗಳೂರು,2006.

ಸಂಶೋಧನಾ ಪ್ರಬಂಧಗಳು:

ಅರುಣ್ ಹೆಚ್.ಟಿ. : ಕೆಳದಿ ನಾಯಕರ ಕಾಲದ ತೆರಿಗೆ ಪದ್ಧತಿ, ಪಿಹೆಚ್.ಡಿ. ಪದವಿಗಾಗಿ ಕುವೆಂಪು ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾನಿಲಯಕ್ಕೆ ಸಲ್ಲಿಸಿದ ಮಹಾ ಪ್ರಬಂಧ, ಕುವೆಂಪು ವಿ.ವಿ., ಶಂಕರಘಟ್ಟ, 2002

ನಾಗರಾಜ ಎಸ್. : ಶ್ರೀ ಶಂಕರಾಚಾರ್ಯರ ಪ್ರಕರಣ ಗ್ರಂಥಗಳ ವಿಮರ್ಶಾತ್ಮಕ ಅಧ್ಯಯನ, ಪಿಹೆಚ್.ಡಿ., ಪದವಿಗಾಗಿ ಸಲ್ಲಿಸಿದ ಪ್ರೌಢ ಪ್ರಬಂಧ, ಮೈಸೂರು ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾನಿಲಯ, 1989

ಜಗದೀಶ ಮಠದ : ಕೈಫಿಯತ್ತುಗಳಲ್ಲಿ ನಿರೂಪಿತವಾದ ಸ್ಥಳ ನಾಮಗಳು, ಎಂ.ಫಿಲ್. ಪದವಿಯ ಆಂಶಿಕ ಅವಶ್ಯಕತೆಗಾಗಿ ಕನ್ನಡ ವಿ.ವಿ.ಗೆ ಸಲ್ಲಿಸಿದ ಪ್ರಬಂಧ, ಕನ್ನಡ ವಿ.ವಿ., ಹಂಪಿ., ವಿದ್ಯಾರಣ್ಯ, 1995

ಸತೀಶ್ ಎಂ. : ಕನ್ನಡ ಕೈಫಿಯತ್ತುಗಳಲ್ಲಿ ಸ್ಥಳೀಯ ಸಂಸ್ಕೃತಿ, ಎಂ.ಫಿಲ್ ಪದವಿಯ ಅಂಶಿಕ

ಅವಶ್ಯಕತೆಗೆ ಸಲ್ಲಿಸಿದ ಪ್ರಬಂಧ, ಕುವೆಂಪು ವಿ.ವಿ., ಶಂಕರಘಟ್ಟ, 2001

✓ ವಿಷ್ಣುವರ್ಧನ.ಹೆಚ್. : ಕೆಳದಿ ವೀರಶೈವ ನಾಯಕರು ಮತ್ತು ಶೃಂಗೇರಿ ಮಠ ಒಂದು ಸಮಗ್ರ ಅಧ್ಯಯನ, ಪಿ.ಹೆಚ್.ಡಿ ಪದವಿಗಾಗಿ ಸಲ್ಲಿಸಿದ ಮಹಾಪ್ರಬಂಧ, ಕುವೆಂಪು ವಿ.ವಿ, ಜ್ಞಾನಸಹ್ಯಾದ್ರಿ, ಶಂಕರಘಟ್ಟ,2007

❖ **ನಿಯತ ಕಾಲಿಕೆಗಳು (ಜರ್ನಲ್ಸ್):**

❖ ಆ್ಯನಿವಲ್ ರಿಪೋರ್ಟ್ ಆನ್ ಕನ್ನಡ ರಿಸರ್ಚ್ ಇನ್ ಬಾಂಬೆ ಪ್ರಾವಿನ್ಸ್.

❖ ಇಂಡಿಯನ್ ಆ್ಯನ್ಟಿಕ್ವೆರಿ

❖ ಇಂಡಿಯನ್ ಹಿಸ್ಟಾರಿಕಲ್ ಕ್ವಾರ್ಟರ್ಲಿ

❖ ಜರ್ನಲ್ ಆಫ್ ಇಂಡಿಯನ್ ಹಿಸ್ಟರಿ

❖ ಜರ್ನಲ್ ಆಫ್ ಓರಿಯೆಂಟಲ್ ರಿಸರ್ಚ್

❖ ಜರ್ನಲ್ ಆಫ್ ಕರ್ನಾಟಕ ಯುನಿವರ್ಸಿಟಿ

❖ ಕ್ವಾರ್ಟರ್ಲಿ ಜರ್ನಲ್ ಆಫ್ ದಿ ಮಿಥಿಕ್ ಸೊಸೈಟಿ

❖ ಕರ್ನಾಟಕ ಸಾಹಿತ್ಯ ಪರಿಷತ್ ಪತ್ರಿಕೆ

❖ ಕನ್ನಡ ಭಾರತಿ, ಕರ್ನಾಟಕ ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾನಿಲಯ, ಧಾರವಾಡ.

❖ ಮಾನವಿಕ ಕರ್ನಾಟಕ, ಪ್ರಸಾರಾಂಗ, ಮೈಸೂರು ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾನಿಲಯ

❖ ಭಾವನ್ಸ್ ಜರ್ನಲ್

❖ ಶ್ರೀ ಶಂಕರ ಕೃಪ (ಕನ್ನಡ ಮಾಸ ಪತ್ರಿಕೆ), ಮೈಸೂರು.

❖ ಸಾಧನೆ (ಕನ್ನಡ) ಬೆಂಗಳೂರು ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾನಿಲಯ.

ಅನುಬಂಧ 2

ದಾಖಲೆಗಳು

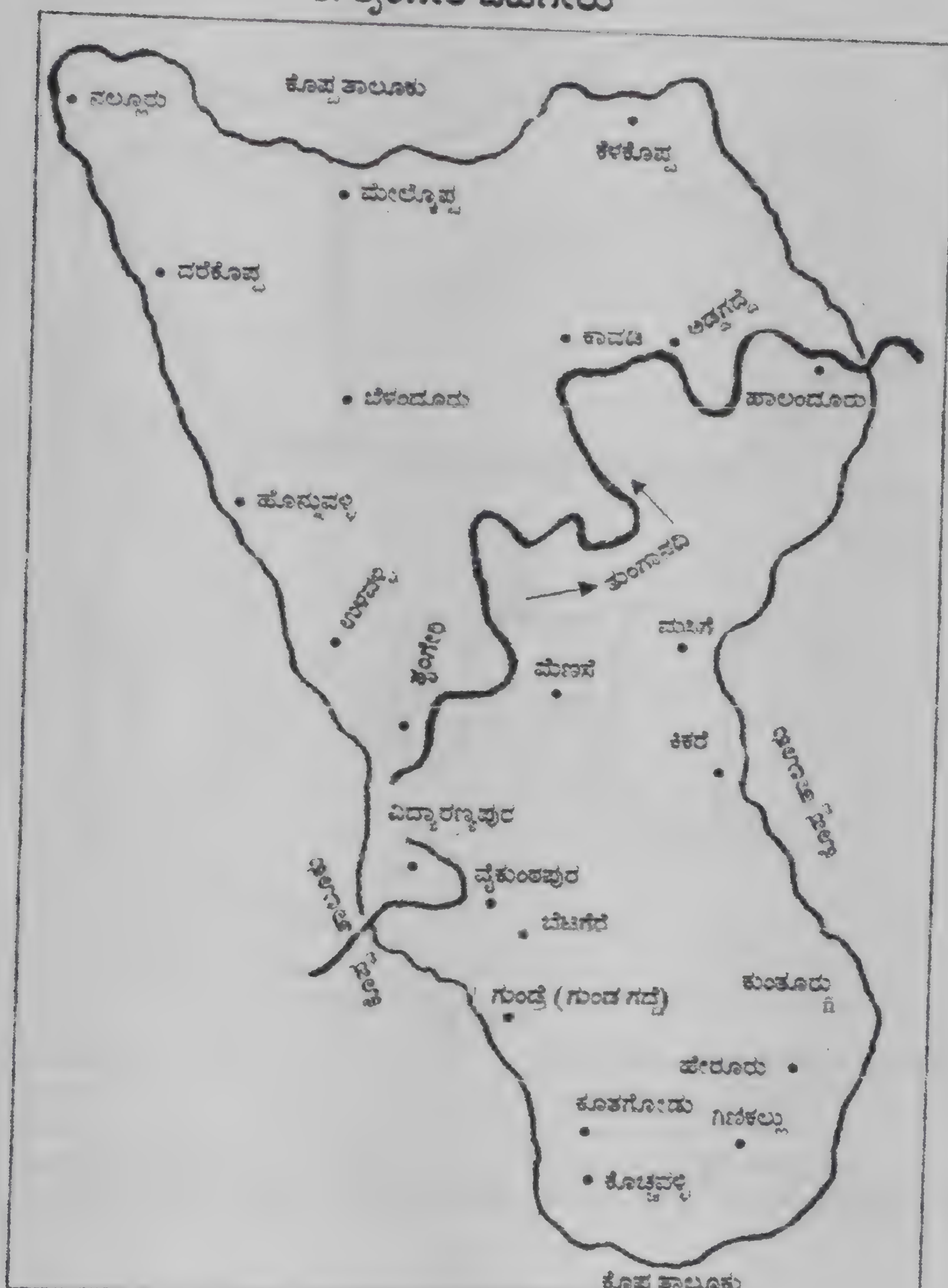

ಹಂಸ : ಶೃಂಗೇರಿ ಮಹಾಸಂಸ್ಥಾನದ ಲಾಂಛನ

ನಕ್ಷೆಗಳು

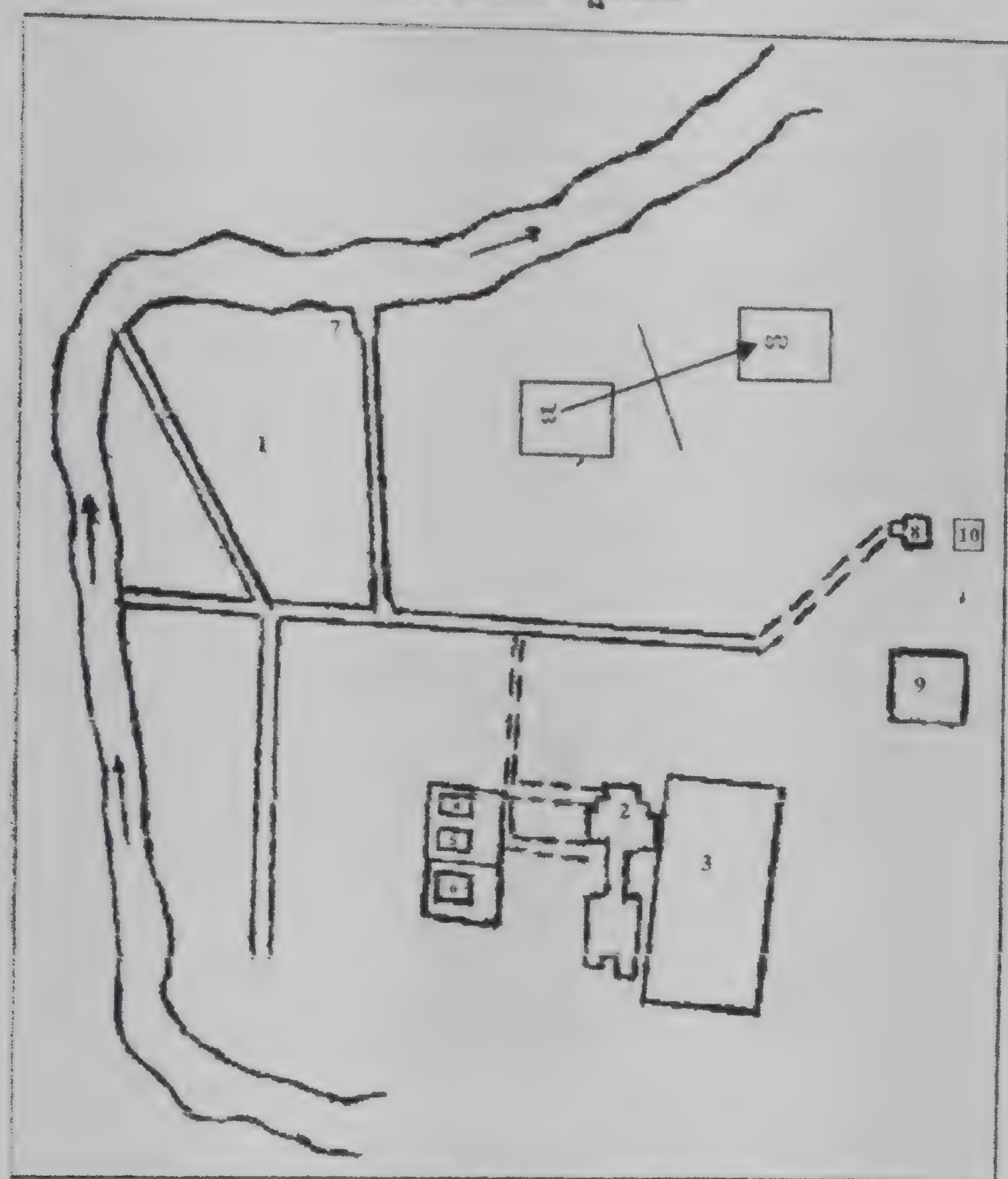
1. ಶೃಂಗೇರಿ ಜಹಗೀರು.
2. ಶೃಂಗೇರಿ ಶಾರದಾ ಪೀಠ: ತುಂಗಾ ನದಿಯ ದಕ್ಷಿಣ ದಂಡೆ
3. ಶೃಂಗೇರಿ ಶಾರದಾ ಪೀಠ: ತುಂಗಾ ನದಿಯ ಉತ್ತರ ದಂಡೆ
4. ಕೆಳದಿ ರಾಜ್ಯ

1. ಶೃಂಗೇರಿ ಜಹಗೀರು

ಶೃಂಗೇರಿ ಮಹಾಸಂಸ್ಥಾನದ ಜಹಗೀರು

ತುಂಗಾ ನದಿಯ ದಕ್ಷಿಣ ದಂಡೆ

ಸ್ಥಳ ಸೂಚಿ

.ನರಸಿಂಹ ವನ
.ಶ್ರೀ ಸಚ್ಚಿದಾನಂದ ವಿಲಾಸ
.ಗುರುಭವನ
.ಶ್ರೀ ಚಂದ್ರಶೇಖರ ಭಾರತೀ ಸ್ವಾಮಿಗಳ ಅಧಿಷ್ಠಾನ
.ಶ್ರೀ ಸಚ್ಚಿದಾನಂದ ಶಿವಾಭಿನವ ನರಸಿಂಹ ಭಾರತೀಗಳ ಅಧಿಷ್ಠಾನ
6. ಶ್ರೀ ಅಭಿನವ ವಿದ್ಯಾತೀರ್ಥ ಸ್ವಾಮಿಗಳ ಅಧಿಷ್ಠಾನ
7. ಶ್ರೀ ಮಹಾಸ್ವಾಮಿಗಳ ಸ್ನಾನ ಘಟ್ಟ
8. ಶ್ರೀ ಕಾಲಭೈರವೇಶ್ವರ ಗುಡಿ
9. ಶ್ರೀ ಶಂಕರ ಅದ್ವೈತ ಶೋಧ ಕೇಂದ್ರ
10. ಶ್ರೀ ಸದ್ವಿದ್ಯಾ ಸಂಜೀವಿನಿ ಸಂಸ್ಕೃತ ಮಹಾ ಪಾಠಶಾಲೆ

ಶೃಂಗೇರಿ ಮಹಾಸಂಸ್ಥಾನ : ತುಂಗಾ ನದಿಯ ದಕ್ಷಿಣದ ದಂಡೆ

3. ಶೃಂಗೇರಿ ಶಾರದಾ ಪೀಠ

ತುಂಗಾ ನದಿಯ ಉತ್ತರದ ದಂಡೆ

ಸ್ಥಳ ಸೂಚಿ :

1. ಶ್ರೀ ಶಾರದಾಂಬಾ ದೇವಾಲಯ 2. ಶ್ರೀ ಶಂಕರಾಚಾರ್ಯರ ಗುಡಿ 3. ಶ್ರೀ ಸುರೇಶ್ವರಾಚಾರ್ಯರ ಅಧಿಷ್ಠಾನ 4. ಶ್ರೀ ವಿದ್ಯಾಶಂಕರ ದೇವಾಲಯ 5. ಶ್ರೀ ಜನಾರ್ದನ ಸ್ವಾಮಿ ದೇವಾಲಯ 6. ಹಿಂದಿನ ಗುರುಗಳ ಅಧಿಷ್ಠಾನ 7. ವಾಗೀಶ್ವರಿ ವಿದ್ಯಾರಣ್ಯರ ಗುಡಿ 8. ಶ್ರೀ ಉಗ್ರನರಸಿಂಹ ಭಾರತೀ, ಶ್ರೀ ಅಭಿನವ ಸಚ್ಚಿದಾನಂದ ಭಾರತೀ ಮತ್ತು ಶ್ರೀ ಸಚ್ಚಿದಾನಂದ ಭಾರತೀಗಳ ಅಧಿಷ್ಠಾನಗಳು 9. ಶ್ರೀ ಕೋದಂಡರಾಮ ಸ್ವಾಮಿ ಗುಡಿ 10. ಶ್ರೀ ಮಲಯಾಳ ಬ್ರಹ್ಮನ ಗುಡಿ 11. ಶ್ರೀ ಚಂದ್ರಮೌಳೀಶ್ವರ ತೊಟ್ಟಿ 12. ತುಂಗಾ ಸ್ನಾನಘಟ್ಟ 13. ಮತ್ಸ್ಯ ಸಮೂಹ 14. ಶ್ರೀ ಕಪ್ಪೆ ಶಂಕರ ಮಂಟಪ 15. ಶ್ರೀ ಮಲಹಾನಿಕರೇಶ್ವರ ದೇವಾಲಯ (ಬೆಟ್ಟದ ಮಲ್ಲಿಕಾರ್ಜುನ) 16. ಶ್ರೀ ಶಂಕರಕೃಪ 17. ಮಹಾದ್ವಾರ 18. ಶ್ರೀ ಶಂಕರನಿಕೇತನ 19. ಶ್ರೀ ಶ್ರೀಕಂಠ ನಿಕೇತನ 20. ಶ್ರೀ ಚಂದ್ರಶೇಖರ ಭಾರತೀ ಸಭಾ ಭವನ 21. ಪಾರಿಜಾತ ತೋಟ 22. ತೋರಣ ಗಣಪತಿ 23. ಶ್ರೀ ಭಾರತೀ ತೀರ್ಥಪ್ರಸಾದ, [illegible] 24. [illegible] ದೇವಾಲಯದ ಎದುರಿಗಿರುವ ಸ್ತಂಭ 25. [illegible]

ಶೃಂಗೇರಿ ಮಹಾಸಂಸ್ಥಾನ : ತುಂಗಾ ನದಿಯ ಉತ್ತರದ ದಂಡೆ

ವಿಜಯನಗರದ ದೊರೆ ಹರಿಹರ ಮಹಾರಾಯರು ವಿದ್ಯಾರಣ್ಯರ ನೆನಪಿಗಾಗಿ 'ವಿದ್ಯಾರಣ್ಯಪುರ' ಅಗ್ರಹಾರದ ಮಹಾಜನರಿಗೆ ದಾನ ನೀಡಿದ ತಾಮ್ರ ಶಾಸನ.

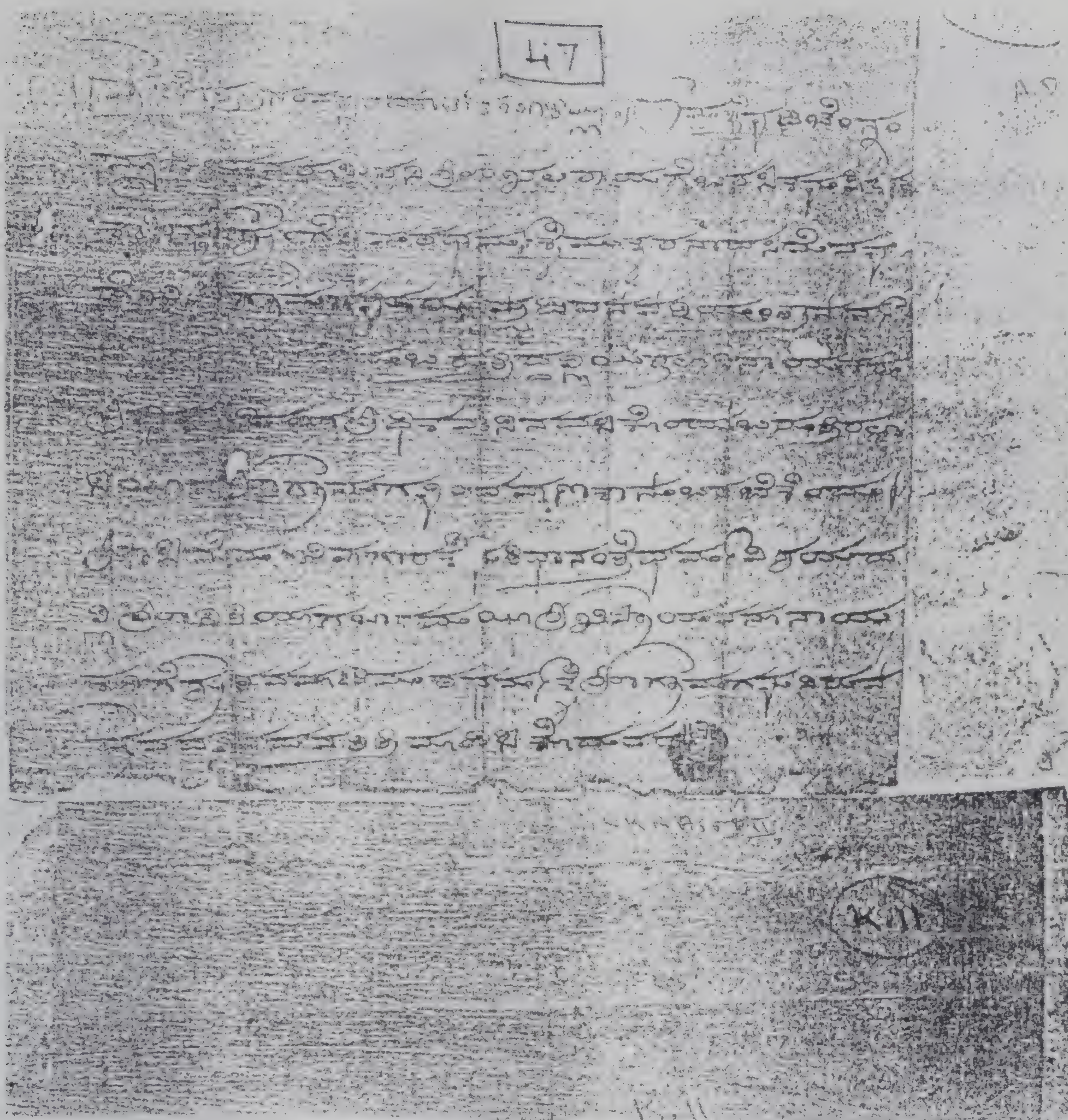
[illegible]

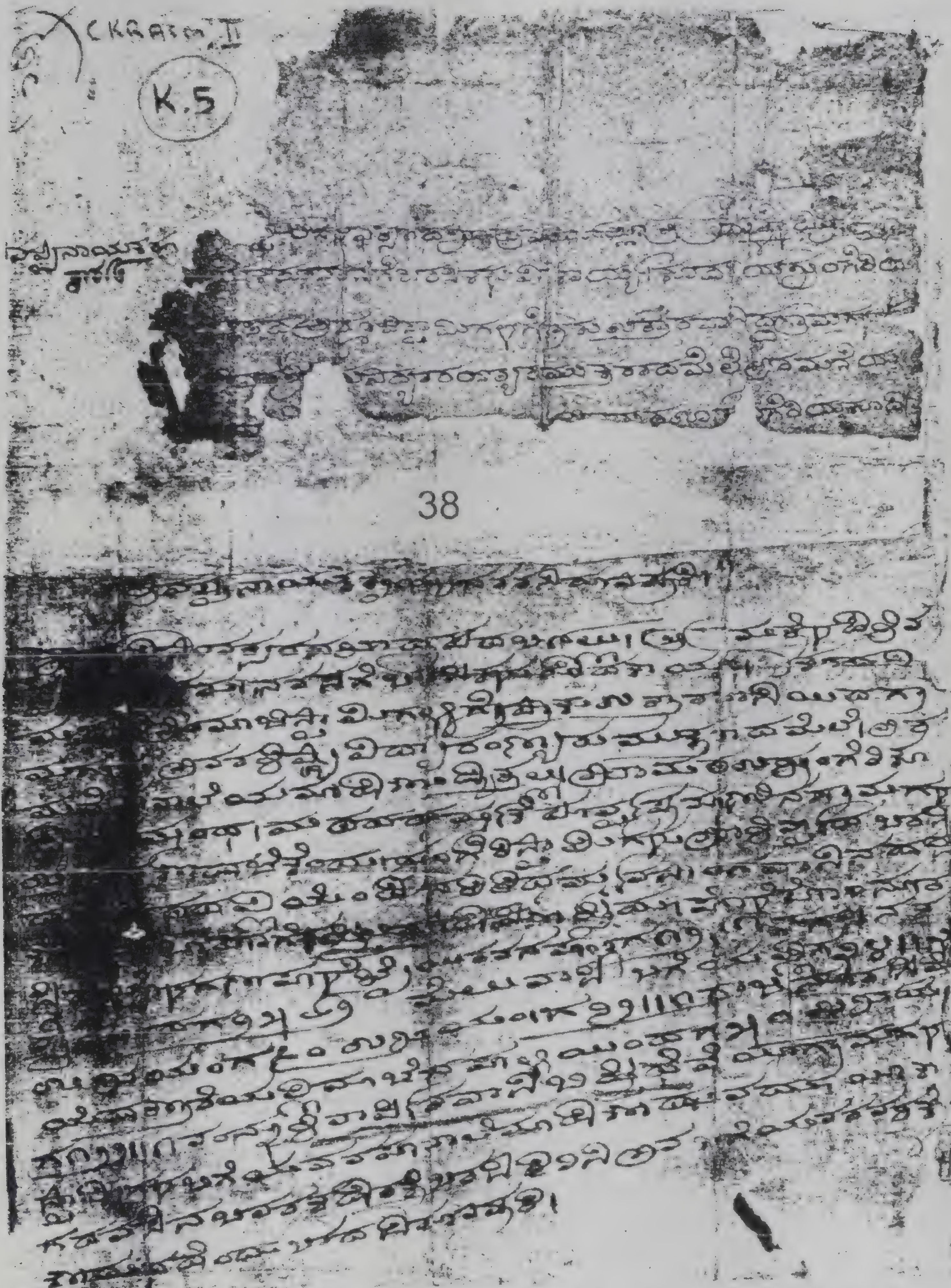
ಕ್ರಿಶ. 1346 ರಲ್ಲಿ ವಿಜಯನಗರದ ದೊರೆ ಹರಿಹರ ಮಹಾರಾಯ ತಮ್ಮ ಸಹೋದರರೊಂದಿಗೆ ಶೃಂಗೇರಿಗೆ ದಾನ ನೀಡಿದ ಶಿಲಾ ಶಾಸನ.

ಕೆಳದಿ ಆರಸರ ಕಾಲಕ್ಕೆ ಸೇರಿದ ದಾಖಲೆಗಳು.

ಕ್ರಿ.ಶ.1698ರಲ್ಲಿ ಬಸವಪ್ಪನಾಯಕನು ಬೆಳ್ಳಾರೆ ವೆಂಕಪ್ಪನಿಗೆ ಬರೆದ ಪತ್ರ

ಶಿವಪ್ಪನಾಯಕನು ನರಸಗೆ ನೀಡಿದ ನಿರೂಪದಲ್ಲಿ ಹೊಳೆಹೊನ್ನೂರು ಸೀಮೆ ಮತ್ತು ಗಾಜನೂರು ಸೀಮೆಯ ಒಟ್ಟು ವಾರ್ಷಿಕ ಆದಾಯ 122 ವರಹ ಮತ್ತು 6 ಹಣ ಶೃಂಗೇರಿ ಮಠಕ್ಕೆ ಒಪ್ಪಿಸುವಂತೆ ನೀಡಿದ ಆದೇಶ

ಕೆಳದಿ ರಾಣಿ ವೀರಮ್ಮಾಜಿ ಶೃಂಗೇರಿ ಮಠಕ್ಕೆ ನೀಡಿದ ಕೆಂಪಿನ ಗೋಪಾಲಕೃಷ್ಣ

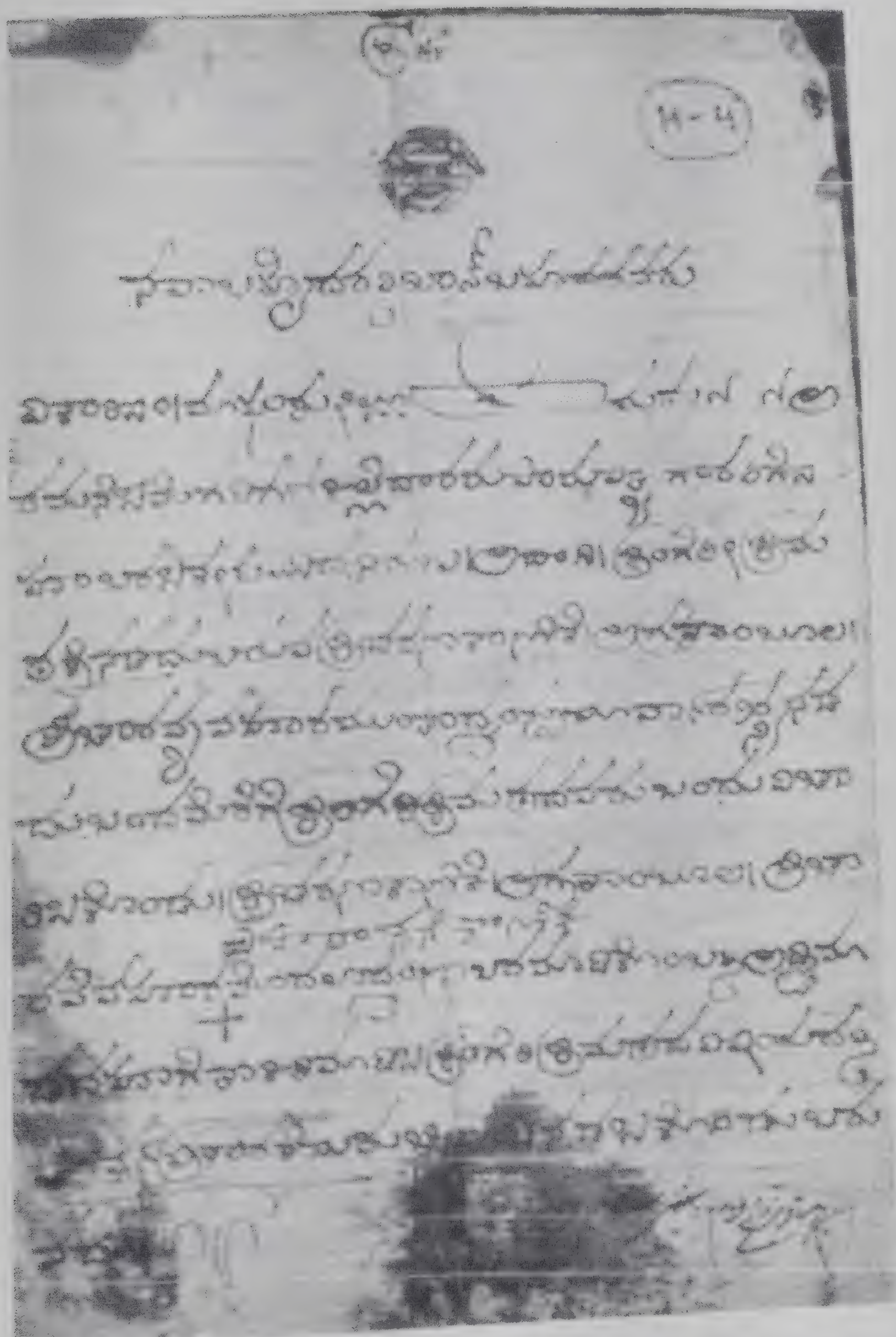
ಶೃಂಗೇರಿ ಮಠವು ಪ್ರತಿಪಾದಿಸಿದ ಅದ್ವೈತಸಿದ್ಧಾಂತವನ್ನು ಅಂತರ್ಗತ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುವಂತೆ ಮೊದಲನೇ ಸೋಮಶೇಖರ ನಾಯಕನ ಪತ್ನಿ ರಾಣಿ ಚೆನ್ನಮ್ಮಾಜಿ ತನ್ನ ಪುತ್ರ ಬಸಪ್ಪ ನಾಯಕನಿಗೆ ಮಾಡಿದ ಉಪದೇಶದಿಂದ ಆಕೆಯ ಧರ್ಮರಕ್ಷಣೆಯ ಶ್ರದ್ಧೆ ಮತ್ತು ಶೃಂಗೇರಿ ಪೀಠದ ಮೇಲಿರುವ ಭಕ್ತಿಯು ವ್ಯಕ್ತವಾಗುತ್ತದೆ. ವೀರಶೈವಶಿರೋಮಣಿ ಬಸಪ್ಪನಾಯಕನು ಶೃಂಗೇರಿ ಜಗದ್ಗುರು ಶ್ರೀ ಸಚ್ಚಿದಾನಂದ ಭಾರತೀ ಸ್ವಾಮಿಗಳ ಪರಮ ಶಿಷ್ಯನಾಗಿದ್ದು ಅವರಿಂದ 'ಧರ್ಮಕಾರ್ಯಧುರಂಧರ' ಎಂಬ ಬಿರುದನ್ನು ಪಡೆದಿದ್ದನೆಂದು ಶ್ರೀ ಹೆಚ್. ಶಿವ್ವೇರುದ್ರಸ್ವಾಮಿಯವರ 'ಶಿಸ್ತುಗಾರ ಶಿವಪ್ಪನಾಯಕ' ಎಂಬ ಕೃತಿ ತಿಳಿಸುತ್ತದೆ.

ಕೆಳದಿ ರಾಣಿ ವೀರಮ್ಮಾಜಿಯು ಶೃಂಗೇರಿ ಜಗದ್ಗುರುಗಳನ್ನು ತನ್ನ ಆಸ್ಥಾನಕ್ಕೆ ಆದರದಿಂದ ಬರಮಾಡಿಕೊಂಡು ಜಗದ್ಗುರುಗಳಿಗೆ ಭಕ್ತಿಪೂರ್ವಕವಾಗಿ ಸ್ಫಟಿಕಲಿಂಗ, ರತ್ನಖಚಿತ ಗೋಪಾಲಕೃಷ್ಣ ಮತ್ತು 74 ವರಹಗಳ ಭೂಮಿಯನ್ನು ಕಾಣಿಕೆಯಾಗಿ ಕೊಟ್ಟಳೆಂದು ಕೆಳದಿ ನೃಪವಿಜಯಂ ಕೃತಿಯಿಂದ ತಿಳಿದುಬರುತ್ತದೆ. ವೀರಮ್ಮಾಜಿಯ ದತ್ತುಪುತ್ರ ಮುಮ್ಮಡಿ ಸೋಮಶೇಖರ ನಾಯಕನು ಶೃಂಗೇರಿಯ ಮಲ್ಲಿಕಾರ್ಜುನ ದೇವರ ಸನ್ನಿಧಿಯಲ್ಲಿ ಜರುಗುವ ಪರ್ಜನ್ಯ ಜಪ (ಮಳೆಗಾಗಿ ಪ್ರಾರ್ಥನೆ) ಕ್ಕಾಗಿ ತೆಂಗಿನ ಕಾಯಿ, ಫಲ, ಅಕ್ಕಿ, ಬೆಲ್ಲ ಮತ್ತಿತರ ಜಿನಸುಗಳನ್ನು ಕಳಿಸಿ ತನ್ನ ಭಕ್ತಿ ಪರಂಪರೆಯನ್ನು ಮುಂದುವರೆಸಿದನು.

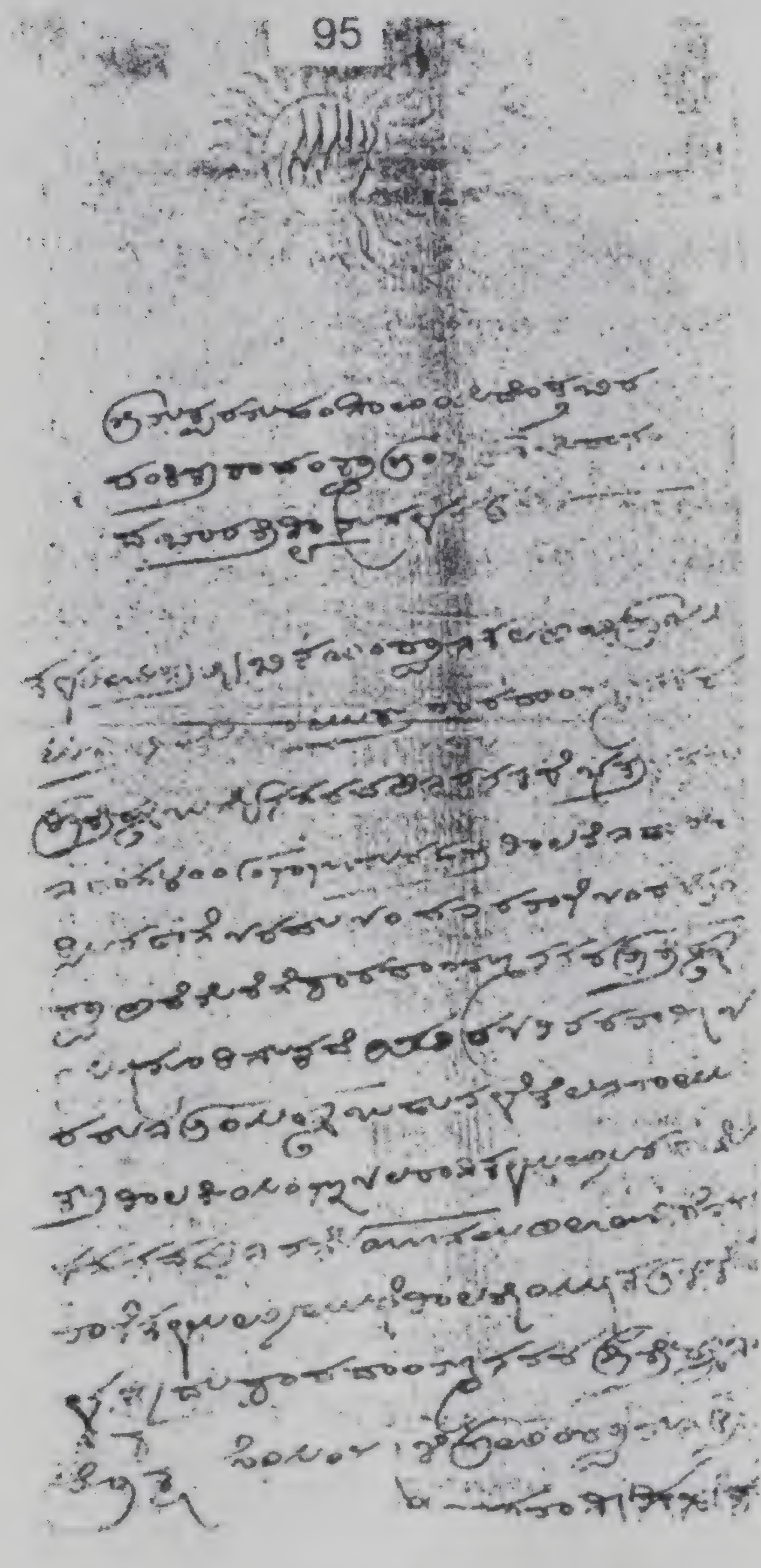
ಈ ರೀತಿ ಕೆಳದಿ ಮಹಾರಾಜರುಗಳು ಶೃಂಗೇರಿ ಪೀಠದ ಮಹತ್ವವನ್ನು ಎತ್ತಿ ಹಿಡಿದು ಜಗದ್ಗುರುಗಳಲ್ಲಿ ಭಕ್ತಿ, ಶ್ರದ್ಧೆಗಳನ್ನು ಪ್ರದರ್ಶಿಸಿ, ಆಪತ್ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಮಠವನ್ನು ಸಂರಕ್ಷಿಸಿ, ಭೂದಾನವೇ ಮುಂತಾದ ದಾನವನ್ನಿತ್ತು ಜಗದ್ಗುರುಗಳೊಂದಿಗೆ ನಿಕಟ ಸಂಬಂಧವನ್ನಿರಿಸಿಕೊಂಡಿದ್ದರು. ಜಗದ್ಗುರುಗಳ ಬಗ್ಗೆ ಅವರಿಗೆ ಎಷ್ಟು ಅಪಾರ ಭಕ್ತಿ ಇತ್ತೆಂಬುದು ಮೇಲ್ಕಂಡ ಹಲವಾರು ದೃಷ್ಟಾಂತಗಳಿಂದ ಖಚಿತವಾಗುತ್ತದೆ.

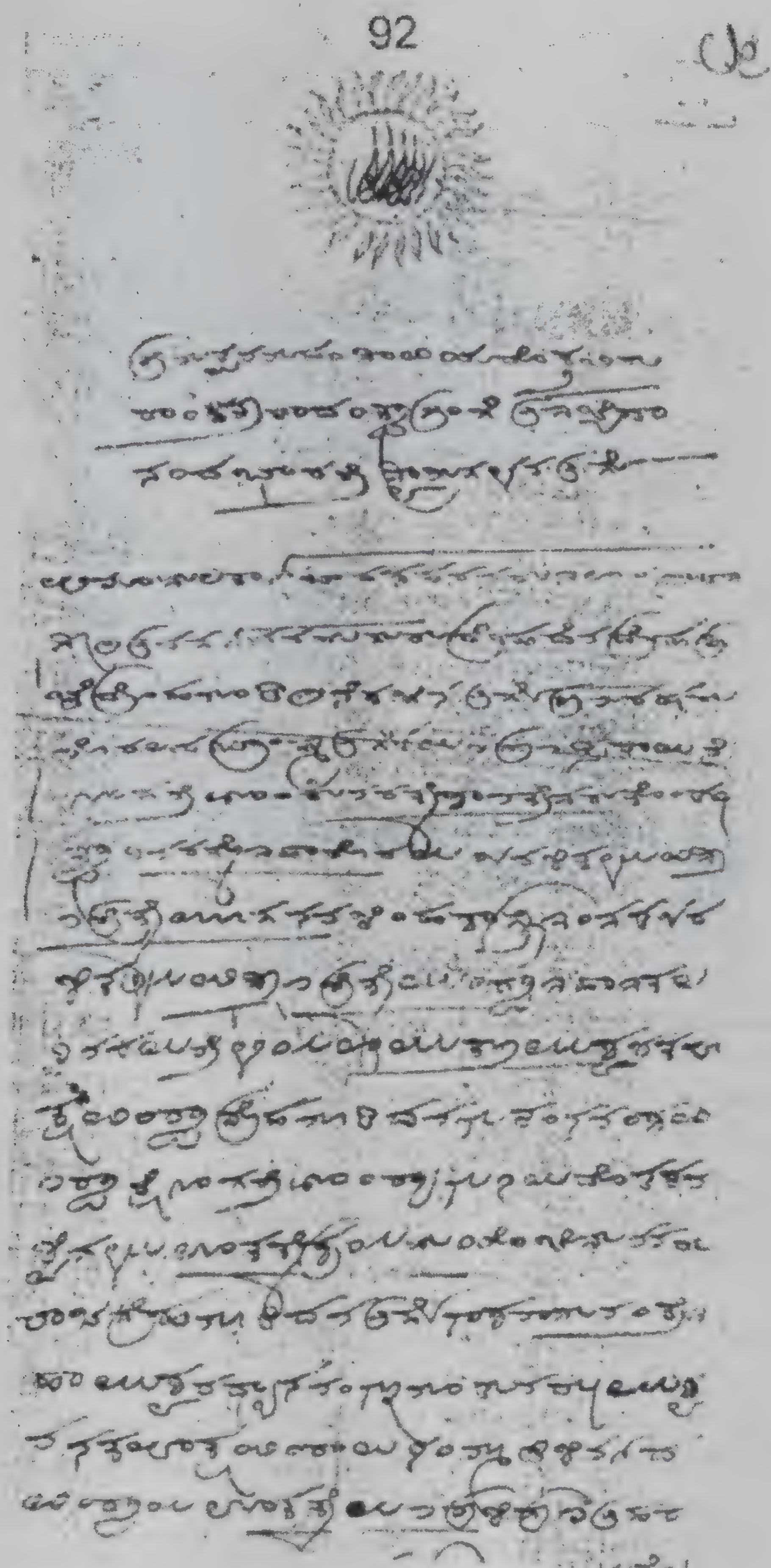
ಇಂದೊರಿನ ಮಹಾರಾಜ ತೂಕೋಜಿರಾವ್ ಹೋಲ್ಡರ್ ಇವರು 1916ರಲ್ಲಿ ಶೃಂಗೇರಿಯಲ್ಲಿ ನಡೆದ ಶಾರದಾ ದೇವಾಯಲದ ಕುಂಬಾಭಿಷೇಕ ಮಹೋತ್ಸವದಲ್ಲಿ ಪಾಲ್ಗೊಂಡಿದ್ದರು.

ಮೈಸೂರಿನ ಹೈದರಾಲಿ ಶೃಂಗೇರಿ ಜಗದ್ಗುರುಗಳಿಗೆ ಬರೆದ ಪತ್ರ

ಕ್ರಿ.ಶ. 1791ರಲ್ಲಿ ಟಿಪ್ಪುಸುಲ್ತಾನನು ಸ್ವಾಮೀಜಿಯವರಲ್ಲಿ ಶ್ರೀ ಶಾರದಮ್ಮನವರ ಪುನರ್ ಪ್ರತಿಷ್ಠಾಪನೆ ಮತ್ತು ಸಂಪ್ರೋಕ್ಷಣೆ ಮಾಡುವಂತೆ 400 ರಹತಿ ಮತ್ತು ಇತರೆ ಉಡುಗೊರೆಯನ್ನು ನೀಡಿದೆ ದಾಖಲೆ

ಟಿಪ್ಪುಸುಲ್ತಾನ್ ಕ್ರಿ.ಶ. 1791ರಲ್ಲಿ ಸಚ್ಚಿದಾನಂದ ಭಾರತೀ ಸ್ವಾಮಿಗಳಿಗೆ ಬರೆದ ಪತ್ರದಲ್ಲಿ ದೇವರಿಗೆ ಗುರುಗಳಿಗೆ ತೊಂದರೆ ಮಾಡುವ ದುಷ್ಕರ್ಮಿಗಳ ಬಗ್ಗೆ ತಿಳಿಸುತ್ತಾ ಆನೆ 200ಗದ್ಯಾಣ ನಗದು 200 ರಹತಿಗಳ ಭತ್ತ ಇತರೆ ಉಡುಗೊರೆಗಳನ್ನು ಕಳುಹಿಸಿಕೊಟ್ಟು ಶತೃನಾಶಕ್ಕೆ ಈಶ್ವರನಲ್ಲಿ ಪ್ರಾರ್ಥನೆ ಸಲ್ಲಿಸುವಂತೆ ವಿನಂತಿಸಿದ್ದಾನೆ.

ಟಿಪ್ಪು ಜಗದ್ಗುರುಗಳಿಗೆ ಅರ್ಪಿಸಿದ ಬಂಗಾರದ ಈಶ್ವರ ಇರುವ ಪಚ್ಚೆ ಮಂಟಪ

'**ಮೈಸೂರಿನ ಹುಲಿ**' ಎಂದೇ ಪ್ರಖ್ಯಾತಿ ಹೊಂದಿದ್ದ ಮುಸ್ಲಿಂ ದೊರೆ **ಟಿಪ್ಪು**ಸುಲ್ತಾನರು ಶ್ರೀ ಸಚ್ಚಿದಾನಂದಭಾರತೀ ಗುರುಗಳಿಗೆ ಬರೆದ ಭಿನ್ನವತ್ತಳೆಯಲ್ಲಿ "ತಾವು ಮಹಾತಪಸ್ವಿಗಳು. ದೊಡ್ಡವರು, ಸಂಕಲ್ಪಸಿದ್ಧರು. ತಾವು ನಮ್ಮ ಮೇಲೆ ಸದಾ ಪರಾಂಬರಿಕೆ ಇಟ್ಟು ಸರ್ವದಾ **ಈಶ್ವರ** ಜಯಕೊಡಲೆಂದು ತ್ರಿಕಾಲನಿಷ್ಠೆಯಿಂದ ಧ್ಯಾನ ಮಾಡಿದ ವಿಷಯ ಶ್ರುತವಾಯಿತು. ನಮಗೆ ಮೂರು ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಅಹಂಕಾರವಿದೆ. ಅದು ಏನೆಂದರೆ ಮೊದಲು ಈಶ್ವರ ದಯಾಪೂರ್ಣನಾಗಿರುವುದು. ಎರಡನೇಯದು ನಿಮ್ಮಂತಹ ಗುರುಗಳ ಆಶೀರ್ವಾದ ಇರುವುದು. ಮೂರನೇಯದು ಆಯುಧ ಶಸ್ತ್ರಾಸ್ತ್ರಬಲ. ಈ ಮೂರರಲ್ಲಿ ಈಶ್ವರ ಜಯಕೊಡಬೇಕಾದರೆ ನಿಮ್ಮಂತಹ ದೊಡ್ಡವರ ಆಶೀರ್ವಾದದಿಂದಲೇ ಸಾಧ್ಯ..."

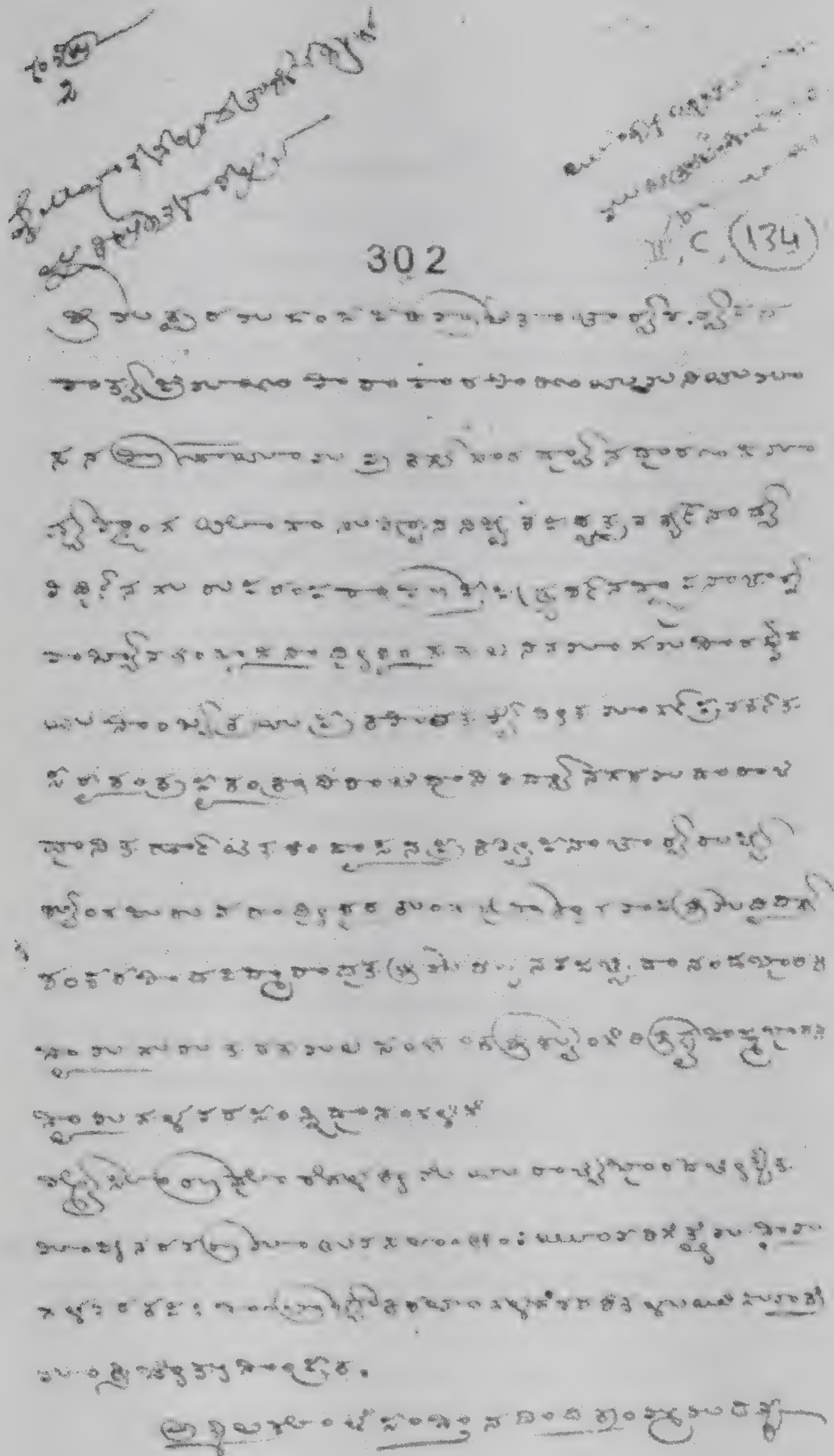
ಜಗದ್ಗುರುಗಳವರ ಬಿರುದುವಳಿಗಳಾದ ಶ್ರೀ ಪರಮಹಂಸ ಪರಿವ್ರಾಜಕಾಚಾರ್ಯವರ್ಯ ... ಮುಂತಾದ ಸಂಬೋಧನೆಗಳಿಂದ ಪ್ರಾರಂಭವಾಗುವ ಈ ಐತಿಹಾಸಿಕ ದಾಖಲೆಗಳು ಈ ಗುರು-ಶಿಷ್ಯ ಸಂಬಂಧದ ಪ್ರತೀಕವಾಗಿದೆ.

ಶೃಂಗೇರಿ ಮಠವನ್ನು ಪರಶುರಾಮ ಬಾಹುವಿನ ಸೈನಿಕರು ಕೊಳ್ಳೆ ಹೊಡೆದ ವಿಚಾರವನ್ನು ಕೇಳಿ "**ಈ ಗುರುದ್ರೋಹ ಮಾಡಿದವರ ವಂಶ ಸರ್ವನಾಶವಾಗುವುದರಲ್ಲಿ ಸಂದೇಹವಿಲ್ಲ.**" ಎಂದು ಪತ್ರಬರೆದು ಶೃಂಗೇರಿ ಶಾರದೆಯ ಪುನರ್ ಪ್ರತಿಷ್ಠೆಗೆ ಸಾಕಷ್ಟು ದ್ರವ್ಯಗಳನ್ನು ವ್ಯವಸ್ಥೆ ಮಾಡಿದಂತೆ ತಿಳಿಸುವ ಕ್ರಿ. ಶ. 1791-92 ನೇ ಸಾಲಿನ ಪತ್ರಗಳು ಟಿಪ್ಪುವಿನ ಗುರುಭಕ್ತಿಯನ್ನು ಸಾರುತ್ತದೆ.

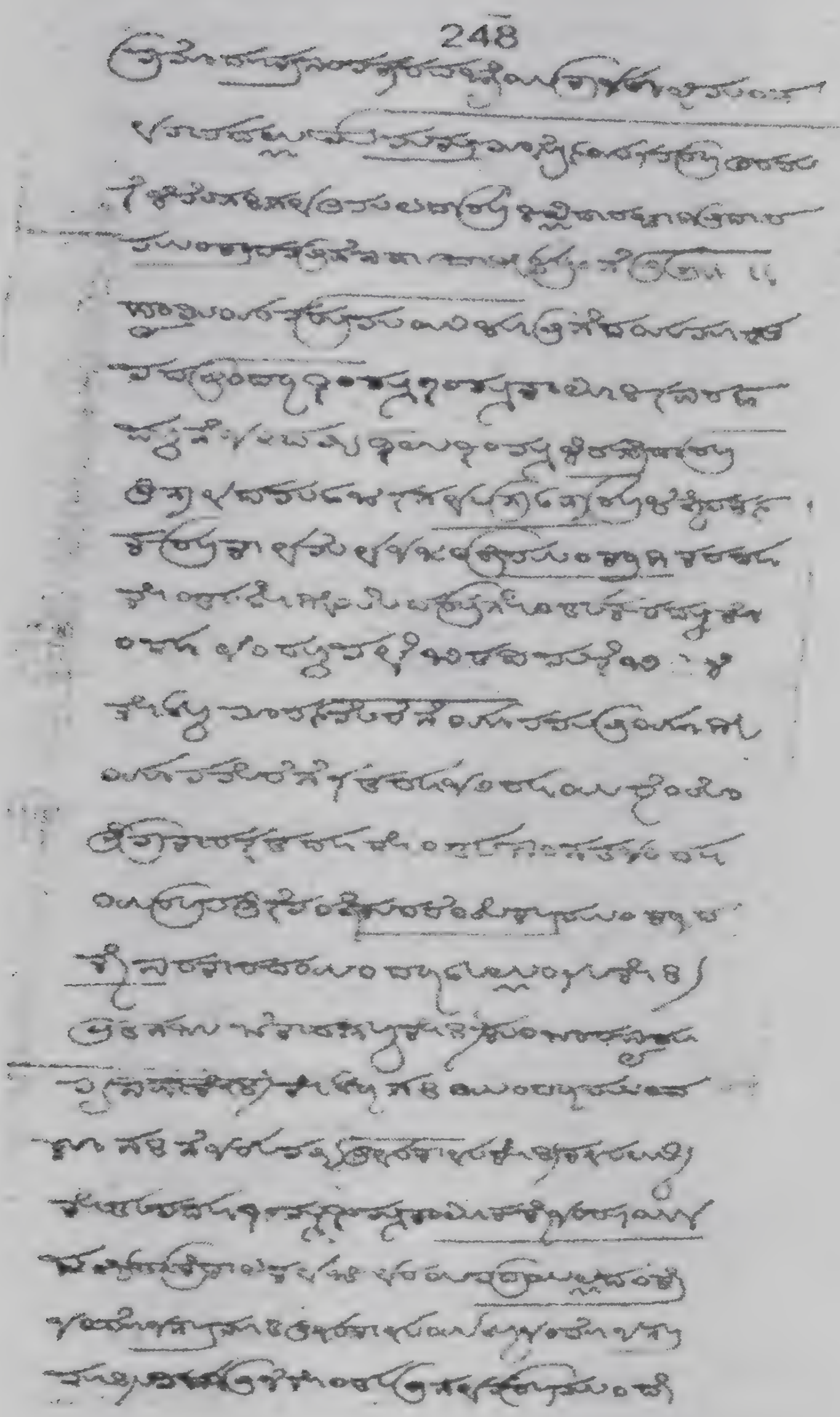
ಹೈದರಾಲಿಯ ಮಗನಾದ ಟಿಪ್ಪು (1782-99) ಪರ್ಷಿಯನ್, ಇಂಗ್ಲೀಷ್, ಫ್ರೆಂಚ್, ಭಾಷೆಗಳಲ್ಲಿ ಪ್ರಾವೀಣ್ಯತೆಯನ್ನು ಸಾಧಿಸಿದ್ದರು. ಶ್ರೀರಂಗಪಟ್ಟಣವು ಇವರ ರಾಜಧಾನಿಯಾಗಿದ್ದು, 1783ರಲ್ಲಿ ಪಟ್ಟಾಭಿಷೇಕವಾದ ನಂತರ **ಬಾದಶಹ** ಎಂಬ ಬಿರುದನ್ನು ಧರಿಸಿದ್ದರು.

ಟಿಪ್ಪುಸುಲ್ತಾನರು ಅಪೂರ್ವವಾದ **ಪಚ್ಚೆ** ಮಂಟಪದ ಬಂಗಾರದ **ಈಶ್ವರ**, ಚಂದ್ರನ ಗುರುತನ್ನು ಹೊಂದಿರುವ ಬೆಲೆ ಬಾಳುವ **ಮಕರಕಂಠೀಹಾರ, ರಜತಪಲ್ಲಕ್ಕಿ** ಮುಂತಾದ ಬೆಲೆಬಾಳುವ ಕಾಣಿಕೆಗಳನ್ನು ಶೃಂಗೇರಿಗೆ ಸಮರ್ಪಿಸಿದ್ದಾರೆಂಬ ವಿಷಯ ಶ್ರೀ**ಮೊಹಮುದ್ದೀನ್** ರವರ 'Sunset in Sreerangapattana' ಗ್ರಂಥದಲ್ಲಿ ದಾಖಲಾಗಿರುತ್ತದೆ.

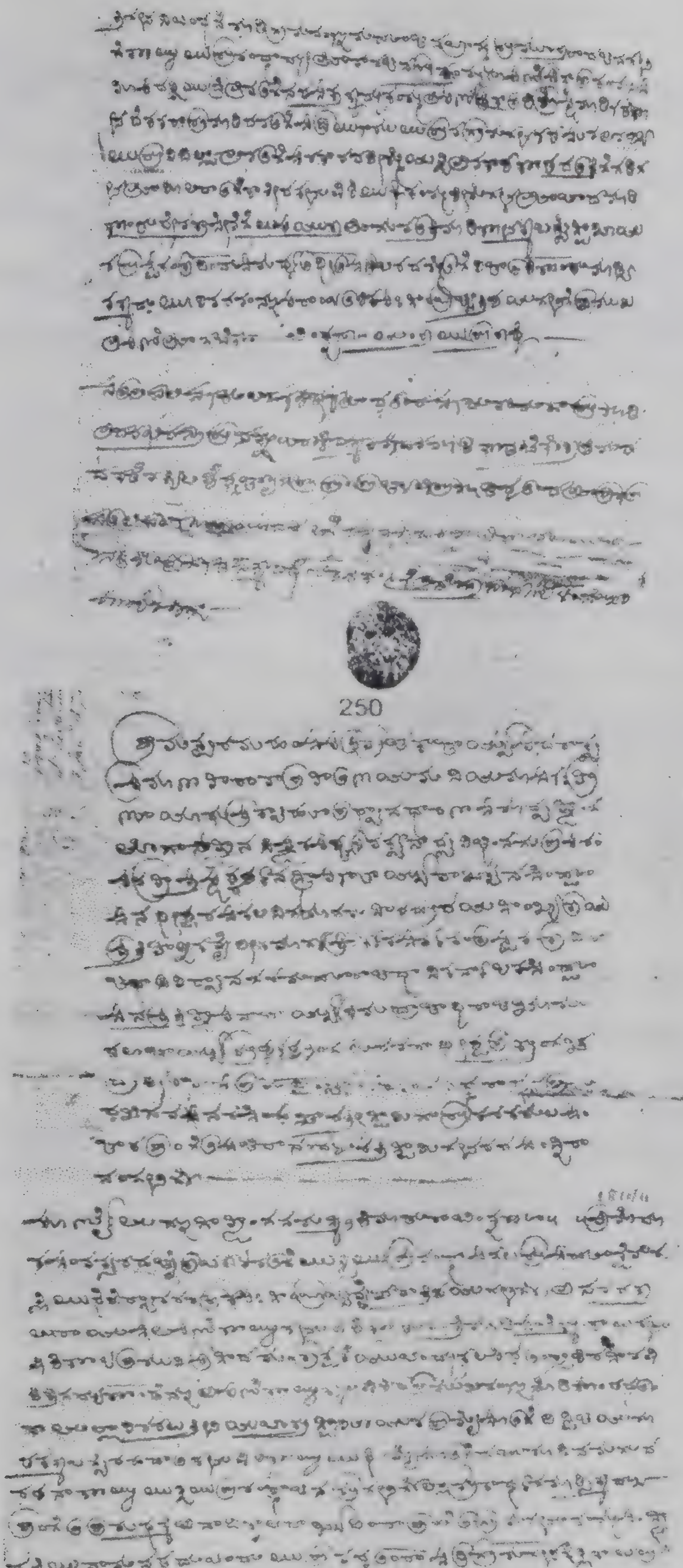
ಟಿಪ್ಪುಸುಲ್ತಾನರು ಶಾರದಾಂಬೆಯ ಪುನರ್‌ಪ್ರತಿಷ್ಠಾಪನೆಗೆ ಅಗತ್ಯ ಸಹಾಯ ಒದಗಿಸಿದ್ದು ಶಾರದಾಪೀಠದ ಇತಿಹಾಸದಲ್ಲೇ ಚಿರಸ್ಮರಣೀಯವಾದ ಇತಿಹಾಸ ನಿರ್ಮಿಸಿದೆ.!

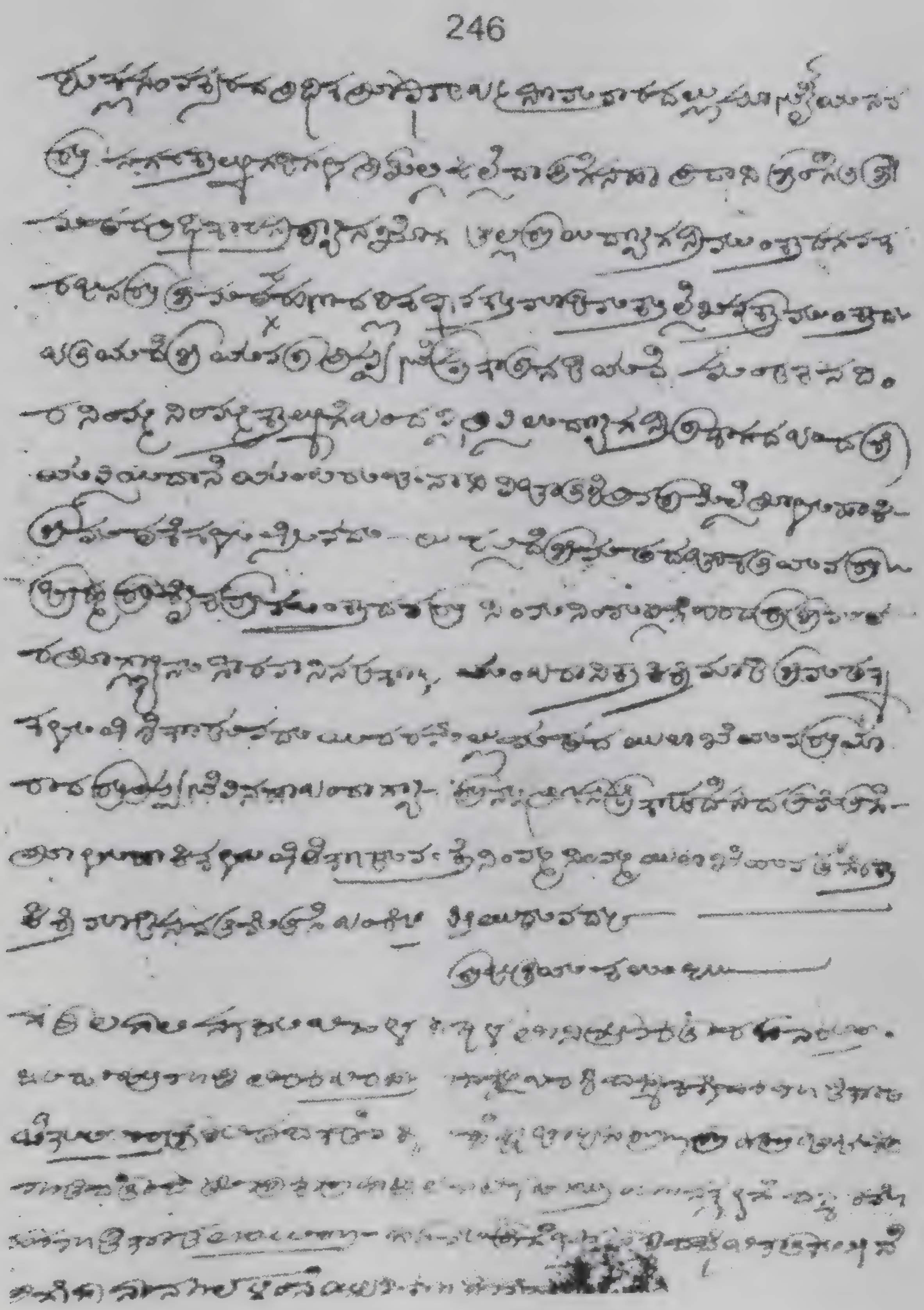
ಕ್ರಿ.ಶ. 1874ರಲ್ಲಿ ಚೀಫ್ ಕಮೀಷನರ್ ನರಸಿಂಹಭಾರತೀ ಸ್ವಾಮೀಜಿಗೆ ಬರೆದ ಪತ್ರದಲ್ಲಿ ಮಠದ ನಿರ್ವಹಣೆಗೆ ನೀಡುವ ಭತ್ಯೆಯ ಬಗ್ಗೆ ತಿಳಿಸಲಾಗಿದೆ.

248

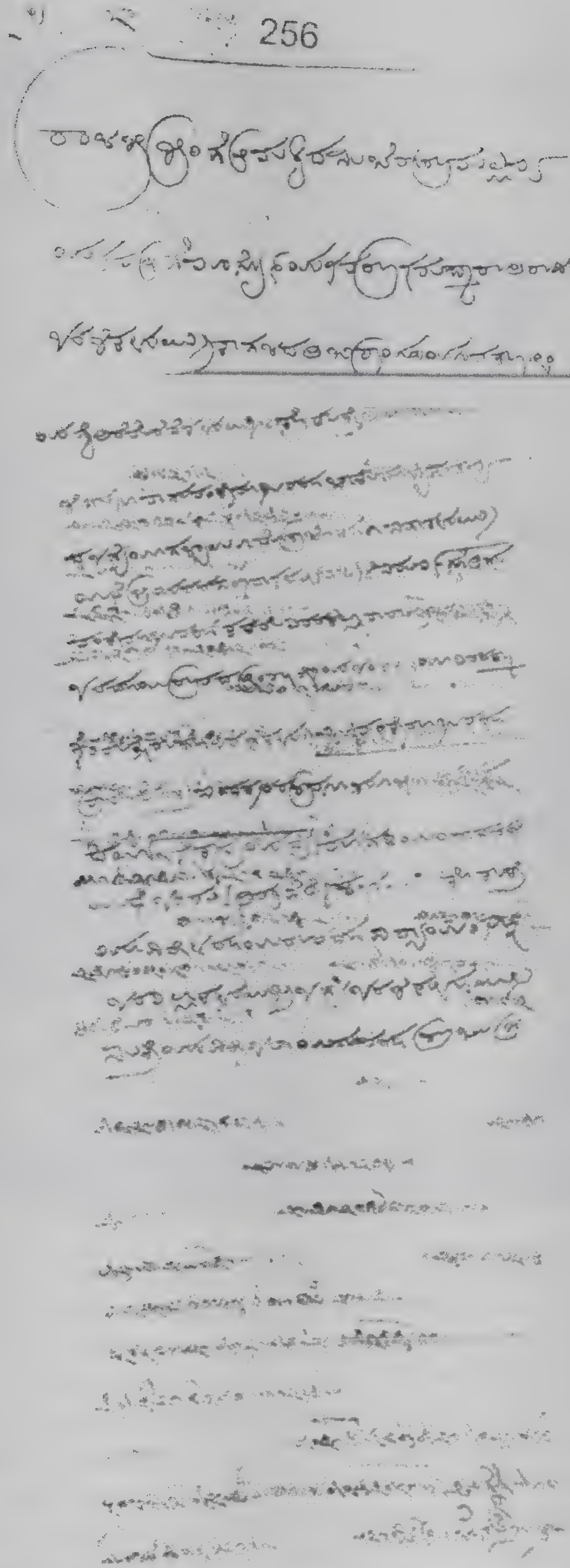
ದಿವಾನ್ ಪೂರ್ಣಯ್ಯನವರು ಅಮಲ್ದಾರ್, ಜಾಗೀರ್‌ದಾರ್, ಕಿಲೇದಾರ್‌ರವರಿಗೆ ಕ್ರಿ.ಶ. 1810ರಲ್ಲಿ ಬರೆದ ಪತ್ರ – ಸ್ವಾಮೀಜಿಗೆ ಗೌರವ ಪೂರ್ವಕ ಸ್ವಾಗತ ಮತ್ತು ರಕ್ಷಣೆ ಕುರಿತು.

ದಿವಾನ್ ಪೂರ್ಣಯ್ಯನವರು ಸ್ವಾಮೀಜಿಗೆ ಬರೆದ ಬಿನ್ನವತ್ತಳೆ – ಕ್ರಿ.ಶ. 1810. ಇನಾಂ ಗ್ರಾಮಗಳಲ್ಲಿ ನಿಯಮ ಉಲ್ಲಂಘಿಸಿದವರನ್ನು ಸೀಮೆಯೊಳಗೆ ಸೇರಿಸಬಾರದೆಂದು ತಿಳಿಸಿದೆ.

ಕ್ರಿ.ಶ. 1810ರಲ್ಲಿ ನಗರ ತಾಲ್ಲೂಕಿನ ಅಮಿಲ್ ಮತ್ತು ಕಿಲೇದಾರರಿಗೆ ನೀಡಿದ ಆದೇಶ – ಮಠದ ಲೆಕ್ಕಪತ್ರದಲ್ಲಿ ಮೋಸಮಾಡಿದ ಕುರಿತು.

ದಿವಾನ್ ಪೂರ್ಣಯ್ಯನವರು ಸುಬೇದಾರ್ ಮಲ್ಲಪ್ಪಯ್ಯನವರಿಗೆ ಬರೆದ ಪತ್ರ – ಸೀಮೆಯ ರೈತರಿಂದ ಹಣ ಸಂಗ್ರಹಿಸುವ ಮತ್ತು ರೈತರ ಸಾಲದ ಮೇಲಿನ ಬಡ್ಡಿಯ ಕುರಿತು (100 ವರಹಕ್ಕೆ 1 ವರಹ)

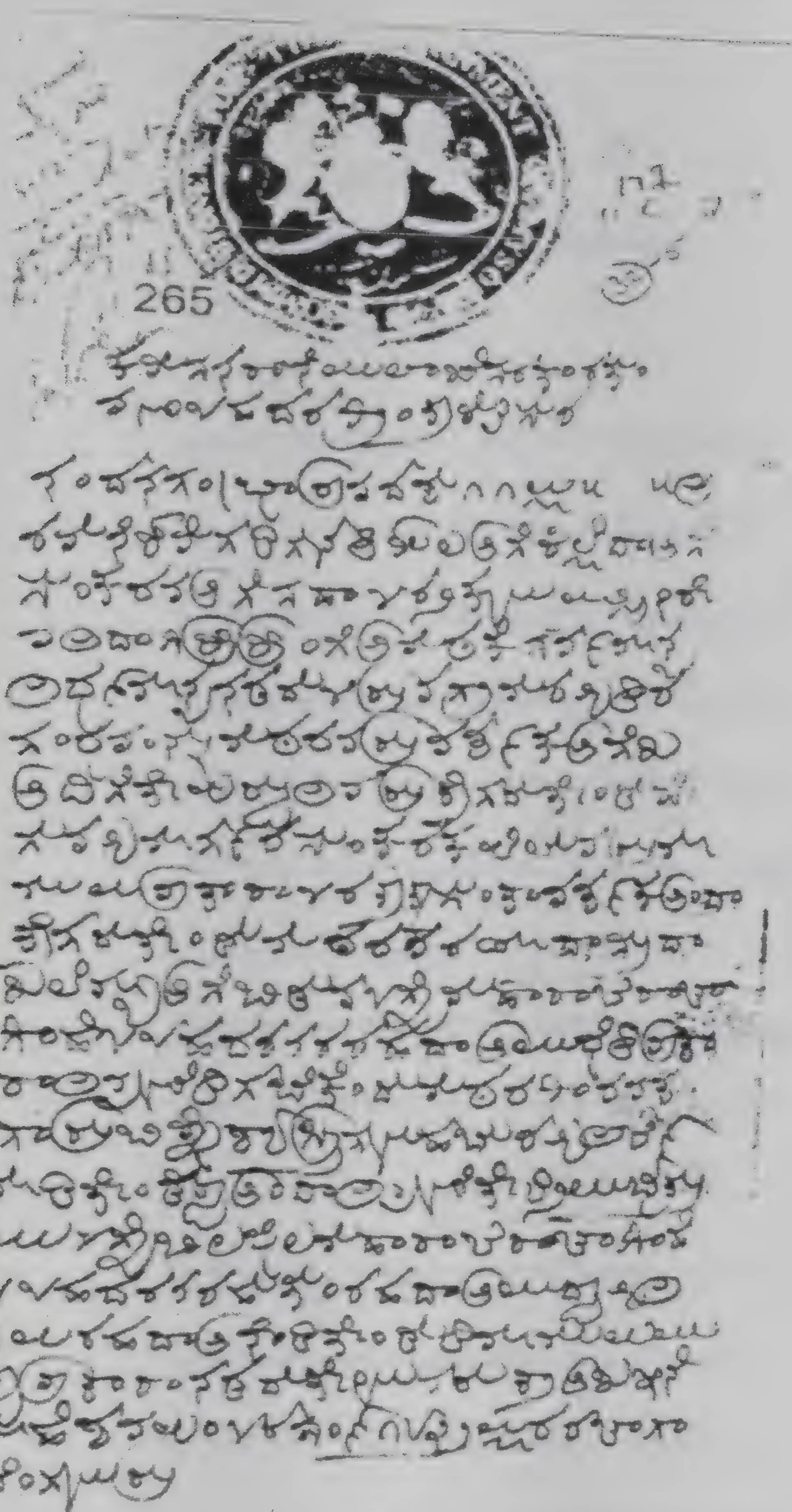
1799 ರಲ್ಲಿ ಪೂರ್ಣಯ್ಯನವರ ಆಡಳಿತ ದಕ್ಷತೆ ಮತ್ತು ಚಾಣಾಕ್ಷತನವನ್ನು ಪರಿಗಣಿಸಿ ಬ್ರಿಟಿಷರು. ಮೈಸೂರು ರಾಜ್ಯದ ದಿವಾನರನ್ನಾಗಿ ಆಯ್ಕೆ ಮಾಡಿದುದರಿಂದ ಮೈಸೂರಿನ ದಿವಾನರಿಗೆ ವಿಶೇಷವಾದ ಅಧಿಕಾರವು ಲಭಿಸುವಂತಾಯಿತು.

ಮೈಸೂರಿನ ಅಭಿವೃದ್ಧಿಗೆ ದಿವಾನ್‌ಪೂರ್ಣಯ್ಯನವರು ಭದ್ರವಾದ ಅಡಿಪಾಯವನ್ನು ಹಾಕಿದರು.

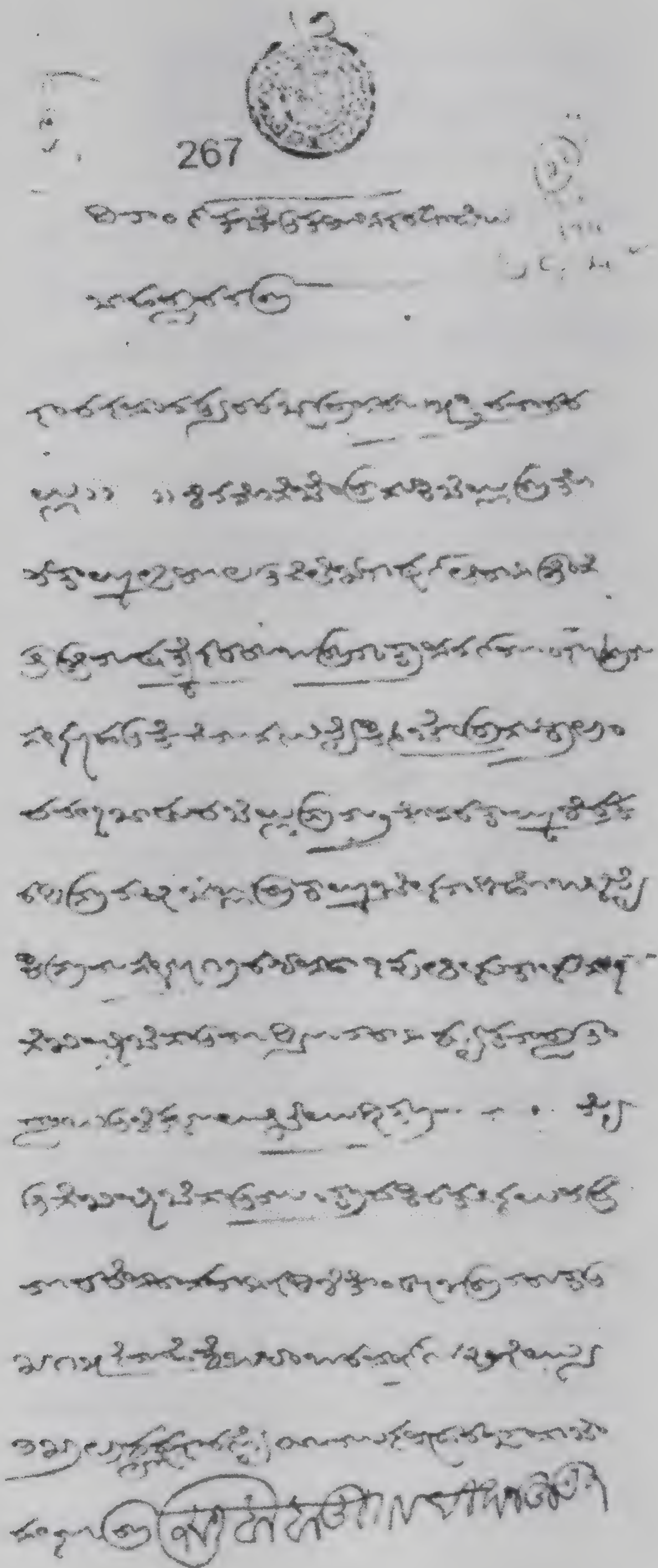
ತೃತೀಯ ಸಚ್ಚಿದಾನಂದ ಭಾರತೀಸ್ವಾಮಿಗಳು ಇವರ ಸಮಕಾಲೀನರಾಗಿದ್ದರು. ಪೂರ್ಣಯ್ಯನವರು ಸ್ವತಃ ದ್ವೈತಮತಾನುಯಾಯಿಯಾಗಿದ್ದರೂ ಶೃಂಗೇರಿ ಜಗದ್ಗುರುಗಳ ತಪೋಮಹಿಮೆ ಮತ್ತು ಪಾಂಡಿತ್ಯವನ್ನು ಕಣ್ಣಾರೆ ಕಂಡು ಮದುವೆ, ಉಪನಯನ ಇತ್ಯಾದಿ ಶುಭ ಕಾರ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ಶೃಂಗೇರಿ ಮಠಕ್ಕೆ ಅಗ್ರತಾಂಬೂಲವನ್ನು ಕೊಡುವಂತೆ ತನ್ನ ಅಧಿಕಾರಿಗಳಿಗೆ ಆಜ್ಞೆ ಹೊರಡಿಸಿದರು. "ಮಠದಲ್ಲಿ ಧರ್ಮ ಮತ್ತು ಅನ್ನಸಂತರ್ಪಣೆ ಸದಾ ನಡೆಯಬೇಕು ಮತ್ತು ತುಂಟತನ ಮಾಡುವವರನ್ನು ಅಂಕೆಯಲ್ಲಿಡಬೇಕು....." ಎಂದು ಪೂರ್ಣಯ್ಯನವರು ಮಠದ ಪಾರುಪತ್ಯದಾರನಿಗೆ ಬರೆದ ಪತ್ರವು ಅವರು ಶ್ರೀಮಠದ ವಿಚಾರದಲ್ಲಿ ಎಷ್ಟು ಆಸಕ್ತಿವಹಿಸುತ್ತಿದ್ದರೆಂಬುದನ್ನು ತಿಳಿಸುತ್ತದೆ.

ದಿವಾನ್ ಪೂರ್ಣಯ್ಯನವರ ಸುಮಾರು 36 ಪತ್ರಗಳು ಶೃಂಗೇರಿ ಜಗದ್ಗುರು ಪೀಠದ ಜೊತೆಗಿನ ಸಂಬಂಧವನ್ನು ವಿವರಿಸುತ್ತವೆ.

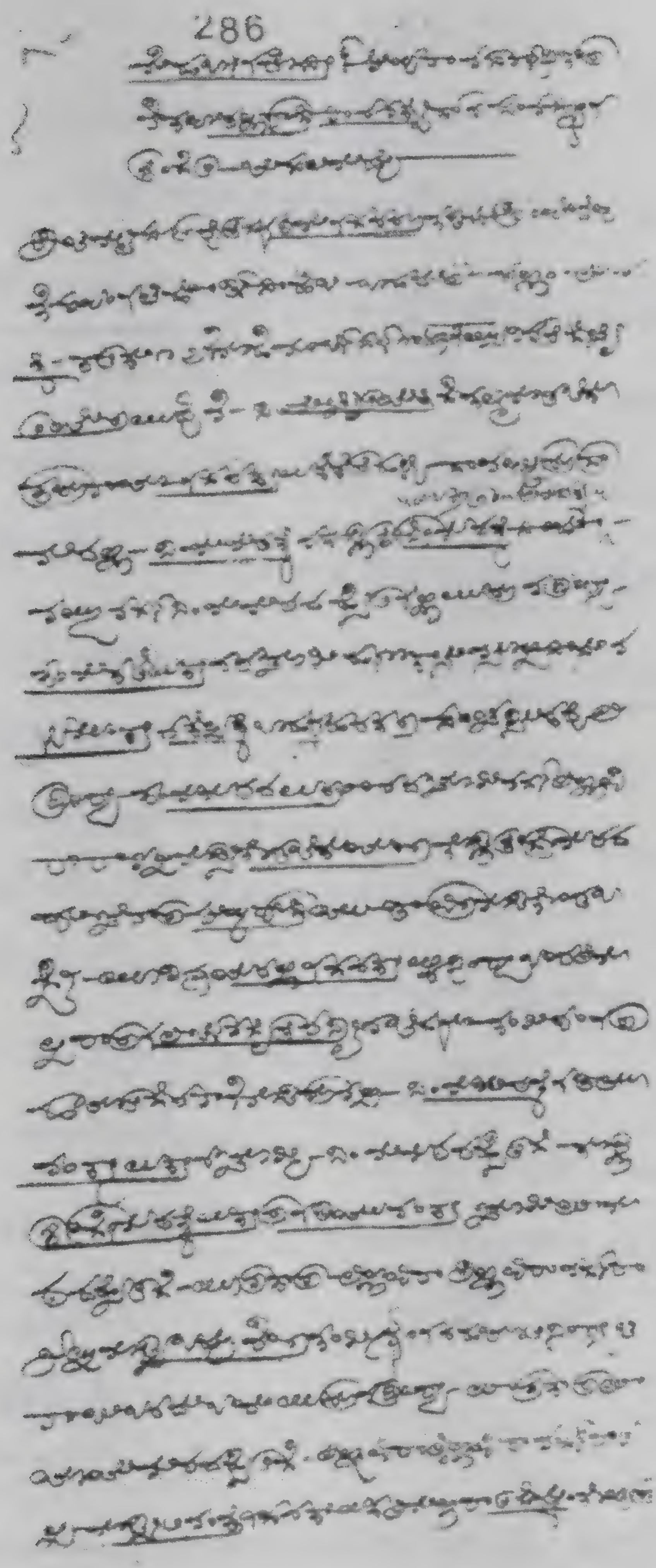

ಕ್ರಿ.ಶ. 1832ರಲ್ಲಿ ಬ್ರಿಟೀಷ್ ಕಮೀಷನರ್‌ರವರು ಅಮೀಲ್ದಾರರು ಮತ್ತು ಖಿಲೇದಾರರಿಗೆ ಬರೆದ ಪತ್ರ – ಮಠದ ಸರ್ವಮಾನ್ಯ, ಅರ್ಧಮಾನ್ಯ ಭೂಮಿಯಲ್ಲಿ ಬೆಳೆದ ಗಂಧಕ್ಕೆ ಸುಂಕ ವಿಧಿಸಬಾರದೆಂದು ತಿಳಿಸಿದೆ.

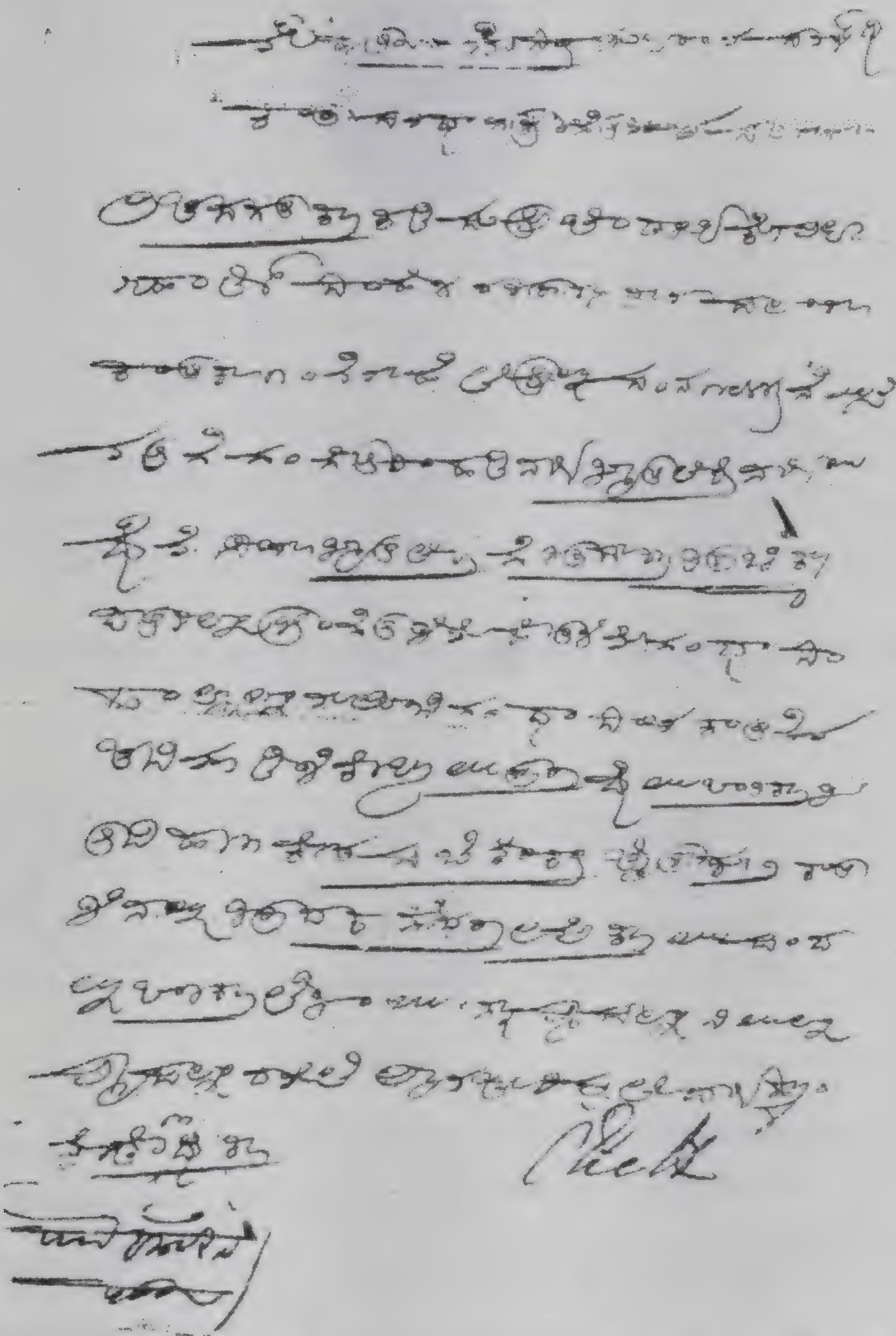

ಕ್ರಿ.ಶ. 1834ರಲ್ಲಿ ಸ್ಟ್ರೋಕ್ ಸುಪರಿಡೆಂಟ್‌ರವರು ಬರೆದ ಪತ್ರ – ಮಠದ ಏಜೆಂಟ್‌ರು ಕಾಣಿಕೆ ವಸೂಲು ಮಾಡುವಾಗ ಸೂಕ್ತ ಬಂದೋಬಸ್ತ್ ಮಾಡುತಂತೆ ತಿಳಿಸಿದೆ.

286

ಕ್ರಿ.ಶ. 1843ರಲ್ಲಿ ಕ್ಯಾಪ್‌ನ್ ಲೆರ್ಹಾಡಿರವರು ಸರ್ವಾಧಿಕಾರಿ ಪುಟ್ಟರಾವ್‌ಗೆ ಮತ್ತು ಪಾರುಪತ್ತೆಗಾರ ವೆಂಕಟಾಚಲಶಾಸ್ತ್ರಿಗೆ ಬರೆದ ಪತ್ರ – ಶೃಂಗೇರಿ ಮತ್ತು ಕೂಡ್ಲಿ ಮಠಕ್ಕೆ ಸೇರಿದ ಉತ್ತರಭೂಮಿಯನ್ನು ಪಟ್ಟಿ ಮಾಡುವಂತೆ ತಿಳಿಸಿದೆ.

287

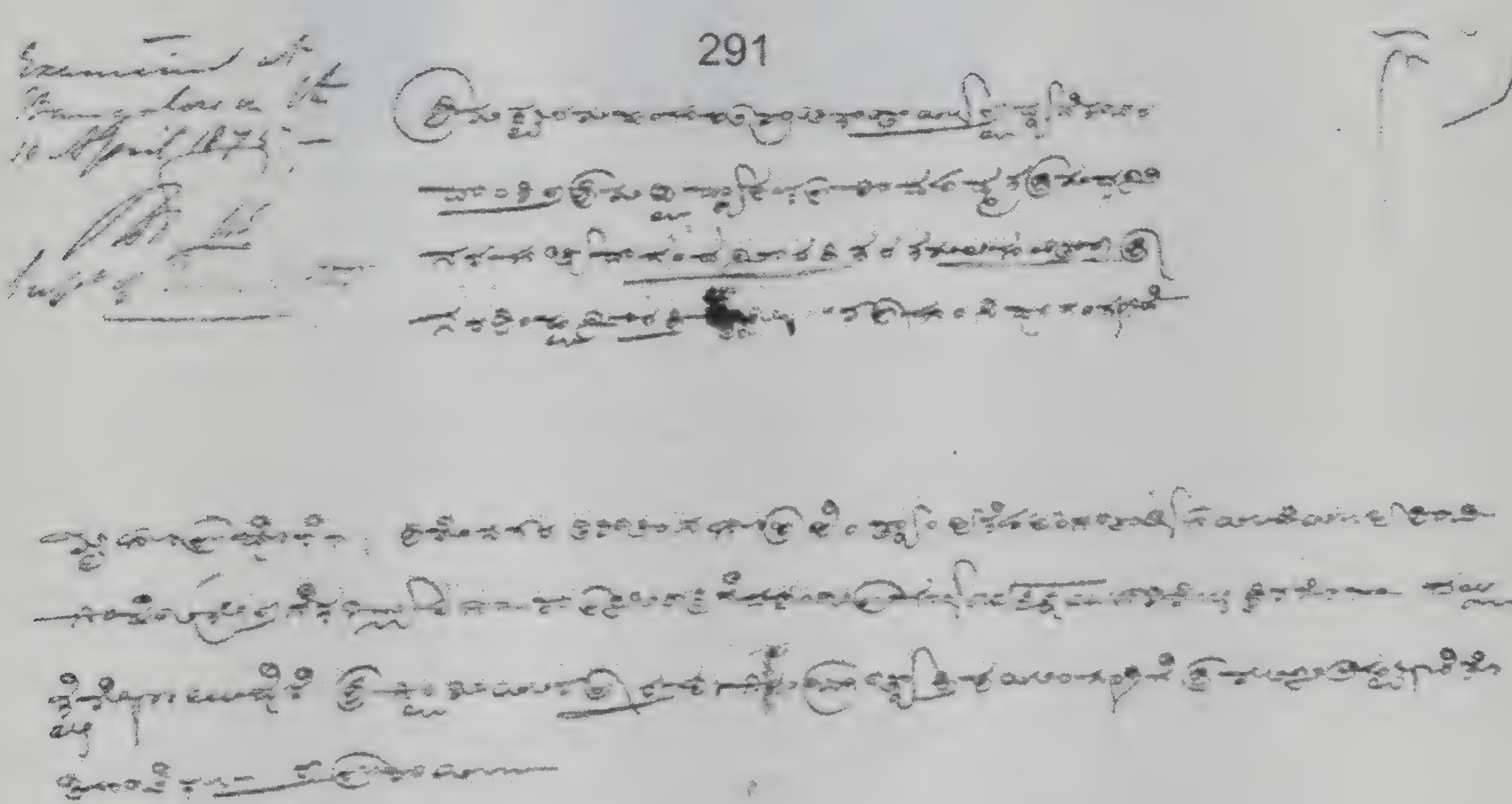
ಕ್ರಿ.ಶ. 1845ರಲ್ಲಿ ಕ್ಯಾಪ್ಟನ್ ಅಹಾರ್ಡಿ ಶೃಂಗೇರಿ ಮಠದ ಸರ್ವಾಧಿಕಾರಿಗೆ ಬರೆದ ಪತ್ರ – ಶೃಂಗೇರಿ ಸೀಮೆ ಮತ್ತು ಹೊರಗಡೆ ಹರಾಜಾದ ಗಂಧಕ್ಕೆ ಬೆಲೆ ನಿಗಧಿಯಾಗದ ಕಾರಣ ಬಂದ ಹಣವನ್ನು ಮಠಕ್ಕೆ ಪಾವತಿಸಲು ತಿಳಿಸಿದೆ.

289

ಪ್ರಸಿದ್ಧ ಪತ್ರಿಕೆ

(ಕ್ರಿ.ಶ. 1862)

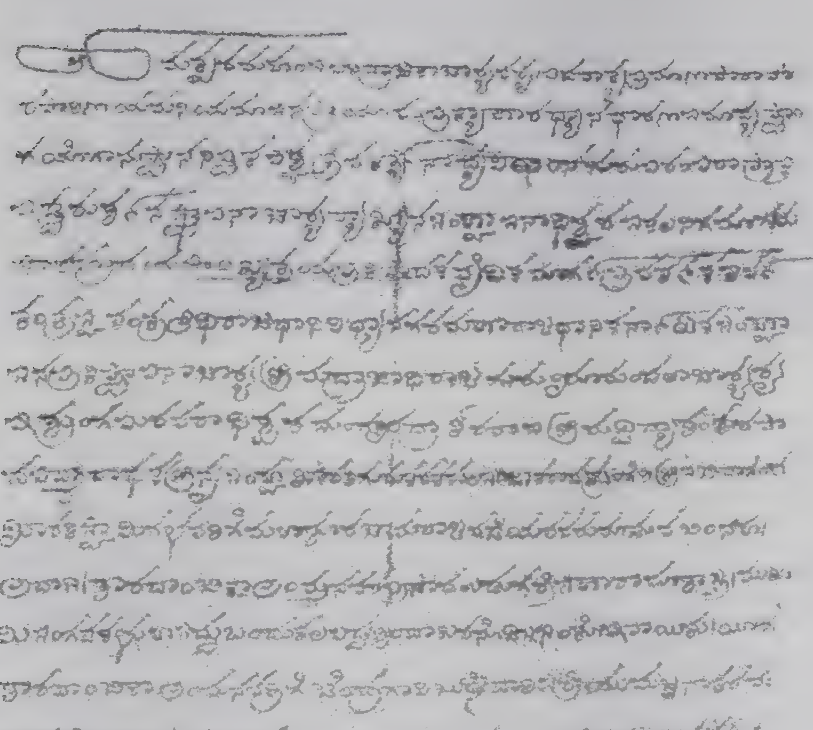
ಕ್ರಿ.ಶ.1862 ರಲ್ಲಿ ಕಮಿಷನ್‌ರವರು ಮೈಸೂರು ಸೀಮೆಯ ಅಧಿಕಾರಿಗಳಿಗೆ ವಿವಿಧ ಜವಾಬ್ದಾರಿಗಳನ್ನು ನಿಯೋಜಿಸಿ ಬರೆದ ಪತ್ರ

291

ಕ್ರಿ.ಶ. 1863 ಕ್ಯಾಪ್ಟನ್ ಚಾರ್ಲ್ಸ್ ಇಲಿಯಟ್‌ರವರು ೨ನೇ ನರಸಿಂಹಭಾರತೀ ಸ್ವಾಮೀಜಿಗಳಿಗೆ ಬರೆದ ಪತ್ರದಲ್ಲಿ ಸರಕಾರವು ಶೃಂಗೇರಿ ಮಠದ ವ್ಯಾಪ್ತಿಯ ಅಡಿಕೆಗೆ ಸುಂಕವಿಧಿಸದಂತೆ ತಿಳಿಸಲಾಗಿದೆ.

ಶ್ರೀ ನೃಸಿಂಹ ಭಾರತಿ ಸ್ವಾಮಿಗಳೊಂದಿಗೆ ಯುವ ಚಾಮರಾಜರು

ಶ್ರೀ ಚಾಮರಾಜ ಪ್ರಭುಗಳು ಶ್ರೀ ಸಚ್ಚಿದಾನಂದ ಭಾರತಿ ಗುರುಗಳಿಗೆ ಬರೆದ ಪತ್ರ

ಕ್ರಿ.ಶ. 1901 ರಲ್ಲಿ ಮೈಸೂರು ಮಹಾರಾಜ ನಾಲ್ವಡಿ ಕೃಷ್ಣರಾಜ ಒಡೆಯರಿಗೆ ರಾಜ್ಯ ನಿರ್ವಹಣಾ ತಂತ್ರಗಳನ್ನು ಬೋಧಿಸಲು ಮತ್ತು ತರಬೇತಿ ಕೊಡಲು ಎಸ್.ಎಂ. ಫ್ರೇಜರ್ ಸಾಹೇಬರು ನೇಮಕಗೊಂಡರು.

ಫ್ರೇಜರ್ ಸಾಹೇಬರು 1898 ರಲ್ಲಿ ನಾಲ್ವಡಿ ಕೃಷ್ಣರಾಜ ಪ್ರಭುಗಳು ಹಾಗೂ ಹತ್ತು ಜನ ಯುರೋಪಿಯನ್ ಸರದಾರರೊಡನೆ ಶೃಂಗೇರಿಗೆ ಬಂದು ಶ್ರೀ ಸಚ್ಚಿದಾನಂದ ಶಿವಾಭಿನವ ನರಸಿಂಹಭಾರತೀ ಸ್ವಾಮಿಗಳವರ ಆಶೀರ್ವಾದ ಪಡೆದು ಪ್ರಭಾವಿತರಾದರು.

ಫ್ರೇಜರ್ ಸಾಹೇಬರು 1902ರಲ್ಲಿ ಮಠಕ್ಕೆ ಬರೆದ ಪತ್ರದಲ್ಲಿ "ಪರಿಶುದ್ಧಾತ್ಮರೇ, ಸ್ವಾಮಿಗಳು ದಯೆಯಿಂದ ನನಗೆ ಕಳಿಸಿದ ಪ್ರಸಾದವನ್ನು ಗುರುಗಳ ಪರಮಾನುಗ್ರಹವೆಂದು ಭಾವಿಸುವೆ. ದಕ್ಷಿಣ ಭಾರತದಲ್ಲೆಲ್ಲಾ ತಮ್ಮ ಪಾಂಡಿತ್ಯದಿಂದ ಪ್ರಖ್ಯಾತಿಯನ್ನು ಪಡೆದಿರುವಂತೆ ದಯಾರಸ ಸೌಜನ್ಯಗಳಿಂದಲೂ ವಿಖ್ಯಾತಿ ಪಡೆದಿರುವ ಗುರುಗಳ ಸಂದರ್ಶನ ನನಗೆ ಎರಡು ಬಾರಿ ಲಭಿಸಿದ್ದು ನನ್ನ ಪುಣ್ಯೋದಯವೆಂದು ಎಣಿಸುತ್ತೇನೆ." ಎಂದು ಭಾವನಾತ್ಮಕವಾಗಿ ಬರೆದಿರುವುದು ಅವರ ಭಕ್ತಿಗೆ ಹಿಡಿದ ಕನ್ನಡಿಯಾಗಿದೆ.

ಅನುಬಂಧ 3

ಶೃಂಗೇರಿ ಜಗದ್ಗುರು ಪರಂಪರೆ ಮತ್ತು ಪೀಠಾಧಿಪತ್ಯ

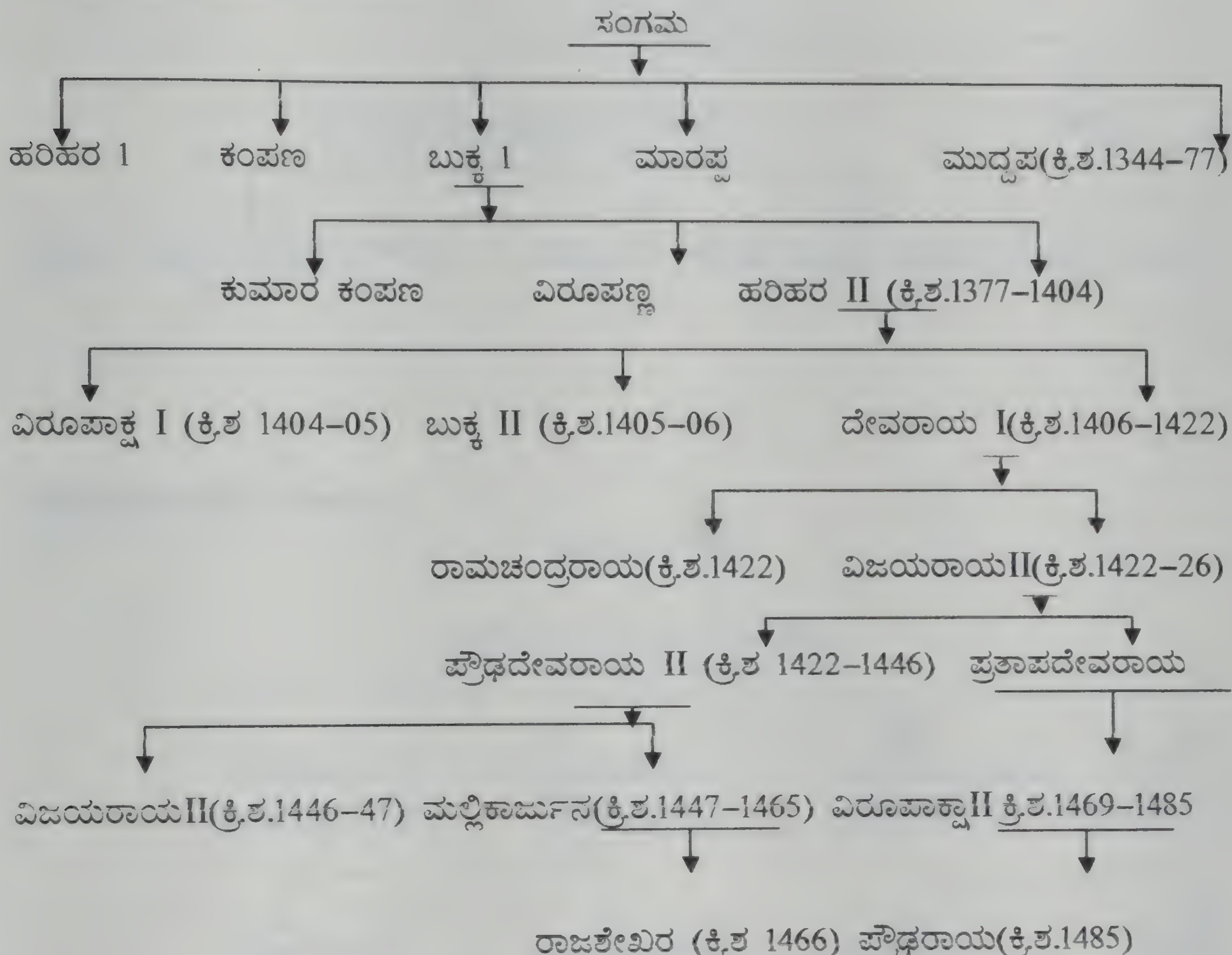
1	ಶ್ರೀ ಆದಿ ಶಂಕರಾಚಾರ್ಯ	ಕ್ರಿ.ಶ. 788–820
2	ಶ್ರೀ ಸುರೇಶ್ವರಾಚಾರ್ಯ	ಕ್ರಿ.ಶ. 820–834
3	ಶ್ರೀ ನಿತ್ಯಬೋಧ ಘನಾಚಾರ್ಯ	ಕ್ರಿ.ಶ. 834–848
4	ಶ್ರೀ ಜ್ಞಾನ ಘನಾಚಾರ್ಯ	ಕ್ರಿ.ಶ. 848–910
5	ಶ್ರೀ ಜ್ಞಾನೋತ್ತಮಾಚಾರ್ಯ	ಕ್ರಿ.ಶ. 910–954
6	ಶ್ರೀ ಜ್ಞಾನ ಗಿರಿ ಆಚಾರ್ಯ	ಕ್ರಿ.ಶ. 954–1038
7	ಶ್ರೀ ಸಿಂಹಗಿರಿ ಆಚಾರ್ಯ	ಕ್ರಿ.ಶ. 1038–1098
8	ಶ್ರೀ ಈಶ್ವರ ತೀರ್ಥ	ಕ್ರಿ.ಶ. 1098–1146
9	ಶ್ರೀ ನೃಸಿಂಹ ತೀರ್ಥ	ಕ್ರಿ.ಶ. 1146–1229
10	ಶ್ರೀ ವಿದ್ಯಾಶಂಕರ ತೀರ್ಥ	ಕ್ರಿ.ಶ. 1229–1333
11	ಶ್ರೀ ಭಾರತೀ ಕೃಷ್ಣ ತೀರ್ಥ	ಕ್ರಿ.ಶ. 1333–1380
12	ಶ್ರೀ ವಿದ್ಯಾರಣ್ಯ	ಕ್ರಿ.ಶ. 1380–1386
13	ಪ್ರಥಮ ಶ್ರೀ ಚಂದ್ರಶೇಖರ ಭಾರತೀ	ಕ್ರಿ.ಶ. 1386–1389
14	ಪ್ರಥಮ ಶ್ರೀ ನೃಸಿಂಹ ಭಾರತೀ	ಕ್ರಿ.ಶ. 1389–1408
15	ಪ್ರಥಮ ಶ್ರೀ ಪುರುಷೋತ್ತಮ ಭಾರತೀ	ಕ್ರಿ.ಶ. 1408–1448
16	ಶ್ರೀ ಶಂಕರಾನಂದ ಭಾರತೀ	ಕ್ರಿ.ಶ. 1448–1454
17	ದ್ವಿತೀಯ ಶ್ರೀ ಚಂದ್ರಶೇಖರ ಭಾರತೀ	ಕ್ರಿ.ಶ. 1454–1464
18	ದ್ವಿತೀಯ ಶ್ರೀ ನೃಸಿಂಹ ಭಾರತೀ	ಕ್ರಿ.ಶ. 1464–1479
19	ದ್ವಿತೀಯ ಶ್ರೀ ಪುರುಷೋತ್ತಮ ಭಾರತೀ	ಕ್ರಿ.ಶ. 1479–1517
20	ಶ್ರೀ ರಾಮಚಂದ್ರ ಭಾರತೀ	ಕ್ರಿ.ಶ. 1517–1560
21	ತೃತೀಯ ಶ್ರೀ ನೃಸಿಂಹ ಭಾರತೀ	ಕ್ರಿ.ಶ. 1560–1573

22	ಚತುರ್ಥ ಶ್ರೀ ನೃಸಿಂಹ ಭಾರತೀ	ಕ್ರಿ.ಶ. 1573–1576
23	ಐದನೇ ಶ್ರೀ ನೃಸಿಂಹ ಭಾರತೀ	ಕ್ರಿ.ಶ. 1576–1599
24	ಶ್ರೀ ಅಭಿನವ ನರಸಿಂಹ ಭಾರತೀ	ಕ್ರಿ.ಶ. 1599–1622
25	ಪ್ರಥಮ ಶ್ರೀ ಸಚ್ಚಿದಾನಂದ ಭಾರತೀ	ಕ್ರಿ.ಶ. 1622–1663
26	ಆರನೇ ಶ್ರೀ ನರಸಿಂಹ ಭಾರತೀ	ಕ್ರಿ.ಶ. 1663–1705
27	ದ್ವಿತೀಯ ಶ್ರೀ ಸಚ್ಚಿದಾನಂದ ಭಾರತೀ	ಕ್ರಿ.ಶ. 1705–1741
28	ಶ್ರೀ ಅಭಿನವ ಸಚ್ಚಿದಾನಂದ ಭಾರತೀ	ಕ್ರಿ.ಶ. 1741–1767
29	ಏಳನೇ ಶ್ರೀ ನರಸಿಂಹ ಭಾರತೀ	ಕ್ರಿ.ಶ. 1767–1770
30	ತೃತೀಯ ಶ್ರೀ ಸಚ್ಚಿದಾನಂದ ಭಾರತೀ	ಕ್ರಿ.ಶ. 1770–1814
31	ದ್ವಿತೀಯ ಶ್ರೀ ಅಭಿನವ ಸಚ್ಚಿದಾನಂದ ಭಾರತೀ	ಕ್ರಿ.ಶ. 1814–1817
32	ಎಂಟನೇ ಶ್ರೀ ನೃಸಿಂಹ ಭಾರತೀ	ಕ್ರಿ.ಶ. 1817–1879
33	ಶ್ರೀ ಸಚ್ಚಿದಾನಂದ ಶಿವಾನುಭವ ನೃಸಿಂಹ ಭಾರತೀ	ಕ್ರಿ.ಶ. 1879–1912
34	ತೃತೀಯ ಶ್ರೀ ಚಂದ್ರಶೇಖರ ಭಾರತೀ	ಕ್ರಿ.ಶ. 1912–1954
35	ಶ್ರೀ ಅಭಿನವ ವಿದ್ಯಾತೀರ್ಥ	ಕ್ರಿ.ಶ. 1954–1989
36	ಶ್ರೀ ಭಾರತೀ ತೀರ್ಥ	ಕ್ರಿ.ಶ. 1989–

ಅನುಬಂಧ 4

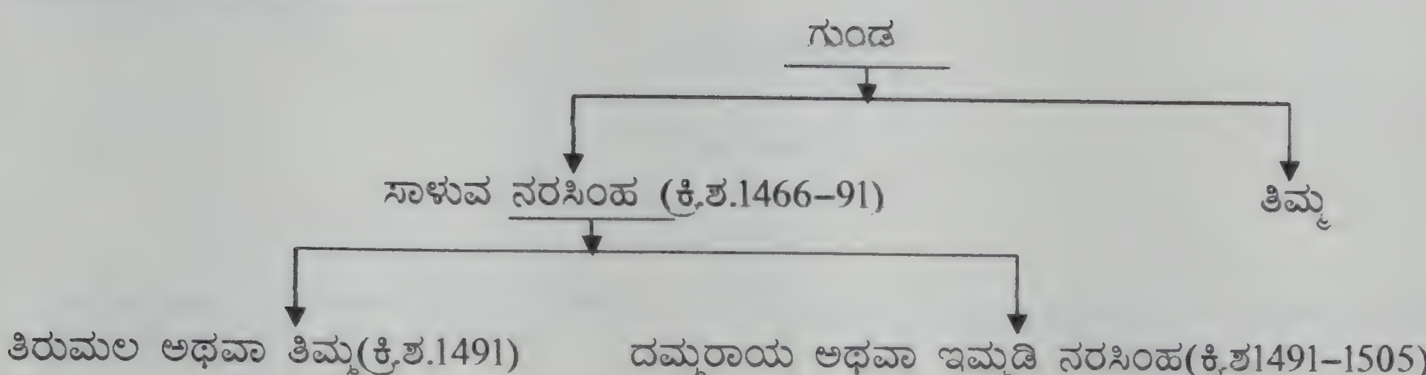
ವಿಜಯನಗರ ಅರಸರ ವಂಶಾವಳಿ ಮತ್ತು ಕಾಲ

ಸಂಗಮ ಮನೆತನದ ವಂಶಾವಳಿ

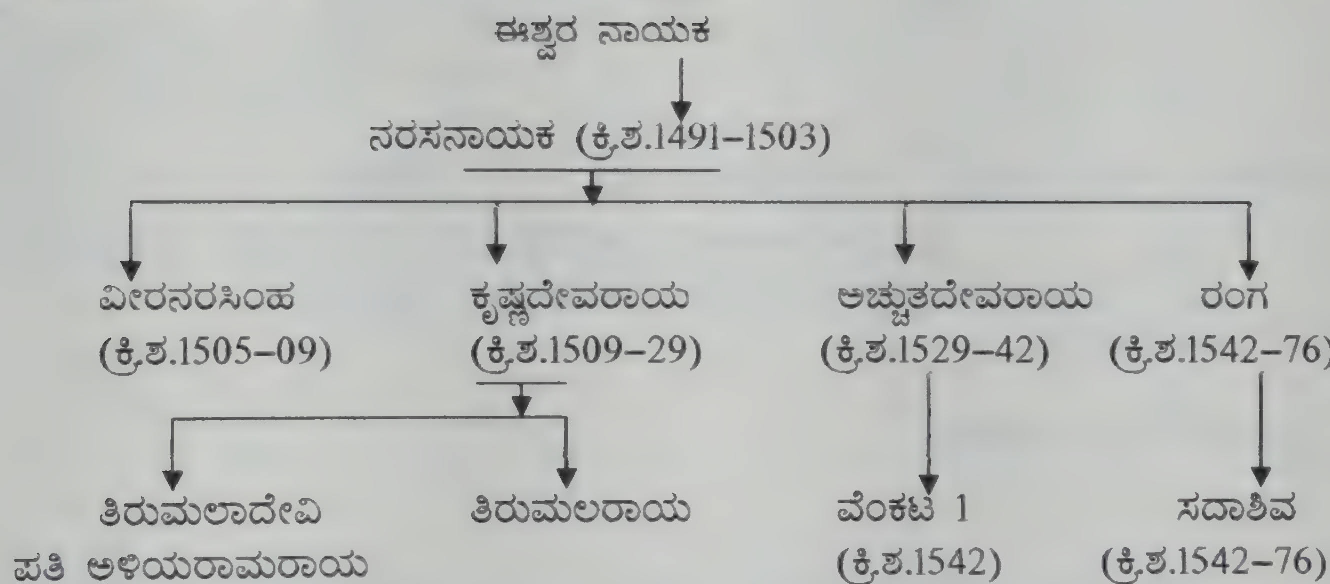

[illegible]

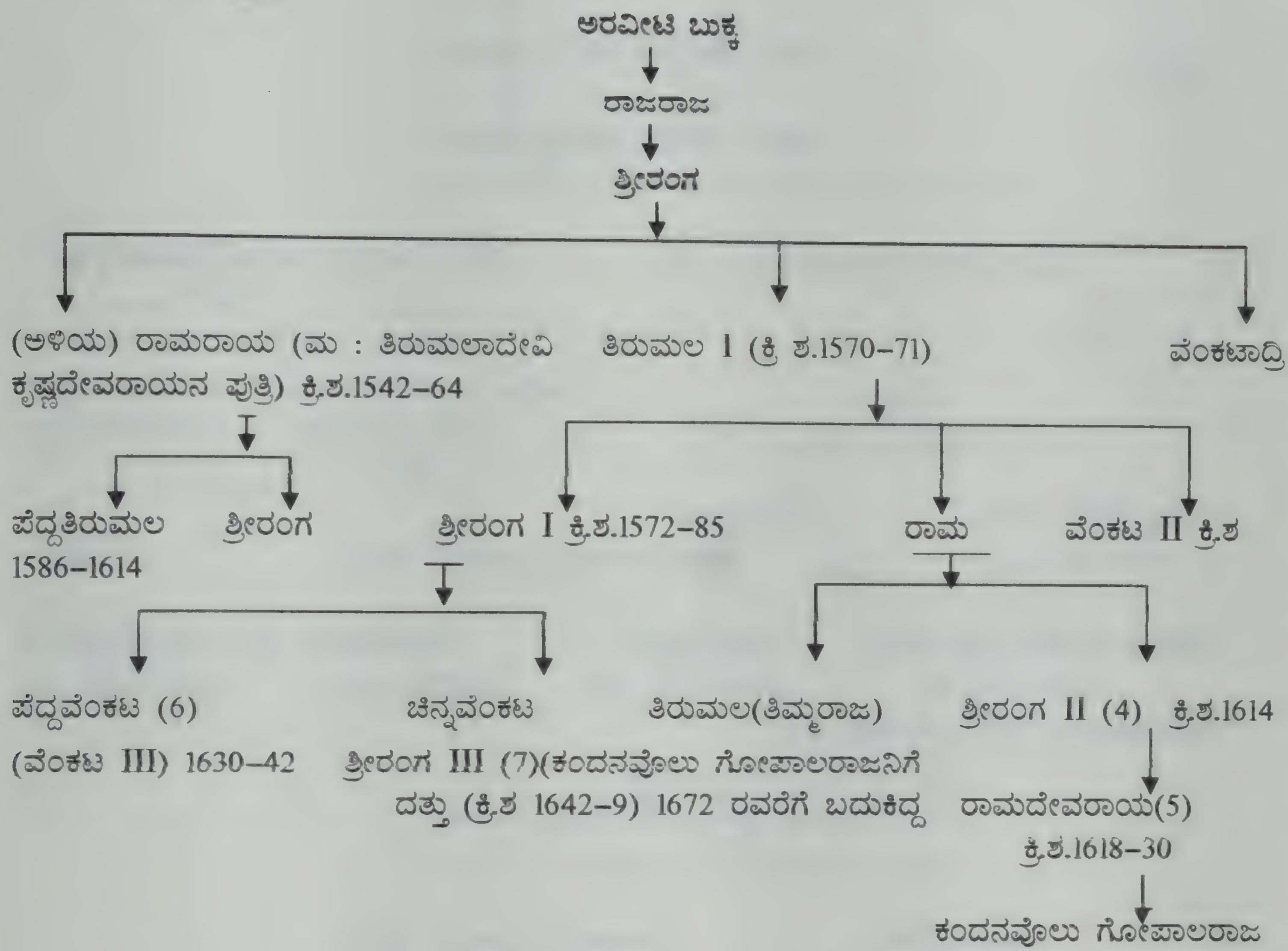
ಸಾಳುವ ಮನೆತನದ ವಂಶಾವಳಿ

ತುಳುವ ಮನೆತನದ ವಂಶಾವಳಿ

ಅರವೀಡು ವಂಶವೃಕ್ಷ

ಕೃಪೆ:1. ಕರ್ನಾಟಕದ ಪರಂಪರೆ ಸಂ.2,ಕನ್ನಡ ಮತ್ತು ಸಂಸ್ಕೃತಿ ಇಲಾಖೆ,ಬೆಂಗಳೂರು.ಪ್ರ.ಮು.1992, ಮರು ಮುದ್ರಣ.2006. ಪುಟ-44-45 ಮತ್ತು 57.
ದಿ ಹಿಸ್ಟರಿ ಆಫ್ ಕರ್ನಾಟಕ, ಸಂ.ಪಿ.ಬಿ.ದೇಸಾಯಿ,ಕನ್ನಡ ಸಂಶೋಧನಾ ಸಂಸ್ಥೆ,ಕರ್ನಾಟಕ ವಿ.ವಿ.ದಾರವಾಡ. ಪ್ರ.ಪ್ರಕಟಣೆ-1970,ಪರಿಷ್ಕೃತ.1981. ಪುಟ-1417-21.

ಕೆಳದಿ ಅರಸರ ವಂಶಾವಳಿ

ಬಸವಪ್ಪ

ಚೌಡಪ್ಪ ನಾಯಕ ಕ್ರಿ.ಶ.1499–1513 ಭದ್ರಪ್ಪ

ಸದಾಶಿವನಾಯಕ ಕ್ರಿ.ಶ.1513–1563

ದೊಡ್ಡ ಸಂಕಣ್ಣ ನಾಯಕ ಕ್ರಿ.ಶ.1563–1570. ಚಿಕ್ಕ ಸಂಕಣ್ಣನಾಯಕ ಕ್ರಿ.ಶ.1570–1580.

ರಾಮರಾಜನಾಯಕ ಕ್ರಿ.ಶ.1570–1586 ಹಿರಿಯ ವೆಂಕಟಪ್ಪ ನಾಯಕ ಕ್ರಿ.ಶ.1582–1629 ಸಿದ್ದಪ್ಪ

ಭದ್ರಪ್ಪ ಅಂಧಕ ವೆಂಕಟಯ್ಯಕ್ರಿ.ಶ.1645–1660 ಶಿವಪ್ಪನಾಯಕ ಕಿರಿಯ ವೆಂಕಟಪ್ಪನಾಯಕ ಕ್ರಿ.ಶ.1660–1661

ವೀರಭದ್ರನಾಯಕ ಕ್ರಿ.ಶ. 1629–1645 ಕುತ್ಸಿಕ ಶಿವಪ್ಪನಾಯಕ ಕ್ರಿ.ಶ. 1679–16 ಭದ್ರಪ್ಪನಾಯಕ ಕ್ರಿ.ಶ. 1661–1663 ಹಿರಿಯ ಸೋಮಶೇಖರ ನಾಯಕ ಕ್ರಿ.ಶ.1661–1677

ಪತ್ನಿ ರಾಣಿ ಚೆನ್ನಮ್ಮಾಜಿ ಕ್ರಿ.ಶ.1661–1697

ಹಿರಿಯ ಬಸಪ್ಪನಾಯಕ (ದತ್ತು) ಕ್ರಿ.ಶ.1697–1714.

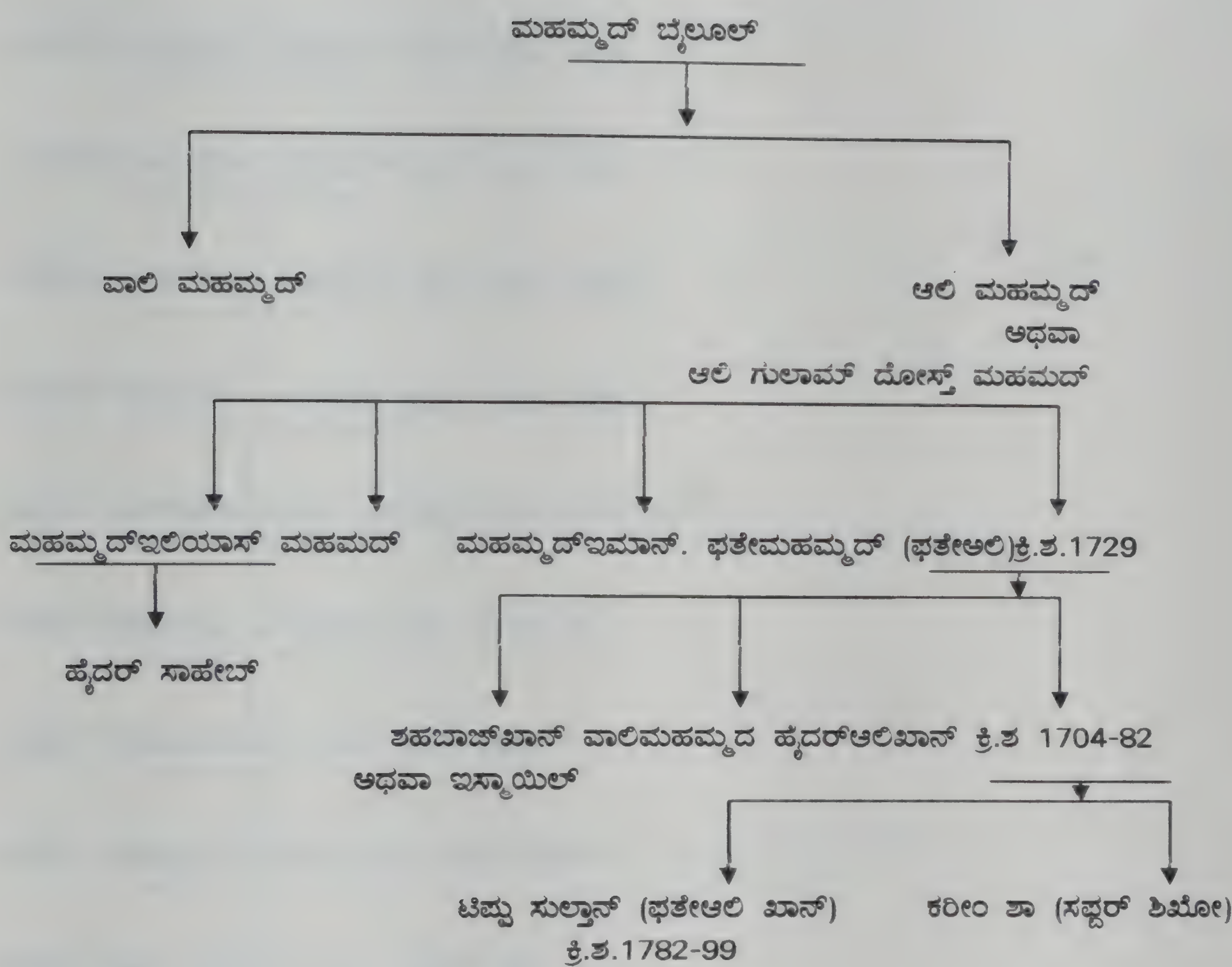
ಇಮ್ಮಡಿ ಸೋಮಶೇಖರನಾಯಕ ಕ್ರಿ.ಶ.1714–1739 ವೀರಭದ್ರನಾಯಕ.

ಕಿರಿಯ ಬಸಪ್ಪನಾಯಕ ರಾಣಿ ವೀರಮ್ಮಾಜಿ (ಪತ್ನಿ) ಕ್ರಿ.ಶ.1739–1754

ಚೆನ್ನಬಸಪ್ಪನಾಯಕ (ದತ್ತು) ಕ್ರಿ.ಶ.1754–1757. ಮುಮ್ಮಡಿ ಸೋಮಶೇಖರನಾಯಕ (ದತ್ತು) ಕ್ರಿ.ಶ.1757–1763

ಕೃಪೆ: ಎ.ಕೆ.ಶಾಸ್ತ್ರೀ.ದಿ.ರೆ.ಶ್ರುಂ.ಮ.ರಿ.ಕೆಳದಿ.

ಮೈಸೂರು ನವಾಬರ ವಂಶಾವಳಿ

ಕೃಪೆ: ರೂಲರ್ಸ್ ಆಫ್ ಇಂಡಿಯಾ, ಹೈದರ್ ಆಲಿ ಟಿಪ್ಪೂ ಸುಲ್ತಾನ್, ಅಂಡ್ ದಿ ಸ್ಟ್ರಗಲ್ ವಿಥ್ ದಿ ಮುಸುಲ್ಮಾನ್ ಪವರ್ಸ್ ಆಫ್ ದಿ ಸೌಥ್,ಸಂ.ಸರ್ ವಿಲಿಯಂ ವಿಲ್ಸನ್ ಹಂಟರ್,ಆಕ್ಸಫರ್ಡ್ ಯುನಿವರ್ಸಿಟಿ ಪ್ರೆಸ್, ಲಂಡನ್,1893.ಪುಟ–10.

ಮೈಸೂರು ಒಡೆಯರ್‌ರವರ ವಂಶಾವಳಿ :

ಯದುರಾಯ ಕ್ರಿ.ಶ.1400-1423.

↓

ಒಂದನೇ (ಬೆಟ್ಟದ) ಚಾಮರಾಜ ಒಡೆಯರ್ ಕ್ರಿ.ಶ.1423-1458

↓

ಒಂದನೇ ತಿಮ್ಮರಾಜ ಒಡೆಯರ್ ಕ್ರಿ.ಶ.1458-1478

↓

ಎರಡನೇ ಚಾಮರಾಜ ಒಡೆಯರ್ ಕ್ರಿ.ಶ.1478-1513

↓

ಮೂರನೇ ಚಾಮರಾಜ ಒಡೆಯರ್ ಕ್ರಿ.ಶ.1513-1552

↓

ಎರಡನೇ ತಿಮ್ಮರಾಜ ಒಡೆಯರ್ ಕ್ರಿ.ಶ. 1552-1571

↓

ನಾಲ್ಕನೇ ಬೋಳಾಚಾಮರಾಜ ಒಡೆಯರ್ ಕ್ರಿ.ಶ.1571-76

↓

ಐದನೇ ಚಾಮರಾಜ ಒಡೆಯರ್ ಕ್ರಿ.ಶ. 1576-78

↓

ಒಂದನೇ ರಾಜೊಡೆಯರ್ ಕ್ರಿ.ಶ. 1578-1617

↓

ಆರನೇ ಚಾಮರಾಜ ಒಡೆಯರ್ ಕ್ರಿ.ಶ.1617-1637

↓

ಎರಡನೇ ರಾಜ ಒಡೆಯರ್ ಕ್ರಿ.ಶ. 1637-38

↓

ರಣಧೀರ ಕಂಠೀರವ ನರಸರಾಜ ಒಡೆಯರ್ ಕ್ರಿ.ಶ.1638-1659

↓

ದೊಡ್ಡರಾಜ ಒಡೆಯರ್ ಕ್ರಿ.ಶ.1659-1672

↓

ಚಿಕ್ಕದೇವರಾಜ ಒಡೆಯರ್ ಕ್ರಿ.ಶ. 1672-1704

↓

ಕಂಠೀರವ ನರಸರಾಜ ಒಡೆಯರ್ ಕ್ರಿ.ಶ.1704-1713

↓

ಒಂದನೇ ದೊಡ್ಡ ಕೃಷ್ಣರಾಜ ಒಡೆಯರ್ ಕ್ರಿ.ಶ.1713-1731

↓

ಏಳನೇ ಚಾಮರಾಜ ಒಡೆಯರ್ ಕ್ರಿ.ಶ. 1731-34

↓

ಎರಡನೇ ಕೃಷ್ಣರಾಜ ಒಡೆಯರ್ ಕ್ರಿ.ಶ.1734-1766

↓

ನಂಜರಾಜ ಒಡೆಯರ್ ಕ್ರಿ.ಶ.1766-1770

↓

ಎಂಟನೇ ಚಾಮರಾಜ ಒಡೆಯರ್ ಕ್ರಿ.ಶ. 1770-1776

↓

ಖಾಸಾಚಾಮರಾಜ ಒಡೆಯರ್ ಕ್ರಿ.ಶ. 1776-1796

↓

ಮೂರನೇ ಕೃಷ್ಣರಾಜ ಒಡೆಯರ್ ಕ್ರಿ.ಶ.1799-1868.

↓

ಹತ್ತನೇ ಚಾಮರಾಜ ಒಡೆಯರ್ ಕ್ರಿ.ಶ.1868-1894

↓

ನಾಲ್ವಡಿ ಕೃಷ್ಣರಾಜ ಒಡೆಯರ್ ಕ್ರಿ.ಶ.1895-1940

↓

ಜಯಚಾಮರಾಜ ಒಡೆಯರ್ ಕ್ರಿ.ಶ.19401947

ಕೃಪೆ: ಪಾಲಕ್ಷ,ಕರ್ನಾಟಕದ ಇತಿಹಾಸ,ಶಶಿಪ್ರಕಾಶನ,ತಿಪಟೂರು,1981.ಪುಟ.255.

ಅನುಬಂಧ:5

ಲಘು ಶಬ್ದಕೋಶ:

ಅಂಡೆ	ಟೊಳ್ಳಾದ ಬಿದಿರಿನ ಪಾತ್ರೆ
ಅಟಕಾವು	ಅಡ್ಡಿ ಮಾಡುವಿಕೆ
ಅಠವಣೆ (ಅಟ್ಟಾವಣೆ)	ಕೊಡುವ ಮತ್ತು ಕಳೆಯುವ ಲೆಕ್ಕ.
ಅಡ್ಡಿಸಡ್ಡಿ	ಅಡಚಣೆ
ಅಮಲುದಾರ	ಭೂ ಕಂದಾಯ ಅಧಿಕಾರಿ
ಅಮೃತಪಡಿ	ದೇವರಿಗೆ ಅರ್ಪಿಸುವ ಅಕ್ಕಿ, ತರಕಾರಿ ಮುಂತಾದ ತಿನಿಸುಗಳು
ಅರಿರಾಯ ವಿಭೂತ	ವೈರಿ ಅರಸರನ್ನು ನಾಶ ಮಾಡುವವ
ಅಲಾಹಿದ	ಬೇರೆಯಾದ, ಪ್ರತ್ಯೇಕವಾದ
ಅಶೇಷ ಮಹಾಜನಗಳು	ಸಮಸ್ತ ಮತಧರ್ಮಗಳಿಗೆ ಸೇರಿದ ಹಿರಿಯರು
ಅಷ್ಟಭೋಗ	ನಿಧಿ, ನಿಕ್ಷೇಪ, ಜಲ, ತರು, ಪಾಷಾಣ, ಅಕ್ಷಿಣ್, ಅಗಾಮಿ, ಸಿದ್ಧ ಸಾಧ್ಯಂಗಳು
ಅಷ್ಟಾಂಗ ಯೋಗ	ಯಮ, ನಿಯಮ, ಆಸನ, ಪ್ರಾಣಾಯಾಮ, ಧ್ಯಾನ, ಧಾರಣ, ಸಮಾಧಿ.
ಅಳವೆ	ರೈತರಿಗೆ ಸಾಗುವಳಿ ಬಗ್ಗೆ ಬರೆದುಕೊಡುವ ಒಪ್ಪಂದ
ಅಭಯ	ಅಂಜಬೇಡೆಂದು ಹೇಳುವ, ನಂಬುಗೆಯ, ಭಯ ವಿಲ್ಲದಿರುವಿಕೆ
ಅಭಿಷೇಕ	ದೇವತಾ ಪ್ರತಿಷ್ಠೆಗಾಗಿ ಮಾಡುವ ವಿಗ್ರಹದ ಅಭಿಷೇಕ.
ಅಧ್ಯಾಯನ	ಅಧ್ಯಯನ
ಅಡ್ಡ	7 ದುಡ್ಡು, 2 ಹಣ ಮತ್ತು 4 ಪೈಸೆ
ಅಗ್ರಹಾರ	ಬ್ರಾಹ್ಮಣರಿಗೆ ವಾಸಿಸಲು ನೀಡುವ ಭೂಮಿ ಅಥವಾ ಗ್ರಾಮ
ಅಗ್ರಸಾಲೆ	ದೇವಸ್ಥಾನದ ಪಾಕಶಾಲೆ, ಭೋಜನಶಾಲೆ ಅಥವಾ ದೇವರಿಗೆ ಅರ್ಪಣೆಯಾಗುವ ನೈವೇದ್ಯ ತಯಾರಾಗುವ ಪಾಕಶಾಲೆ.
ಅಗ್ರ ತಾಂಬೂಲ	ಸಭೆಯಲ್ಲಿ ಗೌರವ ಸೂಚಕವಾಗಿ ಕೊಡುವ ಮೊದಲ ವೀಳೆಯ, ಪ್ರಥಮ ತಾಂಬೂಲ.
ಅಗಸಾಲೆ	ಲೋಹ ಕೆಲಸದವ ಅಥವಾ ಅಕ್ಕಸಾಲಿಗ.
ಅಯವಜು	ಸಂಪತ್ತು.
ಅಲಂಕಾರ	ತಳಿರು, ತೋರಣ ಆಭರಣಗಳಿಂದ ಸಿಂಗರಿಸು.
ಅಲವೆ	ರೈತರೊಂದಿಗೆ ಲಿಖಿತ ರೂಪದಲ್ಲಿ ಮಾಡಿಕೊಂಡ ಗುತ್ತಿಗೆ.
ಅನಾದಿ	ಆದಿಯಿಲ್ಲದ, ಶಾಶ್ವತವಲ್ಲದ, ನಿತ್ಯವಾದ.
ಅನವರತ	ವಿಶ್ರಾಂತಿಯಿಲ್ಲದ, ನಿರಂತರವಾಗಿ
ಅಂಗಡಿ	ಪದಾರ್ಥಗಳನ್ನು ಮಾರುವ ಮನೆ ಅಥವಾ ಸ್ಥಳ
ಅನುಗ್ರಹ	ಕೃಪೆ, ಅಂಗೀಕಾರ
ಅನುಮತಿ	ಒಪ್ಪಿಗೆ , ಸಮ್ಮತಿ ಇಷ್ಟ, ಸಮ್ಮತಿ ಪಡೆದ
ಅನುಷ್ಠಾನ	ಧಾರ್ಮಿಕ ಕಾರ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ತೊಡಗಿಕೊಳ್ಳುವುದು
ಅಪರಾಧ	ತಪ್ಪು ಮಾಡು, ದೋಷ, ಮಾಡಿದ ತಪ್ಪಿಗೆ ದಂಡ ಶಿಕ್ಷೆ
ಅಪ್ಪಣೆ	ಆಜ್ಞೆ, ಅನುಮತಿ
ಆರಾಧಕ	ಅರ್ಚಕ, ಪೂಜೆ ಮಾಡುವವನು
ಆರಾಧನೆ	ಪೂಜಾ ಕೈಂಕರ್ಯಗಳನ್ನು ಮಾಡುವುದು.
ಅರ್ಚನೆ	ಪೂಜೆ, ಉಪಾಸನೆ.
ಅರ್ಧಮಾನ್ಯ	ಗ್ರಾಮದ ಭೂಮಿಗೆ ಅರ್ಧ ತೆರಿಗೆ
ಅರಿಕೆ	ಬಿನ್ನಹ
ಅರೂಪ	ರೂಪವಿಲ್ಲದ್ದು

ಅಸಲು	ನಿಜವಾದ ಮೂಲ
ಅಟಕಾಯಿಸು	ಅಡ್ಡಹಾಕು, ಅಡ್ಡಿ ಮಾಡು
ಅಟಾವನೆ	ಕಂದಾಯ, ಸುಂಕ
ಅತಿಕ್ರಮ	ಅಕ್ರಮ, ಮೀರಿ ನಡೆಯುವುದು
ಅವಸರ	ಆತುರ
ಅದಾಡಿ	ಒಂದು ವರಹದ 18 ಭಾಗ
ಅವಿಚ್ಛಿನ್ನ	ತಪ್ಪಿ ಹೋಗದ, ಒಂದೇ ಸಮನೇ, ಮಧ್ಯ ತಪ್ಪದೇ ಇರುವ
ಅಕ್ಷತೆ	ಪೂಜೆ, ಶುಭ ಕಾರ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ಬಳಸುವ ಅರಿಶಿನ ಅಥವಾ ಕುಂಕುಮ ಮಿಶ್ರಣ ಮಾಡಿದ ಅಕ್ಕಿ
ಅಕ್ಷಯ	ಕ್ಷಯವಿಲ್ಲದ, ನಾಶವಿಲ್ಲದ, ಪ್ರಭವ ಮುಂತಾದ 60 ಸಂವತ್ಸರಗಳಲ್ಲಿ ಕೊನೆಯದು.
ಆಶೀರ್ವಾದ	ಆಶೀರ್ವಾದ
ಆಶ್ರಮ	ಯತಿಗಳು, ಸಂನ್ಯಾಸಿಗಳು ವಾಸಮಾಡುವ ಆಶ್ರಯ ಸ್ಥಳ
ಆಚಂದ್ರಾರ್ಕ	ಸೂರ್ಯ ಚಂದ್ರರಿರುವರೆಗೆ
ಆಚಾರ-ವಿಚಾರ	ನಡತೆ ಮತ್ತು ವಿವೇಚನೆ
ಆಚಾರ್ಯ	ಮಂತ್ರಪ್ರವರ್ತಕ, ಆಧ್ಯಾತ್ಮಗುರು, ಮಾರ್ಗದರ್ಶಕ
ಆದಾಯ	ವರಮಾನ
ಆದಿ	ಪ್ರಾರಂಭ, ಮೊದಲು
ಆಂದೂಳಿಕ	ಅಂದೋಲಿಕ, ತೂಗು ಮಂಟಪ
ಆಸನ	ದೇಹದ ಚಲನಾಂಗಗಳನ್ನು ಒಂದು ಭಂಗಿಯಲ್ಲಿ ಇಟ್ಟುಕೊಂಡು ಕೂಡುವುದು.
ಆಹಂಥಾ	ಆಗುವಂಥಾ
ಆಮ್ನಾಯ	ವೇದ
ಆಗಮ	ಧರ್ಮಶಾಸ್ತ್ರಗಳ ಮೇಲೆ ಮಾಡಿದ ಅಧ್ಯಯನ
ಆಗಾಮಿ	ಭವಿಷ್ಯತ್ ಕಾಲದ, ಮುಂದೆ ಬರುವ, ಮುಂದೆ ಉಂಟಾಗುವು
ಆಗು ಮಾಡು	ನೆರವೇರುವಂತೆ ಮಾಡು
ಆಜ್ಞೆ	ಅಪ್ಪಣೆ, ನಿರ್ದೇಶನ, ನಿರೂಪ, ಅನುಮತಿ, ನ್ಯಾಯಾಸ್ಥಾನದ ತೀರ್ಪು, ವಿಧಿಸಿದ ಶಿಕ್ಷೆ.
ಬಡಗಣ	ಉತ್ತರ ದಿಕ್ಕು
ಬದುಕು	ಜೀವನ, ಜೀವನ ಪದ್ಧತಿ
ಬದ್ಯ	ಸ್ವಾಮ್ಯದ ಬಗ್ಗೆ ಅಧಿಕಾರ
ಬಾಜಾ ಬಜಂತ್ರಿ	ಎಲ್ಲಾ ರೀತಿಯ, ಎಲ್ಲಾ ವಾದ್ಯಗಳು ಕೂಡಿದ, ಮಂಗಳ ವಾದ್ಯ
ಬಣಜಿಗ	ವ್ಯಾಪಾರಿ, ವ್ಯಾಪಾರೀ ಸಮುದಾಯ
ಬತ್ತಿ	ಹತ್ತಿಯಿಂದ ಮಾಡಿರುವ ದೀಪಗಳಿಗೆ ಉಪಯೋಗಿಸುವಂತದ್ದು.
ಭೈರುವಾಸ	ಉತ್ತರೀಯ, ಮೇಲ್ವಸ್ತ್ರ
ಭಂಡಾರ	ಖಜಾನೆ, ಉಗ್ರಾಣ
ಭಂಡಾರಿ	ಖಜಾನೆಯ ಅಧಿಕಾರಿ ಅಥವಾ ಉಗ್ರಾಣದ ಅಧಿಕಾರಿ
ಭಾಷ್ಯ	ಸೂತ್ರಗಳಿಗೆ ವಿವರಣೆ ನೀಡುವ ಗ್ರಂಥ
ಭೂ ಮಂಡಲ	ಭೂಗೋಳ
ಭೂಮಿ	ಧರೆ
ಬಿಡಾರ	ವಾಸದ ಮನೆ
ಬೀಳು	ಉಳುಮೆ ಮಾಡದೆ ಇರುವುದು
ಬಿನ್ನಹ	ಗೌರವ ಪೂರ್ಣವಾದ, ಅರ್ಜಿ

ಬಿನ್ನವತ್ತಳೆ	ಮಾನಪತ್ರ, ವಿಜ್ಞಾಪನ ಪತ್ರಿಕೆ
ಬಿರಾಡ	ತೆರಿಗೆ, ಅಳತೆ
ಬಿರಾವಾರಿ	ಜನರ ಗುಂಪು
ಬಿರಾಡು	ಗೌರವಸೂಚಕ ಪದ.
ಬಿಟ್ಟಿಬೇಗಾರು	ಕೂಲಿ ಕೊಡದೆ ಮಾಡಿಸುವ ಕೆಲಸ
ಬೊಕ್ಕಸ	ಕೋಶ-ಖಜಾನೆ
ಬೊಕ್ಕಸ್ತ	ಖಜಾಂಚಿ, ಖಜಾನೆಯ ಅಧಿಕಾರಿ
ಬುದ್ಧಿವಂತ	ತಿಳಿದವ, ವಿವೇಕಿ, ಜ್ಞಾನಿ
ಬೂಸಾ	ಧಾನ್ಯ ಮೊದಲಾದವುಗಳ ಹೊಟ್ಟು
ಬಹಿರಿ	ಬನ್ನಿರಿ
ಬಾಹಾಮ	ಬರುವುದು
ಬಿಟ್ಟಿ	ಒತ್ತಾಯದಿಂದ ಮಾಡಿಸುವ ಪುಕ್ಕಟೆ ಕೆಲಸ
ಬೆದ್ದಲು	ಮಳೆನೀರಿನಿಂದ ಬೆಳೆ ಬೆಳೆಯುವ ಭೂಮಿ
ಬೇಗಾರಿ	ಬಿಟ್ಟಿಯಾಗಿ ಮಾಡಿಸುವ ಕೆಲಸ
ಬೇಳೆ	ಹಾಗದ 1/2 ಭಾಗ
ಭೋಗ್ಯಾದಿಪತ್ರ	ಆಸ್ತಿಯ ಹಕ್ಕನ್ನು ಆಧಾರವಾಗಿ ವಹಿಸಿಕೊಡುವ ಕರಾರುಪತ್ರ
ಭರಣ	ಸಂಬಳ, ವಹಿಸುವುದು, ಧರಿಸುವುದು.
ಚೀಟಿ	ಲಿಖಿತ, ಆದೇಶಪತ್ರ
ಚಿತ್ತ	ಮನಸ್ಸು
ಚಿತ್ತೈಸು	ಆಗಮಿಸು, ಗಮನಹರಿಸು
ಚವರಿ(ಚೌರಿ)	ಚಾಮರ
ಚಟ್ಟು	ಒರಟುಭೂಮಿ
ಚರು	ನೈವೇದ್ಯ, ಹೋಮದ್ರವ್ಯ
ಚಾಮರ	ಚಮರೀಮೃಗದ ಕೂದಲುಗಳಿಂದ ಮಾಡಿದ ಬೀಸಣಿಕೆ
ದಾಸೋಹ	ಧಾರ್ಮಿಕ ಕಾರ್ಯ, ಅನ್ನಸಂತರ್ಪಣೆ
ದಸ್ತಾವೇಜು	ಯಾವುದೇ ರೀತಿಯ ದಾಖಲೆ ಪತ್ರ, ಕರಾರು ಪತ್ರ
ದವಸ	ಕಳಸ, ಧಾನ್ಯ
ದೇವಸ್ವ	ದೇವರಿಗೆ ಬರುವ ಸ್ವತ್ತು
ದಡೆ	10 ಸೇರಿನ ತೂಕ ಒಂದು ಮಣದ ಕಾಲು (1/4) ಭಾಗ
ದಂಡಿಗೆ	ಪಲ್ಲಕ್ಕಿ
ದಸಕತ್ತು	ಸಹಿ, ರುಜು
ದಸ್ತೂರ	ತೆರಿಗೆ, ಸುಂಕ
ದಿಂಡೆತನ	ನೀಚತನ, ದ್ರೋಹ
ದೀವಟಿಗೆ	ಪಂಜು, ದೊಂದಿ
ಧರ್ಮಸಾಧನ	ಧರ್ಮಶಾಸನ
ಧಾರಣ	ಧರಿಸುವಿಕೆ, ನಿಗ್ರಹ
ಧಾರೆನೆರೆ	ಧಾರಾಪೂರ್ವಕವಾಗಿ ದಾನ ಮಾಡು
ಧ್ಯಾನ	ಚಿಂತನೆ
ಹಚ್ಚಡ	ಹೊದಿಕೆ, ದುಪ್ಪಟ್ಟಿ ದಪ್ಪವಾದ ಹತ್ತಿ ಬಟ್ಟೆ
ಹಕ್ಕಲು	ಬೆಳೆಕೊಯ್ದು ಜಮೀನು, ಕುಯ್ದಾದ ಮೇಲೆ ಸಂಗ್ರಹಿಸಿದ ಧಾನ್ಯರಾಶಿ
ಹಲೀತ(ಹಳಿತ)	ಒಂದು ಅಳತೆ, ನಿಯಂತ್ರಣ, ಅನುಕೂಲಕರವಾದ ಸ್ಥಿತಿ

ಹಣ ವರಹದ 1/10 ಭಾಗ ಅಥವಾ ಹೊನ್ನಿನ 1/5 ಭಾಗ
ಹರವರಿ ಪ್ರಕಟಪಡಿಸು, ತೋರು, ಪ್ರಕಾರಗೊಳಿಸು
ಹರಕತ್ತು ವಿಘ್ನ, ತೊಂದರೆ
ಹಸಲು ತೆರಿಗೆ, ಆದಾಯ, ಅಧಿಕ ತೆರಿಗೆ
ಹಸ್ತಾಂತರ ಒಬ್ಬರಿಂದೊಬ್ಬರಿಗೆ ಬದಲಾವಣೆ, ವ್ಯಕ್ತಿಯೊಬ್ಬರಿಂದ ಬರಬೇಕಾದ ಬಾಬ್ತು
ಹಟ್ಟಿ ದನಕರುಗಳ ವಾಸಸ್ಥಳ
ಹವಾಲೆ ವಶ
ಹೋಮ ಯಜ್ಞ, ಯಾಗ
ಹರಿಕಾರ ಗೂಢಚಾರ, ಬೇಹಿನವನು
ಹಂಗಾಮು ಹದಕ್ಕೆ ಬರುವ ಕಾಲ, ಋತು,ಮಾಗಿ ಕಾಲ
ಹಾಚಲು ಪ್ರಯಾಣ, ಅಂಚೆ ಮುಂತಾದವುಗಳ ವೆಚ್ಚ
ಹುಜುರ್ರು ಹುಜೂರು, ಅಧಿಕಾರಿ, ಹಿರಿಯ ಅಧಿಕಾರಿಗಳನ್ನು ಸಂಬೋಧಿಸುವಾಗ ಬಳಸುವ ಮಾತು
ಹಾಗ ಹಣದ 1/4 ಭಾಗ
ಹವನ ಅಗ್ನಿಗೆ ಕೊಡುವ ಆಹುತಿ, ಹೋಮ, ಯಾಗ, ವಶ
ಹೆಗ್ಡೆ ಮುಖ್ಯಸ್ಥ, ಪ್ರಧಾನ
ಹಿರಣ್ಯ ಸಂಪತ್ತು, ಬಂಗಾರ
ಹೋಬಳಿ ತಾಲ್ಲೂಕಿನ ಒಂದು ಭಾಗ
ಹೊಲ ಉಳುಮೆಗೆ ಬಳಸುವ ಭೂಮಿ
ಹೊನ್ನು ಚಿನ್ನ, ಹಿರಣ್ಯ, ಅರ್ಧ ವರಹ
ಹುಟ್ಟುವಳಿ ಕೃಷಿ ಭೂಮಿಯ ಉತ್ಪನ್ನ
ಹುರುಮಂಜಿ ಕೆಮ್ಮಣ್ಣು
ಹಾಡ್ಯ ಹಿತ್ತಿಲು ಅಥವಾ ಒಂದು ಬಗೆಯ ಕುರುಚಲು ಕಾಡು
ಹಜೂರ ಹಜೂರ್, ಅಧಿಕಾರಿ, ಹಿರಿಯ ಅಧಿಕಾರಿಗಳನ್ನು ಸಂಬೋಧಿಸುವಾಗ ಬಳಸುವ ಮಾತು
ಹವನ 1 ಅಗ್ನಿಗೆ ಕೊಡುವ ಆಹುತಿ. 2 ಹೋಮ, ಯಾಗ, ವಶ
ಜಾಗಟೆ ಧಾರ್ಮಿಕ ಸೇವೆಯ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ದೇವಾಲಯಗಳಲ್ಲಿ ಬಳಸುವ ವೃತ್ತಾಕಾರದ ಲೋಹದ ತಟ್ಟೆ.
ಜಗತಿ ಮನೆಯ ಮುಂದಿನ ಅಂಕಣ
ಜಗದ್ಗುರು ಇಡೀ ಮಾನವ ಕುಲದ ಒಳಿತನ್ನು ಬಯಸುವವರು, ಇಡೀ ಜಗತ್ತಿನ ಗುರು
ಜಲ ನೀರು, ಗಂಗಾಜಲ
ಜಂಗಮ ವೀರಶೈವ ಸಂತ, ಸಂನ್ಯಾಸಿ
ಜನ್ಮ ನಕ್ಷತ್ರ ಶಾಂತಿ ಹುಟ್ಟಿದ ನಕ್ಷತ್ರದ ದಿನ ಅನಿಷ್ಟ ಪರಿಹಾರಕ್ಕಾಗಿ ಮಾಡುವ ಜಪ ಹೋಮ ಇತ್ಯಾದಿ
ಜಪ ದೇವರನ್ನು ಜಪಿಸುವುದು, ಪ್ರಾರ್ಥನೆ
ಜಾವಳಿ ಯಾವುದೇ ಬಗೆಯ ಬಟ್ಟೆ, ವಸ್ತ್ರ
ಜಿನಿಸು ಎಲ್ಲಾ ರೀತಿಯ ಸಾಮಾನುಗಳು
ಜೀತ ಕೂಲಿ, ಸಂಬಳ, ದುಡಿತ, ಚಾಕರಿ
ಜೋತಿಷ್ಯ ಗ್ರಹ, ನಕ್ಷತ್ರಾದಿ, ಆಕಾಶ ಕಾಯಗಳ ಬಗೆಗಿನ ಶಾಸ್ತ್ರ
ಜಾಹಿರನಾಮೆ ಪ್ರಕಟಣೆ
ಜುಲ್ಮಾನೆ ದಂಡ
ಕಂಗು ಅಡಿಕೆ ಮರ

ಕೈವಾಲೆ	ಕೈಚೀಟು
ಕಡ	ಎರವು, ಸಾಲ, ಋಣ, ಉದ್ದರಿ
ಕಡತ	ಬಳಪದಿಂದ ಬರೆಯುವುದಕ್ಕೆ ತಯಾರಿಸಿದ ಕಪ್ಪು ಲೇಪನವುಳ್ಳ ಬಟ್ಟೆಯ ಪಟ್ಟಿ,
ಲೆಕ್ಕದ ಪುಸ್ತಕ	
ಕಳಶ	ದೇವಾಲಯ ಹಾಗೂ ಮಂದಿರ ಗೋಪುರಕ್ಕೆ ಕಾಕುವ ಕಂಚು ಅಥವಾ ಹಿತ್ತಾಳೆಯ
ಅಲಂಕಾರದ ಶಿಖರ	
ಕಲ್ಲುಸಕ್ಕರೆ	ಸಕ್ಕರೆ ಅಚ್ಚು
ಕಮಲ	ತಾವರೆ
ಕಂದಾಚಾರ	ಒಂದು ವಿಧವಾದ ಸೈನ್ಯ ಶಸ್ತ್ರಧಾರಿಯಾದ ಸೈನಿಕ(ಸೇವಕ), ಸೇವೆ
ಕಂಕ	ಒಂದು ಜಾತಿಯ ಹದ್ದು, ರಣಹದ್ದು
ಕಂಟ(ಕಂಟು)	ಕಂತುಗಳ ರೂಪದಲ್ಲಿ ನಿಗದಿತ ಅವಧಿಗೆ ನೀಡುವ ಸಂಬಳ
ಕಪಿಲೆ	ಕಂದು ಬಣ್ಣದ ಹಸು, ನಸುಗೆಂಪು ಬಣ್ಣ, ಕೆಲವು ಬೆರತ ಹಳೆ ಬಣ್ಣ
ಕರ	ಹೆಚ್ಚಾಗಿ, ವಿಶೇಷವಾಗಿ ಮತ್ತು ತೆರಿಗೆ
ಕರ್ಮ	ಕೆಲಸ, ಕಸುಬು, ಉದ್ಯೋಗ
ಕರ್ಪೂರ, ಕಪ್ಪುರ	ಆರತಿಗಾಗಿ ಹೊತ್ತಿಸುವ ಸುಗಂಧದ್ರವ್ಯ
ಕರ್ತರು, ಕರ್ತೃ	ಸೃಷ್ಟಿಕರ್ತ, ನಡೆಸುವವನು, ರಚಿಸುವವನು.
ಕಾರ್ಯ	ಮಾಡತಕ್ಕ, ಆಚರಿಸಲು ಯೋಗ್ಯವಾದ, ಕರ್ತವ್ಯ, ಸಮಾರಂಭ, ಆಚರಣೆ.
ಕಟ್ಲೆ	ದೇವಸ್ಥಾನದಲ್ಲಿ ನೈವೇದ್ಯದ ಏರ್ಪಾಟು, ಮಠಕ್ಕೆ ಕೊಡುವ ಕಾಣಿಕೆ.
ಕಟ್ಟು	ಅಪ್ಪಣೆ
ಕೈಫಿಯತ್ತು	ವಿವರಗಳನ್ನೊಳಗೊಂಡ ದಾಖಲೆ
ಕಿಲ್ಲೆದಾರ	ಫೌಜುದಾರ
ಕುಳ	ತೆರಿಗೆ
ಕೊಳಗ	ಒಂದು ಅಳತೆ ನಾಲ್ಕು ಬಳ್ಳಗಳ ಪರಿಮಾಣ
ಕೋಲಾಹಲ	ಕಲಕಲ, ಗಲಭೆ, ಗಜಿಬಿಜಿ,ಗಲಾಟೆ
	ಕೋಲು ಉದ್ದವಾದ, ನೀಳವಾದ ಒಂದು ಗಜ ಅಳತೆಗೆ ಬಳಸುವ ಸಾಧನ
ಕೋಲುಕಾರ	ಕೋಲನ್ನು ಕೈಯಲ್ಲಿ ಹಿಡಿದವನು, ಕೋಲ್ಕಾರ
ಕೋಮಟಿಗ	ಸುಂಕ ತೆರಿಗೆ ವಸೂಲು ಮಾಡುವವನು
ಕೊಂಕಣಿಗ	ವ್ಯಾಪಾರವೇ ಮುಖ್ಯ ಕಸುಬಾಗಿವುಳ್ಳ ವೈಶ್ಯ ಶೆಟ್ಟಿ ಒಂದು ಜನಾಂಗ. ಕೊಂಕಣ
ಬ್ರಾಹ್ಮಣ,	ಭಾರತದ ಪಶ್ಚಿಮ ತೀರದ ಒಂಡು ಪ್ರದೇಶದಿಂದ ಬಂದ ಬ್ರಾಹ್ಮಣ
ಕ್ರಯ	ಬೆಲೆಕೊಟ್ಟು ಕೊಂಡುಕೊಳ್ಳುವಿಕೆ
ಕ್ರಿಯೆ	ಕೆಲಸ, ಕಾರ್ಯ, ಕರ್ಮ, ಆಚರಣೆ, ಕಾರ್ಯಾಚರಣೆ
ಕ್ಷುದ್ರ	ಅಲ್ಪವಾದ, ತೀರ ಚಿಕ್ಕದಾದ, ನಿಕೃಷ್ಟವಾದ, ಕೀಳುದರ್ಜೆಯ
ಕುಲ	ಗುಂಪು, ಕುಟುಂಬ, ಸಮೂಹ, ವಂಶ, ಜಾತಿ, ಮನೆತನ
ಕುಂಬಾರ	ಮಡಿಕೆ ಮಾಡುವ ವೃತ್ತಿಯವನು.
ಕುಪ್ಪಸ	ಕುಬುಸ, ರವಿಕೆ, ಕಂಚುಕ
ಕೂಸಸ್ಥಳ	ಪಶ್ಚಿಮ ಕರಾವಳಿ ಪ್ರದೇಶದ ಒಂದು ಬ್ರಾಹ್ಮಣ ಪಂಗಡ
ಕುಣಿಕ	ಕಲ್ಲು ಕುಟಿಕ, ಕಲ್ಲು ಕೆತ್ತನೆ ಮಾಡುವವನು, ಕಲ್ಲು ಕೆಲಸದ ಶಿಲ್ಪಿ, ಕಲ್ಲೊಡ್ಡ.
ಕಟ್ಟುಮಾಡಿಸು	ಬಂಧಿಸು, ಹಿಡಿದಿಡು, ಕ್ರಮಬದ್ಧವಾಗಿ ಮಂಡಿಸು
ಕರಣಿಕ	ಕುಲಕರ್ಣಿ, ಲೆಕ್ಕ ಬರೆಯುವವನು
ಕುಮ್ಮಕ್ಕು	ಕುಮಕು, ಸಹಾಯ
ಕ್ರಯಚೀಟು	ವಿಕ್ರಯ ಪತ್ರ, ಮಾರಾಟವನ್ನು ಸ್ಥಿರಗೊಳಿಸುವ ಕರಾರುಪತ್ರ

ಕೃತ್ತಿಕ ಮಹೋತ್ಸವ	ಕಾರ್ತಿಕ ಮಾಸದ ಹುಣ್ಣಿಮೆಯಂದು ಆಚರಿಸುವ ಹಬ್ಬ
ಕೊಡೆ ಅಮಾವಾಸ್ಯೆ	ಅಳಿಯನ ಅಮಾವಾಸ್ಯೆ, ಆಷಾಢ ಅಮಾವಾಸ್ಯೆ
ಕಬ್ಬ	ಕಡಿವಾಣ
ಕರಣಿಕ	ಲೆಕ್ಕ ಬರೆಯುವವನು
ಕಸಬ	ತಾಲ್ಲೂಕಿನ ಅಥವಾ ಅದರ ಭಾಗದ ಮುಖ್ಯಸ್ಥಳ
ಕಾಟಿ	ಒಂದು ನಾಣ್ಯ
ಕಾಡಾರಂಭ	ಮಳೆಯ ನೀರಿನಿಂದ ಮಾಡುವ ವ್ಯವಸಾಯ
ಕಾರ್ಯ	ನಿರೂಪ.
ಕಾರಕ	ಉಂಟು ಮಾಡುವ
ಕೊಳಗ	ಒಂದು ಅಳತೆ, ನಾಲ್ಕು ಬಳ್ಳಗಳ ಪರಿಮಾಣ
ಖಂಡುಗ	ಒಂದು ಬಗೆಯ ಅಳತೆ, 20 ಕೊಳಗ, ಇಲ್ಲಿ 50 ಸೇರುಗಳೆಂದರೆ 1 ಖಂಡುಗ,
1 ಸೇರೆಂದರೆ	ಈಗಿನ 100 ಗ್ರಾಂಗಳು.
ಖಜ್ಜಾಯ(ಕಜ್ಜಾಯ)	ಸಿಹಿತಿಂಡಿ
ಖತ್ತು	ಪತ್ರ.
ಖಬರು	ಅರಿವು, ಎಚ್ಚರಿಕೆ
ಲಾವಣಿ	ಗೇಣಿ
ಲೇವಾದೇವಿ	ಪಡೆದುಕೊಳ್ಳುವ ಮತ್ತು ಕೊಡುವ ವ್ಯವಹಾರ
ಲಿಂಗಮುದ್ರೆ	ಲಿಂಗದ ಆಕಾರ, ಗಡಿಕಲ್ಲು
ಮಹಾಜನಗಳು	ಊರಿನ (ಗ್ರಾಮದ) ಹಿರಿಯರು.
ಮಹತ್	ಶ್ರೇಷ್ಠ
ಮಾಹೆ	ತಿಂಗಳು, ಮಾಸ
ಮಜಲು	ಬೀಡು ಬಿಡುವಿಕೆ, ಹಂತ, ತಂಗುವಿಕೆ
ಮಜ್ಜನ	ಸ್ನಾನ
ಮಜೂರಿ	ಕೂಲಿ, ಸಂಬಳ
ಮಣ	ತೂಕದ ಒಂದು ಪ್ರಮಾಣ
ಮಂಗಳ	ಶುಭಕೋರು
ಮೂಲಾನಕ್ಷತ್ರ ಕಾಣಿಕೆ	ನವರಾತ್ರಿಯ ಮೂಲ ನಕ್ಷತ್ರದ ದಿನ ಅರ್ಪಿಸುವ ಕಾಣಿಕೆ
ಮಾರ್ಕರು	ಮಾರಕರು, ಹಳೇ ಕರ್ನಾಟಿಗರು
ಮಠ	ಹಿಂದೂಗಳ ಧಾರ್ಮಿಕ ಕೇಂದ್ರ
ಮ್ಲುವಾಸಿ	ಲಾಭಕರವಾದ ಭರವಸೆ
ಮೆರವಣಿಗೆ	ಸಾರ್ವತ್ರಿಕ ಉತ್ಸವ
ಮೊದಲು	ಆದಿ, ಪ್ರಾರಂಭ, ಪೂರ್ವ
ಮುದ್ರೆ	ಚಿಹ್ನೆ, ಲಾಂಛನ
ಮಹೂರ್ತ	ಸಮಯ, ಕಾಲದ, ಕಾಲದ ಘಟಕ
ಮೂಲ ವೀಸ	ಪ್ರತಿ ಯುನಿಟ್‌ಗೆ ಒಂದು ಮೀಸದಂತೆ ಕೆಲವು ವಸ್ತುಗಳ ಮೇಲೆ ಹಾಕುವ ತೆರಿಗೆ.
ಮಂಡಲ	ವೃತ್ತಾ 48 ದಿನಗಳ ಕಾಲ
ಮನೋಗತ	ಮನಸ್ಸಿನ ಅಭಿಪ್ರಾಯ, ಇಚ್ಛೆ
ಮನೋರತ	ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ಆಸಕ್ತವಾದ
ಮಕರ ತೋರಣ	ಮೆರವಣಿಗೆಯಲ್ಲಿ ವಿಶೇಷ ಗೌರವದ ಸಂಕೇತವಾಗಿ ಹಿಡಿಯುವ ತೋರಣ
ಮಣೆಯಗಾರ	ಭೂಕಂದಾಯದ ಅಧಿಕಾರಿ
ಮುಪ್ಪಾಗ	ಹಣದ 3/4 ಭಾಗ.

ಮಾಣೆಹ್ಯ(ಮಣೆಯ) ತೆರಿಗೆ, ಕರ, ಜಮೀನಿನಿಂದ ಬರುವ ಹುಟ್ಟುವಳಿ
ಮಾಗಣೆ ತಾಲೂಕಿನ ಒಂದು ಭಾಗ, ಹೋಬಳಿ
ಮೋಕ್ತ ಮುಖತ:
ನಿಬಂಧನೆ ನಿರ್ಬಂಧ, ಕಾರ್ಯ ಮಾಡಬೇಕೆಂಬ ಒತ್ತಡ.
ನಿಗಮ ವೇದ
ನಿಗ್ರಹ ನಿಯಂತ್ರಿಸು, ಶಿಕ್ಷಿಸು
ನಿಕ್ಷೇಪ ನಿಧಿ, ಗುಪ್ತನಿಧಿ
ನಿಲ ಶಿಲ್ಕು, ಉಳಿದಿದ್ದು.
ನಿಮಿತ್ಯ ಈ ಕಾರಣದಿಂದ, ಭವಿಷ್ಯವಾಣಿ
ನಿರುಪಾಧಿಕ ಯಾವ ತೊಂದರೆಯಿಲ್ಲದ
ನಿರೂಪ ಆಜ್ಞೆ, ನಂಬಿಕೆ
ನಿಷ್ಠೆ ತತ್ವದ ಬಗ್ಗೆ ಶ್ರದ್ಧೆಯ ನಿಲುವು
ನಿವೇಶನ ವಾಸಸ್ಥಳ, ಮನೆ ಮೊದಲಾದವುಗಳನ್ನು ಕಟ್ಟುವ ಜಾಗ
ನಿರಾಸ್ವಾದ ಆಸ್ವಾದಿಸದ
ನಿಧಿ ಸಂಪತ್ತು, ಐಶ್ವರ್ಯ
ನಿಯಮ ಆತ್ಮಸಂಸ್ಕಾರ
ಒಕ್ಕಲು ರೈತ, ಉಳಿಗ, ಕುಟುಂಬ
ಪಾದ ಕಾಣಿಕೆ ಗುರುಚರಣ ಕಾಣಿಕೆ, ಗುರುಗಳ ಸನ್ನಿಧಿಗೆ ಸಮರ್ಪಿಸುವ ಕಾಣಿಕೆ
ಪಾದ ಹೆಜ್ಜೆ 1/4 ನೇ ಭಾಗ
ಪದ್ಮ ಕಮಲ
ಪಡುವಣ ಪಶ್ಚಿಮ
ಪಗಡಿ ತಪ್ಪು ಕಾಣಿಕೆ
ಪಾಳೇಗಾರ (ಪಾಳ್ಯಗಾರ) ಸಾಮಂತ, ನಾಯಕ
ಪಾಲಿಸು ರಕ್ಷಿಸು
ಪಂಚಾಮೃತ ಹಸುವಿನ ಹಾಲು, ಮೊಸರು, ತುಪ್ಪ, ಜೇನುತುಪ್ಪ, ಸಕ್ಕರೆ- ಅಭಿಷೇಕಕ್ಕೆ ಉಪಯೋಗಿಸುವ ಮಿಶ್ರಣ.
ಪಂಚಪರ್ವ ಬ್ರಾಹ್ಮಣರು ಆಚರಿಸುವ ಐದು ಹಬ್ಬಗಳು, ಆಚರಿಸುವ ದಿನಗಳು, ಐದು ಪರ್ವಕಾಲ
ಪ್ರಭಾರೆ ಬೇರೆಯವರಿಗೆ ವಹಿಸಿಕೊಡುವುದು
ಪರಮಹಂಸ ಶ್ರೇಷ್ಠವರ್ಗದ ಸಂನ್ಯಾಸಿ
ಪರಮಾನ್ನ ಪಾಯಸ
ಪರಾಂಬರಿಕೆ ಗಮನಿಸುವುದು
ಪದವಾಕ್ಯ ಪ್ರಮಾಣ ಪದ-ವ್ಯಾಕರಣ. ವಾಕ್ಯ ಪೂರ್ವ ಮೀಮಾಂಸೆ ಪ್ರಮಾಣ. ತರ್ಕಶಾಸ್ತ್ರ
ಪಾರಾವಾರ ಪಾರೀಣ ಶಬ್ದ ಸಮೂಹ, ವಾಕ್ಯವೃಂದ ಇವೇ ಮುಂತಾದ ಎಲ್ಲಾ ಪ್ರಮಾಣಗಳೆಂಬ ಸಮುದ್ರವನ್ನು ದಾಟಿ ನಿಂತಂಥ.
ಪಾರಂಪರ್ಯ ತಲೆಮಾರಿನಿಂದ ತಲೆಮಾರಿಗೆ ಬರುವುದು.
ಪರವಾನಿಕೆ(ಪರವಾನಿಗೆ) ಅನುಮತಿ, ರಹದಾರಿ
ಪಾರಾವಾರ ಸಮುದ್ರ
ಪರಿಚ್ಛೇದ ಗ್ರಂಥದಲ್ಲಿ ಬರುವ ವಿಭಾಗ, ಮಿತಿಗೊಳಿಸು, ಕತ್ತರಿಸು, ಛೇದ
ಪರಿಚಾರಕ ಸೇವಕ
ಪಾರೀಣ ನಿಷ್ಣಾತ

ಪರಿತ್ಯಾಗ	ಬಿಡುವುದು
ಪರಿವ್ರಾಜಕ	ಸಂನ್ಯಾಸಿ
ಪರ್ಜನ್ಯ	ಮಳೆ ಬರಲೆಂದು ವರುಣ ದೇವರನ್ನು ಆರಾಧಿಸುವುದು
ಪಾರುಪತ್ಯ	ದೇವಾಲಯದ ಮೇಲ್ವಿಚಾರಣೆ
ಪರ್ಯಂತ	ಕೊನೆಯವರೆಗೆ, ಸೀಮೆ
ಪಾಸನ	ಕಲ್ಲಿನ ಶಾಸನ
ಪಾಸಿಗೆ	ಒಂದು ರೀತಿಯ ಚಲನೆ
ಪುಸ್ತುಕ	ಗ್ರಂಥ
ಪಟೇಲ	ಗ್ರಾಮಾಧಿಕಾರಿ, ಗ್ರಾಮದ ಮುಖ್ಯಸ್ಥ
ಪಟ್ಟಾಭಿಷೇಕ ಅಥವಾ	ಅಧಿಕಾರ ನೀಡುವಾಗ ಮಾಡುವ ಧಾರ್ಮಿಕ ಕ್ರಮ. ಉದಾ:- ಪೀಠಾಧಿಪತಿ ರಾಜರಿಗೆ ಸ್ಥಾನದಲ್ಲಿ ನಿಯೋಜಿಸಿ ಮಾಡುವ ಧಾರ್ಮಿಕ ಪ್ರಕ್ರಿಯೆ.
ಪಟ್ಟಿ	ವಸ್ತ್ರ ದಾಖಲೆ
ಪಟ್ಟುವಳಿ ದುರುಪಯೋಗ	ಸಾರ್ವಜನಿಕ ಅಧಿಕಾರಿಯೊಬ್ಬ ಸರ್ಕಾರಕ್ಕೆ ದ್ರೋಹ ಮಾಡಿ ಅಥವಾ ಪಡಿಸಿಕೊಂಡಿರುವನಲ್ಲಿದ್ದ ಹಣ.
ಪೌತ್ರ	ಮಗನ ಮಗ, ಮೊಮ್ಮಗ
ಪಿಂಗಳ	ಒಂದು ಸಂವತ್ಸರದ ಹೆಸರು 60 ವರ್ಷದ ಸಂವತ್ಸರದಲ್ಲಿ 51ನೆಯದು
ಪ್ರಹಾರ	ಹೊಡೆಯುವುದು
ಪ್ರಾಕ್ರಾರಾಭ್ಯ	ಹಿಂದಿನಿಂದಲೂ, ಮೊದಲ್ಗೊಂಡು, ಆರಂಭಿಸಿ
ಪ್ರಾಕೃತ	ಮೂಲ, ಆ ಸಮಯಕ್ಕೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದ
ಪ್ರಾಕು	ಹಿಂದಿನ
ಪ್ರಮಾಣ	ಆಧಾರ ಗ್ರಂಥ
ಪ್ರಾಣಾಯಾಮ	ಅಷ್ಟಾಂಗ ಯೋಗಗಳಲ್ಲಿ ನಾಲ್ಕನೆಯದು. ಉಸಿರಾಟವನ್ನು ನಿಗ್ರಹಿಸುವುದು
ಪ್ರಾಂತ್ಯ	ಒಂದು ಪ್ರದೇಶ
ಪ್ರಪೌತ್ರ	ಮೊಮ್ಮಗನ ಮಗ, ಮುಮ್ಮಗ
ಪ್ರಾರ್ಥನೆ	ಬೇಡಿಕೆ, ಸ್ತುತಿ, ನಿವೇದನೆ
ಪ್ರಸಾದ	ಅನುಗ್ರಹ, ಗುರುಗಳು ದೇವಾಲಯಗಳಲ್ಲಿ ನೀಡುವ ಹೂವು, ಹಣ್ಣು ಇತ್ಯಾದಿ
ಪ್ರಸಂಗ	ಸನ್ನಿವೇಶ, ಘಟನೆ, ಮಾತಿನ ವಿಷಯ
ಪ್ರಸ್ತಾವ	ಪೀಠಿಕೆ, ವಿಷಯವನ್ನು ಮುಂದಿಡು
ಪ್ರಾತ:ಕಾಲ	ಬೆಳಗಿನ ಸಮಯ
ಪ್ರತುಮೆ(ಪ್ರತಿಮೆ)	ವಿಗ್ರಹ, ಮೂರ್ತಿ
ಪ್ರತಿಪಾದಕ	ವಿಷಯವನ್ನು ಮುಂದಿಡುವವನು, ಸಮರ್ಥಿಸುವವನು
ಪ್ರತಿಷ್ಠೆ	ನೆಲೆಗೊಳಿಸು, ಅಹಂಕಾರ, ದೇವತಾಶಕ್ತಿಯನ್ನು ಆವಾಹಿಸುವುದು, ಶಾಸ್ತ್ರವಿಧಿಯಂತೆ ವಿಗ್ರಹವನ್ನು ಸ್ಥಿರಗೊಳಿಸುವುದು
ಪ್ರತ್ಯಾಹಾರ	ಇಂದ್ರಿಯಗಳ ನಿಗ್ರಹ, ಅಷ್ಟಾಂಗ ಯೋಗಗಳಲ್ಲಿ ಒಂದು
ಪ್ರವರ್ತಕ	ಪ್ರಾರಂಭ ಮಾಡುವವನು, ಮುಂದುವರೆಸುವವನು
ಪ್ರವೇಶ	ಪ್ರಾರಂಭಿಸು, ಒಳಹೋಗು, ಪಾಂಡಿತ್ಯ ಪ್ರವೇಶ
ಪ್ರಾಯಶ್ಚಿತ್ತ	ಮಾಡಿದ ತಪ್ಪಿಗೆ ಪರಿಹಾರ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುವುದು, ಮಾಡಿದ ಅಪರಾಧವು ತಪ್ಪೆಂದು ಮನವರಿಕೆ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುವುದು
ಪೂಗ(ಕಂಗು)	ಅಡಿಕೆ ಮರ
ಪುಣ್ಯ	ಯಾವುದಾದರೂ ಕ್ರಿಯೆಯಿಂದಾಗುವ ಒಳಿತಾದ ಫಲ.
ಪೂರ್ಣಾಹುತಿ	ಹೋಮದ ಕೊನೆಯಲ್ಲಿ ಅಗ್ನಿಗೆ ಸಮರ್ಪಿಸುವ ಹವಿಸ್ಸು ಅಥವಾ ಸಮಿತ್ತು

ಪುರೋಹಿತ	ವೇದೋಕ್ತ ವಿಧಿಗಳನ್ನು ಮಾಡಿಸುವವನು
ಪುತ್ರ	ಮಗ
ಪಟ್ಟೆ	ಭೂಮಿಯ ಬಗ್ಗೆ ಕೊಡುವ ಸನದು ಪತ್ರ
ಪಡವಲು	ಪಶ್ಚಿಮ ದಿಕ್ಕು
ಪಣ	ಒಂದು ಬಗೆಯ ನಾಣ್ಯ
ಪರಮಾನ್ನ	ಪಾಯಸ, ಪಕ್ವಾನ್ನ
ಪರಾಂಬರಿಸು	ಗಮನಿಸು, ಪರಿಶೀಲಿಸು
ಪರಿಕಲ್ಪಿತ	ತೀರ್ಮಾನಿಸಿದ, ನಿಶ್ಚಯಿಸಿದ
ಪಾರುಪತ್ಯಗಾರ	ಮಠದ ಆಡಳಿತ ನಿರ್ವಹಿಸುವ ಅಧಿಕಾರಿ
ಪಾಲಿಸ್ತ	ಪಾಲಿಸಿದ
ಪಾಳ್ಯ	ಬೀಡು, ಗುಂಪು, ಬಣ
ಪೂಗಾರಾಮ	ಅಡಿಕೆಯ ತೋಟ
ಪೇಷ್ಕಾರ	ಕಂದಾಯ ವಸೂಲು ಮಾಡುವ ಹಾಗೂ ಮಠದ ಇನ್ನುಳಿದ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯನ್ನು ನೋಡಿಕೊಳ್ಳುವ ಒಬ್ಬ ಅಧಿಕಾರಿ
ಪೊಮ್ಮು	ಮೇಲಕ್ಕೆ ಬರು, ಹಮ್ಮು
ಪ್ರಭಾಳೆ(ಪ್ರಭಾವಳಿ)	ವಿಗ್ರಹದ ಹಿಂಭಾಗದಲ್ಲಿಯ ಅಲಂಕಾರಿಕ ಕಮಾನಿನಾಕಾರದ ಉಪಕರಣ
ರಹತಿ	ಗದ್ಯಾಣ, ಹೈದರಾಲಿ ಮತ್ತು ಟಿಪ್ಪುಸುಲ್ತಾನರ ಕಾಲದ ನಾಣ್ಯ
ರಾಯಸ	ರಾಜ, ಗುರು ಮೊದಲಾದ ಹಿರಿಯರಿಂದ ತರುವ ಪತ್ರ ಇಲ್ಲವೇ ನಿರೂಪ
ರುಜು	ಸಹಿ
ರಹದಾರಿ	ಪರವಾನಗಿ, ಅಪ್ಪಣೆ, ಅನುಮತಿ
ರೈತ	ಕೃಷಿಕ
ರಾಜಾಧಿರಾಜ	ಶ್ರೇಷ್ಠರಾಜ
ರನುವೆ	ಸೈನ್ಯ, ತುಕಡಿ
ರೇಖ	ಗೆರೆ, ವಿನಂತಿ
ರುದ್ರಾಕ್ಷಿ	ಹಿಮಾಲಯ ಪ್ರಾಂತ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ಬೆಳೆಯುವ ಒಂದು ಜಾತಿಯ ಬೀಜ, ಬಿತ್ತ, ಈಶ್ವರನಿಗೆ ಶ್ರೇಷ್ಠವಾದುದು
ಋಣ	ಸಾಲ, ದೇವರಿಗೆ ನಾವು ಸಲ್ಲಿಸುವ ಕರ್ತವ್ಯ
ಸಾಂಪ್ರತ	ಆ ಕಾಲಕ್ಕೆ ಸಮಯ
ಸಂಸ್ಥಾನ	ಜಹಗೀರು, ಸಣ್ಣರಾಜ್ಯ
ಸಂವತ್ಸರ	ಶಕವರ್ಷ
ಸನದು(ಸನ್ನದು)	ಆಜ್ಞೆ ಪತ್ರ, ದಾನ ಪತ್ರ
ಸಾಂಗ	ಸಂಪೂರ್ಣವಾದ, ಅಂಗಗಳ ಸಹಿತವಾದ
ಸನಾತನ	ಶಾಶ್ವತವಾದ
ಸಂಜಾತ	ಹುಟ್ಟಿದ, ಜನಿಸಿದ, ಪ್ರಾಪ್ತವಾದ
ಸಂತರ್ಪಣೆ	ಸಾರ್ವಜನಿಕ ಭೋಜನ
ಸಂತು	ಸ್ವೀಕರಿಸಿದ
ಸರ್ವಾಧಿಕಾರಿ	ಮುಖ್ಯಸ್ಥ, ಮೇಲ್ವಿಚಾರಕ
ಸರ್ವಮಾನ್ಯ	ಯಾವ ವಿಧದ ತೆರಿಗೆಗಳಿಲ್ಲದ ಗ್ರಾಮ ಅಥವಾ ಭೂಮಿ
ಸರ್ವತಂತ್ರ ಸ್ವತಂತ್ರ	ಎಲ್ಲಾ ವಿದ್ಯೆಗಳಲ್ಲೂ ನಿಷ್ಣಾತರು
ಶಾಸನ	ಕಲ್ಲು ಅಥವಾ ತಾಮ್ರ ಪಟಗಳ ಮೇಲೆ ಕೆತ್ತಿರುವ ಲಿಖಿತ ರೂಪದಲ್ಲಿರುವುದು
ಸವಾರಿ	ಸವಾರಿ, ರಾಜರು ಮತ್ತು ಗುರುಗಳಿಗೆ ಅನ್ವಯಿಸುವ ಗೌರವ ಸೂಚಕ ಪದ.

ಸೇಕ್ದಾರ ಗ್ರಾಮಗಳ ಜಮೀನನ ಕಂದಾಯ ವಸೂಲಿ ಮಾಡುವ ಅಧಿಕಾರಿ
ಸೇನುಭೋವ(ಶಾನುಭೋಗ) ಗ್ರಾಮ ಲೆಕ್ಕಿಗ, ಮಠದಲ್ಲಿ ಕಂದಾಯಲೆಕ್ಕ ಪತ್ರಗಳನ್ನು ನೋಡಿ ಕೊಳ್ಳುವ ಅಧಿಕಾರಿ
ಸೆರೆಗಾರ ಪಶುಪಾಲನಾ ಅಧಿಕಾರಿ
ಸೇರು ತೂಕ ಮತ್ತು ಅಳತೆಯ ಪ್ರಮಾಣ
ಸೇವೆ ಪರಿಚಾರಿಕೆ, ಪೂಜಾಕಾರ್ಯ
ಸಿದ್ದ ಮುಕ್ತನಾದವನು
ಶಿಖೆ ಜುಟ್ಟು
ಸೀಮೆ ಪ್ರಾಂತ್ಯ
ಶಿರಸಾವಹಿಸು ಗೌರವದಿಂದ ಅಂಗೀಕರಿಸು
ಸಿಸ್ತು ಭೂ ತೆರಿಗೆ, ಇತ್ಯಾದಿ
ಶಿಷ್ಯ ಅನುಯಾಯಿ, ಶಿಷ್ಯ
ಶಿಥಿಲ ಸಡಿಲವಾದ
ಶಿವಸಾಯುಜ್ಯ ಶಿವನ ಸಾನಿಧ್ಯದಲ್ಲಿ ಲೀನನಾಗುವುದು
ಸೋಬಿಸ್ಕಾರ(ಸೋಪಸ್ಕಾರ) ವ್ಯಂಜನ ಪದಾರ್ಥಗಳ ಜೊತೆಗೂಡಿದ ಧಾನ್ಯ
ಸ್ರೌವುತಿ ಬ್ರಾಹ್ಮಣರಿಗೆ ಹೆಚ್ಚಾಗಿ ಸಾಮವೇದಿಗಳಿಗೆ ಇರುವ ಉಪನಾಮ, ವೇದವನ್ನು ಅನುಸರಿಸುವವನು ಶ್ರೌತಿ
ಶ್ರೀಪಾದಂಗಳು ಗುರುಗಳು, ಜಗದ್ಗುರುಗಳು
ಶ್ರುತ ಕೇಳಿರುವ, ತಿಳಿವ
ಶುದ್ಧ(ಸುದ್ಧ) ಶುಕ್ಲಪಕ್ಷ, ಶುದ್ಧವಾದ
ಶ್ರೀಮುಖ ಗುರು ಅಥವಾ ಹಿರಿಯರಿಂದ ಬಂದ ಪತ್ರ
ಶೋತ್ರಿಯ ವೇದಾಭ್ಯಾಸ ಮಾಡಿದ ಬ್ರಾಹ್ಮಣ, ವೈದಿಕ
ಸ್ವಾಮ್ಯ ಒಡೆತನ
ಸ್ವಾಸ್ಥೆ (ಸ್ವಾಸ್ಥೆ) ತೆರಿಗೆಯಿಂದ ಪೂರ್ಣ ವಿನಾಯಿತಿ ಅಥವಾ ಅತ್ಯಲ್ಪ ಪ್ರಮಾಣದ ತೆರಿಗೆ ಹೊಂದಿರುವ ಜಮೀನು
ಸ್ವಸ್ತಿ ಒಳ್ಳೆಯದಾಗಲಿ, ಪತ್ರಗಳ ಆರಂಭದಲ್ಲಿ ಉಪಯೋಗಿಸುವ ಶುಭಸೂಚಕ ಪದ
ಸ್ವಯಂಪಾಕ ಅಡಿಕೆ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುವುದು
ಸಂಜಾತ ಹುಟ್ಟಿದ, ಜನಿಸಿದ
ಸಂತರ್ಪಣೆ ಬಹುಜನಕ್ಕೆ ನೀಡುವ ಸಂತೃಪ್ತಿಕರವಾದ ಭೋಜನ
ಸತ್ರ ಛತ್ರ, ಯಾಗ, ಯಜ್ಞ
ಸಮಾರಾಧನೆ ಅನ್ನಸಂತರ್ಪಣೆ
ಸರತೆ ಸರದಿ, ಪಾಳಿ
ಸರಬರಾಯಿ ಸರಬರಾಜು, ಪೂರೈಕೆ, ಒದಗಿಸುವಿಕೆ
ಸಲೆಸಾಕಲ್ಯವಾಗು ಯೋಗ್ಯ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಪರಿಪೂರ್ಣತೆ ಹೊಂದು
ಸಾಮ್ಯ ಸ್ವಾಮ್ಯ, ಒಡೆತನ
ಸಾಯಿರ(ಸಾಯರು) ಸುಂಕ, ಜಕತಿ
ಸ್ವಾಸ್ತಿ ಸ್ವಸ್ಥ, ಅಧೀನದಲ್ಲಿರುವ ಪ್ರದೇಶ
ತಳವಾರ ಪಹರೆಯವನು
ತಳಿಗೆ ಹರಿವಾಣ, ದೇವರಿಗೆ ಮಾಡಿಸುವ ವಿಶೇಷ ನೈವೇದ್ಯ
ತಾಕಿತಿ(ತಾಕೀತು) ಅಧಿಕಾರಪೂರ್ವಕವಾಗಿ ಕೊಟ್ಟ ಎಚ್ಚರಿಕೆ, ಕಟ್ಟಪ್ಪಣೆ
ತುಡಿಕೆ ಹಣ್ಣುಗಳನ್ನು ಶೇಖರಿಸಿಡುವ ಮನೆ

ತೆಂಕಲು	ದಕ್ಷಿಣ ದಿಕ್ಕು.
ತ್ರಿಕರಣ	ಮಾತು, ಮನಸ್ಸು ಮತ್ತು ದೇಹ
ಠಾಣೆ	ಬೀಡು, ಕೋತ್ವಾಲನ ಚಾವಡಿ
ಉಪಚರ್ಯೆ	ಸೇವೆ
ಉಪಾಧಿ	ನೈತಿಕ ಕರ್ತವ್ಯ, ವೃತ್ತಿ
ಉಪಾಧ್ಯ	ಯಜ್ಞ ಯಾಗಾದಿಗಳನ್ನು ಮಾಡಿಸುವವನು
ಉಪದ್ರ(ಉಪದ್ರವ)	ತೊಂದರೆ,ಬಾಧೆ
ಉತ್ಸವ	ಹಬ್ಬ
ಉತ್ತಾರ	ಸರ್ಕಾರವಾಗಲೀ ಅಥವಾ ಮಠವಾಗಲೀ ಒಬ್ಬ ವ್ಯಕ್ತಿಗೆ ಅವನ ಸೇವೆಯನ್ನು ಮೆಚ್ಚಿ ನೀಡುವ ಕಂದಾಯ ರಹಿತ ಭೂಮಿ.
ವೈದಿಕ	ವೇದಗಳಲ್ಲಿ ನಿಷ್ಣಾತ, ವಿದ್ವಾನ್
ವೈಶ್ಯ	ಮೂರನೆಯ ವರ್ಣದವನು
ವಾಲೆ	ಪತ್ರ
ವೋಲೆಕಾರ	ಪತ್ರವನ್ನು ಕೊಂಡೊಯ್ಯುವ ಆಳು
ವಂಶ	ಕುಲ
ವಂಚನೆ	ಮೋಸ, ದಗಾ
ವಪ್ಪ (ಒಪ್ಪ)	ಅಂಗೀಕಾರ, ಅನುಮತಿ
ವರಹ	ಹಂದಿಯ ಮತ್ತು ಪಗೋಡಗಳ ಗುರುತಿರುವ ಬಂಗಾರದ ನಾಣ್ಯ, ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯ ಪೂರ್ವದಲ್ಲಿ ರೂಪಾಯಿ ಮೌಲ್ಯ
ವಾರಸು	ಒಡೆಯ, ಉತ್ತರಾಧಿಕಾರತ್ವ
ವಾರಸುದಾರ	ಪರಂಪರಾಗತ ಆಸ್ತಿಯ ಒಡೆಯ, ಭೂ ಮಾಲಿಕ.
ವರಾತ	ಪೀಡಿಸುವುದು (ಹಣವನ್ನು ಹಿಂತಿರುಗಿಸಲು)
ವರ್ಷಾಸನ	ವಾರ್ಷಿಕ ಅನುದಾನ
ವರ್ತಕ	ವ್ಯಾಪಾರಿ
ವರ್ತನೆ	ನಡತೆ, ನಡವಳಿಕೆ
ವಶ	ಅಧೀನನಾಗು, ಅಧೀನಪಡಿಸಿಕೊಡು
ವೆಚ	ಖರ್ಚು
ವೇದ	ಜ್ಞಾನ, ಪ್ರಾಚೀನ ಗ್ರಂಥ ರಾಶಿ. ಋಗ್ವೇದ, ಯಜುರ್ವೇದ, ಅಥರ್ವಣವೇದ, ಸಾಮವೇದ
ವೇದಾಂತ	ವೇದಗಳ ಕೊನೆಯ ಭಾಗ, ಉಪನಿಷತ್ತು
ವೇದ್ಯ	ತಿಳಿಯಬೇಕಾದುದು, ತಿಳಿದದ್ದು
ವಗ್ಗಳ	ಸಮೃದ್ಧಿ, ಅಧಿಕ, ಹೆಚ್ಚು
ವಿಭೂತಿ	ಪವಿತ್ರವಾದ ಹಸುವಿನ ಸಗಣಿಯ ಬೂದಿ
ವಿದಳ	ಕಂದಾಯ ಕೆಳಗಿನಂತೆ
ವಿದ್ಯಾಮಾನ	ನಡೆಯುತ್ತಿರುವ. ಸಂಗತಿ, ಘಟನೆ
ವಿಹಿತ	ಮಾಡಲೇಬೇಕೆಂದು ವಿಧಿಸಿರುವ, ಯೋಗ್ಯವಾದ, ಸಮರ್ಪಕವಾದ, ಸರಿಯಾದ
ವೀಸ	ಒಂದು ಹಣದ ಹದಿನಾರರ ಒಂದು ಭಾಗದ ಪ್ರಮಾಣ
ವೃತ್ತಾಂತ	ಸಮಾಚಾರ ಸುದ್ದಿ, ಕಥೆ
ವೃತ್ತಿ	ಜೀವನೋಪಾಯ, ಜೀವನಮಾರ್ಗ
ವ್ಯಾಖ್ಯಾನ	ವಿವರಣೆ

ವ್ಯಾಸ	ಪರಾಶರ ಮತ್ತು ಸತ್ಯವತಿಯರ ಮಗ, ವೇದಗಳನ್ನು ನಾಲ್ಕಾಗಿ ವಿಭಾಗಿಸಿದವರು, ಮಹಾಭಾರತದ ರಚನೆಕಾರರು ಎಂದು ಪ್ರಸಿದ್ಧರು, ಬ್ರಹ್ಮಸೂತ್ರಗಳನ್ನು ಬರೆದು ವೇದಾಂತಮಾರ್ಗ ಪ್ರವರ್ತಕರಾದರು.
ವ್ಯತಿರಿಕ್ತ	ವಿರುದ್ಧವಾದ
ವಕಲು (ಒಕ್ಕಲು)	ಬೇಸಾಯಗಾರ, ರೈತ
ವಟ್ಟಿ	ಮುಂಗಡವಾಗಿ ಕೊಡುವ ಹಣದಲ್ಲಿ ಖೋತಾ ಮಾಡಿದ ಮೊಬಲಗು, ಸೋತಿ
ವಡಂಬಡು (ಒಡಂಬಡು)	ಅನುಮತಿ ಕೊಡು, ಒಪ್ಪು
ವತ್ತು(ಒತ್ತು)	ಸಮೀಪ
ವರ್ತನೆ	1 ರೂಢಿ, ಸಂಪ್ರದಾಯ 2 ಒಂದು ಅಳತೆ ಪ್ರಮಾಣ
ವಪ್ಪ(ಒಪ್ಪ)	ಸಹಿ, ಸಮ್ಮತಿ, ಒಪ್ಪಿಗೆ, ರುಜು
ವರಾಡ	ಸುಂಕ
ವಳಗಣ	ಒಳಗಿನ
ವಾಲೆ	ತಾಡೋಲೆ
ವಿಟ್ಲಪಿಂಡಿ	ಕುಷ್ಣಾಷ್ಟಮಿಯ ದಿನ ಜನಾರ್ದನ ಸ್ವಾಮಿಯ ದೇವಾಲಯದ ಎದುರು ನಯವಾಗಿ ಕೆತ್ತಿದ ಅಡಿಕೆ ಮರವನ್ನು ನಿಲ್ಲಿಸಿ ಹರಳೆಣ್ಣೆ ಕೊಳೆತ ಬಾಳೇಹಣ್ಣುಗಳನ್ನು ಹಚ್ಚಿ ತುದಿಯಲ್ಲಿ ತೆಂಗಿನಕಾಯನ್ನು ಕಟ್ಟಿ ಅದನ್ನು ಹತ್ತಿ ಕೀಳುವ ಸ್ಪರ್ಧೆ, ಗೆದ್ದವರಿಗೆ ಬಹುಮಾನ.
ವಿನಿಯೋಗ	ಉಪಯೋಗ, ಧಾರ್ಮಿಕ ಕರ್ಮಗಳ ಆಚರಣೆ
ಯದರನುಡಿ(ಎದುರ್ನುಡಿ) ಪತ್ರ.	1 ಎದುರ್ಚಿಟು, ಆಸ್ತಿಯ ಮಾರಾಟಕ್ಕೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದ ಪತ್ರ. ಪರಸ್ಪರ ಸಮ್ಮತಿ 2 ಕಳೆದುಹೋದ ಪತ್ರಕ್ಕೆ ಬದಲಾಗಿ ಬರೆದುಕೊಟ್ಟ ಪತ್ರ
ಯದು	ನೈತಿಕ ನಿಗ್ರಹ
ಯದಾಸ್ತು	ಜ್ಞಾಪಕ ಪತ್ರ
ಯಾತ್ರೆ	ತೀರ್ಥಸ್ಥಳಗಳಿಗೆ ಪ್ರಯಾಣ
ಯೋಗ	ಆಧ್ಯಾತ್ಮಸಾಧನೆಯ ಒಂದು ವಿಧ
ಯಮ	ಇಂದ್ರಿಯಗಳ ನಿಗ್ರಹ, ನಿಯಂತ್ರಿಸು
ಯೋಗ	ಆಧ್ಯಾತ್ಮಸಾಧನೆಯ ಒಂದು ವಿಧ
ಯುಗ್ಮ	ಜೋಡಿ

ಸಂಕೇತಾಕ್ಷರಗಳು

1 ಶೃಂ.ಧ.ಸಂ.	ಶೃಂಗೇರಿ ಧರ್ಮ ಸಂಸ್ಥಾನ
2 ಶೃಂ.ಮ.ಆ.ಚಾ.ದಾ.	ಶೃಂಗೇರಿ ಮಠದ ಆಯ್ದ ಚಾರಿತ್ರಿಕ ದಾಖಲೆಗಳು
3 ದಿ.ರೇ.ಶೃಮ.ರಿಕೆ.	ದಿ ರೆಕಾರ್ಡ್ ಅಫ್ ದಿ ಶೃಂಗೇರಿ ಮಠ್ ರಿಲೇಟಿಂಗ್ ಟು ಕೆಳದಿ
4 ಶೃಂ.ಶ್ರೀ.ಮ.ಪ್ರಾ.ಲೇ.ಮಾ.ಸಂ.	ಶೃಂಗೇರಿ ಮಠೀಯ ಪ್ರಾಕ್ತನ ಶಾಸ್ತ್ರೀಯ ಲೇಖಮಾಲಾ ಸಂಗ್ರಹ
5 ಶಾ.ದ.ಪೀ.ಮ.ಶಾ.ಮ.	ಶಂಕರ ದಕ್ಷಿಣಾಮ್ನಾಯ ಪೀಠ ಮತ್ತು ಶಾಖಾ ಮಠಗಳು
6 ಶೃಂ.ಶ್ರೀ.ಶಾ.ಪೀ.ಇ.	ಶೃಂಗೇರಿ ಶ್ರೀ ಶಾರದಾ ಪೀಠದ ಇತಿಹಾಸ
7 ಕೆ.ನೃವಿ.	ಕೆಳದಿ ನೃಪ ವಿಜಯ
8 ಗು.ವಂ.ಕಾ.	ಗುರುವಂಶ ಕಾವ್ಯ
9 ಮೈ.ಪು.ವ.	ಮೈಸೂರು ಪುರಾತತ್ವ ವರದಿ
10 ಎ.ಕೆ.	ಎಪಿಗ್ರಫಿಯ ಕರ್ನಾಟಕ
11 ಕೆ.ಶಾ.ಸಾ.ಅ.	ಕೆಳದಿ ಶಾಸನಗಳ ಸಾಂಸ್ಕೃತಿಕ ಅಧ್ಯಯನ
12 ಶೃ.ಇ.	ಶೃಂಗೇರಿ ಇತಿಹಾಸ
13 ಸಿ.ಕೆ.ಆರ್.ಎ.ಎಸ್.ಎಮ್.	ಎ ಕ್ಯಾಟಲಾಗ್ ಆಫ್ ದಿ ಕನ್ನಡ ರೆಕಾರ್ಡ್ಸ್ ಇನ್ ದಿ ಅರ್ಕೈವ್ಸ್ ಆಫ್ ದಿ ಶೃಂಗೇರಿ ಮಠ
14 ಆರ್(R),	ದಾಖಲೆ ರೇಕಾರ್ಡ್, ದಾ.
15 ಎಸ್.ಜಿ.ಆರ್. (Sg.R)	ದಿ ಸೆಲೆಕ್ಷನ್ಸ್ ಫ್ರಮ್ ದಿ ರೇಕಾರ್ಡ್ಸ್ ಆಫ್ ದಿ ಶೃಂಗೇರಿ ಮಠ
16 ಕ.ರಾ.ಪ.ಇ.	ಕರ್ನಾಟಕ ರಾಜ್ಯ ಪತ್ರಾಗಾರ ಇಲಾಖೆ
17 ಕೆ.ಅ.ಕಾ.ವಾ.ಮತ್ತು ಮೂ.ಶಿ.	ಕೆಳದಿ ಅರಸರ ಕಾಲದ ವಾಸ್ತು ಮತ್ತು ಮೂರ್ತಿ ಶಿಲ್ಪ
18 ಕ.ಸಾ.ಪ	ಕನ್ನಡ ಸಾಹಿತ್ಯ ಪರಿಷತ್ತು
19 ಕ.ಅ.ಸಂ.	ಕನ್ನಡ ಅಧ್ಯಯನ ಸಂಸ್ಥೆ
20 ಶೃಂ.ಸು.	ಶೃಂಗೇರಿ ಸುವೆನೀರ್
21 ದಾ.	ದಾಖಲೆ
22 ದಿ.ರೇ.ಶೃಂ.ಧ.ಸಂ.	ದಿ ರೇಕಾರ್ಡ್ಸ್ ಆಫ್ ಶೃಂಗೇರಿ ಧರ್ಮ ಸಂಸ್ಥಾನ
23 ಸೆ.ಪ್ರ.ರೆ.ಶೃಂ.ಮಠ	ಸೆಲೆಕ್ಟಡ್ ಫ್ರಮ್ ರೇಕಾರ್ಡ್ಸ್ ಆಫ್ ಶೃಂಗೇರಿ ಮಠ.